

edícia
TEOLÓGIA

JIŘÍ MOSKALA - JOHN C. PECKHAM

BOŽÍ CHARAKTER

A POSLEDNÁ GENERÁCIA

10

© 2018 by Pacific Press® Publishing Association

www.pacificpress.com

ISBN 978-0-8163-6361-2

Translation 2019 © Vydavateľstvo Advent-Orion, s.r.o.

Šafárikova 9, 038 61 Vrútky, Slovensko

www.adventorion.sk

ISBN 978-80-8071-214-3

JIŘÍ MOSKALA – JOHN C. PECKHAM

BOŽÍ CHARAKTER
A POSLEDNÁ GENERÁCIA

edícia
TEOLÓGIA

JIŘÍ MOSKALA - JOHN C. PECKHAM

BOŽÍ CHARAKTER

A POSLEDNÁ GENERÁCIA

VENOVANIE

Venované tým, čo sa na základe Božieho slova usilujú porozumieť Božiemu charakteru lásky a naplneniu poslania, ktoré nám dal Boh pre tieto posledné dni ľudských dejín.

OBSAH

Venovanie	7
Autori	11
Predhovor	13
Slovo zostavovateľov.....	17
KAPITOLA 1	
Otázky súvisiace s veľkým sporom.....	19
KAPITOLA 2	
Čo je teológia poslednej generácie? Aké sú historické korene teológie poslednej generácie	31
KAPITOLA 3	
Čo povedať o hriechu? Štúdia o pojme hamartia v Pavlovom Liste Rimanom	59
KAPITOLA 4	
Ako sa môže človek postaviť pred Bohom? Čo je to ospravedlnenie?.....	77
KAPITOLA 5	
Posvätenie a dokonalosť sú dielom celého života.....	135
KAPITOLA 6	
Obývanie kráľovstva: O apokalyptickej identite a životnom štýle poslednej generácie.....	159

KAPITOLA 7	
Čo sa odohráva v mysli zápasiaceho svätého: Psychológia dokonalosti	184
KAPITOLA 8	
Ježiš Kristus: Spasiteľ a Vzor	205
KAPITOLA 9	
Čo Ježiš dosiahol na kríži?	230
KAPITOLA 10	
Význam, zmysel a úloha Kristovej obete zmierenia.....	251
KAPITOLA 11	
Aký je stav poslednej generácie?	287
KAPITOLA 12	
Nesprávne pochopenie záverečných udalostí: Päť mýtov v adventizme.....	309
KAPITOLA 13	
Druhý Kristov príchod: Naozaj „mešká“?	331
KAPITOLA 14	
Víťazstvo Božej lásky.....	354

AUTORI

Cortez, Félix H., PhD, associate professor of New Testament,
Seventh-day Adventist Theological Seminary,
Andrews University, Michigan

Davidson, Jo Ann, PhD, professor of Theology, Seventh-day Adventist
Theological Seminary, Andrews University,
Michigan

Davidson, Richard M., PhD, J. N. Andrews Professor of Old Testament
Interpretation, Seventh-day Adventist Theological
Seminary, Andrews University, Michigan

Fortin, Denis, PhD, professor of Historical Theology, Seventh-day
Adventist Theological Seminary, Andrews
University, Michigan

Hanna, Martin, PhD, associate professor of Systematic Theology,
Seventh-day Adventist Theological Seminary,
Andrews University, Michigan

Jankiewicz, Darius W., PhD, professor of Historical Theology,
Seventh-day Adventist Theological Seminary,
Andrews University, Michigan

Jerončić, Ante, PhD, associate professor of Ethics and Theology,
Seventh-day Adventist Theological Seminary,
Andrews University, Michigan

Moskala, Jiří, ThD, PhD, dean and professor of Old Testament Exegesis and Theology, Seventh-day Adventist Theological Seminary, Andrews University, Michigan

Peckham, John C., PhD, associate professor of Theology and Christian Philosophy, Seventh-day Adventist Theological Seminary, Andrews University, Michigan

Stefanović, Ranko, PhD, professor of New Testament, Seventh-day Adventist Theological Seminary, Andrews University, Michigan

Swanson, H. Peter, PhD, professor of Pastoral Care, emeritus, Seventh-day Adventist Theological Seminary, Andrews University, Michigan

Whidden, Woodrow, PhD, professor of Religion, emeritus, College of Arts and Sciences, Andrews University, Michigan

PREDHOVOR

Na Trafalgarskom námestí v Londýne sa nad hlavami okoloidúcich na vysokom stĺpe týči socha významného námorného admirála Horatia Nelsona a pripomína niekdajšiu moc Britského impéria ako vládcu svetových morí. Tri ďalšie sochy na tomto námestí vzdávajú česť kráľom a rôznym vojenským vodcom. Všetci dohromady sú vyjadrením tých najlepších ľudských schopností. Určitý čas bol však jeden zo stĺpov nepovšimnutý. Najprv bol vyhradený pre rôzne dejinné postavy. Ale v roku 1999 sa stal miestom pre sochu, ktorá akoby nezapadala do priestoru oslavy ľudskej moci. Ani jej výška tomu nezodpovedala – necelé dva metre boli oveľa menej ako výška ostatných sôch, a tak sa medzi nimi akoby strácala. Názov diela – *Ecce Homo* (Hľa, človek) – spôsobil značný rozruch. Niektorí tvrdili, že na onom mieste nemá čo robiť. Iní sa tešili z toho, že Ježiš Kristus je zobrazený práve tu, v spoločnosti rôznych mocných mužov. Pokorný medzi hrdými, skromný uprostred vznešených. Ten, čo priniesol záchranu prostredníctvom pokory, uprostred tých, ktorí záchranu potrebovali, ale nevedeli o tom. Služobník uprostred tých, čo sa sami vyhlasovali za mocných. Skutočný Záchranca uprostred tých, čo sa za záchrancov považovali.

Život viery, život žitý v moci evanjelia, je v 21. storočí často znevažovaný a pokladaný za život slabošský alebo nevýznamný. V Lukášovom evanjeliu zaznieva otázka: „Ale či Syn človeka nájde vieru na zemi, keď príde?“ (Luk 18,8) Hovoríme o viere, ktorá je vytrvalá vo svojom túžobnom očakávaní druhého Kristovho príchodu. Máme na mysli vieru, ktorej moc nespočíva vo veľkosti osoby, čo ju prejavuje, ale odvíja sa od Toho, ktorého obeť jej dáva zmysel a platnosť.

Predkladaná zbierka štúdií sa zameriava práve na tento priesečník – realita Kristovho návratu na zem a úloha, ktorú zohráva v životoch nás, čo žijeme v súčasnej generácii. Je len príznačné, že autormi týchto štúdií sú teológovia Cirkvi adventistov siedmeho dňa, ktorí sú jedinečne zaniatení pre evanjelium, ako to vyjadruje aj teológia cirkvi. Je to príliehavé aj preto, že uvedené témy stoja v centre adventistickej teológie a eschatológie.

Naše zanietenie vychádza predovšetkým z toho, že ako cirkev veľmi jasne veríme v zachraňujúcu moc Kristovej obete jedine prostredníctvom viery. Oslavy päťstého výročia reformácie, ktoré prebiehali v roku 2017, sú príhodným časom na pripomenutie si toho, ako naše dejiny súvisia s týmito myšlienkami. Naša viera sa nespolieha na moc človeka, ale na Kristovu moc, ktorá je vlastne vyjadrením moci jeho premieňajúcej lásky. V tesnom spojení s adventistickým presvedčením o ústrednom postavení evanjelia a o našom ospravedlnení prostredníctvom Kristovej krvi stojí tiež naša jedinečná oddanosť myšlienke blízkeho druhého príchodu Krista, ktorý navždy zmení postavenie autority a moci. Bude to čas, keď jednoznačne pochopíme, že skutočná autorita a moc vychádzajú priamo z Božieho charakteru. Práve z priesečníka týchto dvoch dôležitých vieroúčnych bodov (ospravedlnenie z viery a realita druhého príchodu) vychádza táto kniha. Prihovára sa svojim čitateľom, pozýva ich na obnovenie oddanosti ospravedlneniu jedine prostredníctvom Krista a aktívnu vieru v jeho druhý príchod.

Táto križovatka nutne prináša pochybnosti a otázky. Počas dejín Cirkvi adventistov siedmeho dňa sa, podobne ako v celej kresťanskej cirkvi, objavili diskusie, ktoré sa zameriavajú na to, akým spôsobom naša eschatológia ovplyvňuje rovnováhu medzi spasením jedine prostredníctvom viery a dôležitosťou spôsobu života. Ako úloha Krista ako sprostredkovateľa prehlbuje naše pochopenie Spasiteľovej úlohy v spasení? Prekonáme vôbec niekedy svoj hriešny život a začneme žiť čistým životom, akým žil Kristus? A je to vôbec cieľ, o ktorý sa máme usilovať?

Ako cirkev máme vysoký štandard na život žitý v svätosti. Kým ospravedlnenie prostredníctvom viery tvorí základ spasenia, toto poznanie spasenia a vytrvalé prehlbovanie vzťahu so Spasiteľom má meniť spôsob náš-

ho života. Nikdy to však nemôže znamenať, že by sme mali opustiť naše spoľahnutie sa na Kristovu obeť a na skutočnosť, že naša svätosť vychádza z Jeho svätosti. Opak totiž vedie nielen k prehnanému dôrazu na správnosť nášho konania, ktorý by následne viedol k sklamaniu z reality človečenstva, ale príliš ľahko by nás viedol aj na cestu posudzovania druhých, ktorých by sme vnímali ako tých, čo svojím nedostatočne dokonalým životom zdržiavajú druhý príchod. Oba postoje sú nebezpečné, lebo presúvajú naše zameranie preč z Krista a opakujú nebezpečnú situáciu z Trafalgarského námestia – spoľahnutie sa nie na Boha, ale na človeka.

Ako pedagogička som príliš často videla, ako presvedčenie o potrebe žiť čistým životom viedlo k horlivým sľubom, ktoré sa však vinou nášho hriešneho stavu jednoducho nedali dodržať. Keď veriaci spoznávajú svoju ľudskú nemohúcnosť, radosť z evanjelia a očakávanie druhého príchodu nahrádza osobné rozčarovanie a strach zo súdu. Súčasne sa im zastiera krása evanjelia. Oddanosť dokonalej moci Spasiteľa, samozrejme, neznamená, že si môžeme robiť, čo len chceme, aby sme mohli čo najviac prežívať Božiu milosť – ako je to výstižne opísané v Liste Rimanom v 6. kapitole. Oddanosť Spasiteľovej moci znamená, že môžeme čeliť temnote ľudského stavu v dôvere, že Bohu patrí všetka moc.

Nedávno som dostala otázku, či ma udalosti, ktoré sa práve okolo nás odohrávajú, vedú k nejakému konkrétnemu presvedčeniu súvisiacemu s Kristovým príchodom. Moja odpoveď znela, že aj naďalej verím, že Ježiš sa vráti vo svojom čase a aj naďalej je našou zodpovednosťou mať svoj pohľad upretý na neho, nie na mocnosti tohto sveta, a ukazovať druhým Jeho charakter, ktorý žiari z našich životov. Budúcnosť vnímam prostredníctvom reality Božej mravnej moci, nie prostredníctvom ľudských snáh. Moja dôvera je založená práve na vedomí Božej moci.

Sú predstavené problémy dôležité? Rozhodne áno. Táto kniha a jej autori sa nám usilujú pripomenúť dôležitosť toho, aby sme sa v tomto významnom dejinnom čase sústredili na našu vieru a naše poslanie. Pripomínajú nám nebezpečenstvo presného určovania budúcich udalostí, ktoré náležia Bohu, alebo prílišného sústredenia sa na človeka, namiesto na Boha. V tejto snahe autori neochvejne umiestňujú spasenie na kríž a naše

konanie vnímajú ako zrkadlenie Božieho charakteru, ktorý si máme pripomínať každý deň. Aj oni sú ľudia viery. Prihovárajú sa nám z rôznych uhlov pohľadu, ale všetci sa zameriavajú na rovnaké posolstvo, ktoré sa opakuje na začiatku 12. kapitoly Listu Hebrejom: „Vytrvajte v behu, ktorý máme pred sebou. Upierajte zrak na Ježiša, pôvodcu a završovateľa našej viery. Miesto radosti, ktorá sa mu ponúkala, pretrpel muky na kríži, pohrdol potupou a teraz sedí po pravici Božieho trónu. Myslite na toho, ktorý zniesol od hriešnikov voči sebe také protirečenie, aby ste neochabovali a neklesali na duchu.“ (Heb 12,1–3)

Andrea Luxton
Rektorka Andrews University

SLOVO ZOSTAVOVATEĽOV

Kniha *Boží charakter a posledná generácia* sa venuje teologickému chápaniu, spôsobu života a rozhodnutiam týkajúcich sa tých, čo – podobne ako my – veria, že žijú v čase konca, a čelia mimoriadnym okolnostiam, ktoré si vyžadujú náležitý výkladový prístup a dôkladné skúmanie vo svetle učenia Písma. Hlavným zámerom tejto knihy nie je kritika teológie poslednej generácie. Jej cieľom je priniesť pozitívny a podnetný prístup k problematike, ktorá je dôležitá pre všetkých adventistov.

Niektoré kapitoly tejto publikácie sú všeobecnejšie, kým iné sa zameriavajú na určité dôležité a podstatné otázky, ktoré vyvolala teológia poslednej generácie. Všetky sa však usilujú čo najjasnejšie predstaviť a vysvetliť učenie Písma a doplnkového pohľadu sprostredkovaného Ellen G. Whiteovou na niektoré z najdôležitejších otázok, ktorým musia čeliť kresťania žijúci pred druhým príchodom Krista.

Dnes žijeme v takzvanej „post-pravdovej“ ére, kde xenofóbia patrí medzi rozšírenú črtu spoločenského správania. No ako Kristovi nasledovníci nemôžeme dovoliť, aby sa strach stal ústredným činiteľom našich životov a viedol naše rozhodnutia. Vždy by sme sa mali zameriavať na Božiu lásku a Jeho milosť, ktorá sa prejavila v Kristovi, a prežívať ju v moci Svätého Ducha. Božia láska nám pomáha zbaviť sa strachu, ako píše Ján: „V láske niet strachu, ale dokonalá láska vyháňa strach.“ (1Ján 4,18)

Prorok Daniel odhaľuje, že úplne na konci času budú verní Boží nasledovníci žiť v nebezpečnej dobe. Nikdy však nebudú sami, pretože Kristus sa bude zastávať svojho ľudu: „V tom čase povstane veľké knieža, Míchael, ochranca synov tvojho ľudu. Nastane čas súženia, akého nebolo od začiatku národa až doteraz. V tom čase však bude zachránený tvoj ľud i každý,

kto sa nájde zapísaný v knihe.“ (Dan 12,1) V ústrety zajtrajšku sa teda môžeme pozerat' s odvahou a dôverou, že náš Pán nám vo svojej láskavej starostlivosti poskytne všetko, čo potrebujeme pre život v hojnej miere (Ján 10,10).

Apoštol Pavol uisťuje, že náš Boh nikdy neopustí ani sa nevzdá tých, čo v neho veria, pretože neexistuje mocnosť, okolnosť ani osoba na zemi ani v celom vesmíre, ktorá by nás mohla odlúčiť od nášho láskavého a verného Pána (Rim 8,38.39). Môžeme smelo dôverovať, že proces vykúpenia a premeny, ktorý v nás Kristus začal, je pri svojom slávnom druhom príchode schopný priviesť k vyvrcholeniu: „Som presvedčený, že ten, čo vo vás začal dobré dielo, ho aj dokončí, až do dňa Krista Ježiša.“ (Fil 1,6)

Modlíme sa, aby ste v tejto knihe našli dôveryhodný a poučný materiál, ktorý vás povzbudí vo vašom chodení s Pánom a dá vám istotu o spasení v Ježišovi Kristovi, vieru v jeho vedenie a prozreteľnosť, trvajúcu vnútornú radosť a uspokojujúce odpovede na niektoré z vašich rozpačitých otázok. Keď sa naše sebavedomie a názory stretnú s pochybnosťami, budeme môcť nájsť spoľahlivý základ pre našu vieru a pochopenie pravdy. Pamätajte na to, že naše najlepšie vyjadrenia a formulácie pravdy sú len nedokonalé, lebo posledné slovo má iba Boh, ktorý je dokonalý a konečný Sudca. Nech náš láskavý, starostlivý, svätý a úžasný Pán inšpiruje každého čitateľa, aby sa držal cesty pravdy v tomto komplikovanom svete, v ktorom žijeme, slúžime a čakáme na slávny príchod nášho Pána a Spasiteľa Ježiša Krista.

Nihil sine Deo. Soli Deo gloria!

(Nič bez Boha. Jedine Bohu sláva!)

KAPITOLA 1

OTÁZKY SÚVISIACE S VEĽKÝM SPOROM

John C. Peckham

Boh je láska. Pochopenie a prijatie tejto pravdy je ústrednou myšlienkou teológie ako celku a zohráva rozhodujúcu úlohu v téme veľkého sporu, ktorý je vo svojej podstate kľúčovou súčasťou adventistickej teológie.¹ Povedané zo širokej, veľký spor hovorí o konflikte medzi Bohom a satanom, ktorý sa týka Božieho charakteru a princípov Božej vlády. Pre adventistickú teológiu je dôležitá otázka, akým spôsobom je Boží charakter obhájený voči satanovým obvineniam. Spôsob, akým človek chápe tento problém, výrazne ovplyvňuje mnohé ďalšie oblasti jeho teológie a konania. Aby sme sa mohli lepšie zorientovať v otázkach, na ktoré hľadáme odpovede v nasledujúcich kapitolách knihy, sústreďíme sa teraz na stručný úvod k téme veľkého sporu a na problematiku Božieho charakteru a poslednej generácie.²

Vesmírny konflikt vo veci Božieho charakteru

Podľa adventistického chápania veľkého sporu diabol obvinil a neustále obviňuje Boha, že nie je úplne láskavý a dobrý, a preto jeho vláda a zákon nie sú spravodlivé.³ V tomto konflikte teda nejde o absolútnu moc alebo hrubú silu. Keďže Boh je všemohúci (omnipotens), nikto by sa mu nemohol postaviť bez vedomia, že Boh má moc a môže potlačiť akúkoľvek vzburu. Lenže žiadny prejav moci nemôže dať účinnú odpoveď na obviňovania vznesené voči Božiemu charakteru a jeho spôsobu vládnutia. Keďže

vesmírny konflikt je sporom o charakter, nemôže byť urovnaný použitím sily, ale len takým zjavením charakteru, aké vyvráti obvinenia vznesené proti Božiemu charakteru.

Dôvodom je predovšetkým to, aká je podstata lásky. Z tohto pohľadu je láska niečo, čo vychádza zo slobodného rozhodnutia. Láska sa nedá prikázať ani vynútiť.⁴ Boh preto daroval svojmu stvorenstvu významnú (ale tiež obmedzenú) slobodnú vôľu, ktorú nijako nezruší. Bolo by to totiž proti podstate jeho charakteru a vlády lásky.⁵ Vesmírny spor sa začal, keď diabol, ktorého Boh stvoril ako dokonalého anjela, použil svoju slobodnú vôľu na vzburu voči Bohu. Ohovoral Boží charakter, čím si chcel prisvojiť Božiu vládu. Satanova vzbura priviedla k odporu aj niektorých ďalších anjelov (pozri Ezech 28,12–18; porovnaj Iz 14,12–14; Zj 12,4.7–9).⁶ Satan sa potom zjavuje v Edene ako had, ktorý sponchyňuje a ohovára Boží charakter (1Moj 3,1–5).⁷ Týmto spôsobom had viedol Evu a Adama k nedôvere a neposlušnosti voči Bohu. Vzali si a zjedli zakázané ovocie, čím uviedli hriech a zlo na tento svet (1Moj 3,6–19). Odtedy všetci ľudia ako potomkovia Adama a Evy zápasia s hriechom a ničivými následkami zla.

Ale aj v príbehu o páde do hriechu Boh zjavuje svoj plán vykúpenia. Zaznieva zaslúbenie, že Kristus napokon porazí hada a zachráni ľudstvo (1Moj 3,15). V skutočnosti „Boh tak miloval svet“, že urobil všetko preto, aby bol zachránený „každý, kto v neho [v Krista] verí“ (Ján 3,16). Samotný Kristus, druhá osoba Trojice, sa stal človekom, žil životom čistým od hriechu a namiesto hriešnikov dobrovoľne zomrel na kríži ako dokonalá obeť (Ján 10,18; Fil 2,5–8), vyzdvihol a potvrdil Boží zákon a s konečnou platnosťou zjavil Boží spravodlivý charakter lásky (Rim 3,25; 5,8).

Dá sa povedať, že koncept vesmírneho sporu medzi Bohom a satanom nie je v žiadnom prípade príznačný len pre adventistické myslenie, zároveň však má jedinečnú dôležitosť pre adventistickú teológiu. Prináša základný rámec, z ktorého vychádza adventistická teológia a ktorý dáva zmysel jednotlivým bodom adventistickej vierouky, vrátane učenia o záverečných udalostiach, o druhom príchode Krista (eschatológia), o svätyni a o povahe Božieho súdu.

Rozličné chápanie veľkého sporu

Hoci na základných prvkoch veľkého sporu načrtnutých vyššie sa adventisti vo všeobecnosti zhodujú, medzi niektorými členmi cirkvi existujú aj významné odchýlky. Najdôležitejšie odlišnosti sa týkajú otázky riešenia sporu o podstate Božieho charakteru a otázky, akú úlohu zohrávajú ľudia vo veľkej dráme vesmírneho sporu, v ktorom sme sa podľa apoštola Pavla „stali divadlom svetu, anjelom i ľudom“ (1Kor 4,9).⁸ Táto kniha sa zameriava na hľadanie odpovedí na uvedené otázky. Jej snahou je – na prospech cirkvi – priniesť jasnejší obraz Božieho charakteru a poslednej generácie.

Na jednej strane, mnohí adventisti súhlasia s tým, že Boh sám sa postaral o prostriedky a spôsoby na dosiahnutie víťazstva vo veľkom spore tým, že na kríži porazil satana. Kristovo dielo prináša dostatočný a účinný základ na vyvrátenie obvinení vznesených Božím nepriateľom a zároveň pred celým vesmírom úplne ospravedľujú Boží charakter. Z tohto uhla pohľadu je hlavnou úlohou ľudí vydávať svedectvo o Božom bezúhonnom charaktere, hlásať evanjelium a odzrkadľovať Boží charakter, čím ľuďom pomôžu rozpoznať, že Boh je skutočne dobrý a milujúci. Takéto poznanie potom bude viesť ľudí, aby sa bezvýhradne odovzdali Bohu. Hoci toto misijné poslanie má reálne a dôležité následky, pretože pomáha ľuďom spoznať Božiu lásku a rozhodnúť sa prijať jeho dar spasenia, konanie ľudí neposkytuje žiadny *podklad* na ospravedlnenie Božieho charakteru alebo na Božie víťazstvo vo veľkom spore. Ľudia sú len ohlasovateľmi a svedkami obhájenia Božieho charakteru a pomáhajú iným ľuďom spoznať Boží dokonalý charakter. Tým však nijako neprispievajú k tomu, aby bolo pravdou, že Boží charakter je dokonalý (pozri Rim 3,4). Tým najdôležitejším faktom v tomto prístupe je, že Boh dosahuje víťazstvo vo veľkom spore sám a že toto víťazstvo nie je nijako podmienené ničím, čo by azda na jeho dosiahnutie mohli pridať obyčajné stvorené bytosti. Kristus svojím dokonalým životom a svojou smrťou účinne vyvrátil satanove falošné obvinenia voči Božiemu charakteru, zákonu a voči Jeho vláde – a tým porazil nepriateľa (Zj 12,10).⁹

Na druhej strane, niektorí adventisti presadzujú pohľad, ktorý sa stal známym ako teológia poslednej generácie (ďalej len TPG). Nasledujúca kapitola prináša historický a teologický prehľad toho, čím vlastne TPG je.

Nateraz skráťme definíciu TPG na konštatovanie, že na konci času musí existovať generácia ľudí, ktorí sa stanú úplne bezhriešni a „dokonalí“, čím poskytnú základ na obhájenie Božieho charakteru a dosiahnutie víťazstva vo veľkom spore. Vo všeobecnosti môžeme tvrdenia TPG zhrnúť do konštatovania, že na konečné porazenie satana je okrem Kristovej služby potrebná aj dodatočná fáza nápravy. Presnejšie povedané, musí existovať posledná, úplne bezhriešna a hriech prekonávajúca generácia ľudí, ktorá poskytne základ na obhájenie Božieho charakteru. Táto generácia zohrá kľúčovú úlohu v tom, že vlastne rozhodne o víťazovi veľkého sporu.¹⁰ Podľa tohto pohľadu teda satan nebol porazený na kríži. Na jeho porážku je potrebné, aby sa určitá skupina ľudí stala dokonale bezhriešnou.

Problémy a otázky týkajúce sa TPG

Opísaný prístup TPG vyvoláva množstvo problémov, ktoré majú ďalekosiahle teologické následky. Po prvé, TPG robí Božie víťazstvo vo veľkom spore závislým od vernosti stvorených bytostí, čím nevyhnutne vytvára dojem, že Božie zjavenie a konanie nie sú dostatočné na zabezpečenie víťazstva vo veľkom spore, a preto musia byť doplnené ľudským konaním.

Okrem toho, myšlienka, že aspoň nejaká skupina ľudí musí byť pred druhým príchodom bezhriešne „dokonalá“, aby poskytla podklad na obhájenie Božieho charakteru, si vyžaduje presvedčenie, že musí byť možné, aby ľudia dosiahli úplne bezhriešny stav ešte pred oslávením – teda ešte predtým, ako budú vykúpení, premenení Kristom pri druhom príchode (1Kor 15,51–55). To však vyvoláva veľmi dôležitú otázku súvisiacu so stavom človeka, ktorá sa konkrétne vzťahuje na učenie o hriechu. Ak sa o hriechu hovorí len ako o konaní, pre ktoré sa človek slobodne rozhoduje, potom sa človek môže stať bezhriešnym len silou svojej vlastnej vôle. Ak je však hriech viac než len konanie, pre ktoré sa človek slobodne rozhoduje a ak spočíva aj v tom, že ľudia majú skazené sklony spojené s náklonnosťou k hriechu, ktorú si dobrovoľne nevybrali, potom sa zdá, že ľudia nebudú schopní *dokonale* prekonať hriech (v tomto širšom zmysle) silou svojej vlastnej vôle, pretože aj samotná ľudská vôľa bude napadnutá hriechom.

S problémami týkajúcimi sa prekonávania hriechu sú úzko spojené aj obavy a nejasnosti, ktoré vyvstávajú v súvislosti s podmienkami a procesom spasenia. Kým totiž mnohí adventisti chápu ospravedlnenie ako súdne alebo právne vyhlásenie o spravodlivosti, niektorí obhajcovia TPG tvrdia, že ospravedlnenie nie je len právne. Podľa nich v sebe zahŕňa aj proces, prostredníctvom ktorého sa veriaci stáva spravodlivým (teda posvätenie).

Ďalšie spory a nepochopenia sa vynárajú v súvislosti s podstatou posvätenia. Mnohí adventisti vnímajú posvätenie ako proces, ktorým sa človek stáva čoraz svätejším, alebo prostredníctvom ktorého sa rozvíja charakter človeka tak, že miluje čoraz dokonalejšie – dokonca takisto, ako miluje Boh. Kým ospravedlnenie je Božím vyhlásením, ktoré je otázkou okamihu, posvätenie je dielom, odohrávajúcim sa počas celého života človeka. Obe – ospravedlnenie aj posvätenie – sa však odohrávajú prostredníctvom viery a závisia v prvom rade a prednostne od Božieho konania. Z tohto uhla pohľadu kresťania síce môžu dosiahnuť „dokonalosť“ charakteru, ale tento typ dokonalosti nie je ten istý ako neobmedzená a nepodmienená predstava o dokonalosti, ktorá vychádza z gréckej filozofie.

Na druhej strane, teológia poslednej generácie obhajuje *perfekcionizmus*, ktorý je postavený na tom, že ľudia môžu byť úplne bez hriechu. Tento postoj dáva dôraz na ľudské konanie (na skutky človeka) a tvrdí, že ešte pred oslávením môže človek dosiahnuť bod, v ktorom bude dokonale „posvätený“, a preto už viac nebude potrebovať pripočítanú spravodlivosť Krista. Tento prístup znamená, že človek môže kráčať v Kristových šľapajach, až sa stane úplne (morálne) dokonalým.

Spôsob, akým človek vníma podmienky a proces spasenia – konkrétne v súvislosti s „dokonalosťou“, má obrovský vplyv na to, čo pokladá za svätý život. Adventisti sa vo všeobecnosti zhodujú na tom, že kresťania by sa mali zamerať na to, aby boli svätí a podobní Kristovi. Existujú však obrovské rozdiely v tom, ako táto svätosť vyzerá a ako ju možno dosiahnuť.

Niektorí kladú dôraz na vonkajšiu poslušnosť a na potláčanie hriešneho konania prostredníctvom čistého a poslušného uplatňovania vlastnej vôle. Iní zdôrazňujú poslušnosť a vyhýbanie sa hriešnemu konaniu, ale kladú dôraz na to, že poslušnosť a prekonávanie hriešnych *skutkov* môžu

byť uskutočnené len prostredníctvom diela, ktoré v nás koná Boh a ktoré prijímame vierou, kým naše hriešne sklony zostanú až do nášho oslávania. Pre tento druhý postoj je dôležité, že zdržiavanie sa od konania vonkajších hriechov nestačí. Je potrebné vziať do úvahy našu hriešnu prirodzenosť. A pokiaľ ide o hriechy, tie spočívajú nielen v tom, čo zlé sme vykonali, ale aj v tom, čo dobré sme nevykonali. V tomto ohľade (a v mnohých ďalších) existujú obrovské rozdiely v prístupe k tomu, ako by mali adventisti žiť vo svetle skorého Ježišovho príchodu.

Pohľad jednotlivca na zápas s hriechom má obrovský vplyv na jeho duševné zdravie. Osobne som sa stretol s mnohými adventistami a slúžil som mnohým, ktorí sa snažili – a zlyhali – žiť úplne bez hriechu a dokonalo (v perfekcionistickom zmysle opísanom vyššie). Boli presvedčení, že ak budú robiť správne rozhodnutia, *môžu* dosiahnuť stav úplnej bezhriešnosti. V snahe získať istotu spasenia pre posledné dni sa o bezhriešnosť síce snažili zo všetkých síl, ale v tomto namáhavom úsilí zlyhávali. To malo zničujúci vplyv nielen na ich vieru, ale aj na ich duševnú pohodu.

Mnohí boli vedení k tomu, že *môžu a musia* byť ako Ježiš – a iba tak si zaslúžia spasenie. Niektorí prišli k názoru, že ak v snahe o bezhriešnosť zlyhávajú, sú stratení. Spochybňovanie presvedčenia, že *môžu a musia* byť absolútne dokonalí (v uvedenom zmysle), ich viedlo k pochybnostiam o Božej moci a добрôte a k nedôvere v účinnosť toho, čo Kristus koná pre nich a v nich.

To všetko súvisí s bežným argumentom TPG, že *môžeme* byť úplne bez hriechu *dokonca tak*, ako bol úplne bez hriechu aj Ježiš. Aby sa Ježiš mohol stať naším príkladom, v TPG zaznieva argument, že Ježiš musel byť *presne ako my*. Toto tvrdenie si vyžaduje, aby Kristus zdedil rovnaké hriešne postavenie a sklony k hriechu, aké sužujú nás. Ak by to tak nebolo, potom by nebol presne takým človekom, ako sme my. Argumentácia pokračuje ďalej tvrdením, že ak Kristus bol ako my, potom skutočnosť, že nikdy nezhrešil (na čom sa vo všeobecnosti zhodujú všetci zúčastnení [pozri 1Ján 3,5; porovnaj Ján 14,30]), znamená, že aj ľudia *môžu* prekonať hriech a dosiahnuť stav dokonalej bezhriešnosti.

Iní však, hoci súhlasia, že Kristus bol úplne bez hriechu, spochybňujú tvrdenie, že Ježiš bol naozaj *presne ako my*. Ich argumentácia vychádza z pred-

pokladov TPG, že (1) aby bol niekto *úplne* človekom, musí zdediť hriešny stav a že (2) Kristus musel byť *presne ako my*, aby sa mohol stať naším príkladom. To úzko súvisí s vyššie uvedenou náukou o hriechu. Ak je hriech stav, ktorý si vyžaduje spasenie zvonku a Kristus zdedil hriešny stav, potom z toho vyplýva, že aj on sám potreboval Spasiteľa. To však nie je možné.

V tejto súvislosti minimálne niektoré varianty TPG považujú dokonalý Kristov príklad za nedostatočný na to, aby dokázal, že Boží zákon je dokonalý a spravodlivý. Niektorí teda tvrdia, že je potrebná generácia, ktorá je dokonca v ešte *horšej* situácii (pokiaľ ide o následky hriechu), než v akej bol Kristus. Táto generácia teda musí zdediť ešte väčšiu morálnu skazenosť, než podľa TPG zdedil Kristus. Len tak môže táto generácia názorne dokázať, že Boží zákon môžu dokonale zachovávať aj ľudia, ktorí majú neopísateľne skazenú hriešnu ľudskú prirodzenosť.¹¹

Tieto argumenty vzbudzujú mnoho otázok, ktoré sa týkajú toho, čo vlastne Ježiš dosiahol na kríži a či Kristovo zmierenie bolo a je pre nás naozaj dostatočné. V tejto súvislosti existuje medzi adventistami diskusia o tom, či zmierenie bolo na kríži ukončené (dokonané). Ako sme už spomenuli vyššie, niektorí argumentujú, že aby Boh mohol *zvýfaziť* vo veľkom spore, na zmierenie je potrebná dodatočná fáza – tentoraz ľudského – konania. Iní však tvrdia, že zmierenie je dokonané prostredníctvom toho, čo Kristus vykonal na kríži, hoci zmierenie nie je ešte „dokončené“ v zmysle jeho uplatnenia (aplikovania) na ľudí.¹²

Znova pripomíname, že väčšina tejto diskusie sa sústreďuje na to, ako a prostredníctvom koho bude napokon rozhodnutý veľký spor. To v sebe zahŕňa debatu o stave poslednej generácie, ako je opísaná v Zjavení a na iných miestach. Ak má byť posledná generácia veriacich nepoškvrnená a bezúhonná (pozri 2Pet 3,14) a títo veriaci nasledujú Baránka kamkoľvek by šiel (Zj 14,4), znamená to, že sú úplne bez hriechu? Ak „musia žiť pred tvárou svätého Boha bez Príhovorca“, znamená to, že musia vo všetkých ohľadoch úplne poraziť hriech ešte pred oslávením – a to takým spôsobom, že už viac nebudú potrebovať to, čo pre nich Kristus vykonal?¹³

V týchto a podobných oblastiach TPG argumentuje, že samotné Kristovo dielo nie je dostatočné na obhájenie Božieho charakteru pred

útokmi a obvineniami nepriateľa. Okrem Kristovho diela tu teda musí byť skupina ľudí, ktorí budú dokonale bezhriešni, a preto poskytnú základ na obhájenie Božieho charakteru. Toto obhájenie sa má uskutočniť prostredníctvom dôkazu, že padlí ľudia môžu dokonale zachovať Boží zákon.¹⁴ Podľa tohto názoru sa Kristus ešte nevrátil preto, lebo čaká na to, aby jeho skupina ľudí poskytla dostatočný základ na završenie veľkého sporu.¹⁵

Odpovede na problémy – zvyšok tejto knihy

V súvislosti s problémami, vplyvmi a následkami, ktoré vyvstávajú s TPG, by sa toho dalo povedať oveľa viac. Detailnejšie sa tejto problematike venujú nasledujúce kapitoly. Diskusia sa začína v ďalšej kapitole, kde Woodrow Whidden prináša historický a teologický prehľad, ktorý odpovedá na otázku: Čo je teológia poslednej generácie?

V tretej kapitole Martin Hanna kladie otázku: Čo je to hriech? Ide o kľúčový problém. Ako sme už zbežne ukázali, niektorí obhajcovia TPG majú tendenciu zredukovať hriech len na skutky a rozhodnutia, kým ostatní adventisti zdôrazňujú, že hriech síce zahŕňa rozhodnutia, ale hriech je oveľa viac než len to, ako sa ľudia rozhodujú. Veľmi výrazne to ovplyvňuje chápanie toho, čo znamená víťazstvo nad hriechom a ako je možné ho dosiahnuť.

S týmto konceptom hriechu sa diskusia v ďalšej kapitole zameriava na problematiku, ako správne chápať spasenie hriešnikov. Podobne ako existuje rôzne vnímanie podstaty hriechu, aj názory na povahu a mechanizmus spôsobu spasenia ľudí sa líšia v závislosti od vnímania hriechu a ďalších okolností. V štvrtej kapitole začína Richard Davidson diskusiu o spasení tým, že sa zaoberá podstatou a úlohou ospravedlnenia. Kladie pritom otázky typu: Čo to znamená byť ospravedlnený? Ako môže hriešnik stáť pred dokonale svätým Bohom?

Denis Fortin sa potom v piatej kapitole venuje diskusii o procese posvätenia a problémom, ktoré súvisia s „dokonalosťou“. Ako sme už uviedli skôr, spôsob, akým človek chápe dokonalosť a perfekcionizmus, veľmi úzko súvisí s vnímaním podstaty a procesu posvätenia. Fortin sa zaoberá

nielen tým, čo je a čo nie je posvätenie – zdôrazňujúc pritom náležitý základ spasenia v Kristovi jedine prostredníctvom viery –, ale aj nasledujúcimi otázkami: Čo znamená byť „dokonalý“? V akom zmysle Boh prikázal ľuďom, aby boli dokonalí?

V šiestej kapitole sa potom Ante Jerončić sústreďuje na problematiku svätého života, konkrétne v súvislosti s tým, ako sa môžeme stať obyvateľmi Božieho kráľovstva. V tejto kapitole sa Jerončić venuje otázke, čo znamená byť svätý a ako máme žiť vo svetle skorého Ježišovho príchodu.

V siedmej kapitole sa Peter Swanson zaoberá psychológiou dokonalosti. Kládne si otázku, ako by sme mali chápať náš boj s hriechom a ako to môže ovplyvniť naše duševné zdravie. V tejto kapitole odpovedá na zápas, ktorý sa odohráva v mysli hriešnika pri jeho úsilí zvíťaziť nad hriechom. Konkrétne sa venuje aj nebezpečenstvu takého znechutenia, ktoré v konečnom dôsledku môže viesť k úplnej rezignácii človeka.

Ôsma kapitola prináša diskusiu o Kristovej prirodzenosti a o jeho diele. Kristovmu dielu sa venujú aj nasledujúce kapitoly. V ôsmej kapitole Darius Jankiewicz vysvetľuje, ako Ježiš – úplne Boh a úplne človek – môže byť naším Spasiteľom a naším príkladom. V diskusii o TPG sa veľká pozornosť venuje práve Kristovmu človečenstvu. Jankiewicz sa zaoberá touto problematikou a kládne si otázku, či Ježiš bol naozaj presne ako my a či na to, aby sa mohol stať naším príkladom, potreboval byť presne ako my.

V deviatej kapitole Félix Cortez vysvetľuje Kristovo dielo na kríži a kládne si otázku: Čo Ježiš dosiahol na kríži? Cortez vysvetľuje, ako kríž rieši problémy spojené s pádom do hriechu, ako Ježiš porazil na kríži nepriateľa a ako kríž prináša najvyššie zjavenie Božej lásky a spravodlivosti.

Jiří Moskala nadväzuje na túto diskusiu v desiatej kapitole, kde sa sústreďuje na dôležitosť, zmysel a úlohu Kristovho zmierenia. Táto kapitola rieši aj závažný problém, či a kedy bolo zmierenie dokonané. Zároveň venuje pozornosť problému vyplývajúcemu z TPG, ako je to s dostatočnosťou Kristovho diela zmierenia.

V jedenástej kapitole sa Ranko Stefanović venuje otázke: Aký je stav poslednej generácie? Stefanović prináša analýzu biblického zobrazenia

generácie, ktorá bude živá pri druhom príchode. Okrem iného odpovedá na diskusiu, či je táto posledná generácia opísaná ako úplne bezhriešna.

Jiří Moskala pokračuje v tejto téme v dvanástej kapitole, kde predkladá a vysvetľuje päť mýtov adventizmu, ktoré prispievajú k nesprávnemu chápaniu problematiky poslednej doby a ktoré spôsobili, že mnohí adventisti nemajú istotu v otázke spasenia.

V trinástej kapitole Jo Ann Davidson uzatvára diskusiu o posledných veciach (eschatológii) tým, že sa venuje „oneskoreniu“ Kristovho druhého príchodu. Kladie si pritom otázku: Prečo sa Ježiš ešte nevrátil? Nevrátil sa preto, že čaká na záverečnú generáciu úplne bezhriešnych ľudí, ktorí celému vesmíru zjavia, že ľudstvo po páde môže byť dokonalé, a tak zvíťazí vo veľkom spore?

A napokon, štrnástá kapitola uzatvára diskusiu stručným zhrnutím tém a problémov, ktorým sa venovali jednotlivé kapitoly. Najväčší dôraz pritom kladie na záverečné víťazstvo Božej lásky.

(Endnotes)

- ¹ Základný vieroučný bod CASD číslo 8 o veľkom spore znie nasledovne: „Celé ľudstvo je vtiahnuté do veľkého sporu medzi Kristom a satanom, v ktorom ide o Boží charakter, Boží zákon a Božiu zvrchovanú vládu nad vesmírom. Tento spor sa začal v nebi, keď jedna zo stvorených bytostí, obdarená možnosťou voľby, sa začala povyšovať. Stala sa satanom, Božím odporcom, ktorý do odboja strhol časť anjelov. Zviedol Adama a Evu do hriechu, a tým uviedol ducha vzbury na našu zem. Hriech znetvoril Boží obraz v ľuďoch, narušil poriadok vo stvorenom svete a zapríčinil skazu celej zeme potopou, ako to predstavuje historická správa v 1Moj 1–11. Celé tvorstvo pozoruje náš svet, ktorý sa stal javiskom vesmírneho sporu, na konci ktorého bude Boh lásky obhájený. Na pomoc v tomto spore posielal Kristus svojmu ľudu Ducha Svätého a verných anjelov, ktorí majú veriacich viesť, chrániť a podporovať na ceste spasenia. (1. Mojžišova 3; 6–8; Jób 1,6–12; Iz 14,12–14; Ezech 28,12–18; Rim 1,19–32; 3,4; 5,12–21; 8,19–22; 1Kor 4,9; Heb 1,14; 1Pet 5,8; 2Pet 3,6; Zj 12,4–9)“ <http://www.casd.sk/o-nas/comu-verime/>
- ² Pre viac informácií o adventistickom chápaní témy veľkého sporu pozri súbor esejí Gerhard Pfandl, ed., *The Great Controversy and the End of Evil* (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2015). Pozri aj Frank B. Holbrook, „The Great Controversy,” in *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*, ed. Raoul Dederen (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2000), 969–1009; Richard M. Davidson, „Cosmic Metanarrative for the Coming Millennium,” *Journal of the Adventist Theological Society* 11, nos. 1–2 (2000).
- ³ Prvé takéto obvinenie sa nachádza v 1. Mojžišovej 3, kde had naznačuje, že Boh je klamár a nejde mu o najlepší záujem Evy (verše 1–5). Na inom mieste satan sponchybuje Boží pohľad na Jóbov charakter. Takýmto a rôznymi inými spôsobmi sa podľa Pisma diabol (*diabolos*, čo znamená „žalobca“, „ohovárač“ alebo „nactiutířhač“) usiluje znepríateľovať Boha

- a jeho ľud. Satan je predstavený ako „žalobca našich bratov, ten, čo na nich dňom i nocou žaloval pred naším Bohom“ (Zj 12,10).
- ⁴ V danom kontexte je dôležitá opatrnosť, aby sme nespájali „určenie“ a „vynútenie“. Mnohí, ktorí veria v determinizmus, súhlasia s tým, že Boh nikoho „nenúti“, ale sú presvedčení, že Boh ovplyvňuje všetko, čo sa deje, vrátane vôle a rozhodnutí všetkých stvorených bytostí. Viac o téme povahy lásky pozri C. Peckham, *The Love of God: A Canonical Model* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2015).
- ⁵ Ellen G. Whiteová o tom píše: „Násilie odporuje zásadám Božej vlády. Boh chce len službu lásky a lásku nemožno vynucovať, nemožno ju získať násilím ani mocou. Lásku možno vzbudiť len láskou. Poznať Boha znamená milovať ho. Jeho charakter sa musí prejavíť ako protiklad zjaviteľnej povahy. To mohla umožniť len jediná bytosť vo vesmíre. Božiu lásku mohol zjavíť len ten, kto poznal jej výšku i hĺbku.“ Ellen G. White, *The Desire of Ages* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1940), 22. (*Túžba vekov*, 10.11) Tým však netvrdíme, že ľudské bytosti majú neobmedzenú slobodnú vôľu. A hoci Boh nikdy človeka do ničoho nenúti proti jeho slobodnej vôli, ako následok hriechu majú všetci ľudia hriešnu prirodzenosť a sklony k hriechu. Viac sa o tejto téme bude hovoriť v kapitole Martina Hannu.
- ⁶ Pozri Richard M. Davidson, “Ezekiel 28:11–19 and the Rise of the Cosmic Conflict,” in Pfan­dl, *The Great Controversy and the End of Evil*, 57–69. Pozri aj Richard M. Davidson, “And There Was Gossip in Heaven,” *Adventist Review*, January 24, 2013, 22–24.
- ⁷ V tomto príbehu had najprv ľstivo kladie otázku o Božom charaktere (1Moj 3,1) a potom otvorene tvrdí, že Boh je klamár a má na svoje klamstvo nehanebný dôvod. V protiklade s tým, čo povedal Boh, satan tvrdí: „Nie, určite nezomriete! Boh totiž vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvoria sa vám oči a budete ako Boh, budete poznať dobro i zlo.“ (1Moj 3,4,5)
- ⁸ Pavol má v tomto texte na mysli konkrétne apoštolov, ale myšlienku, že tento svet je „divadlom“ anjelom a ľuďom možno v širšom zmysle aplikovať na kontext veľkého sporu.
- ⁹ „Keď Kristus zomrel na golgotskom kríži, vo svojej smrteľnej agónii zvolal: *Je dokonané!* Satan vtedy vedel, že neuspel vo svojej snahe zničiť plán vykúpenia.“ Ellen G. White, “The Unchangeable Character of the Law,” *Signs of the Times*, September 23, 1889, 577. Kým Kristus na kríži získal víťazstvo, vláda nepriateľa na zemi pokračuje ešte nejaký čas aj po udalosti kríža – a to až do konečného završenia a vykonania rozsudku. V tejto súvislosti pozri kapitolu Jo Ann Davidson o „oneskorení“ Kristovho druhého príchodu.
- ¹⁰ Ako píše M. L. Andreasen: „Aby mohlo byť Kristovo dielo dokončené a aby mohlo byť účinné pre človeka, je nevyhnutné takéto zjavenie [dokonalosti poslednej generácie svätých]. Musí sa preukázať, že človek môže zvíťaziť, tak ako zvíťazil Kristus.“ M. L. Andreasen, *The Book of Hebrews* (Washington, DC: Review and Herald®, 1948), 59. Podľa tohto prístupu „posledná generácia ľudí žijúcich na zemi... [zjaví], že je možné žiť bez hriechu“. A napokon, prostredníctvom „poslednej generácie bude Boh obhájený a satan porazený“. M. L. Andreasen, *The Sanctuary Service* (Washington, DC: Review and Herald®, 1947), 302, 304.
- ¹¹ Diskusia o tomto probléme sa nachádza v kapitole Woodrowa Whiddena v súvislosti s textami, ktoré sa objavili na internetových stránkach Kirkpatricka v roku 2007.
- ¹² Pozri diskusiu o tejto téme v kapitole Jiřího Moskalu o zmierení (10. kapitola).
- ¹³ Ellen G. White, *The Great Controversy Between Christ and Satan* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1950), 614. (*Veľký spor vekov*, 441)
- ¹⁴ Pre niektorých adventistov (predovšetkým pre mladých a zapálených veriacich) je tento postoj nesmierne prítlačlivý, pretože poskytuje konkrétne poslanie, ktoré môžeme vykonať a cieľ, ktorý môžeme pre Boha dosiahnuť, a tak ohlasovať druhý príchod.

- ¹⁵ Ako uvádza jeden z obhajcov TPG: „Boh bude čakať na dozretie kresťanského charakteru u dostatočného počtu ľudí, čo je hlavnou podmienkou ovplyvňujúcou udalosti, akými sú neskorý dážď, hlasné volanie, zapečatenie a nedelňý zákon, ktoré ovplyvnia čas, keď sa pre svet ukončí čas skúšky a nadíde druhý príchod.“ Larry Kirkpatrick, “LGT14: The 14 Points of Last Generation Theology,” *Last Generation Theology*, <http://www.LastGenerationTheology.org/lgt/ori/ori-lgt14.php> (stránka je už zrušená).

KAPITOLA 2

ČO JE TEOLÓGIA POSLEDNEJ GENERÁCIE?

AKÉ SÚ HISTORICKÉ KORENE TEOLÓGIE POSLEDNEJ GENERÁCIE

Woodrow Whidden

S pomocou Georgea R. Knighta a Ángela Rodrígueza

Úvod

Ak niekto hovorí o teológii poslednej generácie¹ (TPG) v kontexte teológie Cirkvi adventistov siedmeho dňa, vždy to zároveň vyvoláva otázky súvisiace s Kristovou záverečnou príhovornou a sudcovskou službou vo svätyni svätých v nebeskej svätyni. Zdá sa, že všetci, ktorí sa do diskusie zapojili, súhlasia s nasledujúcim tvrdením: v súčasnosti prebieha špeciálna fáza zmierujúcej Kristovej služby v nebeskej svätyni, ktorá je výrazne prepojená s Jeho druhým príchodom. Všetci sa tiež zhodnú v tom, že jeho dielo súvisí so zmenou charakteru u ľudí uctievajúcich Boha. Táto zmena je a bude ovocím Kristovej odpúšťajúcej a premieňajúcej milosti.

A v špecifickejšom zmysle, táto Kristova služba vo svätyni svätých v nebeskej svätyni (služba sa začala v roku 1844) je nazývaná „konečné zmierenie“² a je úzko prepojená s predadventným „vyšetrujúcim súdom“. Okrem toho, všetci účastníci tejto diskusie veria, že jedným z hlavných dôvodov existencie takéhoto súdu je, že Boh sa obháji voči obvineniam, ktoré satan vzniesol proti jeho prirodzenosti a spôsobu, akým spravuje Ním stvorený, avšak hriechom zdeformovaný vesmír. Tento súd preto slúži na obhájenie Boha. Verejne odhalí, kto dostane večný život a kto večnú

smrť. Ale okrem týchto početných argumentov vrie pod povrchom polemika o tom, čo je súčasťou obhajoby Božieho charakteru. Ako sa ukáže, že Boh je spravodlivý, pravdivý a morálny vládca vesmíru?

Pozrieme sa teraz na samotné jadro polemiky týkajúcej sa témy konečného zmierenia. TPG, ktorá bola spájaná hlavne so známymi autorami, ovplyvnenými Ellen G. Whiteovou a hlboko veriacimi v Bibliu, medzi ktorých patrili E. J. Waggoner, M. L. Andreasen, Herbert Douglass, C. Mervyn Maxwell, Dennis Priebe, Kevin Paulson a Larry Kirkpatrick (aby sme vymenovali niekoľko hlavných predstaviteľov), veľmi výrazne hlása: Záverečné zmierenie si vyžaduje dosiahnutie bezhriešnej dokonalosti, ktorá sa prejaví v poslednej generácii veriacich v Boha. Svojimi charaktermi tak obhája Božiu požiadavku na dokonalú poslušnosť jeho zákonu. Podľa tejto teórie Boh prehrá, ak nebude vo veľkom spore, ktorý prebieha medzi Bohom a satanom, obhájený poslednou generáciou dokonale bezhriešneho ostatku!

V kontraste s týmito určite dobre mienenými vyjadreniami sú základné pohľady a vyhlásenia mnohých pisateľov, ktorí tiež uznávajú dielo Ellen Whiteovej a veria v Bibliu. Spoločným základným presvedčením tejto druhej skupiny je: Aj keď bude posledná generácia verne nasledovať Krista a v ich životoch bude zrejmé, že ich viera bola a je skutočnou vierou v Krista, ktorá neustále produkuje svedectvo ovocia Ducha v ich životoch milosťou zmocneného učeníctva, Boh nie je závislý od toho, aby posledná generácia niečo dokázala. Boh používal v minulosti, používa a bude používať aj v budúcnosti svedectvo svätých životov zachránených zo všetkých vekov (nielen poslednej generácie), ktorí (aspoň v istom zmysle) obhája jeho rozhodnutia počas vyšetrojúceho súdu. Takže veria, že Kristus svoju spravodlivosť – pripočítanú (zásluhy) a udelenú (dôkazy) – dá všetkým vykúpeným (vrátane ostatku), a tak budú ospravedlnenými a posvätenými príjemcami večného spasenia.

Autori v tejto skupine sú tiež presvedčení, že to bola viera vteleného Krista v Bohom danej moci Svätého Ducha, ktorá raz a navždy vyriešila otázku, či je možné dokonale poslúchať Božiu vôľu (jeho svätý zákon) vo viere a v Bohom danej moci. (Kristus nepotreboval pripočítanú milosť –

odpustenie hriechov –, pretože on hriech nemal.) Kľúčový dôkaz, na ktorý sa odvolávajú, nájdeme v mnohých citátoch Ellen G. Whiteovej, ktorým sa budeme neskôr venovať.

S prihliadnutím na to, čo sme si práve povedali, sa v tejto kapitole pozrieme na historický základ, na ktorom stojí táto obsiahla a často protichodná diskusia. Historický prehľad nám predstaví kľúčové myšlienky a postavy, ktoré poskytli rámcovú štruktúru TPG, zvlášť myšlienky a závery E. J. Waggonera a M. L. Andreasena a tiež stručný prehľad ich súčasných nasledovníkov, pokračovateľov a obhajcov týchto myšlienok.

Aj keď sa stručne dotkneme základných myšlienok TPG, zámerom tejto kapitoly je predstaviť učenie kľúčových predchodcov a ďalších nasledovníkov tejto teológie a tiež tých, čo s nimi polemizujú. Povedané stručne, pokúsime sa objektívne preskúmať postoje, ktoré zastáva TPG a tiež to, čo si ich kritici myslia a učia o otázke, ktorá býva nazývaná „pravdou“ o konečnom zmiernení.

Kto je autorom TPG

V známej histórii hlavných moderných mysliteľov (od konca osemnásteho storočia), ktorí sa zaoberali otázkami TPG, sa objavuje štyri alebo päť kľúčových postáv, ktoré zásadným spôsobom vyformovali kontúry tohto druhu teológie. A myšlienkami týchto hlavných predchodcov autorov súčasnej TPG sa budeme teraz zaoberať.

Prvým z nich je Edward Irving (1792–1834), ktorý začiatkom 19. storočia slúžil ako kazateľ v reformovaných (kalvinistických) zboroch v Škótsku a Anglicku. Môžeme ho považovať za priekopníka myšlienok, ktoré neskôr teológovia v 19. a 20. storočí prepracovali do formulácií týkajúcich sa presvedčenia, že Kristus prijal ľudskú prirodzenosť Adama po páde do hriechu. Napriek tomu, že súčasní učenci zatiaľ nemajú úplne zdokumentované prepojenia, Irving sa zdá byť hlavným zdrojom myšlienok E. J. Waggonera a A. T. Jonesa týkajúcich sa predstavy, že Kristus prijal ľudskú prirodzenosť človeka po páde do hriechu.³

Výrazné je Irvingovo vyjadrenie: „Ak niekto tvrdí, že ľudská prirodzenosť nášho Pána sa v akejkoľvek vlastnosti líši od našej – teda, že je

taká, akú mal Adam pred pádom do hriechu, alebo taká, akú budeme mať pri vzkriesení, nesmrteľná a neporušiteľná, alebo že je v akejkoľvek inej podobe niekde medzi týmito dvoma, jednoducho iná ako padlý stav, v ktorom sa nachádza telo človeka od toho prvého až po súčasnú generáciu ľudí – potom je to možno nejaká domnelá, hypotetická či imaginárna ľudská prirodzenosť, ale nie taká ľudská prirodzenosť, ako jej rozumiem a ako ju poznám ja.“⁴

Je evidentné, že Irving tvorí hlavný teologický zdroj takzvanej „po-pádovej kristológie“ pre neadventistických teológov, ktorí prijali tento spôsob kristologickej reflexie v 20. storočí. Zoznam týchto teológov obsahuje mnohé významné osobnosti (Karl Barth a T. H. Torrance), ale i menej známe postavy akademického prostredia (napríklad Harry Johnson pôsobiaci v anglickom metodizme 20. storočia).

Môžeme teda bezpečne skonštatovať, že pre teológiu Cirkvi adventistov siedmeho dňa (ďalej len CASD) sú zakladateľmi „po-pádového“ (alebo postlapsariánskeho) pohľadu na Kristovo človečenstvo E. J. Waggoner a A. T. Jones. Nemalo by nás preto prekvapiť, že E. J. Waggoner je v CASD vlastne tvorcom teológie poslednej generácie, ktorá tvrdí, že Boh potrebuje vyskúšať veriacich, aby tak oni nakoniec obhájili Božiu požiadavku dokonalej poslušnosti jeho svätému zákonu.

Spojenia nájdeme aj vo veľmi podrobnom výskume, ktorý urobil Paul Evans na tému histórie TPG myšlienok v histórii CASD. Vo svojich záveroch obhájil už skôr publikovaný výskum autora tohto článku skúmajúceho Waggonerove myšlienky ako historický zdroj TPG. Výsledky výskumu boli publikované v mojej biografii E. J. Waggonera pod názvom: *E. J. Waggoner: From the Physician of Good News to Agent of Division* (E. J. Waggoner: Z lekára dobrej správy agent rozdelenia) (Hagerstown, MD: Review and Herald 2008). O dva roky neskôr (v roku 2010) bol publikovaný spomenutý výskum Paula Evansa v jeho dizertačnej práci nazvanej „Historicko-kontextuálna analýza teológie poslednej generácie u M. L. Andreasena“.

Evans vo svojej práci predstavuje starostlivo a detailne opísané dôkazy týkajúce sa vzniku TPG, ktoré priamo potvrdzujú, že Waggoner bol pri-

márnym historickým zdrojom rozvoja TPG v teológii CASD počas 19. a 20. storočia. (Obsiahlejšiemu rozboru Evansových záverov sa budeme venovať neskôr, keď sa bližšie pozrieme na Waggonerov a Andreasenov ďalší vplyv na učenie TPG.)

Otázka teda znie: Mohol E. J. Waggoner – hlavne počas jedenástich rokov, ktoré strávil službou v Británii a kontinentálnej Európe (od 1892 do 1903) – čítať Irvingovo dielo a zoznámiť sa s jeho „po-pádovým“ konceptom ľudskej prirodzenosti Krista? Pravdepodobne nikdy nebudeme schopní s istotou odpovedať na túto otázku, pretože Waggoner nikde priamo Irvinga necituje. Nemáme ani prístup do Waggonerovej osobnej knižnice, keďže sa zrejme stratila.

Ale jednou z kľúčových otázok tejto štúdie ostáva: Mohla myšlienka Edwarda Irvinga o tom, že takzvaná posledná generácia má obhájiť Boha, ovplyvniť Waggonera a neskorších autorov CASD, vrátane Uriaha Smitha, W. W. Prescottta a M. L. Andreasena? Zdá sa, že najdôležitejšia myšlienka, ktorou mohol Irving prispieť k TPG neskôr vyjadrenou E. J. Waggonerom a M. L. Andreasenom, bol jeho pohľad na Kristovu ľudskú prirodzenosť. Autor tejto štúdie nie je schopný v tejto chvíli identifikovať nijaký koncept v Irvingových myšlienkach, že Božia obhajoba pred vesmírom závisí od poslušnosti poslednej, záverečnej generácie dokonalých veriacich.

Prihliadnuc na tieto zistenia sa teraz môžeme obrátiť k preskúmaniu myšlienok E. J. Waggonera, najvýraznejšieho, pôvodného zakladateľa TPG v adventistickej histórii.

Práca E. J. Waggonera

Kým téme obhájenia Boha či dokonalosti poslednej generácie venoval Waggoner vo svojej autorskej práci pred rokom 1890 len veľmi malú alebo takmer nijakú pozornosť, v 90. rokoch 19. a prvých rokoch 20. storočia o nej písal čoraz viac. Pozrieme sa teraz na zhrnutie prehľadu tejto témy vo Waggonerových publikovaných textoch od roku 1890.⁵

Waggoner začal prezentáciu týchto myšlienok priamym vyjadrením hlavného dôvodu biblického učenia o záverečnom súde. Podľa neho je hlavným problémom spochybnenie Božej spravodlivosti, a teda spochyb-

nenie jeho schopnosti súdiť. Až na „súde Božej spravodlivosti“ sa „jasne“ prejaví a ukáže, „že v Bohu je pravda a všetko, čo je v opozícii voči nemu, je klamstvo. Boh bude očistený, keď bude súdiť“ – inými slovami, bude obhájený. A tak „sa Boh znížil vo všetkých svojich cestách a podrobí ich súdu ľudí, čím vypestuje ich schopnosť rozsúdiť dobro a zlo,“ a to dokonca aj u bezbožných, „ktorí potom uznajú Božiu spravodlivosť.“⁶

Pravdepodobne nijaký rozhladený adventista siedmeho dňa, ktorý prijíma základnú štruktúru veľkého sporu vekov načrtnutého v diele Ellen G. Whiteovej, by nemal problém s Waggonerovým pravdivým učením o podstate súdu – či už obsahuje postupné fázy predadventného súdu počas milénia, alebo na jeho konci! V nasledujúcom článku Waggoner opisuje prevzácne svedectvá zmenených životov veriacich, ktoré budú odhalené počas veľkého súdu,⁷ a dodáva niekoľko zaujímavých poznámok v zmysle, že Boh nepotrebuje nijaké ľudské svedectvo, aby sa obhájil pred diablovými obvineniami, že poslušnosť je nemožná: „Ludia nemajú nič spoločné s odovzdávaním kráľovstva Kristovi. Všetko, k čomu sú povolaní, je odovzdať sa Svätému Duchu, aby mohli byť vyformovaní do vhodnej podoby pre kráľovstvo, ktoré im Pán Boh dá.“⁸

Ale ďalšie dve časti komentára sú ešte jasnejšie: „Čo ak by všetci vyznávajúci kresťania na zemi odpadli a jeho [Božie] dielo by sa zdalo byť úplne zbytočné? Napriek tomu základy Božej vlády stoja pevne. Pravda nie je viac pravdivá preto, že jej verí mnoho ľudí a dokonca významných a nie je ani menšou pravdou, ak ju mnohí odmietajú. Ježiš bol Božím Synom bez ohľadu na to, či ho všetci zapreli a ušli od neho, alebo či na neho obrovský zástup volal: Požehnaný kráľ, ktorý prichádza v mene Pánovom.“⁹

„Charakter evanjelia nie je odvodený od charakteru ľudí, ktorí ho vyznávajú. Pochádza od Boha. Ludia môžu žiť bezbožným spôsobom života, ale to nespochybňuje Bibliu. Naopak, kontrast robí pravdu ešte výraznejšou. Ludia môžu odmietaj vieru, môžu odpadnúť a hovoriť, že to všetko je podvod, ale evanjelium sa tým nezrúti – podobne ako pevnosť Gibraltár nepadne len preto, že odtiaľ ujdú nejakí vojaci a vyhlásia, že je postavená z kartónu. Je to pevná skala, nech o nej hovorí, kto chce, čo chce.“¹⁰

Ak tieto výroky jasne tvrdia, že Boh má zvrchovanú schopnosť obhájiť sa bez pomoci priateľa alebo nepriateľa, nasledujúce ešte zdôrazňujú Božiu zvrchovanosť, nezávislú schopnosť postarať sa o otázky spojené s vlastnou obhajobou: „Jeho [Božia] česť je stávke. On vyhlásil, že stôl má byť naplnený a dedičstvo plne odovzdané. Založil na tom celú svoju existenciu: Preto tam niektorí *musia* vstúpiť. Takže aj keby sa stalo, že všetci ľudia na zemi odmietnu prísť, Boh vzbudí Abrahámове deti z kameňov zo zeme (Mat 3,9).“¹¹

Teda podľa Waggonera bude mať Boh svedkov. Ale ak by to tvárou v tvár univerzálnemu odpadnutiu a odmietnutiu bolo potrebné, On je schopný vyprodukovať si týchto svedkov aj zo samotných kameňov zeme.“¹²

Je zrejmé, že myšlienky vyjadrené v tomto poslednom citáte prinášajú do diskusie zaujímavý obrat. Aj keď Waggoner predtým vyhlásil, že Boh nepotrebuje svedectvo od nijakej osoby, teraz hovorí, že zvrchovaný Boh bude mať svedkov, aj keby to malo znamenať, že týchto svedkov získa zo zeme – z „kameňov“ zeme. Tento silný dôraz na božskú zvrchovanosť bude Waggoner postupne upravovať tak, ako sa bude vyvíjať jeho teológia „obhájenia“.

Nový posun bude viditeľný a otvorene vyjadrený v meste Lincoln, Nebraska, počas zasadania Generálnej konferencie CASD 6. marca 1897. Tam Waggoner predstavil koncept, ktorý ukazuje nový rozmer v jeho chápaní: „Boh prenechal obhájenie svojho charakteru na svoje deti. On, a tak to bolo, riskoval, keď prenechal obhajobu svojho charakteru ľuďom.“¹³ V tomto výraznom a jasnom vyjadrení Waggoner vyhlasuje, že Božia zvrchovanosť už nie je viac závislá od jeho schopnosti pretvoriť „kamene zo zeme“ na svedkov obhajoby. Teraz je Boh v polohe takmer úplnej závislosti od ľudských bytostí, ktoré ho majú obhájiť – „On, a tak to bolo, riskoval, keď prenechal obhajobu svojho charakteru ľuďom.“

Tento vývoj je ešte zreteľnejšie vyjadrený v slovách z decembra 1898. Hovoriac o konaní 144 000, zobrazených v Zjavení 14, Waggoner povie, že Boh je úplne závislý od ich svedectva: „On [Boh] v nich nachádza dielo, ktoré pripravil pre svoj ľud. Praje si, aby ho vykonal a aby boli predstave-

ní ako dôkaz jeho zachraňujúcej moci. On je ochotný byť súdený týmito výsledkami a On sám dá na ne svoju pečat'. ...Vedia, že jeho prikázania sú pre nich večným životom a prebýva v nich Kristus, pretože majú vieru Ježišovu. Sú jeho dokonalými predstaviteľmi.¹⁴

To ale nebol koniec Waggonerovho posunu, len sa zahrieval. V časopise *The Present Truth* pokračoval vo svojich úvahách takto:

„Boh nikdy nenechal seba samého bez svedkov v tom, čo je nazvané dielom prírody. Takýto svedok je ale nedostatočný. Človek – najkomplexnejšie Božie stvorenie – musí byť Jeho svedkom rovnako ako tá najmenšia vec, ktorú Boh vytvoril. ...A nie sú to len samostatní jedinci, ale ide o skupinu ľudí ‚povolaných‘, – cirkev, zbor –, ktorí tvoria Boží dom. Skôr ako nastane koniec a čas príchodu Krista, na zemi *musia* byť ľudia – nie nevyhnutne veľké percento všetkých obyvateľov planéty – ale dosť veľká skupina, ktorú budú ľudia na svete poznať, v ktorej bude ‚všetka plnosť Boha‘ zjavená tak, ako bola zjavená v Ježišovi z Nazareta. Boh ukáže svetu, že to, čo urobil s Ježišom z Nazareta, môže urobiť s každým, kto sa mu poddá.“¹⁵

Waggoner však nemohol nechať tento dôkaz ako niečo dodatočné, niečo navyše. V jednom zo svojich najpozoruhodnejších argumentov, ktoré kedy jeho kreatívna myseľ vyprodukovala, pokračuje vyhlásením, že bez konečného svedectva Ježišových nasledovníkov žijúcich na konci časov by samotné svedectvo Ježišovho života nebolo dostatočné na obhájenie Božej spravodlivosti a Božieho milosrdenstva! Pozorne sa pozrieme na jeho vyjadrenie:

„Ježiš Kristus bol dokonalým Božím chrámom. Ale ak by bol jediný, v kom by táto plnosť bola zjavená, potom by bola pravdivá dnes bežná myšlienka, že Ježiš bol výnimočný druh, nie vo všetkom podobný svojim bratom, a že je nemožné pre niekoho iného byť vo všetkom taký, ako On. Satan by nepremeškal príležitosť obviňovať Boha z nespôsobilosti a zlyhania hovoriac, že nie je schopný vytvoriť človeka narodeného v hriechu a priviesť ho do dokonalosti. Deň čo deň obviňuje Boha prostredníctvom ľudí, ktorí buď sklúčené, alebo samospravodlivo hovoria, že ‚Kristus bol iný ako my, lebo bol splodený zo Svätého Ducha a narodil sa bezhriešny – a tým mal oproti nám výhodu.‘ Pán chce, aby všetci rozumeli, že znovuzrodenie

dáva človeka do rovnakej pozície, akú mal Kristus na zemi a On to ná-
zorne predvedie pred celým svetom. Život Ježiša má byť *dokonale repro-
dukovaný jeho nasledovníkmi* – a to nielen jeden deň, ale stále a aj počas
večnosti.¹⁶ Na myšlienke, že Boh na konci časov potrebuje skupinu, ktorá
dokonale zopakuje život Ježiša v rozvoji ich charakterov, je pozoruhodné,
že Waggoner neskôr, paradoxne, ešte raz vytvorí dojem, že všetko stojí
na dokonalej Ježišovej poslušnosti. Nasledujúce riadky sú najzásadnejším
výrokom, ktoré kedy pisateľ tohto článku na túto tému čítal:

„Ak by Kristus zlyhal alebo bol zmalomyselný farchou svojej úlohy,
Boží sľub by sa nesplnil. Ale ak by sa Boží sľub nesplnil, Boh by stratil
život, a pretože ON je Stvoriteľ a udržiavateľ všetkého, všetko by zahynulo
s Ním. Teraz už vidíme, aký preskúšaný je základ, na ktorom máme my
stavať. Boh sa naň postavil a váha celého vesmíru s ním a On v skúške
obstál. Preto môžeme na ňom spočinúť s istotou. Je to vzácny kameň pre
tých, ktorí veria.“¹⁷

Ak Boh a jeho vláda vo vesmíre – dokonca samotná existencia vesmíru
– boli v stávke a vernosťou Krista obstáli, čo viac by ešte bolo potrebné?
Aké svedectvo od jeho cirkvi? To je paradox, ak nie protiklad vo Waggo-
nerovom uvažovaní. Bol Boh ohrozený? Lepšia časť Waggonerovho mys-
lenia bola pripravená zložiť všetku váhu tohto rizika na vernosť a posluš-
nosť osoby vteleného Krista. Problematickejšie je však vyjadrenie, že Boh
riskoval a vlastné obhájenie založil na výkone, ktorý podá jeho cirkev. Ide
o jeden z najnejasnejších okamihov vieroučného diela E. J. Waggonera.

Vidíme teda napätie vo Waggonerovom uvažovaní medzi myšlienkou
zvrchovaného Boha riskujúceho obhajobu svojho charakteru a morálnu
vládu vesmíru tým, čo dosiahne jeho vtelený Syn a myšlienkou, že Boh by
potreboval svedectvo svojej cirkvi (Jeho ľudu), aby obhájila Jeho charak-
ter. Bola to však druhá myšlienka – že na človeka zamerané, subjektívne
„vítazstvo nad hriechom“ zbaví Boha obvinení –, ktorá vo Waggonerovom
myslení zvíťazila. Pozorne si všimnite ďalší posun v jeho učení o *obhájení*:
„Kto má očistiť Nekonečného od satanových obvinení? Boh stvoril ten-
to svet, aby ho obýval druh bytostí, ktoré budú odzrkadľovať jeho obraz
a ktoré mu budú oddané. Mal takú dôveru v človeka, ktorého stvoril, že

bol ochotný riskovať obhajobu svojho charakteru človekom. K tejto úlohe volá ľudstvo – aby boli Jeho svedkami, svedkami Jeho milujúcej láskavosti, Jeho veľkého milosrdenstva, Jeho ochoty a moci odpustiť hriech – svedkami, ktorí povedia pravdu, celú pravdu a nič len pravdu.¹⁸

V máji 1901 sa Waggoner jednoznačne postavil za myšlienku, že Boh bude obhájený „smrteľným telom“ svojich nasledovníkov:

„Predtým, ako sa toto porušené telo stane neporušiteľným a prirodzené, hriešne telo bude zmenené za duchovné, bezhriešne telo, Boh ukáže, čo môže urobiť napriek porušeniu a smrteľnosti. Odsúdi hriech v tele a ukáže, že dokonca aj v hriešnom tele môže (On) žiť bezhriešny život. Jeho dokonalý život sa prejaví v smrteľnom tele, takže my všetci to uvidíme. ...*Tento zázrak musí prebiehať v hriešnom človeku, nie len v osobe Ježiša Krista, ale v Ježišovi Kristovi reprezentovanom a rozmnoženom v tisíckach Jeho nasledovníkov.*“¹⁹

Kým Waggonerove paradoxné myšlienky nakoniec dopadli na stranu nevyhnutnosti obhájiť Boha vernou poslušnosťou veriacich v posledných dňoch dejín, načrtnol aj pozitívnejšiu, praktickú a realistickejšiu možnosť tohto svedectva:

„Predtým, ako sa skončí doba milosti, bude tu skupina ľudí tak úplná v ňom [v Bohu], že napriek ich hriešnemu telu budú žiť bezhriešne životy. Budú žiť bezhriešne životy v smrteľnom tele, pretože On, ktorý ukázal, že má moc nad každým telom, žije v nich – žije bezhriešny život v hriešnom tele, zdravý život v smrteľnom tele. To bude svedectvom, ktorému sa nedá odporovať – svedectvom, nad ktoré väčšieho niet. Potom príde koniec. Toto bude Božie kráľovstvo zjavené všetkým národom na svedectvo Božej moci. „Kráľovstvo Božie je vo vás.““²⁰

V posledných dvoch vyjadreniach sa nachádza mnoho myšlienok, ktoré si teraz stručne zhrnieme. Začnime pozitívnym vnímaním myšlienky, že Boh chce použiť na konci časov svedectvo svojich posvätených služobníkov ako hlásateľov a svedkov pre zanikajúci a beznádejou naplnený svet. Kiežby Waggoner zostal pri tejto motivácii žiť „bezhriešnym“ životom v „hriešnom tele“. Ale niečo celkom iné je vyhlásiť, že takýto víťazný život je povinnosťou a je nevyhnutný na to, aby bol Boh obhájený pred veľký-

mi obvineniami protivníka o tom, že poslušnosť je nemožná. Znamenalo by to, že na zápasiacom Božom ľuďe spočíva obrovské bremeno skúšky. Okrem toho sa tým vytvára priestor pre veľké množstvo problematických teologických záverov.

Existuje ešte jedna oblasť, ktorú by sme mali zvážiť. K myšlienke subjektívnej záchrany sa Waggoner stále a predvídateľne vracia: „Budú žiť bezhriešny život v smrteľnom tele, pretože On, ktorý dokázal, že má moc nad všetkým telom, žije v nich“ a toto žitie „bezhriešnych životov v smrteľnom tele“ bude „svedectvom Božej moci. „Božie kráľovstvo je vo vás.“²¹

Aj keď táto téza ospravedlnenia Boha obsahuje niekoľko pozitívnych aspektov, výrazné je, že dala Waggonerovi možnosť ďalej predstavovať a rozvíjať veľkú, prvoradú tému jeho uvažovania o spasení – zvlášť počas jeho poslednej fázy verejnej služby v CASD. O akú tému išlo?

Bola to myšlienka, že Kristus doslovne prebýva vo svojich nasledovníkoch a koná svoje zázraky. Že imanentný (osobný) Kristus je priamym vtelením (v zachránenom, hriešnom tele) Božieho kráľovstva, a preto môžeme povedať: „Božie kráľovstvo je medzi vami“ („vo vás“; pozri Luk 17,21). Subjektívne aspekty prítomnosti imanentného Krista sa znovu prejavili ako prevládajúca črta Waggonerovej teológie spasenia.

Zdá sa teda nadmieru jasné, že Waggonerov pohľad na prebývanie Krista hral nielen rozhodujúcu úlohu v jeho pochopení zmierenia a osobného spasenia, ale mal tiež zásadný vplyv na jeho eschatológiu, zvlášť s prihliadnutím na citelný vplyv, ktorý vyvíjali jeho pohľady na obhájenie Boha vo veľkom spore práve poslednou generáciou.

Zásadná úloha M. L. Andreasena a jeho TPG

Niet veľa pochybností o tom, že E. J. Waggoner mal pomerne silný vplyv na Andreasena. Vieme, že Andersen študoval na novozaloženej škole Emmanuel Missionary College v Berrien Springs v Michigane, ale nemáme jasné dôkazy, že tam bol aj počas školského roku 1903/04, teda v jedinom roku, keď tam Waggoner učil. Či už však bol alebo nebol Waggoner hlavným a priamym zdrojom Andreasenových myšlienok týkajúcich sa TPG, podobnosti medzi ich postojmi sú až prekvapujúce.²²

Nemôžeme preceniť vplyv, ktorý mal M. L. Andreasen na adventistickú teológiu v druhej polovici 20. storočia. Andreasen bol najvplyvnejším adventistickým teológom v 30. a 40. rokoch a jeho vplyv pretrval až do druhej polovice 20. storočia. Mimoriadnu pozornosť Andreasen venoval svätyni a Kristovmu zmiereniu. Jeho najzásadnejším príspevkom do adventistickej teológie bola celkom určite jeho verzia TPG, ktorá bola už úplne rozvinutá v čase, keď publikoval prvé vydanie svojej kľúčovej knihy *The Sanctuary Service* (Služba vo svätyni) v roku 1937. Teraz sa podrobnejšie pozrieme na jeho teológiu v 30. a 40. rokoch, teda teológiu, ktorú už nikdy zásadne nezmenil.

Skôr ako preskúmame Andreasenovu TPG, je užitočné pozrieť sa na niektoré teologické koncepty, o ktoré sa jeho TPG myslenie opiera. Prvým je jeho dôraz na duálne alebo paralelné očistenie svätyně počas antitypologického Dňa zmierenia. Podľa tejto teológie – jej počiatky siahajú k O. R. L. Crosierovi a Josephovi Batesovi do 40. rokov 19. storočia –, Boží ľud na zemi musí očistiť chrám svojej duše v čase, keď Kristus čistí svätýňu v nebi.²³

Druhý koncept vychádza z myšlienky Ellen G. Whiteovej zapísanej v knihách *Velký spor vekov* a *Early Writings* (Rané spisy), že posledná generácia prejde dobou súženia bez príhovorca. Tretí koncept sa vzťahuje na výrok v knihe Kristove podobenstvá: „Kristus túžobne očakáva, že sa v cirkvi odzrkadlí jeho obraz a keď Boží ľud prejaví všetky črty jeho povahy, príde, aby prijal tento ľud za svoje vlastníctvo.“²⁴

Štvrtým konceptom ovplyvňujúcim Andreasenovu teológiu je učenie Jonesa, Waggonera a Prescottta o tom, že Ježiš sa vtelil do ľudského tela v prirodzenosti, akú mal Adam po páde, so všetkými jeho hriešnymi sklonmi. V rozvoji dokonalého života nám tak môže byť Ježiš vo všetkom príkladom.

Piaty koncept základov Andreasenovej TPG sa uberá rovnakou cestou, ktorá priviedla Waggonera k záveru, že Boží ľud žijúci na konci časov bude pre celý vesmír jasným dôkazom a názornou ukážkou – pôjde o ľudí, ktorých životy svedčia o tom, že „zachovávajú Božie prikázania a vieru v Ježiša“ (Zj 14,12). M. L. Andreasen sa teda stáva akousi teologickou spojnicou medzi teológiou Jonesa, Waggonera a Prescottta po roku 1888

(teda nie tej v roku 1888) a tými adventistickými skupinami, ktoré vznikli medzi rokmi 1960 a 1970 (a pretrvávajú až dodnes) ako reakcia na knihu *Questions on Doctrine* (Vieroučné otázky).

Ďalším kľúčovým konceptom nevyhnutným na jasné pochopenie Andreasenovej teológie je pevné presvedčenie o tom, že Kristovo zmierenie ostalo na kríži nedokončené. Táto myšlienka nás vracia späť ku Crosierovmu konceptu nebeskej svätyne a k adventistickému pochopeniu, že antitypický Deň zmierenia nastal v októbri 1844. Andreasen ukazuje, že zmierenie má tri fázy. Prvá sa týka Krista žijúceho dokonalý život. Druhá sa sústreďuje na udalosti vrcholiace na kríži, kde „hriechy, ktorým bol [Kristus] vystavený a On ich premohol, boli na neho vložené, On ich vynesol na kríž a tam boli vymazané.“²⁵

Je to tretia fáza jeho teológie, ktorá sa stala v Andreasenovom myslení mimoriadne dôležitou, pretože obsahuje to, čo považuje za svoj špeciálny prínos k tejto téme. „V tretej fáze,“ poznamenáva, „Kristus demonštruje, že človek môže robiť to, čo On, s rovnakou pomocou, akú mal On. Táto fáza obsahuje Jeho zasadnutie po pravici Božej, Jeho službu najvyššieho kňaza, záverečné predstavenie Jeho svätých pri ich poslednom zápase so satanom a ich slávne víťazstvo. ...Tretia fáza práve prebieha vo svätyni hore a v cirkvi dole“ a Kristus tak „odstraňuje a ničí hriech vo svojich svätých na zemi.“²⁶

Časť tretej fázy, ktorá sa venuje zdokonaľovaniu svätých na zemi, je centrálnou a najvplyvnejšou kapitolou Andreasenovej knihy *The Sanctuary Service*. Táto kapitola sa objavuje vo vydaní z rokov 1937 aj 1947. Budeme citovať určité pasáže z vydania z roku 1947, aby sme správne uchopili Andreasenov najvýraznejší príspevok do adventistickej teológie.

„Záverečná ukážka,“ píše, „toho, čo dokáže evanjelium urobiť v ľudstve a pre ľudstvo, nás ešte len čaká. Kristus ukázal cestu tým, že prijal ľudské telo. *Ludia majú nasledovať jeho príklad a dokázať, že to, čo Boh urobil v Kristovi, urobí v každej ľudskej bytosti, ktorá sa mu podriadi. Svet čaká na tento dôkaz. ...Keď sa naplní, príde koniec.*“²⁷

Andreasen potom pokračuje až k vyjadreniu, že „plán záchrany musí nevyhnutne obsahovať nielen odpustenie hriechov, ale aj úplnú obnovu. Záchrana *od* hriechu je viac ako len odpustenie hriechov.“²⁸ Potom opi-

suje proces posvätenia ako postupné, pozvolné víťazstvá nad hriešnymi činmi a postojmi. Tak ako hriešnik zvíťazil nad jedným problémom, má víťazne prekonať všetky hriechy. „Keď toto človek dosiahne a jasne ukáže, že je „pripravený na premenenie, ... stojí pred Božím trónom bez poškvرنy. Kristus na neho položí svoju pečať. Je v bezpečí a je neporušený. Boh v ňom dokončil svoje dielo. Ukážka toho, čo Boh dokáže urobiť s ľudstvom, je dokončená. Tak to bude s *poslednou generáciou* ľudí žijúcich na zemi. ...*Ukážu, že je možné žiť bez hriechu.* ...Všetkým bude zrejmé, že evanjelium má moc zachrániť úplne a dokonale. Boh bude uznaný za toho, ktorý je pravdivý vo svojich slovách.“²⁹ Potom padne sedem posledných rán, ale nič neprinúti Boží ľud zhrešiť.

„Oni ,zachovávajú prikázania Božie a majú vieru v Ježiša.‘ Zj 14,12...

V poslednej generácii ľudí žijúcich na zemi sa Božia posväcujúca moc ukáže naplno. Prejav tejto moci je ospravedlnením Boha. Očistí Ho od všetkých obvinení, ktoré satan proti nemu vzniesol. *V poslednej generácii je Boh obhájený a satan porazený.*³⁰

O niečo neskôr v tej istej kapitole Andreasen rozvíja zaujímavú tézu, že aj keď satan „neuspel vo svojom konflikte s Kristom,“ toto zlyhanie ho neporazilo. Kríž a vzkriesenie boli určite jeho neúspechom, ale pohľad sa teraz presúva na poslednú generáciu. Satan vychádza „aby bojoval proti ostatným z jej potomstva, ktorí zachovávajú Božie prikázania a držia sa Ježišovho svedectva. Zj 12,17. *Ak ich premôže, nemusí byť porazený.*“³¹

Vidíme teda, akú dôležitosť prikladá Andreasen poslednej generácii. Podľa neho má posledná (alebo záverečná) generácia vo veľkom spore medzi Kristom a satanom ústredné miesto. A určite nepreženieme, ak povieme, že táto posledná generácia má v procese zmierenia tú najdôležitejšiu úlohu. Satan obvinil Boha, že ľudia nemôžu dodržať zákon. Boh teda potrebuje generáciu ľudí, 144 000 zo Zjavenia, na ktorých môže ukázať a dať tak satanovi odpoveď: „Tu sú tí, ktorí zachovávajú Božie prikázania a vieru Ježišovu.‘ Zj 14,12. ...*Boh vyhradil svoju najväčšiu ukážku pre poslednú generáciu.*“³²

„*V poslednej generácii bude Boh obhájený. V ostatku bude satan porazený.* Obvinenie, že zákon sa dodržať nedá, bude úplne vyvrátené. Boh pri-

vedie nielen jedného či dvoch, ktorí zachovávajú Jeho prikázania, ale celú skupinu, ktorá sa nazýva 144 000. Títo budú dokonale odzrkadľovať Boží obraz. Vyvrátia satanove obvinenia proti vláde nebies.³³ „Najvyšší prejav bol odložený do posledných chvíľ... [A teda, aby bol tento dôkaz dokonalý, Boh]... sa ukryje. Svätýňa v nebi je zavretá. Svätí volajú k Bohu dňom aj nocou, aby ich zachránil, ale on akoby nepočul. Boží vyvolení prechádzajú Getsemanskou záhradou. ...Zdá sa, že musia bojovať svoj boj osamote. Musia žiť pred tvárou svätého Boha bez príhovorcu.³⁴

„V poslednej generácii Boh podáva záverečný dôkaz o tom, že ľudia môžu zachovať Boží zákon a že môžu žiť bez hriechu. ...Počas poslednej generácie svätých je Boh úplne obhájený. Pomocou nich porazí satana a zvíťazí v boji. ...Očistenie svätyně v nebi závisí od očistenia Božieho ľudu na zemi. Aké je teda dôležité, aby bol Boží ľud svätý a bez poškrvny! Každý hriech v nich musí byť spálený, aby boli schopní obstáť pred tvárou svätého Boha a prežiť stravujúci oheň.“³⁵

Andreasenove pôsobivé argumenty stavajú adventizmus, ako ľud tretieho anjela zo Zj 14,12, priamo do centra zmierenia a veľkého sporu. Toto opojné posolstvo zachvátilo adventizmus ako búrka. Stalo sa dominantnou teológiou (ale nie jedinou) denominácie v 40. a 50. rokoch 20. storočia. Andreasen umne prepojil myšlienky adventizmu spreď roka 1888 s myšlienkami Jonesa, Waggonera a Prescottta po roku 1888 a vytvoril spojenú eschatologickú teológiu, ktorá mala v adventizme veľký úspech.³⁶

Podobnosti medzi Waggonerovým a Andreasenovým konceptom TPG

Keď sme si priblížili Andreasenovu TPG, porovnáme ju teraz s Waggonerovou. Môžeme sa oprávnene domnievať, že jadro Waggonerových myšlienok bolo liahňou Andreasenovej teológie poslednej generácie?

Keď čítame životopis Andreasena – *Without Fear or Favor: The Life of M. L. Andreasen (Washington, DC: Review and Herald®, 1979)* (Bez strachu a priazne: Život M. L. Andreasena), ktorý napísala Virginia Steinweg, nájdeme tam veľmi málo (ak vôbec nejaké) dôkazov o osobnom kontakte Andreasena a Waggonera. Počas väčšiny skorších rokov Andreasenovej

služby slúžil Waggoner v Británii a kontinentálnej Európe (1892 – 1903). Po návrate sa Waggoner ocitol v cirkvi na vedľajšej koľaji, keď sa v roku 1904 – napriek rade Ellen G. Whiteovej – presťahoval z Emmanuel Missionary College v Berrien Springs, kde rok učil, do Battle Creeku, a tam sa pripojil k Johnovi H. Kellogovi, čo znamenalo jeho postupné vzdalovanie sa, až napokon od adventizmu úplne odpadol. Ale je možné, že Andreasen počas týchto, pre oboch kľúčových rokov, čítal články a knihy, ktoré napísal a vydal Waggoner.

Je tiež možné, že Andreasen bol niektorým z Waggonerových tém vystavený priamejšie prostredníctvom A. T. Jonesa, ktorý Andreasena v Battle Creek College v roku 1899 učil a bol aj jeho občasným partnerom v diskusiách počas spoločenských nedeľných výletov na jazero Gogouac, neďaleko mesta Battle Creek.³⁷

Evidentné je, že Jones a Waggoner zdieľali nápadne podobný pohľad na ľudskú prirodzenosť Krista. Zásadné jadro tejto teológie týkajúcej sa človečenstva Krista sa odráža v Andreasenovej teológii. Jones tiež zdieľal s Waggonerom a Andreasenom podobný pohľad na svätých, žijúcich na konci časov, ktorí zvíťazia nad hriechom. Nezdá sa však, že by sa Jones vyjadroval podobne ako E. J. Waggoner a Andreasen, že posledná generácia obháji Boha.³⁸ Napriek rozdielom medzi Jonesom a duom Waggoner a Andreasen v téme obhájenia Boha, spoľahlivo zdokumentované dôkazy presvedčivo ukazujú na prekvapujúce podobnosti medzi TPG konceptmi týkajúcimi sa obhájenia Boha, ktoré boli také zrejme v bežne vyjadrovaných myšlienkach Waggonera a Andreasena. Tieto myšlienky boli vlastne spojené koncepty, ktoré sa stali mimoriadne vplyvnými v neskoršej adventistickej eschatológii dvadsiateho a dvadsiateho prvého storočia. Zdá sa teda, že neurobíme chybu, ak skonštatujeme, že Waggonerova teológia mala na Andreasena vplyv. Pozývam čitateľa, aby pozorne zvážil tieto spoločné základy ich konceptov.

Waggoner jasne učil, že Boh vyžaduje dôkaz dokonalej poslušnosti ostatku posledných dní, a ten prebehne „pred koncom a v čase príchodu Krista“.³⁹ Tento dôkaz (zvlášť ako ho podrobne opísal Waggoner vo svojom článku „Boží svedkovia“ v júni 1899 v časopise *The Present Truth*) bol

veľmi podobný (vrátane časového umiestnenia) tomu, čo neskôr opísal Andreasen. A pre Waggonera tí, čo poskytnú tento ospravedľujúci dôkaz, to dosiahnu v kolektíve ľudí... „cirkvi“, ktorá „predstaví svetu, že to, čo urobil [Boh] s Ježišom... môže urobiť s každým, kto sa mu podriadi“.⁴⁰ Okrem toho, Waggoner vyjadril myšlienku, že Ježišova poslušnosť nestačila na to, aby problém vyriešila, pretože „Ježiš bol unikátny druh“. Toto obvinenie Waggoner prisúdil satanovi.⁴¹

A hoci nemôžeme uviesť nijaký priamy dôkaz literárnej závislosti Andreasena od Waggonera, podobnosť ich konceptov je taká prekvapujúca, že môžeme predpokladať myšlienkové prepojenie a vplyv učenia starého E. J. Waggonera na oveľa mladšieho Andreasena (a jeho neskorších nasledovníkov).

Ďalšie spojenia Waggonerových a Andreasenových myšlienok TPG⁴²

Napriek tomu, že Andreasen nikdy nepovažoval dokonalosť poslednej generácie za záslužníctvo, jeho učenie prispelo k tomu, že sa v cirkvi objavil silný element nevedomého zákonníctva – myšlienka, že dobré skutky vykonané v akejkoľvek subjektívnej ľudskej skúsenosti posvätenia pomáhajú zabezpečiť naše zásluhy a prijatie u Boha. Počas obdobia 1960 – 1980 boli jeho myšlienky rôzne upravované, zneužívané, a dokonca aj mnohými odmietané.

V 60. rokoch Robert David Brinsmead, laik z Austrálie, prijal a rozvinul niektoré z Andreasenových myšlienok. Andreasenov najsilnejší vplyv na Brinsmeada sa týkal jeho učenia o poslednej generácii. Tak ako Andreasen, aj Brinsmead súhlasil s tým, že Božiu záverečnú odpoveď na satanove obvinenia týkajúce sa nemožnosti zachovať Jeho zákon, dá posledná generácia.

Ale Brinsmead mal tendenciu Andreasenove pohľady ešte radikalizovať. Veril, že očistenie nebeskej svätyne je očistením a obhájením Božieho mena.⁴³ Dokonca prišiel s názorom, že ľudia boli stворení preto, „aby obhájili Jeho [Božie] meno, ospravedlnili Jeho zákon a pomohli ukončiť pôsobenie satana.“⁴⁴ Večným prostriedkom proti hriechu nebol len kríž,

ale spoločný život poslednej generácie, ktorá bude žiť bez hriechu a bez Prostredníka. Takto Boh dokáže, že vo vesmíre neexistuje nijaký dôvod na hriech. Brinsmead dotiahol Andreasenove myšlienky do extrému učením, že dokonalosť poslednej generácie nastane počas súdu, v čase, keď „ľudstvo bude zjednotené (zosobášené) s Božstvom“ a jednotlivec „bude taký bezhriешný v tele, aký bezhriешný bol v tele Ježiš.“⁴⁵

Brinsmeadov dôraz na dokonalosť sa definitívne skončil vo chvíli, keď prijal pohľad, ktorý považoval za ospravedlnenie z viery z pohľadu reformátorov. Toto bol teologický pohyb, ktorý ho potom zaviedol k evanjelikalnej forme praktického antinomianizmu (názor, že kresťania nie sú viazaní zákonom /pozn. redaktora/; niečo, čomu sa reformátori starostlivo vyhýbali), a postupne to v ňom spôsobilo trvalé odlúčenie od CASD.

Zaujímavé je, že Andreasenovo učenie sa objavilo aj v 70. rokoch. Tentoraz ho teológovia vo vedúcich pozíciách v cirkvi rozvinuli sofistikovanejšie. Najvýraznejší boli Herbert E. Douglass a C. Mervyn Maxwell. Herbert E. Douglass bol učiteľom náboženstva a riaditeľom školy a neskôr pracoval ako redaktor *Review and Herald*. Hlavne počas práce vo vydavateľstve sa jeho myšlienky rozšírili a získali vážnosť.⁴⁶ Zneužitím výrokov Ellen G. Whiteovej Douglass položil základ toho, čo nazýval „princíp žatvy, ktorý vysvetľuje omeškanie druhého príchodu.“⁴⁷ Podľa neho stav cirkvi „určuje, kedy sa Pán vráti k svojim verným služobníkom.“⁴⁸ Kristus čaká „kým jeho cirkev na zemi neobháji pravdu – Jeho charakter – vo svojich životoch.“⁴⁹ Kristus čaká „kým semeno evanjelia nevyprodukuje veľkú a dôležitú skupinu zreých kresťanov poslednej generácie.“⁵⁰ Podľa Douglassa, „Ježiš dokázal, že človek v hriešnom tele môže žiť bez hrešenia.“⁵¹

V kontraste s Andreasenom, Douglass tvrdí, že Kristova pozemská služba ukázala satana ako klamára, Boží zákon ako spravodlivý a že Boh je láska, a teda spravodlivosť a milosrdenstvo môžu fungovať spolu. Kristus obhájl Boha.⁵² Ako však potom posledná generácia prispeje k obhájeniu Boha? Pochybnosti môžu stále pretrvávať, hovorí Douglass, zvlášť medzi ľuďmi, ktorí môžu pochybovať, že pokušenia môžeme prekonať tak, ako ich prekonal Ježiš. Aby sme „umlčali poslednú otázku pochybností..., Ježiš teraz čaká na svoju cirkev, aby zopakovala, čo dosiahol on, a tak znovu do-

kázala, že človek s padlou ľudskou prirodzenosťou môže žiť bez hrešenia. Tento dôkaz dokončí obhájenie Božieho charakteru a vlády a navždy tak vyrieši otázku Jeho spravodlivosti a milosti.⁵³ Rovnako ako Andreasen, ani Douglass nepovažuje rozvinutie charakteru za prídavok k nášmu spaseniu, ale považuje to za odpoveď vďačnosti Pánovi, ktorý nás vykúpil. Snaží sa tiež oddeliť svoje postoje od postoja bezhriešnej dokonalosti, ktorá umiestňuje človeka za možnosť byť pokúšaný a zhrešiť.⁵⁴ Douglassov vplyv v priebehu neskorších rokov jeho života slabol, ale v závere života začal znovu o tejto téme písať a dnes sa jeho myšlienky opäť stávajú témou diskusií medzi adventistami.⁵⁵

C. Mervyn Maxwell, profesor na teologickom seminári Andrews University, sa tiež opieral o jadro Andreasenových pohľadov, vrátane otázneho pohľadu na správny vzťah medzi vierou a skutkami. Viera sa prejavuje rôznymi spôsobmi. Vrátae „úmorného a náročného“ snaženia.⁵⁶ Tvrdí, že nejde o zákonníctvo, pretože zákonníctvo sa sústreďuje na dôvody konania, nie na jeho obsah.⁵⁷ Milosť je efektívna len pre tých, ktorí majú svoj pohľad upretý na Ježiša a vyjadrujú svoju vieru činmi.⁵⁸ Maxwell si položil rečnícku otázku: „Kto bude tvrdiť, že všetko toto naše pracovité úsilie nemá nič spoločné s naším osobným spasením?“⁵⁹ Maxwell spája snahu o dokonalosť s očisťovaním nebeskej svätyne. Vysvetľuje, že očistenie musí najprv prebehnúť v srdciach veriacich pomocou Kristovej moci.⁶⁰ Vzhľadom na poslednú generáciu Maxwell poznamenáva, že „svätí, ktorí stoja neporaziteľne pod dohľadom svätého Boha, neurobia hriech, nech je definovaný akokoľvek.“⁶¹ Sú stále hriešnikmi, ale víťaznými hriešnikmi. Bol ochotný použiť výraz „bezhriešna dokonalosť“, ale definoval ju ako „dokonalosť, ktorá víťazí nad každou hriešnou pohnútkou ľudskej prirodzenosti a dynamicky napodobňuje cnosti Ježiša Krista.“⁶²

Tieto vyjadrenia môžeme pochopiť tak, že viera je *koreňom* a skutky poslušnosti sú *ovocím* pôsobenia pravej viery. Keď sa Maxwell posunie k téme obhájenia Božieho charakteru pomocou dokonalého stavu poslednej generácie, potom sú jeho myšlienky príliš antropocentrické (zamerané na človeka). Posledná generácia „verne predstavuje Božiu lásku a pravdu padlým v tomto svete a nepadlým vo svetoch vzdialených. Zjavením sku-

točnej Božej slávy vo svojich každodenných životoch môžu pomôcť Bohu upevniť večnú oddanosť vesmíru a vzbudiť túžbu hriešnikov, aby boli spasení. ⁶³ Aj keď môžu byť v týchto vyjadreniach niektoré legitímne a obhájitelné pravdy, akoby naznačovali, že Kristov bezhriešny život a Kristova zástupná obeť neboli na obhajobu Boha dostatočné. ⁶⁴

Teológia dokonalosti poslednej generácie bola kriticky prehodnotená dvomi adventistickými teológmi, Edwardom Heppenstallom a Hansom K. LaRondellom. ⁶⁵ Obaja pristúpili k otázke dokonalosti s pohľadom zameraným na Písmo. Heppenstall definoval hriech ako *stav bytia* a súčasne ako *skutky, ktoré sú v protiklade s Božou vôľou*. ⁶⁶ Biblická dokonalosť sa skladá z vytvorenia osobného vzťahu s Bohom – úplné podriadenie sa. ⁶⁷ Preto biblická dokonalosť nie je bezhriešna dokonalosť, ale je to „duchovná zrelosť a stabilita, ktorá je v tomto živote možná“. ⁶⁸ Hriech bol zosadený z trónu, ale stále ostáva. Pomocou Ducha Boh prebúdza a rozvíja túžbu po úplnej slobode od hriechu, slobode od hriechu vo všetkých jeho formách, ale dokonalé naplnenie tejto túžby sa udeje až pri Pánovom návrate. Dodáva, že v kresťanskom živote „nedokonalosť ostáva, nie však v zmysle, že človek robí zámerné hriechy, ale v zmysle, že nedosahuje ideál v Ježišovi Kristovi“. ⁶⁹ To znamená, že vždy budeme musieť prosieť o odpustenie. Pretože sme duchovní invalidi zasiahnutí hriechom, „vždy budeme žiť milosťou Božou“. ⁷⁰ Pre Heppenstalla obraz poslednej generácie, ktorá je morálne a duchovne iná ako predchádzajúce, je teologicky neobhájitelný.

Hans K. LaRondelle pripomína, že Stará zmluva rieši problém vedomia ľudskej hriešnosti pomocou Božieho odpustenia, ktoré zlomilo moc hriechu. ⁷¹ Preto neexistovala dokonalosť nezávislá od kultického zmierenia symbolizovaného v službe v izraelskej svätyni. Kresťanská dokonalosť „nie je usilovanie o etické ideály, či dokonca snaha napodobňovať či kopírovať Kristov život nezávisle od Neho... [dokonalosť znamená, že] vnútorne a nerozdelene patríme Kristovi a žijeme v Ňom pomocou Jeho zachraňujúcej a posväcujúcej moci.“ ⁷² V určitom zmysle je dokonalosť prítomným darom, ale tiež platí, že je zaslúbením, ktoré bude naplnené pri druhom príchode. Keď sme ospravedlnení vierou, dodáva LaRondelle, dostali sme

sa z panstva hriechu do kráľovstva milosti a dostali sme príkaz, aby sme nedovolili hriechu panovať nad nami (Rim 6,12).⁷³ Kresťanská cesta je cesta neustálej „závislosti od Božej odpúšťajúcej a udržiavajúcej milosti.“⁷⁴ Len na tomto základe môžeme „dosiahnuť víťazstvo nad každým hriechom a dosiahnuť v tomto živote štandard kresťanskej dokonalosti charakteru.“⁷⁵ Dokonalosť závisí nielen od Kristovej odpúšťajúcej milosti, ale tiež od sústavného rastu vo svätosti. V súvislosti s poslednou generáciou LaRondelle toho veľa nepovedal. Na základe Zjavenia 14 tvrdí, že posledné hlásanie evanjelia vyvrcholí v prejavoch jednoduchej zbožnosti vďaka prijatiu Svätého Ducha. To znamená, „že všetci kresťania budú praktikovať dar spasenia a posvätenia milosťou ako akt zdokonaľovania, viditeľný vo všetkých ich vzťahoch, čím bude Boh zvelebený a oslávený“.⁷⁶

Vplyv Andreasenovej teológie sa neskončil teologickou debatou, ktorú sme si práve zhrnuli. Niektoré nezávislé a samofinancované organizácie v rámci cirkvi pokračovali v podpore dokonalosti charakteru, založenom na Kristovi ako na modeli, ktorý prekonal hriech v padlom ľudskom tele. Tieto skupiny boli ovplyvnené nielen Andreasenom, ale tiež teológmi, ktorí pokračovali v podpore niektorých jeho pohľadov. Colin Standish a jeho mladší brat Russell Standish tvrdili, že víťazstvo nad hriechom nespočíva v zameraní sa na seba a že nebudeže zásluhy pre spasenie. Pokračovali však v hlásaní myšlienky, že dobré skutky slúžia „na obhájenie Božieho charakteru voči falošným obvineniam satana, že Boží zákon je nespravodlivý a nie je možné, aby ho padlý človek dodržal“.⁷⁷ Tvrdili, že „dieľo zdokonaľovania charakteru a očistenie od hriechu bude završené pred ukončením doby milosti“.⁷⁸ Donald K. Short poznamenal, že „duchovná zrelosť či dokonalosť charakteru poslednej generácie sú neoddeliteľne spojené s myšlienkou, že Kristus vzal na seba ľudskú prirodzenosť Adama po páde do hriechu“.⁷⁹ Dokonalosť poslednej generácie je pre neho, tak ako u Andreasena, spojená s Dňom zmierenia. Očistenie nebeskej svätyne a vymazanie záznamu našich hriechov z nebeských kníh nemôže nastať „skôr, ako všetky hriechy nebudú vymazané z ľudského srdca“.⁸⁰ Odpúšťajúca Kristova služba by sa mala skončiť a malo by začať zapečatovanie, „pri ktorom je už všetko rozhodnuté. Toto je ekvivalent k vymazaniu hriechov

a je to príprava na Kristov príchod.⁸¹ Iní tiež tvrdia, že dokonalosť poslednej generácie im zabezpečí „istotu spasenia“.⁸²

Ak by sme chceli, aby bol tento náš prehľad úplný, mali by sme spomenúť aj jedného súčasného predstaviteľa tohto smeru teológie, aj keď nie je sám. Adventistický kazateľ Larry Kirkpatrick⁸³ je jedným z mnohých diskutujúcich, ktorý formuloval niekoľko výziev adresovaných odporcom TPG, vrátane revízie teológie M. L. Andreasena, ktorú nájdeme v knihe Georga Knighta: *A Search for Identity: The Development of Seventh-day Adventist Beliefs (Hľadanie identity: Vývoj vieroučných bodov adventistov siedmeho dňa)* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2000). Na Kirkpatrickovej odpovedi Knightovi je mimoriadne zaujímavé jeho vyhlásenie, že Ježiš potrebuje poslednú generáciu – úplne poslednú, pred druhým príchodom – aby Ho obhájila v jeho požiadavke dokonalej poslušnosti. Ježišovo človečenstvo totiž nebolo dostatočne porušené v čase Jeho vteľnia, aby mohol byť naozaj naším príkladom v boji proti pokušeniu dnes. Toto uvažovanie stojí na predpoklade, že Ježiš musí byť na tom vo svojej padlej, hriešnej prirodzenosti presne tak ako padlé ľudstvo. Ak by totiž Ježišova ľudská prirodzenosť nebola ako u padlých hriešnikov „v podobe hriešneho tela“ (Rim 8,3), On potom nemôže efektívne pomáhať hriešnikom v ich odolávaní pokušeniu. Preto Kirkpatrick prišiel s nasledovným vysvetlením.

Súhlasiac s Ellen G. Whiteovou, že morálny úpadok ľudskej rasy pokračoval rapídne od pádu do hriechu, prichádza k tejto myšlienke: Pretože sme dnes už mnoho generácií vzdialení od času Ježišovho vteľnia, Ježiš nebol natoľko zasiahnutý vo svojej ľudskej prirodzenosti, aby mohol byť naším efektívnym príkladom. Kirkpatrick potom pokračuje k záveru, že Ježiš bude závislý od úplne poslednej generácie svätých zeme, ktorí obhájajú jeho požiadavku dokonalej poslušnosti. Tak vlastne tvrdí, že Ježiš nemôže byť naším ozajstným príkladom, ak nebude môcť ukázať na poslednú generáciu svätých a ich úplnú závislosť od Ducha Svätého.

Kirkpatrick vo svojej snahe zastať sa úpornej snahy teológov teórie poslednej generácie a obhájiť ich, kladie aj niektoré relevantné otázky. Ale odpoveďami na tieto a podobné otázky sa budeme zaoberať v ďalších ka-

pitolách tejto publikácie. V tomto bode si stručne zhrnieme historických zakladateľov TPG a potom si položíme kľúčové otázky, o ktorých budeme uvažovať ako o odpovedi na ich serióznou snahu formulovať myšlienky týkajúce sa obhajoby Boha.

Záver a ďalšie výzvy na uvažovanie

Niet pochýb, že výrazní zakladatelia TPG sa úprimne snažili objasniť adventistickú tému veľkého sporu. Zásadnou bola pre nich otázka: Kto budú kľúčové osoby medzi Božími veriacimi posledných dní (ostatok), ktoré vystúpia a očistia Boha a Jeho milosť, tvárou v tvár satanovej výzve, že Boh pri riešení obvinení a námietok, ktoré predostrel Lucifer, nekonal spravodlivo? Podstatou satanovho pokusu spochybniť Božiu vládu bola myšlienka, že Boh nekoná správne, keď žiada úplnú poslušnosť svojmu svätému zákonu, a nemal by preto zničiť nijakého hriešnika. Hlavnými predstaviteľmi TPG sú (v chronologickom poradí) E. J. Waggoner (koniec devätnásteho a začiatok 20. storočia.), M. L. Andreasen (začiatok až polovica 20. storočia), Herbert Douglass a C. Mervyn Maxwell (polovica dvadsiateho a začiatok 21. storočia). Dnes ich nasledujú osobnosti ako Dennis Priebe, Kevin Paulson a Larry Kirkpatrick – ak chceme spomenúť troch súčasných najvýraznejších autorov a obhajcov TPG.

Jadrom všetkých základných bodov učenia TPG je ústredná myšlienka, že Boh potrebuje významnú skupinu ostatku, veriacich kresťanov, ktorí dokonale zachovávajú Boží zákon. A keď Boh nájde túto skupinu dokonalého ostatku, tak ona účinne, vierou, odmietne satanovo obvinenie, že dokonalá poslušnosť Božiemu zákonu nie je možná. A bude to pomocou tohto ostatku, že Božia vôľa bude (musí byť) obhájená v Jeho požiadavkách „dokonalej poslušnosti“ Jeho svätému zákonu. V opozícii proti takémuto spôsobu myslenia však stoja autori a kazatelia, ktorí obhajujú pozíciu, že vo veľkom spore medzi Kristom a satanom to bol sám Kristus, unikátny Boh a človek, ktorý efektívne obhájil Božiu požiadavku dokonalej poslušnosti svojím vteleným životom, zástupnou smrťou, nebeskou príhovornou službou a rôznymi fázami Božích vyšetrujúcich a vykonávajúcich súdov (predadventného, tisícročného, a súdu na konci milénia). Takže ostáva zásadná otázka, na ktorú

budeme hľadať odpovede v ďalších kapitolách tohto zborníka: Kto má tie najlepšie dôkazy z a) Biblie, b) dlhšej kresťanskej tradície teologickej reflexie (zvlášť v protestantskej verzii) a c) v spisoch Ellen G. Whiteovej, o tom, ako bude obhájený Boh vo všetkých Jeho spôsoboch prístupu k hriechu, hriešnikom (anjelským aj ľudským) a ich hroznej vzbure, ktorá spôsobila také strašné straty v Bohom spravovanom vesmíre? Nech nás všetkých aj naďalej sprevádza úžasná Božia milosť.

(Endnotes)

- ¹ Pre teológiu poslednej generácie budeme používať skratku TPG.
- ² Ellen G. White, *Early Writings* (Washington, DC: Review and Herald®, 1945), 253.
- ³ Pozri: Remwil Tornalejo, “A Comparative Study of the Christology of Edward Irving, Ellet Joseph Waggoner, and Alonzo Trevier Jones” (MTh thesis, Adventist International Institute of Advanced Studies, 2009).
- ⁴ Citované z Edward Irving, *The Orthodox and Catholic Doctrine of Our Lord’s Human Nature* (London: Ellerton and Henderson, 1830), ako cituje Tornalejo, “Comparative Study,” 38, 39.
- ⁵ To, čo nasleduje na niekoľkých ďalších stránkach, je prevzaté zo spominatej knihy: *E. J. Waggoner: From the Physician of Good News to Agent of Division* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2008). Prevzaté s povolením.
- ⁶ E. J. Waggoner, “Romans 3:9-12. (Záver),” *Signs of the Times*, August 25, 1890. Veľmi podobná línia myšlienok prišla o deväť rokov neskôr: „Aby bola vzbura navždy zažehnaná a nevznikla už možnosť nového prepuknutia, každé stvorenie vo vesmíre musí vidieť a uznať Božiu spravodlivosť. ...Veľký súd nie je preto, aby Boh mohol posúdiť povahu ľudí, ale aby všetci ľudia videli pravú Božiu povahu. Príde čas, keď každá tajná vec bude vynesená na svetlo. Potom všetci uvidia, že Boh bol vždy pravdivý a dobrý. Každé koleno sa skloní a každý jazyk vyzná.“ E. J. Waggoner, “The Gospel of Isaiah. The Great Case at Law,” *Present Truth*, January 5, 1899, 4.
- ⁷ E. J. Waggoner, “Witnesses for God,” *Present Truth*, December 14, 1893, 577, 578.
- ⁸ E. J. Waggoner, “The Authority of Christ,” *Present Truth*, April 12, 1894.
- ⁹ E. J. Waggoner, “The Gospel Does Not Depend Upon Man,” *Present Truth*, May 10, 1894.
- ¹⁰ E. J. Waggoner, “Not of Man,” *Present Truth*, June 7, 1894.
- ¹¹ E. J. Waggoner, “Front Page,” *Present Truth*, August 30, 1894 (zvýraznené v origináli).
- ¹² Rovnaký argument zaznie aj o tri roky neskôr: „Takže je úplne nevyhnutné, že niekto musí vojsť do odpočinku, ktorý Boh pripravil a do ktorého možno vojsť len vierou, a teda ak by aj všetci ľudia odpadli od Boha a žili bez viery, Boh stále ostane verný svojmu zaslúbeniu (Rim. 3,3.4), pretože môže vziať zem a vyvolať z nej Abrahámove deti. Mat 3,9.“ E. J. Waggoner, “Lessons From the Book of Hebrews. The Rest That Remains,” *Present Truth*, November 11, 1897.
- ¹³ E. J. Waggoner, “Witnesses for God,” *General Conference Bulletin 2*, no. 1 (1897): 55.
- ¹⁴ E. J. Waggoner, “Notes on the International Sunday-School Lessons. The Captivity of Judah. Jeremiah lii. 1-11,” *Present Truth*, December 8, 1898, 770.
- ¹⁵ E. J. Waggoner, “‘The Sanctuary of God,’” *Present Truth*, December 8, 1898, 774 (dôraz pridaný).

- ¹⁶ Ibid. (dôraz pridaný). Túto prítlačlivú líniu uvažovania „reprodukovala“ väčšina propagátorov Waggonerovej teológie obhájenia na konci časov, ktorí sa k nej priklonili v 20. a 21. storočí. Tomuto sa ešte budeme podrobnejšie venovať. Musíme tiež spomenúť, že Ellen G. Whiteová používa podobný jazyk vo svojej knihe *Christ's Object Lessons* (Washington, DC: Review and Herald®, 1941), s. 47 (*Kristove Podobenstvá*, 28). Aj keď je tento jazyk podobný Waggonerovmu, z kontextu jasne vyplýva, že Kristus očakáva takúto zmenu charakteru ako niečo, čo spustí konečné udalosti, alebo je cieľom cirkvi, ktorým má byť rozšírenie evanjelia svetu.
- ¹⁷ E. J. Waggoner, “The Gospel of Isaiah. The Sure Foundation,” *Present Truth*, May 11, 1899, 293. V niektorých ohľadoch podobnú líniu uvažovania nájdeme v reflexii Ellen G. Whiteovej o najväčšej skúške, ktorej satan vystavil Krista v Getsemanskej záhrade: „Tu mu [satanovi] šlo o všetko. Ak nezvíťazí, stratí nádej na panstvo, kráľovstvá tohto sveta stanú sa nakoniec Kristovým vlastníctvom, on sám bude premožený a zahynie. Keby však bol premožený Kristus, zem sa stane satanovým kráľovstvom a ľudstvo bude naveky v jeho moci. Kristus si uvedomoval tento strašný boj a desil sa možného odlúčenia od Boha.“ Ellen G. Whiteová, *The Desire of Ages* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1940), 687. (*Túžba vekov*, 481) K hroznému zápasu Krista v Getsemanskej záhrade tiež píše: „Nastala hrôzostrašná chvíľa, ktorá mala rozhodnúť o osude sveta. Nebeské bytosti čakali na rozuzlenie s napätým záujmom. Osud ľudstva visel na vážkach.“ Ellen G. White, *The Spirit of Prophecy*, vol. 3 (Battle Creek, MI: Steam Press of the Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1878), 99. A napokon píše: „Kristus bol na čas v skúške. Vzal na seba ľudskosť, aby prešiel skúškou a overením, v ktorej prvý Adam zlyhal a nevydržal. Ak by v skúške neobstál, ak by bol neposlušný Božiemu hlasu, svet by bol stratený.“ “Christ Glorified,” *Signs of the Times*, May 10, 1899, 2, citované v Ellen G. White Comments, in *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, ed. Francis D. Nichol, vol. 5 (Washington, DC: Review and Herald®, 1980), 1082, 1083. Ellen G. Whiteová sa javí menej apokalyptická ako Waggoner. Kým Waggoner predpokladá, že ak by Kristus zlyhal, celý vesmír by sa zrútil, Ellen G. Whiteová sa domnieva, že hriešne ľudstvo by bolo úplne stratené.
- ¹⁸ E. J. Waggoner, “God’s Witnesses,” *Present Truth*, June 1, 1899, 339.
- ¹⁹ E. J. Waggoner, “Back Page,” *Present Truth*, May 9, 1901, 304 (dôraz pridaný). Podobné vyjadrenie pridal aj o šesť týždňov neskôr: „A teraz, však, sme synovia, a Boh ukáže svoju milosť a moc a obháji svoju spravodlivosť pred vesmírom, dôkazom, že môže predstaviť to, čo je dobré a príjemné v jeho očiach, v porušiteľnom tele rovnako ako v neporušiteľnom.“ “The Editor’s Private Corner. The New Birth – a Spiritual Man,” *Present Truth*, June 20, 1901, 391.
- ²⁰ E. J. Waggoner, “Sermon,” *General Conference Bulletin*, Thirty-Fourth Session, First Quarter, April 9, 1901, 147.
- ²¹ Ibid.
- ²² Nasledujúce riadky sú prevzaté z knihy George R. Knighta *A Search for Identity: The Development of Seventh-day Adventist Beliefs* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2000), 144ff.
- ²³ Pre potvrdenie tohto bodu pozri Frank B. Holbrook, ed., *Doctrine of the Sanctuary*, Daniel and Revelation Committee Series, vol. 5 (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 1989), 134, 135, 144, 145; a Paul Evans, “A Historical-Contextual Analysis of the Final-Generation Theology of M. L. Andreasen” (PhD diss., Andrews University, 2010), 27, 29.
- ²⁴ *Kristove podobenstvá*, 47
- ²⁵ M. L. Andreasen, *The Book of Hebrews* (Washington, DC: Review and Herald®, 1948), 59.
- ²⁶ Ibid., 59, 60.

- ²⁷ M. L. Andreasen, *The Sanctuary Service* (Washington, DC: Review and Herald®, 1947), 299 (dôraz pridaný).
- ²⁸ Ibid., 300 (dôraz pridaný).
- ²⁹ Ibid., 302 (dôraz pridaný).
- ³⁰ Ibid., 303, 304 (dôraz pridaný).
- ³¹ Ibid., 310 (dôraz pridaný).
- ³² Ibid., 310–312 (dôraz pridaný).
- ³³ Ibid., 315 (dôraz pridaný).
- ³⁴ Ibid., 316–318 (dôraz pridaný).
- ³⁵ Ibid., 319–321 (dôraz pridaný).
- ³⁶ Tu sa končí autorova adaptácia materiálu Georga Knighta.
- ³⁷ Pozri Virginia Steinweg, *Without Fear or Favor: The Life of M. L. Andreasen* (Washington, DC: Review and Herald®, 1979), 50–52.
- ³⁸ Paul Evans starostlivo vysvetľuje: „Kým A. T. Jones a ďalší jeho súčasníci zdieľajú veľmi podobné myšlienky na dokonalosť poslednej generácie, bol to práve Waggoner, kto povedal, že to bude posledná generácia, ktorá konečne vyrieši, či dokonalá poslušnosť je alebo nie je možná – a to všetko bude dokonané v obhájení Boha poslednou generáciou. Pozri Evans, “Historical-Contextual Analysis,” 150–182, a to zvlášť na str. 158.
- ³⁹ Waggoner, “The Sanctuary of God,” 774.
- ⁴⁰ Ibid.
- ⁴¹ Ibid.
- ⁴² Nasledujúce myšlienky sú prevzaté z rozšírenej a prepracovanej verzie práce Ángela Rodrígueza “Theology of the Last Generation: A Chapter in Adventist Theological Discussions,” pôvodne vydané v *Al Aire del Espíritu: Festschrift al Dr. Roberto Badenas*, ed. Ramon Gelabert and Víctor Armenteros (Libertador San Martín, Argentina: Universidad Adventista del Plata, 2013), 199–213. Autorovo spracovanie je schválené a odobrené všeobecným súhlasom Rodrígueza.
- ⁴³ Robert Brinsmead, *Man Born to Be King* (Australia: Prophetic Research, 1966), 109.
- ⁴⁴ Ibid., 109, 110.
- ⁴⁵ Brinsmead, *God’s Eternal Purpose* (Brisbane: Jackson and O’Sullivan, 1959), 199, citované v *History and Teaching of Robert Brinsmead* (Washington, DC: Review and Herald®, 1962), 18.
- ⁴⁶ Pozri, napríklad, uvedené články Herberta E. Douglassa: “Ellen White’s Eschatological Principle,” *Review and Herald*, May 23, 1974, 12; “A Special Truth and a Special Work,” *Review and Herald*, June 6, 1974, 14; “Truth Understood Only by Men of Faith,” *Review and Herald*, June 20, 1974, 11; “God Stakes His Honor on a Victorious People,” *Review and Herald*, July 4, 1974, 15, 16; “Fitness for Heaven, Now,” *Review and Herald*, July 18, 1974, 11; “Not Entrapped by Cheap Grace,” *Review and Herald*, August 1, 1974, 17, 18; “Sanctification Not Imputed,” *Review and Herald*, August 15, 1974, 13, 14; “Heaven Waits for Human Channels,” *Review and Herald*, August 29, 1974, 13, 14.
- ⁴⁷ Herbert E. Douglass, “Men of Faith – the Showcase of God’s Grace,” in *Perfection: The Impossible Possibility*, ed. Herbert E. Douglass (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1975), 20.
- ⁴⁸ Ibid., 22.
- ⁴⁹ Ibid., 15. Pozri tiež jeho článok “Why God Waits,” *These Times*, July 1, 1975, 8–11, kde napísal: „Dodaj dôkazy, ktoré obhája Božiu trepezlivosť, milosť a spravodlivosť spočívajú na životoch mužov a žien, ktorí dokázali, že Božia cesta je tá najlepšia.
- ⁵⁰ Douglass, “Men of Faith,” 19.
- ⁵¹ Ibid., 43.

- ⁵² Ibid., 52.
- ⁵³ Ibid., 53.
- ⁵⁴ Ibid., 13.
- ⁵⁵ Pozri Douglassove skoršie knihy: *Why Jesus Waits* (Washington, DC: Review and Herald®, 1976); *The End: Unique Voice of Adventists About the Return of Jesus* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1979), 132–140; a potom porovnaj tieto skoršie práce s tými napísanými neskôr: *A Fork in the Road: “Questions on Doctrine”*; *The Historic Adventist Divide of 1957* (Coldwater, MI: Remnant Publications, 2008), 108–111 a v určitej miere s jednou z jeho posledných kníh – kompilácia pretkaná otázkami a krátkymi komentármi – *The Heartbeat of Adventism: The Great Controversy Theme in the Writings of Ellen G. White* (Nampa, ID: Pacific Press®, 2010). Jeho TPG myšlienky sa vynorili aj v mimoriadne jemne evanjelikálnej arminiánsky ladenej knihe na tému osobného spasenia, nazvanej *Should We Ever Say, “I Am Saved”?* (Nampa, ID: Pacific Press®, 2003), pozri 138–143 a 157, 158.
- ⁵⁶ C. Mervyn Maxwell, “Ready for His Appearing,” v Douglass, *Perfection*, 149.
- ⁵⁷ Ibid.
- ⁵⁸ Ibid., 151.
- ⁵⁹ Ibid.
- ⁶⁰ Ibid., 152.
- ⁶¹ Ibid., 159.
- ⁶² Ibid., 166.
- ⁶³ Ibid., 171.
- ⁶⁴ Ibid., 196.
- ⁶⁵ Pozri zvlášť knihu Hansa K. LaRondella *Perfection and Perfectionism: A Dogmatic-Ethical Study of Biblical Perfection and Phenomenal Perfectionism* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1971).
- ⁶⁶ Edward Heppenstall, “‘Let Us Go On to Perfection,’” v Douglass, *Perfection*, 63.
- ⁶⁷ Ibid., 64.
- ⁶⁸ Ibid., 67.
- ⁶⁹ Ibid., 77.
- ⁷⁰ Ibid., 82. Heppenstallov postoj k posväteniu je veľmi podobný postoju Jeana R. Zurchera v knihe *Christian Perfection: A Bible and Spirit of Prophecy Teaching* (Washington, DC: Review and Herald®, 1967). Zurcher uvádza, že v Biblii sa dokonalosť „zdá byť principiálne skôr záležitosťou kvality odovzdania sa Bohu, než nejakou absolútnou veličinou. A hoci sa to môže javiť veľmi relatívne, Boh stanovil dokonalosť za cieľ kresťanského života.“ (9) Dodáva, že „žitie bez hrešenia nie je možné, ale víťazstvo nad hriechom je konečným cieľom nášho boja.“ (22) Ale toto „víťazstvo je vždy len čiastočné. Kresťanské víťazstvo spočíva v tom, že človek verí v Kristovo víťazstvo a privlastňuje si prínosy Kristovho víťazstva. Pretože v našej súčasnej situácii, tým víťazstvom, ktoré premohlo svet, je naša viera‘ (1Ján 5,4).“ (24) U Ellen G. Whiteovej však nachádza výzvu pre poslednú generáciu, aby rástla v podobnosti Kristovi. Tí, čo prežili dobu súženia, „dosiahli dokonalosť charakteru a sú chránení od všetkých hriechov Pánovou všemocnou milosťou.“ (59) Toto víťazstvo nie je výsledkom ich snaženia, ale Božej ochrany nad nimi.
- ⁷¹ Hans K. LaRondelle, “The Biblical Idea of Perfection,” in Douglass, *Perfection*, 105, 108.
- ⁷² Ibid., 119, 120.
- ⁷³ Ibid., 122.
- ⁷⁴ Ibid., 130. LaRondellove závery týkajúce sa dokonalosti ovplyvnili Georga R. Knighta, ktorý na prelome dvadsiateho prvého storočia intenzívne písal o tejto téme – pozri napríklad jeho

knihy *I Used to Be Perfect: A Study of Sin and Salvation*, 2nd ed. (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2001), 72–82 (vyšlo v češtine pod titulom *Byl jsem dokonalý*) a *The Pharisee's Guide to Perfect Holiness: A Study of Sin and Salvation* (Nampa, ID: Pacific Press", 1992), 149–166.

⁷⁵ LaRondelle, "Biblical Idea of Perfection," 134.

⁷⁶ Ibid., 136.

⁷⁷ Russell R. Standish and Colin D. Standish, *Adventism Vindicated* (Rapidan, VA: Hartland Publications, 1980), 123. Mali by sme vedieť, že bratia Standishovci verili, že „obet Ježiša odstránila z vesmíru všetky pochybnosti týkajúce sa Božieho charakteru. Na kríži sa satan jasne prejavil a všetci to videli. Na kríži bol určený právoplatný vlastník sveta. Na kríži bola zjavená ľudstvu úplná hĺbka Božej lásky.“ Colin D. Standish and Russell R. Standish, *The Evangelical Dilemma* (Rapidan, VA: Hartland Publications, 1994), 141. V ich prácach nie je jasné, akým spôsobom prispieva posledná generácia k obhájeniu Boha.

⁷⁸ Ibid., 138.

⁷⁹ Donald K. Short, *Why the Delay? Integrity Explains Why Christ Has Not Yet Returned* (Paris, OH: Glad Tidings, 1996), 37.

⁸⁰ Robert J. Wieland, *The 1888 Message: An Introduction*, rev. and enl. (Paris, OH: Glad Tidings, 1997), 159.

⁸¹ Ibid., 161. Pozri tiež Donald K. Short, "Made Like . . . His Brethren" (Paris, OH: Glad Tidings, 1991), 131–134.

⁸² Napríklad Ron Spear, *Adventism in Crisis* (Eatonville, WA: Hope International, 1987), 1. Spear tvrdí, že dôvodom, prečo posledná generácia zviťazi na každom hriechom je, že Boh chce „svetu podať záverečný dôkaz ich dokonalých pováh.“ *What Is the Church?* (Eatonville, WA: Hope International, 1994,) 70.

⁸³ To, čo nasleduje, je založené na prezentácii Larryho Kirkpatricka, ktorá sa objavila 23. októbra 2007, na dnes už nefunkčnej webovej stránke GreatControversy.org, s názvom "A Response to 'The Crucial Role of M. L. Andreasen and His Last Generation Theology,'" Prevzaté z knihy Georga R. Knighta, *A Search for Identity*, pp. 144-152." Autor našiel tlačенú kópiu tejto prezentácie v Center for Adventist Research, James White Library, Andrews University. Nasledujúca výpoveď čerpá z textu na stranách 9–11 v Kirkpatrickovej prezentácii.

KAPITOLA 3

ČO POVEDAŤ O HRIECHU?

ŠTÚDIA O POJME HAMARTIA V PAVLOVOM LISTE RIMANOM

Martin Hanna

Úvod: Hriech – významovo zložitý pojem

Téma tejto kapitoly vyplýva z otázok, ktoré si Pavol kladie o hriechu (*hamartia*) vo svojom liste kresťanom v Ríme. „Čo teda povieme? Máme zotrvať v hriechu?“ (Rim 6,1)¹ „Čo teda povieme? Je zákon hriechom?“ (Rim 7,7) Na hriech Pavol myslí, keď sa pýta: „Stalo sa mi to dobré [zákon] azda príčinou smrti?“ (verš 13) a „kto ma vytrhne z tohto tela smrti?“ (verš 24). Je zrejmé, že aj to sú otázky o hriechu, pretože Pavol píše, že „hriech... skrze to dobré mi spôsobil smrť“ (verš 13). Skutočnosť, že Pavol venuje pozornosť týmto otázkam, naznačuje, že jeho list adresovaný Rimanom je dôležitým zdrojom objasnenia biblického učenia o hriechu. List Rimanom je „zhrnutím a korunou Pavlovho evanjelia“.² „Zrejme je najdôležitejším dielom kresťanskej teológie, aké bolo napísané.“³

Hamartia je najvýznamnejší novozmluvný grécky pojem, ktorý sa prekladá ako „hriech“ (vyskytuje sa takmer 175-krát).⁴ Najčastejšie sa s ním stretávame v Pavlových listoch⁵ a v rámci jeho listov sa najčastejšie vyskytuje v Liste Rimanom (48-krát). V kapitolách 1–4⁶ Pavol používa slovo *hamartia* menej (4-krát) než v kapitolách 5–8 (42-krát).⁷ V prvej časti listu sa sústreďuje na vyslobodenie od hriechu (Rim 3,9.20; 4,7.8) prostredníctvom ospravedlnenia (Rim 3,21–26; 4,5.6). V druhej časti listu sa sústreďuje na vyslobodenie od hriechu so zreteľom na súvislosť ospravedlnenia s posvätením a oslávením (Rim 5,1.2.5; 6,20.22; 8,21.30).⁸

Musíme uznať, že Pavlovo učenie o hriechu je sémanticky (významovo) zložitú. Ako napísal Peter v inej súvislosti, Pavlove výroky môžeme „prekrútiť“ spôsobom, ktorý povedie k duchovnej „záhube“ (2Pet 3,16). Učenie, že sme „oslobodení od hriechu“ (Rim 6,22), je deštruktívne prekrútené, (1) ak sú kresťania duchovne znechutení, pretože si uvedomia, že stále zápasia s hriechom, (2) ak kresťania dôjdu k záveru, že sa už nedopúšťajú žiadnych hriechov a (3) ak kresťania prestanú vzdorovať hriechu vinou duchovného znechutenia alebo nesprávneho názoru.⁹

Významová komplikovanosť Pavlovho učenia o hriechu je zrejmá v jeho odkaze na tri aspekty hriechu: nedobrovoľná skazenosť,¹⁰ dobrovoľná telesnosť,¹¹ odsúdenie zákonom.¹² Tieto aspekty hriechu sú tu predstavené v poradí, ktoré odráža rôzne dimenzie významu slova *hamartia*, ako sú prezentované v Pavlových listoch.

Po prvé, Pavol používa výraz *hamartia*, keď hovorí o hriechu ako „otroctve skazy“ (Rim 8,21). „Ak však Kristus je vo vás, telo je mŕtve pre hriech [*hamartia*].“ (verš 10) Tento význam slova – prebratý z lukostreľby – znamená, že človek minie cieľ, na ktorý mieril.¹³ Hriech ako taký je nedobrovoľná činnosť, ako to Pavol predstavuje vo svojom osobnom svedectve: „Nerobím totiž to dobré, čo chcem, ale konám zlé, čo nechcem. Ak však robím to, čo nechcem, nerobím to ja, ale hriech, ktorý prebýva vo mne.“ (Rim 7,19.20)¹⁴

Po druhé, Pavol používa ďalší aspekt biblického významu slova *hamartia*, keď hovorí o tých, ktorí majú „zmýšľanie tela“ (Rim 8,6; porovnaj verš 7), „ktorí žijú podľa [hriešneho] tela,“ keďže Ježiš „odsúdil hriech [*hamartia*] v tele“ (verše 5 a 3). Tento rozmer významu slova zahrnuje dobrovoľný hriech prostredníctvom úmyselného zamerania sa na zlý cieľ, ako je zrejmé z nasledujúcej rétorickej otázky: „Či neviete, že ak sa niekomu oddávate za poslušných otrokov, ste otrokmi toho, koho poslúchate – buď otrokmi hriechu, ktorý vedie k smrti, alebo otrokmi poslušnosti, ktorá vedie k spravodlivosti?“ (Rim 6,16)¹⁵

Po tretie, ďalší rozmer biblického významu slova *hamartia* Pavol používa, keď opisuje Boží zákonný rozsudok „odsúdenia“ (Rim 3,8; 5,16; 8,1.3) tých, ktorí sa minuli cieľa. Hriech je teda určitý stav odsúdenia pod

zákonom Boha, ktorý súdi tento svet (Rim 3,6). Pavol usudzuje, že „všetci sú pod hriechom“ v tom, „že to, čo hovorí zákon, hovorí tým, čo sú pod zákonom, aby... celý svet bol vinný pred Bohom“ (verše 9 a 19). Ako Pavol napísal v Liste Galaťanom: „Písmo všetko uzavrelo pod hriech...“, boli sme „zajatci pod dozorom zákona“ (Gal 3,22.23; porovnaj Gal 3,10; 4,4.5.21; 5,18).¹⁶ Pavlovo učenie o týchto troch rozmeroch problému hriechu podrobnejšie opíšeme v nasledujúcich častiach tejto štúdie.¹⁷ Mojm cieľom nie je uspokojivo vysvetliť „tajomstvo neprávosti [hriechu]“ (2Tes 2,7; porovnaj 1Ján 3,4),¹⁸ keďže vysvetliť hriech by znamenalo ospravedlniť ho – a hriech je nevysvetliteľný a neospravedlniteľný. „Keby sme ho mohli ospravedlniť a keby sme našli dôvod jeho vzniku, zlo by prestalo byť zlom.“¹⁹ Mojm cieľom je skôr objasniť Pavlov spôsob predstavenia tajomstva problému hriechu v jeho Liste Rimanom. Zmienim sa aj o ďalších biblických pohľadoch, pretože nám pomôžu objasniť zmysel a obsah Pavlovho učenia o tajomstve hriechu v Rimanom 1–4 a Rimanom 5–8.²⁰

Časť 1: Hriech v Rimanom 1–4

Rimanom 1: Dobrá správa o hriechu. V prvej kapitole nie je použité slovo *hamartia*. Namiesto neho Pavol hovorí o „bezbožnosti“, „nespravodlivosti“ (verš 18), „nečistote“ a „žiadostiach“ (verše 24; Roh). Ale tieto výrazy sú spojené s *hamartia* v ostatných kapitolách tohto listu (Rim 4,5–8; 5,6–12.13.18–20). Rôznymi výrazmi pre hriech Pavol predstavuje problém hriechu v súvislosti s jeho riešením prostredníctvom dobrej správy „Božieho evanjelia“ a „Krista“, ktorý „je Božou mocou na spásu“ od hriechu (Rim 1,1.16). V evanjeliu „spravodlivosť Božia sa zjavuje z viery pre vieru,²¹ ako je napísané: Ale spravodlivý bude žiť z viery“ (verš 17, Roh; porovnaj Rim 3,19.20);²² a „všetko, čo nie je z viery, je hriech“ (Rim 14,23).

Súvislosť medzi evanjeliom a problémom hriechu vidíme aj v tom, že Pavol celú druhú polovicu prvej kapitoly svojho listu venuje rozsiahlemu zoznamu konkrétnych hriechov (Rim 1,17–32).²³ Všetci hriešnici, ktorí čítajú túto kapitolu, v nej určite nájdu nejaký zo svojich hriechov. Niektoré z týchto hriechov možno považujeme za malé hriechy. Ale Pavol ukazuje, že to všetko sú hriechy, akokoľvek malé alebo veľké.²⁴ My potrebujeme byť zachránení,

pretože „Boží hnev sa zjavuje z neba proti každej bezbožnosti a nespravodlivosti ľudí“ (verš 18). Dobrá správa je, že tí, ktorí sú „ospravedlnení..., budú zachránení pred [Božím] hnevom“ namiereným proti hriechu (Rim 5,9).

Rimanom 2: Hriech a zákon. Podobne ako v Rimanom 1, podstatné meno *hamartia* sa nevyskytuje ani v druhej kapitole. Namiesto neho Pavol používa sloveso *hamartanó*, ktoré spája s *hamartia* v nasledujúcich kapitolách (Rim 3,20–23; 5,12–16; 6,14–16). Pavol používa *hamartanó*, aby nás naučil, že spasenie potrebujú všetci ľudia, pretože „všetci, ktorí zhrešili [hamartanó] bez zákona, bez zákona aj zahynú, a všetci, ktorí zhrešili pod zákonom, zákonom budú súdení“ (Rim 2,12; porovnaj Rim 3,19.20). Pavol tu hovorí o zákone, ktorý bol zjavený izraelskému národu, keďže pohania „sami sú si zákonom“ a „dávajú najavo, že to, čo žiada zákon, zapísané je v ich srdciach“ (Rim 2,14.15). O súvise medzi zákonom (v jeho rôznych formách)²⁵ a problémom hriechu hovorí aj nasledujúca kapitola Listu Rimanom.

Rimanom 3: Pod hriechom a pod zákonom. V tretej kapitole Pavol jasne vyjadrí, čo naznačil v prvých dvoch kapitolách svojho listu – všetci hrešíme a všetci sme odsúdení ako hriešnici. „Práve sme obvinili Židov aj Grékov, že všetci sú pod hriechom [*hamartia*], ako je napísané: Nieto spravodlivého, niet ani jedného.“ (Rim 3,9.10) „Vieme však, že to, čo hovorí zákon, hovorí tým, čo sú pod zákonom, aby umlkli všetky ústa a aby celý svet bol vinný pred Bohom.“ (verš 19)²⁶ Z toho vyplýva, že každý potrebuje Božie ospravedlnenie od odsúdenia hriechu. Sami to nemôžeme dosiahnuť, pretože „zo skutkov zákona nebude pred ním ospravedlnený nijaký človek. Veď zo zákona pochádza poznanie hriechu [*hamartia*]“ (verš 20; porovnaj Rim 4,15). Navyše, každý potrebuje Božie oslavenie, pretože „všetci zhrešili [*hamartanó*] a nemajú Božiu slávu“ (Rim 3,23). V Rimanom 4 Pavol hovorí o odsúdení hriechu.

Rimanom 4: Prípadová štúdia o hriechu – Abrahám a Dávid. Ako sme povedali, v prvej kapitole svojho listu Pavol predstavil Božiu spravodlivosť a ospravedlnenie ako riešenie problému hriechu. Ilustruje to porovnaním prípadu Abraháma a Dávida. Abrahám sa nemal čím „chváliť“ „podľa tela“, pretože nebol „ospravedlnený zo skutkov“. Namiesto toho „uveril Bohu a započítalo sa mu to za spravodlivosť“ (verše 1–5).²⁷

Toto ospravedlnenie a spravodlivosť je riešenie problému hriechu, ako Pavol naznačuje vo svojej druhej prípadovej štúdií, kde „Dávid vyhlasuje za blahoslaveného človeka, ktorému Boh započítava spravodlivosť bez skutkov: Blahoslavení, ktorým boli odpustené neprávosti [*anomia*] a ktorých hriechy [*hamartia*] sú prikruté. Blahoslavený človek, ktorému Pán nezaráta hriech [*hamartia*]“ (verše 6–8).²⁸ V tomto prípade význam slova hriech zahrnuje zákonný stav odsúdenia. Ako si ukážeme neskôr, tí, čo sú „slobodní [*dekaioó*, ospravedlnení] od hriechu“ (Rim 6,7) a „oslobodení [*eleutheroó*] od hriechu“ (verš 22), sú oslobodení od odsúdenia hriechu. Podobne potrebujú byť oslobodení aj od ostatných aspektov problému hriechu.

Postupnosť hriechu: nespravodlivý, neobrezaný a neoslávený. V predchádzajúcich častiach tejto štúdie sme sa zamerali hlavne na Pavlovo učenie o *hamartia* (hriechu) ako odsúdení, ktoré stojí v protiklade k ospravedlneniu. Ďalšie prvky z Rimanov 1–4 poskytujú vhodný prechod k Pavlovej diskusii o rôznych aspektoch hriechu v Rimanom 5–8. Tieto aspekty tušíme v jasných i skrytých odkazoch Božieho riešenia problému hriechu prostredníctvom ospravedlnenia, posvätenia a oslávenia. Po prvé, hriešnici budú „ospravedlnení“ (Rim 2,13).²⁹ Po druhé, hriešnici sú neobrezaní „v Duchu“ (verš 29) – v tom zmysle, že potrebujú byť „posvätení Duchom Svätým“ (Rim 15,16).³⁰ Po tretie, „všetci zhrešili a nemajú Božiu slávu“ (Rim 3,23; porovnaj Rim 2,7.10). Boh na to reaguje „zasľúbením“, že „Abrahám“ a „jeho potomstvo“ sa stane „dedičom... sveta“ (Rim 4,13) – zasľúbením, ktoré zahrnuje oslávenie, pretože tí, ktorí sú „Boží dedičia a Kristovi spoludedičia“ budú s ním „spolu aj oslávení“ (Rim 8,17).³¹ V druhej časti svojho listu Pavol ukazuje, že riešenie problému hriechu (prostredníctvom ospravedlnenia, posvätenia a oslávenia) je odpoveďou na tri aspekty problému hriechu (odsúdenie zákonom, dobrovoľná telesnosť a nedobrovoľná skazenosť).

Časť 2: Hriech v Rimanom 5–8

Rimanom 5: Pôvod hriechu – Adam a jeho potomkovia. V druhej časti svojho listu Pavol predstavuje tri rozmery záchrany od hriechu, keď hovorí: „Keď sme teda ospravedlnení z viery [ospravedlnenie]... chválime sa

nádejou na Božiu slávu [oslávenie]..., lebo Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého“ [posvätenie] (Rim 5,1.2.5; porovnaj Rim 15,16).³² Tri aspekty spasenia Pavol naznačuje aj v iných listoch, keď píše, že „my Duchom z viery očakávame nádej zo spravodlivosti“ (Gal 5,5.6). Pavlova reč o týchto troch aspektoch spasenia pripravuje cestu na rozsiahle vysvetlenie pôvodu problému hriechu u Adama a jeho potomkov a riešenia tohto problému prostredníctvom Krista (Rim 5,6–21). Vzhľadom na cieľ tejto štúdie sa sústreďíme na to, čo Pavol píše o hriechu.

Pôvod problému hriechu Pavol uvádza zdôraznením, že „hriešnici“ (verš 8) sú „bezmocní“ a „bezbožní“ (verš 6), nie „spravodliví“ ani „dobrí“ (verš 7), sú pod „hnevom“ (verš 9) a sú Božími „nepriateľmi“ (verš 10). Keby sme teda použili živú personifikáciu hriechu a smrti,³³ Pavol opisuje, ako „cez jedného človeka [Adama] vošiel do sveta hriech a cez hriech smrť. Takto prešla smrť na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili“ (Rim 5,12; por. verše 15.17).³⁴ Tak „hriech kraloval v smrti“ (verš 21; Roh) a „smrť vládla od Adama po Mojžiša aj nad tými, ktorí zhrešili iným spôsobom ako Adam“ (verš 14).

Adamov prvý hriech bol dobrovoľný. Odvtedy však on a jeho potomkovia majú narušenú prirodzenosť.³⁵ Hrešíme teda dobrovoľne aj nedobrovoľne. Nedobrovoľný rozmer je naznačený v tom, že „neposlušnosťou jedného človeka sa mnohí stali hriešnikmi“ (verš 19). Výsledkom tohto hriechu je odsúdenie zákonom, pretože „súd viedol od jedného pádu k odsúdeniu...všetkých“ (verše 16.18). „Adamovým dedičstvom nebola len fyzická smrteľnosť..., ale aj duchovná skazenosť.“³⁶ Hriech je „nedostatok súladu s Božou vôľou, už či ako čin alebo stav, do ktorého sme sa narodili (prvotná, pôvodná porušenosť).“³⁷ „Dedičstvom detí sa stáva táto podstata hriechu... To, čo ľudstvo obdržalo v súvislosti s prvým Adamom, je len vina a trest smrti.“³⁸

Čím viac sa zjavuje Boží zákon, tým viac si uvedomujeme nedobrovoľný hriech i dobrovoľné pôsobenie hriechu. „Hriech bol totiž vo svete už aj pred zákonom [ktorý prišiel prostredníctvom Mojžiša], ale ak niet zákona, hriech sa neráta.“ (Rim 5,13; porovnaj verš 14) To je v súlade s Pavlovým učením, že zákon bol zjavený pohanským národom ešte predtým,

než bol zjavený Mojžišov zákon izraelskému národu (verše 14 a 15). Tieto slová o hriechu a zákone pripravujú cestu pre Pavlovo vysvetlenie (v Rimanom 6) vedomého a dobrovoľného hriechu v súvisi s Božou milosťou. Piatu kapitolu Pavol končí slovami: „Navyššie k tomu pristúpil zákon, aby sa rozmohlo previnenie. Kde sa však rozmohol hriech, tam sa ešte väčšmi rozmohla milosť.“ (Rim 5,20; porovnaj Rim 6,1)

Rimanom 6: Dobrovoľný hriech. Pavlovo vysvetlenie v piatej kapitole vedie k dvom otázkam položeným na začiatku šiestej kapitoly: „Čo teda povieme? Máme zotrvať v hriechu, aby sa rozmnožila milosť?“ (Rim 6,1.2) Odpoveďou na tieto otázky je vlastne opis toho, ako sme zachránení (1) od stavu hriechu podľa zákona (odsúdenia) prostredníctvom ospravedlnenia, (2) od dobrovoľnej telesnosti hriechu prostredníctvom posvätenia a (3) od nedobrovoľnej skazenosti hriechom prostredníctvom oslávenia.

Tieto aspekty záchranu od hriechu sú založené na smrti a vzkriesení Ježiša Krista (Rim 6,3–11).³⁹ „Náš starý človek bol spolu s ním [Kristom] ukrižovaný, aby bolo zneškodnené telo hriechu, aby sme už viac neboli otrokmi hriechu.“⁴⁰ Lebo kto zomrel, stal sa slobodným [*dekaioó*, ospravedlnený] od hriechu“ (verše 6 a 7). „Teraz však, oslobodení od hriechu [ospravedlnení],⁴¹ ... máte svoje ovocie na posvätenie⁴² a nakoniec večný život“ [oslávenie] (verš 22; porovnaj verš 23).

Pavlov odkaz na ovocie svätosti (posvätenie) je úzko spojený s jeho učením, že veriaci človek sa niekedy dopúšťa hriechu úmyselne. Je to zrejme z nasledujúcej Pavlovej výzvy: „Nech teda nekraluje hriech vo vašom smrteľnom tele.“⁴³ Neposlúchajte jeho žiadosti⁴⁴ a neposkytujte hriechu svoje údy ako nástroje nespravodlivosti... Lebo hriech nebude panovať nad vami.“ (Rim 6,12–14). „Veď ako ste vydávali svoje údy do služby nečistote a neprávosti na páchanie neprávosti, tak teraz vydávajte svoje údy do služby spravodlivosti na posvätenie.“ (verš 19).⁴⁵

Rimanom 7: Nedobrovoľný hriech. Niekedy Pavol hovorí o hriechu ako dobrovoľnom, inokedy ako o nedobrovoľnom. Tak to je v Rimanom 7. Túto kapitolu považujú mnohí biblickí bádatelia za najťažšiu kapitolu v celom liste. Kapitola sa začína obrazom manželstva, ktorým chce Pavol ilustrovať rozdiel medzi zákonom a Kristom (Rim 7,1–6). „Lebo keď sme boli v tele,

pôsobili v našich údoch hriješne vášne⁴⁶, podnietené [manželstvom so] zákonom, aby sme prinášali ovocie smrti. Ale teraz⁴⁷ sme boli oslobodení od [manželstva so] zákona [prostredníctvom manželstva s Kristom]..., takže teraz slúžime novým spôsobom Ducha [posvätenie], a nie starým spôsobom litery [zákona].“ (Rim 7,5,6; porovnaj Rim 2,25–29; 8,9)⁴⁸

To pripravuje cestu pre Pavlovu odpoveď na niektoré otázky, ktoré vyjadrujú nesprávne chápanie hriechu vo vzťahu k zákonu. „Čo teda povieme? Je zákon hriechom? Určite nie. Ale hriech som nepoznal [nevedomoval som si ho]; poznal som ho len pomocou zákona.“ (Rim 7,7) Môžeme si „uvedomovať“ svoj „hriešny stav“⁴⁹ a hriech „zahrnuje nevedomé činy“, ktoré sú označené zákonom ako hriech.⁵⁰ Súčasne, hriech zneužíva zákon a produkuje nielen dobrovoľný hriech, ale aj nedobrovoľný hriech. Ako Pavol píše: „Hriech sa však chopil príležitosti a skrze prikázanie vzbudil vo mne všelijakú žiadostivosť. Lebo bez zákona je hriech mŕtvy [nevedomý a neúmyselný]..., ale keď prišlo prikázanie, hriech ožil.“ (Rim 7,8,9) Hriech ma „oklamal... a tým ma usmrtil“ (verš 11). Keď si uvedomíme svoj hriech, nemôžeme ho odstrániť pomocou nijakej sily ovládanej našou vôľou.

Pavlov opis nedobrovoľnej porušenia spôsobenej hriechom nechce minimalizovať vážnosť hriechu. Jeho zámerom je zdôrazniť mimoriadnu veľkosť hriechu v protiklade k „zákonu, [ktorý] je svätý... spravodlivý a dobrý“ (Rim 7,12; porovnaj 1 Tim 1,8).⁵¹ To ho privádza k položeniu ďalšej otázky o hriechu a zákone a k odpovedi na ňu. „Stalo sa mi to dobré azda príčinou smrti? Určite nie. Ale aby sa hriech ukázal ako hriech, skrze to dobré mi spôsobil smrť, aby tak skrze prikázanie ukázal hriech celú svoju hĺbku hriešnosti.“ (Rim 7,13)⁵² Tí, čo obmedzujú hriech na jednotlivé hriechy, pre ktoré sa dobrovoľne a úmyselne rozhodnú, sú ľudia, ktorí podceňujú skutočný, celkový problém hriechu!

Ako naznačuje začiatok siedmej kapitoly, problém hriechu sa ešte zväčší, ak uzavrieme manželstvo so zákonom namiesto s Kristom (verše 1–6). Tento kontrast medzi manželstvom so zákonom a manželstvom s Kristom objasňuje, ako Pavol používa prítomný čas (verše 14–25) na opis svojho kresťanského pohľadu na vzťah k zákonu a hriechu bez Krista.⁵³ Podobne

používa prítomný čas v inom liste, aby naznačil, kto je Pavol bez Krista – jeden z „hriešnikov“. „Ja som prvý z nich.“ (1Tim 1,15) Pavlova prezentácia toho, kým je bez Krista, je načrtnutá v ďalších veršoch Rimanom 7.

V Kristovi „vieme, že zákon je duchovný. Ale [bez Krista] ja som telesný, predaný do otroctva hriechu.“ (Rim 7,14) Som nedobrovoľný otrok hriechu (verše 14–25). „Veď ani nerozumiem, čo robím. Nerobím totiž to, čo chcem, ale robím to, čo nenávidím.“ (verš 15) „Potom to však nekonám ja, ale hriech, ktorý prebýva vo mne.“ (verš 17; porovnaj Rim 3,21.26; 7,20) „Viem totiž, že vo mne, teda v mojom tele, neprebýva dobro“ (Rim 7,18), pretože „mám v dosahu len zlo.“ (verš 21)⁵⁴ „Lebo podľa vnútorného človeka s radosťou súhlasím s Božím zákonom, ale vo svojich údoch vidím iný zákon, ktorý bojuje proti zákonu môjho rozumu a drží ma v zajatí zákona hriechu, ktorý je v mojich údoch. Ja úbohý človek [bez Krista]! Kto ma vytrhne z tohto tela smrti? Bohu vďaka skrze Ježiša Krista, nášho Pána.⁵⁵ A tak teda [v Kristovi] ja sám svojím rozumom slúžim Božiemu zákonu, ale [bez Krista] telom [slúžim] zákonu hriechu.“ (Rim 7,22–25).⁵⁶

Rimanom 8: Hriech ako odsúdenie, telesnosť a porušenosť. Rimanom 8 hovorí o troch aspektoch slobody od hriechu. O prvých dvoch sa hovorí hneď na začiatku kapitoly. Terajšia sloboda od stavu hriechu podľa zákona a viny je naznačená v slovách: „A tak teraz už nejestvuje odsúdenie...“ (Rim 8,1) To je ospravedlnenie od hriechu. Navyše, terajšia sloboda od dobrovoľného konania hriechu je naznačená v slovách: „...pre tých, čo sú v Ježišovi Kristovi... ktorí žijeme nie podľa tela, ale podľa Ducha [posvätenie].“ „Veď zákon životodarného Ducha v Ježišovi Kristovi ťa oslobodil od zákona hriechu a smrti.“ (Rim 8,1.2; porovnaj verš 4).⁵⁷ Všimnite si, že táto sloboda nie je výsledkom odstránenia tela s jeho nedobrovoľným hriechom. Táto sloboda je výsledkom rozhodnutia chodiť podľa Ducha, ktorý je zdrojom „života pre spravodlivosť“ (verš 10).⁵⁸

Ak človek dobrovoľne chodí podľa tela, je to dobrovoľný hriech, pretože telo je „hriešne telo“ poplatné nedobrovoľnému „hriechu v tele“ (Rim 8,3). Tí, čo „žijú podľa tela, [dobrovoľne] myslia na telesné veci“ (verš 5). A „zmýšľanie tela vedie k [duchovnej] smrti“ (verš 6), „pretože zmýšľanie tela je nepriateľstvom voči Bohu – nepodrobuje sa totiž Božiemu zákonu;

veď sa ani nemôže.⁵⁹ Tí, čo žijú v tele, nemôžu sa páčiť Bohu.“ (verše 7 a 8) „Ak však je Kristus vo vás, telo je [duchovne] mŕtve pre hriech“ (verš 10).⁶⁰ Výsledkom toho je, že jestvujú nedobrovoľné hriešne „skutky tela“, ktoré kresťania „umŕtvujú“ (verš 13).⁶¹

Tento proces „posvätenia nie je dielom dňa ani roka, ale celého života“.⁶² Pokračuje až do oslávania: „...aby ak spolu [s Kristom] trpíme, boli sme spolu [s ním] aj oslavení... Utrpenia terajšieho času sa nedajú ani porovnať s budúcou slávou, ktorá sa má na nás zjaviť.“ (Rim 8,17.18). Toto oslavenie sa uskutoční, keď „aj samo stvorenstvo bude oslobodené z otroctva skazy [nedobrovoľného pôsobenia hriechu] do slobody a slávy Božích detí“ (verš 21).⁶³ Táto slávna sloboda je predstavená ako „synovstvo“ a „vykúpenie tela“ (verš 23). Dovtedy „Duch prichádza na pomoc našej slabosti“ (verš 26). „Ste pripravení na celoživotnú každodennú zmenu?“⁶⁴

Záver: Bežím cestou hore

V tejto štúdií sme skúmali Pavlovo učenie o hriechu v jeho Liste Rimanom, ktorý obsahuje najrozsiahlšie učenie o hriechu v Novej zmluve. Pavol učí, že – s výnimkou Krista – všetci ľudia sú hriešnici, aj keď nie všetci rovnako zhršli. Jestvujú tri aspekty hriechu: (1) odsúdenie zákonom, (2) dobrovoľná telesnosť a (3) nedobrovoľná skazenosť. Táto štúdia o rôznych aspektoch hriechu pripravuje cestu pre štúdie o ospravedlnení, posvätení a oslavení v ďalších kapitolách.

Rôzne dimenzie hriechu a spasenia sú zahrnuté v Pavlovom svedectve o „spravodlivosti [ospravedlnení] z Boha, založenej na viere“⁶⁵, prostredníctvom ktorej môžem dosiahnuť „vzkriesenie z mŕtvych [oslavenie]“ (Fil 3,9.11). „Nie že by som to všetko bol už dosiahol a bol už dokonalý [*teleioó*], ale bežím... len jedno robím... bežím k cieľu za nebeskou cenou, totiž za Božím povolaním v Kristovi Ježišovi [posvätením]. A tak všetci dokonalí [*teleios* – dokonalí v Kristovi] majme takéto zmýšľanie!“ (Fil 3,12–15).⁶⁶

(Endnotes)

- ¹ V tejto štúdii sú používané biblické texty zo Slovenského ekumenického prekladu, ak nie je uvedené inak.
- ² Peter Stuhlmacher, “The Purpose of Romans,” in *The Romans Debate*, ed. Karl P. Donfried (Edinburgh: T & T Clark, 1991), 242, citované J. R. Dodson, “The ‘Powers’ of Personification: Rhetorical Purpose in the *Book of Wisdom* and the Letter to the Romans” (PhD thesis, University of Aberdeen, 2008), 106.
- ³ James D. G. Dunn, “Romans, Letter to the,” in *Dictionary of Paul and His Letters*, ed. Gerald F. Hawthorne and Ralph P. Martin (Downers Grove, IL: IVP, 1993), 838, citované Dodson, “Powers’ of Personification,” 106.
- ⁴ John M. Fowler, “Sin,” in *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*, ed. Raoul Dederen (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2001), 238.
- ⁵ Erin Roberts, “Reconsidering Hamartia as ‘Sin’ in 1 Corinthians,” *Method and Theory in the Study of Religion* 26, nos. 4-5 (2014): 356.
- ⁶ Niektoré textové odkazy v tejto časti Pavlovho listu (Rimanom 1–4) sú uvedené podľa Edwarda Adamsa v diele “Abraham’s Faith and Gentile Disobedience: Textual Links Between Romans 1 and 4,” *Journal for the Study of the New Testament* 19, no. 65 (July 1, 1997): 47–66.
- ⁷ *Hamartia* sa používa ešte dvakrát v Rimanom 11,27 a 14,23. (Cf. Dodson, “Powers’ of Personification,” 109).
- ⁸ Tieto Božie činy, ktorými nás oslobodzuje od hriechu, budú ešte zrozumiteľnejšie vysvetlené inými autormi v ďalších kapitolách tejto publikácie. V tejto kapitole sa týmito otázkami zaoberáme len do tej miery, ako je to nevyhnutné na vysvetlenie Pavlovho učenia o hriechu.
- ⁹ Pozri Keith Miller, *Sin: Overcoming the Ultimate Deadly Addiction* (San Francisco: Harper and Row, 1987).
- ¹⁰ Pozri tiež Paul T. Berghaus and Nathan L. Cartagena, “Involuntary Sins, Social Psychology, and the Application of Redemption,” *Heythrop Journal* 56, no. 4 (July 1, 2015): 593–603.
- ¹¹ Slovo *telesnosť* tu nie je použité vo význame fyzického tela, ale na vyjadrenie dobrovoľného rozhodnutia, ktoré sú v súlade s hriešnymi sklonmi tela. Krestania môžu mať, ale nemali by mať, telesný sklon – žiť alebo správať sa podľa tela. (Rim 8,1–9; 1Kor 3,1). Koncept nedobrovoľných a dobrovoľných hriechov je podobný, a predsa odlišný od toho, čo Ellen G. Whiteová pomenováva ako „zdedený“ a „vypestovaný sklon ku zlu“. (Ellen G. Whiteová, *Kristove podobnosť*, 261)
- Zdedené sklony sú nedobrovoľné, ale môžu viesť k dobrovoľným, rovnako ako nedobrovoľným hriechom, ktoré ďalej rozvíjajú sklon hrešiť. Ellen G. Whiteová tiež poukazuje na „dobrovoľné alebo nedobrovoľné porušovanie prírodných zákonov“ (“Importance of Preserving Physical Health,” *Health Reformer*, November 1, 1877) a na „nedobrovoľných porušovateľov prikázani“ (“Our Children — Importance of Early Training,” *Health Reformer*, February 1, 1878).
- ¹² Tento trojstupňový súhrn problému hriechu má určitú podobnosť so štvorstupňovým súhrnom, ktorý uvádza Arthur W. Pink, *A Fourfold Salvation: Rescue From the Pleasure, Penalty, Power, and Presence of Sin* (North Charleston, SC: CreateSpace, 2014).
Moje kategórie a kategórie podľa A. W. Pinka majú nasledovné spoločné prvky: odsúdenie/trest, dobrovoľnosť/schopnosť a nedobrovoľnosť/účasť. Pre svoje kategórie som si zvolil inú terminológiu, pretože hriech je prítomný a mocne pôsobiaci vo všetkých troch stupňoch a pretože je dôležité vyvýšiť ospravedlnenie ako Božie riešenie problému hriechu a z neho vyplývajúceho odsúdenia (Rim 5,16.18; 8,33,34).
- ¹³ Fowler, “Sin,” 238. V protiklade s obvyklými predpokladmi, hriech nie je obmedzený na činy „ako napríklad nehorovať pravdu, nemilovať svojho blízkeho. Pavol sa oveľa viac zameriava

na spoločenský stav ľudstva a jeho odcudzenie od Boha i od seba navzájom.“ Anthony C. Thiselton, *The Living Paul: An Introduction to the Apostle and His Thought* (London: SPCK, 2009), 75. Pozri tiež Ryan Lamothe, “Missing the Mark: Sin and Potential Space in Pastoral Counseling,” *American Journal of Pastoral Counseling* 7, no. 4 (2004): 3-24; Charles C. Ryrie, *Basic Theology: A Popular Systematic Guide to Understanding Biblical Truth* (Chicago: Moody Publishers, 1999), 241.

- ¹⁴ Tento koncept hriechu ako nedobrovoľného porušenia odráža pochopenie hĺbky problému hriechu, ktoré sa odzrkadľuje aj v biblickom učení o tom, ako Boh poskytuje zmierenie za hriechy z nevedomosti (Ezech 45,20; Heb 9,7). Pozri Roy Gane, *Leviticus, Numbers, The NW Application Commentary* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2004).
- ¹⁵ Pozri Chris L de Wet, “Sin as Slavery and/or Slavery as Sin? On the Relationship Between Slavery and Christian Hamartiology in Late Ancient Christianity,” *Religion & Theology* 17, nos. 1-2 (January 1, 2010): 26-39. Existuje vzájomný vzťah medzi dobrovoľným a nedobrovoľným hriechom, pretože dobrovoľná poddajnosť hriechu nás robí nedobrovoľnými otrokmi hriechu. Len vďaka Božej milosti nám bola zachovaná sloboda rozhodnutia. W. Brian Shelton, *Prevenient Grace: God’s Provision for Fallen Humanity* (Anderson, IN: Francis Asbury Press, 2014).
- ¹⁶ Pozri Martin Hanna, “The Servant-Master Roles of the Laws of Christ, of Scripture, and of Nature,” *Journal of the Adventist Theological Society* 9, nos. 1-2 (1998): 278-309.
- ¹⁷ „Výraz *hamartia* je v Novej zmluve používaný predovšetkým tak, aby poukázal na hriech ako na čin zlého konania (typicky sa používa tvar plurálu, Mat 9,2; 12,31). Môže byť však použitý aj na označenie stavu viny, ktorý je výsledkom konania hriechu alebo aj na všeobecnú hriešnosť (1Ján 3,4). U Jána 1,29 vyhlásenie Jána Krstiteľa Ježiša za Baránka Božieho, ktorý sníma hriech (*hamartia*) sveta, predstavuje hriech skôr ako fenomén alebo syndróm viny, ktorá postihuje celé ľudstvo, než ako „hriechy“ ľudstva. Podobne, *hamartia* sa používa na opísanie stavu viny, ktorá zostáva po spáchaní hriechu v Ján 9,41. Myšlienka, že hriech je čin spáchaný voči niekomu, predstavuje stav vinníka v Sk 7,60 a hriech proti osobe rovnako poukazuje na stav viny v Rim 4,8. V Rimanom 5 je *hamartia* opísaná ako sila zla, personifikovaná moc, ktorá vládla, kraľovala a zotročovala ľudstvo pred Kristom. Po prijatí viery v Krista je veriaci oslobodený z otroctva hriechu, t.j. stavu viny pred Bohom (Rimanom 6).“ L. DiFransico, “Guilt,” *Lexham Theological Wordbook*, ed. D. Mangum, D. R. Brown, R. Klippenstein, and R. Hurst (Bellingham, WA: Lexham Press, 2014).
- ¹⁸ Podobne ako Pavol, aj apoštol Ján sa zmieňuje o rôznych aspektoch hriechu. Je to zrejme z nasledovných príkladov: „Kto hovorí: Poznám ho, ale nezachováva jeho prikázania, je klamár a niet v ňom pravdy.“ (1Ján 3,4) „Krv Ježiša, jeho Syna, nás očisťuje od každého hriechu... Ak hovoríme, že sme nezhrešili, jeho robíme klamárom a jeho slovo nie je v nás.“ (1Ján 1,7-10) „Deti moje, toto vám píšem, aby ste nehrešili. Ale ak niekto zhreší, máme u Otca obhajcu – Ježiša Krista, spravodlivého. On je obetou zmierenia za naše hriechy, no nielen za naše, ale aj za hriechy celého sveta.“ (1Ján 2,1,2 porovnaj 1Ján 4,10) „Píšem vám, deti, lebo pre jeho meno sú vám odpustené hriechy.“ (1Ján 2,12) „Viete predsa, že on sa zjavil, aby snál hriechy, ale v ňom nieto hriechu. Kto zostáva v ňom, nehreší; kto hreší, ten ho nevidel; ani nepoznal.“ (1Ján 3,5,6) „Kto pácha hriech, je z diavla, lebo diabol hreší od počiatku. Boží Syn sa zjavil nato, aby maril diablove skutky. Kto sa narodil z Boha, nepácha hriech, lebo jeho semeno je v ňom; a nemôže hrešiť, pretože sa narodil z Boha.“ (1Ján 3,8,9)
- Ján rieši toto napätie tak, že robí rozdiel medzi „hriechom, ktorý nevedie k smrti“ a „hriechom, ktorý vedie k smrti“ (1Ján 5,16,17). „Každá neprávosť je hriech, ale je aj hriech, ktorý nevedie k smrti. Vieme, že nikto, kto sa narodil z Boha, nehreší, ale z Boha zrodený ho chráni a Zlý sa ho

- ani nedotkne.“ (1Ján 5,17.18) Pozri aj Donald W. Mills, “The Concept of Sinlessness in 1 John in Relation to Johannine Eschatology” (PhD diss., Westminster Theological Seminary, 1998).
- ¹⁹ Ellen G. Whiteová, *Velký spor vekov*, str. 355. „Nie je možné vysvetliť pôvod zla tak, aby sme jeho existenciu mohli zdôvodniť. Môžeme však získať dosť informácií nielen o jeho vzniku, ale aj o konečnom riešení otázky zla, aby sa ozrejmiло, že Boh tento problém vyrieši spravodlivo a láskavo. Písmo nezdôrazňuje nič iné tak zjavne ako skutočnosť, že Boh nie je zodpovedný za vznik zla, že vzbura v nebi nevznikla preto, že by Boh niekomu svojvoľne neprial milosť, alebo že by sa bol dopustil nejakej chyby v spravovaní vesmíru. Zlo je vtrelec, ktorého existenciu nemožno zdôvodniť.“ (Ibid., 355)
- ²⁰ Pavol zakladá svoje učenie na starozmluvných Písmach (Rim 1,1.2; 16,25.26). Štúdium biblického učenia o hriechu ukazuje, že napriek tomu, že existujú určité rozdiely v terminológii a dôrazoch, medzi Pavlovým učením a ostatnými časťami Biblie je súlad. Pozri podrobnejšiu štúdiu od Fowlera “Sin” a štúdiu o vzťahu medzi hriechom a spasením od Ivana T. Blazena, “Salvation,” in Dederen, *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*, 274, 275.
- ²¹ Terry Wardlaw, “A Reappraisal of ‘From Faith to Faith’ (Romans 1:17),” *European Journal of Theology* 21, no. 2 (October 1, 2012): 107-119.
- ²² V Rim 3,19.20 Pavol zreteľne spája spravodlivosť, ospravedlenie a hriech ako odsúdenie a vinu. Hovorím o tom neskôr v tejto časti svojej štúdie. Pozri Ronald Damholt, “Rightwiseness and Justice, a Tale of Translation,” *Anglican Theological Review* 97, no. 3 (June 1, 2015): 413-432.
- ²³ Uvádzame čiastočný zoznam hriechov spomínaných v Rimanom 1, 2 a 3: bezbožnosť (Rim 1,18.21); nespravodlivosť (verše 18.29); odpor voči pravde (verše 18–20.25.28.32); márnosť v uvažovaní (verš 21); nerozumné a zatemnené srdce (verše 21.22); modlárstvo (verše 23.25); nečisté, žiadostivé a neúčivé používanie tela (verš 24); hanebné vášne (verš 26); zmyselná protiprirodzená sexualita (verše 26.27); nepravosť, zloba, lakomstvo, zlo, závisť, vraždy, sváry, podvody, nízkosť, ohováranie (verš 29); klebetenie, nenávisť voči Bohu, povyšovanie, pýcha, chvastanie, vymýšľanie zlých vecí, neposlušnosť voči rodičom (verš 30); nerozumnosť, nestálosť, neláskavosť, nemilosrdnosť (verš 31); konanie zla, zanedbávanie dobra (Rim 2,9.10; 3,12); počúvanie zákona, ale nekonanie podľa neho (Rim 2,13.23.25); nevera (Rim 14,23); klamstvo, kliatba, horkosť, vraždy, skaza, nešťastie, nemajú bázeň pred Bohom (Rim 3,13–18) a neprežívanie pokoja (verš 17). Pozri tiež Alec J. Lucas, *Evocations of the Calf? Romans 1:18-2:11 and the Substructure of Psalm 106* (105) (Boston: De Gruyter, 2015).
- ²⁴ Daniel Gomes Silveira, “Is Every Sin Equal in God’s Sight? An Anthropological, Historical, and Biblical Outlook on the Problem of Sin,” *Puritan Reformed Journal* 7, no. 1 (January 1, 2015): 69-87.
- ²⁵ See Hanna, “Servant-Master Roles.”
- ²⁶ Todd A. Wilson, “‘Under Law’ in Galatians: A Pauline Theological Abbreviation,” *Journal of Theological Studies* 56, no. 2 (October 1, 2005):362-392.
- ²⁷ „Čo teda povieme o Abrahámovi, našom praotcovi podľa tela? Čo dosiahol? Ak totiž Abrahám bol ospravedlnený zo skutkov, má sa čím chváliť, ale nie pred Bohom. Lebo čo hovorí Písmo? Abrahám však uveril Bohu a započítalo sa mu to za spravodlivosť. Tomu, kto pracuje, mzda sa nezaratáva z milosti, ale z povinnosti. Ale tomu, kto nekoná skutky, no verí v toho, kto ospravedľuje bezbožného, tomu sa jeho viera ráta za spravodlivosť.“ (Rim 4,1–5)
- ²⁸ Boh nám nepripočítava Kristovu spravodlivosť bez Krista. Keď sme vierou spojení s Kristom, jeho spravodlivosť je nám pripočítaná. Pozri Michael F. Bird, “Incorporated Righteousness: A Response to Recent Evangelical Discussion Concerning the Imputation of Christ’s Righteousness in Justification,” *Journal of the Evangelical Theological Society* 47, no. 2 (June 2, 2004): 263-275; Sibylle Rolf, “Luther’s Understanding of Imputatio in the Context of His Doctrine

- of Justification and Its Consequences for the Preaching of the Gospel,” *International Journal of Systematic Theology* 12, no. 4 (October 1, 2010): 435-451; Oliver D. Crisp, “Federalism vs Realism: Charles Hodge, Augustus Strong and William Shedd on the Imputation of Sin,” *International Journal of Systematic Theology* 8, no. 1 (January 1, 2006): 55-71; Oliver D. Crisp, “Scholastic Theology, Augustinian Realism and Original Guilt,” *European Journal of Theology* 13 (2004): 17-28.
- ²⁹ „Ospravedlnení budú tí, čo plnia zákon“ (Rim 2,13), ale nie tým, že plnia zákon (Rim 3,20). Ospravedlnení budú „v deň, keď Boh bude skrze Krista Ježiša súdiť skryté veci ľudí, ako som to ohlasoval vo svojom evanjeliu“ (Rim 2,16), čo zahŕnuje ospravedlnenie vierou (Rim 1,16.17). To, že tí, ktorí sú spasení, plnia zákon (Rim 2,13), je výsledkom posvätenia Božím Duchom (verše 25–29).
- ³⁰ Lyle J. Story, “Pauline Thoughts About the Holy Spirit and Sanctification: Provision, Process, and Consummation,” *Journal of Pentecostal Theology* 18, no. (May 1, 2009): 67-94.
- ³¹ Caroline Schleier Cutler, “New Creation and Inheritance: Inclusion and Full Participation in Paul’s Letters to the Galatians and Romans,” *Priscilla Papers* 30, no. 2 (May 1, 2016): 21-27.
- ³² „Posvätenie je proces, keď sa kresťania postupne stávajú viac a viac láskavejší.“ George R. Knight, *I Used to Be Perfect* (Boise, ID: Pacific Press®, 1994), 46. „Dokonalá láska nie je dokonalý výkon, dokonalá schopnosť ani dokonalá ľudská prirodzenosť.“ *Ibid.*, 71.
- ³³ Pavol zosobňuje hriech ako silu, ktorá pôsobí na človeka zvonku i zvnútra. Medzi starovekými spismi, ktoré máme k dispozícii, ide zrejme o najrozsiahlejšiu personifikáciu hriechu. Hriech je predstavený ako vonkajší vládca, ktorý panuje nad smrťou (Rim 5,12–21), ako otrokár, spod vlády ktorého sme boli oslobodení a ku ktorému sa môžeme vrátiť (Rim 6,12-23) a ako podvodník a vrah, ktorý vládne vo vnútri človeka, ktorý na tom nesie nevedomky a/alebo nedobrovoľne spoluvinu (Rim 7,7–25). Dodson, “Powers’ of Personification,” 109-111. „V Rim 1 je hriech predstavený ako falošná domnienka a zlý skutok; tu sú hriech a smrť zosobnené ako cudzí votrelci.“ *Ibid.*, 111,112.
- ³⁴ Pavlov výrok tu naznačuje, že moc hriechu nad ľuďmi nie je jednostranná. Ľudia sú „dobrovoľným nástrojom v jeho systéme vlády“. Robert Jewett, *Romans*, Hermeneia (Minneapolis: Fortress Press, 2007), 409, quoted in Dodson, “Powers’ of Personification,” 115.
- ³⁵ John W. Mahony, “Why an Historical Adam Matters for a Biblical Doctrine of Sin,” *Southern Baptist Journal of Theology* 15, no. (2011): 60-78; A. B. Caneday, “The Language of God and Adam’s Genesis & Historicity in Paul’s Gospel,” *Southern Baptist Journal of Theology* 15, no. (2011): 26-59; Larry Kreitzer, “Christ and Second Adam in Paul,” *Communio Viatorum* 32 (1989): 55-101.
- ³⁶ Pozri Gerhard Pfandl, “Some Thoughts on Original Sin,” Seventh-day Adventist Biblical Research Institute, <https://www.adventistbiblicalresearch.org/sites/default/files/pdf/sinoriginal-web.pdf>, 17.
- ³⁷ Pozri *ibid.*, 21, 22.
- ³⁸ Ellen G. White, *Child Guidance* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1954), 475.
- ³⁹ „Tak aj vy usudzujte, že ste mŕtvi hriechu, ale žijete Bohu v Ježišovi Kristovi.“ (Rim 6,11) „Alebo neviete, že všetci, čo sme boli pokrstení v Krista Ježiša, boli sme pokrstení v jeho smrť? Krstom sme teda spolu s ním boli pochovaní v smrti, aby sme tak, ako bol slávou Otca vzkriesený z mŕtvych Kristus, aj my vstúpili na cestu nového života. Ak sme s ním zjednotení v jeho smrti, budeme s ním zjednotení aj vo vzkriesení.“ (Rim 6,3–5; porovnaj Rim 3,24)
- ⁴⁰ Rôzni teológovia navrhujú jeden alebo viac nasledujúcich záverov. Ukrižovanie starého človeka a skoncovanie s telom hriechu znamená (1) ospravedlnenie od odsúdenia zákonom a/alebo (2) posvätenie od dobrovoľnej telesnosti a/alebo (3) oslávenie od nedobrovoľnej skazenosti.

- Pozri J. Sidlow Baxter, *A New Call to Holiness: A Restudy and Restatement of New Testament Teaching Concerning Christian Sanctification* (London: Marshall, Morgan, and Scott, 1968).
- ⁴¹ Pavol spája slová *sloboda* a *otroctvo* so slovami *spravodlivosť* a *hriech*: (a) tí, čo sú otrokmi hriechu, sú oslobodení od spravodlivosti; a (b) tí, čo sú otrokmi spravodlivosti, sú oslobodení od hriechu (Rim 6,16–22). Pozri Geoffrey Turner, “The Christian Life as Slavery: Paul’s Subversive Metaphor,” *Heythrop Journal* 54, no. 1 (January 1, 2013): 1-12.
- ⁴² V protiklade: „Aký osoh ste mali vtedy? Teraz sa za tie veci hanbíte. Lebo ich koncom je smrť.“ (Rim 6,21)
- ⁴³ Dodson využíva slovo hriech, aby upozornil na Pavlovu personifikáciu, ktorou sa zameriava na jeden aspekt problému hriechu. „Tu prvýkrát v Liste Rimanom sa o hriechu hovorí ako o niečom vnútornom rovnako ako o vonkajšom. Apoštol prikazuje veriacim, aby odmietli vládu hriechu vo svojom tele, aby s ním nespolupracovali a aby sa tomuto otrokárovi nedávali k dispozícii.“ “Powers’ of Personification,” 114, 115. V tejto časti prechádza dôraz z toho, čo robí Hriech s ľuďmi (5,12–21), na reakciu veriaceho človeka na Hriech (6,12–23). Inými slovami, v Rimanom 6 ide o zmenu činiteľa. V Rim 5,12–21 Pavol zdôrazňuje pôsobenie Hriechu, smrti a zákona proti pôsobeniu Boha, milosti a Krista. Tu sa však Pavol sústreďuje viac na ľudský prvok – povinnosť veriaceho človeka odmietnuť Hriech a prestať hrešiť... A tak, kým text Rim 5,12–21 sa sústreďuje viac na minulosť – čo Kristus robí napriek spolupôsobeniu medzi Hriechom a hriechmi – text Rim 6,12–23 sa viac sústreďuje na prítomné spolupôsobenie medzi veriacim a Hriechom napriek jeho účasti na Kristovej smrti. Podľa Pavla teda Hriech bude vládnuť len pod podmienkou, že veriaci sa nebudú považovať za mŕtvych pre Hriech. Inými slovami, ak Hriech vládne veriacemu človeku, tak je to len preto, že kresťan prijal, alebo dokonca privítal túto vládu. (Ibid., 115)
- ⁴⁴ „Hovorím však: Žite podľa Ducha a nebudete vykonávať žiadosti tela.“ (Gal 5,16)
- ⁴⁵ Pavlove odkazy na podriadenie sa vláde a otroctvu hriechu ukazujú na vzájomný vzťah medzi dobrovoľným a nedobrovoľným hriechom. Pozri k tomu poznámku 13.
- ⁴⁶ Anthony N. S. Lane, “Lust: The Human Person as Affected by Disordered Desires,” *Evangelical Quarterly* 78, no. 1 (January 1, 2006): 21-35.
- ⁴⁷ Keď Pavol dáva do protikladu telo a ducha, chce tým naznačiť rozdiel medzi tým, čo sme v Adamovi (ktorý predstavuje starý vek), a tým, čo sme v Kristovi (ktorý predstavuje nový vek) (1Kor 15). Napätie medzi starým a novým vekom je zrejmé v Ježišových slovách, že „prichádza hodina, ba už je tu“ (Ján 5,25). Pozri Lane A. Burgland, “Eschatological Tension and Existential Angst: ‘Now’ and ‘Not Yet’ in Romans 7:14-25 and iQ5ii (Community Rule, Manual of Discipline),” *Concordia Theological Quarterly* 61, no. 3 (July 1997): 163–176.
- ⁴⁸ „Tak aj vy, bratia moji, zomreli ste zákonu skrze Kristovo telo, aby ste patrili inému, tomu, ktorý bol vzkriesený z mŕtvych, aby sme prinášali ovocie Bohu.“ (Rim 7,4) Pozri Keith Augustus Burton, “‘So That You May Be With Another’: The Status of Nomos in the Mystical Life of the Believer in the Rhetoric of Analogy in Romans 7,1-6” (PhD diss., Northwestern University, 1994).
- ⁴⁹ „Stratený peniaz predstavuje tých, čo sú stratení v hriechu, ale svoj skutočný stav si vôbec neuvedomujú. Odcudzili sa Bohu a nevedia o tom. Nevnímajú nebezpečenstvo, ktoré im hrozí.“ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 149. Ak jedno dieťa „si neuvedomuje svoj hriešny stav, rodičia by to nemali nechať tak,“ ale mali by „ho považovať za stratený strieborný peniaz, ktorý nemohla žena nájsť.“ Ellen G. White, Manuscript 118, 1898. „Adam mohol pred pádom formovať spravodlivý charakter poslušnosťou Božiemu zákonu. Neurobil to a pre jeho hriech máme všetci hriešnu prirodzenosť a sami od seba nemôžeme byť spravodliví. Pretože sme hriešni, nesväti, nevieme dokonale poslúchať svätý zákon. Nemáme

nijakú vlastnú spravodlivosť, ktorou by sme mohli obstať pred požiadavkami Božieho zákona.“ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 42.

⁵⁰ Knight, *I Used to Be Perfect*, 76.

⁵¹ „Vieme však, že zákon je dobrý, ak ho človek používa podľa jeho zámeru.“ (1Tim 1,8)

⁵² „Ego tvrdí, že je obeťou hriechu. Treba povedať, pre Ego, hriech nie je (jednoducho) spáchaný čin, ani (jednoducho) sféra, v ktorej pôsobí; skôr je to (navyše) zlá sila pôsobiaca v ňom a prebúdzajúca každú nedovolenú túžbu.“ Dodson, „Powers’ of Personification,” 118.

„Hriech použil dobro zákona, aby spôsobil smrť, aby sa mohla ukázať hriešnosť hriechu – hriech je vrah a Ego je obeť.“ Hriech je „otrokár“ a Ego „zajatec“. Ibid. „Pavol hovorí, že hriech má svoj vlastný zákon a nahrádza slovo hriech výrazom *zákon hriechu*“. Ibid., 119.

„Skôr než hriech vstúpil do sveta, ako o tom píše 5,12, hriech vošiel do tela Ega. Ale kým v Rim 6 veriaci človek má moc nad hriechom, tu je hriech invazívny, vyvoláva túžby vo vnútri Ega, či to Ego chce alebo nie. Ibid. „Napriek tomu istá časť Ega hriech odmieta a odporuje pôsobeniu hriechu.“ Ibid., 119, 120. K tejto téme pozri tiež Michael Paul Middendorf, *The “I” in the Storm: A Study of Romans 7* (Saint Louis, MO: Concordia Academic Press, 1997).

⁵³ Teológovia dávajú silný dôraz na časový aspekt – pred obrátením a po obrátení – pri výklade textu Rim 7,14–25, z čoho sa zdá, akoby sa navzájom anulovali. To naznačuje, že Pavol vyjadruje, za koho sa považuje, ak je sám bez Krista. K tomuto záveru dochádzajú na základe faktu, že v gréckom texte je zrejмый posun od minulého času (verše 7–13) k prítomnému času (verše 14–25), čo môže indikovať posun od vysvetlenia, ako Pavol pochopil skutočné poslanie zákona prostredníctvom Krista na opis podmienok v prípade samotného Pavla, ako to ukázal z perspektívy tohto nového pochopenia veci. Pozri Stanley E. Porter, *Verbal Aspect in the Greek of the New Testament, With Reference to Tense and Mood*, Studies in Biblical Greek (New York: Peter Lang, 1989); referenced by Mark A. Seifrid, “The Subject of Rom 7:14-25,” *Novum Testamentum* 34, no. 4 (1992): 317, 321. Pozri tiež Hae-Kyung Chang, “The Christian Life in a Dialectical Tension? Romans 7:7-25 Reconsidered,” *Novum Testamentum* 49, no. 3 (July 1, 2007): 257-280.

⁵⁴ Pavlov odkaz na hriech, ktorý prebýva v nás a v našom tele, identifikuje fakt a stav našej hriešnej prirodzenosti. Pozri Jiří Moskala, “Genesis 3 as a Model for Understanding the Nature of Sin and Salvation,” *Journal of the Adventist Theological Society* 27, nos. 1-2 (2016): 132, 133.

⁵⁵ Ellen G. White aplikuje tento text na skúsenosť kresťanov. „Tí, ktorí niesli zodpovednosť za Božie dielo, ktorí k nemu boli povolani prostredníctvom Svätého Ducha, videli svoju bezmocnosť a z hĺbín pokánia volali po milosti a Kristovej láske. Ako keď veľký apoštol pohanov pozrel na svoj hriešny stav, zvolal: „Ja úbohý človek! Kto ma vytrhne z tohto tela smrti?“ (Rim 7,24) Miloval Pavol Ježiša? Čítajte jeho listy – plné intenzívnej horlivosti a túžby po zboroch. Jeho slová sú plné vrúcnej túžby milovať svojho Spasiteľa ešte väčšou láskou. Hĺbka našej lásky k Bohu a Kristovi sa zjavuje v tom, ako jasne a plne si uvedomujeme význam hriechu. A našu lásku dokazuje aj pravá viera, ktorú máme v obeť prinesenú za nás. Opakujem: stupeň našej lásky k Ježišovi závisí od toho, ako jasne a plne si uvedomujeme hriech, potrebu jednoduchej, živej viery a svoju závislosť od Kristovej moci a milosti.“ (Ellen G. White, Manuscript 104, 1901).

⁵⁶ „Nedostatočnosť zákona sa ukázala až vtedy, keď Peter a Pavol zistili, že sú hriešníci – a to takým spôsobom, ako si to predtým neuvedomovali.“ Timothy Ashworth, *Paul’s Necessary Sin: The Experience of Liberation* (Burlington, VT: Ashgate, 2006), 9. „Samotným rozhodnutím kresťan nikdy nedokáže ovládať telo ani prinášať ovocie Ducha. Tejto téme sa Pavol podrobnejšie venuje v Rimanom 7, kde ukazuje, že snahy veriaceho človeka zapáčiť sa Bohu vo vlastnej sile sú predurčené na zlyhanie.“ Warren W. Wiersbe, *Wiersbe’s Expository Outlines on the New Testament* (Colorado Springs, CO: Victor, 1992), 529.

- ⁵⁷ „Ale ak vás vedie Duch, nie ste pod zákonom.“ (Gal 5,18) „Ak žijeme Duchom, podľa Ducha aj konajme. (verš 25) V Liste Korinťanom robí Pavol podobný rozdiel medzi telesným a duchovným človekom (1Korinťanom 2).
- ⁵⁸ Neskôr Pavol vo svojom liste radí: „Ale oblečte sa v Pána Ježiša Krista a nevyhovujte telu, aby ste neprepadli žiadostiam.“ (Rim 13,14) Napriek tomu kresťania zostávajú limitovaní telom, ako to Pavol naznačuje podobným výrokom v Liste Galaťanom, kde píše: „Hovorím však: Žite podľa Ducha a nebudete spĺňať žiadosti tela. Lebo telo si žiada proti Duchu a Duch proti telu. Navzájom si odporujú, aby ste nerobili, čo by ste chceli.“ (Gal 5,16.17) Preto „veriaci, kým sú v tomto živote, aj keď ich snahy a úsilie môžu byť skutočne vážne a úprimné, nedosiahnu takú mieru úspechu, že budú dokonale slúžiť Bohu. Ani ten najlepší výsledok nezodpovedá ich túžbam a želaniam.“ J. Calvin, *Commentaries on the Epistles of Paul to the Galatians and Ephesians*, trans. W. Pringle (Bellingham, WA: Logos, 2010), 163, 164. „Dynamická línia budovania charakteru je nekonečná. *Dokonalí kresťania* sa stále viac a viac podobajú Ježišovi bez toho, aby sa raz stali takými, ako je on.“ Knight, *I Used to Be Perfect*, 66. Byť dokonalým kresťanom neznamená, (1) že každé tvoje rozhodnutie je inšpirované Duchom, (2) že ťa v živote nestretne choroba alebo tragické nešťastie, (3) že praktizuješ zákonnícku poslušnosť vonkajším požiadavkám zákona ani (4) že nepotrebuješ rásť v dokonalosti, pretože si už dokonalý v Kristovi. *Ibid.*, 67,68. Dokonca tí, ktorí „milujú Boha celým svojím srdcom... bývajú v narušenom tele a... nedokážu vždy konať práve tak, ako by chceli – vo svojom myslení, v reči i činoch.“ John Wesley, quoted in Knight, *I Used to Be Perfect*, 77. Pozri tiež Steven L. Porter, “The Gradual Nature of Sanctification: lag as Habituated, Relational Resistance to the Spirit,” *Themelios* 39, no. 3 (November 2014): 470-483; and Turner, “Christian Life as Slavery.”
- ⁵⁹ „Veriaci človek môže mať dvojaké sklony (mysle): môže inklinovať k veciam tela a byť telesným kresťanom („telesný“ znamená „z tela“), ktorý je v nepriateľstve s Bohom, alebo môže inklinovať k veciam Ducha, byť duchovným kresťanom a tešiť sa zo života a z pokoja. Telesná myseľ sa nemôže páčiť Bohu; len Duch pôsobiaci v nás a cez nás sa môže páčiť Bohu.“ Wiersbe, *Wiersbe’s Expository Outlines*, 388.
- ⁶⁰ Ako sme uviedli, v Rimanom 6 a 7 Pavol kladie veľa otázok o hriechu a odpovedá na ne. V ôsmej kapitole Pavol dáva ďalších sedem otázok o hriechu a jeho riešení prostredníctvom Krista. „Čo k tomu dodať? Ak je Boh za nás, kto je proti nám? Ako by nám ten, ktorý neušetril vlastného Syna, ale vydal ho za nás všetkých, nedaroval s ním všetko? Kto bude žalovať na Božích vyvolených? Je to Boh, ktorý ospravedľňuje. Kto ich odsúdi? Je to Ježiš, Kristus ktorý zomrel, ba čo viac, bol vzkriesený z mŕtvych, je po Božej pravici a prihovára sa za nás. Kto nás odlúči od Kristovej lásky? Súženie alebo úzkosť, prenasledovanie alebo hlad, nahota, nebezpečenstvo alebo meč?“ (Rim 8,31-35)
- ⁶¹ „Prejsť od ducha zameraného na seba, ktorý je človeku prirodzený, k duchu Kristovmu, nie je vec pozvoľného rastu ani prirodzeného vývoja. Je to skôr, ako tvrdí H. H. Farmer, *určité vykoreňovanie, rozpolcovanie, trhanie, štiepenie a lámanie, teda akýsi druh chirurgickej operácie*. To je ukrižovanie.“ Knight, *I Used to Be Perfect*, 60.
- ⁶² Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 3:325.
- ⁶³ Laurie J. Braaten, “All Creation Groans: Romans 8:22 in Light of the Biblical Sources,” *Horizons in Biblical Theology* 28, no. 2 (December 1, 2006): 131-159; Beverly Roberts Gaventa, “The Cosmic Power of Sin in Paul’s Letter to the Romans: Toward a Widescreen Edition,” *Interpretation* 58, no. 3 (July 2004): 229-240.
- ⁶⁴ Tim Chester, *You Can Change: God’s Transforming Power for Our Sinful Behavior and Negative Emotions* (Wheaton, IL: Crossway, 2010), 167.

- ⁶⁵ Dokonca aj dobré skutky „pravých veriach“ sú poznačené „porušeným potrubím človečenstva“, a preto „poškvrnené“ a „pre Boha neprijateľné“, „ak nie sú očistené krvou“ – teda „jeho spravodlivosťou“. Pozri Ellen G. White, *Selected Messages* (Washington, DC: Review and Herald, 1958), 1:344.
- ⁶⁶ Kristus „je náš vzor... On je dokonalý a svätý príklad, ktorý nám bol daný; aby sme ho napodobňovali. Nemôžeme sa mu vyrovnat; ale Boh nás neprijme, ak ho nebudeme napodobňovať a – podľa schopností, ktoré nám Boh dal – sa mu podobať.“ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press 1948), 2:549.

KAPITOLA 4

AKO SA MÔŽE ČLOVEK POSTAVIŤ PRED BOHOM? ČO JE TO OSPRAVEDLNIENIE?

Richard M. Davidson

I. Dôležitosť témy

V jednej z pravdepodobne najstarších kníh Biblie si patriarcha Jób kladie zvedavú otázku: „Ako môže byť smrteľník spravodlivý pred Bohom?“ (Jób 9,2)¹ Ako sa človek môže postaviť pred Bohom a byť ospravedlnený, to je jedna z najzákladnejších otázok, ktorú si kladieme celé stáročia.

Martin Luther tvrdil, že ak „prídeme o učenie o ospravedlnení, príde-me jednoducho o všetko“.² Bol presvedčený, že ospravedlnenie je „učenie, s ktorým a na základe ktorého cirkev stojí a bez ktorého padá“.³ V úvode k svojim 45 tézam zostaveným v roku 1537 Luther podáva oduševnené vysvetlenie: „Článok o ospravedlnení je majster a knieža, pán, vládca a sudca medzi ostatnými vieroučnými bodmi. Drží pohromade celý vieroučný systém, vládne mu a pozdvihuje naše svedomie k Bohu. Bez tohto článku by svet podľahol smrti a temnote.“⁴

Ján Kalvín pokladal učenie o ospravedlnení za „hlavnú kotvu, na ktorej visí celé náboženstvo“. Vysvetľuje, že „ak nerozumieme, čím sme pred Bohom, a nerozumieme súdu, ktorý nad nami vyniesol, nemáme základ, na ktorom môžu stáť naše spasenie a úcta k Bohu“.⁵

Ellen G. Whiteová tesne po Generálnej konferencii v roku 1888 napísala: „Svetlo, ktoré som prijala od Pána, kladie tento dôležitý bod [ospra-

vedlnenie z viery] nad všetky otázky, ktoré v sebe nosím.“⁶ Zároveň varovala, že táto téma môže byť nesprávne pochopená a stať sa predmetom satanových útokov: „Znovu a znovu mi bolo predstavené nebezpečenstvo, ktoré nám ako Božiemu ľudu hrozí vo forme falošných predstáv o ospravedlnení z viery. Bolo mi ukázané, že satan sa bude mimoriadnym spôsobom snažiť zmiašťať myseľ mnohých v tomto dôležitom bode.“⁷ Podobne varoval aj Luther: „Ktokoľvek vypadne z učenia o ospravedlnení z viery, nepozná Boha a je modloslužobník. ... Podceňovanie tohto článku viery vedie k zlyhaniu, pokrytectvu, nemorálnosti a modloslužbe bez ohľadu na zdanie vonkajšej svätosti.“⁸ „Nijaký hriech nie je taký bezvýznamný, malicherný a zabudnutý, aby neulahodil ľudskému rozumu a nezviedol nás na scestie, ak nemáme poznanie a nepremýšľame o tomto učení [ospravedlnenie z viery].“⁹ Potrebujeme jasne porozumieť pravde o ospravedlnení z viery predovšetkým pre jej dôležitosť v našom živote a ako obrane pred satanovým úsilím oslabiť a spochybniť toto základné biblické učenie.

II. Rozdielne pohľady na ospravedlnenie

Tradičný protestantský pohľad¹⁰

Reformácia vznikla predovšetkým ako protest proti katolíckemu chápaniu ospravedlnenia, ktoré protestantskí teológovia pokladali za hrubé prekrútenie biblického učenia.

Na základe spisov apoštola Pavla, predovšetkým Listu Rimanom a Galaťanom, ktoré vychádzajú aj zo starozmluvných koreňov, Martin Luther predstavil ospravedlňujúcu spravodlivosť ako „Kristovu spravodlivosť (prichádzajúcu) zvonku“¹¹ na rozdiel od augustínskeho chápania, v ktorom ospravedlňujúca spravodlivosť napriek tomu, že je úplne z Božej milosti, je zároveň neoddeliteľnou súčasťou toho, kto ju prijíma.

Luther vyhlásil, že ospravedlnený kresťan je *simul iustus et peccator*. R. C. Sproul vysvetľuje: „Lutherov slávny výrok *simul iustus et peccator* sa priamo dotýka súdneho ospravedlňujúceho výroku. V latinčine to znamená ‚spravodlivý a hriešnik zároveň‘. Tento paralelný stav človeka odkazuje na situáciu, v ktorej je hriešnik pokladaný súdne za spravodlivého vďaka

Kristovmu pripočítaniu, hoci ostáva sám v sebe a za seba hriešnikom. Luther sa nedomnieval, že hriešnik, ktorý ostáva hriešnikom, sa ako osoba nezmenil. Hriešny človek, ktorý má spásnu vieru, je znovuzrodený. Prebýva v ňom Svätý Duch. Sám v sebe je však nespravodlivý. To neznamená, že hriešnik neprechádza procesom posväcovania, ktorým sa stáva spravodlivým. Ak má spásnu vieru, nevyhnutne a okamžite začína prinášať ovocie viery, ktorým sú skutky poslušnosti. No *základ* ospravedlnenia človeka ostáva jedine a výlučne na pripočítanej Kristovej spravodlivosti. Iba jeho spravodlivosťou je hriešnik vyhlásený za spravodlivého.¹²

Podľa Luthera sa ospravedlnenie nekoná pred očami človeka, ale *coram Deo*, „pred Božou tvárou“, alebo ako to vyjadril jeho kolega teológ Filip Melanchton, „pred nebeským Božím tribunálom“. Milosť nebola svätou substanciou, ktorá prišla od Boha a usadila sa v človeku. Bol to postoj Božej priazne.

Melanchton neskôr rozpracoval Lutherov koncept a na opis pripočítanej spravodlivosti použil presnejší jazyk. Ospravedlnenie predstavil ako Boží akt, ktorým je hriešnik *vyhlásený* za spravodlivého na základe vonkajšej pripočítanej Kristovej spravodlivosti. To je v rozpore s Augustínom, podľa ktorého je spravodlivosť Boží skutok, ktorý z hriešnikov *urobí* spravodlivých zmenou ich vôle.¹³

Kalvínova teológia ospravedlnenia bola úzko zviazaná s Lutherovou a Melanchtonovou.¹⁴ Zdôrazňuje súdnu podstatu ospravedlnenia odkazom na pripočítanú Kristovu spravodlivosť, ako to zhŕňa vo svojej *Inštitúcii*: „Človek bude [je] ospravedlnený vierou, keď sa vylúči spod ospravedlnenia zo skutkov, vierou sa pevne drží Kristovej spravodlivosti a keď si ju oblečie, v Božích očiach sa javí nie ako hriešnik, ale ako spravodlivý. Ospravedlnenie teda vykladáme jednoducho ako akt prijatia, ktorým nás Boh zahŕňa do svojej priazne, akoby sme boli spravodliví. Preto hovoríme, že toto ospravedlnenie spočíva v odpustení hriechov a v pripočítaní Kristovej spravodlivosti.“¹⁵

„*Ospravedlniť* preto neznamená nič iné než zbaviť viny, akoby bola dokázaná nevina. Keď nás Boh ospravedľuje cez Kristovu príhovornú službu, nezbavuje nás viny na základe dôkazov o našej nevine, ale na základe pripočítania spravodlivosti. Hoci nie sme spravodliví sami v sebe, pokladá nás za spravodlivých v Kristovi.“¹⁶

„Kristova spravodlivosť... je na súde k dispozícii v náš prospech a je naším ručiteľom. Pochádza od Boha, je nám darovaná a pripočítaná, akoby bola naša vlastná.“¹⁷

Podľa Kalvína spravodlivosť nie je oddelená od úzkej jednoty s Kristom. „Kalvín hovorí o tajomstve spojenia s Kristom prostredníctvom Svätého Ducha, Pôvodcu viery, Tvorcu tohto spoločenstva spravodlivosti. Toto spojenie prináša dvojnásobnú milosť: ospravedlnenie a posvätenie. Stoja jedno vedľa druhého. Možno ich odlíšiť, ale nie oddeliť.“¹⁸

Kalvín napísal: „Uvedomujem si, že tento s ničím neporovnateľný dar [ospravedlnenia] nemáme, kým sa Kristus nestane súčasťou nášho života. Preto tomuto spojeniu hlavy a členov cirkvi, prebývaniu Krista v našom srdci, *in fine*, tajomnému spojeniu, priradujeme najvyššie miesto. Kristus je súčasťou nášho života a robí z nás partnerov, ktorí spolu s ním majú podiel na daroch, ktorými bol obdarovaný.“¹⁹

Kalvín pochopil, že ospravedlnenie a posvätenie sa dejú zároveň, sú neoddeliteľné, ale rozlíšiteľné:

„Ako Kristus nemôže byť rozdelený, tak aj ospravedlnenie a posvätenie, o ktorých predpokladáme, že sú spojené v ňom, sú neoddeliteľné. Preto kohokoľvek Boh prijal do svojej priazne, obdarováva ho Duchom synovstva, ktorý ho pretvára na svoj obraz. Ale ak sa žiar slnka nedá oddeliť od jeho páľavy, znamená to, že zem zohrieva svetlo a osvecuje horúčava slnečných lúčov? Nie je nič výstižnejšie ako toto prirovnanie. Slnko teplotom oživuje a zúrodňuje zem a lúčmi ju ožaruje a osvetľuje. Je to vzájomné a nerozdeliteľné spojenie, no zdravý rozum nám nedovolí zamieňať jednu funkciu s druhou.“²⁰

Hoci tradiční reformátori (Martin Luther, Ján Kalvín a Filip Melancton) zdôrazňovali rôzne aspekty učenia (o ospravedlnení) a prežili vlastnú osobnú skúsenosť s jeho pochopením,²¹ do roku 1540 existoval všeobecný súhlas s jeho základnými obrysami. Alister McGrath zhrnul konsenzus v hlavných bodoch takto:

1. Ospravedlnenie je viac súdnym vyhlásením, že kresťan je spravodlivý, než procesom, ktorým sa stáva spravodlivým. Zahŕňa viac zmenu *postavenia*, než zmenu *prírodnosti*.

2. Existuje zámerný a systematický rozdiel medzi ospravedlnením (vonkajším aktom, ktorým Boh vyhlasuje veriaceho za spravodlivého) a posvätením alebo obnovením (vnútorný proces obnovy Svätým Duchom).
3. Ospravedľujúca spravodlivosť je Kristova spravodlivosť pripočítaná veriacemu a prichádza zvonku. Táto spravodlivosť netvorí podstatu človeka, neprebýva v ňom, ani mu nijako nepatrí.
4. Ospravedlnenie sa odohráva *per fidem propter Christum* [vierou na základe Kristových zásluh]. Viera je Bohom daný prostriedok ospravedlnenia a Kristove zásluhy sú Bohom daný základ ospravedlnenia.²²

Toto základné pochopenie ospravedlnenia prijali aj neskorší reformátori, napríklad Jacobus Arminius²³ a John Wesley²⁴ a dostalo sa do hlavných protestantských kréd v článkoch o ospravedlnení.²⁵

Protestantský a katolícky pohľad na ospravedlnenie

Tradiční reformátori (Luther, Kalvín, Melancton a možno k nim pridať Arminia a Wesleyho) odmietli katolícke chápanie ospravedlnenia. R. C. Sproul píše o hlavných dôvodoch reformačného vymedzenia voči katolíckej dogme o ospravedlnení: „Otázku možno zjednodušiť: Sme ospravedlnení *procesom*, ktorým sa *skutočne stávame* spravodlivými, alebo sme ospravedlnení *deklaratívnym aktom*, ktorým nás Boh *pokladá* alebo *počíta* za spravodlivých? Sme *vyhlásení* za spravodlivých, alebo z nás ospravedlnenie *urobí* spravodlivých?“²⁶

„Konflikt nad ospravedlnením výlučne z viery možno predstaviť takto: Je základom nášho ospravedlnenia Kristova spravodlivosť, ktorá je nám pripočítaná [reformačný pohľad], alebo Kristova spravodlivosť, ktorá je účinná (funguje) v nás [katolícky pohľad]? Pre reformátorov znamenalo učenie o ospravedlnení iba vierou výlučné ospravedlnenie Kristom a jeho spravodlivosťou.“²⁷

S tézou o ospravedlnení ako o súdnom vyhlásení je neoddeliteľne spojený koncept pripočítania. Reformačia tým vyjadrovala rozdiel medzi udelenou (vliatou) spravodlivosťou a pripočítanou spravodlivosťou. Podľa katolíckej náuky sa ospravedlnenie uskutočňuje prostredníctvom

udelenia Kristovej milosti, ktoré aktivuje spravodlivosť, ak veriaci súhlasí a spolupracuje s touto milosťou.²⁸

„Reformátori nevyvlúčili udelenie milosti. Milosť je vliata do duše. Hlavnou otázkou bolo, čo je základ ospravedlnenia. Pre reformátorov je pilierom pripočítaná Kristova spravodlivosť, nie vlastná (vnútorná) spravodlivosť veriaceho ani udelená spravodlivosť Kristova. ... Základom nášho ospravedlnenia je vlastná Kristova spravodlivosť, nie vlastná spravodlivosť veriaceho.“²⁹

Na Tridentskom koncile (1545–1563) katolícka cirkev v Dekréte o ospravedlnení (1547) nielenže systematicky odmietla špecifické princípy ospravedlnenia výlučne vierou, ako to hlásali reformátori, ale vyhlásila kľiatbu (*anathema*) nad každým, kto by takto veril alebo učil.³⁰

Thomas Schreiner zhrnul závery koncilu o ospravedlnení takto: „V Tridente sa ospravedlnenie chápe ako proces a definuje sa výrazmi vlastnej (vnútornej) spravodlivosti. Ospravedlnenie výlučne z viery je kategoricky odmietnuté a spasenie je postavené sčasti na ľudských skutkoch. Názor, že spravodlivosť sa nám pripočítava, je zavrhnutý spolu s presvedčením, že človek môže mať istotu spasenia.“³¹

John Gerstner sa zameriava na hlavné rozdiely medzi protestantským a katolíckym pohľadom na ospravedlnenie na základe vzťahu medzi vierou a skutkami. Hoci je protestantské chápanie ospravedlnenia založené výlučne na viere, nikdy nebolo izolované od skutkov: „Ospravedlnenie je výlučne z viery, ale NIE z viery, ktorá je výlučná (sama, osamotená). Ospravedlnenie je z USKUTOČŇOVANEJ viery.“³² „Ospravedlnenie je nakoniec zo skutkov – skutkov Ježiša Krista! Ospravedlnený hriešnik ich prijíma, akoby to boli jeho vlastné skutky. Kristus ospravedľuje svoj ľud vlastnými skutkami, akoby to boli skutky jeho nasledovníkov. *Ich skutky* sú nahradené Kristovými.“³³ „Ospravedlnenie je z viery, *ku ktorej sú okamžite a neoddeliteľne pridané skutky*.“³⁴

Gerstner používa tri ilustrácie na objasnenie jednotlivých pohľadov na ospravedlnenie: (1) protestantského pohľadu, (2) katolíckeho pohľadu a (3) zaužívanej katolíckej karikatúry protestantizmu:³⁵

(1) Reformačný pohľad

VIERA → OSPRAVEDLNENIE + SKUTKY

(2) Chybný katolícky pohľad

VIERA + SKUTKY -> OSPRAVEDLNENIE

(3) Zaužívaná katolícka karikatúra protestantizmu

VIERA -> OSPRAVEDLNENIE – SKUTKY

Gerstner uzatvára: „Ospravedlnenie je výlučne z viery, ale nie z viery, ktorá je výlučná (sama, osamotená). To je učenie reformátorov.“³⁶

Zbližovanie protestantov s katolíckmi

Predovšetkým v Spojených štátoch v posledných rokoch pozorujeme trend, že nezanedbateľný počet evanjelikálov vstupuje do dialógu s katolíckmi. Prekvapujúcim výsledkom je opačný proces – mnoho evanjelikálov sa vracia do katolíckej cirkvi. Vyjadrujú súhlas s katolíckymi teológmi, že reformácia vznikla z nepochopenia a že k nej nikdy nemalo dôjsť. Niekoľko evanjelikálnych teológov sa skutočne vrátilo k rímskemu katolicizmu.

Napríklad Scott Hahn je bývalý presbyterián, ktorý konvertoval ku katolicizmu. O ceste späť do katolíckej cirkvi napísal knihu *Rome Sweet Home* (Rím – sladký domov).³⁷ Učí na katedre teológie na Františkánskej univerzite v Steubenville v štáte Ohio a je jedným z hlasných obhajcov katolíckeho pohľadu na ospravedlnenie.

Ďalší, ktorí sa s protestantizmom nerozlúčili, argumentujú, že koncept pripočítanej Kristovej spravodlivosti nie je biblický. Napríklad biblický bádateľ Robert Gundry z Westmont College napísal, že „vieroučné stanovisko, že Kristova spravodlivosť je pripočítaná veriacemu hriešnikovi, treba opustiť“.³⁸

V roku 1994 skupina evanjelikálov a rímskych katolíkov pod vedením Charlesa Colsona a Richarda Johna Neuhausu vytvorila dokument s názvom „Evanjelikáli a katolíci spoločne: Kresťanská misia v treťom tisícročí.“³⁹ Uvádza sa v ňom, že „sme ospravedlnení vierou vďaka Kristovi“. Nehovorí však nič o ospravedlnení výlučne vierou, o pripočítanej Kristovej spravodlivosti ani o výlučne súdnej deklarácii ospravedlnenia. Podľa tých, ktorí sa pridávajú tradičného pohľadu na ospravedlnenie, dokument v zásade „spochybňuje reformáciu“.⁴⁰

V roku 1997 signatári dokumentu po ročnom bádanií vydali objasňujúce vyhlásenie s názvom „Dar spasenia“. ⁴¹ Aj keď tvrdia, že „to, čo tu vyznávame, je v súlade s reformačnou tradíciou ospravedlnenia výlučne vierou (*sola fide*)“, v skutočnosti dokument stále obsahuje základné obrisy učenia katolíckej cirkvi. ⁴²

Martin Luther vyhlásil známych 95 téz 31. októbra 1517. V roku 1999, presne 31. októbra, v nemeckom Augsburgu (mesto, ktoré dalo názov prvému luteránskeму vyznaniu viery) vydala delegácia predstaviteľov Svetového luteránskeho zväzu a Rímskokatolíckej cirkvi „Spoločné vyhlásenie k učeniu o ospravedlnení“. ⁴³ Potvrďuje sa v ňom, že rozdiely, ktoré ostávajú medzi luteránmi a katolíkmi, neopravňujú k prehľbovaniu cirkevného rozdelenia. Podľa vyhlásenia bol dosiahnutý „konsenzus v základných pravdách učenia o ospravedlnení“ a došlo k „značnému zblíženiu v učení o ospravedlnení“ (odsek 14). Nepodarilo sa však dosiahnuť úplnú dohodu v celom učení. Mnoho luteránskych cirkví vyhlásenie odmietlo. Predseda luteránskej synody z Missouri A. L. Barry odsúdil dokument ako „zradu evanjelia Ježiša Krista“. ⁴⁴ Viac ako 150 teológov podpísalo proti vyhláseniu petíciu. Podrobnejšie skúmanie dokumentu ukazuje, že medzi protestantským a katolíckym chápaním ospravedlnenia sú stále veľké rozdiely. ⁴⁵

Nový pohľad na apoštola Pavla a ospravedlnenie

Trojica významných novozmluvných teológov – E. P. Sanders, ⁴⁶ James Dunn, ⁴⁷ a N. T. Wright ⁴⁸ – už od sedemdesiatych rokov minulého storočia až po súčasnosť prináša nové poznatky v oblasti skúmania Pavlovej teológie ospravedlnenia. Nepredkladajú perspektívu fundamentálne odlišnú od reformačnej, skôr dopĺňajú a upresňujú tradičné postoje reformátorov.

Existujú hlavné body, v ktorých nový pohľad na Pavla podporuje tradičné protestantské učenie o ospravedlnení, ⁴⁹ a ďalšie dôrazy poskytujú širší (a harmonický) kontext pre pochopenie tradičného chápania ospravedlnenia. ⁵⁰

V niektorých kľúčových oblastiach sa však nový pohľad bádateľov odkláňa od tradičného protestantského učenia o ospravedlnení a s ním spojených teologických konceptov. ⁵¹

Po prvé, stavia na novom pochopení judaizmu 1. storočia, ktoré odmieta reformačné presvedčenie o židovstve ako legalistickom (zákonníckom) náboženstve, v ktorom sa spasenie získavalo skutkami zákona. Sanders dochádza k záveru, že judaizmus je skôr tzv. zmluvným nomizmom: „*spasenie je z milosti..., skutky sú podmienkou, ako v ňom zotrvať, ale nie sú záslužné pre spásu*“.⁵² Pavol sa vymedzuje nie voči „zmluvnému nomizmu“, ale voči židovskému odmietnutiu Ježiša Krista ako jedinej ceste spasenia.

Po druhé, podľa Dunna a Wrighta Pavlov výraz „skutky zákona“ neodkazuje na snaženie časti Židov dodržiavať zákon na spasenie (ako tomu rozumeli reformátori), ale skôr na konkrétne ustanovenia zákona, napríklad na obriezku, dodržiavanie soboty, dietetické predpisy, ktoré plnili úlohu „eticých symbolov“ judaizmu a vytvárali bariéry medzi Židmi a pohanmi.⁵³

Po tretie, „spravodlivosť Božia“ je definovaná ako Božia vernosť zmluvným zaslúbeniam daným Abrahámovi, a nie ako súbor morálnych cností alebo zhoda s normou, ktorou je Boží charakter, ako tomu rozumeli reformátori.⁵⁴

Po štvrté, v protiklade k učeniu reformátorov, ktorí chápali ospravedlnenie soteriologicky (ako sa človek stáva spravodlivým pred Bohom), Wright rozumie ospravedlneniu predovšetkým ekleziologicky: „Ospravedlnenie nie je o tom, ako sa niekto *stáva* kresťanom. Je to vyhlásenie, že sa *stal* kresťanom.“ „To, čo Pavol nazýva ospravedlnením, by v tomto kontexte malo byť zrozumiteľné. Nejde ani tak o to ,ako sa stať kresťanom, skôr o to ,ako vyjadriť, kto je členom zmluvnej rodiny“.

Po piate, zástancovia tohto nového pohľadu tvrdia, že „základný problém izraelského národa spočíval v zlyhaní byť požehnaním svetu“ (inštrumentálny problém) v protiklade k reformačnému chápaniu Pavla, ktoré zdôrazňuje „vlastnú hriešnosť Izraela“ (ontologický problém).

Po šieste, spomínaní bádatelia odmietajú, že reformačný koncept pričítania je biblický. Wright kategoricky tvrdí, že „ak používame súdnu terminológiu, nedáva zmysel a nech to už vyjadríme akokoľvek, že sudca pripočítava, prideluje, odkazuje, prenáša alebo inak prevádza svoju spravodlivosť buď na žalobcu alebo obžalovaného“.⁵⁵ Boh nepripočítava na verejného nijakú spravodlivosť.⁵⁶

Napokon obhajcovia nového pohľadu bežne chápu výraz *pistis Christou* ako odkaz na „Kristovu vieru alebo vernosť“, nie ako „vieru v Krista“ u veriaceho, ako tomu rozumeli reformátori.⁵⁷

Do akej miery sú tieto odchýlky od tradičného pohľadu na rôzne aspekty ospravedlnenia verné Písmu a do akej opustili líniu biblickej pravdy?

Alternatívny pohľad adventistov siedmeho dňa na tradičné reformačné učenie o ospravedlnení⁵⁸

V posledných desaťročiach sa v cirkvi adventistov objavili hlasy oponujúce reformačnému učeniu o súdnom ospravedlnení, vrátane pripočítanej Kristovej spravodlivosti. Celý právny či súdny model ospravedlnenia vidia buď ako nebiblický, alebo ako kultúrne podmienené vyjadrenie vykúpenia, ktoré malo v biblických časoch osloviť ľudí s jednoduchým myslením. V súčasnosti je však prekonaný širším obrazom vykúpenia, ktorý eliminuje toto súdne pripočítanie spravodlivosti.

Ďalšia skupina adventistov v princípe prijíma súdny model ospravedlnenia, ale tvrdí, že znamená viac ako pripočítanie Kristovej spravodlivosti. Jeho súčasťou je aj proces, ktorým nás Kristus robí spravodlivými. Podľa tohto pohľadu ospravedlnenie znamená predovšetkým „urobiť spravodlivým“, nie iba „vyhlásiť za spravodlivého“, pretože inak by to bola len právna fikcia. Napriek tomu, že jeho zástancovia sa tomu bránia, zdá sa, že tento pohľad prebral hlavné katolícke argumenty proti reformátorom 16. storočia. Ospravedlnenie je pre nich pripočítanou aj udelenou (vliatou) spravodlivosťou.

Niektorí adventisti zastávajú názor, že ospravedlnenie je odpustenie minulých hriechov pri prvom stretnutí človeka s Kristom. No po tomto prvotnom ospravedlnení je prijatie u Boha založené už na Kristovej udelenej (vliatej) spravodlivosti, ktorá robí človeka spravodlivým, a tým prijatým v Božích očiach. S týmto pochopením ide ruka v ruke presvedčenie o nevyhnutnosti absolútneho víťazstva Božieho ľudu nad hriechom v čase konca. Z toho vyplýva, že objektívne ospravedlnenie už nie je potrebné, pretože Boží ľud dosiahol stav posvätenia, v ktorom objektívna (pripočítaná) spravodlivosť je úplne nahradená udelenou (prepožičanou) spravodlivosťou Ježiša Krista.

Po tomto krátkom prehľade rozličných pohľadov na ospravedlnenie vyvstáva otázka, či je reformačné učenie o ospravedlnení spoľahlivé, alebo sa treba vrátiť ku katolíckemu chápaniu, či sa dokonca vybrať iným smerom, ako to naznačili vyššie uvedené názory. Jediným východiskom je preskúmať tieto pohľady vo svetle Božieho slova. Čo učí Biblia o ospravedlnení? Poďme otvoriť jej stránky.

III. Biblické učenie o ospravedlnení z viery

Väčšina biblických štúdií o ospravedlnení sa zameriava takmer výhradne na Pavlove spisy. No apoštol pri vytváraní základu učenia o ospravedlnení vychádza zo Starej zmluvy. Píše: „Teraz však je zjavená Božia spravodlivosť *dosvedčená zákonom a prorokmi.*“ (Rim 3,21; pridaný dôraz) V tejto štúdii podľa príkladu Pavla (ktorý bol pravdepodobne najväčší teológ Starej zmluvy) pôjdeme priamo do kníh starozmluvného kánonu. Zameriame sa na tie pasáže, na ktoré sa odvolával. Uvidíme, ako Pavol a ďalší novozmluvní pisatelia rozvíjali učenie o ospravedlnení na základe svedectva Starej zmluvy.⁶¹ Najskôr si však vysvetlíme význam slov *spravodlivosť* a *ospravedlniť* v Biblii.

Význam slov „spravodlivosť“ a „ospravedlniť“

Spravodlivosť. V hebrejskej Biblii je spravodlivosť vyjadrená koreňom *c-d-q* (spolu s odvodeninami sa v nej nachádza 410-krát) s významom „súlad, zhoda s pravidlom“ (1Moj 38,26; Jób 9,15,20).⁶² Grécky koreň *di-kaio-* a jeho tvary v Septuaginte a v Novej zmluve (použitie 147-krát) v prevažnej miere vychádzajú z hebrejského konceptu *c-d-q*. Božia „spravodlivosť“ spočíva v jeho „vernosti zmluve“ (ako to zdôrazňuje nový pohľad na Pavla). Biblický výraz „spravodlivosť“ často označuje Božie mocné skutky pri napĺňaní zaslúbení a varovaní zmluvy uzavretej so svojim ľudom (Sud 5,10,11; 1Sam 12,7; Neh 9,8; Ž 98,9; Mich 6,5; Sof 3,5). Pretože zmluva pozostáva z požehnania aj z klatby (5Moj 27), vyplýva z toho, že Božia spravodlivosť obsahuje represiu (Ž 11,6; 129,4; 2Kron 12,6; Iz 28,17) aj zaslúbenie spasenia (Ž 112,6; 116,5; Prísl 8,18; Iz 45,23; 56,1), závislé od ľudskej odpovede na zmluvu.

Výraz „spravodlivosť Božia“ sa používa aj v širšom etickom význame na označenie všeobecných atribútov Božieho charakteru pri uskutočňovaní práva, čiže toho, čo je v súlade (v zhode) s jeho charakterom lásky, ktorý zahŕňa spravodlivosť a milosrdenstvo (2Moj 34,6.7; Ž 31,2; 36,11; 40,11; 71,2; 88,12.13; 143,1; Iz 45,8; 46,13; 51,4–8; Rim 3,5.25.26).

„Spravodlivosť Božia“ môže odkazovať aj na samotný Boží spravodlivý charakter, ktorý je pripočítaný veriacemu ako dar (Rim 1,17; 3,21.22; 10,3; Fil 3,9; Rim 5,17; 1Kor 1,30; 2Kor 5,21).

Ak sa slovo „spravodlivosť“ používa v súvislosti so správaním človeka, vyjadruje súlad s pravidlami alebo požiadavkami konkrétneho vzťahu. Spravodlivosť je úplný súlad postojov a skutkov s Božou vôľou v rámci zmluvného vzťahu (Ž 82,3; Iz 51,7; Jer 22,3; Ez 18,5–9; Ám 5,24). Kristus ako úplný Boh a úplný človek spojil „spravodlivosť Božiu“ (mocné spásne skutky a výroky súdu nad hriechom zhodné s jeho charakterom) a ľudskú spravodlivosť (dokonalú poslušnosť Božiemu zákonu), ako to ilustruje Iz 59,17–19 (Iz 53,11; Rim 5,18.19; Fil 2,8; Heb 5,8). Kristus pripočítava svoju spravodlivosť veriacim. (Rim 5,17; 2Kor 5,21).

Ospravedlniť. Hebrejské sloveso „ospravedlniť“, *c-d-k*, v hifilovom tvare (*hicdiq*) znamená „vyhlasovať za spravodlivého“, nie „urobiť spravodlivým“ (2Moj 23,7; 5Moj 25,1; Jób 27,5; Prísl 17,15; Iz 5,23).⁶³ V Septuaginte je preložené výrazom *dikaioó*, ktoré má v Novej zmluve ten istý význam – ospravedlniť v zmysle „vyhlásiť, že je niekto v zhode s právom“;⁶⁴ nie „urobiť spravodlivým“. Je to právny súdny výrok. Vyhlásenie sudcu, že človek v súdnom konaní je zbavený obvinenia, vyhlásený za toho, kto je právne v poriadku.

Určité nedorozumenie pokiaľ ide o význam slovesa „ospravedlniť“ v dejinách kresťanstva bolo spôsobené tým, že v latinskej Vulgáte, ktorá sa stala dominantným prekladom západného kresťanstva, sa grécke a hebrejské sloveso „ospravedlniť“ preložilo latinským výrazom *iustificare*. Toto slovo etymologicky spojené s rímskou kultúrou znamenalo „robiť to, čo je správne“, čo Augustín interpretoval ako „robiť spravodlivým“.⁶⁵

V protiklade k latinskému prekladu vo Vulgáte, ako to vykladal Augustín, pôvodné hebrejské a grécke slová pre „ospravedlnenie“ (v Starej aj v Novej zmluve) neznamenal „robiť spravodlivým“, ale „vyhlásiť za spra-

vodlivého“. Nehovoria o morálnom *stave* skúmaného človeka, ale o *vyhlásení* sudcu, že obžalovaný je zbavený viny (vyhlásený za právne čistého).

Na akom základe môže sudca vyhlásiť obžalovaného za zbaveného viny? Biblickú odpoveď hľadáme najprv v Starej zmluve v úvodných kapitolách 1. Mojžišovej knihy. Konkrétne v príbehu o Abrahámovi (predovšetkým v širšom kontexte 1Moj 15,6) a v ďalších textoch, na ktorých postavil Pavol svoje učenie o ospravedlnení.

Starozmluvné texty o ospravedlnení (predovšetkým tie, na ktoré sa odvoláva apoštol Pavol)

1. *Mojžišova 1–3. Typológia Adam–Kristus*. Keď Pavol v súvislosti s ospravedlnením v Rim 5,12–21 systematicky rozpracováva typológiu Adam–Kristus, odvoláva sa na biblickú správu o stvorení a o páde do hriechu (1Moj 1–3). Otvoríme preto úvodné kapitoly Písma, kde Mojžiš predstavuje koncepty, ktoré tvoria posolstvo o ospravedlnení z viery,⁶⁶ a následne sa zameriame na pravdy, ktoré z nich Pavol vyvodí.

Pri čítaní 1Moj 1–3 v hebrejčine udrie do očí hra so slovom *ʾadam* (alebo s určitým členom *haʾadam*). V 1Moj 1,26.27 toto slovo (raz s členom, raz bez člena) znamená „ľudstvo“. V 1Moj 2,18–23 *haʾadam* (s členom) označuje konkrétnu osobu, „človeka“. V 2. kapitole a v úvodných veršoch 3. kapitoly nie je celkom jasné, či výraz (s členom) sa má preložiť ako „človek“, alebo *Adam* (v moderných prekladoch sa toto slovo prekladá rôzne). No od verša 3,17 sa *ʾadam* (bez člena) už prekladá správne ako meno *Adam*. V texte 1Moj 5,1.2, ktorý v druhej hlavnej časti knihy stručne zhrnuje stvorenie človeka, ten istý výraz *ʾadam* (bez člena) označuje meno *Adam* (v. 1a) aj „ľudstvo“, teda meno ľudskej rasy zastúpené mužom aj ženou (v. 1b.2). Význačné je, že v celom Písme už nikto neponesie meno Adam.

Použitie slova *ʾadam* v úvodných kapitolách 1. Mojžišovej očividne naznačuje, že Adam je reprezentatívna hlava zastupujúca celé ľudstvo.⁶⁷ Adam má to isté meno ako ľudstvo. V starozmluvných dejinách spásy iba Adam dostáva toto meno. Adam-človek je vo zvláštnom vzťahu solidarity (tzv. korporatívna solidarita) s *ʾadam*, ktorým je ľudstvo ako celok. Koncept Adamovej solidarity s ľudstvom apoštol Pavol rozvíja v Rim 5 a 1Kor 15.⁶⁸

Keď zhrešil Adam, celé ľudstvo, teda („mnohí“) „sa stali hriešnikmi“ (Rim 5,19).⁶⁹ Adam získal hriešnu prirodzenosť a následne celé ľudstvo. Súdnou terminológiou povedané stoja vinní pred Bohom.⁷⁰

Ak je podľa 1Moj 1– 3 vo všeobecnosti Adam ako človek predstaviteľ tzv. korporatívnej solidarity celého ľudstva, *protoevanjelium* (prvé zaslúbenie evanjelia) v 1Moj 3,15 už konkrétne predstavuje Toho, kto má prísť ako predstaviteľ „Semena“ (potomstva) ženy a kto je vo vzťahu korporatívnej solidarity s „korporatívnym“ potomstvom ženy. Slová 1Moj 3,15 sú vyslovené v kontexte súdu, v ktorom Boh prichádza na „právny proces“, na „súdne pojednávanie“, na „súdny proces“.⁷¹

Verš 1Moj 3,15 tvorí chiasť stred 3. kapitoly a zaraďuje prvé evanjeliové zaslúbenie do stredu súdu. Posledné vety verša smerujú do jadra tohto zaslúbenia a ukazujú, že jeho stredom je Osoba. Boh hovorí hadovi: „On“ – t.j. dokonalý predstaviteľ (osoba), maskulinne Semeno ženy a jej potomkov, neskôr zjavený ako Mesiáš – „ti rozšliape hlavu, [Satan], ty [Satan] mu však zraníš [Mesiášovi] päťu“.⁷²

Mesiášske Semeno (potomok) si zobuje svoje sandále, ako sa to aj stalo, obnaží svoju päťu a dobrovoľne sa postaví na jedovatého hada. Kresťania to správne pochopili ako obraz Potomka (Semena), ktorý sa dobrovoľne vzdáva života, aby zabil hada podľa Zjavenia 12,9 identifikovaného v osobe Satana. Mesiáš dobrovoľne a vedome stojí na hlave najsmrteľnejšej zmije vesmíru, samotného hada Satana pri plnom uvedomení, že ho to bude stáť život. Ide o významný obraz zástupnej Kristovej obete za hriešne ľudstvo. Znamená to, že vina Adama, Evy a ich semena (potomkov) bude vložená na predstaviteľa Semena (Potomka), na Mesiáša, a on poniesie ich trest namiesto nich.⁷³

Predpoveď v 1Moj 3,15 je vysvetlená a umocnená o niekoľko veršov ďalej v 1Moj 3,21. Text hovorí, že Boh odel Adama a Evu do kože – v nárážke na obeť zvierat. V kontexte kapitoly zakrytie nahoty nemá len fyzický rozmer. Adam a Eva sa snažili zakryť nahotu skutkami vlastných rúk tým, že si vyrobili figové listy (v. 7). No podľa verša 10, keď Boh prichádza do záhrady, Adam sa stále cíti „nahý“, hoci sa už zakryl odevom z figových listov. Nahota zahŕňa pocit, že je človek „odmaskovaný“;⁷⁴ vedomie viny

a hanby, „nahotu duše“.⁷⁵ Boží akt, ktorým zaodel Adama a Evu, nebol len zakrytím ich fyzickej nahoty, ale zakryl predovšetkým ich vinu a hanbu. Krv nevinnej obete bola vyliata namiesto ich krvi.⁷⁶

Je tu priblížená Mesiášova zástupná obeť za vinu celého ľudstva, ktoré si zaslúžilo trest smrti (1Moj 2,17). „Prvý muž podľahol satanovmu pokušeniu a urobil presne to, čo Boh povedal, že nemá konať. Kristus, Syn Boží, sa postavil medzi živých a mŕtvych a povedal: „Nech trest padne na mňa. Postavím sa na miesto človeka.““

Namiesto figových listov, ktoré si sami vyrobili a neúspešne sa nimi pokúšali zakryť nahotu (1Moj 3,7–10), Boh ich zaodel kožou zvierat symbolizujúcich Mesiášovo „rúcho spravodlivosti“ (Iz 61,10). Spravodlivosti, ktorú pripočítava kajúcny hriešnikom na základe ich viery.⁷⁷

V Rimanom 5,12–21 Pavol rozpoznáva v Ježišovi novú reprezentatívnu Hlavu semena (potomstva) ženy. Antitypický Adam sa najvýraznejšie spomína v 1Moj 1–3, predovšetkým v 3,15.21 (ale naznačuje ho aj Izaiáš 53, ako si to ukážeme neskôr). Na základe štyroch typologických porovnaní a kontrastov Pavol výstižne ukazuje na štyri aplikácie pre ospravedlnenie z viery:

- Pretože „mnohí“ zahynuli pre hriech jedného človeka, „mnohým“ je pripravená milosť pre jedného Človeka Ježiša Krista (Rim 5,15).
- Ako súd a odsúdenie prišli cez jedného, ktorý zhrešil, dar zbavenia viny a ospravedlnenia je pripravený pre všetkých cez skutok spravodlivosti jedného Človeka (verše 16.18).
- Ako hriech a smrť kraľovali cez priestupok jedného človeka, tí, ktorí prijmú dar spravodlivosti cez jedného Človeka, Ježiša Krista, budú kraľovať vo večnom živote (verše 17.21).
- Ako sa cez neposlušnosť jedného človeka „mnohí stali hriešnikmi“, tak sa „mnohí“ (ktorí prijmú, verš 17b) stanú „spravodlivými“ (t. j. ospravedlnenými) cez poslušnosť jedného Človeka, ktorá im bude pripočítaná (verš 19).⁷⁸

Z úvodných kapitol 1. Mojžišovej a z toho, ako ich Pavol vykladá, vystávajú kľúčové pravdy o podstate ospravedlnenia:

Ospravedlnenie je súdne vyhlásenie o zbavení viny, opak odsúdenia (1Moj 3,15; Rim 5,16), a nie etický stav.

Ospravedlnenie je postavené na vonkajšej spravodlivosti Ježiša Krista, nie na vlastnej spravodlivosti človeka (1Moj 3,21; Rim 5,17.18).

Výlučným základom ospravedlnenia je zástupná Kristova smrť a pripočítané zásluhy jeho spravodlivosti, nie udelená (prepožičaná) spravodlivosť Ježiša Krista (t. j. posvätenie) (1Moj 3,15.21; Rim 5,15.17–19).

Ospravedlnenie je dar, je zdarma bez ohľadu na skutky človeka (1Moj 3,15.21; Rim 5,16.17).

1. *Mojžišova 15,6 a jej kontext.* Pravdepodobne neexistuje silnejšie biblické vyhlásenie o ospravedlnení z viery než to, ktoré nájdeme v 1Moj 15,6: „Abrám uveril Hospodinovi a on [Hospodin] mu to počítal [pripočítal, hebr. *ch-š-b*⁷⁹] za spravodlivosť.“⁸⁰ Apoštol Pavol cituje v Novej zmluve tieto verše ako jeden z primárnych biblických zdrojov svojho učenia o ospravedlnení z viery (Rim 4,3.9.22).

Abraháma Hospodin prijíma a počíta za spravodlivého, pretože v neho (Hospodina) uveril. Je to jasné vyhlásenie o základných charakteristikách biblického učenia o ospravedlnení z viery. Po prvé, Abrahám nebol *urobený* spravodlivým, ale *počítaný* za spravodlivého. Spravodlivosť mu bola pripočítaná, nie udelená. Abrahám nebol počítaný za spravodlivého pre vlastnú (vnútornú) spravodlivosť. V kapitolách, ktoré nasledujú po 1. Mojžišovej 15, sa jasne ukazuje, že Abrahám nie je modelom spravodlivosti (napríklad jeho zlyhanie v 1Moj 16;20;21, kde si vezme Hagar za manželku a podvedie Abímelecha, že Sára je jeho sestra). Bezprostredne po odcitovaní 1Moj 15,6 Pavol odvážne tvrdí, že Boh „ospravedľňuje bezbožného“, keď sa „jeho viera ráta za spravodlivosť“ (Rim 4,5). Fleminga Rutledga zaujala táto radikálna podstata Božieho „počítania“: „Abrahám mal ďaleko k modelu spravodlivosti. Je v prvom rade pravý ospravedlnený hriešnik, pravý ‚bezbožník‘, ktorého Boh pretvorí do podoby zbožnosti nie pre jeho vlastné skutky, ale preto, že Boh urobí nepredstaviteľnú vec – ospravedlní, napraví, vykúpi a prerobí toho *najmenej* prijateľného a najviac *bez-božného* človeka.“⁸¹

Po druhé, Abrahám bol pokladaný za spravodlivého *nie pre vlastné skutky*. Po odkaze na 1Moj 15,6 Pavol správne pripomína, že „tomu, kto pracuje, mzda sa nezaratúva z milosti, ale z povinnosti (z podľžnosti – SEvP)“

(Rim 4,4). Pavol si všíma aj chronológiu Abrahámovho príbehu. Za spravodlivého bol počítaný (ospravedlnený) v 1. Mojžišovej 15. kapitole ešte predtým, než vykonal skutok obriezky opísaný v 1. Mojžišovej 17. kapitole (Rim 4,9–12). Abrahám bol ospravedlnený skôr, než niečo vykonal.

Po tretie, Abrahám si privlastnil spravodlivosť *výlučne* vierou. Hebrejská gramatika v 1Moj 15,6 (hifil *he'emín* s predložkou *be*) naznačuje, že Abrahám nedal Hospodinovi a jeho zaslúbeniam iba intelektuálny súhlas, ale ako výsledok ich vzťahu „vložil svoju dôveru“ na Pána. Vstúpil do osobného intímneho vzťahu dôvery s Bohom. Abraháмова dôvera v Hospodina nebola záslužnícka. Všimnime si krehkosť Abrahámovej viery. Bezprostredne po majestátnom vyhlásení, že vďaka viere v Božie zaslúbenie zdedí zem (1Moj 15,6), sa Abrám pýta Boha: „Pán, Hospodin, podľa čoho poznám, že ju budem vlastniť?“ (v. 8) V tejto kapitole je stále Abrám, nie Abrahám. K zmene mena, ktorá súvisí s rozvojom charakteru, zatiaľ nedošlo. Leží pred ním ešte niekoľko výrazných skúseností, ktoré odkrývajú nedostatok zrelej viery. Boh ho však prijíma takého, aký je. Jeho viera, akokoľvek slabá, je nástroj, „prázdne ruky“, ktoré uchopili Hospodinovo zaslúbenie o jeho budúcom potomstve.

Novozmluvní pisatelia v diskusii nad touto témou a nad starozmluvnými pasážami s gramatickou presnosťou potvrdzujú, že viera je iba prostriedok alebo nástroj, nie základ alebo pôvodca ospravedlnenia.⁸²

Obhajcovia nového pohľadu na Pavla argumentujú, že pavlovský výraz *pistis Christou* (viera Krista, Kristova viera) by sa nemala vykladať ako objektívny genitív („viera v Krista“) s ohľadom na ospravedlnenie, ako to učili reformátori, ale ako subjektívny genitív (odkaz na Kristovu vieru alebo vernosť). Určité texty možno takto prekladať (napr. Rim 3,22; Gal 2,16), no z tých istých veršov je nepopierateľne jasné, že veriaceho vlastná „viera v Krista“ je nástroj ospravedlnenia.⁸³ Text 1Moj 15,6 nás nenecháva na pochybách, že je to Abrám, kto verí v Boha a komu je jeho viera počítaná za spravodlivosť. Pavol v komentári k tomuto textu hovorí v Rim 4,5 jednoznačne: „Ale tomu, kto nekoná skutky, no verí v [aktívne participium prézenta *pisteuo* + *epi*] toho, kto ospravedľňuje bezbožného, sa jeho viera počíta za spravodlivosť.“

Po štvrté, to, čo bolo pripočítané Abrámovi ako spravodlivosť, sa zameriava na *objekt* Abrámovej viery – na Hospodinovo zaslúbenie príchodu Mesiáša, ktorý podstúpi zástupnú smrť za hriechy sveta a pripočíta svoju spravodlivosť kajúcim hriešnikom ako dar viery.⁸⁴

Gramatický rozbor 1Moj 15,6 odhaľuje, že nikde predtým sa nevyskytuje podstatné meno za zámeno „to“ vo vete: „On mu to počítal [pripočítal] za spravodlivosť.“ „To“ označuje predmet Abrahámovej viery: zaslúbenie potomstva (v hebrejčine *zera*) spomínané v predchádzajúcom verši (v. 5), ktoré podľa predchádzajúcich kapitol, ako sme to videli, zahŕňa zástupnú smrť zaslúbeného Mesiáša za hriešne ľudstvo a pripočítanie jeho spravodlivosti kajúcnemu hriešnikovi. Zaslúbenie prichádzajúceho Potomka založené na *protoevanjeliu* 1Moj 3,15.21 sprevádza celý Abrahámov životný príbeh a odhaľuje základ, na ktorom Boh počíta patriarchovu vieru za spravodlivosť. Poukazuje na to už 1Moj 12,3 („v tebe budú požehnané všetky pokolenia zeme“), ale oveľa výraznejšie to zaznieva v 1. Mojžišovej 15.

Po tom, čo Abrám uveril v Hospodina a jeho zaslúbeniam (1Moj 15,6), ale následne zakolísal vo viere, Hospodin milostivo vstúpil do zmluvného vzťahu s Abrámom v tej dobe bežným spôsobom, aby mohol porozumieť posolstvu evanjelia o ospravedlnení cez obeťnú symboliku.⁸⁵

Obraz obetnej scény je pre moderného človeka vzdialený a drastický, napriek tomu skrýva hlboký význam. Trojročnú jalovicu, trojročnú kozu, trojročného barana, hrdličku a mladého holuba – všetky zvieratá v bezchybnom stave treba zabiť nožom. Väčšie zvieratá sú rozpoltené a polovice ležia vedľa seba. Vtáky sú ponechané v celku, ležia oproti sebe a v strede ostáva priestor, ktorým možno medzi zabitými zvieratami prejsť.

Nad mŕtvymi zvieratami sa začínajú zlietať supy, ale Abrám ich odháňa. Slnko zapadá. Muž, ktorý zabil zvieratá a oddelil ich časti, zaspal hlbokým spánkom. Nastáva desivá temnota. Všade vládne ticho a tma. Z hustej temnoty sa náhle vynorí dymiaci pec a ohnivá pochodeň. Pomaly prechádzajú medzi oddelenými kusmi mŕtvych zvierat. Rituál sa skončil. (Pozri 1Moj 15,9 –18.)

Čo to znamená? Mojžiš v 1Moj 15,18 tvrdí, že „v ten deň Hospodin uzavrel [v hebrejčine *k-r-t*] zmluvu s Abrámom“. Keď sa v Biblii hovorí, že

Boh „uzavrel“ alebo „urobil“ zmluvu, ide o preklad hebrejského *k-r-t*, čo doslova znamená „odrezať“, „odkrojiť“. Výraz „odrezať“ zmluvu odkazuje na bežnú prax starovekého Blízkeho východu, kde sa dohoda uzatvárala rozrezaním obetných zvierat a prechodom medzi ich časťami. V čase proroka Jeremiáša išlo o zaužívaný spôsob uzatvárania zmlúv, ako o tom svedčí zmienka u Jer 34,18–20. Boh prehovára k Júdovcom, ktorí porušili zmluvu s Hospodinom: „Mužom, ktorí prestúpili moju zmluvu a nedodržiali podmienky zmluvy, ktorú uzavreli [*k-r-t*] predou mnou, urobím ako teľaťu, ktoré rozťali [*k-r-t*] na dvoje a prechádzali medzi jeho časťami. Judské a jeruzalemské kniežatá, dvoranov i kňazov a všetkých ľudí krajiny, ktorí prechádzali medzi jeho časťami, vydám do ruky ich nepriateľov a do ruky tých, čo im striehnú na život, takže ich mŕtvoly budú pokrmom pre nebeské vtáky a poľnú zver.“

V starovekých blízkovýchodných zmluvách, keď vládca suverénnej ríše vstupoval do zmluvného vzťahu s vazalskými panovníkmi, nechal ich rozpoliť obetné zvieratá a prejsť medzi ich časťami. Treba zdôrazniť, čo si vazal uvedomoval, keď prechádzal medzi kusmi zabitých zvierat: „Nech sa mi stane to, čo sa stalo tomuto zvieratú, ak nebudem verný zmluve.“ Existujú početné doklady o tejto praxi v dávnych obdobiach Blízkeho východu, keď tým kráľ symbolicky prehovára k vazalom: „Ak neostaneš verný zmluve, stane sa ti presne to, čo tomu zvieratú.“⁸⁶ Ak niekto prechádzal medzi časťami zabitých zvierat, dával tým najavo, že ak poruší zmluvu, podstúpi podobné rozštvrtenie.

Od vazala sa očakávalo, že prechodom medzi kusmi zvierat vykoná túto prísahu vernosti. U Jeremiáša 34 tento zmluvný ceremoniál vykonali aj Júdovci. No v 1. Mojžišovej 15 nie je zmienka, žeby Abrám prešiel medzi časťami zabitých zvierat.⁸⁷ Vyplýva z toho dôležitý bod radikálne odlišný od starej blízkovýchodnej praxe, kde iba vazal, a nie kráľ absolvoval tento zmluvný obrad – pri uzatváraní zmluvy s Abrámom prešiel medzi časťami zabitých zvierat sám Boh, nebeský Panovník a Kráľ. Zmienka o dymiacej peci a ohnivej pochodni je symbolom Božej prítomnosti, pripomienkou dymu a ohňa na vrchu Sinaj. Dve hebrejské slová označujúce Božiu prítomnosť zároveň spájajú tieto dve udalosti: *’ašan* (dym; 1Moj 15,17; 2Moj 19,18; 20,18) a *lapid* (pochodeň; 1Moj 15,17; 2Moj 20,18).

Čo znamenajú tieto dva symboly v 1. Mojžišovej 15? Dôležité je, že dymiaci pec aj ohnivá pochodeň prešli medzi časťami obetných zvierat. Sú to dva Božie zdroje svetla, ktoré symbolizujú Otca a Syna. V príbehoch zaznamenaných v 1. a 2. Mojžišovej vystupuje Hospodinov *anjel, ktorého posielal* Boh, a predsa sám povie: „Ja *som* Hospodin.“⁸⁸ V týchto príbehoch vystupujú dve božské osoby Trojice. Podobne sa Otec a Syn zjavili aj na vrchu Sinaj.⁸⁹ Môžeme urobiť záver, že Otec aj Syn boli prítomní pri uzatváraní zmluvy s Abrámom počas rituálu so zabitými časťami zvierat. V tom spočíva hĺbka pravdy v 1. Mojžišovej 15. Božia Trojica tým vlastne hovorí: „Ak porušíme zmluvné zaslúbenia, nech je Trojica rozpoltená. Nech je Božstvo oddelené od Božstva ako tieto kusy.“ Otec a Syn položili vlastnú existenciu a jednotu na úroveň tejto zmluvnej prísahy vernosti. Aké nesmierne pevné sú evanjeliové zmluvné zaslúbenia.

Ešte prekvapujúcejšie je, že hoci Abrám a jeho potomkovia *porušili* zmluvu, namiesto toho, aby boli „rozpoltení“, Božia Trojica vstúpila medzi nich a prevzala na seba zmluvné zlorečnenstvo (Gal 3,10–13). Aj výber zvierat, ktoré mal Abrám obetovať, je dôležitý. Ide o zvieratá, ktoré tvorili základ obetného systému v 3. Mojžišovej knihe. Odkazujú na zástupnú obeť Mesiáša, ktorá sa koná za nás hriešnikov.

Existuje tu však ďalšia zaujímavá súvislosť – spojenie 1. Mojžišovej 15 s rečou Hospodinovho trpiaceho služobníka z Izaiáša 53. Hebrejské slovo pre „[oddelené] časti [zabitých zvierat]“, cez ktoré prešla Božia prítomnosť v 1Moj 15,17, pochádza z koreňa *g-z-r*. V súvislosti s obetným systémom sa nachádza v Písme už len u Izaiáša 53: „Veď bol vyťatý [*g-z-r*] z krajiny živých, pre nepravosť svojho ľudu bol ranený.“ Použitím tohto slova, ktoré sa len zriedka používa na označenie obetného „odrezania či oddelenia [od]“, Izaiáš spája Boží prechod medzi časťami zabitých zvierat so smrťou Mesiáša. Zjavuje tak zástupné zmierenie a pripočítanie hriechu sveta na trpiaceho Služobníka.

Aj Daniel 9,26.27 spája Mesiášovu smrť s uzavretím („odrezaním“) zmluvy v 1. Mojžišovej 15. Podľa proctva bude Pomazaný (Mesiáš) „vyťatý“ (Roh.) uprostred týždňa. Hebrejské slovo *k-r-t* (pasívum, nifal) „byť vyťatý“ označuje v Pentateuchu trest smrti, presnejšie rozsudok smrti bez možnosti

budúceho života,⁹² čo je ekvivalent „druhej smrti“. Spomenuli sme, že to isté hebrejské slovo *k-r-t* opisuje v Písme uzavretie (doslova odrezanie) zmluvy. Hebrejský výraz má dva významy – byť „vyťatý“, t. j. zomrieť (druhou smrťou) a uzavretie (odrezanie) zmluvy. Mesiáš bol „vyťatý“ (zomrel ekvivalentom druhej smrti, pretože nemohol vidieť cez brány hrobu), aby vlastnou krvou potvrdil novú, večnú zmluvu (Mat 26,28; Heb 13,20). To isté slovo v 1Moj 15,18 označuje uzavretie (doslova odrezanie) zmluvy.

Ak chceme pochopiť hĺbku evanjelia v dokonalom naplnení zmluvného ceremoniálu v 1. Mojžišovej 15 s odkazmi na Izaiáš 53 a Daniel 9, musíme sa pozrieť na Golgotu. Na kríži počujeme Ježišove slová vyslovené v strašných mukách, ktorými berie na seba prekliatie určené nám: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (Mat 27,46) V svetle Božej prísahy o „seba-rozpoltení“ v 1. Mojžišovej 15 to má nesmierny význam. Ellen G. Whiteová napísala, že na kríži, kde Ježiš nesie hriechy sveta, jednota Otca so Synom bola prerušená a Kristus cítil muky večného oddelenia od svojho Otca.⁹³

Podľa 1. Mojžišovej 15 je Boh odtrhnutý od Boha. Božstvo je oddelené od Božstva. Došlo k roztrhnutiu Božstva, aby sme mohli žiť. Kristus vzal na seba naše prekliatie (Gal 3,13) ako náš Zástupca, Ručiteľ a Náhrada. Trpel agóniou večnej odlúčenosti medzi Bohom a človekom, ktorú sme si zaslúžili my, aby sme si mohli privlastniť zmluvné požehnanie večného života, ktoré si zaslúžil on. To je jadro ospravedlnenia z viery: pripočítaná vina sveta položená na Krista a pripočítaný dar spravodlivosti ponúknutý všetkým kajúcim hriešnikom, ktorí ho uchopia a prijmú rukou viery.

V 1. Mojžišovej 15, keď Hospodin zasľubuje rozmnožiť Abrámovu potomstvo ako hviezdy na nebi a dokazuje to uzavretím zmluvy, v zasľúbení sa ukrýva predpoveď mesiášskeho potomstva z 1Moj 3,15.21. Keď Abrám „uveril Hospodinovi“ a pripočítalo sa mu to ako spravodlivosť, Abráмова viera sa chopila zasľúbenia o prichádzajúcom Mesiášovi, ktorý vezme na seba hriech ľudstva v zástupnom treste a pripočíta veriacemu vlastnú spravodlivosť.

Ešte výraznejšie to opisuje 1. Mojžišova 22, na ktorú sa odvoláva aj Pavol.

1. *Mojžišova 22*. Príbeh 22. kapitoly 1. Mojžišovej knihy o Abrahámovej skúške, v ktorej Boh žiada, aby na vrchu Mórija obetoval syna Izáka, je vrcholom starozmluvného evanjelia, ktoré predznamenáva a dopredu zjavuje, ako sa Otec a Syn budú podieľať na zmierujúcej obeti. Ježiš povedal, že „Abrahám zaplesal, že uvidí môj deň; aj videl a zaradoval sa“. (Ján 8,56) Kedy videl Abrahám Ježišov deň? Pavol poznamenáva, že „Písmo... vo pred ohlásilo Abrahámovi radostnú zvesť“ (Gal 3,8). Text, ktorým apoštol dokazuje tento výrok, pochádza z 1Moj 22,18: „V tvojom potomstve budú požehnané všetky národy zeme.“ (1Moj 22,18)

V 1Moj 22,16–18 vidíme tú istú schému ako v 1Moj 3,15. Od kolektívneho Abrámovho „semena“, ktoré predstavuje jeho potomkov (1Moj 22,17a), sa pozornosť sústreďí na jedného potomka, prichádzajúceho Mesiáša, ktorý sa „zmocní brány svojich nepriateľov“, a v ktorom „budú požehnané všetky národy zeme“ (v. 17b.18; zámeno, ktoré sa viaže na slovo „potomstvo“, je v jednotnom čísle – „tvoje“, hoci niektoré preklady uvádzajú nesprávne plurál „ich“). Paralelou medzi Izákom a Mesiášom (v. 16.18) rozprávač Mojžiš jasne poukazuje, že Abrahámov syn je predobraz Krista. Udalosť v tejto kapitole dopredu opisuje, ako Otec obetuje svojho „jediného“ Syna, ktorého „miluje“ (v. 2). Ježiša, ktorý zomiera za svet.⁹⁴ Bruce Waltke zhrňa niektoré z typologických spojitostí nasledovne:

„V biblickom kánone je príbeh o Abrahámovej ochote poslušne obeť vlastného syna zaslúbenia typom (predobrazom) na Kristovu obeť. Abraháмова odpoveď, že ‚Baránka na spalovanú obeť si obstará Boh‘ (22,8), rezonuje s Božou ponukou Baránka ako spásy sveta (Mar 10,45; Ján 1,29.36; 2Kor 5,17–21; 1Pet 1,18.19). Boh pripravil baránka na vrchu Mórija, čo typologicky poukazuje na Kristovu obeť. Napokon Boh ponúkol pravého Baránka bez poškvrny, ktorý stojí na mieste človeka. ... Ako Izák, aj Kristus je Baránok vedený na zabitie, a predsa neotvoril svoje ústa. Ako Izák nesie drevo na oheň na strmý vrch, Kristus nesie drevo kríža na Golgotu (Ján 19,17). ...Abraháмова oddanosť (‚Neodoprel si mi svojho jediného syna‘) je paralelou Božej lásky k nám v Kristovi opísanou u Jána 3,16 a v Rimanom 8,32 a naráža na tento starozmluvný text. Abrahám symbolicky navracia Izáka zo smrti späť do života, čo typolo-

gicky predstavuje Kristovo vzkriesenie, návrat zo smrti na kríži k životu (Heb 11,19).⁹⁵

Abrahám bol ochotný obetovať syna a syn Izák bol ochotný zomrieť. Utrpenie tejto scény poskytlo v starozmluvnej dobe tým, ktorí „mali oči, aby videli“, letný náznak Otcových múk, keď neušetril vlastného Syna, a náznak Synových múk, keď zomieral smrťou, ktorú sme si zaslúžili. No v tomto príbehu anjelov hlas zachránil Abraháma od dokončenia obetného rituálu, pretože v kroví zbadal „barana zachyteného za rohy“ (1Moj 22,13a). Tento verš obsahuje *prvú priamu zmienku v Písme o zástupnom obetovaní jedného života za druhý*. „Abrahám šiel, vzal barana a obetoval ho namiesto [hebr. *tachat*] svojho syna ako spaľovanú obeť.“ (v. 13b)

Zdá sa, že apoštol Pavol vychádzal z 1. Mojžišovej 22, keď napísal: „Čo k tomu dodať? Ak je Boh za nás, kto je proti nám? Ako by nám *ten, ktorý neušetril vlastného Syna, ale vydal ho za nás všetkých*, nedaroval s ním všetko?“ (Rim 8,31.32; pridaný dôraz) To isté grécke slovo „ušetriť“ (*pheidomai*) použité v texte sa vyskytuje aj v 1Moj 22,12 v Septuaginte: „Teraz viem, že sa bojíš Boha, lebo si mi neodoprel [neušetril] ani svojho jediného syna.“⁹⁶

Tu je základ ospravedlnenia. Ide o typologický obraz hriešnika Izáka, ktorý predstavuje všetkých nás. Zaslúžil si smrť, ale obetný Baránok je obetovaný namiesto neho. Izák symbolicky vstáva z mŕtvych (Heb 11,19) zásluhou nevinnnej Obete, ktorá zomrela na jeho mieste. Na vrchu Mórjia Abrám videl evanjelium o ospravedlnení z viery.

Úvodné kapitoly 1. Mojžišovej knihy tvoria základ Pavlovej teológie o ospravedlnení z viery. Na nich, ale aj na ďalších starozmluvných pasážach Pavol systematicky buduje učenie o zástupnej Kristovej smrti za hriechy sveta (napr. Rim 3,21–26; 4,24.25 [ozvena Iz 53,6.11.12]; Rim 5,8–10; 8,1–3; Gal 3,10–13),⁹⁷ a o pripočítaní Kristovej spravodlivosti tým, ktorí veria (napr. Rim 4 [predovšetkým v. 3]; 5,12–21 [predovšetkým v. 19]; a 2Kor 5,12–21 [predovšetkým v. 21]).⁹⁸ K týmto pavlovským textom sa ešte vrátíme.

Typológia svätynne. Svätostánok s jeho zariadením a službou, ako ho opisuje Pentateuch, učí pravdu o ospravedlnení z viery mnohorakým spôsobom.⁹⁹ Ukážeme si niekoľko typických príkladov. Podľa 3. Mojžišovej 4,¹⁰⁰ kajúcny hriešnik prichádza s vlastným obetným darom, kladie alebo

rozprestrie ruky na hlavu nevinného zvieraťa a vyznáva hriechy. Symbolicky je jeho priestupok prenesený na obeť. Potom hriešnik zabíja zviera vlastnou rukou. Kňaz prenáša krv na sväté miesto a kropí ňou priestor pred oponou alebo časť obete skonzumuje a krvou potrie rohy oltára spaľovaných obetí. Po tom, čo kňaz vykonal za neho obrad zmierenia za hriechy, „odpusti sa mu“ (3Moj 4,31). Zmierenie bolo teda dosiahnuté krvou zástupnej obete (3Moj 17,11). Hriešnikovi je odpustené, je omilostený, vyhlásený Bohom za spravodlivého vďaka zástupnej obeti prinesenej na základe úprimnej ľútosti a vyznania hriechov.¹⁰¹ Obrazne sa tu predstavuje nádherná pravda o ospravedlnení z viery. Vďaka zástupnej obeti Boh prijíma hriešnika, akoby nezahrešil.

Oltár spaľovaných obetí¹⁰² zjavuje základnú myšlienku ospravedlnenia z viery. Na oltári je v typologickom predobrazu spálená zástupná obeť ako príjemná vôňa Bohu. Je to predobraz na Krista, ktorý naplňa Božiu spravodlivosť tým, že podstupuje trest za hriech a namiesto hriešnika je vystavený ohňu Božieho hnevu. Preto Boh môže byť spravodlivý a zároveň môže ospravedlňovať veriaceho kajúceho hriešnika (Rim 3,25.26). Popol naznačuje definitívny koniec – prijatie obete.¹⁰³

Základným obetným ceremoniálom v levitskom systéme bola „ustavičná“ (alebo „pravidelná“, po hebrejsky *tamid*) spaľovaná obeť,¹⁰⁴ podľa ktorej bol pomenovaný oltár na nádvorí svätyne (2Moj 31,9; 4Moj 4,30). Jednoročný baránok sa obetoval každé ráno a každý večer (4Moj 28,3–8). Okrem *pravidelného* každodenného obetovania dvoch baránkov (v. 3) mali prinášané obetné dary *ustavične* dňom aj nocou horieť na oltári ako spaľované obete (3Moj 6,9–13).¹⁰⁵ Pravidelná a ustavičná spaľovaná obeť je živým obrazom „stálej závislosti Izraela od zmierujúcej Kristovej krvi“.¹⁰⁶ Bez ohľadu na stupeň posvätenia nebol nikto nikdy zbavený potreby zmierujúcej Kristovej krvi, ktorá prikrýva hriech človeka. Túto pravdu vyjadrili reformátori heslom *simul iustus et peccator* – zároveň spravodlivý aj hriešnik.

Ospravedlnenie nie je izolovaným zážitkom na začiatku kresťanského života, ale to, čo kresťania ustavične udržiavajú ako základ ich spasenia.

„Kristus ako Veľkňaz, ktorý vošiel za oponu, urobil Golgotu ustavične živou, pretože hoci žije Bohu, ustavične zomiera hriechu... Ježiš Kristus

je predstavený ako ten, kto ustavične stojí pred oltárom a prináša obeť za hriechy sveta. ... Kadidlová vôňa pozemského svätostánku musí byť zmiešaná s očisťujúcimi kvapkami Kristovej krvi.¹⁰⁷

Túto stránku večnosti nesmieme nikdy postaviť nad potrebu ustavičného ospravedlňujúceho zmierenia ponúknutého v Ježišovej krvi.

Vo svätyni bol kadidlový oltár¹⁰⁸ umiestnený najbližšie pri svätyni svätých, bezprostredne pred oponou. Kadidlo poukazuje neomylné na „zásluhy a Kristovu príhovornú službu, na jeho dokonalú spravodlivosť, ktorá je vierou pripočítaná jeho ľudu a ktorá jediná robí bohoslužbu hriešnych bytostí pre Boha prijateľnou“.¹⁰⁹

Ak svätostánok vnímame ako dva štvorce, v každom z nich je oltár. Východná strana má oltár spaľovaných obetí a západná kadidlový oltár. Dva oltáre, z ktorých je jeden miestom „ustavičnej príhovornej služby“, druhý miestom „ustavičného zmierenia“.¹¹⁰ Krv a kadidlo – jedno predstavuje účinnosť Kristovej smrti ako zástupnej obete pre človeka, druhé účinnosť Kristových zásluh (alebo spravodlivosti), ktoré sú pripočítané veriacemu hriešnikovi. Sú vzájomne prepojené. Rohy kadidlového oltára sú potreté krvou obete za hriech. Z kadidlového oltára vystupuje dym, ktorý sa mieša s dymom z mosadzného oltára a spoločná vôňa sa šíri ďaleko od svätostánku.¹¹¹

Iba vďaka svojej zástupnej smrti je Kristus oprávnený pripísať vlastné zásluhy v náš prospech. Zároveň iba vďaka jeho bezhriešnemu, vôňou kadidla naplnenému životu spravodlivosti bol oprávnený zomrieť na našom mieste.

Ako posledný príklad svätých predobrazov spomenieme truhlu prikrytú zľutovnicou vo svätyni svätých. V truhle zmluvy, v „najsvätejšom predmete“ svätostánku,¹¹² boli uložené dosky Desatora – základ zmluvy medzi Bohom a človekom. Zákon vyjadroval Boží charakter. Kodifikoval Božiu lásku. Nad priestupníkom zákona však vyhlasoval rozsudok smrti. Dôsledkom hriechu je odlúčenie od Boha, neexistencia, smrť. Nad truhlou sa vznášala Božia sláva, *šekina*, viditeľný prejav Božej prítomnosti. Ľudské bytosti ako priestupníci Božieho zákona sa nikdy nemohli postaviť do Božej prítomnosti.¹¹³ Božia spravodlivosť vo vzťahu k hriechu mohla byť naplnená len smrťou hriešnika. Truhla zmluvy však odhaľuje, ako Boh vo svojej večnej múdrosti a láske je zároveň „spravodlivý aj ospravedlňu-

je“ kajúcného hriešnika (Rim 3,26). Zľutovnica (*kapporet*) vyplňa priestor medzi zákonom a Božou prítomnosťou. Vďaka zmiereniu Kristus odpúšťa kajúcnemu hriešnikovi a ostáva spravodlivý.¹¹⁴ Zľutovnica je symbolicky naplnením slov žalmu: „Milosrdenstvo a vernosť sa stretnú, spravodlivosť a pokoj sa pobožkajú [navzájom].“ (Ž 85,11) Pavol použil hlboký význam tohto obrazu a o Kristovi vyhlásil, že je náš „prostriedok zmierenia“, náš *hilastérion* (grécky preklad hebrejského slova *kapporet*). Boh ho poslal, aby zjavil svoju spravodlivosť vo vzťahu k hriechu ako ten, kto „sám je spravodlivý a ospravedľňuje toho, kto žije z Ježišovej viery“. (Rim 3,26)¹¹⁵

Žalm 32,1.2 a súvisiace texty. Ďalšou dôležitou starozmluvnou pasážou, ktorú Pavol používa pri zdôrazňovaní ospravedlnenia z viery, je Žalm 32,1.2: „Blahoslavený, komu je priestupok odpustený a hriech prikrýť. Blahoslavený človek, ktorému Hospodin nepočíta [nepripočíta na účet] vinu [„nepokladá za vinného,“ NJPS Jewish Bible] a v ktorého duchu niet podvodu.“ Hebrejské slovo „nepočíta“ vo verši 2 je použité aj v 1Moj 15,6 (*ch-š-b*) a znamená „pripočítať, počítat“. Žalm 32 ukazuje, že Boh nepočíta bezprávie a vinu, ale náš hriech prikrýva tým, že nám pripočítava spravodlivosť bez ohľadu na skutky. Apoštol tento verš cituje v Rim 4,5–8 a zdôrazňuje presne toto chápanie: „Ale tomu, kto nekoná skutky, no verí v toho, kto ospravedľňuje bezbožného, tomu sa jeho viera ráta za spravodlivosť. Tak aj Dávid vyhlasuje za blahoslaveného človeka, ktorému Boh započítava spravodlivosť bez skutkov: Blahoslavení, ktorým boli odpustené neprávosti a ktorých hriechy sú prikrýté. Blahoslavený človek, ktorému Pán nezaráta hriech.“ (pridaný dôraz)

V Rim 3,10–18 Pavol cituje celé pasáže Starej zmluvy, aby ukázal, že celý svet je „pod hriechom“ a „vinný pred Bohom“ (v. 9.19), preto ich spravodlivosť nemôže byť postavená na skutkoch zákona:

„Ako je napísané:

Nieto spravodlivého, niet ani jedného, niet rozumného,
niet nikoho, kto by hľadal Boha.

Všetci sa odklonili, napospol sa stali neužitočnými.

Niet nikoho, kto by robil dobro,
niet ani jedného. [Ž 14,1–3; 53,2–4]

Ich hrdlo je otvorený hrob,
 svojimi jazykmi podvádzali, [Ž 5,10]
 hadí jed majú na perách. [Ž 140,4]
 Ich ústa sú plné kliatby a horkosti. [Ž 10,7]
 Ich nohy sa náhlia prelievať krv,
 na ich cestách skaza a nešťastie,
 nepoznali cestu pokoja [Prísl 1,16; Iz 59,7.8]
 a v ich očiach niet bázne pred Bohom. [Ž 36,2]“

Pavlove citáty starozmluvných pasáží v Rimanom 1–3 a ďalšie odkazy na previnenie Židov aj pohanov nie sú primárne ekleziologické (ako to tvrdia zástancovia nového pohľadu na Pavla), ale hlboko ontologické a soteriologické: „Práve sme obvinili Židov a Grékov..., že všetci sú pod hriechom.“ (Rim 3,9) Hoci tu existujú aj ekleziologické dôsledky, základný problém izraelského ľudu nespočíval v zlyhaní byť požehnaním svetu, ale v ich vrodenej hriechnosti (ontologický problém). Celé ľudstvo stojí pred Bohom s bremenom viny, pretože zlyhalo v poslušnosti Bohu a v dodržiavaní jeho zákona.¹¹⁶

Hoci obhajcovia nového pohľadu na Pavla správne poukazujú na prvky milosti v judaizme 1. storočia, v Pavlových listoch aj v dochovanej literatúre z tohto obdobia existujú silné dôkazy, že judaizmus bol napriek svojmu „zmluvnému nomizmu“ zaťažený legalistickým presvedčením, že človek si zaslúži spasenie skutkami zákona.¹¹⁷ Podobne aj dôrazy na „skutky“ (Rim 4,2.4.6; Ef 2,9; 2Tim 1,9; Tít 3,5) a „skutky zákona“ (Rim 3,27; 9,32; Gal 2,16; 3,10) v Pavlových textoch o ospravedlnení nie sú obmedzené na „etnické znaky“ judaizmu (bariéry medzi Židmi a pohanmi), ako to tvrdia obhajcovia nového pohľadu na Pavla, ale odkazujú na všetky pokusy časti ľudstva zaistiť si spasenie dodržiavaním zákona.¹¹⁸

Aj ďalšie texty Starej a Novej zmluvy jasne ukazujú, že ospravedlnení veriaci ostávajú hriešnikmi a nikdy sa nemôžu postaviť pred Boha na základe vlastných skutkov spravodlivosti, ba dokonca ani po obrátení, keď v nich tieto skutky koná Svätý Duch. Slovmi Martina Luthera, každý z nás je vždy *simul iustus et peccator* (zároveň spravodlivý aj hriešnik).

Dokazuje to aj mnoho ďalších biblických pasáží. Hospodin po potope povedal: „Zmýšľanie ľudského srdca je od mladosti náklonné na zlé.“ (1Moj 8,21) Dávid vyznáva: „Veď ja viem o svojich previneniach, svoj hriech mám stále na mysli.“ (Ž 51,5) Na inom mieste opäť pripomína: „Veď pred tebou nikto zo živých nie je spravodlivý.“ (Ž 143,2) V modlitbe pri posvätení chrámu sa Šalamún modlil: „Niet človeka, ktorý by nezhešil.“ (2Kron 6,36) V knihe Kazateľ to znovu zdôrazňuje: „Niet totiž na zemi spravodlivého človeka, ktorý robí dobre a nehreší.“ (Kaz 7,20) Izaiáš napísal o stave ľudského rodu, dokonca aj o verných Izraela: „Všetci sme boli ako nečistí, všetky naše spravodlivé skutky boli ako poškrvnené rúcho.“ (Iz 64,5) Pokiaľ ide o ľudskú prirodzenosť, Jeremiáš tvrdí, že „nadovšetko klamlivé je srdce, je nenapraviteľné, kto sa v ňom vyzná“? (Jer 17,9) Zbožných mužov Nóacha, Jóba a Daniela nazýva Stará zmluva „spravodlivými“ a „bezúhonnými“ (Ezech 14,14.20; 1Moj 9,21; Jób 1,1), hoci o nich hovorí, že zhešili alebo vyznávali svoje hriechy (1Moj 9,21; Jób 40,4; 42,2–6; Dan 9,4–19).¹¹⁹ V Novej zmluve Pavol píše, že „všetci zhešili [aorist, hriechy minulosti] a nemajú [priebehový prítomný čas, „stále hrešia“] Božiu slávu“ (Rim 3,23). Bez ohľadu na dosiahnutú úroveň charakteru ostávame hriešnikmi. Pavol otvorene priznáva: „Spolahlivé je toto slovo a hodno, aby bolo úplne prijaté: Ježiš Kristus prišiel na svet spať hriešnikov. Ja som prvý z nich.“ (1Tim 1,15)

Izaiáš 53. Vrátime sa k Izaiášovi 53, kde sme objavili jedno z najpresvedčivejších vyhlásení o ospravedlnení z viery v Starej zmluve. Je to kapitola, ku ktorej sa novozmluvní pisatelia, vrátane Pavla, ustavične vracajú.¹²⁰

Jadrom 53. kapitoly knihy proroka Izaiáša sú dve prepojené témy – náhrada za trest a súdne ospravedlnenie. Trpiaci služobník zaplatil súdom vymeraný trest za naše previnenia, aby nám priniesol zmierenie a vyhlil sme sa trestu, a ospravedlnil nás (vyhlásil nás za spravodlivých) tým, že vzal na seba naše hriechy.¹²¹ V kapitole nájdeme všetky hlavné prvky biblického učenia o ospravedlnení: 1. Služobník bol bez hriechu a spravodlivý (v. 7.9.11); 2. Všetci sme hriešnici, zabúdili sme a ideme vlastnou cestou (v. 6); 3. Vina a trest za naše hriechy boli pripočítané jemu, pretože Hospodin vložil na neho naše nepravosti (po hebrejsky *avon*, vina) a pripočítali ho

(po grécky *logizomai*) k zločincom (v. 4–6.8.11.12); 4. Trpel a zomrel „za všetkých“. Toto neohraničené zmierenie umožňuje všetkým prístup k ospravedlneniu (v. 6; Iz 52,12); 5. Boh Otec vložil naše prestúpenia a vinu na svojho Služobníka a potrestal ho za naše hriechy podľa princípu *lex talionis* (spravodlivá miera odplaty), aby urobil zadosť vlastnej spravodlivosti (Iz 53,6.10); 6. Spravodlivý Služobník trpel dobrovoľne a vedome (v. 4.11.12); 7. Stal sa obeťou za vinu (po hebrejsky *ašam*), aby vykonal zmierenie za náš hriech (v. 10; porovnaj 3Moj 5–7); 8. Spravodlivý služobník dobrovoľným utrpením a dobrovoľnou smrťou „ospravedlní mnohých, vezme na seba ich viny“ (Iz 53,11). Bude im pripočítaná jeho spravodlivosť; 9. Izaiáš v rétorickej otázke: „Kto uveril nášmu ohlasovaniu?“ na začiatku kapitoly zvýrazňuje vieru ako odpoveď človeka (čo zahrnuje aj možnosť, že nie každý uverí, v. 1); 10. Dielo Služobníka pri ospravedlnení hriešnikov je sprevádzané dielom posvätenia („uzdravenie“) v tom, kto uveril. Ide o odlišný proces, ktorý nie je súčasťou ospravedlnenia (v. 5).

K predchádzajúcim bodom pridáme niekoľko komentárov. Predovšetkým k bodu 8. Po tom, čo sa Izaiáš zameria na zástupnú Mesiášovu obeť, v poslednej slohe naznačuje, že táto obeť je základom jeho diela ospravedlnenia. Robí to formou poetického synonymického paralelizmu, ktorý vedľa seba kladie dva prvky:

„Svojím poznaním [po hebrejsky: *da'at*, „jeho osobná skúsenosť“]

môj spravodlivý

sluha dá spravodlivosť [po hebrejsky *hicdiq*; hifil slovesa *c-d-q*,

„vyhlásiť, deklarováť za spravodlivého“]

a ich nepravosti vezme sám na seba.“ (v. 11; SEvP)

Výraz „môj spravodlivý sluha“ v tomto verši ukazuje, že služobníkovu spravodlivosť je pripočítaná hriešnemu ľudstvu. Pavol na to naráža v Rim 5,19 a niekoľko ďalších textov u Izaiáša 53 (v. 5.6.8.10.12) „poskytuje presvedčivé a zmysluplné pozadie Pavlovho myslenia“ v Rim 5,12–21.¹²²

V 2Kor 5,12–21 (predovšetkým v. 21) sa apoštol odvoláva na texty z Izaiáša 53 a nakoniec na stvorenie, pád do hriechu a vykúpenie v 1Moj 1–3. Spojenie so stvorením nájdeme v 2Kor 5,17: „Preto ak je niekto v Kristovi, je novým stvorením.“ Podľa 1. Mojžišovej 1. a 2. kapitoly bol Adam

predstaviteľom (hlavou) stvorenstva. Keď zhršil, celé ľudstvo upadlo do hriechu. Podobne 1Moj 3,15.21 nepriamo učí, že Kristus je nový Adam, predstaviteľ a hlava nového stvorenstva, ktorý vzal na seba hriechy sveta, zomrel za nás a pripočítal svoju spravodlivosť kajúcim hriešnikom.

Koncept, ktorý sa rodí v prvých kapitolách Písma, získava jasnejšiu podobu u Izaiáša 53 a ďalej sa rozvíja u Pavla v 2. liste Korinťanom 5,12–21. V 14. verši apoštol píše, že „ak jeden zomrel za všetkých, všetci zomreli“. Kristus zomrel ako náš Zástupca a pripočítal si naše hriechy. Ba čo viac, stal sa našou spravodlivosťou a pripočítal nám svoju spravodlivosť. „Toho, ktorý nepoznal hriech, urobil za nás hriechom, aby sme sa v ňom stali Božou spravodlivosťou.“ (v. 21)¹²³

Murray Harris stručne zhrňa: „Tento verš opisuje dvojité pripočítanie: hriech bol pripočítaný na Kristov účet (v. 21a), aby sa spravodlivosť pripočítala na náš účet (v. 21b). ... Vďaka tomu, že Boh pripočítava Kristovi niečo, čo prichádza zvonku, totiž hriech, môžu mať veriaci niečo, čo tiež prichádza zvonku, totiž spravodlivosť.“¹²⁴

Predstaviteľ nového pohľadu na Pavla N. T. Wright odmieta pripočítanie Kristovej spravodlivosti ako nebiblické predovšetkým preto, „že ak na súde vyhlasuje sudca obžalovaného za spravodlivého, nedáva obžalovanému vlastnú spravodlivosť“.¹²⁵ Wright však posudzuje nebeský súd na základe skúsenosti s pozemskými súdmi! Schreiner o nebeskom súde napísal: „Presne tu vidíme osobitosť biblického textu, zázraku a nádheru evanjelia. Boh nie je obmedzený pravidlami ľudských súdov. Je to najzvláštnejší súd, pretože sudca dáva k dispozícii vlastného Syna, aby zaplatil trest. Na pozemských súdoch sa to nestáva. Sudca tu ponúka vlastnú spravodlivosť – spravodlivosť od Boha. (Fil 3,9)“¹²⁶

Všimnime si aj bod 9, ktorý sa vracia k Izaiášovi 53. Na začiatku kapitoly prorok píše o potrebe odpovedať na „správu“ o Mesiášovom diele „vierou“. „Kto uveril nášmu ohlasovaniu?“ (v. 1) Na konci a na začiatku Izaiáša 53 máme ako dve záložky „ospravedlnenie“ a „vieru“.

Pokiaľ ide o body 8 a 9, vzniká otázka, či je naše ospravedlnenie iba právna fikcia, či je vždy založená na „cudzej“ spravodlivosti Mesiáša a darovaná vierou tým, ktorí sú stále hriešnikmi. To je hlavný argument rím-

skokatolíckej teológie proti výlučne súdnemu ospravedlneniu.¹²⁷ Poukazuje sa na to, že Stará zmluva odsudzuje tých, ktorí „ospravedľujú“ (po hebrejsky *hicdiq*) nespravodlivých: „Vyhlásenie bezbožníka za spravodlivého a spravodlivého za bezbožníka – jedno aj druhé sa Hospodinovi protiví.“ (Prísľ 17,15; porovnaj 2Moj 23,7; 5Moj 25,1)

Ak Boh ospravedlnením zbavuje hriešnika obvinení, nejde o právnu fikciu z dvoch dôvodov. Prvým je výraz *hicdiq* („vyhlásiť za spravodlivého“), ktorý hovorí o výroku sudcu, nie o morálnom stave súdeného človeka. Ide o skutočné, nie fiktívne vyhlásenie o zbavení viny a o omilostení. Po druhé, nejde o právnu fikciu ani o rozpor s biblickými textami citovanými v predchádzajúcich statiach, pretože veriacemu sa pripočítava skutočná (Kristova), nie domnelá spravodlivosť.

R. C. Sproul vysvetľuje: „Súdne vyhlásenie o ospravedlnení nie je právna fikcia. Je skutočné a autentické, pretože pripočítanie, na ktorom je založené, nie je fikcia. Je to skutočné pripočítanie skutočnej spravodlivosti skutočného Krista. Kristus je naša spravodlivosť. ... Ponúka nám svoju spravodlivosť pred Božím tribunálom. Naša spravodlivosť ostáva naďalej špinavým rúchom. Musíme byť oblečení alebo zaodetí jeho spravodlivosťou, rúchom, ktoré prikryje nahotu nášho hriechu. Dobrá správa evanjelia spočíva v tom, že nám Boh z milosti pripočítava alebo pripisuje Kristovu spravodlivosť.“¹²⁸

Kristus vzal na seba naše previnenia, zmluvné prekliatia, ktoré sme si zaslúžili, preto on, ten Spravodlivý, môže na náš účet pripísať vlastnú nekonečnú spravodlivosť a ak ho my, „mnohí“, prijímame vierou, ospravedľuje (pripočítava spravodlivosť, vyhlasuje za spravodlivých) „mnohých“ (t. j. tých, ktorí v neho veria). Kristus je stelesnenie Jeremiáša 23,6: „Hospodin je naša spravodlivosť.“

Napokon sa v našej diskusii o Izaiášovi 53 dotkneme bodu 10. Zmierujúca služba Ježiša Krista prináša nielen ospravedlnenie (súdne omilostenie prijatím Kristovej pripočítanej spravodlivosti), ale aj uzdravenie (v. 5) – vnútornú premenu (prepožičanú Kristovu spravodlivosť, ktorú Nová zmluva nazýva posvätením). Oba tieto dary pochádzajú od Krista, toho Spravodlivého, a ponúka ich kajúcnemu hriešnikovi, ktorý „verí“ zvesti o Kristovom diele a prijíma ho ako svojho Spasiteľa. Tieto dva dary milosti

nemožno od seba oddeliť, zároveň ich však treba odlišovať. Túto pravdu potvrdzuje veľa biblických textov: Iz 53,1–5; Hab 2,4; Rim 1,17; 5,1; 1Kor 6,11; Ef 2,8–;10; Tít 3,5–8.

Keď človek prijme vierou Krista a je s ním spojený, je ospravedlnený (súdne omilostený) aj posvätený (obnovený) zároveň (pretože posvätenie je pretrvávajúci proces). Oba procesy – ospravedlnenie aj posvätenie – treba od seba odlíšiť. Základ ospravedlnenia je vždy *pripočítaná* Kristova spravodlivosť (to, čo Kristus vykonal pre nás, nezávisle od nás a mimo nás), čo je dokonalé a Boh to prijíma, a nie jeho udelená (prepožičaná, vliata) spravodlivosť (to, čo Kristus koná v nás; posvätenie), ktorá je vždy neúplná, vždy „nedostatočná“, aby oslávila Boha a nikdy sa ňou Bohu nemôžeme zapáčiť. Len na základe pripočítanej spravodlivosti Ježiša Krista dosiahneme pokoj – istotu spasenia.

Pavol to vysvetľuje v Rimanom 5: „Keď sme teda ospravedlnení z viery, máme pokoj s Bohom skrze nášho Pána Ježiša Krista.“ (v. 1) Ospravedlnenie je výlučne z viery a pravý pokoj pramení z tohto súdneho Božieho vyhlásenia prijímaného vierou. Zároveň sú pravdivé aj verše 2–5, ktoré opisujú dielo posvätenia v našom živote: „Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorého sme dostali.“ (v. 5)

Na biblické učenie o ospravedlnení výlučne z viery sa niekedy nazerá s nedôverou, pretože ak je postavené iba na viere, otvára dvere antinomianizmu. Biblia však nikde neučí o ospravedlnení ako o „lacnej milosti“, ktorá ruší poslušnosť Božiemu zákonu. Pokiaľ ide o osobnú skúsenosť, ospravedlnenie nestojí v opozícii voči posväteniu, ani od neho nemôže byť oddelené. Izaiáš 53 jasne hovorí, že spravodlivý Služobník „ospravedľňuje“ (ospravedlnenie) a „uzdravuje“ (posvätenie) tých, čo v neho veria. John Gerstner výstižne poznamenáva: „Viera nie sú skutky, ale nemôže ostať bez skutkov... Ak sa veriaci nezmenil, nie je veriaci. Nikto nemôže mať Krista ako Spasiteľa ani na chvíľu, ak zároveň nie je aj jeho Pán. Donekonečna treba opakovať: Ospravedlnenie je výlučne z viery, ale nie z viery, ktorá je výlučná. Ospravedlnenie je z USKUTOČŇOVANEJ viery.“¹²⁹

V epištolách, predovšetkým Galaťanom a Rimanom, Pavol opisuje ospravedlnenie ako pripočítanú Kristovu spravodlivosť postavenú na

jeho bezhriešnom živote, ktorá je pripísaná na náš účet výlučne vierou, nie skutkami (Rim 3,20–31; 4,3–5.22–25; 5,1.12–21; 10,3–10; Gal 2,16.17; 3,5–14.24; Tít 3,5–7). No apoštol tiež jasne zdôrazňuje, že ospravedlňujúca viera je hlboká a aktívna a prejavuje sa tým, ako žijeme (Gal 5,6; Kol 1,4; 1Tes 1,3; 2Tes 1,11; Rim 1,5; 5,1.5; 16,26; Tít 3,7.8). Práve tento posledný bod zdôrazňuje apoštol Jakub (Jak 2,21–25), keď píše, že „viera bez skutkov je mŕtva“ (v. 20). Pavol a Jakub nestoja proti sebe. Pavol zdôrazňuje, že ospravedlnenie je výlučne z viery, kým Jakub pripomína, že ospravedlňujúca viera nie je nikdy výlučná (osamotená).¹³⁰ Obaja apoštoli súhlasia, že viera znamená ochotu konať Božiu vôľu. Aj Ježiš učí o ospravedlnení z viery a ukazuje tú istú vyváženosť medzi vierou a skutkami ako Pavol a Jakub (Luk 18,9–14; Mat 12,36.37).¹³¹ Je množstvo biblických textov, ktoré poukazujú na to, že človek je ospravedlnený iba z viery, ale aj na to, že skutky viery sú počas záverečného eschatologického súdu (nazývaného aj „záverečné ospravedlnenie“) dôkazom celému vesmíru, že viera tých, ktorí boli ospravedlnení, je pravá.¹³²

Habakuk 2,4. V úvode k Listu Rimanom cituje apoštol Pavol knihu proroka Habakuka 2,4: „Ten, čo je z viery spravodlivý, bude žiť.“ (Rim 1,17) Biblickí bádatelia hľadajú odpoveď na otázku, či Pavol použil tento citát, aby podporil učenie o ospravedlnení z viery (prvá polovica listu) alebo aj učenie o posvätení (druhá časť epištoly). Hebrejské slovo pre „vieru“ u Habakuka 2,4 je *’emuna* s významom „viera“, „vernosť“.¹³³ Najnovšie štúdie na základe bezprostredného kontextu prorockej knihy ukázali, že starozmluvný prorok mal v úmysle zahrnúť do svojho výroku oba významy.¹³⁴ Starozmluvné pasáže učia ospravedlnenie z viery, *aj* to, že ospravedlnený je verný. Pavol bezpochyby použil túto dvojitú aplikáciu biblického textu a urobil z neho úvod do celého listu, aby zahrnul koncept ospravedlnenia z viery (prvá polovica epištoly) a posväcujúcu vernosť na strane tých, ktorí sú ospravedlnení (druhá polovica listu). Napokon tým zvýraznil aj Mesiášovu vlastnú vieru a/alebo vernosť ako základ ospravedlnenia a posvätenia.¹³⁵

Učenie o ospravedlnení z viery je posolstvom prinášajúcim pokoj, nádej a večný život tým, ktorí sú ospravedlnení. Keď kajúcní hriešnici túžia po dare ospravedlnenia a prijmú ho vierou, nájdu pokoj a nádej (Rim 5,1.2)

a získajú uistenie viery, že majú večný život (Rim 10,9.10; Tít 3,7; Ján 6,47; 1Ján 5,13). Je to „ospravedlnenie všetkých ľudí, teda život“ (Rim 5,18).

IV. Zhrnutie a záver

Krátky prehľad biblických pasáží ukazuje, že ospravedlnenie z viery, ako ho učili reformátori, má v Písme, v Starej a Novej zmluve, solídny základ.¹³⁶ Zo štúdie vyplývajú tieto závery:¹³⁷

*Ospravedlnenie z viery je nesmierne dôležité ako „výraz nášho správneho postavenia v Božích očiach“ (Jób 9,2; Rim 3,21–26).*¹³⁸ Otázka nášho postavenia pred Bohom, ako Boh človeka ospravedľuje, je tým najdôležitejším, pred čo sme ako ľudia postavení. Je najzákladnejšou zo všetkých otázok.

Ospravedlnenie z viery je definované ako súdne vyhlásenie odpustenia a omilostenia. (Iz 53,11; Luk 18,9–14; Rim 4,3–5; 5,16; 2Moj 23,7; 5Moj 25,1; Jób 27,5; Prísl 17,15; Iz 5,23)¹³⁹ *Nezahrňa proces morálnej premeny.*

Ospravedlnenie je *pripočítanie, prirátanie* spravodlivosti človeku (1Moj 15,6; Rim 4,3–6), nie proces, ktorý *robí* z človeka spravodlivého.

Ospravedlnenie je postavené na vonkajšej („cudzej“) spravodlivosti, nie na vnútornej (vlastnej) spravodlivosti vo veriacom človeku. (1Moj 3,21; Iz 53,11; Luk 18,9–14; Rim 4,5.6; 5,17.18; 2Kor 5,21) Ospravedlnenie neobsahuje aktuálnu spravodlivosť, ktorá je veriacemu vlastná. Pre túto nie je vyhlásený za spravodlivého.¹⁴⁰

Jediným základom ospravedlnenia sú pripočítané zásluhy Kristovej spravodlivosti založené na jeho bezhriešnom živote a na zástupnej smrti za naše hriechy (1Moj 3,15.21; 15,6.9–18; 22,13; 3Moj 4; 6,9–13; Iz 53,4–12; Rim 3,21–26; 4,3–6.11.23–25; 5,8–10.15.17–19; 8,1–3; 2Kor 5,12–21; Gal 3,10–13; Fil 3,9). Zákon vyžaduje dokonalú spravodlivosť (poslušnosť zákona). Hriešnici môžu naplniť požiadavky zákona výlučne prostredníctvom dokonalej spravodlivosti Ježiša Krista, ktorá je im pripočítaná.¹⁴¹

Ospravedlnenie nie je právna fikcia (1Moj 3,15; Iz 53,11; 61,10; Jer 23,6; 2Kor 5,12–21) Kristus skutočne zomrel ako náš Zástupca za hriechy sveta. Skutočná Kristova spravodlivosť je skutočne pripočítaná kajúcemu a veriacemu hriešnikovi, ktorý je skutočne vyhlásený za ospravedlneného (omilosteného).¹⁴²

Ospravedlnenie je výlučne vierou, nie vierou a skutkami (1Moj 15,6; Iz 53,1; Rim 3,10–18.28; 4,4.9–12.25; 10,10; Gal 2,16.17; 3,5–14.24; Tít 3,5–7); *viera však nie je výlučná* (Rim 1,5; 5,1.5; 16,26; Gal 5,6; Kol 1,4; 1Tes 1,3; 2Tes 1,11; Tít 3,5–8; Jak 2,21–25). Ospravedlnenie je výlučne z viery, viera, ktorá ospravedľňuje, však nikdy nestojí sama. Je to uskutočňovaná viera. Ospravedľňujúca viera nie je iba intelektuálne stotožnenie s Kristom a s jeho zaslúbeniami, ale prenesenie našej dôvery na neho. Hlboká a aktívna viera, ktorá sa prejavuje tým, ako žijeme.¹⁴³ Zároveň však platí, že skutky, ktoré konáme, dokonca ani tá najhorlivejšia poslušnosť dosiahnutá mocou Ducha Svätého, sa v nijakom prípade nemôžu stať základom nášho prijatia u Boha.¹⁴⁴

Viera, ktorou sme ospravedľňovaní, je sama Božím darom a nevytvára nijaké zásluhy. (1Moj 15,6; Rim 3,28; 4,1–8; 12,3; Ef 2,8.9) Viera – to sú jednoducho „prázdne ruky“,¹⁴⁵ ktoré prijímajú dar Kristovej spravodlivosti.¹⁴⁶ V nijakom prípade nie je záslužníka.

Ospravedlnenie a posvätenie nemožno oddeliť, treba ich však odlišiť. (Iz 53,1–5.11; Hab 2,4; Rim 1,17; 5,1–5; 1Kor 6,11; Ef 2,8–10; Tít 3,5–8)¹⁴⁷ Množstvo biblických textov hovorí o ospravedlnení a posvätení obrazne povedané v jednom balíku, a predsa inšpirovaní biblickí pisatelia robia medzi nimi rozdiel.

Spravodlivosť, ktorou je človek ospravedľňovaný, je pripočítaná (1Moj 15,6; Ž 32,1.2; Iz 53,11; Rim 4,3.7–9.22; 5,1.12–21; 2Kor 5,12–21), *kým spravodlivosť, ktorou sme posvätení, je udelená (prepožičaná)* (2Moj 31,13; 3Moj 22,9.16; Ez 20,12; 37,28; Rim 5,2–5; 6,13–19; Ef 4,24; Fil 1,9–11; 1Tes 4,3–8). Ospravedlnenie ako súdny verdikt omilostenia pred Bohom je právny nárok či oprávnenie na vstup do neba (Rim 5,9.21; Ef 2,8), kým posvätenie je ustavične sa rozvíjajúca a nikdy neukončená spôsobilosť pre nebo (1Tes 5,23).¹⁴⁸

Poslušnosť viery (posvätenie) je počas záverečného súdu (tzv. „záverečné ospravedlnenie“) dôkaz pred celým vesmírom, že viera tých, ktorí boli ospravedlnení, bola pravá (Mat 12,36.37; Rim 2,13). Naše posvätenie je vždy postupné a čiastočné; vždy „nedostatočné“, aby prinieslo Bohu slávu (Rim 3,23) a nikdy sa ním nemôžeme Bohu zapáčiť.

Ospravedlnenie aj posvätenie pramena z jednoty medzi Kristom a hriešnikom. Človek vkladá svoju dôveru v Krista, odovzdáva sa mu a prijíma ho ako Spasiteľa (1Moj 15,6; Rim 6; 2Kor 5,17; Ef 1,13; 2,4–9; Kol 1,27; Ján 15,1–8; 1Ján 5,11–13).¹⁴⁹ Ospravedlnenie nie je nebeský súdny výrok oddelený od dôverného spojenia s Kristom. Naopak, vyviera z tejto tajomnej jednoty postavenej na viere.¹⁵⁰ Ani ospravedlnenie nie je oddelené od dôverného spoločenstva s Kristom, ale spontánne pramení zo spojenia medzi veriacim a Spasiteľom.

Ospravedlnení z viery prežívajú istotu spasenia v Kristovi, vo svojom Zástupcovi tým, že s ním udržiavajú spojenie (Rim 5,1.18; 10,9.10; Ef 1,6; Tít 3,7; Ján 6,47; 1Ján 5,13). „Nemusíme žiť v obavách, ako nás Kristus a Boh vidia. Dôležité je, ako Boh vidí Krista, nášho Zástupcu. Boh nás prijíma v milovanom Synovi.“¹⁵¹ Môžeme „odovzdať samých seba Kristovi a veriť, že nás prijíma“.¹⁵²

Pretože každý z nás je simul iustus et peccator (spravodlivý a hriešny zároveň), kým nedôjde k nášmu osláveniu (2Kron 6,36; Ž 14,1–3.7; 36,2; 140,4; 143,2; Kaz 7,20; Iz 53,5.6; 59,7.8; 64,6; Rim 3,10–22; 4,5; 1Tim 1,15), *v našom hriešnom stave ustavične potrebujeme ospravedlnenie, omilostenie a zmiernenie* (2Moj 30,1–10; 25,10–22; 3Moj 3,23.25.26; 8,34; Heb 7,25). Ospravedlnenie nie je jednorazová udalosť, ktorá sa vyrovná s minulosťou, s hriechmi pred obrátením. Udržiava sa v našom živote, keď od Boha opakovane dostávame (na základe Kristových zásluh) odpustenie hriechov ako jedinú cestu, ktorou nás Boh prijíma, a zjavujeme pravosť našej ospravedľujúcej viery (skutočným, ale vždy neúplným) posväteným ovocím poslušnosti.¹⁵³

Na tejto strane večnosti nikdy nenastane čas, keď nebudeme žiť „v ustavičnej závislosti od zmierujúcej Kristovej krvi“¹⁵⁴ a keď zanikne potreba zásluh Kristovej spravodlivosti na pokrytie našej hriešnosti:

„Náboženské obrady, modlitby, chvály, kajúcne vyznania hriechov, ktoré u pravých veriacich stúpajú ako dym k nebeskej svätyni – to všetko prechádza cez prieduchy skazenej ľudskej prirodzenosti. Sú také poškvrené, že bez očistenia krvou nikdy nebudú mať u Boha hodnotu. Nestúpajú nahor v dokonalej čistote, preto bez Prostredníka, ktorý je po Božej pravici a všetko prináša a očisťuje svojou spravodlivosťou, nič nie je pre Boha

prijateľné. Kadidlová vôňa z pozemskej svätyne sa musí zmiešať s očisťujúcimi kvapkami Kristovej krvi. V Otcovej prítomnosti drží Kristus v rukách kadidelnicu vlastných zásluh, v ktorej niet ani náznakov pozemskej skazenosti. Do kadidelnice zhromažďuje modlitby, chvály a vyznania svojho ľudu a s nimi prináša vlastnú dokonalú spravodlivosť. Vôňa kadidla obohatená zásluhami Kristovho zmierenia vystupuje pred Boha, kde je úplne a bezvýhradne prijatá.¹⁵⁵

Bez toho, aby Ellen G. Whiteová použila slovo ospravedlnenie alebo viera, nádherne zhrnuje podstatu ospravedlnenia v nasledujúcom (mojom oblúbenom) výroku:

„Adam si mohol pred pádom formovať spravodlivý charakter poslušnosťou Božiemu zákonu. Neurobil to a pre jeho hriech máme všetci padlú prirodzenosť a sami od seba nemôžeme byť spravodliví. Pretože sme hriešni a nesvätí, nevieme dokonale poslúchať svätý zákon. Nemáme vlastnú spravodlivosť, ktorou by sme mohli obstať pred požiadavkami Božieho zákona. Kristus nám však pripravil východisko. Na zemi bol v palbe podobných skúšok a pokušení, s akými sa stretávame aj my. Žil bezhriešnym životom, zomrel za nás a teraz chce vziať na seba naše hriechy a dať nám svoju spravodlivosť. Ak sa mu odovzdáš a prijmeš ho ako svojho Spasiteľa, bude ťa za svoje zásluhy pokladať za spravodlivého bez ohľadu na hriešnosť tvojho života. Namiesto tvojho charakteru bude pred Bohom Kristov charakter a Boh ťa prijme tak, akoby si nikdy nezhrešil.“¹⁵⁶

Dodatok (osobná skúsenosť)

Vyrastal som ako adventista štvrtej generácie v čase, keď ospravedlnenie z viery nebolo v cirkvi vždy správne pochopené a nebolo pre mňa jednoduché porozumieť mu a prijať toto nádherné učenie evanjelia. Významní bibliisti ma učili, že ospravedlnenie nie je len z viery v Kristovu pripočítanú spravodlivosť, ale sú doň zahrnuté aj skutky ako základ nášho prijatia u Boha. Chápal som ospravedlnenie ako odpustenie mojich minulých hriechov. No po obrátení som cítil, že posvätenie potrebujem ako základ na to, aby ma Boh naďalej prijímal. Pretože moje skutky poslušnosti mali ďaleko od Božích štandardov, chýbala mi istota spasenia.

Veril som, že Kristus, Baránok Boží, môj Zástupca, zomrel za moje hriechy. Nedokázal som však pochopiť, že ak som prijal Krista, prikryl ma rúchom spravodlivosti. Stotožniť sa s pravdou, že keď som sa mu odovzdal a prijal ho ako Spasiteľa, Boh hovorí veľkému žalobcovi: „Nech ťa Hospodin pokarhá, satan.“ (Zach 3,2) Nenašiel som odvahu stopercentne uveriť, že som bol zbavený hriechu, omilostený a očistený. Nepochopil som, že „nemusíme žiť v obavách, ako nás Kristus a Boh vidia. Dôležité je, ako Boh vidí Krista, nášho Zástupcu. Boh nás prijíma v milovanom Synovi“.¹⁵⁷

Odvahu uveriť ospravedlneniu z viery som nemal ani ako študent teológie a začínajúci kazateľ. V ušiach mi zaznievali podobné inšpirované výroky: „Tých, ktorí prijímú Spasiteľa, bez ohľadu na to, ako úprimné bolo ich obrátenie, by sme nikdy nemali učiť, aby hovorili alebo cítili, že sú spasení.“¹⁵⁸ Vtedy som nechápal, že Ellen G. Whiteová len odmietala mylné učenie „raz spasený, navždy spasený“. Domnieval som sa, že popierala prežívanie istoty spasenia už teraz. Je smutné, že som si vtedy v tom istom odseku neprečítal o Božom uistení, že „môžeme samých seba odovzdať Kristovi a vedieť, že nás prijíma“. Ako mladý kazateľ som roky kázal o Kristovi, ale ani jedno kázanie neobsahovalo zmienku o istote spasenia cez skúsenostné poznanie ospravedlnenia z viery. Nakoniec, vďaka zhľuku zázračných prozreteľnostných okolností, sa predsa len pred mojimi očami vynorila krása a jednoduchosť evanjeliovej pravdy o ospravedlnení.

Z Písma na mňa vyskočili nádherné zaslúbenia: „Amen, amen, hovorím vám: Kto verí, *má* večný život.“ (Ján 6,47) „Toto som napísal vám, čo veríte v meno Božieho Syna, aby ste vedeli, že máte večný život.“ (1Ján 5,13)

Úžasná správa, že ma „omilostil v tom Milovanom“ (Ef 1,6 – Roh.), že Kristus je moja spravodlivosť, priniesla do môjho vnútra radosť a pokoj. Prežíval som podobné prebudenie ako niektorí delegáti Generálnej konferencie v roku 1888, ktorí počuli posolstvo o ospravedlnení z viery. Ellen G. Whiteová vystihla moje vlastné pocity, keď napísala o skúsenosti mnohých účastníkov stanového zhromaždenia v Ottawe, v štáte Kansas v roku 1889: „Z Božích prorockých slov, ktoré sa týkali zákona a evanjelia a vyzdvihovali Krista ako našu spravodlivosť, vytrysklo svetlo. Pre mnohých, ktorí túžili

po pravde, bolo toto svetlo príliš vzácne nato, aby ho prijali.¹⁵⁹ Cítil som sa ako mladý kazateľ na zhromaždení v Kansase, ktorý „pochopil, že je jeho prednosťou byť ospravedlnený z viery. Prežíval pokoj s Bohom a so slzami vyznával, aká úľava a požehnanie mu zaplavili dušu“.¹⁶⁰

Od tejto prvej skúsenosti s prežívaním istoty spasenia, ktorú som zažil ako mladý kazateľ, sa nádhera ospravedlnenia z viery stala pre mňa ešte vzácnejšou. Vyznávam, že niekedy sa mi to zdá príliš dobré na to, aby to bola pravda. Prichytím sa, ako nevedomky upadám do starého zlozvyku byť dobrý, aby som si zaslúžil spasenie. Potrebujem nanovo objaviť radostnú pravdu, že „sláva človeka je ako prach zeme“¹⁶¹ a že základom môjho prijatia u Boha je úplná dôvera v Kristovu pripočítanú spravodlivosť. Učenie o ospravedlnení z viery sa pre mňa stalo jednou z najvzácnejších právd.

Ospravedlnenie z viery je ešte vzácnejšie tým, že žijeme v období, ktoré antitypicky chápeme ako Deň zmierenia. Veríme, že sa blíži koniec doby milosti a pred nami sú posledné udalosti. V starom Izraeli aj počas Dňa zmierenia bola na medenom oltári spalovaná „každodenná“ (*tamid*) obeť (4Moj 28,2–7; 29,7–11) a dym kadidla neprestal vystupovať nad oponu a zakrývať zltovnicu truhly zmluvy (2Moj 30,7–10). V čase antitypického Dňa zmierenia, dokonca aj po skončení doby milosti a počas súženia až do času záverečného oslávania môžeme mať istotu, že nás Boh prijíma výlučne na základe zmierujúcej krvi a príhovorných zásluh Kristovej spravodlivosti. Ospravedlnenie z viery je a zostane najvzácnejšou pravdou, ktorá odpovedá na večnú otázku všetkých otázok: „Ako môže byť smrteľník spravodlivý pred Bohom?“ (Jób 9,2)

(Endnotes)

- ¹ Citáty Písma v tejto kapitole prevzaté zo Slovenského ekumenického prekladu (ak nie je uvedené inak).
- ² Martin Luther, *Luther's Works*, ed. Jaroslav Pelikan, vol. 26, *Lectures on Galatians*, 1535, *Chapters 1-4* (Saint Louis, MO: Concordia, 1963), 26.
- ³ Martin Luther, *What Luther Says: An Anthology*, comp. Ewald M. Plass (Saint Louis, MO: Concordia, 1959), 2:704n5. Hoci tieto slová nepoužil priamo Luther, všeobecne sa uznáva, že vystihujú jeho myslenie. Pozri Paul Rhodes Eddy, James K. Beilby, and Steven E. Enderlein, “Justification in Historical Perspective,” in *Justification: Five Views*, ed. James K. Beilby and Paul Rhodes Eddy (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2011), 24.
- ⁴ Luther, *What Luther Says*, 2:703.

- ⁵ John Calvin, *Institutes of the Christian Religion*, 1559 ed., trans. Henry Beveridge (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1966), 3.11.1.
- ⁶ Ellen G. White, *Faith and Works* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1979), 20.
- ⁷ *Ibid.*, 18.
- ⁸ Luther, *Lectures on Galatians*, 395, 396.
- ⁹ Luther, *What Luther Says*, 2:703.
- ¹⁰ Ide o pohľad tradičných (magisteriálnych) reformátorov – predovšetkým Martina Luthera, Jána Kalvína a Filipa Melanchtona, z ktorých názorov do značnej miery vychádzali Jacob Arminius (arminianizmus), John Wesley (metodizmus) a mnoho ďalších protestantských teológov a tradícií. Spracovanie tradičného reformačného učenia možno nájsť v nedávno vydané publikácii Thomas Schreiner, *Faith Alone: The Doctrine of Justification: What the Reformers Taught ... and Why It Still Matters* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2015).
Pohľad ďalších historických názorov na ospravedlnenie (vrátane bibliografie) v ranej cirkvi (napr. Origenes, Augustín), v stredoveku (napr. Anselm a Akvinský), u anabaptistov a „radikálnej reformácie“ (napr. Menno Simons), v liberálnom protestantizme (napr. Albrecht Ritschl), v existenciálnych reinterpretáciách (Paul Tillich, Rudolf Bultmann a Karl Barth), v liberálnej a feministickej teológii (napr. Elsa Tamez), v pentekostálnych teológiách (Frank Macchia) a vo fínskej luteránskej teológii (Tuomo Mannerma, Veli-Matti Kärkkäinen) možno nájsť napríklad v Eddy, Beilby, and Enderlein, “Justification in Historical Perspective,” 13-52.
- ¹¹ V dialógu s ruskou pravoslávnu teológiou tzv. „fínska škola“ interpretácie Luthera tvrdí, že Lutherov názor bol bližšie pravoslávnu chápaniu *theosis* „zbožštenie“ a že pre Luthera nebola ospravedlňujúca spravodlivosť iba vonkajšou spravodlivosťou: „V súlade s katolíckou teológiou ospravedlniť znamená vyhlásiť niekoho za spravodlivého a zároveň urobiť niekoho spravodlivým.“ Veli-Matti Kärkkäinen, “Deification View,” in Beilby and Eddy, *Justification: Five Views*, 222. Kritiku tohto názoru z pohľadu tradičnej interpretácie Luthera možno nájsť v odpovedi Michaela S. Hortona na Kärkkäinenovu kapitolu v Beilby and Eddy, *Justification: Five Views*, 244-249.
- ¹² R. C. Sproul, “The Forensic Nature of Justification,” in *Justification by Faith Alone: Affirming the Doctrine by Which the Church and the Individual Stands or Falls*, ed. John Kistler, rev. ed. (Morgan, PA: Soli Deo Gloria Publications, 2003), 33, 34.
- ¹³ Melanchton neskôr dospel ku konceptu slobodnej ľudskej vôle, v ktorom je spasenie prístupné všetkým ľuďom, na rozdiel od Kalvína a Luthera, ktorí zastávali náuku o predestinácii. Pozri Gregory B. Graybill, *Evangelical Free Will: Philipp Melancthon's Doctrinal Journey on the Origins of Faith* (New York: Oxford University Press, 2010).
- ¹⁴ Zhrnutie Kalvínových názorov na ospravedlnenie a jeho zaviazanosť Lutherovi a Melanchtonovi možno nájsť v Karla Wübbenhorst, “Calvin's Doctrine of Justification: Variations on a Lutheran Theme,” in *Justification in Perspective: Historical Developments and Contemporary Challenges*, ed. Bruce L. McCormack (Grand Rapids, MI: Baker, 2006), 99-118.
- ¹⁵ Calvin, *Institutes* (1559 ed.), 3.11.2.
- ¹⁶ *Ibid.*, 3.11.3.
- ¹⁷ Calvin, *Institutes* (1536 ed.), 1.32.
- ¹⁸ Wübbenhorst, “Calvin's Doctrine of Justification,” 115.
- ¹⁹ Calvin, *Institutes* (1559 ed.), 3.11.10.
- ²⁰ *Ibid.*, 3.11.6. Neskôr chcel Kalvín tento bod natoľko zdôrazniť, že v poslednej edícii *Inštitúcií* z roku 1559 prehodil poradie výkladov o ospravedlnení a posvätení tak, že posvätenie dal na prvé miesto.

- ²¹ Viac podrobností a zdôvodnenie možno nájsť napríklad v McCormack, *Justification in Perspective*, passim; and Schreiner, *Faith Alone*, 37–63.
- ²² Alistar McGrath, *Justification by Faith* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1988), 61.
- ²³ Pozri Arminiovo vlastné stanovisko: „Je to práve ospravedlenie, ktorým človek, hriešnik, ale zároveň veriaci postavený pred trón milosti, vztýčený v Ježišovi Kristovi našom Zmiercovi, je Bohom, spravodlivým a milostivým Sudcom považovaný a vyhlásený za spravodlivého a hodného odmeny spravodlivosti, nie v sebe, ale v Kristovi, z milosti, podľa evanjelia, na chválu spravodlivosti a Božej milosti a na spasenie ospravedlneného človeka. (Rim 3,24–26)“ Arminius, “Disputation 19: On the Justification of Man Before God,” in *Works of James Arminius*, vol. 1, <http://www.ccel.org/ccel/arminius/works1.v.xx.html>. Porovnaj s Arminius, “A Declaration of the Sentiments of James Arminius,” 2.13, in *Arminius Speaks: Essential Writing on Predestination, Free Will, and the Nature of God*, ed. John D. Wagner (Eugene, OR: Wipf and Stock, 2011): „Nie som si vedomý, že by som učil alebo prijímal iné postoje o ospravedlnení človeka pred Bohom než tie, ktoré jednotne zastávajú reformované a protestantské cirkvi a ktoré sú v úplnej zhode s ich vyjadrenými názormi.“ Arminius však, podobne ako neskorší Melancthon, rozšíril ospravedlenie na všetkých, ktorí ho prijímajú (a nielen na vyvolených, ako to učili Luther a Kalvín).
- ²⁴ Zhrnutie názorov Jonathana Edwardsa a Johna Wesleyho na ospravedlenie možno nájsť v Schreiner, *Faith Alone*, 80–94.
- ²⁵ Pozri napríklad Westminsterské vyznanie viery (1647) 11.1, 2, ktoré je vhodne citované v Joel Beeke, “Justification by Faith Alone (The Relation of Faith to Justification),” v Kistler, *Justification by Faith Alone*, 85. Iné kréda pozri v John H. Leith, ed., *Creeds of the Churches: A Reader in Christian Doctrine From the Bible to the Present* (Garden City, NY: Doubleday, 1963).
- ²⁶ Sproul, “The Forensic Nature of Justification,” 25.
- ²⁷ R. C. Sproul, *Faith Alone: The Evangelical Doctrine of Justification* (Grand Rapids, MI: Baker, 1995), 73 (text v zátvorke pridaný).
- ²⁸ Sproul, “The Forensic Nature of Justification,” 34.
- ²⁹ *Ibid.*, 36, 37.
- ³⁰ Uvádzame niektoré časti výnosov Tridentského koncilu o ospravedlnení. Pozri Henry J. Schroeder, *Canons and Decrees of the Council of Trent* (London: Herder, 1941).
O ospravedlnení *výlučne [jedine] z viery*: „Ak niekto hovorí, že hriešnika ospravedľuje iba viera, a chápe to tak, že sa nevyžaduje nič, čím by spolupracoval na získaní milosti ospravedlnenia, a že netreba byť pripravený k skutkom a konať ich z vlastnej vôle – nech je anathema (prekliaty).“ Zasadanie 6, kánon 9; Schroeder, *Canons*, 43.
Kánon 10 odmieta súdnu povahu ospravedlnenia: „Ak niekto hovorí, že ľudia sú ospravedlnení bez Kristovej spravodlivosti, ktorú nám záslužne dal, alebo že cez túto spravodlivosť sú len formálne spravodliví, nech je anathema (prekliaty).“ *Ibid.*
Kánon 11 zastáva názor, že ospravedlenie nastalo prostredníctvom vliatej [udelenej] spravodlivosti Krista, a nie prostredníctvom pripočítanej spravodlivosti: „Keby niekto povedal, že ľudia sú ospravedlnení iba pripočítaním Kristovej spravodlivosti alebo iba odpustením hriechov, bez milosti a lásky, ktoré sú vyliate v ich srdciach prostredníctvom Svätého Ducha a sú im vlastné, alebo že milosť, ktorou sme ospravedlnení, je iba priazeň Božia, nech je anathema (prekliaty).“ Citované z moderného prekladu v John MacArthur, „Long Before Luther (Jesus and the Doctrine of Justification),“ v Kistler, *Justification by Faith Alone*, 12.
V siedmej kapitole 6. tridentského zasadania je ospravedlenie zlúčené s posvätením: „Po tomto stave alebo príprave nasleduje samotné ospravedlenie, ktoré nie je iba odpustením

hriechov, ale aj posvätením a obnovou vnútorného človeka dobrovoľným prijatím milosti a darov, pomocou ktorých sa nespravodlivý človek stáva spravodlivým.“ Schroeder, *Canons*, 33. V tretej kapitole sa na ospravedlenie nahliada tak, že Boh človeka nielen vyhlasuje za spravodlivého, ale robí ho spravodlivým: „Keby sa znovu nenarodili v Kristovi, neboli by nikdy ospravedlnení, pretože s týmto znovuzrozením sa im pre zásluhu Kristovho utrpenia udeľuje milosť, ktorá ich robí spravodlivými.“ Schroeder, *Canons*, 30,31.

Nakoniec, v deviatej kapitole výnosu o ospravedlnení, sa na koncile zavrhuje istota spasenia: „Nikto predsa nemôže vedieť s istotou viery, ktorá nemôže podliehať omylu, že dosiahol Božiu milosť.“ Citované v Klaas Runia, „Justification and Roman Catholicism,” v *Right With God: Justification in the Bible and the World*, ed. D.A.Carson (Eugene, OR: Wipf and Stock, 1992), 215.

³¹ Schreiner, *Faith Alone*, 66.

³² John H. Gerstner, “The Nature of Justifying Faith,” v Kistler, *Justification by Faith Alone*, 114.

³³ *Ibid.*, 118.

³⁴ John H. Gerstner, “Rome NOT Home,” v Kistler, *Justification by Faith Alone*, 150.

³⁵ *Ibid.*, 150, 151.

³⁶ *Ibid.*, 151.

³⁷ Scott Hahn and Kimberly Hahn, *Rome Sweet Home: Our Journey to Catholicism* (San Francisco: Ignatius Press, 1993).

³⁸ Robert Gundry, “Why I Didn’t Endorse the Gospel of Jesus Christ: An Evangelical Celebration,” *Books and Culture* 7, no. 1 (January/February 2001), 9.

³⁹ “Evangelicals and Catholics Together: Christian Mission in the Third Millennium,” *First Things* 43 (May 1994): 15-22, <https://www.firstthings.com/article/1994/05/evangelicals-catholics-together-the-christian-mission-in-the-third-millennium>.

⁴⁰ Sproul, “The Forensic Nature of Justification,” 49.

⁴¹ “The Gift of Salvation,” *First Things* 79 (January 1998): 20-23, <http://www.leaderu.com/ftissues/ft9801/articles/gift.html>.

⁴² Uvádžame dôležité odseky z dokumentu:

„Ospravedlenie je centrálnou témou biblickej správy o spasení a jeho význam bol predmetom mnohých diskusií medzi protestantmi a katolíkmi. Súhlasíme, že ospravedlenie nemožno získať dobrými skutkami alebo vlastnými zásluhami. Je to výlučne Boží dar udelený z čistej Otcovej milosti, z lásky, ktorou nás drží pre svojho Syna, ktorý za nás trpel a vstal z mŕtvych pre naše ospravedlenie. Ježiš bol ‚vydaný za naše priestupky a vzkriesený pre naše ospravedlenie‘ (Rim 4,25). V ospravedlnení na základe Kristovej spravodlivosti Boh vyhlasuje, že už nie sme jeho vzbúrení nepriatelia, ale priatelia, ktorým odpustil, a toto vyhlásenie to potvrdzuje.

Nová zmluva jasne hovorí, že dar ospravedlnenia získavame vierou. ‚Ved ste spasení milosťou skrze vieru. A to nie je z vás, je to Boží dar.‘ (Ef 2,8) Vierou, ktorá je takisto darom od Boha, sa kájame z našich hriechov a slobodne sa stotožňujeme s evanjeliom, dobrou správou o Božom spásnom diele v Kristovi pre nás. Našou odpoveďou, ktorou je viera v Krista, vstupujeme do požehnaní zasľúbených v evanjeliu. Viera nie je len intelektuálny súhlas, ale postoj celej bytosti. Zahŕňa myseľ, vôľu a city, ktoré preniknú celý premenený život. Domnievame sa, že naše vyhlásenie je v súlade s tým, čo reformačné tradície pokladali za ospravedlenie výlučne z viery (*sola fide*).

V ospravedlnení dostávame dar Ducha Svätého, prostredníctvom ktorého je Božia láska rozliata v našich srdciach (Rim 5,5). Kristovu milosť a dar Ducha prijatého prostredníctvom viery (Gal 3,14) kresťania prežívajú a vyjadrujú rôznymi spôsobmi a v rôznych kresťanských

tradiáciách, ale Boží dar nie je nikdy závislý od ľudskej skúsenosti alebo od spôsobu, ako túto skúsenosť vyjadrujeme.“

- ⁴³ „Spoločné vyhlásenie k učeniu o ospravedlnení“ je prístupné v slovenčine na stránkach <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/ekumenicke-dokumenty/c/spolocne-vyhlasenie-k-uceniu-o-ospravedleni>. Originál pozri na http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/documents/rc_pc_chrstuni_doc_31101999_cath-luth-joint-declaration_en.html.

Diskusiu o tomto spoločnom vyhlásení možno nájsť napríklad v Henri A. Blocher, “The Lutheran-Catholic Declaration on Justification,” in McCormack, *Justification in Perspective*, 197-217.

- ⁴⁴ Prezaté z “Lutheran Church-Missouri Synod press release,” October 15, 1999, citované v Raoul Dederen, “The Joint Declaration on the Doctrine of Justification: One Year Later,” *Ministry*, November 2000, 13, <https://www.ministrymagazine.org/archive/2000/11/the-joint-declaration-on-the-doctrine-of-justification-one-year-later>.

- ⁴⁵ Dôkaz, že katolíci svoje postoje od Tridentu nezmenili, možno nájsť v Schreiner, *Faith Alone*, 209-230; a Runia, “Justification and Roman Catholicism,” 197-215. Väčšina častí deklarácie rozlišuje medzi luteránskymi a katolíckymi stanoviskami o príslušných bodoch, aj napriek snahe tieto rozdiely uviesť do súladu. Napríklad odsek 4.2 je pomenovaný ako „Ospravedlnenie ako odpustenie hriechov a učinenie spravodlivým“, prvá časť („odpustenie hriechov“) vyjadruje luteránsky názor, kým druhá („urobiť spravodlivým“) názor katolícky. *Všimnime si opäť, čo nepotvrďuje ani jedna strana: výlučnosť viery, pripočítanú Kristovu spravodlivosť, súdne (výlučné) ospravedlnenie a osobnú istotu spasenia*. Zbierku všetkých hlavných dokumentov súčasného protestantsko-katolíckeho približovania v otázke ospravedlnenia a vzájomné podporné hodnotenia možno nájsť napríklad v Anthony N. S. Lane, *Justification by Faith in Catholic-Protestant Dialogue: An Evangelical Assessment* (London: T & T Clark, 2002).

- ⁴⁶ E. P. Sanders, *Paul and Palestinian Judaism: A Comparison of Patterns of Religion* (Philadelphia: Fortress Press, 1977).

- ⁴⁷ James D. G. Dunn, “The New Perspective on Paul,” *Bulletin of the John Rylands Library* 65 (1983): 95-122. Pozri aj jeho neskoršie práce, predovšetkým *The New Perspective on Paul*, rev. ed. (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2008) and “New Perspective View,” in Beilby and Eddy, *Justification: Five Views*, 176-201.

- ⁴⁸ N. T. Wright, “The Paul of History and the Apostle of Faith,” *Tyndale Bulletin* 29 (1978): 61-88. Jeho najkomplexnejšiu štúdiu možno nájsť v N. T. Wright, *Justification: God’s Plan and Paul’s Vision* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2009).

- ⁴⁹ Príklady ukazujú, že (1) ospravedlnenie je súdny akt (Božie právne vyhlásenie), a nie transformačný akt (urobiť niekoho spravodlivým); (2) pre správny vzťah s Bohom je potrebná dokonalá poslušnosť; a 3) Boží hnev je udobrený Ježišovou smrťou.

- ⁵⁰ Tieto dôrazy zahŕňajú predovšetkým (1) súd zameraný na Boží zákon; (2) veľký obraz zmluvy a Božieho zámeru pre potomkov Abraháma; a (3) eschatologický rozmer ospravedlnenia (konečný verdikt je oznámený vopred). Schreiner poskytuje presvedčivý dôkaz pre záver, že tieto „širšie perspektívy“ nového pohľadu na Pavla sú v súlade s reformačným pohľadom a obohacujú ho. *Faith Alone*, 239-264.

- ⁵¹ V tejto časti vychádzam nielen zo spisov Sandersa, Dunna a Wrighta, ale aj tých, ktorí podrobili ich závery konštruktívnej kritike. Pozri predovšetkým Schreiner, *Faith Alone*, 239-261; John Piper, *The Future of justification: A Response to N. T. Wright* (Wheaton, IL: Crossway, 2007); Mark A. Seifrid, *Christ Our Righteousness: Paul’s Theology of Justification*, New Testa-

- ment Studies in Biblical Theology 9 (Downers Grove, IL: InterVarsity, 2000); Guy Prentiss Waters, *Justification and the New Perspectives on Paul: A Review and Response* (Phillipsburg, NJ: P & R, 2004); and Stephen Westerholm, *Justification Reconsidered: Rethinking a Pauline Theme* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2013).
- ⁵² Sanders, *Paul and Palestinian Judaism*, 543 (zdôraznené už v origináli).
- ⁵³ Pozri napríklad Dunn, “New Perspective View,” in Beilby and Eddy, *Justification: Five Views*, 189-195; Wright, *Justification*, 116-118. Porovnaj s kritikou v Schreiner, *Faith Alone*, 249-252.
- ⁵⁴ Pozri napríklad Dunn, “New Perspective View,” 182, 183; Wright, *Justification*, 64-71.
- ⁵⁵ N. T. Wright, *What Saint Paul Really Said: Was Paul of Tarsus the Real Founder of Christianity?* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1997), 129, 125.
- ⁵⁶ Zhnutie je v Schreiner, *Faith Alone*, 244. Pozri aj Wright, *Justification*, 195.
- ⁵⁷ Wright, *What Saint Paul Really Said*, 98. Kritiku pozri v Schreiner, *Faith Alone*, 253-261.
- ⁵⁸ Namiesto pripočítania Wright obhajuje koncept zastúpenia (reprezentácie): Mesiáš „zastupuje svoj ľud – v súčasnosti stojí na ich strane a berie na seba smrť, ktorú si zaslúžia, takže ju sami nemusia podstúpiť“. *Justification*, 105.
- ⁵⁹ Pozri napríklad Dunn, “New Perspective View,” 196-198.
- ⁶⁰ V tejto časti kapitoly som zámerne nemenoval jednotlivcov alebo skupiny, pretože je dôležitejšie zamerať sa na tému, nie na osoby alebo „tábory“ v rámci cirkvi adventistov. Nezameriavam sa na názor niektorých adventistov známy ako „korporatívne“, „objektívne“ alebo „univerzálne“ ospravednenie, ktoré sa udialo na kríži. Uvedený postoj si vyžaduje dôslednejšie samostatné spracovanie a zhodnotenie.
- ⁶¹ Príklad zriedkavého prístupu, v ktorom biblické skúmanie o ospravednení značne zdôrazňuje starozmluvné korene Pavlovej náuky o ospravednení, pozri v Edmond P. Clowney, “The Biblical Doctrine of Justification by Faith,” v Carson, *Right With God*, 19-37.
- ⁶² Biblickú oporu pre závery tejto časti som vypracoval a ukázal v nepublikovanej práci “Righteousness – a Word Study”. Pozri aj Willem A. VanGemeren, ed., *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1997), s.v. “*ts-d-q*”; Moisés Silva, *New International Dictionary of New Testament Theology and Exegesis*, 2nd ed. (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2014), s.v. “*dikaiosyne*”; Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich, eds., *Theological Dictionary of the New Testament* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2006), s.v. “*dik-*”; Edmond Jacob, *Theology of the Old Testament* (New York: Harper & Row, 1958), 94-102; a Schreiner, *Faith Alone*, 144-152, 158-178.
- ⁶³ Ludwig Kohler et al., *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (New York: E. J. Brill, 1994), s.v. “*tsadaq*”; B. Johnson, in G. Johannes Botterweck and Helmer Ringgren, *Theological Dictionary of the Old Testament*, vol. 12 (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1974), s.v. “*tsadaq*”.
- ⁶⁴ Silva, *Dictionary of New Testament Theology*, s.v. “*dikaiosyne*”, 725, 735.
- ⁶⁵ Sproul, “Forensic Nature of Justification,” 28, 29; Alister E. McGrath, *Justitia Dei* (Cambridge: Cambridge University Press, 1986), 1:30, 31.
- ⁶⁶ Všeobecne platí, že práce o ospravednení z viery sa nezameriavajú na úvodné kapitoly 1. Mojžišovej knihy, hoci už v nej nachádzame základné obrysy posolstva o ospravednení z viery (aj keď bez odbornej terminológie). Výnimkou je MacArthur, “Jesus and the Doctrine of Justification,” 20, 21, hoci sú jeho výsledky bádania uvedené len v jednom krátkom odseku.
- ⁶⁷ Táto solidarita naznačená v premenlivosti výrazu ‘*adam*’ (človek-luďstvo) je, zdá sa, podčiarknutá v explicitnom etymologickom prepojení so „zemou“. V 1Moj 2,5,7 výraz [ha]’ *adam* (raz s členom, raz bez člena) naznačuje, že ľudská bytosť nie je dovtedy prítomná, kým nie je utvorená zo „zeme“ (ha’ *adama*). Prepojenie medzi [ha]’ *adam* (človek) a [ha]’ *adama* (zem) uka-

- zuje korporatívnu solidaritu, pretože v 1Moj 2,6.7 „zem“ odkazuje nielen na presne (miestne) určený „prach zeme“, z ktorého bol Adam utvorený (verš 7), ale aj na všeobecne chápanú „celú tvár zeme“ (verš 6, porovnaj 1Moj 7,23). Ellen G. Whiteová podporuje uvedenú interpretáciu Adamovho postavenia voči ľudstvu. Píše, že „podľa Božieho zámeru mal Adam stáť v čele pozemskej rodiny“. *Counsels to Parents, Teachers, and Students* (Mountain View, CA: Pacific Press, 1913), 33; a „sobota bola zverená Adamovi, otcovi a predstaviteľovi celej ľudskej rodiny“. *Patriarchs and Prophets* (Battle Creek, MI: Review and Herald, 1890), 48.
- ⁶⁸ Stručné zhrnutie Pavlovho používania konceptu korporatívnej solidarity pozri v C. H. Dodd, *The Epistle of Paul to the Romans* (London: Hodder and Stoughton, 1954), 78-83; and Herman Ridderbos, *Paul: An Outline of His Theology* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1975), 57-64.
- ⁶⁹ Veľa moderných verzii prekladá toto slovné spojenie ako „urobil hriešnikmi“, ale grécke sloveso *kathistemi* (3. os. aor. pas.), ktoré je na tomto mieste použité, v uvedenom kontexte znamená „byť ustanovený“. Pozri John Murray, *The Epistle to the Romans*, New International Commentary on the New Testament (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1963), 204-206. Adam a všetci ľudia po ňom získali hriešnu prirodzenosť a z pohľadu zákona stoja pred Bohom vinní.
- ⁷⁰ Pozri White, *Patriarchs and Prophets*, 61: „Ich [Adama a Evy] prirodzenosť sa hriechom narušila.“ Pozri aj komentáre Ellen G. Whiteovej v *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, ed. Francis D. Nichol, vol. 6 (Washington, DC: Review and Herald, 1957), 1074: „Človek od Adama neprijíma nič okrem viny a rozsudku smrti.“
- ⁷¹ Claus Westermann, *Creation*, trans. John J. Scullion (London: SPCK, 1974), 96.
- ⁷² Afolarin Ojewole vo svojej doktorandskej dizertácii ukazuje, ako sa v tomto ústrednom verši kapitoly konflikt zužuje z mnohých potomkov (kolektívne „semeno“, po hebrejsky *zera*) v prvej časti verša na zámeno mužského singuláru v poslednej časti verša: „On“, ktorý bojuje proti hadovi. Keď je v Písme výraz *semeno* spojené so zámenom v singulári, ide o jedno semeno (t. j. jednotlivca). Afolarin Ojewole, “The Seed in Genesis 3:15: An Exegetical and Theological Study” (PhD diss., Andrews University, 2002), 190-207.
- ⁷³ Pre podporu týchto záverov pozri Ojewole, “The Seed in Genesis 3:15,” 207-213.
- ⁷⁴ Westermann, *Creation*, 95.
- ⁷⁵ White, *Patriarchs and Prophets*, 57. Často sa prehlíada, že 1Moj 2 a 3 používajú pre výraz „nahý“ dve odlišné hebrejské slová. V 1Moj 2,25 slovo „nahý“ je *’arom*, ktoré sa v Písme často používa na označenie niekoho, kto nie je úplne oblečený, alebo nie je oblečený bežným spôsobom. V 1Sam 19,24 sa tento výraz vzťahuje „na toho, kto si dal dole plášť a je oblečený len v tunike“. Wilhelm Gesenius, *Gesenius’ Hebrew and Chaldee Lexicon to the Old Testament Scriptures*, trans. Samuel P. Tregelles (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1949), 653. V Iz 20,2 sa ním označuje ten, kto je „oblečený iba do *saq* (vrecovina)“. Ludvig Koehler and Walter Baumgartner, *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*, 2nd ed. (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1958), 735; porovnaj s Ján 21,7. Ďalšie pasáže používajú tento výraz ako „neupravený, zle oblečený“ (Jób 22,6; 24,7.10 a Iz 58,7). Gesenius, *Lexicon*, 653. V 1Moj 2,25 sa nehovorí priamo, čo znamenala nahota Adama a Evy v bežnom chápaní (v „bežnom“ z pohľadu obdobia po páde do hriechu), ale paralelná tvoriteľská pasáž v Žalme 104 poskytuje nápovedu. Žalm 104 má podobnú štruktúru ako správa o stvorení v 1. Mojžišovej a postupne odкрýva paralely medzi obidvomi pasážami. V Žalme 104 sa spoločne s poetickým opisom Božieho tvoriteľského diela objavuje prinajmenšom jeden náznak Božieho výzoru alebo skôr jeho oblečenia (verše 1 a 2): „Nádhrou a velebou si sa zaodel. Zahaľuješ sa svetlom ako plášťom.“ Keď je Boh zobrazený ako oblečený „plášťom“ svetla a veleby, nie je nerozumné sa domnievať, že človek stvorený na obraz a podobu Božiu je podobne oblečený nielen navonok, ale aj

charakterom (ako to naznačujú dva výrazy – „obraz“ *celem* a „podoba“ *demut* v 1Moj 1,26). Konkrétne, že Adam a Eva boli pôvodne oblečení plášťom svetla a veľby. Ak to platí v 1Moj 2,25, potom je kontrast s 1. Mojžišovou 3 zreteľnejší. V 1Moj 3,7.10.11 sa hebrejské slovo *'erom* prekladá ako „nahý“ a v Písme sa vyskytuje vždy v súvislosti s úplným odhalením sa (zvyčajne spravidzaným pocitom hanby), ktoré človeka opisuje ako „úplne nahého“ alebo „obnaženého“ (porovnaj Ezech 16,7.22.39; 18,7.16; 23,29; 5Moj 28,48). Gesenius, *Lexicon*, 625; Francis Brown, S. R. Driver, and Charles A. Briggs, *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon* (Chicago: Snowball Publishing, 2010), 735, 736; Koehler and Baumgartner, *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*, 702. Ľudský pár si ako dôsledok hriechu uvedomí svoju „úplnú nahotu“, pretože je zbavený pláštá svetla a veľby. Preto sa snaží obliecť a zakryť nahotu figovými listami.

⁷⁶ V paralele s pálenými obeťami z 3Moj 1,5.11 a obeťou za hriech z 3Moj 4,29, ľudskí hriešnici pravdepodobne zabíjali obetné zvieratá sami.

⁷⁷ Ellen G. White Comments, v *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, ed. Francis D. Nichol, vol. 1 (Washington, DC: Review and Herald, 1976), 1085.

⁷⁸ Pozri napríklad Francis A. Schaeffer, *Genesis in Space and Time* (Downers Grove, IL: InterVarsity, 1975), 105, 106.

⁷⁹ Pre rozšírenie diskusie o spomenutých bodoch pozri Richard M. Davidson, *Typology in Scripture: A Study of Hermeneutical Typos Structures*, Andrews University Seminary Doctoral Dissertation Series 2 (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1981), 299-304; Seifrid, *Christ, Our Righteousness*, 70-74; Murray, *Romans*, 178-210.

Niektorí (ako napríklad Wright v „novom pohľade na Pavla“) vidia v tejto pavlovskej pasáži (a jej paralelách, ako napríklad 2Kor 5,12–21) iba zastúpenie a ľudskú solidaritu, ale nie pripočítanie. Lenže Murray správne ukazuje, ako k sebe patria zastúpenie, solidarita a pripočítanie v Rim 5,19: „Naša účasť nespočíva v tom, že sme osobne a dobrovoľne zhršili. Príčinou je pripočítanie, čo znamená, že vďaka reprezentatívnej jednote s Adamom je jeho hriech pripočítaný na náš účet, akoby bol náš. ... Ten istý princíp solidarity, ktorý sa objavuje v našom vzťahu k Adamovi a pre ktorý máme účasť na jeho hriechu, existuje aj v našom vzťahu ku Kristovi. Ako je dôsledkom nášho vzťahu k Adamovi pripočítanie jeho neposlušnosti, tak aj vzťah ku Kristovi znamená, že je nám pripočítaná jeho poslušnosť.

⁸⁰ Köhler et al., *Hebrew and Aramaic Lexicon*, s.v. „*khashab*“.

⁸¹ Niektorí bádatelia tvrdia, že podmet v celom uvedenom verši je Abrahám. „Abrahám uveril Pánovi a [Abrahám] počítal [to, čo mu Pán zaslúbil] [za prejav jeho] spravodlivosti“ (preklad autora). Johnson však podotýka: „V neprospech uvedeného názoru hovorí predovšetkým konzekutívny (následkový) tvar slovesa a Božie meno bezprostredne pred slovesom ‚a on pripočítal‘, kde sa slovo ‚on‘ prirodzenejšie vzťahuje k Bohu.“ Botterwick and Ringgren, *Theological Dictionary of the Old Testament*, vol. 12, s.v. „*tsadaq*“.

⁸² Fleming Rutledge, *Not Ashamed of the Gospel: Sermons From Paul's Letter to the Romans* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2007), 115

⁸³ Výraz *he'emin* (hifil) spolu s predložkou *le*, „verit“ [niekomu] v hebrejskej Biblii často znamená iba to, že niekto dáva niekomu alebo na niečo intelektuálny súhlas a „považuje niečo [alebo niekoho] za dôveryhodného“. Köhler et al., *Hebrew and Aramaic Lexicon*, s.v. *aman* (porovnaj 2Moj 4,8,9; 1Kráľ 10,7; Iz 53,1; Ž 106,24; Prísľ 14,15; 2Kron 9,6), kým to isté sloveso s predložkou *be*, ako to je v 1Moj 15,6, zvyčajne vyjadruje význam „mať dôveru v“. Ibid. (Porovnaj 2Moj 14,31; 4Moj 14,11; 20,12; 5Moj 1,32; 2Kráľ 17,14; Jon 3,5; Ž 78,22; 2Kron 20,20.)

⁸⁴ Pozri predovšetkým diskusiu v Beeke, „Justification by Faith Alone,” 53-105. Pokiaľ ide o 1Moj 15,6, Pavol (v Rimanom 4 a Gal 3,6–14) jasne vysvetľuje, že tento verš nepodporuje

myšlienku, že Boh pripočítava spravodlivosť Abrahámovi pre nejakú ľudskú zásluhu v jeho viere (ako to nachádzame v katolíckej teológii), ale ako bezplatný Boží dar. Keď Pavol píše, že Boh mu (pri)počítal jeho vieru za (po grécky *eis*) spravodlivosť (Rim 4,5.9.22), predložka *eis* neznamená „namiesto“ (s náznakom, že ide o základ spravodlivosti), ale „s úmyslom k“ alebo „smerom k“ (s náznakom, že išlo o určitú udalosť a znamená prijatie bezplatného daru Božej spravodlivosti). *Ibid.*, 55, 56.

Tri rôzne grécke výrazy v Pavlových spisoch o ospravedlnení preložené ako „vierou“ nie vždy znamenajú, že viera je základom prijatia spravodlivosti. Keď sa v Rim 3,28 hovorí o „nutnosti a dôležitosti viery“, je použitý tvar *pistei* (*pistos* v datíve). V Rim 5,1 je *ek* (z, mimo, od) *pisteos*, ktoré „opisuje vieru ako *udalosť* ospravedlnenia“, ale nie ako jeho rozhodujúcu príčinu. V Ef 2,8 sa používa *dia* (v datíve, prostredníctvom, skrze) *pisteos*, ktoré „opisuje vieru ako *nástroj* ospravedlnenia“. Biblickí pisatelia pri opise viery nikdy nepoužívajú *dia* s akuzatívom (*dia ten pistin*), čo by znamenalo „na základe“, „kvôli“, čím by sa naznačovalo, že viera je základom spravodlivosti. *Ibid.* 58–60. Beeke zhrňa, že „dohľad Svätého Ducha nad novozmluvnými spismi je taký detailný, že ani jeden pisateľ nepoužíva toto predložkové slovné spojenie“. *Ibid.* 60.

⁸⁵ Tieto verše používajú nielen slovné spojenie *pistis Christou*, ale rovnako jasne hovoria o viere človeka v Krista ako o nástroji ospravedlnenia: „Aj my sme uverili v [*pisteu* + *eis*] Ježiša Krista, aby sme boli ospravednení (Gal 2,16)“; „pre všetkých..., ktorí veria“ (Rim 3,22). Diskusiu, či prekladať *pistis Iesou Christou* (viera Ježiša Krista) ako objektívny genitív (viera v Ježiša Krista) alebo ako subjektívny genitív (vernosť Ježiša Krista), spolu s hlavnými argumentmi z oboch strán, pozri v Schreiner, *Faith Alone*, 124–132, ktorý uprednostňuje tradičné čítanie „viera v Ježiša Krista“. Oboje čítania sú gramaticky prijateľné a Pavol mohol použiť každé z nich v inom kontexte, dokonca mohli byť v niektorých prípadoch aj zameniteľné. Nemusí ísť vždy o výlučný význam buď – alebo, pretože v ospravedlnení sú zapojené Kristova vernosť aj viera veriaceho. Všeobecne je však Pavlovo posolstvo jednoznačné v tom, že podľa evanjelia sa pre ospravedlnenie vyžaduje na strane veriaceho viera v Ježiša Krista (napr. Gal 2,16).

⁸⁶ Pozri tiež, ako pre Pavla (napríklad v Rim 4,17) to, „čo robí vieru spásnou, je jej *objekt*“ (Schreiner, *Faith Alone*, 122), ktorý sa zameriava predovšetkým na Božie zaslúbenia o spasení v Mesiášovi, vieru v Ježiša Krista. *Ibid.*, 124–132

⁸⁷ Pozri White, *Patriarchs and Prophets*, 137.

⁸⁸ Napríklad zmluva, ktorú uzatvoril asýrsky kráľ Aššur-nirári V. s vazalom Mati-ilu. Potom, čo Mati-ilu rozpolil baránka, Aššur-nirári V. hovorí: „Táto hlava nie je hlavou jarného baránka, je to hlava Mati-ilu, je to hlava jeho synov, jeho dvoranov [a] ľudí jeho krajiny. Ak Mati-ilu poruší túto zmluvu, jeho hlava bude odrezaná ako hlava tohto baránka.“ Kenneth A. Kitchen and Paul J. N. Lawrence, *Treaty, Law and Covenant in the Ancient Near East, Part I: The Texts* (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2012), 940, 941; cf. James Pritchard, ed., *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, 3rd ed. (Princeton: Princeton University Press, 1969), 532–534. Diskusiu a ďalšie príklady možno nájsť vo Victor P. Hamilton, *The Book of Genesis: Chapters 1–17*, New International Commentary on the Old Testament (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1990), 430–434.

⁸⁹ Aj keď to nie je priamo uvedené, text nevyklučuje, že Abrám prešiel medzi časťami zabitých zvierat. Vazalská prísaha poslušnosti bola súčasťou zmluvného systému starovekého Blízkeho východu. Abrámov konanie mohlo byť paralelou k izraelskej prísaha poslušnosti pri uzatváraní mojžišovskej zmluvy (2Moj 19,5–8; 24,6.7). Keby Abrám prešiel cez časti zvierat, nerušilo by to Pavlov argument (Gal 3,15–18), že zmluva zaslúbenia ponúknutá Abrahámovi (bola obsahom 1. Mojžišovej 12, predchádzala 1. Mojžišovej 15 a závisela úplne od Božie-

ho zasľubenia) predchádzala zmluve záväzku, ktorú dostal Izrael prostredníctvom Mojžiša o 430 rokov neskôr. Pôvodný Boží zámer spočíval v udelení desiatich (zmluvných) sľubov Abrahámovi (osem je uvedených v 1Moj 12,1–3 a ďalšie dva v 1Moj 17,6.7), ktoré sú založené na večnej zmluve medzi Otcom a Synom vo večnosti (porovnaj 1Moj 3,15; Iz 42,6; Zach 6,13; Zj 13,8). No pre nedostatok Abrahámovj viery (pozri 1Moj 15,8) „Pán sa k nemu znížil a so svojím služobníkom uzavrel zmluvu. Urobil to tak, ako bývalo zvykom pri potvrdzovaní slávnostných záväzkov. Abrahám na Boží pokyn obetoval trojročnú jalovicu, trojročnú kozu a trojročného barana. Rozpoltil ich telá a tieto časti položil oproti sebe. Pridal k nim hrdličku a mladého holúbka. Potom obradne prešiel medzi obetovanými časťami zvieracích tiel a slávnostne Bohu sľúbil večnú poslušnosť.“ White, *Patriarchs and Prophets*, 137. Tým, že sa text zameriava len na tajuplné vyvrcholenie uzatvorenej zmluvy a ukazuje Hospodina predchádzajúceho medzi časťami zvierat, zdôrazňuje, že konanie Hospodina ako zvrchovaného Vládcu bolo medzi zmluvami starovekého Blízkeho východu jedinečné.

⁹⁰ Porovnaj 1Moj 16,7–11 s veršom 13; 1Moj 18,1 s veršami 2.33 a s 1Moj 19,1; 1Moj 31,11 s veršom 13; 1Moj 32,24.30 s Oz 12,3–6; 1Moj 48,15 s veršom 16; 2Moj 3,2 s veršami 4.6.7 a 2Moj 13,21 s 2Moj 14,19.

⁹¹ Ellen G. White, *Evangelism* (Washington, DC: Review and Herald®, 1946), 616.

⁹² Pozri Donald J. Wold, “The Meaning of the Biblical Penalty *kareth*” (PhD diss., University of California, Berkeley, 1978).

⁹³ Pozri predovšetkým Ellen G. White, *The Desire of Ages* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1940), 686, 753, 754; Ellen G. White, *The Faith I Live By* (Washington, DC: Review and Herald®, 1958), 101; Ellen G. White, *God’s Amazing Grace* (Washington, DC: Review and Herald®, 1973), 170, 171.

⁹⁴ See Richard M. Davidson, “New Testament Use of the Old Testament,” *Journal of the Adventist Theological Society* 5, no. 1(1994): 30, 31.

⁹⁵ Bruce K. Waltke, *Genesis: A Commentary* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2001), 310, 311.

⁹⁶ Podrobnejšiu analýzu tohto presvedčivého príbehu možno nájsť v Jo Ann Davidson, “Eschatology and Genesis 22,” *Journal of the Adventist Theological Society* 11, nos. 1, 2 (2000): 232–247; a aj v Jacques Doukhan, “The Center of the ‘*Aqedah*’: A Study of the Literary Structure of Genesis 22:1–19,” *Andrews University Seminary Studies* 31, no. 1 (1993): 17–28.

⁹⁷ Exegézu hlavných biblických pasáží, ktoré podporujú súdnu zástupnosť, pozri predovšetkým v Steve Jeffery, Michael Ovey, and Andrew Sach, *Pierced for Our Transgressions: Rediscovering the Glory of Penal Substitution* (Wheaton, IL: Crossway, 2007); Norman R. Gulley, *Christ, Our Substitute* (Washington, DC: Review and Herald®, 1982), and Angel Rodriguez, *Substitution in the Hebrew Cultus* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1982). Čiastočné spracovanie pavlovských pasáží pozri v Simon Gathercole, *Defending Substitution: An Essay on Atonement in Paul* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2015).

⁹⁸ Exegézu týchto pavlovských pasáží podporujúcich pripočítanie pozri v Brian Vickers, *Jesus’ Blood and Righteousness: Paul’s Theology of Imputation* (Wheaton, IL: Crossway, 2006); John Piper, *Counted Righteous in Christ: Should We Abandon the Imputation of Christ’s Righteousness?* (Wheaton, IL: Crossway, 2002); Schreiner, *Faith Alone*, 182–189; and D. A. Carson, “The Vindication of Imputation: On Fields of Discourse and Semantic Fields,” in *Justification: What’s at Stake in the Current Debate?* ed. Mark A. Hubbands and Daniel J. Treier (Downers Grove, IL: InterVarsity, 2004), 46–78.

⁹⁹ Všimnime si výstižný komentár Clowneyho: „Neexistujú dva alternatívne spôsoby, ako byť prijatý Bohom, ale existujú dva obrazy, ktorými sa prijatie vyjadruje: Božím verdiktom a pozhnaním kňaza. Obidva obrazy sa vyskytujú aj v Novej zmluve. V Liste Rimanom sa na opis

- nášho ospravedlnenia používa súdny jazyk. V Liste Hebrejom sa vyjadruje tá istá pravda jazykom svätyně.“ “Biblical Doctrine of Justification by Faith,” 28, 29. V tejto kapitole si všimame obraz súdu (predovšetkým v našom spracovaní novozmluvných prameňov), ale v tejto časti upriamujeme pozornosť na typológiu svätyně, ktorá učí tie isté pravdy.
- ¹⁰⁰ Podrobnejšiu diskusiu o 4. kapitole 3. Mojžišovej knihy možno nájsť napríklad v Richard M. Davidson, *Song for the Sanctuary* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, forthcoming), chap. 12; alebo v Roy E. Gane, *Cult and Character: Purification Offerings, Day of Atonement, and Theodicy* (Winona Lake, IN: Eisenbrauns, 2005), 45-213.
- ¹⁰¹ Diskusiu o pripočítanej, vyhlásenej spravodlivosti, o ktorej sa tu hovorí, možno nájsť v Hans K. LaRondelle, *Perfection and Perfectionism* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1971), 127, 128. Pozri aj Gerhard von Rad, *Old Testament Theology*, trans. D. M. G. Stalker (New York: Harper & Row, 1962), 1:247, 248, 261, 262. Ako tvrdí LaRondelle a von Rad, sloveso v nifale (pasivum) naznačuje, že tieto „deklaratívne výroky“ recitované kňazmi sú v skutočnosti „Božími pasivami“, ktoré vyhlásil sám Hospodin.
- ¹⁰² Detaily oltára možno nájsť v knihe 2Moj 27,1–8 a 38,1–7.
- ¹⁰³ Pozri Ž 73,17. Žalmista vidí „koniec“ (Roh.) zatratených v popole. V Ž 20,4 Boh obet’ „prijme“, doslova „premeni na popol“.
- ¹⁰⁴ Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 1 (Washington, DC: Review and Herald®, 1958), 343, 344.
- ¹⁰⁵ Slovo *tamid* znamená podľa kontextu buď „pravidelný“ alebo „ustavičný“. V 4Moj 28,3 sa zdôrazňuje pravidelnosť spaľovanej obete, preto je v NKJV *tamid* preložené ako „pravidelná [tamid] spaľovaná obet’“. V 3Moj 6,13 tento výraz naznačuje ustavičné spaľovanie obete ohňom, preto ho NKJV prekladá „ustavičný [tamid] oheň“.
- ¹⁰⁶ White, *Patriarchs and Prophets*, 352.
- ¹⁰⁷ White, *Selected Messages*, bk. 1, 343, 344.
- ¹⁰⁸ Podrobnosti o stavbe a používaní pozri v 2Moj 30,1–10; 37,25–28.
- ¹⁰⁹ White, *Patriarchs and Prophets*, 353. Zj 5,8; 8,3 a Ž 141,2 spájajú kadidlo s modlitbami svätých. 4Moj 16,47 pridáva myšlienku, že kadidlo zaistovalo zmierenie pre ľud.
- ¹¹⁰ White, *Patriarchs and Prophets*, 353.
- ¹¹¹ *Ibid.*, 348.
- ¹¹² Ellen G. White, “The Sanctuary,” *Signs of the Times*, June 24, 1880, 277. Archa je prvý predmet vnútorného vybavenia svätyně spomenutý v Božích pokynoch pre Mojžiša pri stavbe svätostánku (2Moj 25,20–22).
- ¹¹³ Slovo *šekina* je rabínsky výraz, ktorý sa v Písme nevyskytuje, aj keď ho Ellen G. Whiteová často používa. (*Patriarchs and Prophets*, 349; *Prophets and Kings* [Mountain View, CA: Pacific Press®, 1917], 18, etc.). Je to „Hospodinova sláva“ prítomná nad zltovnicou medzi cherubmi (Ž 80,2). Po tom, čo Mojžiš dokončil svätýňu, „Hospodinova sláva naplnila príbytok“ (2Moj 40,34.35) a neskôr naplnila aj Šalamúnov chrám (2Kron 5,13.14). Božia sláva sa vzdialila počas odpadlivity Cidkijovej vlády (Ez 11,22.23) a nikdy sa vo viditeľnej podobe nevrátila späť, až kým Kristus, pravá šekina, nevstúpil do druhého chrámu o päť storočí neskôr (White, *Prophets and Kings*, 18; Ellen G. White, *Christ’s Object Lessons* [Washington, DC: Review and Herald®, 1941], 288) a neprinesol doň väčšiu slávu, než požíval Šalamúnov chrám (Ag 2,9).
- ¹¹⁴ Všimnime si krv kozla pre Hospodina, ktorá bola v Deň zmierenia vykropená na vrchnák (zltovnicu). (3Moj 16,15)
- ¹¹⁵ Výklad *hilasterion* v Rim 3,25 ako „zltovnica“, ktorý nadväzuje na preklad hebrejského slova *kapporet* v Septuaginte a vysvetlenie Rim 3,25, možno nájsť vo Valentin Zywiets, “Representing the Government of God: Christ as the *Hilasterion* in Romans 3:25” (master’s thesis, Andrews University, 2016).

- ¹¹⁶ Podrobnejšiu diskusiu spolu s biblickým zdôvodnením možno nájsť v Schreiner, *Faith Alone*, 244-249.
- ¹¹⁷ Pozri D. A. Carson, Peter T. O'Brien, and Mark A. Seifrid, eds., *Justification and Variegated Nomism*, 2 vols. (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2001, 2004). „Je naivné domnievať sa, že v hlavnom prúde judaizmu, a predovšetkým v ľudovej predstavivosti neboli dobré skutky pokladané za záslužné... Hoci o tom medzi rabínmi neexistovala jasne stanovená a dôsledná náuka, svedectvá naznačujú, že zásluhy sa pokladali za protiklad previnení, a tých, ktorí ich mali nadbytok, považovali za spravodlivých.“ Silva, *Dictionary of New Testament Theology and Exegesis*, s.v. „dikaiosyne.“
- ¹¹⁸ Pozri napríklad Schreiner, *Faith Alone*, 249-252; Waters, *Justification and the New Perspective*, 158-170. Waters ukazuje, že v Rim 11,5,6 Pavol „porovnáva milosť a skutky tak, že sa vzájomne vylučujú“, preto „skutky“ nemožno chápať v etnickom zmysle, ale znamenajú „čokoľvek, čo ľudské bytosti konajú“. *Justification and the New Perspective*, 159. Waters skúma aj iné pavlovské pasáže o „skutkoch“ vo vzťahu k ospravedlneniu (Rim 4,4-6; 9,30-32; 10,5, Fil 3,2-11; Tít 3,5; Ef 2,9; 2Tim 1,9; Gal 3,10-12; 5,3,4) a prichádza k rovnakému záveru, že „skutky“ sa v týchto pasážach nevzťahujú na znamenia židovskej identity, ako to tvrdia predstavitelia nového pohľadu, ale na „ľudskú činnosť“ a v židovskom kontexte na „židovské snahy dosiahnuť spravodlivosť dodržiavaním Zákona“. *Ibid.*, 158, 159.
- ¹¹⁹ Pozri typológiu veľkňazského turbanu v 2Moj 28,38, kde je Áronovi povedané, že je „zodpovedný za nepravosť Izraelitov pri obetovaní toho, čo prinesú ako posvätný dar“. Tim Arena píše: „Nehovorí sa tu, že veľkňaz je zodpovedný za vedomý ťažký hriech alebo za vzburu proti Bohu (hoci aj tie sa na inom mieste spomínajú), keď נָשָׂא [nesie nepravosť] Izraelcov. Je tu povedané, aby si pri prinášaní „posvätných darov“ (t. j. pri akomkoľvek zapojení do služby vo svätyni) uvedomovali, že existuje nepravosť, za ktorú sa musí niesť zodpovednosť a musí sa napraviť, aj keď (ako kňazi) robia to, čo im Boh prikázal. Všetci ľudia sú hriešni, aj keď robia to, čo od nich Boh žiada, pretože všetci zhrešili a od narodenia majú poškvrnenú prirodzenosť, ktorá všetko kazí (Ž 51,6; Ef 2,3; 1Moj 8,21; Prísľ 22,15; Jer 17,9; Rim 7,14-23).“ (“The Holy Attire of the High Priest and His Role in Bearing Guilt: An Exegetical Examination of Exodus 28:29-38” [unpublished paper, Andrews University Theological Seminary, 2016], 12).
- ¹²⁰ Pre novozmluvné odkazy na Izaiáša 53 pozri predovšetkým Michael J. Wilkins, “Isaiah 53 and the Message of Salvation in the Four Gospels,” in Darrell L. Bock and Mitch Glaser, eds., *The Gospel According to Isaiah 53: Encountering the Suffering Servant in Jewish and Christian Theology* (Grand Rapids, MI: Kregel Academic, 2012), 109-132; alebo aj v Craig A. Evans, “Isaiah 53 in the Letters of Peter, Paul, Hebrews, and John,” in Bock and Glaser, *The Gospel according to Isaiah 53*, 145-170. Pavlove citácie a narážky na Iz 52,13-53,12 zahrnujú aj Rim 15,21 a 1Kor 2,9 (Iz 52,15; 64,4); Rim 10,15.16 (Iz 53,1; 52,7); Rim 4,25 (Iz 53,4.5); 1Kor 5,7 (Iz 53,7); 1Kor 15,3 (Iz 53,8.9) a Rim 5,19 (Iz 53,11). Okrem tých, ktoré uvádza Evans, odkazujeme ešte na zmienky Iz 52,6.9 v 2Kor 5,21, ku ktorým sa vrátíme neskôr.
- ¹²¹ Hlbšiu analýzu zástupného zmierenia a náznakov ospravedlnenia v piesni Hospodinovoho služobníka (Izaiáš 53) možno nájsť najmä v Bock and Glaser, *The Gospel According to Isaiah 53*; KyeSang Ha, “Cultic Allusions in the Suffering Servant Poem (Isaiah 52:13-53:12),” (PhD diss., Andrews University, 2009); Jeffery, Ovey, and Sach, Pierced for Our Transgressions, 52-67; F. Duane Lindsey, *The Servant Songs: A Study in Isaiah* (Chicago: Moody, 1985); J. Alec Motyer, *The Prophecy of Isaiah: An Introduction and Commentary* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1993), 442, 443; and Edward J. Young, *The Book of Isaiah*, vol. 3 (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1972), 334-359.

- ¹²² Evans, “Isaiah 53 in the Letters of Peter, Paul, Hebrews, and John,” 161.
- ¹²³ Podrobnejšiu diskusiu o pasáži 2Kor 5,12–21 a jej učení o pripočítaní hriechu na Krista a jeho spravodlivosti na veriaceho pozri napríklad v Piper, *Counted Righteous in Christ*, 68, 69; Schreiner, *Faith Alone*, 186–188, 258, 259; Waters, *Justification and the New Perspective*, 177–179.
- ¹²⁴ Murray J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text*, The New International Greek Testament Commentary (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2005), 455.
- ¹²⁵ Schreiner, *Faith Alone*, 180. Wright píše: „Ak Pavol používa súdnu terminológiu, nedáva zmysel a nech to už vyjadríme akokoľvek, že sudca pripočítava, prideluje, odkazuje, prenáša alebo inak prevádza svoju spravodlivosť buď na žalobcu alebo obžalovaného“. *What Saint Paul Really Said*, 98. Potom pokračuje: „Sudca neodel obžalovaného vlastnou ‚spravodlivosťou‘. To s tým nemá nič spoločné. Ani obžalovanému nedal ničdo, čo voláme ‚spravodlivosťou Mesiáša‘. Ak by to tak aj bolo, Pavol to ani len nenaznačil. Sudca iba vydal rozsudok súdu nad hriechom, vo (vedomí) vernej smrti Mesiáša, aby tí, ktorí patria Mesiášovi, sami v sebe ‚bezbožní, bez cností a zásluh, teraz počuli verdikt súdu, že sú ‚práve v poriadku‘“. Wright, *Justification*, 206.
- ¹²⁶ Schreiner, *Faith Alone*, 260. Podľa Schreineru nás Wright uvádza do omylu tvrdením, že ak je ospravedlnenie súdne vyhlásenie, nie je založené na morálnom stave (človeka) ... Wright sa mylí v tom, že jasne nezadefinuje, akú úlohu hrá morálnosť charakteru pri ospravedlnení. Pretože oddeľuje morálny stav od súdnej deklarácie, nevidí správne úlohu Kristovej spravodlivosti pri ospravedlnení. Keď sudca v Izraeli niekoho vyhlásil za vinného alebo nevinného, urobil to na základe morálnej viny alebo neviny obžalovaného [5Moj 25,1]. ... Základná otázka je, ako môže Boh vyhlásiť hriešnikov za spravodlivých. ... Odpoveď Písma znie, že Otec z veľkej lásky poslal svojho Syna, ktorý dobrovoľne a ochotne sám seba obetoval za hriešnikov, aby bol hnev, ktorý si zaslúžia hriešníci, vyliaty na Syna (Rim 3,24–26). Boh môže vyhlásiť hriešnikov za právne čistých, pretože vďaka Kristovej obeti je im odpustené. Boh obhajuje svoju *morálnu spravodlivosť* v ospravedlnení hriešnikov, pretože Kristus na seba berie trest a hnev, ktorý si zaslúžia hriešníci.“ (Ibid., 259)
- Wright tvrdí, že jeho názor o „zastúpení“ (reprezentácii) je dostatočný, aby vyjadril to, čo chce vyjadriť tradičný postoj o pripočítaní (spravodlivosti). Tieto názory sa však nemusia vylučovať, ako sme poukázali v predchádzajúcich poznámkach k Rim 5,21 a 2Kor 5,21. Dielo Krista zahŕňa nielen zastúpenie (reprezentáciu), ale aj pripočítanie.
- ¹²⁷ Sproul stručne predstavuje katolícke stanovisko: „Rím odmieta predstavu o pripočítanom súdnom ospravedlnení, pretože sa odohráva v rovine, kde je Boh vtiahnutý do ‚právneho výmyslu‘. Tým vrhá tieň na integritu Boha a na jeho spravodlivosť. Tvrdí, že ak Boh pokladá za spravodlivého niekoho, kto vo svojej podstate spravodlivý nie je, je do určitej miery zatiahnutý do akéhosi vymysleného podvodu. Rím nemôže tolerovať Lutherov výrok: *simul iustus et peccator*. Pre rímsku cirkev je človek buď spravodlivý, alebo hriešnik – nemôže byť obidvoje zároveň. Za spravodlivého môže byť vyhlásený len človek, ktorý je naozaj spravodlivý.“ “The Forensic Nature of Justification,” 37, 38.
- ¹²⁸ Ibid., 39.
- ¹²⁹ Gerstner, “The Nature of Justifying Faith,” 114.
- ¹³⁰ Pozri hlavne Ronald Y. K. Fung, “‘Justification’ in the Epistle of James,” v Carson, *Right With God*, 146–162.
- ¹³¹ Pozri MacArthur, “Jesus and the Doctrine of Justification,” 1–22. MacArthur tvrdí, že „hoci Kristus nevysslovil nijaký *formálny* výrok o ospravedlnení (ako napríklad Pavol v epištole Rimanom), ospravedlnenie vierou podopiera a preniká celé jeho evanjeliové zvestovanie.

Aj keď Ježiš nepredniesol reč na túto tému, nie je ťažké na základe Kristovej zvestovateľskej služby ukázať, že učil *sola fide*.“ Ibid., 15. MacArthur odkazuje na Ježišove výroky, že „kto počúva moje slovo a verí... má večný život a prešiel zo smrti do života“ (Ján 5,24) alebo skúsenosť lotra na kríži (Luk 23,24), ktorý pre svoje ospravedlenie nemusel nič vykonať. Pokračuje zmienkou o Ježišových uzdraveniach, kde Kristus hovorí „tvoja viera ťa uzdravila“ (Mat 9,22; porovnaj Mar 5,34; 10,52; Luk 8,48; 17,19; 18,42). Existuje jedna pasáž – Luk 18,9–14, kde „Ježiš dokonca vyhlasuje niektorých za „spravodlivých“, čo poskytuje najlepší vhľad do Kristovho učenia o ospravedlení“. Ibid., 16. MacArthur ukazuje, že podobenstvo o farizejovi a mýtnikovi obsahuje základné prvky učenia o ospravedlení z viery. Ponúkam vlastné usporiadanie jeho hlavných myšlienok o ospravedlení: (1) je iba z viery, pretože farizeji „si namýšľali, že sú spravodliví (v. 9)“, kým kajúcny mýtnik sa len jednoducho skryl pod Božiu milosť a odišiel ospravedlený bez konania akýchkoľvek skutkov; (2) je okamžitým súdnym Božím vyhlásením, nie procesom; (3) mýtnik si bol vedomý svojej nespravodlivosti a že aj jeho najlepšie skutky sú hriešne; (4) odišiel domov ospravedlený, čo naznačuje, že mu bola pripočítaná spravodlivosť niekoho iného (Krista) (ako vo Fil 3,9; Rim 4,9–11); (5) ospravedlenie bolo v zásade odpustením alebo zbavením viny hriešnika. Ibid., 16-20. Zároveň Ježiš používa výraz *ospravedlenie* na označenie času posledného súdu, keď budú všetci ospravedlení podľa svojich skutkov (pozri Matúš 12,36.37 a poznámku 132). Podrobnejšiu diskusiu o úlohe viery v spasení podľa Ježiša, pisateľov evanjelií a Skutkov pozri v Schreiner, *Faith Alone*, 113-120.

¹³² V tejto štúdií nie je priestor na rozsiahlejšie spracovanie úlohy poslušnosti ako dôkazu pravosti viery na poslednom eschatologickom súde. Tému som rozpracoval v štúdií s názvom „Final Justification According to Works: Is N.T. Wright Right?“ a predniesol na výročnom zhromaždení ETS v novembri 2010. Zdá sa, že niektoré pavlovské pasáže opisujú zbavenie viny na poslednom súde výrazom *ospravedlenie* a toto „posledné ospravedlenie“ je podľa skutkov (pozri Rim 2,13: „Lebo pred Bohom nie sú spravodliví poslucháči zákona, ale ospravednení budú tí, čo plnia zákon.“ [*dikaióthésontai*, od slova *dikaioó*]). Aj Ježiš hovorí o poslednom súde ako o „ospravedlení“: „Hovorím vám však, že v deň súdu sa ľudia budú zodpovedať za každé prázdne slovo, ktoré vyrieknu. Na základe svojich slov budeš ospravednený [*dikaióthésé*] a na základe svojich slov budeš odsúdený.“ (Mat 12,36.37) Porovnanie pasáží z pavlovských spisov a iných častí Písma naznačuje, že posledný súd bude „podľa skutkov“ (pozri Davidson, „Final Justification According to Works,“ 4–10, kde citujem asi tridsať pasáží z Pavlových spisov, asi dvadsať pasáží z ostatných spisov Novej zmluvy a asi dvadsať zo Starej zmluvy). Ivan Blazen veľmi dobre vyjadruje môj vlastný záver: „Biblia učí, že ospravedlenie patrí k ‚posledným veciam‘, pretože prenáša očakávané rozhodnutie o zbavení viny na poslednom súde do prítomnosti. ... Hoci požehnanie zo zbavenia viny na budúcom súde je účinné už teraz, Písmo jasne hovorí, že Boh chce na poslednom súde vidieť ospravednených veriacich, ktorí prostredníctvom jeho milosti prinášali ovocie na jeho slávu. ... Nová história, ktorú Boh dáva každému veriacemu, sa nekončí, keď príde ku Kristovi a je ospravedlený. Vtedy sa len začína. Na konci Boh žiada ospravedlenie s jej ovocím. *Nie podľa výroku, sme spasení vierou a skutkami*, ale v zmysle, že ospravedlenie je zdrojom posväteného ovocia. ... Kríž je nástroj, ktorým sa ospravedlenie vykonáva. Viera je nástroj, ktorým sa ospravedlenie prijíma a dobré skutky sú nástroj, ktorým sa ospravedlenie prejavuje. Skutky spravodlivosti [na poslednom súde] dosvedčujú realitu a životodarnosť ospravedlenia.“ (Ivan T. Blazen, „Justification and Judgment,“ v *The Seventy Weeks, Leviticus, and the Nature of Prophecy*, ed. Frank B. Holbrook [Washington, DC: Biblical Research Institute, 1986], 339-388nn, 364, 387).

Na poslednom súde skutky viery v živote kresťana dokazujú pravosť viery. Lenže rozhodujúcim dôvodom prijatia na súde nie sú skutky konané v moci Ducha, ale Kristova spravodlivosť. Blazen zdôrazňuje, že „kým Kristov charakter možno napodobňovať a približovať sa mu, jeho nekonečná dobrota je nedosiahnuteľná. Pre [posledný] súd musia preto platiť tieto dve pravdy: (1) je tam prítomné posvätené ovocie ospravedlnenia, ale (2) ospravedlnenie musí pokračovať v úlohe omilostenia.“ *Ibid.*, 367.

- ¹³³ Köhler et al., *Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, s.v. “*emunah*.”
- ¹³⁴ R. M. Moody, “The Habakkuk Quotation in Romans 1:17,” *Expositor Times* 92, no. 7 (1981): 205-208.
- ¹³⁵ Pozri Rahel Schafer and Paul Petersen, *Habakkuk*, Seventh-day Adventist International Bible Commentary (Nampa, ID: Pacific Press®, čoskoro bude vydaný). Pavlov odkaz na Hab 2,4 nevychádza presne ani z hebrejského textu ani zo Septuaginty. Zdá sa, že apoštol sa snaží vystihnúť nielen obidva spomenuté významy – ospravedlnenie z viery a vernosť ospravedlenných –, ale aj naznačiť, že podľa pôvodných Habakukových slov práve Mesiášova vlastná viera a vernosť sú rozhodujúcim základom nielen pre naše ospravedlnenie, ale aj pre posvätenie.
- ¹³⁶ Tradičný pohľad na ospravedlnenie hlásaný reformátormi je potvrdený aj skúmaním biblického svedectva. Ellen G. Whiteová potvrdzuje, že „Luther jasne vyučoval náuku o ospravedlnení z viery.“ *The Great Controversy*, 253. Neznamená to však, že sa od reformácie 16. storočia neobjavili v tomto učení nové myšlienky. V tejto kapitole sme mali príležitosť krátko polemizovať s tvrdeniami nového pohľadu na Pavla, predovšetkým o tradičnom reformáčnom pohľade na ospravedlnenie, ktoré jeho predstavitelia odmietajú. Zistili sme, že nový pohľad oprávnene prichádza so širším kontextom náuky o ospravedlnení, lenže odmieta niektoré prvky tradičného pohľadu, čo zvyčajne pramení z vykreslenia „falošných protikladov“. Pozri Schreinerovo zhrnutie troch hlavných Wrightových nesprávnych protikladov (*Faith Alone*, 244): „Po prvé, nesprávne tvrdí, že ospravedlnenie je predovšetkým o ekzeziológii, a nie o soteriológii. Po druhé, do témy často vnáša nesprávne protiklady tvrdením, že Izrael zlyhal v poslaní prinášať požehnanie pre svet, kým Pavol sa sústreďuje na hriešnosť Izraela. Po tretie, zastáva názor, že ospravedlnenie je vyhlásením Božej spravodlivosti, ale nezahŕňa doň pripočítanie Božej spravodlivosti.“ Každému z týchto „nesprávnych protikladov“ sme sa v diskusií krátko venovali. Pozri *ibid.*, 243-261.
- ¹³⁷ V poznámkovom aparáte (a príležitostne v hlavnom texte) tohto zhrnutia citujeme vybrané pasáže zo spisov Ellen G. Whiteovej, ktoré podporujú učenie o ospravedlnení vychádzajúce z Písma.
- ¹³⁸ Ellen G. White, MS 91, 1899.
- ¹³⁹ Ellen G. Whiteová často definuje ospravedlnenie ako „odpustenie, omilostenie“. Z viac ako päťdesiatich odkazov uvedieme napríklad: „Keď kajúcny skrušený hriešnik pred Bohom rozpoznáva, že ho Kristus vykúpil a prijíma toto vykúpenie ako svoju jedinú nádej v tomto aj v budúcom živote, jeho hriechy sú odpustené. Toto je ospravedlnenie z viery.“ *Faith and Works*, 103.
- „Ospravedlnenie je úplné odpustenie hriechov. Keď hriešnik prijme Krista vierou, v tej chvíli je ospravedlnený. Je mu pripočítaná Kristova spravodlivosť a už by nikdy nemal pochybovať o Božej odpúšťajúcej milosti.“ *The Faith I Live By*, 107, citované v Nichol, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1071; “Faith and Good Works,” *Signs of the Times*, May 19, 1898).
- „Keď Boh odpúšťa hriešnikovi, oslobodzuje ho od trestu, ktorý si zaslúži a vníma ho tak, akoby neherešil. Ziskava Božiu priazeň a Boh ho ospravedľňuje vďaka zásluhám Kristovej spravodlivosti.“ Ellen G. White, *A New Life* (Washington; DC: Review and Herald®, 1972), 20.
- „Odpustenie a ospravedlnenie sú jedno a to isté.“ Nichol, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1070.

Ellen G. Whiteová definuje ospravedlnenie aj všeobecnejšie: „Čo je to ospravedlnenie z viery? Je to Božie dielo, v ktorom je sláva človeka položená do prachu a robí pre človeka to, čo pre seba z vlastných síl človek urobiť nemôže. Keď ľudia vidia vlastnú ničotu, sú pripravení prijať odev Kristovej spravodlivosti.“ *The Faith I Live By*, 111.

„Ospravedlnenie je úžasné dielo vykonané pre hriešnika, ktorý je poškrvnený a znečistený zlom. Ten, ktorý vždy hovorí pravdu, ho vyhlasuje za spravodlivého. Pán pripočítava veriacemu Kristovu spravodlivosť a vyhlasuje ho pred celým vesmírom za spravodlivého. Prenáša jeho hriechy na Ježiša, hriešnikovho zástupcu, náhradníka a ručiteľa. Na Krista kladie nepravosť každého veriaceho človeka. Toho, ktorý nepoznal hriech, urobil za nás hriechom, aby sme sa v ňom stali Božou spravodlivosťou.“ 2Kor 5,21.“ *Ibid.*, 112.

¹⁴⁰ „Odpustenie a ospravedlnenie je jedno a to isté. Prostredníctvom viery prechádza veriaci z postavenia rebela, dieťaťa hriechu a satana do postavenia človeka oddaného Ježišovi Kristovi, nie pre *vlastnú dokonalosť*, ale vďaka Kristovi, ktorý ho adoptoval za svoje dieťa. Hriešnik dostáva odpustenie hriechov, pretože tieto hriechy nesie jeho Zástupca a Ručiteľ. Pán (Ježiš) hovorí svojmu nebeskému Otcovi: ‚Toto je moje dieťa. Zbavujem ho rozsudku smrti a dávam mu poistnú zmluvu na život – večný život – pretože som zaujal jeho miesto a trpel za jeho hriechy. Je to dokonca môj milovaný syn.‘ Preto človek – ospravedlnený a odetý do krásnych šiat Kristovej spravodlivosti, stojí pred Bohom ako bezchybný.“ Ellen G. White, *Reflecting Christ* (Hagerstown, MD: Review and Herald, 1985), 74; Ellen G. White, *Manuscript Releases*, vol. 9 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 301 (pridaný dôraz).

¹⁴¹ „Spravodlivosť je poslušnosť zákona. Zákon požaduje spravodlivosť a tú hriešnik zákonu dlhuje. Nie je však schopný ju dosiahnuť. K spravodlivosti sa môže dostať iba prostredníctvom viery. Vierou môže priniesť Bohu Kristove zásluhy a Pán preniesie poslušnosť svojho Syna na hriešnika. Ľudské zlyhanie je nahradené Kristovou spravodlivosťou a Boh prijíma, odpúšťa, ospravedľňuje kajúcneho a veriaceho človeka a vníma ho, akoby bol spravodlivý. Miluje ho tak, ako miluje svojho Syna. Takto sa viera pokladá za spravodlivosť.“ White, *Selected Messages*, bk. 1, 367.

„Pre Otca je výsadou odpustiť naše prehrešky a hriechy, pretože Kristus na seba vzal našu vinu a omilostil nás, keď nám pripočítal vlastnú spravodlivosť. Kristova obeť úplne naplnila požiadavky spravodlivosti.“ White, *Faith and Works*, 103, 104.

„Kristova spravodlivosť robí kajúcneho hriešnika prijateľného pre Boha a spôsobuje jeho ospravedlnenie. Nech bol akokoľvek hriešny, ak verí v Ježiša ako svojho osobného Spasiteľa, stojí pred Bohom v čistom rúchu Kristovej spravodlivosti, ktorá mu bola pripočítaná.“ *Ibid.*, 106.

„Prostredníctvom pripočítanej Kristovej spravodlivosti hriešnik pociťuje, že mu je odpustené a žije vo vedomí, že zákon ho už viac neodsudzuje, pretože je v súlade so všetkými jeho zásadami. Je to prednosť, že je pokladaný za nevinného, ak číta alebo premýšľa o treste nad neveriacimi a hriešnymi. Vierou sa drží Kristovej spravodlivosti. Vie, že je hriešnik a porušuje svätý Boží zákon, no on sa pozerá na dokonalú Kristovu poslušnosť, na jeho smrť na kríži za hriechy sveta. Žije v istote, že je ospravedlnený z viery pre Kristove zásluhy a Kristovu obeť. Uvedomuje si, že Boží Syn dodržal zákon za neho a že veriaci hriešnik nedostane trest za previnenie. Živá Kristova poslušnosť oblieka veriaceho hriešnika do spravodlivosti, ktorá spĺňa požiadavky zákona.“ Ellen G. White, *Sons and Daughters of God* (Washington, DC; Review and Herald®, 1955), 240

¹⁴² Je pravda, že sa tu používa výraz „akoby“. „Hriešnici môžu byť Bohom ospravedlnení, len ak odpustí ich hriechy, zbaví ich trestu, ktorý si zaslúžia a zaobchádza s nimi, *akoby* boli skutočne spravodliví a nezhršli. Prejavuje im priazeň a vníma ich, *akoby* boli spravodliví.“ Ellen G. White, *Our High Calling* (Washington, DC; Review and Herald®, 1961), 52 (pridané

dôrazy). To však neznamená, že ospravedlenie je „*právna fikcia*“. „Keď nás Boh robí spravodlivými prostredníctvom pripočítanej Kristovej spravodlivosti, vyhlasuje nás za spravodlivých a zaobchádza s nami ako so spravodlivými. Pozerá sa na nás ako na svoje drahé deti.“ White, *The Faith I Live By*, 112.

My sme skutočne „urobení spravodlivými“, aj keď nie vlastným pričinením, ale pretože Kristova spravodlivosť nám bola skutočne pripočítaná a Boh nás vníma ako spravodlivých „v Kristovi“. „Toho, ktorý nepoznal hriech, urobil za nás hriechom, aby sme sa v ňom stali Božou spravodlivosťou.“ (2Kor 5,21)

¹⁴³ Niektorí interpretujú nasledujúci výrok tak, že ospravedlenie zahrnuje zmenu srdca aj vyhlásenie o odpustení a omilostení: „Božie odpustenie nie je iba právny úkon, ktorým nás Boh oslobodzuje od trestu. Nie je to len odpustenie *hriechu*, ale aj o oslobodenie *od hriechu*. Je to dar zachraňujúcej lásky, ktorá pretvára srdce.“ Ellen G. White, *Thoughts From the Mount of Blessing* – Oakland, CA: Pacific Press, 1896), 114 (dôrazy sú v origináli). Pasáž však zaznieva v kontexte Ježišovho Kázania na vrchu a Ellen G. Whiteová komentuje Ježišov výrok „odpušť nám naše hriechy, ako aj my odpúšťame každému svojmu dlžníkovi“ (Luk 11,4), pričom poukazuje, že „odpustenie od Boha dostávame len vtedy, ak odpúšťame ostatným“. Ibid., 113. Whiteová nehovorí, že ospravedlenie zahŕňa vieru aj skutky, ale to, že ospravedľujúca viera je viera uskutočňovaná (funkčná). Nikto nemôže získať odpustenie (ospravedlenie) bez toho, aby zároveň neprijímal odpúšťajúceho ducha (posvätenie).

Božie ospravedlenie (odpustenie) nie je lačná milosť, ktorá vedie k antinomianizmu alebo k životu, ktorý berie hriech na ľahkú váhu. Ellen G. Whiteová jasne píše: „Boh môže byť zároveň spravodlivý a zároveň ospravedľovať hriešnika prostredníctvom Kristových zásluh. Človek nemôže obliecť svoju dušu rúchom Kristovej spravodlivosti, ak zároveň vedome hreší alebo zanedbáva známe povinnosti. Skôr než Boh udelí spravodlivosť, žiada úplne odovzdanie srdca. Aby si človek udržal ospravedlenie, mal by prejavovať ustavičnú poslušnosť prostredníctvom funkčnej, živej viery, ktorá koná z lásky a očisťuje dušu.“ White, *Selected Messages*, bk. 1, 366.

¹⁴⁴ „Treba jasne povedať, že prostredníctvom ľudských zásluh nedokážeme urobiť nič pre naše postavenie pred Bohom ani ovplyvniť Božie obdarovanie. Ak by viera a skutky mohli zabezpečiť každému dar spasenia, potom je Stvoriteľ podriadený stvoreniu. Vytvára sa tak príležitosť zameniť klamstvo za pravdu. Ak si možno zaslúžiť spasenie tým, čo konáme, potom sme v rovnakom postavení ako katolíci, ktorý získava odpustenie v spovedi. Spasenie sa potom vníma ako dlh, ktorý sa dá zaradiť ako mzda. Ak si človek nemôže zaslúžiť spasenie dobrými skutkami, potom ho musí hriešnik prijať len z milosti, pretože prijíma a verí v Ježiša. Spasenie je dar, za ktorý nemusíme nič platiť. Ospravedlenie z viery prekračuje akúkoľvek diskusiu. Každá polemika sa končí vo chvíli, keď si uvedomíme, že zásluhy padlého človeka postavené na dobrých skutkoch mu nikdy neprinesú večný život.“ White, *Faith and Works*, 19, 20.

¹⁴⁵ Slovné spojenie „prázdne ruky viery“, pozri v Ellen G. White, „Feeding the Five Thousand“, *Signs of the Times*, August 19, 1897, para. 14. Uvedený výrok často používali aj reformátori.

¹⁴⁶ „Vo viere nie je nič, čo z nej robí nášho spasiteľa. Viera *neodstraňuje* našu vinu. Kristus je Božou mocou ku spaseniu pre všetkých, ktorí veria. Ospravedlenie prichádza prostredníctvom zásluh Ježiša Krista – on zaplatil cenu za vykúpenie hriešnika. A predsa môže byť veriaci Ježišom ospravedľovaný iba prostredníctvom viery v jeho krv.“ White, *The Faith I Live By*, 107.

„Viera je podmienka, ktorú Boh ustanovil, aby odpustil hriešnikom. Neobsahuje nijakú cnosť, ktorou by sa spasenie dalo zaslúžiť. Viera sa len chytá Kristových zásluh, ktoré vyslobodzujú z hriechu. Viera predstavuje Kristovu dokonalú poslušnosť namiesto hriešnikových prestúpení a neprávností. Ak hriešnik verí v Krista ako osobného Spasiteľa, potom mu Boh

podľa neomylných zaslúbení odpustí hriechy a zdarma ho ospravedlní. Kajúcnik si uvedomuje, že dosiahol ospravedlnenie vďaka Kristovi, ktorý za neho zomrel ako zástupca a ručiteľ. Kristus je jeho vykúpenie a spravodlivosť.“ White, *Selected Messages*, bk. 1, 366, 367.

¹⁴⁷ Ellen Whiteová píše, že „mnohí sa mylia, keď sa snažia podrobne stanoviť rozdiely medzi ospravedlnením a posvätením. Do definície spomenutých výrazov často vnášajú vlastné myšlienky a špekulácie. Treba byť v otázke ospravedlnenia viery presnejší než samotné inšpirované Slovo?“ *The Faith I Live By*, 116, citované v Nichol, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1072. Niektorí chápu uvedený citát ako podporu názoru, že ospravedlnenie zahŕňa aj posvätenie, čo medzi nimi stiera rozdiel. No kontext uvedenej pasáže (uverejnenej v MS 21, 1891 a vydanéj v *Manuscript Releases*, 9:293-302) je výstraha Ellen G. Whiteovej tým, ktorí sa nezúčastnili na celom biblickom školení pre kazateľov v roku 1891, čo odôvodnili „obavou, že sa pri téme ospravedlnenia výlučne z viery zachádzajú príliš ďaleko a neupína sa dostatočne na zákon“. *Manuscript Releases*, 9:293.

Ako odpoveď na tieto obavy Ellen Whiteová napísala: „Stretnutia (kazateľov), na ktorých som sa zúčastnila, nedávajú nijaký dôvod na obavy. Strach vyvolávajú tí, ktorí nepočuli všetky vzácné prednášky, preto nemajú právo vysloviť taký záver.“ *Ibid.*

Hneď po tom, čo vyjadrila obavy z tých, ktorí sa snažia „podrobne stanoviť rozdiely medzi ospravedlnením a posvätením“, Ellen G. Whiteová napísala jeden z najsilnejších výrokov o povahe ospravedlnenia a jeho vzťahu k posväteniu:

„Keď si kajúcný hriešnik skrúšený pred Bohom uvedomí, že ho Kristus vykúpil a prijíma toto vykúpenie ako jedinou nádej v tomto aj v budúcom živote, jeho hriechy sú odpustené. To je ospravedlnenie z viery. Každý veriaci človek má prispôbiť svoju vôľu Božej vôli a zostať v stave pokánia a ľútosti budovaním viery vo vykupiteľské zásluhy Záchrancu a rastom v moci a k sláve (Božej).

Odpustenie a ospravedlnenie je jedno a to isté. Prostredníctvom viery prechádza veriaci z postavenia rebela, dieťaťa hriechu a satana do postavenia človeka oddaného Ježišovi Kristovi, nie pre vlastnú dokonalosť, ale vďaka Kristovi, ktorý ho adoptoval za svoje dieťa. Hriešnik dostáva odpustenie hriechov, pretože tieto hriechy nesie jeho Zástupca a Ručiteľ. Pán (Ježiš) hovorí svojmu nebeskému Otcovi: „Toto je moje dieťa. Zbavujem ho rozsudku smrti a dávam mu poisťnú zmluvu na život – večný život – pretože som zaujal jeho miesto a trpel za jeho hriechy. Je to dokonca môj milovaný syn. Preto človek – ospravedlnený a odený do krásnych šiat Kristovej spravodlivosti, stojí pred Bohom ako bezchybný.“ Hriešnik môže robiť chyby, ale nie je odvrhnutý bez milosti. Jeho jedinou nádejou je kajúcné volanie k Bohu a viera v Pána Ježiša Krista. Pre Otca je výsadou odpustiť naše previnenia a hriechy, pretože Kristus vzal na seba našu vinu a omilostil nás, keď nám pripísal vlastnú spravodlivosť. Kristova obeť dokonale naplnila požiadavky spravodlivosti.

Ospravedlnenie je opak odsúdenia. Boh prejavuje bezhraničnú milosť tým, ktorí si ju vôbec nezaslúžia. Vďaka Ježišovi, ktorý sa stal obeťou za naše hriechy, odpúšťa prestúpenia a hriechy. Vierou v Krista vinný hriešnik získava Božiu priazeň a pevnú nádej na večný život.“ (*Ibid.*, 9:301, 302)

¹⁴⁸ „Spravodlivosť, ktorou sme ospravedlnení, je pripočítaná. Spravodlivosť, ktorou sme posvätení, je prepožičaná. Prvá nás oprávňuje vstúpiť do neba, druhá nás uspôsobuje pre život v nebi.“ White, *The Faith I Live By* 116; Ellen G. White, „Qualifications for the Worker,“ *Advent Review and Sabbath Herald*, June 4, 1895, 353. Niektorí pochopili uvedený výrok Ellen G. Whiteovej ako vyjadrenie, že súčasťou nášho spasenia je Kristova prepožičaná spravodlivosť: „Jediný základ našej nádeje je v Kristovej spravodlivosti, ktorá nám bola pripočítaná, a v tej (spravodlivosti), ktorú koná jeho Duch v nás a cez nás.“ Ellen G. White, *Steps to Christ* (Washington, DC:

Review and Herald[®], 1956), 63. No kontext opisuje ospravedlenie a posvätenie. Predchádzajúce odseky jasne ukazujú, že jediným základom nášho ospravedlnenia je Kristova pripočítaná spravodlivosť: „Keď sa mu odovzdáš a prijmeš ho ako svojho Spasiteľa, nech si akokoľvek hriešny, v jeho mene si pokladaný za spravodlivého. Kristov charakter zastupuje tvoj charakter a Boh ťa prijíma, akoby si nikdy nezhrešil.“ White, *Steps to Christ*, 62.

Ďalší odsek opisuje dielo posvätenia: „Ba čo viac, Kristus mení srdce.“ Ibid. Dielo Svätého Ducha pri premene nášho života je dôkaz, že naše ospravedlenie z viery je skutočné a dáva nám nádej (Rim 5,1.2). Netvorí však základ nášho ospravedlnenia, pretože naše skutky, hoci sú vykonané v moci Svätého Ducha, „nemajú Božiu slávu“ (Rim 3,23) a treba, aby boli zakryté krvou Kristovho vykúpenia a kadidlom jeho spravodlivosti. White, *Selected Messages*, bk. 1, 344.

¹⁴⁹ Všimnime si, ako sa začína klasický výrok Ellen G. Whiteovej o ospravedlnení a posvätení (bez použitia týchto výrazov): „Keď sa mu odovzdáš a prijmeš ho ako svojho Spasiteľa, potom...“ Na prvom mieste je spojenie s Kristom a z neho pramení ospravedlenie aj posvätenie, opísané v nasledujúcich vetách. Ibid., 62, 63.

¹⁵⁰ „V Kristových zásluhách, ktoré nám preukázal tým, že vzal na seba trest za človeka, sme opäť postavení do Božej priazne a máme účasť na božskej prirodzenosti. Ak ľutujeme naše prestúpenia a prijímame Krista ako Životodarcu a osobného Spasiteľa, stávame sa s ním jedno a naša vôľa je uvedená do súladu s Božou vôľou. Staneme sa účastníkmi Kristovho života, ktorý je večný. Získame od Boha nesmrteľnosť, ktorá pramení z prijatia Kristovho života, pretože v Kristovi prebýva plnosť božstva telesne. Tento život je *tajuplným spojením* a súčinnosťou božského a ľudského.“ Ellen G. White, “The Life and Light of Men,” *Signs of the Times*, June 17, 1897, 5 (357) (pridaný dôraz); cf. Ellen G. White, *Maranatha* (Washington, DC: Review and Herald, 1976), 302.

¹⁵¹ Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 2 (Washington, DC: Review and Herald[®], 1958), 32, 33. Môžeme „sa odovzdať Kristovi a vedieť, že nás prijíma“. White, *Christ's Object Lessons*, 155 (pridaný dôraz).

„Prostredníctvom pripočítanej Kristovej spravodlivosti hriešnik *pocituje*, že mu je odpustené a žije vo vedomí, že zákon ho už viac neodsudzuje, pretože je v súlade so všetkými jeho zásadami. Je to prednosť, že je *pokladaný za nevinného*, ak číta alebo premýšľa o treste nad neveriacimi a hriešnymi. Vierou sa drží Kristovej spravodlivosti. Vie, že je hriešnik a porušuje svätý Boží zákon, no on sa pozerá na dokonalú Kristovu poslušnosť, na jeho smrť na kríži za hriechy sveta. Žije v istote, že je *ospravedlnený z viery pre Kristove zásluhy a Kristovu obeť*. Uvedomuje si, že Boží Syn dodržal zákon za neho a že veriaci hriešnik nedostane trest za previnenie. Živá Kristova poslušnosť oblieka veriaceho hriešnika do spravodlivosti, ktorá splňa požiadavky zákona.“ White, *Sons and Daughters of God*, 240 (pridaný dôraz).

¹⁵² White, *Christ's Object Lessons*, 155 (pridaný dôraz).

¹⁵³ „Keď [Kristus] vidí ľudí, ako dvíhajú bremená a snažia sa ich pokorne niesť – s nedôverou v seba samých, ale s dôverou v neho, pridáva k ich dielu svoju dokonalosť a dostatočnosť a Otec to prijíma. Sme prijatí v Milovanom. Nedostatky hriešnika sú prikruté dokonalosťou a plnosťou Pánovej spravodlivosti. Na tých, ktorí sa s úprimnou vôľou a skrúšeným srdcom snažia žiť podľa Božích ustanovení, Boh hľadí so súcitnou a nežnou láskou. Pokladá ich za poslušné deti a pripisuje im Kristovu spravodlivosť.“ Ellen G. White, *In Heavenly Places* (Washington, DC: Review and Herald[®], 1967), 23.

¹⁵⁴ White, *Patriarchs and Prophets*, 352.

¹⁵⁵ White, *Selected Messages*, bk. 1, 344.

¹⁵⁶ White, *Steps to Christ*, 62.

¹⁵⁷ White, *Selected Messages*, bk. 2, 32, 33.

¹⁵⁸ White, *Christ's Object Lessons*, 155; cf. *Selected Messages*, bk. 1, 314.

¹⁵⁹ White, *Selected Messages*, bk. 1, 356.

¹⁶⁰ *Ibid.*

¹⁶¹ Ellen G. White, *Testimonies to Ministers and Gospel Workers* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1923), 456.

KAPITOLA 5

POSVÄTENIE A DOKONALOSŤ SÚ DIELOM CELÉHO ŽIVOTA

Denis Fortin

A sám Boh pokoja nech vás celých posväťi a pri príchode nášho Pána Ježiša Krista nech vášho ducha zachová neporušeného a dušu i telo bez úhony.

(1Tes 5,23)¹

Keď adventisti siedmeho dňa hovoria o posvätení, zvyčajne citujú krátky výrok Ellen G. Whiteovej, ktorá už v roku 1875 a potom vo svojich ďalších spisoch neraz opakovala: „Posvätenie nie je dielom dňa alebo roka, ale celého života.“²

O adventistickom chápaní posvätenia hovorí druhá polovica desiateho základného vieroučného výroku „Skúsenosť spasenia“.

„Z nekonečnej lásky a milosrdenstva Boh kvôli nám stotožnil s hriechom Krista, ktorý hriech nepoznal, aby sme sa v ňom smeli stať pred Bohom spravodlivými. Pod vplyvom Ducha Svätého si uvedomujeme svoju úbohosť, uznávame svoju hriešnosť, ľutujeme svoje previnenia a veríme v Ježiša ako Spasiteľa a Pána, ako zástupcu i vzor. Táto zachraňujúca viera, ktorá prijíma spasenie, vzniká pôsobením Božej moci prostredníctvom Písma a je darom Božej milosti. Prostredníctvom Krista sme ospravedlnení, prijatí za Božích synov a Božie dcéry a vyslobodení z nadvlády hriechu. Prostredníctvom Ducha sme znovuzrodení a posvätení. Duch obnovuje našu myseľ, do nášho srdca vpisuje Boží zákon lásky a dáva nám moc žiť svätým životom. Ak zostávame v ňom, stávame sa účastníkmi božskej prirodzenosti a máme istotu spasenia teraz i na súde.“³

Tento vieroučný výrok vymenúva množstvo kľúčových pojmov súvisiacich s osobnou skúsenosťou spasenia človeka. Sú to pojmy, ktoré sú dôležité pre pochopenie teologického kontextu adventistického pohľadu na posvätenie. Skúsenosť spasenia sa začína láskou a milosrdenstvom Boha, ktorý v Kristovi milostivo zachraňuje ľudstvo. Svätý Duch iniciuje prvé kroky spasenia tým, že usvedčuje z hriechu, a potom vedie k pokániu a viere. To všetko sú dary Božej milosti, nie nejaké záslužné ľudské skutky. Ďalšie pojmy ukazujú na skúsenosť spasenia – kajúcní hriešnici sú ospravedlnení, adoptovaní do Božej rodiny, oslobodení z moci hriechu, znovuzrodení, posvätení a obnovení Duchom. Aj keď to desiaty vieroučný výrok presne a jasne nehovorí, je zrejmé, že posvätenie môžeme chápať ako dôsledok ospravedlnenia a prijatia. Skúsenosťou nového narodenia sa začína u človeka celoživotný proces posvätenia, súčasťou ktorého je duchovná obnova nášho myslenia, napísanie Božieho zákona lásky do nášho srdca, prijatie duchovnej sily žiť svätým životom a proces, pri ktorom sa stávame účastníkmi Kristovej božskej prirodzenosti. Tento výrok nehovorí nič o dokonalosti.

Aj keď nám tieto slová pripadajú jednoduché a jasné, adventisti siedmeho dňa sú často zmätení v chápaní významu a miesta posvätenia v našom spasení. Podobne ako mnohé ďalšie denominácie, aj adventisti často nesprávne chápu vzťah medzi spasením, ospravedlnením, posvätením a dokonalosťou. Niektorí sú bližšie k luteránskeму chápaniu, iní sú vo svojom uvažovaní wesleyovcami a ďalší majú veľmi blízko ku katolíckemu vnímaniu vzťahu medzi ospravedlnením a posvätením.⁴ Je zrejmé, že veľa nedorozumení medzi adventistami s. d. pramení aj z dôrazu na zachovávanie Božích prikázaní ako výrazu našej lásky k Bohu (pozri Ján 14,15). Jeden scenár času konca v adventistickej eschatológii jasne hovorí, že Božiu pečať (Zj 7,3.4) dostanú len tí, ktorí zachovávajú sobotu a všetky Božie prikázania.⁵ Je teda poslušnosť nevyhnutnou podmienkou nášho spasenia? Sme spasení vierou a poslušnosťou? Aký stupeň dobra musí taká poslušnosť dosiahnuť, aby spĺňala podmienky spasenia? Aká „dokonalá“ musí byť naša poslušnosť a aké bezchybné naše posvätenie, aby sme boli spasení? Mnoho zmätku a nepochopenia

o poslušnosti, posvätení a dokonalosti vyplýva z pohľadu, ktorý sa nazýva teológia poslednej generácie (TPG).

Teológia poslednej generácie učí, že ak si chce človek zaistiť spasenie, nevyhnutná je dokonalá poslušnosť a že bez takejto poslušnosti stráca spasenie. „Poslušnosť je podmienkou spasenia a súčasne pokračujúcou požiadavkou spasenia.“⁶ V tomto pohľade zohráva kľúčovú úlohu slobodná vôľa človeka, ktorá je dôležitejšia ako celkový príbeh. Slobodná vôľa je tu vnímaná ako nespútaná a nepoznačená hriешnou prirodzenosťou alebo prinajmenšom taká silná, že človek môže sám zvíťaziť nad svojou hriешnosťou. Teológia poslednej generácie učí, že tak, ako sa Ježiš dokázal vo svojom živote vždy správne rozhodnúť, kajúci hriешník sa tiež vždy rozhodne správne a bude dokonale poslúchať Božiu vôľu. Aj keď „Božie prikázania možno nedokážeme zachovávať bez obnovujúcej Božej milosti,“ skutočný kresťan „musí byť poslušný, aby bol spasený. Ale moja poslušnosť nie je sama osebe dostačujúca, aby som bol spasený. Ježiš za mňa zomrel na kríži. Priniesol dostatočnú obeť, aby som bol spasený, ale ja musím aktívne prijať jeho obeť. Otázka spasenia nie je len o dostatočnosti obete, ale aj o mojej ochote prijať ju.“⁷ Pozorne si všimnite nenápadnú rafinovanosť tejto argumentácie. Ježišova obeť na kríži nie je dostačujúca na to, aby človeka spasila, ak ju človek plne neprijme tým, že bude žiť životom dokonalej poslušnosti. O Ježišovej obeti hovorí, že „je dostatočná“ pre našu záchranu, ale nehovorí, že je úplne dostačujúca a záslužná. TPG nenápadne vyhlasuje, že Kristova obeť je nedostatočná a pridáva význam vlastnej poslušnosti v skúsenosti spasenia. Takáto poslušnosť je zjavne postavená na zásluhách. Celkom jasne tak TPG zastáva pelagiánsky pohľad na stav človeka a hriech, čím popiera úplnú dostatočnosť Kristovej obete spasiť ľudstvo a zvíťaziť vo veľkom spore. Tento názor učí, že ľudia musia niečo urobiť – aj keď tvrdí, že je to Božou milosťou a vierou – aby boli spasení a aby bol vesmír napokon vykúpený od hriechu. V skutočnosti, ako naznačuje názov knihy Herberta Douglassa *Boh v riziku*, sú to ľudia, kto zachraňuje Boha pred neschopnosťou, pretože Kristova obeť na kríži nie je dostačujúca, aby vyhlásila víťazstvo nad silami zla.

TPG má jasné stanovisko k úlohe poslušnosti, posvätenia a dokonalosti v spasení človeka – bez dokonalej poslušnosti nemôže byť spasenie. Posvätenie a poslušnosť nie sú ani tak *ovocím* ospravedlnenia a spasenia, ale sú *príčinou* spasenia – rovnako aj Božieho odpustenia hriechu. Dôsledky tohto pohľadu vedú priamo k pelagiánskemu zákonníctvu, ktoré človeku na jeho duchovnej ceste berie všetku nádej a istotu spasenia. Vo svojej pastoračnej službe som sa s tým stretával stále znovu v živote verných kresťanov, ktorým som slúžil. Cieľom tejto kapitoly je napomôcť získať vyváženejšie a súvislejšie adventistické pochopenie posvätenia a dokonalosti v kontexte ostatných kľúčových doktrín, ako sú napríklad stav človeka, ospravedlnenie milosťou prostredníctvom viery a úloha poslušnosti v posvätení a dokonalosti. Budeme sa tiež venovať niektorým prekrúteným tvrdeniam, ktoré zastáva TPG.

Božia láska a stav človeka⁸

Ako sme povedali, kresťanská náuka o spasení sa začína pri pojme Božia láska. Známa časť Jánovho evanjelia z dialógu medzi Ježišom a Nikodémom predstavuje kontext spasenia človeka: „Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nik, kto verí v neho, nezahynul, ale mal večný život.“ (Ján 3,16) Božím prvoradým zámerom lásky v Kristovi je spasiť ľudstvo a všetci, ktorí uveria, budú spasení milosťou prostredníctvom viery.⁹ Nie je to však také jednoduché. Stav človeka od pádu Adama a Evy celú situáciu skomplikoval. Ľudia sa nemôžu spasiť sami. Pavol v Liste Rimanom vykresľuje neutešený obraz situácie, v akej sa človek nachádza vo svojom prirodzenom stave:

„Nieto spravodlivého, niet ani jedného, niet rozumného, niet nikoho, kto by hľadal Boha. Všetci sa odklonili, napospol sa stali neužitočnými. Niet nikoho, kto by robil dobro, niet ani jedného... lebo všetci zhrešili a nemajú Božiu slávu.“ (Rim 3,10–12.23)

Ellen G. Whiteová hovorí, že pri stvorení „človek bol pôvodne obdarený ušľachtilými schopnosťami a duševne bol vyrovnaný. ...Neposlušnosť však zvrátila tieto [Adamove] schopnosti. ...Jeho prirodzenosť prestúpenním tak zoslabla, že vlastnou silou už nevedel odolať moci zla.“¹⁰ Čo pove-

dala o Adamovi bezprostredne po páde do hriechu, sa v oveľa väčšej miere prejavilo u jeho potomkov. „My sami nemôžeme uniknúť priehlbni hriechu, do ktorej sme upadli. Naše srdce je zlé a my ho nemôžeme zmeniť.“¹¹

Z toho vyplýva, že len Božia milosť môže zasiahnuť a umožniť nám, aby sme boli spasení. Adventisti hovoria o Božom zásahu v živote človeka podobným spôsobom, ako chápal Wesley „predbežnú“ milosť.¹² Predbežná milosť je Božie univerzálne dielo milosti pre všetkých ľudí, aby ich priťahol alebo zavolať k sebe (porovnaj Ján 1,9; 12,32). Je to Boh, kto urobil prvý krok pre záchranu ľudstva a túžobne si želá zachrániť stratených ľudí a priviesť ich späť k sebe. Ellen G. Whiteová to vyjadrila podobným spôsobom: „Len Božia milosť môže oživiť umŕtvené duchovné schopnosti a priťahnuť ich k Bohu, k svätosti.“¹³ Adventistická teológia o prvom hriechu alebo o hriešnej prirodzenosti sa podobá chápaniu Wesleyho a ostatných arminiánskych teológov, ktorí hovorili o celkovej skazenosti ľudskej prirodzenosti, ktorú dedíme od pádu Adama a Evy¹⁴, a o úplnej neschopnosti zachrániť sa sami. Hriešna prirodzenosť svojou vrodenuou mocou hriechu odcudzuje a oddeľuje ľudí od Boha – všetky ľudské bytosti sa narodili ako zatratené a potrebujú Spasiteľa.¹⁵ Boží iniciatívny krok predbežnej milosti je určený všetkým ľuďom, aby sa v nich obnovila určitá miera slobodnej vôle, ktorá bude dostatočná na to, aby odpovedala na Božie pozvanie k spaseniu (pozri Jer 31,3; Ján 1,9).

Ospravedlnenie milosťou prostredníctvom viery

Podobne ako v otázke Božieho postoja nepodmienennej lásky, hriešneho stavu človeka a predbežnej milosti, adventistické chápanie spasenia odzrkadľuje wesleyovsko-arminiánsky pohľad aj na ospravedlnenie a posvätenie. Adventisti chápu ospravedlnenie ako Božie odpustenie trestu za hriechy, pretože Kristova obeť zaplatila tento trest a zmenila postavenie hriešnika – z hriešnika sa stal spravodlivý človek vďaka Kristovej spravodlivosti pripočítanej hriešnikovi, ktorému bolo odpustené, keď uveril tomuto Božiemu zaslúbeniu. Takto to vyjadruje Pavol v Rim 3,21–4,8, kde jasne spája pojmy ospravedlnenie, viera, odpustenie a pripočítanie (alebo pripísanie) Kristovej spravodlivosti.

V roku 1890 Ellen G. Whiteová napísala: „Ospravedlnenie je úplne z milosti a nezískava sa nijakými skutkami, ktoré môže urobiť hriešny človek.“¹⁶ O rok neskôr dodáva: „Keď kajúci hriešnik koná pred Bohom pokánie, uvedomuje si Kristovo zmierenie za seba a prijíma ponúkané zmierenie ako svoju jedinú nádej v tomto živote a v živote budúcom, jeho hriechy sú odpustené. To je ospravedlnenie vierou.“¹⁷ Výrazmi pripomínajúcimi Wesleyho názory v jednom zo svojich kázaní Whiteová tiež poznamenala: „Odpustenie a ospravedlnenie je to isté. Prostredníctvom viery veriaci človek prechádza z postavenia vzbúrenca, dieťaťa hriechu a satana do postavenia človeka verného Ježišovi Kristovi, a to nie pre svoju vrodennú dobrotu, ale pretože ho Kristus adoptuje a prijíma za svoje dieťa. Hriešnikovi sú odpustené jeho hriechy, pretože tieto hriechy nesie jeho Zástupca a Ručiteľ... A tak človek, ktorému bolo odpustené a ktorý bol oblečený do nádherného rúcha Kristovej spravodlivosti, stojí pred Bohom bez chyby.“¹⁸ Podľa nej „ospravedlnenie je protikladom odsúdenia,“¹⁹ a „akokoľvek hriešny bol jeho život, ak on [hriešnik] uverí v Ježiša ako svojho osobného Spasiteľa, stojí pred Bohom v rúchu Kristovej pripočítanej spravodlivosti, ktorá je bez najmenej poškrvny.“²⁰ Ellen G. Whiteová neváhala prijať súdnu povahu ospravedlnenia vierou a pripočítanie Kristových zásluh kajúcemu hriešnikovi: „Namiesto tvojho charakteru je pred Bohom Kristov charakter a Boh ťa prijíma tak, ako keby si nikdy nebol zhrešil.“²¹ Navyše, kategoricky potvrdzuje celkovú dostatočnosť Kristovej obete na kríži, ku ktorej netreba nič pridať, aby mohol byť človek spasený.

Posvätenie milosťou prostredníctvom viery

Tieto úvodné myšlienky nám pomôžu správne prístupíť k otázke posvätenia. Kým ospravedlnenie je božské vyhlásenie odpustenia milostivo udeleného kajúcemu hriešnikovi na základe pripočítanej Kristovej spravodlivosti, posvätenie je dielo Božej milosti v kajúcich hriešnikoch, aby sa v nich obnovil Boží obraz.²² Toto dielo posvätenia nie je okamžité; je to „dielo celého života.“²³ V knihe *Skutky apoštolov* Whiteová píše: „Posvätenie nie je výsledkom okamihu, hodiny či dňa, ale celého života. Nezíska sa prílivom šťastných pocitov. Je to výsledok ustavičného zomierania hrie-

chu a stálego života pre Krista. Občasné chatrné úsilie nemôže odstrániť či upraviť povahové nedostatky. Zvíťazíme len dlhodobým vytrvalým úsilím, tvrdou disciplínou a neústupným bojom. Nikto nevie, aký ťažký boj nás čaká zajtra. Kým vládne satan, musíme potláčať vlastné ja a víťaziť nad hriechmi, ktoré nás tiesnia. Kým budeme žiť, nikdy nedospejeme k tomu, aby sme mohli povedať: *Dosiahol som konečný cieľ*. Posvätenie je výsledkom celoživotnej poslušnosti.²⁴

Rozdiel a spojenie medzi ospravedlnením a posvätením má veľký význam. Môžeme povedať, že človek je buď ospravedlnený, alebo nie; zároveň tiež platí, že človek je posväcovaný postupne. Wesley vysvetľuje, že keď je človek ospravedlnený, „práve v tom okamihu sa začína proces posvätenia... Od chvíle, keď sme sa znovuzrodili, začína sa postupné dielo posvätenia.“²⁵ Ospravedlnenie a posvätenie teda súvisia s Kristovou spravodlivosťou a pripravenosťou človeka pre nebo. Ospravedlnenie je pripočítaná spravodlivosť a dáva človeku právo na vstup do neba, kým posvätenie je udelená spravodlivosť a pripravuje človeka pre nebo.²⁶

Slová *svätý*, *posvätenie*, *posvätiť*, *posvätný* a *svätosť* pochádzajú zo slov s rovnakým slovným základom – z hebrejského *kadosh* a gréckeho *hagios*. Hlavný biblický význam *kadosh* a *hagios* je „dať stranou“, „oddeliť“ a „patriť Bohu“. V tomto zmysle hovorí Stará zmluva o „svätom dni“ (Iz 58,13), „svätom chlebe“ (1Sam 21,4) a Božom „svätom vrchu“ (Ez 20,40). Východiskovým bodom je Boh, ktorý je svätý a v ktorom spočíva svätosť všetkého ostatného (porovnaj 3Moj 11,44; 20,3; Oz 11,9; Iz 6,3; 1Pet 1,16).

Keď posvätenie aplikujeme na Boží ľud, je to pokračujúce pôsobenie Boha v živote veriaceho. Človek sa stáva skutočne svätým, oddeleným od tohto sveta, čoraz viac odovzdaným a zasväteným službe Bohu. Text 1Pet 2,9 hovorí o oddelení veriaceho od sveta: „Vy však ste vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, jeho vlastný svätý národ...“ V Ján 17,17 sa Ježiš zmieňuje o raste v poznaní a poslušnosti Božiemu slovu ako o diele posvätenia: „Posväť ich v pravde, tvoje slovo je pravda.“ O úplnom zasvätení Bohu a duchovnom raste hovorí Pavol v Liste Tesaloničanom: „A sám Boh pokojne nech vás celých posväti a pri príchode nášho Pána Ježiša Krista nech vášho ducha zachová neporušeného a dušu i telo bez úhony.“ (1Tes 5,23)

V Liste Galaťanom Pavol pripomína svojim čitateľom ich celoživotný záväzok rastu: „Hovorím však: Žite podľa Ducha a nebudete spĺňať žiadosti tela. ...Ak žijeme Duchom, podľa Ducha aj konajme.“ (Gal 5,16.25) Posvätenie je teda proces, v ktorom sa život človeka privádza do súladu s jeho zákonným postavením pred Bohom. Je to pokračovanie toho, čo sa začalo pri novom narodení (alebo znovuzrození) – v okamihu ospravedlnenia, keď boli človeku odpustené hriechy.

Podľa Millarda Ericksona jestvujú štyri významné rozdiely medzi ospravedlnením a posvätením: (1) ospravedlnenie je okamžitá udalosť, dokončená v danom momente, kým posvätenie je proces, ktorý trvá celý život; (2) človek je v danom okamihu buď ospravedlnený, alebo nie, ale posväčuje sa postupne; (3) ospravedlnenie je súdne vyhlásenie odpustenia a pripočítania Kristovej spravodlivosti, kým posvätenie je vlastná celoživotná premena charakteru človeka prostredníctvom udelenej Kristovej spravodlivosti a Kristovho charakteru; (4) ospravedlnenie je objektívne dielo týkajúce sa nášho postavenia pred Bohom, kým posvätenie je subjektívne dielo týkajúce sa nášho vnútorného človeka.²⁷

Pretrvávajúca prítomnosť hriechu

Aby sme predišli nezdravému zameraniu sa na poslušnosť a zákonníctvo, kresťanská náuka o posvätení musí byť jasne vyjadrená v kontexte rozhodujúceho aspektu stavu človeka: pretrvávajúca prítomnosť zdedeného hriechu a jeho moci ovládajúcej srdca a myseľ človeka (t. j. vlastná identita alebo ontologická povaha ľudských bytostí). Toto chápanie Luther vyjadril takto: *simul justus et peccator*, „spravodlivý aj hriešnik zároveň“. Zdedili sme náchylnosť k hriechu, s ktorou zápasíme a ktorá zostáva v ľudskej prirodzenosti veriacich. Znovuzrodený kresťan stále žije s hriešnou prirodzenosťou, ktorá môže vyvolať pokušenia a byť ich zdrojom, až kým Kristus v okamihu oslávenia nezmení prirodzenosť (základnú podstatu) človeka (1Kor 15,50–57). Ako uvidíme ďalej, nové narodenie poskytuje duchovnú silu, ktorá nám dá moc, aby sme už neboli ovládaní touto hriešnou silou.

Veľa textov v Pavlových listoch vysvetľuje tento vzťah medzi ospravedlnením v Kristovi a znovuzrozením, medzi tým, že ešte sme hriešne

ľudskej bytosti, a predsa už nie sme ovládaní starým ja. Svätý Duch obnoví naše mysle a telá, aby sme žili podľa nášho nového postavenia v Kristovi, ale zápas so starou prirodzenosťou zostáva. Človek nemôže nikdy hovoriť o úplnej bezhriechnosti alebo že je bez hriechu (1Ján 1,8). Ellen G. Whiteová to vyjadrila slovami: „Nemôžeme povedať: *Som bezhriechny*, kým sa naše zohavené telo nezmení a nepretvorí do podoby Jeho [Kristovho] osláveného tela.“²⁸

Pavol napomína Filipanov: „Nič nerobte z ctižiadostivosti ani pre márnú slávu, ale radšej v pokore pokladajte iných za vyšších od seba.“ (Fil 2,3) Sebeckto, základný prvok hriechnej ľudskej prirodzenosti, je stále prítomné v živote kresťana, ale nemusí ovládať ani usmerňovať náš život. V Liste Galaťanom Pavol vyzýva: „Žite podľa Ducha a nebudete spĺňať žiadosti tela. ...Ak žijeme Duchom, podľa Ducha aj konajme.“ (Gal 5,16.25) Dôsledok Pavlovho chápania ľudskej prirodzenosti je jasný: vnútorné hriechne túžby ľudskej prirodzenosti sú vo veriacom človeku neustále prítomné a usilujú sa ovládnuť ho.²⁹

Tri ďalšie texty podobné Galaťanom 5 potvrdzujú, že naše ľudské ja je stále ovplyvňované a zasahované hriechnou, sebeckou a skazenou prirodzenosťou, ktorá bojuje proti Božím veciam, ale že znovuzrodenie zo Svätého Ducha prináša premenu a novú povahu. V Liste Kolosanom Pavol napísal: „Umŕtvujte teda to, čo je vo vašich údoch pozemské: smilstvo, nečistotu, vášeň, zlú žiadostivosť a lakomstvo, ktoré je modloslužbou. Pre tieto veci prichádza Boží hnev na neposlušných synov. Kedysi ste sa v tom aj vy pohybovali a žili. Teraz však aj vy zhodte zo seba všetko: hnev, rozhorčenie, zlobu, rúhanie, necudné reči zo svojich úst.“ (Kol 3,5–8) Podobná myšlienka je vyjadrená v Efezanom 4: „Vyzlečte si starého človeka s predchádzajúcim spôsobom života, ktorý hynie klamnými žiadosťami, obnovte sa duchovným zmýšľaním a oblečte si nového človeka, stvoreného podľa Božieho obrazu v spravodlivosti a svätosti pravdy“ (verše 22–24).

Aj v Rimanom 8 čítame o pretrvávajúcej prítomnosti hriechu v prirodzenosti veriaceho človeka:

„No vy nežijete telesne, ale duchovne, ak vo vás prebýva Boží Duch. ...Ak však je Kristus vo vás, telo je mŕtve pre hriech, ale Duch je život pre

spravodlivosť. Ak teda vo vás prebýva Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, tak ten, ktorý vzkriesil Krista z mŕtvych, oživí aj vaše smrteľné telá svojím Duchom, ktorý prebýva vo vás.

Tak teda, bratia, sme dlžní, ale nie sami sebe, aby sme museli žiť podľa tela, lebo ak žijete podľa tela, zomriete; ale ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť.“ (verše 9–13)³⁰

Z uvedených výrokov je zrejmé, že na tejto strane neba zostáva naša ľudská prirodzenosť ontologicky hriešna a mravne skazená. Správne chápanie stavu človeka bráni prijať učenie, ktoré podporuje poslušnosť človeka ako nevyhnutnú podmienku vlastného spasenia. Nič, čo my urobíme, nie je sväté ani dostatočne dokonalé, aby sme si tým zaslúžili, alebo dokonca vynútili spasenie. Všetko, čo ľudia urobia, nech je to akokoľvek dobré a spravodlivé, je poškvrnené sebeckvom a hriechom – a preto pred Bohom „ako poškvrnené rúcho“ (Iz 64,5).

Ale Pavol v mnohých svojich listoch hovorí, že v zápase s pretrvávajúcou prítomnosťou hriechu veriaci nie sú ponechaní na seba. Svätý Duch obnovuje našu myseľ a dáva nám silu žiť svätým životom.

Svätý Duch a obnova pre nový život

V rozhovore s Nikodémom Ježiš dôrazne povedal: „Musíte sa znova narodiť.“ (Ján 3,7) Toto nové narodenie je výsledkom pôsobenia Svätého Ducha v živote človeka (verše 5–8). Obnova alebo znovuzrodenie či nové narodenie je spásna Božia sila, ktorá je k dispozícii každému, kto verí. Je to zmocnenie Svätým Duchom poslúchať Božiu vôľu. Toto duchovné zmocnenie čiastočne zmení úplnú neschopnosť, s ktorou sme sa narodili; poskytne duchovnú silu, ktorá nám pomôže prekonať naše sebeckvo a túžbu po nadvláde, ktoré sme zdedili a ktoré sú koreňom každého ľudského hriechu. Náklonnosť k hriechu sme zdedili, vnútorný človek z Rimanov 7, s ktorým zápasíme, zostáva v srdci veriacich v Krista, ale jeho moc ich viac neovláda. Nasledovný citát z knihy *Cesta ku Kristovi* poukazuje na to, že pri znovuzrození dostáva človek novú duchovnú silu: „Keď Boží Duch obnovil srdce, život to dosvedčí. Aj keď pre zmenu svojho srdca nemôžeme nič urobiť, ani ničím prispieť k obnove súladu s Bohom, aj

keď sa nesmieme spoliehať na seba a svoje dobré skutky, náš život ukáže, či v nás prebýva Božia milosť. Zmena sa prejaví v správaní, vo zvyklostiach, v charaktere. Charakter sa neprejavuje náhodnými dobrými skutkami či príležitostnými priestupkami, ale zámerom slov a skutkov.³¹

Pripomeňme si, že ospravedlnenie robí niečo *pre* nás. Naše hriechy sú odpustené; Kristova spravodlivosť je nám pripočítaná (pripísaná). Obnovila sa Božia priazeň voči nám a my sme prijatí do Božej rodiny. V Božích očiach sme získali nové postavenie. Deň čo deň nás Božia ospravedľujúca milosť prikrýva Kristovým rúchom spravodlivosti. Dostávame odpustenie hriechov. Kajáme sa, keď nás Svätý Duch neustále usviedča z hriechov, chýb a slabostí v našom živote. Stojíme pred Bohom, ako keby sme nikdy nezhršli. Na druhej strane, posvätenie robí niečo *v* nás. Vo chvíli, keď sme ospravedlnení, začíname nový život v Kristovi. Svätý Duch nám dáva akúsi vnútornú silu zvíťaziť nad pokušeniami a pretrvávajúcou prítomnosťou hriechu prostredníctvom toho, že nám udeľuje Kristovu spravodlivosť. To je začiatok obnovy Božieho obrazu. Kenneth Collins v súvislosti s Wesleyho chápaním znovuzrodenia hovorí: „Nové narodenie označuje začiatok, nie nejakú zmenu k lepšiemu o jeden stupeň, ale kvalitatívnu zmenu, ktorá sa zreteľne prejaví iným životom, životom, akým muži a ženy nemôžu žiť sami od seba.“³² V súvislosti so vzťahom medzi ospravedlnením a posvätením adventistický teológ Hans K. LaRondelle hovorí o účinnom ospravedlnení – naše ospravedlnenie v Kristovi prirodzene vedie k tomu, že Kristus bude trvalo prítomný v srdci veriaceho človeka.³³

Ovocie tohto znovuzrodenia je dôkazom pôsobenia Svätého Ducha. Prejaví sa láskou k Bohu, láskou k blížnemu (Luk 10,26.27) a poslušnosťou Božím prikázaniam (1Ján 5,3). Znovuzrodenie je preorientovanie sa ľudskej prirodzenosti. Kým prvotný hriech nás vedie ku hriechu a vzbure, nové narodenie nás vedie k poslušnosti a svätosti. Nové narodenie je vnútorná zmena, nie vonkajšia. Je to duchovná, nie telesná zmena. Nie je to posvätenie v celom rozsahu, ale len jeho začiatok.

V kapitole „Vzrast v Kristovi“ v knihe *Cesta ku Kristovi* Ellen G. Whiteová predstavuje svoje chápanie posvätenia. Hovorí o tom, ako človek rastie v Kristovi po tom, čo bol ospravedlnený. Kresťanský rast a posvä-

tenie môžeme prirovnať k rastu rastliny. Boh dáva rastline život, keď semeno vzklíči a Boh dáva rastline život, aj keď rastie. Rastlina nikdy nie je schopná rásť sama od seba. Rovnako len vďaka Božiemu daru začneme žiť duchovným životom a výsledkom bude vzrast.³⁴ Aby kresťania rástli, sú vyzvaní „zostávať v Kristovi“, pretože len ak je človek závislý od Krista, dostáva silu odporovať pokušeniu a rásť v milosti. „Ak máš žiť svätým životom, potom si od Krista závislý práve tak, ako sú od kmeňa závislé vzrast a plodnosť vetvy. Bez neho nemáš život.“³⁵

Tým, ktorí si nesprávne myslia, že ospravedlnenie je z viery, ale posvätenie je závislé od poslušnosti človeka, Whiteová kategoricky pripomína, že taký prístup k duchovnému rastu zlyhá. „Mnohí si myslia, že určitú časť diela musia vykonať sami. Dôverovali Kristovi, pokiaľ šlo o odpustenie hriechov, ale teraz chcú žiť spravodlivo z vlastného úsilia. No každá taká snaha musí stroskotať.“³⁶ Už sme spomenuli Ježišove slová: „Bezo mňa nemôžete nič urobiť.“ (Ján 15,5) Chápeme, že všetky aspekty kresťanského rastu sú závislé od nášho spojenia s Kristom a ako také sú z viery. „V milosti porastieme, ak budeme každý deň a každú hodinu spojení s ním a ak zostaneme v ňom. On je nielen pôvodca, ale aj dokonávateľ našej viery. Kristus je vždy a všade prvý a posledný. Má byť s nami nielen na začiatku a na konci našej cesty, ale na každom kroku.“³⁷ Takáto závislosť od Krista v každom okamihu vylučuje v duchovnom raste ľudské úsilie. V súlade s jej názorom na mravnú skazenosť ľudskej prirodzenosti, ktorá stále zostáva prekážkou duchovného života a rastu dokonca aj po obrátení a ospravedlnení, Ellen G. Whiteová poznamenáva: „Náboženské bohoslužby, modlitby, chválospevy, kajúcne vyznania hriechov stúpajúce z úst pravých veriacich ako kadidlo do nebeskej svätyne, ale prechádzajúce cez porušené potrubie človečenstva, sú také pošpinené, že keby neboli očistené krvou, nikdy by nemali u Boha cenu.“³⁸

Jedno z najlepších vyjadrení Whiteovej o duchovnom znovuzrození k novému životu je v článku, ktorý napísala v roku 1901, krátko potom, čo sa po deviatich rokoch strávených v Austrálii vrátila do Spojených štátov:

„Sú ľudia, ktorí počúvajú pravdu. ...[A] kajajú sa zo svojich prestúpení. Spoliehajú sa na Kristove zásluhy, žijú vierou v neho a sú im odpustené

hriechy. Pretože prestali robiť zle a naučili sa robiť dobre, rastú v milosti a poznaní Boha. ...Čaká ich boj... boj proti vlastným prirodzeným náklonnostiam a sebeckým túžbam, aby sa ich vôľa podriadila Kristovej vôli. Denne hľadajú Pána, aby im dal milosť poslúchať ho a dostávajú silu a pomoc. To je skutočné obrátenie. V pokore a vďačnej závislosti človek, ktorý dostal nové srdce, spolieha sa na Kristovu pomoc. Vo svojom živote prináša ovocie spravodlivosti. Kedysi miloval seba a užíval si svetské radovánky. Teraz svoju modlu zosadil z trónu a vládne na ňom Boh. Hriechy, ktoré kedysi miloval, teraz nenávidí. Pevne a rozhodne kráča cestou svätosti.“³⁹

Poslušnosť a dobré skutky

Aj keď Písmo jasne hovorí, že skutky, dokonca ani tie spravodlivé, nikomu nezaistia spasenie, biblické učenie o poslušnosti a dobrých skutkoch je stále opodstatnené. Je to viera v zásluhy Kristovej obete, ktorá vedie k ospravedlneniu – a ospravedlnenie musí a stále bude účinne pôsobiť dobré skutky v živote nového človeka. Pavol to potvrdzuje v Liste Efezanom: „Veď ste spasení milosťou skrze vieru. A to nie je z vás, je to Boží dar. Nie zo skutkov, aby sa nikto nevystatoval. Veď sme jeho dielo, stvorení v Kristovi Ježišovi na to, aby sme konali dobré skutky, ktoré nám Boh už vopred pripravil.“ (Ef 2,8–10) A v Liste Filipanom čítame: „Preto moji milovaní, ako ste vždy boli poslušní, a to nielen v mojej prítomnosti, ale ešte väčšmi teraz, v mojej neprítomnosti, s bázňou a chvením pracujte na svojej spáse. Veď Boh pôsobí vo vás, že chcete i konáte, čo sa jemu páči.“ (Fil 2,12.13)

V Starej zmluve čítame, že Abrahám poslúchal Boha a zachovával jeho prikázania, nariadenia a zákony (1Moj 26,5). Dokonca aj Desatoro dostal izraelský národ v kontexte Božej lásky a vyslobodenia z Egypta. Boh najprv vyslobodil svoj ľud a potom im dal svoje prikázania (2Moj 20,1.2). Príkaz poslúchať Boha sa neraz opakuje aj v Novej zmluve. Pripomína ho Ježiš (Ján 14,15.21; 15,10.12; 1Ján 5,3), apoštol Pavol (Rim 13,8–10; Gal 5,14) a Jakub (Jak 2,8–12). Od veriacich sa preto požaduje poslúchať Božiu vôľu pre ich život, ako ju zjavuje Písmo. No takáto poslušnosť nikdy nie je *podmienkou* ich spasenia, ktoré závisí jedine od Ježišovej obete. Ale poslušnosť je vždy nepopierateľným a zjavným ovocím spasenia.

Najzreteľnejšia premena v živote človeka je dielom Svätého Ducha. V Liste Galatánom Pavol vykresľuje živý kontrast medzi životom podľa Ducha a životom podľa tela: „Lebo telo si žiada proti Duchu a Duch proti telu. Navzájom si odporujú, aby ste nerobili, čo by ste chceli. ...A skutky tela sú zjavné: smilstvo, nečistota, chlipnosť, modloslužba, čary, nepriateľstvá, svár, žiarlivosť, hnevy, zvady, rozbroje, roztržky, závisť, opilstvo, hýrenie a im podobné. O tomto vám vopred hovorím, ako som už skôr povedal, že tí, čo robia také veci, nebudú mať účasť na Božom kráľovstve.“ (Gal 5,17–21) Neprítomnosť pôsobenia Svätého Ducha sa prejaví rôznymi skutkami tela (prirodzený človek). V protiklade k tomu ovocie Ducha priniesie nové sklony, vlastnosti a charakterové črty (znovuzrodený človek):

„No ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, sebaovládanie. Proti takýmto veciam nie je zákon. Tí, čo patria Ježišovi Kristovi, ukrižovali svoje telo s vášňami a žiadosťami. Ak žijeme Duchom, podľa Ducha aj konajme!“ (Gal 5,22–25)

Ellen G. Whiteová potvrdzuje toto protestantské chápanie vzťahu medzi vierou a poslušnosťou. V jednom kázaní vo Švajčiarsku roku 1885 vyhlásila: „Viera a skutky idú ruka v ruka. Pôsobia harmonicky pri víťazstve. Skutky bez viery sú mŕtve a viera bez skutkov je mŕtva. [Jak 2,26] Skutky nás nikdy nespasia; pre náš prospech budú využité Kristove zásluhy. Ak v Krista veríme, On spôsobí, že všetko naše nedokonalé úsilie bude Bohu prijateľné. Viera, ktorú potrebujeme mať, nie je nečinná viera. Spásna viera je taká, ktorá vedie k láske a očisťuje dušu.“⁴⁰

V tomto bode nášho štúdia stojí za to všimnúť si ďalšie dva citáty zo spisov E. G. Whiteovej. V rukopise, ktorý napísala počas kazateľského stretnutia v Battle Creeku v roku 1890, hovorí o nebezpečenstve falošných názorov o ospravedlnení vierou. Poslušnosť a dobré skutky zostanú vždy dôležité, ale nikdy nebudú potrebné na to, aby sme boli spasení. Pozorne si všimnite jej myšlienky. Podľa nich je nebezpečné dokonca čo i len naznačiť, že naša poslušnosť niečo dokazuje:

„Keby mohli viera a skutky niekomu získať dar spasenia, potom by stvorenie svojmu Stvoriteľovi určovalo, čo má urobiť. Tu hrozí, že lož sa bude považovať za pravdu. Keby si ktokoľvek mohol zaslúžiť spasenie nie-

čím, čo môže urobiť, potom je v rovnakej pozícii ako katolík, ktorý si chce odčiniť svoje hriechy. Spasenie by tak bolo sčasti záväzkom alebo dlhom, ktorý by sme mohli získať ako odmenu. Ak si človek nemôže žiadnymi svojimi dobrými skutkami zaslúžiť spasenie, potom ono musí byť úplne z milosti, a človek ho dostáva ako hriešnik, ktorý prijíma a verí v Ježiša. Je to úplne dobrovoľný dar. O ospravedlnení z viery niet žiadneho sporu. Všetky nejasnosti sa skončia, keď pochopíme, že zásluhy hriešneho človeka spočívajúce v jeho dobrých skutkoch mu nikdy nemôžu zabezpečiť večný život.⁴¹

„Pán Ježiš poskytuje vo svojej spravodlivosti človeku všetky sily, všetku milosť, všetko pokánie, všetky schopnosti a všetko odpustenie hriechov, aby sa mohol chopiť živej viery – ktorá je tiež Božím darom. Keby sme dali dokopy všetko, čo je v človeku dobré, sväté, ušľachtilé a láskavé a potom to predstavili Božím anjelom ako niečo, čo sa môže podieľať na spasení človeka alebo byť nejakou zásluhou, odmietli by to ako velezradu...

Kristus sa kvôli nám stal chudobným, aby sme my jeho chudobou mohli zbohatnúť. Akékoľvek skutky, ktoré môže človek poskytnúť Bohu, sú oveľa menej než nič. Moje požiadavky sú prijateľné len vďaka tomu, že sú založené na Kristovej spravodlivosti. Myšlienka urobiť čokoľvek, aby som si zaslúžil milosť odpustenia, je klam od začiatku do konca...

Človek nemôže vykonať nijaké chvályhodné hrdinské činy, za ktoré by získal oslávenie.⁴²

Z toho jasne vyplýva, že poslušnosť Bohu, aj keď sa od veriaceho požaduje, sa nikdy nemá považovať za podmienku jeho spasenia. Taký argument naznačuje, že poslušnosť človeka niečo pridáva ku Kristovej úplne postačujúcej obeti. Všetka naša poslušnosť, akokoľvek dobrá a prospešná, je poškvrnená ľudským sebestvom a v Božích očiach nemá nijakú cenu.

Budovanie charakteru a dokonalosť

V súvislosti s posvätením treba hovoriť aj o biblickej náuke o kresťanskej dokonalosti. Je to však náuka, ktorú nepochybné pokrivila grécka filozofia. Jestvuje základný pohľad na dokonalosť, ktorý je poplatný aristotelovskej filozofii s jej objektívnym chápaním dokonalosti ako niečoho, čo

je úplne a absolútne zbavené chýb, omylov, nešťastných náhod alebo čohokoľvek iného než je idealistický a bezchybný pohľad, dokonalé správanie a postoje.⁴³ Kresťanská náuka o dokonalosti sa jednoducho mylí, keď si osvojuje také vnímanie dokonalosti, ktoré je viac aristotelovské než biblické – názor, ktorý zdôrazňuje bezhriešne správanie (zbavené všetkých morálnych chýb, bezchybné), a dokonca bezhriešnu prirodzenosť (ontologická ľudská prirodzenosť taká posvätená obnovou, že nenesie žiadne stopy pretrvávajúcej prítomnosti hriechu).⁴⁴

V Kázaní na vrchu Ježiš potvrdil svoje chápanie dokonalosti. Otvorenú diskusiu o tom, ako by mal Boží zákon formovať osobné vzťahy veriaceho človeka, ukončil ďalekosiahlym vyhlásením: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mat 5,48) Tento výrok je často interpretovaný v rámci aristotelovského chápania tak, že správanie človeka by malo byť presne také dokonalé a bezchybné, ako je Božie konanie. Takáto interpretácia je chybná a nevychádza z kontextu. V Matúš 5 Ježiš hovorí o hlbšom význame a zámere Božieho zákona a ako by mal usmerňovať život ľudí. Posledný príklad, ktorý Ježiš uvádza, je o láske k blížnemu (Mat 5,43–47). Božia láska k ľuďom, či si to zaslúžia alebo nie, je príkladom, ktorý majú ľudia nasledovať. V tomto zmysle Ježiš vyzýva svojich poslucháčov, aby milovali iných tak dokonale, ako ich miluje Otec. To, ako sa Boh správa k ľuďom, je ideál, ktorý majú Ježišovi učeníci nasledovať, a tento ideál by sa mal prispôbiť rôznym kultúram a zvyklostiam.

Grécke slovo *telos*, prekladané vo väčšine biblických prekladov ako „dokonalý“, znamená tiež „zrelý“, „naplnený“ a „úplný“. Tento biblický význam dokonalosti je úplne vzdialený od aristotelovského pohľadu. Vychádza skôr z toho, že máme iných milovať a mať s nimi také vzťahy, ktoré dokazujú zrelosť a úplnosť v našej sfére, ako ju dokazuje Boh vo svojej.⁴⁵

Nikdy sa nemáme snažiť žiť svoj život akoby v Božej sfére alebo v jeho panstve. Je to úplne nerealistické. Napriek tomu mnohí interpretujú vyššie uvedený text práve takýmto spôsobom. Ako hovorí ďalšia kapitola v tejto knihe, následkom podobného výkladu je, že mnohí ľudia trpia pre nerealistické očakávania, ktoré ich vedú k znechuteniu. Od nás sa však nežiada, aby sme boli bezchybní. Od nás sa žiada, aby sme boli zrelí, dospelí a úplní

v spôsoboch, ktoré odzrkadľujú, aký vzťah má Boh k človeku. A okrem toho, ak sa sústreďíme na dokonalé a bezchybné správanie, budeme sa prehnane sústreďovať na seba samých.⁴⁶

O dokonalosti hovorí Pavol aj v Liste Filipanom. Je biblická dokonalosť stav, ktorý dosiahneme v tomto živote, alebo, podobne ako posvätenie, je to proces kresťanského rastu? Je obsahom pojmu dokonalosť sústredenie sa na dokonalé a bezchybné správanie, alebo sa máme zamerať na zrelý charakter?

„A vôbec, všetko pokladám za stratu pre vznešenosť poznania Krista Ježiša, môjho Pána. Pre neho som všetko ostatné stratil a pokladám to za odpad, aby som získal Krista a bol v ňom ako človek bez vlastnej spravodlivosti, ktorá je zo zákona, ale aby som mal spravodlivosť skrze vieru v Krista, spravodlivosť z Boha, založenú na viere; aby som poznal jeho a moc jeho zmŕtvychvstania i účasť na jeho utrpeniach. Beriem na seba podobu jeho smrti, aby som tak dosiahol vzkriesenie z mŕtvych. Nie že by som to všetko bol už dosiahol a bol už dokonalý, ale bežím, aby som to získal, pretože si ma získal aj Kristus Ježiš. Bratia, ja si nenamýšľam, že som to už získal, ale len jedno robím: zabúdam na to, čo je za mnou a usilujem sa o to, čo je predo mnou. Bežím k cieľu za nebeskou cenou, totiž za Božím povolaním v Kristovi Ježišovi. A tak všetci dokonalí majme takéto zmýšľanie! A ak o niečom zmýšľate inak, aj to vám Boh zjaví. Ale k čomu sme dospeli, toho sa držme.“ (Fil 3,8–16)

Všimnite si činné slovesá, ktoré Pavol použil v tomto texte. Je zrejmé, že ešte nedosiahol dokonalosť; usiloval sa o dosiahnutie tohto cieľa v Ježišovi Kristovi. Podľa Pavla je dokonalosť proces, rovnako ako v prípade posvätenia, pretože podľa apoštola súvisí so zrelosťou a s rastom v kresťanskom živote. Je to o budovaní charakteru, čo je proces, ktorý tiež trvá celý život. Woodrow Whidden v súvislosti s týmto textom poznamenáva: „Pavol hovorí, že ak veriaci človek rastie v milosti, prehľbuje svoje spojenie s Kristom a môže byť vyhlásený za dokonalého.“⁴⁷

Proces posvätenia je v živote človeka často neviditeľný a nepostrehnuteľný. Preto je zavádzajúce hovoriť o perfekcionizme alebo o možnosti získať bezhriešny život na tejto zemi. Ellen G. Whiteová nasledujúcimi

slovami napomína tých, ktorí učia perfekcionizmus: „Čím bližšie budeš k Ježišovi, tým hriechnejší si budeš pripadať.“⁴⁸ „Kristus je náš vzor, dokonálny a svätý príklad, ktorý máme nasledovať. Tomuto vzoru sa nikdy nevyrovnáme, ale môžeme ho napodobovať a podobať sa mu podľa našich možností.“⁴⁹ Jasne tiež vyhlásila: „Nemôžeme povedať: *Som bezhriechny*, kým toto skazené telo nebude zmenené a pretvorené na jeho slávne telo.“⁵⁰

Aj keď Whiteová spomenula možnosť charakterovej dokonalosti v živote človeka, treba to dôkladne odlišiť od perfekcionizmu.⁵¹ V komentári k podobenstvu o talentoch v Matúš 25 napísala:

„Povaha stvárnená podľa Božieho vzoru je jediným pokladom, ktorý si z tohto sveta môžeme odnieť do Božieho kráľovstva. ...Boží služobníci sú nápomocní každému, kto sa neochvejnou vierou snaží dosiahnuť taký charakter, ktorý sa prejaví v dokonalom správaní.“⁵²

Táto dokonalosť charakteru je odrazom láskavého Božieho charakteru. Keď sa Boží služobníci čoraz viac podobajú Kristovi, prijímajú „Ducha Kristovej nesebeckej lásky“ a budú „pracovať pre iných“. Výsledkom toho je, že „tvoja láska zvrúcnie. Čoraz viac sa budeš podobať Kristovi v tom, čo je čisté, ušľachtilé a krásne.“⁵³ George Knight poznamenáva, že Ellen G. Whiteová tým „spája svoju rozpravu o kresťanskej dokonalosti s internacionalizáciou (osvojením) Božieho láskavého charakteru v dennom živote“.⁵⁴

Ďalším kľúčovým krokom v raste je každodenné podriadenie sa Kristovej vôli a pohľad upretý na Krista.⁵⁵ Inými slovami, každodenne máme žiť v Kristovej prítomnosti mocou jeho Svätého Ducha. Takýto život spôsobuje zmenu charakteru a poslušnosť. Whiteová opatrne vyvažuje dielo Božej milosti v ospravedlnení a posvätení s úlohou ľudského úsilia v procese rastu. Výsledkom pôsobenia Božej milosti v našom živote je zmena charakteru na podobu Kristovho charakteru. Poslušnosť Božiemu zákonu a evanjeliu sa stáva súčasťou našej vnútornej vykúpenej prirodzenosti.

„Keď Boží Duch obnovil srdce, život to dosvedčí. Aj keď pre zmenu svojho srdca nemôžeme nič urobiť a k obnove súladu s Bohom nemôžeme ničím prispieť, aj keď sa nesmieme spoliehať na seba a svoje dobré skutky, náš život ukáže, či v nás prebýva Božia milosť. Zmena sa prejaví v správaní, vo zvyklostiach a v charaktere. Charakter sa neprejavuje náhodný-

mi dobrými skutkami či príležitostnými priestupkami, ale zámerom slov a skutkov.“⁵⁶

Keď sa charakter človeka formuje do podoby Kristovho charakteru, poslušnosť sa stáva prirodzeným aspektom rastu a odpoveďou človeka na dar Božej milosti. „Viera nás nielen nezabavuje poslušnosti, ale jediná nás robí účastníkmi Kristovej milosti, ktorá nám dáva schopnosť poslúchať. Spásu si nezískame vlastnou poslušnosťou, pretože spasenie je dobrovoľný Boží dar, ktorý treba prijať vierou. Poslušnosť je však ovocím viery.“⁵⁷ Veriacim vo Švédsku v roku 1886 Whiteová povedala: „Pravé posvätenie sa dokáže svedomitým zachovávaním všetkých Božích prikázaní“ a „zdokonaľovaním každej vlohy, rozvážnymi slovami a tým, že každý čin bude zjavovať Kristovu miernosť.“⁵⁸

So zreteľom na takéto chápanie predstavené Ellen G. Whiteovou a na stránkach Písma, akákoľvek diskusia o perfekcionizme je skutočne sporným bodom, ak správne chápeme upozornenia a povzbudenia v Prvom Jánovom liste: „Ak hovoríme, že sme bez hriechu, klameme sami seba a nieto v nás pravdy. ...Ak hovoríme, že sme nezhrešili, jeho robíme klamárom a jeho slovo nie je v nás.“ (1Ján 1,8.10) Riešenie je jedine v Kristovi, a nie v nás. „Ale ak vyznávame svoje hriechy, on je verný a spravodlivý: Odpustí nám hriechy a očistí nás od všetkej nepravosti.“ (verš 9)⁵⁹ Podľa Richarda Ricea „dokonca aj perfekcionisti súhlasia s tým, že nikto by nemal tvrdiť, že je bezhriešny. Skutočne bezhriešny človek si to nebude uvedomovať. Existujú pádne dôvody netrvať na očakávaniach, že v tomto živote dosiahneme bezhriešnosť.“⁶⁰ George Knight výstižne zhrňa podstatu biblickej dokonalosti: „Byť *dokonalý* pre Pavla v Liste Filipanom a byť *bezhriešny* pre Jána v jeho prvom liste neznamena absolútnu dokonalosť ani absolútnu bezhriešnosť. Ide o to byť slobodný od postoja vzbury voči Otcovi a jeho princípom vyjadreným v zákone lásky.“⁶¹

Záver

Adventistické chápanie posvätenia a dokonalosti učí, že prostredníctvom viery sme v Kristovi a on je v nás. Posvätenie a dokonalosť sú dielom Svätého Ducha v našom živote. Predovšetkým tu ide o charakter a zrelosť

vo vzťahu človeka k Bohu a k ľuďom, nie o správanie (aj keď správanie je ovocím pôsobenia Svätého Ducha v živote človeka). Posvätenie aj dokonalosť sú postupné a nikdy sa nekončia. Máme hľadiť na Ježišov život a charakter. On je náš vzor, ktorý máme nasledovať, aj keď Ježišov príklad vo svojom živote nikdy úplne nenapodobníme. Čím budeme bližšie pri Kristovi, tým hriechnejší si budeme pripadať. Vierou a v spojení s Kristom dostanú tí, ktorí svoj život podriadia Bohu, silu žiť životom poslušnosti.

Biblický a vyvážený pohľad na posvätenie a dokonalosť sa vyhýba niektorým nebezpečným pasciam. Na jednej strane si niektorí myslia, že kresťanský rast v milosti a poslušnosti Bohu a jeho vôli nie sú povinné, keďže pri ospravedlnení sú nám odpustené hriechy minulé, prítomné i budúce. Tento postoj môže ľahko viesť k odmietnutiu zákona a životu bez Krista. Na druhej strane, niektorí si myslia, že poslušnosťou si získajú spasenie a že bez nej bude človek naveky zatratný. Takéto chápanie je zavádzajúce, pretože popiera pretrvávajúcu prítomnosť hriechu v ľudskej prirodzenosti a nevedomky sa snaží pridať niečo ku Kristovej postačujúcej obeti. Tento postoj vedie k zákonníctvu a perfekcionizmu. Obom pasciam sa musíme vyhnúť.

Kresťania by mali hľadať istotu v Božej láske a byť si istí, že ich Otec v Kristovi prijal. V Kristovi sme ospravedlnení, posvätení i zdokonalení. V Kristovi prostredníctvom viery prijímame moc Svätého Ducha žiť životom na Božiu slávu.

(Endnotes)

- ¹ Ak nie je uvedené inak, všetky biblické verše sú citované zo Slovenského ekumenického prekladu Biblie.
- ² Ellen G. White, *Testimonies for the Church*, (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 3:325.
- ³ Tento citát obsahuje na konci nasledujúce biblické odkazy: 1Moj 3,15; Iz 45,22; 53; Jer 31,31–34; Ez 33,11; 36,25–27; Hab 2,4; Mar 9,23.24; Ján 3,3–8.16; 16,8; Rim 3,21–26; 8,1–4.14–17; 5,6–10; 10,17; 12,2; 2Kor 5,17–21; Gal 1,4; 3,13.14.26; 4,4–7; Ef 2,4–10; Kol 1,13.14; Tit 3,3–7; Heb 8,7–12; 1Pet 1,23; 2,21.22; 2Pet 1,3.4; Zj 13,8. *Adventisti siedmeho dňa veria... Biblický výklad 27 základných vieroučných výrokov.*
- ⁴ V tomto vyhlásení pravdepodobne zjednodušujem príliš veľa vecí, ale luteránske chápanie vzťahu medzi ospravedlnením a posvätením dáva dôraz na ospravedlnenie na úkor dôležitosti a nevyhnutnosti dobrých skutkov. V katolíckom chápaní sa ospravedlnenie a posvätenie prelínajú a dobré skutky sú pre ospravedlnenie nevyhnutné, ba dokonca záslužné.
- ⁵ Herbert E. Douglass, *God at Risk: The Cost of Freedom in the Great Controversy* (Roseville, CA: Amazing Facts, 2004), 338–342.

- ⁶ Larry Kirkpatrick, *Cleanse and Close: Last Generation Theology in 14 Points* (Highland, CA: GCO Press, 2005), 62.
- ⁷ *Ibid.*, 65,66.
- ⁸ Niektoré koncepty, o ktorých sa hovorí v nasledujúcich častiach tejto kapitoly, sú prevzaté zo spisov “The Theology of Ellen G. White” in Denis Fortin and Jerry Moon, eds., *The Ellen G. White Encyclopedia* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2013), 241–286; and “Historical Introduction” in Ellen G. White, *Steps to Christ* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2017), 21–68, s historickým úvodom a s poznámkami Denisa Fortina.
- ⁹ See Don Thorsen, *Calvin Vs Wesley: Bringing Belief in Line With Practice* (Nashville, TN: Abingdon Press, 2013), 1–15.
- ¹⁰ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str.12 (SC 17). Všimnime si, že autorka hovorí o oslabení Adamovej ľudskej prirodzenosti, nie o úplnej skazenosti. Ďalší citát, ktorý sa často uvádza, je tento: „Pád človeka do hriechu s jeho následkami znamenal rozvrat súladu Božích darov. Hriech zničil a takmer vymazal Boží obraz v človekovi.“ Ellen G. Whiteová, *Patriarchovia a proroci*, str. 450 (PP 595). Na základe toho mnohí hovoria, že jej pohľad na ľudskú prirodzenosť je optimistickejší než augustiniánska doktrína magisteriálnych reformátorov. Ale Whiteová odmieta akýkoľvek názor pelagianizmu alebo semipelagianizmu, čo sú názory na ľudskú prirodzenosť, ktoré učia, že ľudské bytosti nie sú infikované nijakými následkami Adamovho pádu. Konkrétnejšie, semipelagianizmus učí, že pád Adama a Evy oslabil všetky aspekty ľudskej prirodzenosti, ale nie všetky dôsledky ich hriechu sa preniesli na ich potomkov. Každý človek sa narodil s nezmenenou slobodnou vôľou a môže sa rozhodnúť zdržať sa hriechu, aj keď náklonnosť k hriechu zdedil. Osobná vina Adama prenesená nebola a ľudia budú zatratení až po tom, keď sa dopustili úmyselného hriechu.
- ¹¹ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 13 (SC 18). Na tom istom mieste Whiteová tiež tvrdí, že „výchova, vzdelanie, vôľové vypätie a ľudské úsilie majú svoj význam, ale tu sú bezmocné“. Takéto ľudské snahy „prameň života neočistia“. Jediná sila, ktorá môže spôsobiť zmenu v ľudských srdciach, musí prísť od Krista. „Len jeho milosť môže oživiť umŕtvené duchovné schopnosti a pritiahnúť ich k Bohu, k svätosti.“ Mnoho rokov predtým, než bola vydaná kniha *Cesta ku Kristovi*, v kázaní prednesenom na zasadaní Generálnej konferencie v novembri 1883, Whiteová zdôraznila, že si „nesmieme myslieť, že nás spasia naše vlastné dobré skutky a zásluhy. Našou jedinou nádejou na spasenie je Kristova milosť.“ Ellen G. White, *Faith and Works* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1979), 36.
- ¹² Kázanie Johna Wesleyho „Cesta spásy podľa Písma“, ktoré sa považuje za „najlepšie zhrnutie Wesleyho vnímania cesty spásy,“ obsahuje časť o predbežnej milosti a univerzálnom pôsobení Boha na ľudské srdcia. Wesley používa niekoľko synonym, keď hovorí o „predbežnej“ milosti: „prítahovanie a túžba po Bohu... svetlo, ktorým Syn Boží osvecuje každého človeka prichádzajúceho na svet [Ján 1,9], všetky usvedčenia, ktoré jeho Duch z času na čas pôsobí v každom ľudskom dieťati.“ John Wesley, *John Wesley's Sermons: An Anthology*, ed. Albert Cook Outler and Richard P. Heitzenrater (Nashville: Abingdon Press, 1991), 371–380.
- ¹³ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 13 (SC 18).
- ¹⁴ Celkovou skazenosťou nemyslím to, že každý človek je taký zlý, ako len môže byť, ale skôr to, že celá ľudská prirodzenosť je nakazená hriechom, vrátane vôle a schopnosti rozhodovať sa.
- ¹⁵ Adventistický pohľad na ľudskú prirodzenosť je semi-augustiánsky: Ako Augustín a protestantskí reformátori, tak aj adventisti veria, že pád Adama a Evy narušil všetky aspekty ľudskej prirodzenosti, vrátane vôle a schopnosti reagovať na Boha, a že ľudstvo je stratené nebyť Kristovej smrti, ktorá poskytuje spasenie každému, kto uverí. Na rozdiel od Augustína, adventisticko-arminiánsky pohľad to vníma tak, že predbežná milosť Svätého Ducha

pôsobí na všetkých ľudí, aby obnovila určitú mieru slobodnej vôle, aby mohol človek slobodne odpovedať na dar spasenia. Oba pohľady učia, že náklonnosť k hriechu a dôsledky Adamovho pádu sú dedičné: každý človek prichádza na tento svet ako hriešnik odlúčený od Boha. Ale pokiaľ ide o dedičnú vinu, adventistický pohľad sa nezlučuje úplne s augustiánskym. Nemyslíme si, že ľudia dedia Adamovu osobnú vinu za prestúpenie Božieho príkazu (pozri Ezech 18,19.20). Aj keď Ellen G. Whiteová na mnohých miestach napríklad hovorí, že „Adamove deti nesú časť jeho viny a jej dôsledkov“ (“Obedience Is Sanctification”, *Signs of the Times*, May 19, 1890, para. 8) a že „deti prijali od Adama dedičstvo neposlušnosti, viny a smrti“ (Letter 8,1895, in *Manuscript Releases*, vol 13 [Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990], 14), ja to vnímam tak, že tieto vyhlásenia hovoria o pripísaní objektívnych dôsledkov hriechu, nie o dedičstve viny Adamovho a Evinho osobného činu neposlušnosti. Tento pohľad sa kategoricky odmieta na strane 222 v knihe *Patriarchovia a proroci* (PP 306). (Pozri tiež *Patriarchovia a proroci*, str. 38 a 39 a Ellen G. White, *Child Guidance* [Washington, DC: Review and Herald®, 1954], 475.). Whiteovej chápanie prvého hriechu sa blíži k federalistickému názoru, že hriech Adama a Evy, v ich role ako našich zástupcov, prisúdil vinu (pravdepodobne najlepšie chápané ako zodpovednosť za trest) každej ľudskej bytosti – každý sa de facto rodí ako hriešnik oddelený od Boha a stratný bez Krista.

¹⁶ White, *Faith and Works*, 20.

¹⁷ *Ibid.*, 103.

¹⁸ *Ibid.*, 103. V kázaní „Cesta spásy podľa Písma“ John Wesley vyhlasuje: „Spravedlnie je iné slovo pre omilostenie. Je to odpustenie všetkých našich hriechov a (čo k tomu nevyhnutne patrí) naše prijatie u Boha.“ Wesley, *John Wesley's Sermons*, 373.

¹⁹ White, *Faith and Works*, 104.

²⁰ *Ibid.*, 106; see also Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. (Washington, DC: Review and Herald®, 1958), 389.

²¹ E. G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 42 (SC 62). Pozri Woodrow W. Whidden, *Ellen White on Salvation: A Chronological Study* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1995), 151. Pozri aj jeho článok, “Wesley on Imputation: A Truly Reckoned Reality or Antinomian Polemical Wreckage?” *Asbury Theological Journal* 52, no. 2 (Fall 1997): 63–70.

²² Ellen G. Whiteová, *Myšlienky z Vrchu blahoslavenstiev*, str. 117.118 (MB 114).

²³ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 45 (COL 65).

²⁴ Ellen G. Whiteová, *Skutky apoštolov*, str. 336 (AA 560.561)

²⁵ Wesley, *John Wesley's Sermons*, 373, 374. Je dôležité všimnúť si, že kým Wesley hovoril o teoretickej možnosti úplného posvätenia počas života, Ellen G. Whiteová nezastávala tento názor a hovorila o posvätení ako diele celého života, ktoré sa nikdy neskončí, kým Ježiš nepríde.

²⁶ *Ibid.*, 562; Ellen G. White, “Qualifications for the Worker”, *Advent Review and Sabbath Herald*, June 4, 1895, 353.

²⁷ Millard J. Erickson, *Christian Theology*, 2nd ed. (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 1998), 982.

²⁸ Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 3 (Washington, DC: Review and Herald®, 1980), 355.

²⁹ To mohol byť tiež dôvod, prečo Pavol vyzýva svojich čitateľov, aby sa „považovali“ za mŕtvych pre hriech alebo „usudzovali“, že sú mŕtvi hriechu, ale žijú Bohu v Ježišovi Kristovi (Rim 6,11). Človek by sa nepotreboval „považovať“ za takého, keby naozaj bol úplne mŕtvý hriechu.

³⁰ Ján Kalvín považoval Pavlove slová o zápasiacom človeku v Rim 7 za metaforu o samotnom Pavlovi a potvrdenie, že hriech zostáva v ontologickej prirodzenosti človeka dokonca

aj po obrátení. „A tak, pretože mravná skazenosť prirodzenosti nie je vo svetskom človeku (ktorý sa oddáva svojim vlastným túžbam bez bázne pred Bohom) tak ľahko viditeľná, Pavol si berie ako príklad znovuzrodeného človeka, teda seba. Hovorí, že má trvalý konflikt s pozostatkami svojho (hriešneho) tela a že je uväznený v biednom otroctve, preto sa nemôže úplne zasvätiť poslušnosti Božiemu zákonu [Rim 7,18–23]. To ho vedie k úpenlivému výkriku: *Ja úbohý človek! Kto ma vytrhne z tohto tela smrti?* [Rim 7,24]“ John Calvin, *Institutes of the Christian Religion*, trans. Henry Beveridge (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1989), 4.15.12.

- ³¹ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 39 (SC 57).
- ³² Kenneth J. Collins, *The Scripture Way of Salvation: The Heart of John Wesley's Theology* (Nashville: Abingdon Press, 1997), 113. Vo svojom vysvetlení znovuzrodenia John Wesley urobil veľký rozdiel medzi vinou, mocou a existenciou hriechu v živote veriaceho človeka po ospravedlnení a v procese posvätenia. „S tým, že veriaci sú oslobodení od viny a moci hriechu, súhlasíme; to, že sú oslobodení od jeho *jestvovania*, popierame.“ John Wesley, “On Sin in Believers”, *John Wesley's Sermons*, 366.
- ³³ Hans K. LaRondelle, “The Seventh-day Adventist View of the Relationship of Justification, Sanctification, the Final Judgment” in *Lutherans and Adventists in Conversation* (Silver Spring, MD: General Conference of Seventh-day Adventists; Geneva: Lutheran World Federation, 2000), 122–133; podobne aj Woodrow W. Whidden, *E. J. Waggoner: From the Physician of Good News to the Agent of Division* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2008), 384–397.
- ³⁴ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 45 (SC 67). Napísala tiež: „Rastliny a kvety nerastú z vlastnej starostlivosti o seba či z úzkosti alebo vlastného úsilia, ale tak, že prijímajú, čo Boh pripravil pre ich život. Dieťa nemôže nijakou vlastnou silou pridať niečo k svojej postave. Ani vy nemôžete úzkostlivosťou či úsilím podnieť svoj duchovný rast.“ (str. 45)
- ³⁵ *Ibid.*, 46 (SC 69).
- ³⁶ *Ibid.*
- ³⁷ *Ibid.*, 46.47
- ³⁸ White, *Selected Messages*, bk. 1, 344.
- ³⁹ Ellen G. White, *Messages to Young People* (Washington, DC: Review and Herald®, 1930), 73, 74.
- ⁴⁰ White, *Faith and Works*, 48, 49.
- ⁴¹ Ellen G. White, “Danger of False Ideas on Justification by Faith”, Manuscript 36, 1890.
- ⁴² *Ibid.*
- ⁴³ Do renesancie aristotelovský pohľad na kozmológiu tvrdil, že aj obežné dráhy planét okolo Zeme vytvárajú dokonalý kruh, a tým bránil začínajúcej modernej astronómii domnievať sa, že obežné dráhy sú elipsy. Elipsa sa považovala za nedokonalý kruh a nemohla odrážať Božie dokonalé stvorenie.
- ⁴⁴ Pozri George R. Knight, *Sin and Salvation: God's Work for and in Us* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2008), 140.
- ⁴⁵ Odporúčam dve knihy od Hansa K. LaRondella: *Perfection and Perfectionism: A Dogmatic-Ethical Study of Biblical Perfection and Phenomenal Perfectionism* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1971) and *Christ Our Salvation: What God Does for Us and in Us* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1980).
- ⁴⁶ Richard Rice, *Reign of God: An Introduction to Christian Theology From a Seventh-day Adventist Perspective*, 2nd ed. (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1997), 280, 281. Pozri tiež Knight, *Sin and Salvation*, 143.

- ⁴⁷ Woodrow W. Whidden, *The Judgment and Assurance: The Dynamics of Personal Salvation* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2012), 91. Pozri jeho úplnú diskusiu o Filipanom 3 na stranách 89–91.
- ⁴⁸ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 44 (SC 64).
- ⁴⁹ Ellen G. White, “Conquer Through the Conqueror”, *Advent Review and Sabbath Herald*, February 5, 1895, 81.
- ⁵⁰ Ellen G. White, “Abide in Me”, *Signs of the Times*, March 23, 1888, 178.
- ⁵¹ Vo svojom kázaní „Cesta spásy podľa Písma“ Wesley definuje dokonalosť ako „dokonalú lásku“. „Ide o lásku, ktorá vylučuje hriech; lásku, ktorá naplňa srdce a povznáša všetky schopnosti duše.“ Wesley, *John Wesley’s Sermons*, 373. Pre rozsiahlejší sumár myšlienok Ellen G. Whiteovej o dokonalosti pozri Whidden, *Ellen White on Salvation*, 119–156, a Knight, *Sin and Salvation*, 146–153.
- ⁵² Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 263 (COL 332).
- ⁵³ *Ibid.*, 46 (COL 68).
- ⁵⁴ George R. Knight, *Meeting Ellen White* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1996), 126. Pozri tiež Knight’s summary of Ellen G. White’s theology of perfection and sinlessness in *Sin and Salvation*, 156–169.
- ⁵⁵ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 48.49 (SC 70–72).
- ⁵⁶ *Ibid.*, 41 (SC 57.58).
- ⁵⁷ *Ibid.*, 60, 61. Pozri tiež White, *Selected Messages*, bk. 1, 398; *Faith and Works*, 85–87.
- ⁵⁸ White, *Faith and Works*, 53. Pozri tiež *Faith and Works*, 95; *Steps to Christ*, 62.
- ⁵⁹ Napriek tomu sme vyzvaní vytrvať v poslušnosti: „Podľa toho poznávame, že milujeme Božie deti, keď milujeme Boha a plníme jeho prikázania. Lebo láska k Bohu je v tom, že zachováme jeho prikázania; a jeho prikázania nie sú ťažké.“ (1Ján 5,2,3)
- ⁶⁰ Rice, *Reign of God*, 282.
- ⁶¹ Knight, *Sin and Salvation*, 148. Knight dodáva: „Dokonalosť v Biblii, z pohľadu ľudských bytostí v ich smrteľných telách, je skôr dokonalosť duchovnej orientácie a postoja, než celková dokonalosť vo všetkých jej aspektoch.“ *Ibid.*, 149.

KAPITOLA 6

OBÝVANIE KRÁĽOVSTVA: O APOKALYPTICKEJ IDENTITE A ŽIVOTNOM ŠTÝLE POSLEDNEJ GENERÁCIE

Ante Jerončič

Úvod

Plávanie v sobotu je prísne zakázané. Môžete sa omočiť v jazere, ale vaše nohy sa musia dotýkať zeme, inak to už začne byť fyzická aktivita. Ani lyžovanie nepripadá do úvahy. V sobotu môžete ísť na túru, hoci si vyžaduje viac energie než lyžovanie, ale určite je to aktivita adekvátnejšia na konanie toho, čo sa ti páči v Hospodinov svätý deň (Iz 58,13). V sobotu sa môžete plaviť, ale príliš sa nenamáhajte pri ťahaní lana hlavnej plachty: to by už bola „práca“. Oholte sa pred piatkovým západom slnka a v sobotu sa nespρχujte; vyhýbajte sa rockovej hudbe (najmä tým zradným Beatles a ich satanským odkazom v pozadí piesní) a stavajte sa nedôverčivo k smiechu. Koniec koncov, Ellen G. Whiteová nás varuje: „Boh je zneuctený ľahkovážnosťou a prázdnyimi, márnymi rečami a smiechom, ktorými sa vyznačuje život mnohých našich mladých.“⁴¹ Bibliu vždy položte na iné knihy; kolovým nápojom sa vyhýbajte ako moru; riad umývajte až v sobotu po západe slnka; aspoň raz do týždňa sa venujte knižnej evanjelizácii a rozhodne si neprezerajte výklady, ak náhodou v sobotu kráčate mestom po dopoludňajšej bohoslužbe.

Tieto zásady životného štýlu sú len niekoľkými z pravidiel a zvyklostí, ktoré určovali moje tínedžerské roky a roky dospievania ako adventistu. Ako novoobrátený som ich prijímal s potešením a vážnosťou, ktorá bola v súlade so zaničením pre moju novonájdenu vieru. Napokon, stať sa adventistom siedmeho dňa, prinajmenšom v kontexte môjho domovského zboru, znamenalo viac než len stretnúť sa s Bohom a nájsť odpustenie a milosť: nebolo to náboženstvo len obyčajného zvládania hriechu. V skutočnosti sa totiž od človeka vyžadovala úplná premena identity. Nielenže ste sa začali modliť, čítať náboženskú literatúru a zúčastňovať sa na spoločných bohoslužbách, zmenili ste aj to, čo jete, na čo sa pozeráte a čo počúvate. Inými slovami, prijali ste úplne nový životný štýl a ponorili sa doň. Na svet ste začali hľadieť ako na arénu veľkého sporu a naliehavosti volania, ktoré zaznieva „dnes“ (Heb 3,7)², a usilovali ste sa podľa toho žiť. Žiadne rozhodnutie nebolo banálne a ani okamih nesmel premárniť ten, kto sa pripravoval, aby v „čase súženia“ obstál „bez poškrvny“. Ak to teda znamenalo, že pri chôdzi mestom budete čítať svoju vreckovú bibliu – a narážať pritom do ľudí a stĺpov pouličného osvetlenia –, alebo budete vyvíjať iné úsilie, aby ste sa stali úplným víťazom, nuž, robili ste práve to.

Mohlo by sa zdať, že si na také praktiky spomínam s nádychom odmietnutia alebo sarkazmu, ale nie je to tak. Isteže, niektoré z nich boli snáď trochu nepružné alebo svojvoľné – holenie v sobotu ako „práca“(!) –, ale väčšinou sme ich vykonávali s dobrým svedomím a s túžbou uctiť Boha. Dávam si však pozor na povrchné odmietnutie „tradičného adventizmu“; tých foriem spiatočníckeho nadšenia, ktoré maskujú určitú lenivosť predstavivosti a myslenia. Namiesto toho ma vedie túžba preskúmať podstatu adventistického spôsobu života, aby som osvetlil jeho architektonickú krásu, zvýraznil jeho kompaktnú celistvosť učenia a praxe a oslávil jeho úžasnú relevantnosť pre dnešný život. Jednou zo základných úloh teológie je predsa objaviť tie podstatné prvky kresťanskej viery, ktorým sa prikladá nadmerný (alebo nedostatočný) dôraz, s cieľom nápadito a kriticky ich znovu zamerať na život a na poslanie cirkvi. To isté sa týka aj „životného štýlu poslednej generácie“. Ide o tie rozšírené postoje a názory, ktoré definujú, ako by si mali adventistickí veriaci preorganizovať celý svoj ži-

vot – duševne, telesne, duchovne, sociálne, ekonomicky atď. – v súvislosti s blížkym Kristovým návratom. No ako by mal človek pri tom postupovať? Ako môžeme zmysluplne a konzistentne formulovať, čo to vlastne znamená skutočne uctievať Boha celým svojím srdcom a celou svojou dušou, silou a myslou? Čo znamená pre našu generáciu žiť podľa posolstva troch anjelov? Stručne povedané, kam kráča *apokalyptická identita*?

Vyjasnenie: Pomenovanie zlyhaní

Výkladové slovníky definujú zvyčajne slovné spojenie životný štýl takmer zbytočne ako „špecifický spôsob života“ alebo ako spôsob, akým sa jednotlivec alebo skupina rozhodne žiť, vrátane toho, do čoho sa rozhodne vložiť svoje presvedčenie, postoje a prežívanie.³ Keď teda napríklad povieme, že Helena žije „zeleným životným štýlom“, zvyčajne máme na mysli zmysel pre identitu vyjadrenú špecifickým konaním počas určitého časového obdobia. No len čo upustíme od takých všeobecných definícií a skúmame špecifiká adventistického životného štýlu, veci sa stanú zložitejšími. Či už sú to otázky sexuálnej etiky, stravy, vlastenectva, výberu neadventistických materiálov na čítanie, zvyklostí týkajúcich sa zábavy, zachovávanía soboty, šperkov alebo miňania peňazí na symboly postavenia všeobecne – stretneme sa so záplavou rôznych názorov. Platí to najmä v dobe, v ktorej rýchlosť sociálnych médií vyzdvihuje tie najnižšie stránky ľudskej povahy. A naozaj, už po zbežnom zadaní základných otázok týkajúcich sa adventizmu do webového vyhľadávača sa ocitneme vo svete rôznorodých skupín, ktoré propagujú a zdôrazňujú rozličné aspekty životného štýlu, ktorý vnímajú ako *status confessionis* (duchovný stav) – a ktorý je akýmsi skúšobným kameňom stavu cirkvi. (Pavlovo sarkastické podpichnutie v Galaťanom 5,15 o veriach, ktorí sa navzájom „žerú“, je v tomto kontexte úplne namieste.) A prečo by to mohlo byť inak v náboženskom hnutí, v ktorom nezhody bežne stúpajú až na úroveň apokalyptického „byť či nebyť“? Také bremeno definitívnosti sa nikdy nenesie ľahko – ani Hamletovi, ani adventistovi.

Nech je moje pokušenie akékoľvek, namiesto toho, aby som v tejto kapitole presadzoval svoje osobné stanovisko, radšej urobím krok späť a po-

zriem sa na niektoré zo základných princípov a vieroučných bodov, ktoré by nám mohli pomôcť vyhodnotiť tento problém úprimne a v náležitých súvislostiach. Pri tejto snahe musíme byť predovšetkým otvorení a vnímať neadekvátne pohľady na životný štýl, ktoré obvykle spôsobujú v našom spoločenstve viery problémy. Súčasťou omylov je tendencia pristupovať k otázkam životného štýlu poslednej generácie povrchno a šablónovite. Mám na mysli situácie, v ktorých sa pravidlá a zvyklosti spoločenstva uplatňujú prinajlepšom nedôsledne a prinajhoršom neúprimne. Dá sa povedať, že bežnou súčasťou adventistického folklóru je napodobňovať spôsoby, ktorými sme veľmi vynaliezavo priviedli do dokonalosti ume- nie „cedenia komára a prehltnutia ťavy“ (Mat 23,24). Človek nemusí byť kazateľom alebo cirkevným administrátorom, aby pochopil, že mladí adventisti sú často znechutení práve z takejto pokryteckej morálky. Všetci sme už počuli výroky ako: „Ale mama, starší zboru si práve kúpil dom za deväťstosedemdesiatpäť tisíc dolárov a jazdí na Audi A8, a ty mi hovoríš, že nemôžem mať náušnice za dvadsaťpäť dolárov?“ Podobné prípady sú čoraz častejšie a diskusie o nich sa stávajú takmer pravidelnou súčasťou debát pri rodinných sobotných obedoch.

Okrem problému *nedôslednosti* sme ako adventisti často ovplyvnení problémom *segmentácie* (čo je v podstate len ďalší druh nedôslednosti). Vždy je lákavé pristupovať k otázkam životného štýlu poslednej generácie nekonzistentným spôsobom, pri ktorom sa človek zameriava na modlitbu, ale nie na peniaze; na misiu, ale nie na sociálnu spravodlivosť (ako je definovaná v Biblii); na tanier, ale nie na reč; alebo dokonca na pohlavnú čistotu, ale nie na nenásilné konanie – a naopak.⁴ Samozrejme, takáto selektívnosť je zriedkakedy výsledkom úmyselného zámeru stať sa nevyváženým. Naše záujmy, náboženské prostredie a kultúrne trendy konajú v našich životoch svoje deformačné dielo bez toho, aby si od nás pýtali povolenie.⁵ Aj preto si musíme dávať pozor na posudzovanie dvojakým metrom, nech si to už sami pred sebou zdôvodníme akokoľvek. Celý problém sa totiž nevyrieši konštatovaním, že sa nás to netýka alebo že to nie je naša vec – a je úplne jedno, ako si toto zdôvodnenie v našej samolúbosti ozdobíme. Najlepším spôsobom, ako sa tomu vyhnúť, je nedôverovať našim

sklonom a zvykom. Urobili by sme dobre, keby sme si kládli otázky: Prečo to nepovažujem za dôležité? Kto ovplyvnil môj názor? Aké pocity živia môj odpor? Aké neprijemné skúsenosti, zlé príklady alebo osobné znevažovania tvoria podstatu mojich výhrad? Už aj štipka čestnosti voči sebe samým nám obvykle pomôže objaviť, že naše pochybnosti sú len reakciou na nejaké konanie alebo udalosť.

V tejto súvislosti sú závideniahodným príkladom adventistickí priekopníci, ako napríklad Joseph Bates. Pri čítaní stručného prehľadu jeho života si určite všimneme hlbokú „kompaktnú“ alebo „komplexnú“ *duchovnosť*. Celkom úprimne, hľadám slová, ktorými by som vyjadril svoj úžas nad jeho životom – najmä keď vezmem do úvahy spoločného menovateľa väčšiny apokalyptických hnutí (kresťanských aj nekresťanských) – a síce úplné oddelenie „detí svetla“ od všetkého tmavého a nečistého.⁶ Väčšinou takéto „oddelenie sa“ spočíva v prerušení akýchkoľvek kontaktov s okolím, budovaní vlastného uzavretého spoločenstva a v snahe nepoškvrňovať sa hriechnymi záležitosťami tohto sveta. Nie tak Bates. V roku 1842, kým veril, že Ježiš Kristus, veľký Abolicionista (bojovník za zrušenie otroctva), príde najneskôr o rok alebo tak nejako, naďalej bojoval v zákopoch vojny o sociálnu spravodlivosť. Bates je totiž muž, ktorý v roku 1846 v kontexte mexicko-americkej vojny pohotovo odsúdil Spojené štáty ako „krajinu krvi a otroctva“, „krajinu trúfalú voči nebu, ničiacu duše, vlastniacu otrokov, vraždiacu blížnych.“⁷ Čo tak rozjímať o takomto postoji pri šálke ranného čaju?

Nejde mi tu o presný výber slov, ktoré si Bates zvolil. Kladiem si skôr otázku: Aké bolo jeho chápanie Kristovho príchodu, že ho viedlo a nútilo vysloviť takúto prorockú obžalobu? Odpoveď môžeme nájsť v jeho denníku, kde píše: „Všetci, ktorí toto učenie [o druhom príchode] prijali, mali by a musia byť obhajcami abstinencie a zrušenia otroctva. Tí, čo by tomu odporovali, by určite neboli príliš efektívnymi pracovníkmi v úsilí o mravnú reformu.“⁸ Nech už si pod životom vo svetle prvého adventu predstavujeme čokoľvek, musí to zahŕňať aj takýto rozšírený rámec učenia; musí to zahŕňať duchovné konanie a etickú integritu, hlásanie (vydávanie svedectva) a skúmanie (posudzovanie), osobný a sociálny rozmer,

naše činy a naše srdcia. Všetky tieto prvky budú prítomné v spoločenstve naplnenom Duchom; v spoločenstve, ktoré holisticky žije svoje apokalyptické poslanie. Preto neoddeľujme to, čo sa Boží Duch snaží spojiť.

Ďalším veľmi dôležitým bodom, ktorý musíme vziať do úvahy, je naše zlyhávajúce v rozpoznávaní toho, na čom skutočne záleží a čo má skutočnú hodnotu. Musíme si dať pozor na sklon vnímať rôzne záležitosti životného štýlu (vrátane vzácných prejavov duchovnosti, akými sú modlitba a štúdium Biblie) ako ukazovatele duchovnosti. Práve v tejto súvislosti ponúka pravdepodobne najvplyvnejší americký teológ Jonathan Edwards obrovskú pokladnicu duchovných postrehov a návodov – a to napriek jeho striktnému kalvinizmu.⁹ Vo svojej knihe *Religious Affections* z roku 1746 (knihla vyšla v češtine pod názvom *Pravé duchovné emoce*, 2019) sa zaoberá nasledujúcimi zložitými otázkami: Aké sú pravé znaky kresťanského obrátenia? Ako môžeme vedieť, že skúsenosť oživenia je pravá? Aké princípy by sme mali používať na „rozpoznávanie duchov“? V snahe odpovedať na tieto problémy si berie na pomoc takzvané „znamenia ničoho“. Sú to všetky zvyklosti a prejavy duchovnosti, ktoré môžu, ale aj nemusia poukazovať na skutočne premenený život. Dlhé modlitby, oduševnené uctievanie, striktná morálka, vyhýbanie sa zábave a radovánkam, časté citovanie Písma a služba druhým by skutočne mohli byť dôkazom, že niekto má vzťah s Ježišom – ale vôbec to tak byť nemusí. Nemáme vari skúsenosť s tým, ako sa tieto „znamenia“ u nás alebo u druhých ukázali napokon len ako prelud, závoj prázdnej, duchovne mrtvej duše? Dokonca aj výzvy, aby ľudia prišli dopredu ku kazateľnici, sa môžu ľahko zmeniť na ritualizované postupy, ktorých dlhodobý účinok môže pokojne súperiť s dĺžkou molo-vých melódií, ktoré pri takýchto príležitostiach radi využívame.

No ak nemôžeme veriť spomenutým duchovným prejavom, čo iné by nám mohlo pri sebahodnotení poslúžiť ako trstina na meranie (Ezech 40,3)? Čo je skutočne dôležité? Edwards nám pripomína, že by sme mali ukazovák vždy otočiť smerom k sebe a nehrať hru, pri ktorej posudzujeme motívy druhých. Nakoniec neprekvapuje jeho odpoveď: „Pozitívne znamenia“ skutočného obrátenia sa týkajú života podľa zákona Ducha a zjavovania jeho ovocia, ktorým je „láska, radosť, pokoj, zhovievavosť,

láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, sebaovládanie“ (Gal 5,22.23) – nie vonkajšie dodržiavanie „zákona“ vrátane adventistického „zákona“ o pravidlách životného štýlu. Bez postupného rastu a prejavov tohto ovocia som len protivný táraj šarlatán, bez ohľadu na moje postavenie v cirkvi, počet lajkov na Youtube alebo pocit vlastnej spravodlivosti. Som presvedčený, že dnes potrebujeme jasné a presné zameranie na podstatu skutočného obrátenia. A to najmä v kontexte toho, že medzi svätými slúži vášň pre pravdu v čoraz väčšej miere ako osvedčenie o zlej povahe. Urobili by sme dobre, keby sme v tejto súvislosti dbali na radu Ellen G. Whiteovej: „Ak máme sklon škodiť a ubližovať tým, čo našu snahu nedoceňujú a odporujú našim predstavám, potom je to nezvratný dôkaz, že nás ovláda satanský duch.“¹⁰

Musíme byť preto ostrážiti, aby sa naše náboženstvo postupne nezmenilo na zákerný prostriedok vyhýbania sa Bohu – nášho štvrtého zlyhania, ktorým je *klam*. Spomeňte si napríklad na Dávida na pozadí jeho aféry s Batšebou (pozri 2. Samuelova 12). Len si všimnite, ako počas svojho dôverného rozhovoru s prorokom Nátanom skĺzava do náboženských rečí, keď sa morálka týka druhých, a nie jeho vlastných opovrhnutiahodných činov. V 2. Samuelovej 11 ho vidíme, ako koná s mravným svedomím hodným mafiánskeho bosa, ktorý posiela ľudí, kam sa mu zachce – hoci aj na smrť. Keď príde na odsúdenie niekoho iného, slovo *Boh* sa mu obratne kľže z úst a neznamená pre neho viac než len akýsi druh náboženskej rekvizity. Mravná tuposť sa teraz podivuhodne nedá nikde nájsť, takže jeho etický súd nás ohromuje svojou rýchlosťou a prísnosťou. V tomto zmysle je náboženstvo pre Dávida len akýmsi utišovateľom svedomia. Jeho oduševnenosť len maskuje absenciu skutočnej oddanosti, čo je tendencia, ktorú môžeme ľahko pozorovať aj v evanjeliách. Produkuje sa množstvo prázdnych nábožných rečí – prelievajú sa slzy, dejú sa uzdravenia, rozdávajú sa letáčky, ľudia sa po modlitbe objímajú – no nakoniec človek vôbec nepozná Pána a Pán nepozná jeho. Náboženský lunapark „odišiel z mesta“ a nám zostal len niekto, kto stavia svoj dom na piesku, lebo odmieta počúvať Ježišove slová a uvádzať ich do praxe (Mat 7,24).

Toto sú teda niektoré z potenciálnych nástrah, ktoré hrozia sabotovaním viery Kristových nasledovníkov: *nedôslednosť* (selektívna aplikácia

zásad), *segmentácia* (zameranie sa na určité otázky životného štýlu na úkor iných), *nesprávne zacielenie* (zabúdanie na ozajstný cieľ učenia) a *klam* (premena náboženstva na prostriedok neposlušnosti). Samozrejme, to všetko Biblia jasne vysvetľuje. Či už si vezmeme napríklad text Izaiáš 53, alebo sa ponoríme do Kázne na vrchu, naliehavo sme vyzývaní, aby sme sa vyhýbali všetkému, čo nám bráni prežívať pravú, hodnovernú duchovnosť. Naozaj ide o veľa. Zvlášť keď si uvedomíme, aké zradné dokáže byť srdce človeka. Popravde, keď myslím na tieto záležitosti, často mi, niekedy zúfalo, prichádza na myseľ úpenlivá Bartimeova prosba: „Rabbúni, aby som videl.“ (Mar 10,51)

Prehĺbenie: O „videní“, „státi“ a „bytí“

V *Kronikách Narnie*, slávnej zbierke detských príbehov od C. S. Lewisa, rozprávač na jednom mieste bez obalu svojim poslucháčom pripomína, že „to, čo vidíte a čo počujete, závisí vo veľkej miere od toho, kde stojíte. A závisí to aj od toho, čo ste za človeka.“¹¹ Lewis tu poukazuje na jasnú pravdu, že náš „spôsob videnia“ závisí od nášho „státia“ a „bytia“.¹² Aby sme použili obraz z dobre známej kultúrnej kritiky, jedna vec je vidieť mesto Chicago zhora mrakodrapu Willis Tower, a niečo celkom iné je vidieť ho stojac v uličke chicagskej štvrti South Side.¹³ Poloha a orientácia vášho postavenia je dôležitá pri určovaní vášho vnímania – jeho rozsahu, intenzity, perspektívy, vplyvu, uhla a rozsahu – ako aj vašich potenciálnych činov a sprievodných postojov a emócií.

Aby som to ešte trochu rozvinul, povedzme, že „videnie“ alebo *vnímanie* vo vyššie uvedenom Lewisovom citáte zahŕňa tieto prvky: naladenie (predispozícia všimnúť si), chápanie (výklad), posudzovanie (ohodnotenie) a predstavivosť (predvídanie možností). Vedie to k výrokom ako: „Všimni si to!“ alebo „Znamená to toto,“ alebo „Na tomto záleží!“ alebo dokonca: „Zvládli by sme to!“ Biblia je plná príkladov takto definovaného vnímania, ktoré zohráva v životoch veriacich určujúcu úlohu. Vezmite si prípad Ježiša, ktorý opisuje extravagantný čin svojho pomazania ako „nádherný“ – úžasné spojenie sebaobete s estetikou nás vedie k hlbšiemu skúmaniu –, kým ostatní zavrhnú vyliatie voňavky ako plytvanie alebo

propagovanie seba (Mar 14,4–6). Alebo keď sa Pavol pri vstupe do Atén „v duchu roztrpčoval“ (Sk 17,16) a videl mesto plné pohanských symbolov, kým ostatní kráčajúci vedľa neho boli buď pokojní alebo ohromení nádherou mesta. V obidvoch udalostiach máme konflikt vnímaní – na jednej strane sú Ježiš a Pavol a na strane druhej učenici a dav. Aby som to zopakoval, Ježiš a Pavol nekonali len v opozícii voči druhým, oni aj vnímali veci inak. Boli náchylní všímať si určité veci, kým ľudia okolo nich ich vôbec nevnímali (naladenie); správne ich chápali (výklad); pripisovali týmto veciam inú úroveň dôležitosti než ich nasledovníci alebo odporcovia (ohodnotenie) a uvedomovali si spektrum možností (predstavivosť), ktoré si ostatní neuvedomovali. V tom zmysle nie je pre Kristových učeníkov základnou otázkou iba: Čo by urobil Ježiš? ale skôr: Čo a ako by Ježiš videl? To môžeme zostručniť na otázku: Na čom by Ježišovi záležalo?

Ak zvážime, že naše činy sú vždy reakciou na naše videnie vecí, je ľahké pochopiť, prečo je otázka vnímania pre etiku a kresťanské učeníctvo všeobecne taká dôležitá. Ako správne poznamenáva etik Stanley Hauerwas, etika „sa netýka predovšetkým toho, čo ‚urobíš‘ alebo ‚neurobíš‘. Jej hlavnou úlohou je pomáhať nám správne si predstavovať svet.“¹⁴ Taký postreh platí, samozrejme, pre rozmanité oblasti života. Lekár čítajúci snímky z magnetickej rezonancie na diagnostické účely, znalec umenia pozorujúci kompozičné prvky Vermeerovej maľby, hudobný vedec žasnúci nad matematickou brilantnosťou Bachových sonát pre sólové husle, aktivista citlivo vnímajúci sotva postrehnutelné vzorce sociálnej nespravodlivosti – tieto a mnohé ďalšie príklady ilustrujú, ako odborné schopnosti, životné skúsenosti, charakter, záujmy, psychologické a fyziologické stavy a presvedčenia ovplyvňujú naše vnímanie alebo našu neschopnosť vnímať a ako následne určujú škálu našich potenciálnych činov, emocionálnych reakcií a záujmov.¹⁵ (Vlastne existuje jedna celá disciplína zvaná *agnotológia*, ktorá študuje povahu a príčiny neznalosti a pochybností – ale aj to si musíme odložiť pre iný kontext.¹⁶)

A práve v tomto poslednom bode sa dostáva naplno do popredia význam Lewisovho postrehu – a síce myšlienky, že vnímanie je spojené s naším „státím“ a „bytím“. To prvé, podotýkam, sa vzťahuje na naše *orien-*

tačné presvedčenia, ktoré zahŕňajú všetko od základných svetonázorových záväzkov – čo James Sire označuje ako myšlienky o „základnom zložení reality“ – až po bežnejšie, každodenné presvedčenia.¹⁷ Všetky presvedčenia sú dôležité! Použitím termínu *orientačné presvedčenia* sa chcem vlastne vyhnúť prirodzenému nutkaniu prideliť základným svetonázorovým záväzkom väčšiu životno-orientačnú závažnosť než iným, zdanlivo všedným presvedčeniam. Koniec koncov, väčšina ľudí v Spojených štátoch dnes považuje čierne piatky (každoročný veľký výpredaj) za existenčne naliehavejšie než čierne diery – používam to ako metonymiu pre otázky kozmológie –, a fantázie virtuálnej reality za lákavejšie než záujem o povahu konečnej reality. A nemyslím to posmešne ani ponižujúco. Naopak, jednoducho uznávam spôsob, akým bezvýznamné princípy niekedy nepomerne ovplyvňujú spôsob, akým žijeme svoje životy. Napríklad Don by mohol pevne veriť v Božiu slávu – čo je isto tvrdenie o „základnom zložení reality“, no keď príde na mentálne spracovanie povedzme neúspešného povýšenia v práci, konečnú orientačnú silu preberá práve jeho zlosť na nefunkčnosť byrokratických inštitúcií. (Alebo je možno len nenapraviteľným malicherným kritikom!) V súlade s tým predstavuje charakteristika osoby v zmysle jej svetonázoru, ako napr. teista, deista alebo monista, len časť toho, kým daná osoba je a aké rozhodnutia robí pri práci, cestovaní, spoločenskom kontakte, odpočinku a tak ďalej. Otázka preto neznie, ktoré z jej presvedčení sú dôležité v určitom konečnom zmysle, ale skôr, ktoré z nich orientujú alebo usmerňujú jej rozhodovanie.

K tejto problematickej situácii sa ešte pridáva spletitá úloha kognitívneho nevedomia, ktoré orientačné presvedčenia často vyraduje bez nášho uvedomelého vedomia.¹⁸ Človek, ktorý vášnivo spieva a káže o Božej láske, si môže na základnej úrovni vytvárať obraz nepredvídateľného a svojvoľného božstva, ktorého prozreteľnostné zásahy hraničia so schizofréniou. Áno, teológia o Božej láske je neporušená a hlasno obhajovaná – ako sa to zanietene snažíme robiť v tejto knihe – ale rozhodovanie, sebavnímanie a základnú orientáciu života formujú skryté neistoty. A aby sme problém ešte viac skomplikovali, prítomnosť a podstata kognitívneho nevedomia uniká povrchnému sebazpozorovaniu. V tomto zmysle A. W. Tozer nazna-

čuje, že „naša skutočná predstava o Bohu môže ležať zakopaná pod smetím tradičných náboženských názorov a môže si vyžadovať inteligentné a rúzne hľadanie, až kým nakoniec nevyjde na svetlo a neukáže sa taká, aká je. Len po bolestivom sebaskúmaní máme príležitosť objaviť, čo si o Bohu myslíme naozaj.“¹⁹ Preto potrebujeme predkladať Bohu veľa horlivých modlitieb s prosbou, aby nám ukázal skutočný stav našich srdc a myslí.

Na základe uvedeného, nech sú *orientačné presvedčenia* („kde stojíme“) pre vnímanie akokoľvek dôležité, prechádzame k ďalšiemu prvku vyššie uvedeného citátu z Narnie – to, čo vidíme, závisí aj od toho, „kto sme“. Je zrejmé, že vo svojej podstate *sme* tým, čomu veríme. Čím iným by sme aj mohli byť, nie? Zároveň sme však aj oveľa viac! Znamená to, že ako ľudské bytosti (a konkrétne ako veriaci poslednej generácie) máme oveľa širší, *existenciálny* rozmer, ktorý ako absolútne minimum zahŕňa nasledujúce aspekty:

Emočné investície obsahujú túžby po predmetoch, zážitkoch, stavoch mysle, Bohu alebo ľuďoch; *nadšenie* pre veci, ku ktorým máme silný citový vzťah; *vernosc* voči Bohu, jednotlivcom, životným úlohám, spoločnostiam, inštitúciám, tradíciám alebo národu-štátu a *priority* týkajúce sa času a využitia prostriedkov. Také afektívne investície môžu byť buď krátkodobé alebo dlhotrvajúce; nerozlučne formujú to, kým sme ako ľudia. V skutočnosti, ak vezmeme do úvahy ich búrlivé prejavy, tieto spojenectvá často jednoznačne ovplyvňujú, kam a ako dospejeme v rôznych mravných otázkach. Naše reakcie nielenže zosilňujú, ale ich aj významne usmerňujú; robia nás náchylnými na určité činy a náklonnosti.

Zosobnené citlivosti zahŕňajú automatické reakcie vyjadrené cez „zmysel“ alebo „pocit“ o určitej záležitosti, čo nás vedie buď k tomu, aby sme od nej cúvli alebo k nej lipli – často automaticky. Tým, že fungujú ako základ našich emócií, prejavujú sa prostredníctvom hlboko zakorenených pocitov priazne alebo nepriazne, príťažlivosti alebo odporu a potešenia alebo averzie, a často pôsobia dlho predtým, než na scénu dorazí pádne, rozumové uvažovanie. Na jednej strane sme príťahovaní tým, čo pokladáme za krásne, príjemné, moderné a ambiciózne, na druhej strane nás odpudzuje to, čo vnímame ako pokrytecké, odporné, zastarané a obme-

dzujúce. Inak povedané, veľa z nášho bytia vo svete je určované estetickým cítením. Sú to vlastne pocity, ktoré v spojení s kognitívnym nevedomím zabezpečujú skrytý mechanizmus rozhodovania. Má to ohromné následky pre pastoračnú prax a misiu, lebo väčšina ľudí neodmieta kresťanstvo preto, že by ho vnímala ako nesprávne: odmieta ho, lebo ho pokladá za nepatričné – určitým spôsobom ich odpudzuje. Ich odôvodnenia sú do značnej miery estetické, nie epistemologické. Inými slovami, ich reakcia zahŕňa hodnotenia vkusu a nie výrokov pravdy. Toto zaslepenie z väčšej časti nevyplýva z odhalenia nejakej vieru otriasajúcej axiómy, namiesto toho kľíči z pomalého, takmer nepostrehnuteľného posunu estetického vnímania, kde sa úlomky odcudzenia Bohu časom nebadateľne spájajú do zlúčenín náboženskej ľahostajnosti. Nakoniec sú iskra a lesk preč a Boh už človeka ničím nepritahuje. (Samozrejme, ako ilustruje príbeh o páde, také zmeny môžu nastať aj pomerne náhle. V obrate Adama a Evy o 180 stupňov nebolo nič pozvoľné. Zdá sa, že posun v estetickom cítení nastal pozoruhodne rýchlo.)

Charakter, ako naznačuje samotný termín, sa vzťahuje na sklony alebo tendencie určitým spôsobom konať, cítiť a myslieť počas dlhšieho časového obdobia. Podľa Biblie sa o ľudskej identite, vrátane hľadania pravdy, nedá hovoriť bez zamerania na charakter. Charakter tu predstavuje vnútorný systém dobrých návykov a zlozvykov, cností a nerestí. Keďže „vidíme“ alebo „čítame“ nesprávne, môžeme dospieť k nesprávnym úsudkom o niečom alebo niekom. Buď totiž máme neprimerané informácie, mylné presvedčenie, alebo nás trápia vlastné povahové chyby. Sebec bude vnímať svet inak než štedrý človek a „blázon“, ako je vykreslený v knihe Príslovia, zostane voči rozumným slovám imúnny, a to napriek ich racionálnemu apelu (porovnaj Prísl 23,9). Inak povedané, úsilie nájsť pravdu alebo pravdu zrozumiteľne vyjadriť sa brodí náročným terénom cností a nerestí, emócií a zážitkov, vplyvov a predpokladov. Poznanie totiž v sebe zahŕňa vždy viac než len sumu vedomostí. V danej zmesi sa nevyhnutne nachádzajú všemožné motívy, povahové črty, túžby a emócie, a to spôsobom, ktorý často uniká nášmu jasnému pochopeniu. Preto si cvičenie v pravdivosti vyžaduje aj „cvičenie v pobožnosti“ (pozri 1Tim 4,7). Apoštol Peter

hovorí presne to isté, keď nás vyzýva, aby sme pridali k svojej „viere cnosť, k cnosti poznávanie, k poznávaniu zdržanlivosť, k zdržanlivosti trpezlivosť, k trpezlivosti pobožnosť, k pobožnosti milovanie bratstva a k milovaniu bratstva lásku“. Potom uzatvára zdôraznením, že tieto cnosti sú epistemicky závažné alebo pravdivé v tom, že nám bránia, aby sme boli „nečinní a neplodní v poznávaní nášho Pána Ježiša Krista“ (2Pet 1,5–8).

A nakoniec *osobné špecifiká*: týkajú sa záležitostí, ako je *kontext* (kulturný, ekonomický, sociálno-historický atď.), *príbeh* (vplyvy socializácie, formujúce skúsenosti, obrátenia, traumatické udalosti atď.), *spomienky* (vrátane tých potlačených) a *osobnostné znaky* (osobnosť, pohlavie, etnická príslušnosť, duševné a fyziologické zdravie, inteligencia atď.).

Ako zhrnutie by sme mohli teraz Lewisove slová zo začiatku tejto sekcie – o tom, ako naše videnie závisí od toho, kde stojíme a kým sme – preformulovať takto: To, čo *vnímame* (napríklad naladenie, chápanie, posudzovanie a predstavivosť), závisí od našich *orientačných presvedčení* (svetonázoru, učenia, kognitívneho nevedomia atď.) a *existenciálnej situácie* (investície, citlivosť, charakter a špecifiká). A to nás privádza k hlavnému tvrdeniu tejto kapitoly: osobná *identita* je vynárajúca sa vlastnosť, gestalt (forma, podoba, celostný tvar), ktorá vyplýva z interakcie medzi vnímaním („videním“), presvedčeniami („státím“) a situáciou („bytím“). Poďme sa na to pozrieť dôkladnejšie.

Zatiaľ je jasné, že náš výklad nemá príliš veľa pochopenia s racionalizovaným obmedzením ľudských bytostí na „mysliace predmety“. Nie sme tela zbavené poznávacie stroje, ktoré chrlia svetonázorové plány alebo základné vieroučné body, podľa ktorých potom viac-menej konáme.²⁰ No nemyslím si ani to, že naša hlavná identita je len výsledkom nevedomých duševných pochodov alebo že ľudia nie sú ničím iným, len zlepencom reaktívnych emócií alebo nezmyselných túžob. Ľudská identita chápaná v existenciálnom zmysle je skôr akýmsi druhom gestaltu – meňavky, neustále tvárneho vzorca interakcie medzi presvedčeniami a situáciami, ktorý ovplyvňuje (ako sme si ukázali) naše vnímanie a duševný rozhľad (naladenie) a naše činy (chápanie, posudzovanie a predstavivosť).²¹ V Biblii sa nachádza mnoho príkladov, ktoré ukazujú, ako takto definovaná identita ovplyvňuje činy

jednotlivcov. Niektorí sa pozerajú na vzkriesenie Lazára ako na Boží zázrak, iní ho vnímajú ako dôvod na odsúdenie Ježiša na smrť. Jeden zlodej na kríži vníma Ježiša ako Mesiáša, kým druhý sa mu posmieva. Niektorí rozoznávajú Jána Krstiteľa ako veľkého proroka, kým iní ho odmietajú ako náboženského fanatika a uchvatiteľa zavedených mocenských právomocí. Vo všetkých týchto príkladoch sa odohráva konflikt vo vnímaní, lebo ľudia majú rôzne identity a rôzne obzory vnímania a záujmov.

Podľa očakávania sa presná anatomia identity líši nielen u jednotlivých ľudí, ale aj u konkrétneho jedinca v rôznych okamihoch jeho života. Ako prechádzame životom, presný tvar našej identity sa mení a kolíše – niekedy viac, inokedy menej. Uzatvárame nové priateľstvá, prekonávame tragédie, starneme, stávame sa obeťami konfliktov, vidíme zázraky, bojujeme so závislosťami, prežívame obrátenia a rastieme v múdrosti. Inými slovami, prežívame život v jeho neuchopiteľnej a nepochopiteľnej zložitosti. Všetky tieto udalosti, vnútorné stavy, ambície a obavy v spojení s našimi najhlbšími presvedčeniami formujú naše usporiadanie identity a s ňou aj náš vzťah k pravde. Dokonca by sme mohli povedať, že v ktoromkoľvek bode nášho života má naša identita tendenciu sústreďovať sa okolo jedného alebo viacerých stredov alebo záležitostí.²² V každodennej reči také sústreďovanie niekedy označujeme ako „povedomie“. Keď teda povieme, že „Hannah má silné sociálne povedomie“ alebo „Andyho vlastenecké povedomie je dosť jasné“, na myslí máme presne takéto sústredenie alebo zameranie. V obidvoch prípadoch značí zameranie identity u týchto jednotlivcoch všetko to, čo vysvetľuje Hannine a Andyho postoje k sociálnym, respektíve národnostným otázkam v danom okamihu ich života.

Pojem zameranie („centrácia“) teda poukazuje na to, že rôzne udalosti, stavy mysle, osobnosť a vnímanie môžu fungovať ako katalyzátory buď zdôrazňovania, alebo zanedbávania určitých náboženských záväzkov spôsobom, ako by mohli, analogicky povedané, environmentálne faktory viesť k utlmeniu alebo aktivácii génov v ľudských bunkách. Napríklad členka cirkvi pochádzajúca z vojnou zničeného regiónu, v ktorom náboženské symboly podnecovali nacionalistický šovinizmus, by mohla štátne zástavy v modlitebniach vnímať inak než hrdá matka nového príslušníka námornej

pechoty v lavici za ňou. Tá prvá by ich mohla dokonca vnímať ako „znamenanie šelmy na tele Kristovom“.²³ Prekvapivo, obe ženy veria vo zvrchovanosť Boha, v stvorenie človeka na Boží obraz, kázanie na vrchu ako chartu kresťanského učenia, rešpektujú autority a posolstvá troch anjelov a prijímajú mnoho ďalších vieroučných bodov vyznaní. Ale rozdielnosť v ich „emočných investíciách“ a „centracii“ ich životov mení spôsob, akým jednotlivé náboženské záväzky vykladajú, zdôrazňujú alebo aplikujú.²⁴ Tieto dve ženy majú možno na papieri rovnaké orientačné presvedčenia – objektívnosť pravdy sa tu nedá poprieť –, ale konfigurácie (usporiadania) ich identity majú za následok, že určité presvedčenia silnejú, kým iné sa potlačia; jednoducho sa o rozličné veci zaujímajú odlišnými spôsobmi. Inými slovami, *gestalt* ich identity určuje ich *prebývanie* v pravde, ktoré môže byť autentické alebo neautentické, alebo dokonca biblicky verné alebo nie.

Hoci pripúšťame, že slovo *autentický* je plastické a rôzni ľudia ho vnímajú odlišne, v tomto kontexte pôsobí naozaj veľmi úderne. Ak sa totiž vrátite k našej diskusii v predošlej časti (*Vyjasnenie*), spomeniete si, že sme skúmali niektoré z nesprávnych funkcií viery, ktoré trápia naše spoločenstvo veriacich: nedôslednosť, segmentácia, zlyhávanie v rozpoznávaní a klam. Všetky predstavujú rôzne formy nesúladu alebo neautentickosti, ktoré potrebuje posledná generácia kresťanov konfrontovať. V tejto časti sme sa venovali rovnakej problematike z iného uhla pohľadu. Konkrétnejšie sme sa sústredili na pojem ľudskej identity a rôzne prvky, ktoré ju tvoria. Pozornému čitateľovi neunikne, že aj tu bol hnacou silou pojem súlad, a teda autentickosť. Koniec koncov, nie je to naša najnaliehavejšia potreba? Nepotrebujeme vari uviesť do súladu s Božím slovom *všetky* naše orientačné presvedčenia (autentickosť 1)? Nemali by sme sa uistiť, že *všetka* naša oddanosť a všetky naše priority odzrkadľujú tie isté vieroučné body, ktorých centrom je Kristus (autentickosť 2)? Nemali by sme na modlitbe preskúmať *všetky* naše citlivosti, aby sme zistili, či odzrkadľujú vlastnosti Kristovej mysle a ducha (autentickosť 3)? A napokon, nemali by sme prosiť Ducha, aby do nás všteplil svoje „ovocie“ alebo „cnosti kráľovstva“, aby nás udržiavali v našej vernosti Kristovi a poskytovali pôdu, v ktorej by mohli prekviť správne citlivosti (autentickosť 4)? Keď v pred-

chádzajúcom odseku poukazujem na autentické „bývanie v pravde“, mám na mysli práve spojenie uvedených štyroch aspektov autentickosti. Pre zostatok poslednej generácie je takáto autentická kresťanská identita vo svojej podstate apokalyptická.

Rozšírenie: Obývanie apokalyptického „priestoru“

Pre adventistických priekopníkov bolo vyznanie „Ježiš príde skoro“ oveľa viac než len bezduchým vyjadrením. Ich apokalyptické zameranie na blízky príchod Krista a presvedčenie, že večnosť je za dverami, ich viedli k vytvoreniu životného štýlu, ktorý odzrkadľoval vážnosť doby, v ktorej žili. Vníмали to tak, že nie je možné hlásať kozmické posolstvo a pritom sa tváriť, akoby o nič nešlo. „Kráľ prichádza, pripravte sa!“ Radikálna zmena identity a praxe bola jedinou správnu reakciou na pripravované prerušenie histórie Bohom. Potrebovali preusporiadať svoje priority a prerozdeliť svoje zdroje. Nebolo už možné žiť „normálny život“. Na ich obranu treba povedať, že sa do toho pustili naozaj s obrovským nadšením. Boli pripravení neúnavne stavať svoju existenciu hore nohami. Odmietali všetky formy kultúrnej a náboženskej normálnosti v takej miere, že to dnes pokladáme nielen za inšpirujúce, ale aj za znepokojivé. Aj krátka návšteva v adventistickej dedinke v Battle Creeku v Michigane alebo čítanie ranej adventistickej literatúry na nás dýchnu takmer hmatateľné a uchopiteľné ovzdušie sebaobetavosti a oddanosti. Človek sa tvárou v tvár tejto duchovnej horlivosti cíti ako trpaslík. Nemám pritom na mysli nejaký dojímavý obdiv života „svätých“. Už aj čiastočné kritické skúmanie odhalí ich slabiny a povahové nedostatky. No nech boli ich slabé stránky akékoľvek – a bolo ich naozaj dosť –, nikto nemôže spochybňovať snahu našich priekopníkov o súlad medzi vierou a praxou, medzi hlásaním posledného súdu a bezvýhradnou oddanosťou Bohu. V druhý príchod nielen verili, oni ním žili.

Čo sa však stane, keď sa naše zameranie na druhý príchod rozostří? Čo sa udeje s apokalyptickým hnutím, keď sa postupne stane *neapokalyptickým*? (Všimnite si hlavne posun v zameraní identity, ako sme o tom hovorili vyššie.) Predpísanými uisteniami typu „Ježiš príde skoro“, ktoré

zapŕňajú naše spoločné zhromaždenia, sa dá táto zmena zamaskovať len čiastočne. George Knight pomerne otvorene rieši tieto otázky vo svojej široko akceptovanej knihe *Apocalyptic Vision and the Neutering of Adventism* (Apokalyptická vízia a vyklieštenie adventizmu).²⁵ Pamätám si, ako veľmi som sa dal oklamať názvom tejto knihy, keď som ju videl po prvýkrát: spôsobilo to a stále to spôsobuje slovo *vyklieštenie*. Páči sa mi spôsob, akým vyjadruje obraz adventizmu, z ktorého odteká jeho vitalita. Je to proces, ktorým sa adventizmus stáva čoraz miernejším, nevýraznejším a napokon sterilným. Samozrejme, existuje veľa spôsobov, ktorými môže dochádzať (a dochádza) k takému odadventizovávaniu adventizmu. Inštitucionalizmus (dôraz na organizáciu a inštitúciu), autoritárstvo, chýbajúce zameranie na misiu a súperenie v oblasti vierouky sú len niektoré z potenciálnych vplyvov, ktoré k tomu môžu prispievať. No pre Knighta, a ja s ním v tomto bode súhlasím, sú mnohé z týchto problémov len symptómami oveľa hlbšieho problému. Je ním strata apokalyptickej identity, ktorá bola pre adventistických priekopníkov ústrednou myšlienkou.

Uznávam, že je to trochu kontroverzné tvrdenie. Veď predsa vôbec nemusí byť samozrejmé, že práve „apokalyptika“ má byť zjednocujúcou myšlienkou našej kresťanskej identity. Dokonca aj naša vlastná komunita viery čelí závažným rozčarovaniam z apokalyptickej rozpravy, najmä na najnižšej úrovni. Hoci sa dôvody takého odcudzenia líšia, zvyčajne sa opierajú o niektoré z nasledujúcich aspektov: nepokoj v súvislosti s Kristovým meškaním; odpor voči adventistickým „zvláštnostiam“; odmietnutie sektárskej mentality *contemptus mundi* (pohrdanie svetom); rozčarovanie z evanjelizácie „šelmami a grafmi“; alternatívne koncepcie Kristovej parúzie alebo viditeľného príchodu; dôraz na humanitárne a svet potvrdzujúce rozmery adventizmu a odpor voči zbožnosti, ktorá podnecuje strach alebo pôsobí násilne. Výsledkom takýchto postojov je, že mnohí hľadajú na apokalyptiku ako na synonymum bizarnej hystérie alebo hrubého exkluzivizmu.

Odpovedal by som tým, že pravý charakter adventistickej apokalyptickej identity je celkom iného druhu. *Nie* je prehnane posadnutý kataklizmatickými udalosťami v blízkej budúcnosti, hoci jej pohľad na históriu je dosť neradostný. *Nie* je konšpiračný, hoci je často nedôverčivý voči

tomu, čo sa pokladá za „normálne“ alebo za „triezve uvažovanie“. *Neodmieta* svet, hoci sa nepozerala naivne na spôsoby, akými štruktúrovaná bezbožnosť preniká väčšinou aspektov nášho života alebo sveta. A čo je najdôležitejšie, *nejde* len o jeden aspekt biblického zjavenia. Biblia je apokalyptická vo svojej samotnej podstate. Ježišovej službe, vrátane takých základných bodov, ako je modlitba Otče náš, nemôžeme porozumieť bez apokalyptického rámca. Ako to skvelo a správne formuluje Jürgen Moltmann: „Kresťanstvo je od začiatku do konca, a nielen v epilógu, eschatologické, je naplnené nádejou, hľadá a posúva sa vpred, a preto tiež revolucionizuje a premieňa prítomnosť. Eschatologický prvok nie je jedným z prvkov kresťanstva, ale je nositeľom a vyjadrovacím prostriedkom kresťanskej viery ako takej; je kľúčom, v ktorom je všetko nastavené, žiarou, ktorá všetko zaplavuje, brieždením očakávaného nového dňa. Lebo kresťanská viera žije z vyvýšenia ukrižovaného Krista a usiluje sa o zaslúbenia univerzálnej budúcnosti Krista.“²⁶

V tomto citáte je kľúčové slovo *nositeľ*, lebo tlačí adventistickú apokalyptickú identitu nad rámec úzkeho zaoberania sa poslednými udalosťami a otázkami charakterovej dokonalosti, nech sú tieto témy akokoľvek dôležité. Naopak, zahŕňa základné otázky ľudskej existencie, ako je filozofia dejín, Božie konanie, tragédia, pravda, moc a všeobecné dobro. V tomto zmysle adventistická apokalyptická identita odzrkadľuje rozsah príbehu o veľkom spore nielen z hľadiska jeho historického rozpätia, ako aj jeho tematickej inkluzivity. Funguje ako objektív, ktorým by mala posledná generácia kresťanov riadiť svoje životy v poslušnosti Kristovi.

Nakoľko je vzhľadom na priestorové obmedzenia celkom nemožné venovať sa týmto otázkam podrobne, dovoľte, aby som zdôraznil len niekoľko vybraných a zostručených tém o apokalyptickej identite a jej kľúčových zameraniach (alebo povedomí, lebo ten termín tu budem používať synonymne):

1. *Láskavosť Boha dávajúceho seba je základom všetkej reality.* „Kto nemiluje, nepoznal Boha, pretože Boh je láska“ (1Ján 4,8). Všetko na tom stojí a padá. Do tejto základnej pravdy, tejto oživujúcej sily vesmíru nemôže zasahovať žiadna teológia ani prax, žiadne učenie, žiadna politika

ani tradícia alebo čokoľvek iné – jednoducho nesmie! Nečakáme totiž na len tak nejakého Boha, na akési všeobecné božstvo, ktorého úmysly sú nevierohodné alebo nejasné. Príchod Boha – v stvorení, vykúpení a záverečnom oslávení – hovorí o Bohu zmluvnej vernosti, neslýchanej a intenzívnej lásky, bezmedznej milosti a nesmierneho súcitu. Sebazmarenie (*vtelenie*) Ježiša, ktoré Pavol tak dojemne vykresľuje v 2. kapitole Listu Filipanom, je dramatickým stvárnením božskej pokory, zjavením toho, kým Boh vždy bol, je a počas celej večnosti vždy bude. Takéto *vedomie Boha formuje apokalyptický životný štýl*.

2. *Mať apokalyptickú nádej znamená žiť vo vedomí „súčasnosti“*. „Hľa, teraz je príhodný čas, hľa, teraz je deň spásy.“ (2Kor 6,2) *Preto* vedieme svoje životy pod znamením *konečného cieľa* – konca. Už samotná myšlienka bezprostrednej blízkosti vyvíja tlak na čas; stláča ho a tým skracuje horizont našich očakávaní. Apokalyptickí kresťania si nepredstavujú historický horizont ustavičného odkladania – v zmysle pomalého evolučného vývoja ľudstva. Naopak, prežívajú naliehavosť času a s ním nedočkavosť nádeje. Bdejú a sú pripravení, modlia sa a venujú pozornosť „znameniam doby“. Takéto *povedomie času* formuje apokalyptický životný štýl.

3. *Božia transcendentnosť, alebo inakosť, prekonáva ľudské očakávania*. „Veď moje myšlienky nie sú vaše myšlienky a vaše cesty nie sú moje cesty – znie výrok Hospodina.“ (Iz 55,8) *Preto* potvrdzujeme Boha, ktorý sa „vlamuje“ do dejín. Vyvádza z miery takisto, ako upokojuje; prerušuje takisto, ako lieči. Nemôžeme ho ovládať, ani ho nemôžeme obmedziť našimi svojvoľnými normami. Rozbíja všetky naše náboženské snahy zmeniť ho na zvládnuteľné božstvo, na Boha našich predpokladov, prianí a potrieb. Žiť v reakcii na príchod Boha znamená žiť v pokání za všetky naše modly, fетиše a zamaskované formy slúženia egu; znamená to žiť vo svetle pravdy, ktorá nás zbaví všetkej faľše a ochranných štítov, najmä tých náboženských. Skutočnosť, že Boh takto vstupuje do nášho priestoru, je činom milosti, činom „apokalyptického zlomu“ *par excellence*.²⁷ Takéto *povedomie pravdy* formuje apokalyptický životný štýl.

4. *Kristov kríž je podstatou našej viery a identity*. „Rozhodol som sa totiž, že medzi vami nebudem poznať nič iné okrem Ježiša Krista, a to

ukrižovaného.“ (1Kor 2,2) *Preto* sa staviame za slová Martina Luthera: „*Cruz probat omnia*“ (kríž je skúšobným kameňom všetkého). Pritom vyznávame, že apokalyptická identita je identita v tvare kríža. Napodobňuje ukrižovaného Boha minimálne v dvoch kľúčových aspektoch: *sebazmarenie* (*kenos*) a solidarnosť s druhými v ich potrebách a utrpeniach. Apokalyptická identita teda uznáva, že „zákon sebazapieravej lásky je zákonom života pre zem i nebesá“.²⁸ Kým je teda prichádzajúci Boh dnes pre nás? Je tým, kto nás ustavične pozýva na *via crucis* (cestu kríža), do života sebamariacej láskavosti a skutočnej slobody. Takéto *povedomie kríža* formuje apokalyptický životný štýl.

5. *Apokalyptická filozofia a teológia dejín sú formou pripomenutia*. „Kričali [duše zabitých] mohutným hlasom: Vládca svätý a pravý, dokedy nebudeš súdiť a nepomstíš našu krv na obyvateľoch zeme?“ (Zj 6,10) *Preto* odmietať snahy nazeráť na historický vývoj a súčasné usporiadania spoločnosti očami víťazov a ich ideológií „výnimky“, ktorou ospravedlňujú nutnosť vykorisťovania, útlaku a skazy ľudského života. Namiesto toho apokalyptická identita predstavuje formu anti-spomienky; orientácie venujúcej pozornosť odvrátenej strane dejín a nemým hlasom obetí, zástupu duší zabitých pod oltárom (9. verš).²⁹ Odmieta sentimentálne spomínať na ich smrť, prenechať ich logike historickej nutnosti a ideológiám vedľajších škôd, a teda protestuje „nemennou predpojatosťou voči neľudskosti a ničeniu v prúde sveta“.³⁰ Takéto *povedomie solidarnosti* formuje apokalyptický životný štýl.

6. *Božia veľká úcta voči slobode ľudí a anjelov* objasňuje dočasný tragický rozmer ľudskej existencie. „Vieme totiž, že všetko stvorenstvo až po dnes spoločne vzdychá a spoločne trpí pôrodné bolesti.“ (Rim 8,22) *Preto* odmietať jednoduché stotožňovanie Božej prozreteľnosti a dejín. Božie zámery vidíme opakovane zmarené klamstvom a pochabosťou tak ľudskej, ako aj anjelskej slobody – namyslenosťou Lucifera, vzburou Adama, ktorý bol „spôsobilý, aby obstál, hoci slobodný, aby padol“,³¹ apoteózou Babylona a nenápadnosťou šelmy podobnej Baránkovi v Zjavení 13. V určitom zmysle je preto príhodné, aby sme hovorili o „Božej slabosti“, ako to vyjadril Dietrich Bonhoeffer, nie preto, aby sme Boha urobili nemohúcim alebo spoluvinným zoči-voči ľudskému utrpeniu, ale skôr, aby sme vy-

svetlili Božie zvrchované sebaobmedzenie pred ľudskou slobodou. Takéto *tragické povedomie* formuje apokalyptický životný štýl.

7. *Napodobňovaním cesty Ježiša Krista sa snažíme žiť život pokojného svedectva.* „Blahoslavení tvorcovia pokoja, lebo oni sa budú volať Božími synmi.“ (Mat 5,9) *Preto* považujeme tvorenie pokoja za podstatné pre „službu zmierenia“ (2Kor 5,18), ktorú nám dal Boh na tomto svete. Podľa vzoru adventistických priekopníkov, ktorí považovali „všetku účasť na vojnových činoch a krviprelievaniach za takú, ktorá je v rozpore s povinnosťami nám prikázanými naším božím Majstrom voči našim nepriateľom a voči celému ľudstvu,³² aj my sa snažíme zapájať do mierových snáh vo všetkých oblastiach života. Takéto *povedomie pokoja* formuje apokalyptický životný štýl.

8. *Celý vesmír je odcudzený Bohu a pod dočasnou vládou kniežatstiev a mocností.* „Keď sme boli maloletí, boli sme v otroctve pod živlami sveta.“ (Gal 4,3) *Preto* vyznávame, že také dôsledky pádu presahujú individuálnu hriechnosť; ovplyvňujú všetky ľudské inštitúcie a snahy vrátane korporácií a vlád, ideológií a filozofií. Kniežatstvá a mocnosti, nech sa prejavujú v akejkoľvek podobe, sa vždy snažia urobiť Boha čudným a „svet“ normálnym. Mysliac na to budú apokalyptickí kresťania skeptickí voči normalizačným silám. Ustavične sa budú pýtať: Ako nastal ten a ten problém? Kto definuje parametre „prijateľnosti“ a „normálnosti“? Aké vládnuce mýty alebo ideológie sa snažia uchvátiť našu predstavivosť a naše činy? Aké obrady alebo opakované činnosti boli zavedené na dosiahnutie takých výsledkov? Aké symboly a rituály obsahujú? Ako využívajú hrozby a sľuby ako kontrolné mechanizmy? Takéto *kritické povedomie* formuje apokalyptický životný štýl.

9. *Vo svete, ktorý je proti Kristovmu evanjeliu, bude naša identita zostatku identitou vyhnančov sveta.*

„Peter, apoštol Ježiša Krista, vyvoleným, ktorí ako cudzinci žijú... ktorých Boh Otec vopred poznal a Duchom posvätil, aby sa poslušne odovzdali Ježišovi Kristovi a boli pokorení jeho krvou.“ (1Pet 1,1.2)

Preto pojem apokalyptický hovorí o pútnickej existencii, o pocite, že na tomto svete ani za najlepších okolností nie sme nikdy úplne „doma“.

Adventistické hnutie ako vyznanie nádeje rozrušuje spoločenské normy, ustavične balí tábor a hasí existujúce vatry. Samotná predstava kmeňovej príslušnosti k nejakej ideológii alebo štátu je v rozpore so svetoobčianskym charakterom Božieho ľudu, ktorý odmieta akúkoľvek formu „adjektívneho prevratu“, v ktorom by nálepka „čierny“, „biely“, „Američan“, „liberál“ alebo akákoľvek iná slúžila ako modifikátor podstatného mena „adventista“, namiesto toho, aby to bolo naopak. Naše kráľovstvo nie je z tohto sveta. Takéto *exilové povedomie* formuje apokalyptický životný štýl.

10. *Duch nás podnecuje k prítomnosti kráľovstva vo všetkých jeho rôznorodých prejavoch.* „Usilujte sa o blaho mesta, kam som vás poslal do zajatia, modlite sa zaň k Hospodinovi, pretože od jeho blaha závisí aj vaše blaho.“ (Jer 29,7)

Preto bez váhania podporujeme kľíčky Božieho kráľovstva, keď ich stretávame v rôznych oblastiach života – umení, prírode, vede, politickej sfére atď. Lebo apokalyptickí kresťania rozpoznávajú zvrchovanosť Boha vo všetkom a nič im nebráni, aby rozpoznávali a podporovali verejné dobro všade tam, kde naň narazia. Takéto povedomie kráľovstva formuje apokalyptický životný štýl.

Verím, že tieto tézy, hoci hraničia s tajupnosťou, opisujú aspoň obrysy apokalyptického životného štýlu, alebo skôr načrtávajú základné pravdy, ktoré by mali slúžiť ako orientačné presvedčenia pre poslednú generáciu kresťanov, aby mohol Kristus zvrchovane vládnuť nad našou existenciou. Lebo nakoniec, vari nie je toto jadrom toho všetkého? Vari nie je nanajvýš dôležité, aby bol Ježiš Kristus Alfou a Omegou, kľúčovým zameraním a nasmerovaním identity, ktorá ohraničuje všetky oblasti nášho života? Ako to citlivo vyjadruje Dietrich Bonhoeffer: „[Kristus] je uprostred. Tých, ktorých povolal, zbavil bezprostredného spojenia s konkrétnou realitou. On chce byť stredom; všetko by sa malo diať len cez neho. On stojí nielen medzi mnou a Bohom, ale tiež medzi mnou a svetom, medzi mnou a inými ľuďmi a vecami. *On je prostredníkom* nielen medzi Bohom a ľuďmi, ale tiež medzi človekom a človekom, a medzi človekom a realitou. Ním vzniklo všetko a bez neho nevzniklo nič z toho, čo jestvuje (Ján 1,3; 1Kor 8,6;

Heb 1,2), on je jediným prostredníkom na svete. Od Krista už pre človeka neexistoval žiadny nesprostredkovaný vzťah, ani k Bohu, ani k svetu. Kristus hodlá byť prostredníkom.⁴³

Vskutku, všetko musí prejsť cez Krista: všetky naše slová, skutky a presvedčenia musia prejsť cez Neho, ktorý je Stredom, tak ako všetky aspekty našej existenčnej situácie. On je normou, meradlom, príkladom, a práve v poslušnosti voči nemu, Kráľovi, ktorý čoskoro príde, sme povolaní prežívať našu apokalyptickú identitu.

(Endnotes)

- ¹ Ellen G. White, *Messages to Young People* (Hagerstown, MD; Review and Herald®, 2002), 367.
- ² Ak nie je uvedené inak, citáty z Písma v tejto kapitole sú zo slovenského ekumenického prekladu.
- ³ *Merriam-Webster Dictionary*, s.v. „lifestyle,“ <http://www.merriam-webster.com/dictionary/lifestyle>.
- ⁴ Na tomto mieste sa nemôžeme venovať téme, akou je zameranie sa na osobnú čistotu alebo čistotu spoločenstva, ktoré je motivované znechutením a strachom z poškvrnenia a ktoré by mohli viesť k takým neblahým následkom, ako je uzavretie sa, strata angažovanosti a negatívne sebahodnotenie. Provokatívne sa týmito otázkami zaoberá Richard Allan Beck, *Unclean: Meditations on Purity, Hospitality, and Morality* (Eugene, OR: Cascade, 2011). Podobne pozri George R. Knight, *I Used to Be Perfect: A Study of Sin and Salvation*, 2nd ed. (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2001).
- ⁵ Na túto záležitosť sa bližšie pozrieme v nasledujúcej časti.
- ⁶ Hoci sa pojem *apokalyptický* definuje pomerne ťažko, v tomto kontexte ho používam na všeobecné označenie zoskupení, ktoré sú na jednej strane priaznivo naklonené niektorému očakávaniu skazonosnej budúcnosti a na druhej strane myšlienke „zostatku“ v čase konca. Pre užitočnú diskusiu o rôznych významoch apokalyptiky pozri Stephen L. Cook, *Prophecy and Apocalypticism: The Postexilic Social Setting* (Minneapolis; Fortress Press, 1995), 1-84.
- ⁷ George R. Knight, *Joseph Bates: The Real Founder of Seventh-day Adventism* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2004), 54.
- ⁸ *Ibid.*, 59.
- ⁹ Väčšina čitateľov bude poznať Edwardsovu neslávne známu kázeň „Sinners in the Hands of an Angry God“ (Hriešnici v rukách rozhnevaného Boha). Menej známe je to, že Edwards nebol typickým kazateľom chrliacim „oheň a síru“, namiesto toho sa ako azda žiadny iný mysliteľ v histórii kresťanského myslenia zameriaval najmä na krásu Boha. Pozri napr. Roland André Delattre, *Beauty and Sensibility in the Thought of Jonathan Edwards* (New Haven, CT: Yale University Press, 1968).
- ¹⁰ Ellen G. White, *The Desire of Ages* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1964), 487. (TV 341)
- ¹¹ C. S. Lewis, *The Magician's Nephew* (New York: Scholastic, 1995), 136.
- ¹² Vzťah medzi pravdou a cnosťou je veľkou starosťou v relatívne súčasnom odbore epistemológie cnosti. Jeden aspekt tejto diskusie sa zameriava na definíciu intelektuálnych cností, t. j.

- či sa vzťahujú na spoľahlivé poznávacie schopnosti (pamäť, introspekcia, atď.) alebo charakterové vlastnosti (nepredpojatosť, dôkladnosť, atď.). Prvky epistemológie cnosti pri pôsobení v Kronikách Narnie pozri Kevin Kinghorn, „Virtue Epistemology: Why Uncle Andrew Couldn't Hear the Animals Speak,“ v *The Chronicles of Narnia and Philosophy: The Lion, the Witch, and the Worldview*, ed. Gregory Bassham and Jerry L. Walls (Chicago: Open Court, 2005). Technickejšiu diskusiu o týchto otázkach pozri Ernest Sosa, *Knowledge in Perspective: Selected Essays in Epistemology* (Cambridge: Cambridge University Press, 1991); Jason S. Baehr, *The Inquiring Mind: On Intellectual Virtues and Virtue Epistemology* (Oxford: Oxford University Press, 2011); a Michael R. DePaul and Linda Trinkaus Zagzebski, *Intellectual Virtue: Perspective From Ethics and Epistemology* (New York: Oxford University Press, 2003).
- ¹³ Pozri Michel de Certeau, *The Practice of Everyday Life* (Berkeley, CA: University of California Press, 1984), 91-110.
- ¹⁴ Stanley Hauerwas, *The Peacable Kingdom: A Primer in Christian Ethics* (Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1983), 29.
- ¹⁵ Zaujímavý osobný názor na tento problém pozri Alexandra Horowitz, *On Looking; Eleven Walks With Expert Eyes* (New York: Scribner, 2013). Píše z autobiografickej perspektívy a poznamenáva: „Ocitla som sa súčasne vyplašená, potešená a ponížená obmedzeniami môjho bežného nazerania. Útechou mi je, že tento môj nedostatok je celkom ľudský. Poveráme sa, ale nevidíme: používame svoje oči, no náš pohľad je letmý, ľahkovážne zvažuje svoj objekt. Vidíme znamenia, nie však ich významy. Nie sme slepí, ale máme klapky na očiach.“ Ibid., 8.
- ¹⁶ Robert Proctor and Londa L. Schiebinger, *Agnology: The Making and Unmaking of Ignorance* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2008).
- ¹⁷ James W. Sire, *The Universe Next Door: A Basic Worldview Catalog*, 5th ed. (Downers Grove, IL: Inter-Varsity, 2009), 20.
- ¹⁸ Klasické spracovanie kognitívneho nevedomia pozri John F. Kihlstrom, „The Cognitive Unconscious,“ *Science* 237 (September 1987): 1445-1452. Kihlstrom poznamenáva: „Vedomie sa nemá stotožňovať s nejakými konkrétnymi perцепčno-kognitívnymi funkciami, ako je napr. rozlišovacia reakcia na stimuláciu, vnímanie, pamäť alebo vyššie duševné procesy, zapojené do posudzovania a riešenia problémov. Všetky tieto funkcie sa môžu uskutočňovať mimo fenomenologického vedomia.“ Ibid., 1450.
- ¹⁹ A. W. Tozer, *The Knowledge of the Holy: The Attributes of God, Their Meaning in the Christian Life* (New York: HarperSanFrancisco, 1961), 2.
- ²⁰ V tom ohľade súhlasím s tým, čo napísal James K. A. Smith, *Desiring the Kingdom: Worship, Worldview, and Cultural Formation* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2009).
- ²¹ Pre kresťanov má identita aj ontologický rozmer, obsiahnutý v pojme *imago Dei*, ktorý zase zahŕňa nielen *schopnosti* osobnosti (schopnosť sebaurčenia, socializácia atď.), ako aj *status* nám udelený pri stvorení (práva, posvätnosť ľudského života atď.) a vykúpenie (preďurčenie, ospravedlnenie, „deti Božie“ atď.). Žiaľ, z priestorových dôvodov sa nemôžeme týmto témam primerane venovať.
- ²² Jürgen Moltmann, *God in Creation: An Ecological Doctrine of Creation* (San Francisco: Harper & Row, 1985), 261.
- ²³ Douglas K. Harink, *Paul Among the Postliberals: Pauline Theology Beyond Christendom and Modernity* (Grand Rapids, MI: Brazos, 2003).
- ²⁴ Na opísanie niektorých z tých rozdielov vo vnímaní by bola vcelku osožná koncepcia „sociálnych fikcií“ Charlesa Taylora. Píše: „Pod sociálnou fikciou myslím niečo oveľa širšie a hlbšie, než sú intelektuálne schémy, aké môžu ľudia prechovávať, keď myslia na sociálnu realitu v odpojenom režime. ... Myslím skôr na spôsoby, akými si ľudia predstavujú svoju

- sociálnu existenciu, ako do seba navzájom zapadajú s druhými, ako pokračujú veci medzi nimi a ich blíznymi, očakávania, ktoré sú obvykle splnené, a hlbšie normatívne pojmy a obrazy, ktoré tvoria základ týchto očakávaní.“ *Modern Social Imaginaries* (Durham, NC: Duke University Press, 2004), 23.
- ²⁵ George R. Knight, *The Apocalyptic Vision and the Neutering of Adventism* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2008).
- ²⁶ Jürgen Moltmann, *Theology of Hope: On the Ground and the Implications of a Christian Eschatology* (London: SCM, 1967), 25.
- ²⁷ Nathan Kerr, *Christ, History, and Apocalyptic: The Politics of Christian Mission* (Eugene, OR: Cascade, 2009), 66.
- ²⁸ White, *The Desire of Ages*, 20 (TV 9).
- ²⁹ Užitočnú diskusiu o kresťanskej apokalyptike ako forme anti-spomienky a anti-histórie pozri v David Toole, *Waiting for Godot in Sarajevo: Theological Reflections On Nihilism, Tragedy, and Apocalypse* (Boulder, CO: Westview, 1998), chap. 7.
- ³⁰ George Steiner, *The Death of Tragedy* (New Haven, CT: Yale University Press, 1996), 291.
- ³¹ John Milton, *Paradise Lost*, 3.95-9.
- ³² „Report of the Third Annual Session of the General Conference of S. D. Adventists,“ *Advent Review and Sabbath Herald*, May 23, 1865, 197.
- ³³ Dietrich Bonhoeffer, *Discipleship* (Minneapolis: Fortress Press, 2001), 93, 94 (zdôraznenie v origináli).

KAPITOLA 7

ČO SA ODOHRÁVA V MYSLI ZÁPASIACEHO SVÄTÉHO: PSYCHOLÓGIA DOKONALOSTI

H. Peter Swanson

Zmätok z dokonalosti

Príkaz, ktorý nás desí, však? „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mat 5,48) „Boží ideál pre jeho deti je vyšší než najvznešenejšia ľudská myšlienka. Božskosť – podobnosť Bohu – je méta, ktorú máme dosiahnuť.“⁴¹ Tento ideál v nás vyvoláva strach i bázeň, ale aj úžasnú snahu!

Problém je v tom, že ľudí, ktorí by boli dokonalí vo všetkých oblastiach života, môžeme hľadať lupou. Aj keď niektorí jednotlivci sú presvedčení, že si počínajú naozaj, ale naozaj dobre, ostatní jasne vidia ich nepovšimnuté nedokonalosti a spochybňujú ich tvrdenia o bezchybnosti.

Takže ak nie sme schopní presvedčiť ostatných, že sme dokonalí – „každá výpoveď bude postavená na výpovedi dvoch alebo troch svedkov“ (2Kor 13,1) – akú máme istotu, že sme skutočne dokonalí a že naša dokonalosť nie je poškvrnená zlyhaniami? Aj keby sme sami seba presvedčili, že sme dosiahli neomylnosť, ako veľmi je naša istota neotrasiteľná? Ako si môžeme byť absolútne istí, že neklameme sami seba? Veď „nadovšetko klamlivé je srdce, je nenapraviteľné, kto sa v ňom vyzná?“ (Jer 17,9)

Môžeme si byť úplne istí, že to, čo považujeme za pravdu, je naozaj pravdou, a nemýlime sa? A čo ak prežívame neistotu a zmocňujú sa nás

pochybnosti – podkopáva to naše postavenie pred Bohom? Čo urobiť s hlbokým nepokojom ako následkom pretrvávajúcej neistoty pre chyby, ktorých sme sa dopustili v minulosti? Čo si počať so zabudnutými, a preto nevyznanými hriechmi? Čo sa dá urobiť s trvalou obavou z búrlivého času skúšky, keď „všetko, čím sa dá zatriať, sa bude triať“?²

Tieto vytrvalé, úzkosť vyvolávajúce obavy mnohých znepokojujú a oberajú ich o pokoj mysle a srdca. Horšie je, keď konfrontovaní s týmito znepokojujúcimi problémami sú niektorí v pokušení opustiť adventizmus a dokonca sa obrátiť chrbtom aj kresťanstvu, pretože nemôžu zosúladiť svoje osobné chápanie dokonalosti s ich preukázanou neschopnosťou dosiahnuť ho.

Zrejme potrebujeme kriticky preskúmať chybné predpoklady, neopodstatnené obavy a skreslené očakávania. Potrebujeme pochopiť, čo sa dá dosiahnuť a čo nie. Keď podnikneme tieto kroky, musíme sa chrániť pred zúfalstvom a cynizmom, pretože zároveň zistíme, že na pochybnosti, obavy a neistotu existujú účinné prostriedky.

Podme najprv preskúmať názor, že človek môže s istotou vedieť, že už dosiahol stav dokonalosti. Nie je logické, že veriaci potrebujú poznať svoj stav, aby mohli, ak ešte nedosiahli dokonalosť, podniknúť nevyhnutné kroky na odstránenie tohto nedostatku?³

Hľadanie istoty

Ako teda zistíme, na akom stupni dokonalosti sa nachádzame? Ako môžeme prežívať istotu, že naše sebaopoznanie je správne? Čo môžeme urobiť, aby sme sa presvedčili, že to, čo si o svojom stave myslíme, je skutočne pravda?

Jednotlivci zvyčajne používajú rôzne spôsoby, ako nadobudnúť presvedčenie o tom, že niečo vedia. Niektorí v prvom rade počúvajú, čo im hovoria ich vlastné *zmysly*. Informácie, ktoré sa dostanú do mozgu prostredníctvom zmyslov, sú pre nich najdôležitejšie. Keby to, podobne ako Tomáš, mohli vidieť a dotknúť sa toho, potom by vedeli, že je to skutočne pravda (pozri Ján 20,25).⁴

Je veľmi dôležité, aby sme brali vážne, čo nám hovoria naše zmysly. Keď počujeme požiarny alarm, musíme čo najrýchlejšie opustiť budovu. Keď vi-

díme, že sa k nám náhle blíži auto, musíme odskočiť z cesty. Keď niečo smrdí hnilobou a má odpornú chuť, pravdepodobne to nie je dobré na jedenie.

Napriek tomu sú chvíle, keď nemôžeme veriť ani svojim vlastným zmyslom. Pilotka-šudentka sa musí naučiť veľmi pozorne si všímať, čo vidí okolo lietadla. Príde však čas, keď jej letový inštruktor zastrie okná, aby nevidela von. Musí sa naučiť „lietať naslepo“ a úplne dôverovať palubným ukazovateľom, aj keď jej zmysly kričia, že prístroje sa mýlia.

Naše zmysly sa často nemýlia v tom, čo zistili. Niekedy sa však stane, že poznatok, ktorý vyjadrujú, sa podobá optickej ilúzii – skreslenej pravde.

Dôverovať vlastným inštinktom?

Iní sa spoliehajú na svoj vnútorný inštinkt. Svoju cestu k poznaniu si vyberajú spontánne. Čokoľvek sa im v danej chvíli zdá byť správne, s tým súhlasia. Tí najimpulzívnejší si vychutnávajú nebezpečné, riskantné a vzrušujúce dobrodružstvá. V nebezpečenstve sršia energiou a odvahou. Je tragické, že príliš mnoho z týchto závislých od adrenalínu zomiera mladých, lebo ich falošná viera ich oklamala a presvedčila o pochybnej „pravde“, že sú neporaziteľní. Oveľa lepšie by bolo, keby dbali na varovné slová starej dobrej knihy: „Niektorá cesta sa človeku zdá správna, nakoniec však vedie k smrti.“ (Prísľ 16,25)

Impulzivnosť by sa však nemala zamieňať za intuíciu. Niektoré z najpokrokovejších svetových objavov v poznání boli výsledkom intuície. Je to schopnosť preskočiť ťažkopádne kroky, ktoré robí logika v snahe vyriešiť problém. Subjektívne človek môže povedať: „Nepýtaj sa ma, ako to viem. Jednoducho viem.“ Intuitívni ľudia si často veľmi dobre pamätajú, kedy sa ich intuícia ukázala ako dobrá, ale zabúdajú na situácie, alebo ich prehliadajú, keď ich predtuchy boli úplne nesprávne.

Nevyspytateľné pocity

Ďalší dávajú prednosť pocitom pred skúsenosťami. V skutočnosti prakticky nerozlišujú medzi pocitmi a faktami. Pociť je farebné sklíčko, cez ktoré vnímajú svet. Ich srdce diktuje hlave, čomu majú veriť. Emócie fungujú podobne ako zmysly. Pocity nás môžu varovať, keď sa veci zhor-

šujú, keď niečo nie je v poriadku. Emócie nás zas môžu veľmi efektívne motivovať, aby sme dokončili úlohy, ktoré sú pred nami.

Nanešťastie, pocity sú všeobecne známe svojou nestálosťou. V jednej chvíli môžu byť v súlade s realitou, a o chvíľu môže človek cítiť, a preto aj veriť, že pravdou je presný opak. Pocity nás môžu poháňať vpred, ale môžu tiež vytvoriť veľké prekážky na ceste k správnym záverom.

Hranice logiky

Pre ľudí, ktorí inklinujú k filozofii, sú logické dôvody bezpečným prostriedkom na dosiahnutie nepopierateľných záverov. Je nesporné, že pri diagnostike a liečbe chorôb bolo logické uvažovanie nesmiernym prínosom. Pri programovaní viedla logika k úžasným pokrokom vo výpočtovej technike. Ale keď umiestnite skupinu logikov do jednej miestnosti, aby navzájom posudzovali svoju prácu, budú sa vyžívať v odhaľovaní logických omylov v tvrdeniach tých druhých. Navyše existuje aj veľa záhad, ktoré sa logike vymykajú.

S logikou úzko súvisí vedecká metóda určovania pravdivosti tvrdení a hypotéz. Ak prídete s nejakou teóriou, táto myšlienka nebude považovaná za dôveryhodnú, kým nebude otestovaná pomocou prísnych postupov. A keď ste zhromaždili údaje a predložili dôkazy na podporu toho, o čom ste presvedčení, vaše zistenia budú dôkladne preskúmané a od vás sa bude očakávať, že prejavíte, ako sami veríte svojmu tvrdeniu. Ste na vyše 95 percent presvedčení, že máte pravdu? Môžete si byť na 99,9 percenta istí, že váš objav je presne taký, ako tvrdíte? Na druhej strane, môže sa stať, že váš objav bol výsledkom náhody, zhody okolností alebo vplyvu nejakého prehliadaného faktora?

Dokonca aj keď prezentujete spoľahlivý dôkaz, ktorý robí celý objav nevyvrátiteľným, skeptickí vedci nebudú akceptovať vaše tvrdenia, kým váš experiment opakovane neuskutočnia iní výskumní pracovníci a ich zistenia nedokážu, že sú v súlade s tými vašimi. Aj ďalší bádatelia sa môžu snažiť dokázať, že ste sa mýlili, a to tým, že vyvinú protikladné hypotézy a použijú rôzne metódy, aby ukázali, že pravda je v skutočnosti opakom toho, čo ste zistili vy.

Môžeme s istotou tvrdiť, že za posledných sto rokov sa obrovský pokrok v poznaní dosiahol vďaka úžasným objavom urobeným pomocou vedeckých metód. No aj keď výskumní pracovníci farmaceutických firiem dodržiavajú mimoriadne náročné protokoly, aby dokázali, že nový liek je bezpečný, a dokonca aj po tom, čo Úrad pre kontrolu liečiv dôkladne preverí výskum skôr, než schváli používanie nového liečiva, môžu sa objaviť dodatočné dôkazy o tom, že užívatelia lieku utrpeli neočakávané a škodlivé vedľajšie účinky. Takže ani použitie vedeckej metódy na overenie pravdy nevyklučuje možnosť výskytu chyby alebo nechcených následkov – a tí, ktorí vede prívelmi dôverujú, môžu niekedy dospieť k falošným záverom.

Autoritatívne vyhlásenia

Napokon, mnohí ľudia si vytvárajú vlastné presvedčenie na základe toho, čo vyhlásia authority. Berú slovo svojho lekára za bernú mincu. Veria tomu, čo im hovoria ich učitelia. Robia to, čo im povedia ich authority. Ak chcú poznať význam niečoho, konzultujú to s odborníkom, hľadajú v slovníkoch alebo jednoducho idú na Google. Dôverujú teda akejkoľvek takzvanej autorite, ktorá ich uistí, že je to tak, aj keď je zrejmé, že nie všetky údaje spoľahlivé authority sú rovnako dôveryhodné.

Pokiaľ ide o náboženské presvedčenie, tí, ktorí uznávajú autoritu svojich vodcov, zvyčajne akceptujú aj učenie zakladateľov ich cirkevného spoločenstva a majú v úcte spisy, ktoré toto spoločenstvo uznáva. To všetko je dobré a správne, ak authority v skutočnosti majú pravdu v tom, čo hovoria, a ak poslucháč nejde len slepo za nimi bez toho, aby rozmýšľal o tom, čo počuje. Je skutočnosťou, že nie všetky náboženské authority sú dôveryhodné, a nepravdy, ktorým sa dlhodobo verilo, sú aj naďalej lžou.

Ukázali sme si, že ľudia používajú rôzne prostriedky – zmysly, podnety, intuíciu, emócie, logiku, vedecké pozorovanie a authority –, aby sa zbavili neistoty a našli istotu v tom, čo považujú za hodnoverné poznanie. Ako sa ukázalo, každá z týchto metód môže človeku pomôcť vyvodiť záver o tom, čo je skutočne pravdivé. Je tiež zrejmé, že presvedčenie o neomylnosti ktorejkoľvek z nich je podozrivé. Každá metóda má totiž nielen svoje silné stránky, ale aj svoje nedostatky.

Najlepšie metódy

Ako si má teda človek zvoliť, ktorej z týchto metód dôverovať? To, samozrejme, závisí od konkrétnej úlohy a typu záveru, ktorý treba vyvodiť. Ak človeku zaviažete oči, na jazyk mu dáte bielu kryštalickú látku a spýtate sa ho, či je to cukor alebo soľ, za normálnych okolností musí pre správne určenie ustúpiť logika autorite chuti. Podobne intuícia a emócie sa musia podriaďiť logike, keď je potrebný matematický dôkaz pre zložité výpočty. Pocit, že odpoveď je správna, ako dôkaz nestačí.

Ktoré metódy sú teda najvhodnejšie na to, aby sme zistili, či sme dosiahli dokonalosť? Určite vylúčime zmysly, podnety, intuíciu, emócie a vedecké metódy ako spoľahlivé prostriedky na zistenie, ako to vyzerá s naším posvätením a so spásou, pretože na tento cieľ to nie sú dobré nástroje. Zostáva nám autoritatívne zjavenie⁵ a pokorné uvažovanie. To sú najbezpečnejšie cesty k správne pochopeniu stavu nášho spasenia a spoznávania najvyšších pravd.

Tieto dva prístupy sú uznávané prostriedky, ako získať spoľahlivý dôkaz a zistiť pravdivosť argumentov. Ďalšou ochranou, ktorá môže zabrániť našej ľudskej tendencii myliť sa pri vyvodzovaní záverov, je spoliehať sa na čestných, fakty si overujúcich priateľov, ktorí potvrdia alebo spochybnia výsledky nášho hľadania jasného pochopenia pravdy (pozri Sk 17,11).⁶

Istota je iluzórna

Ale aj keď sme urobili maximum pre to, aby sme dokázali správnosť svojho poznania pravdy a podriadili sa jej, naše chápanie môže byť len čiastočné, pretože „teraz vidíme len akoby v zrkadle, v záhade, ale potom z tváre do tváre. Teraz poznávam sčasti, ale potom budem poznávať tak, ako som bol spoznaný.“ (1Kor 13,12)

Tu a teraz, keďže nemáme absolútnu istotu, viera a pochybnosť budú nutne bojovať o právo urobiť konečné rozhodnutie v otázkach pravdy a omylu. Buďte si istí, že „Boh neodstránil možnosť pochybovať. Dáva však dostatok dôkazov, o ktoré sa môže viera oprieť.“⁷ Preto neexistuje „ospravedlnenie pre pochybnosť alebo skepticizmus. Boh urobil dostatočné opatrenie, aby ukotvil vieru všetkých [ľudí]... ak sa rozhodnú na zákla-

de dôkazu. Ak však čakajú, že všetky zdanlivé námietky budú odstránené skôr, ako uveria, nikdy nebudú pevní, zakorenení a zakotvení v pravde.“⁸ „Pri skreslenom videní budú vidieť mnohé príčiny pre pochybnosť a nevieru vo veciach, ktoré sú naozaj jasné a jednoduché.“⁹

Takže v konečnom dôsledku rozhodnutie zostáva na nás. Čo urobíme, keď sa budeme mať rozhodnúť medzi dvomi zdanlivo rovnakými možnosťami? Obrátíme sa na svoje pochybnosti, alebo použijeme svoju vieru?

Jednou z dôležitých otázok, ktoré môžu zneistiť našu vieru, je presvedčenie, že by sme mali s určitosťou vedieť, či a kedy sme dosiahli stav dokonalosti. Ak však, ako sme uviedli, všetky štandardné prostriedky poznania podliehajú omylom a nesprávnemu chápaniu, dokonalé poznanie o stave dokonalosti u človeka je nedosiahnuteľné a už základný predpoklad je falošný.¹⁰

A ak nemôžeme nadobudnúť absolútnu istotu v tom, či sme dosiahli dokonalosť, potom trúfalé tvrdenia o osobnej dokonalosti sú iluzórne a nezmyselné. „Keď sa boj života skončí, keď sa výzbroj zloží k Ježišovým nohám, keď sú Boží svätí oslávení, potom a až potom bude bezpečné tvrdiť, že sme spasení a bezhriešni. Pravé posvätenie nepovedie žiadneho človeka k tomu, aby sa vyhlásil za svätého, bezhriešneho a dokonalého.“¹¹

Je dobré uvedomiť si, že pre nás nie je dôležité vedieť, akí sme dokonalí. Namiesto úzkostných obáv, či sme správne zhodnotili svoje dosiahnuté výsledky, môžeme s istotou vyhlásiť: „Verím a som si istý, že na súde sa bude brať do úvahy jedine Kristova spravodlivosť – nie moja.“ Môžeme sa spoľahnúť na neho, že nám odhalí, čo potrebujeme vedieť o tom, ako s ním môžeme spolupracovať, pretože *On* bude konať v našom živote dielo posvätenia a očistenia *jedine na svoju slávu*.¹²

Rast v dokonalosti

Ďalšou mylnou predstavou je, že dokonalosť je cieľ, stav, rozoznateľný koncový bod procesu. Ale „život nemôže existovať bez rastu. Rastlina buď rastie, alebo hynie. Jej rast je tichý a nebadaný, predsa však ustavičný. A tak je to aj s rastom charakteru. Naš život môže byť na každom svojom stupni rozvoja dokonalý a ak sa plní Boží zámer s nami, pokrok sa

nezastaví.¹³ „Nikdy by sme nemali zastať, prestať napredovať a povedať si: *Som spasený*. ... Posvätený jazyk nevysloví tieto slová, kým nepríde Kristus a bránami nevstúpime do Božieho mesta.“ „Kým sme na zemi, nikdy si nemôžeme stopercentne dôverovať, ani sa cítiť bezpeční pred pokúšením.“¹⁴ „Kým vládne satan, musíme potláčať vlastné ja a víťaziť nad hriechmi, ktoré nás tiesnia. Kým budeme žiť, nikdy nedospejeme k tomu, aby sme mohli povedať: *Dosiachol som konečný cieľ*.“¹⁵ „Som presvedčený, že ten, čo vo vás začal dobré dielo, ho aj dokončí, až do dňa Krista Ježiša.“ (Fil 1,6; dôraz je pridaný)

Každý deň sa môžeme a máme modliť.¹⁶ „Skúmaj ma, Bože, a poznaj moje srdce, skúšaj ma a poznaj moje zmýšľanie! Hľad, či som na ceste trápenia a veď ma cestou večnosti!“ (Ž 139,23.24) Keď si uvedomíme svoju závislosť od neho, môžeme si byť istí, že v nás urobí to, čo my sami pre seba nikdy neurobíme. „Boh, ktorý pôsobí vo vás, povzbudí k tomu vašu vôľu a dá vám silu premeniť ju v činy.“ (Fil 2,13; NPK) Zatiaľ čo nás Svätý Duch motivuje, posilňuje a mení, musíme sa snažiť urobiť všetko, čo je v našich silách, aby sme s ním spolupracovali (pozri Luk 13,24).

Vítazmi budú obyčajní ľudia

Ďalším predpokladom, ktorý stojí za to preskúmať, je myšlienka, že v poslednej kríze obstojí iba vybraná skupina veriacich. V súvislosti s tým je dôležité uvedomiť si, že „Boh nikoho neuprednostňuje“ (Sk 10,34) ani „nerobí rozdiel medzi ľuďmi“ (verš 24; NPK). Inými slovami, nemali by sme očakávať, že v skúškach posledných udalostí na zemi zvíťazí len akási elitná skupina výnimočne bystrých a mimoriadne obdarovaných kresťanov.

Keby poslednou generáciou neboli obyčajní ľudia, ktorí zvíťazia vďaka sile, ktorá je k dispozícii všetkým,¹⁷ Boh by mohol byť právom obvinený z protekcionárstva, že si vyberá len tých, ktorí majú mimoriadne schopnosti preukazovať mu svoju vernosť v nezvyčajných a kriticky ťažkých okolnostiach. Ale očividne to tak nie je. „Neučení rovnako ako vzdelaní majú pochopiť pravdy obsiahnuté v poslanstve tretieho anjela.“¹⁸ „Pri hlasnom volaní tretieho anjela budú môcť títo ľudia prijať pravdu; niektorí z nich sa obrátia a vytrvajú so svätými v čase súženia.“¹⁹ Títo „neučení“ veriaci „vytrvajú“, aj

keď zostane veľmi málo času na to, aby v nich posvätenie (čo je „dielo celého života“²⁰) splnilo svoj cieľ. „Ježišovu silu dostane každý, kto sa podľa zákona usiluje dosiahnuť víťazstvo. Každý sa môže stať víťazom.“²¹

Medzi tými, ktorí stoja na strane Krista, z každého národa, kmeňa, jazyka a ľudu (pozri Zj 14,6) budú takí, ktorí veľmi dobre poznajú a rozumejú Písmu a majú výnimočný intelekt. Práve oni môžu byť tými, ktorých budú predvolávať pred najvyššie pozemské rady, aby svedčili o svojej viere, pretože „kto veľa dostal, od toho sa bude veľa požadovať“.²²

Ale Boží Duch nie je pri dosahovaní svojich zámerov závislý od geniality ľudského intelektu. „Slová neučených ľudí budú mať takú presvedčivú silu a múdrosť, že ľudia sa budú obracať k pravde. Vďaka ich svedectvu sa budú obracať tisíce.“²³ „Chudobný človek je Kristov svedok. Nemôže sa odvolávať na dejiny alebo takzvanú vysokú vedu, ale z Božieho slova zhromažďuje mocné dôkazy. Pravda, ktorú vysloví pod vplyvom Ducha, je čistá a pozoruhodná a má v sebe takú nepopierateľnú silu, že jeho svedectvo nemôže nikto poprieť.“²⁴ „Posilnený neochvejnou vierou v Krista dokonca aj negramotný učeník bude schopný odolať pochybnostiam a otázkam, ktoré môže vyvolať nevera, a zahanbiť tak prefikanosť opovržlivcov.“²⁵

Istota odvodená z týchto vyhlásení nespočíva v tom, čo nevzdelaný a chudobný človek môže urobiť, ale v tom, čo môže urobiť Boh prostredníctvom kohokoľvek. „Kto zabúda na seba, môže byť bezmedzne užitočný, ak sa dá viesť Duchom Svätým.“²⁶ Jednoducho, ako sa hovorí, „dokáže to akýkoľvek starý krík“ – akýkoľvek –, ak je v ňom Boh²⁷ (pozri 2Moj 3,2.3)!

Vysoký cieľ

Povedali sme, že nech v snahe dospieť ku konečnej pravde použijeme akékoľvek metódy, vždy je tu riziko, že sa môžeme zmylíť, nesprávne veci pochopiť alebo klamať seba samého. Vždy je priestor na pochybnosti. Preto sa nedá vyjadrovať s istotou o úrovni vlastnej dokonalosti.

Povedali sme tiež, že dokonalosť nie je statický bod v čase. Skôr je to dynamický a nepretržitý rozvoj tu i vo večnosti. „Dielo premeny z nesvätości na svätosť prebieha ustavične.“²⁸ Dokonca „aj v Božom kráľovstve sa budeme neustále zdokonaľovať“.²⁹ „Čím obsiahlejšie bude toto poznanie,

tým väčšie budú láska, úcta a šťastie.³⁰ „Tam sa rozvinie každý dar a každá schopnosť sa bude zdokonaľovať.“³¹

Povedali sme tiež, že vo veľkom záverečnom boji zvíťazia ľudia zo všetkých spoločenských tried. Aby vytrvali, nebudú sa spoliehať na vlastnú bezchybnosť, ktorú by mohli dosiahnuť. Namiesto toho sa úplne spoľahnú na pravdy Božieho slova, na Kristovu spravodlivosť a na jeho pomoc.

Napokon priznávame, že tu a teraz a v tých najťažších hodinách pozemských dejín, pochybnosti budú neúnavne brániť tomu, aby viera preklenula priepasť medzi tým, čo *možno* s istotou preukázať a tým, čo nemožno dokázať ako nespornú skutočnosť; medzi tým, čo *možno* potvrdiť a tým, čo nemožno dokázať nad všetky pochybnosti. „Čo je viera? Viera je podstatou toho, v čo dúfame, dôkazom toho, čo nevidíme.“ (Heb 11,1; NPK)

Viera v ohni

Existuje veľa vecí, ktoré môžu podkopať vieru. Niektorí jedinci možno podľahnú v jednej skúške viery, kým pre iných môžu byť ťažšie iné výzvy. To, čo nemá takmer žiadny vplyv na jedného človeka, predstavuje pre iného neprekonateľnú prekážku. Teraz sa pozrieme na niektoré prekážky našej viery a ako môžu niektorých ľudí vyviesť z rovnováhy. Na tých, ktorí sú prirodzene úzkostliví, útočí nepriateľ svojimi lstivými úskokmi, ktoré v nich vyvolávajú obavy a pocity viny. Sú diabolicky určené na to, aby narušili dôveru. Chronická úzkosť má všetko prenikajúci pocit hroziacej skazy. Možno nie vždy vedia jasne určiť, aká strašná vec sa stane, ale sú presvedčení, že pre nich to bude zlé. Veľmi zlé! Aj keď si uvedomujú, že väčšina z toho, čoho sa v minulosti obávali, sa nikdy nestala, nedokážu sa zbaviť neustálej neblahej predtuchy bezprostredného problému.

Aby sme určili, či je táto úzkosť závažná natoľko, aby vyžadovala profesionálny zásah, musíme vedieť, ako veľmi zasahuje do fungovania človeka doma, v škole, v práci a vo vzťahoch.

V mnohých prípadoch je úzkosť subklinická; to znamená, že nie je taká závažná, aby si vyžadovala odbornú liečbu. Ak však úzkosť narúša duchovný život človeka, takéto obavy je potrebné okamžite riešiť prostredníctvom duchovnej podpory a účinných liečebných prostriedkov. Týmto

ľuďom môže pomôcť aj uvedomenie si, ako často sa u nich takéto stavy vyskytujú, ako dlho trvajú, aké sú závažné, ako veľmi ich oslabujú, čo ich vyvoláva a prečo tieto obavy znepokojujú ich vieru.

Ak sa myšlienky človeka často zameriavajú na také aspekty kresťanského učenia, ktoré vyvolávajú úzkosť, musia sa im postaviť a odstrániť ich..³² Je nutné potlačiť hrôzu z predstáv o strašnom prenasledovaní v čase súženia. Musia prekonať hlboko znepokojujúcu neistotu z toho, či bude možné žiť dokonalým životom v tých najnepriaznivejších okolnostiach.

Je nepopierateľné, že realitou podložená úzkosť je prospešná, pretože upozorňuje a motivuje človeka, aby vhodným spôsobom zareagoval. Keby bol niekto vystavený krutému mučeniu a neznesiteľnému zomieraniu, bolo by neprirodzené necítiť nijaký strach. Úplná absencia úzkosti v očakávaní veľmi reálnych hrozieb, pred ktorými stojí Boží ľud, by bola dôvodom na vážne obavy. Zdravá miera úzkosti, ktorá vedie k primeranému konaniu, je za takýchto okolností prijateľná, lebo „súženie býva neraz oveľa väčšie v predstavách ako v skutočnosti. O prichádzajúcej záverečnej skúške to však neplatí. Jej veľkosť si nevie predstaviť ani najživšia obrazovnosť.“³³

Neochvejná viera

Či už ide o zdravý strach alebo neurotický, nesmieme dovoliť, aby ničil vieru človeka. Príbehy Svätého písma poskytujú istotu, že Boh je schopný zasiahnuť zázračným spôsobom. Spôsobí, že ľudia nepodľahnú ani plameňom prenasledovania, ako to bolo v prípade Šadracha, Měšacha a Abéd-Nega (Dan 3,27).³⁴

Boh môže posilniť aj schopnosť človeka znášať utrpenie, ako to pozorujeme v Getsemanskej záhrade. „V najťažšej chvíli, keď srdce a duša pukali pod bremenom hriechu, bol poslaný Gabriel, aby posilnil božského Trpitéľa a pomohol mu vyšliapať zakrvavenú cestu.“³⁵ „Anjel neprišiel z Kristovej ruky vziať kalich, ale posilniť ho, aby jeho obsah vypil.“³⁶

Pevná dôvera v Božie zaslúbenia o ochrane a podopierajúcej milosti³⁷ pomôže človeku zahnať znepokojujúce myšlienky a nahradiť ich trvalým pokojom mysle.³⁸

Výčitky a ľútosť

Zatiaľ čo strach hľadá dopredu v hrozivých predtuchách, vina sa pozerá späť na priestupky, ktoré mrazia srdce stále rovnako silnými výčitkami (Žalm 51,5).³⁹ Človek môže byť taký zaujatý hriechmi minulosti, že prehliada prítomné radosti a nevie sa z nich radovať. Farebná dúha sa mu mení na ponurú šed.

Táto patologická vina odmieta byť zmiernená udelením odpustenia, odškodnením alebo trestom. Pre takýchto sebatrýznivých trpiteľov nie je nijaký trest dostatočne krutý na to, aby napravil zranenie, ktoré spôsobili, alebo aby nahradil spôsobenú škodu.

Naopak, „dobrá“ vina vedie k pokániu,⁴⁰ odpusteniu a vykúpeniu. „Ale ak vyznávame svoje hriechy, on je verný a spravodlivý: Odpustí nám hriechy a očistí nás od všetkej neprávosti.“ (1Ján 1,9) No nemôže byť odpustené tým, ktorí sú presvedčení, že sú bez hriechu, a sú neprístupní usvedčujúcej moci Svätého Ducha, pretože necítia potrebu vyznať hriechy.

Je zrejmé, že prehnané obavy a vina zhoršujú schopnosť človeka riadne fungovať a majú ničivý účinok na jeho vieru. Pre tých, ktorí sú sužovaní takouto vinou a úzkosťou, môže byť prospešná pomoc dôveryhodného kresťanského poradcu, ktorý im môže ukázať, ako obnoviť stabilitu svojho narušeného myslenia a rozptýliť ich neodôvodnený strach.

Menej známa je pre mnohých skutočnosť, že vážnym problémom je aj úplná absencia obáv a viny. Človek, ktorý nemá nijaké obavy, je vystavený riziku, že sa bez akýchkoľvek pochybností ocitne v nebezpečných situáciách, čo môže mať fatálne následky.

Tí, ktorí nikdy nepocítili najmenší pocit viny nad hriechmi, či už veľkými alebo malými, nebudú cítiť potrebu pokáania ani nápravy svojich zlých činov. Na rozdiel od nich pokorný svätý, ktorý čím bližšie prichádza ku Kristovi, tým jasnejšie si uvedomuje, ako málo sa mu podobá,⁴¹ sa často kajúcne sklóni k Ježišovým nohám a prosí o odpustenie a očistenie.⁴²

Každý, kto je presvedčený, že mu nehrozí nijaké pokušenie a je imúnny voči previneniu, je príliš ďaleko od Krista, a preto nevidí krásu jeho

charakteru ani to, ako málo sa mu podobá. Kým sa nebude kajať, nemá žiadnu nádej na vykúpenie.⁴³

Patologický perfekcionizmus

Mnohí perfekcionisti intenzívne pociťujú tretí typ úzkosti. Vnútorný nepokoj ich zúrivo ženie vytvárať pre seba stále presnejšie normy správania. Často ich pocity ženu až do úplných krajností, aby vyhovelí vysoko nerealistickým, sebaklamným alebo externe predpísaným očakávaniam.

V niektorých prípadoch má ich nutkanie korene v traumatizujúcich udalostiach z minulosti a pravdepodobne v pretrvávajúcom iracionálnom presvedčení, že ak si nebudú úplne istí, že všetko majú pod dokonalou kontrolou, stane sa niečo veľmi zlé.

Napríklad človek, ktorý v detstve zažil, že jeho domov bol pre neopatrnosť jedného z obyvateľov zničený požiarom, môže mať predtým, ako ide spať, neodolateľné nutkanie presvedčiť sa a potom stále znovu kontrolovať, či sú plynové kachle vypnuté. Vie, že je tým posadnutý, že ostatní to nerobia a že jeho nutkanie je iracionálne. Skontrolovať to raz alebo dvakrát je normálne, ale tridsaťkrát je už absurdné. Toto vedomie však nijako nezmiernuje jeho naliehavý pocit byť si absolútne istý, že všetko je v úplnom poriadku.

Nie je prekvapujúce, že takto nastavené myslenie môže silne formovať aj spôsob, akým človek vníma svoje postavenie pred Bohom. Namiesto toho, aby Ježišove slová: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mat 5,48) považoval za zaslúbenie o Božej premieňajúcej moci v živote človeka, vníma ich ako desivý, nevyhnutný a nedosiahnuteľný príkaz.

Rozpor medzi tým, čo od seba vyžaduje a ako nedokonale sa mu to darí plniť, je taký hlboký, že ho ovláda beznádej a zúfalé činy. Nasledujúce slová (aj keď sú v úplne inom kontexte) výstižne opisujú zdrvujúci pocit beznádeje takéhoto človeka: „Hľadela som túžobne do hrobu. Smrť mi pripadala lepšia než zodpovednosť, ktorú som mala niesť.“⁴⁴

Okrem toho, že takýto zúfalý perfekcionista získa pre svoju nepokojnú myseľ profesionálnu pomoc, potrebuje aj hlboký, nerušený pokoj, ktorý

človek nadobudne, keď prijme pozvanie a zaslúbenie: „Poďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; ja vám dám odpočinúť. Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete odpočinutie pre svoje duše. Veď moje jarmo je príjemné a bremeno ľahké.“ (Mat 11,28–30)

Pokrivená sebadôvera

Sú však aj perfekcionisti, ktorí sú so sebou dokonale spokojní. Jasajú nad výnimočnou kvalitou všetkého, čo urobia. Okrem toho, že obľubujú samochválu, radi sa úspešne porovnávajú so smrteľníkmi, ktorí sú na nižšej úrovni – teda so všetkými ostatnými. „Bože, ďakujem ti, že nie som ako ostatní ľudia: vydierači, nespravodliví, cudzoložníci alebo ako tento mýtnik. Postím sa dva razy do týždňa, dávam desiatky zo všetkého, čo získam.“ (Luk 18,11.12) A pretože si uvedomujú, že náboženstvo pýchu neschvaľuje, s potešením vystavujú na obdiv najvyššie oceňovanú vlastnosť – svoju pokoru.

No existujú aj ľudia so sklonmi k perfekcionizmu, ktorí sú skutočne veľmi dobrí a všetkým pozorovateľom sa zdá, že ich životu niet čo vytknúť. Patria medzi nich jednotlivci, ktorí naozaj zachovávajú právo, milujú láskavosť a v pokore chodia so svojím Bohom (Mich 6,8).

Takmer nerozoznatelní od týchto skutočne cnostných jedincov sú však ľudia, ktorých prílišná sebadôvera môže ohroziť ich spasenie. Ohromujúca ľudská schopnosť sebaklamu⁴⁵ môže viesť ľudí k tomu, aby presvedčili samých seba, že všetko je v poriadku, aj keď nie je. „Ľuďom, ktorí prijali Krista a v prvom nadšení začnú vraviť, že už sú spasení, hrozí nebezpečenstvo, že sa budú spoliehať na seba... Bezpeční sme iba vtedy, keď sa spoliehame na Krista, nie na seba.“⁴⁶

Zdravá sebadôvera

U všetkých vysokých i nízkych, vzdelaných i negramotných, bohatých i chudobných musí byť nedôvera v seba prehlbujúcou sa skúsenosťou; čoraz viac musí prevažovať spoliehanie sa na Boha, ktorý v nich pôsobí, že budú „chcieť i konať, čo sa jemu páči“ (Fil 2,13). Nikdy to nedokážeme

urobiť sami. Nikdy neklesne miera našej úplnej závislosti od Boha – len vďaka nej dokážeme hrešiť menej.

Táto dôležitá nedôvera v seba nie je ekvivalentom nízkej sebaúcty. Úprimnosť požaduje, aby sme neklamali samých seba v tom, akí sme skvelí, ani v tom, akí sme úbohí. Dôležité je správne, vyvážené sebaopoznanie,⁴⁷ pretože uznáva silné aj slabé stránky a vyzýva na chválu za dary, ktoré sme dostali, ako aj na modlitby za silu víťaziť.

Spomenuli sme niektoré skutočnosti, ktoré môžu narušiť našu vieru: strach, vina, posadnutosť vyvolaná úzkosťou a nutkavosťou, vlastné ne-realistické očakávania, zúfalstvo vyplývajúce z neschopnosti splniť ich, sebaklam, prílišná dôvera vo vlastné schopnosti a nízke sebavedomie. Niektorí jedinci môžu byť odolní voči určitým druhom problémov, ktorým vo svojej viere čelia, ale sú zraniteľní vo vzťahu k iným. Aj meniace sa okolnosti môžu spôsobiť, že niektoré hrozby budú pre našu vieru viac alebo menej ničivé.

Dôležité poznatky

Naším prvotným cieľom bolo zistiť, ako získať neochvejnú dôveru v to, čomu veríme. Chceli sme nespochybniteľné dôkazy a nevyvrátiteľné argumenty pre posilnenie našej viery. Namiesto toho sme zistili, že nech si zvolíme akékoľvek prostriedky poznania, žiaden nie je úplne uspokojivý – všetky majú svoje limity. Môžeme sa teda spoliehať iba na neúplné poznanie (1Kor 13,12).⁴⁸

Keďže vševediaci je len Boh, nie sme schopní jasne poznať rozsah našej vnútornej hriechnosti. Sme úplne závislí od neho, aby nám zjavil – v takom rozsahu, ako to dokážeme zniesť (Ján 16,12),⁴⁹ – našu náchylnosť k zlu, skazenosť a naše sklony znova a znova hrešiť.

Ďalej sme zistili, že veľa z toho, čomu veríme, je nedokázateľné. Je pravda, že človek môže nájsť presvedčivé dôkazy na podporu svojich názorov, no ani najsilnejší dôkaz v prospech zistenej pravdy nie je absolútny a nespochybniteľný. To znamená, že nie je dostatočne presvedčivý, aby rozptýlil všetky neistoty.⁵⁰ Keby sme mohli pre svoju vieru

nájsť nezvratný dôkaz, nebola by už vlastne viera potrebná. Podľa definície „viera je podstatou toho, v čo dúfame, dôkazom toho, čo nevidíme“ (Heb 11,1; NPK).

Aktívna viera

Ako teda získame túto dôveryhodnú istotu? Našťastie, vieru sme dostali od Boha (Rim 12,3)! On nám dáva tiež príležitosť žiť v súlade s vierou a ak sa na neho spoľahneme, ona môže rásť (Luk 17,5) v príprave na čas skúšok a súženia. Posilniť našu vieru, prehĺbiť našu istotu a zväčšiť našu radosť v Pánovi môžeme tým, že budeme rozprávať o tom, čomu veríme, a budeme sa o to deliť s ostatnými.

„Využite každú príležitosť na svedectvo o svojej viere.“ (1Pet 3,15; NPK) Vaše svedectvo o tom, ako Boh zasiahol vo vašom živote, bude možno veľmi výstižné a stručné. Keď však budete rásť „v milosti a poznávaní nášho Pána a Spasiteľa Ježiša Krista“ (2Pet 3,18), vaše vysvetlenie bude dozrievať a vaše svedectvo bude presvedčivejšie.

Možno dokonca príde čas, keď „aj pred vládarov a kráľov vás budú pre mňa [Ježiša] vodiť, aby ste vydali svedectvo im aj pohanom“ (Mat 10,18). Za týchto okolností bude potrebné logickejšie a jasnejšie formulovať, čomu veríte. A to, čo poviete, bude potrebné rozumne prispôbiť schopnostiam a skúsenostiam poslucháčov. Preskúmané a overené Božie slová uložené v pamäti budú v ten deň veľkou útechou.

Ale „keď vás vydajú súdu, nestarajte sa, čo a ako máte hovoriť. Lebo v tej chvíli vám bude dané, čo máte povedať. Veď to nebudete hovoriť vy, ale Duch vášho Otca bude hovoriť vo vás.“ (Mat 10,19.20) „Skúška, ktorá na vás doľahla, je len ľudská. Boh je však verný. On nedopustí, aby ste boli skúšaní nad svoje sily, ale so skúškou dá aj východisko, aby ste ju vládali zniesť.“ (1Kor 10,13)

Dokonca ani mentálny alebo fyzický hendikep nezbavuje žiadne Božie dieťa veľkej prednosti byť svedkom jeho dobroty. Aj to najjednoduchšie svedectvo môže byť veľmi účinné. „Muži s najvyšším vzdelaním a úspechmi sa naučili najcennejšie lekcie z príkazu a príkladu pokorného Kristovho nasledovníka, ktorého svet označil za *nevzdelaného*“.⁵¹

Na druhej strane, Pán sa môže postarať o to, aby sa vaše cesty skrížili s človekom, ktorý sa bude chcieť veľa dozvedieť, a preto sa vás bude pýtať na vašu vieru. Ak viete uviesť dôkladne zdôvodnené argumenty, ktoré posilňujú vaše presvedčenie, budete dobre pripravení dať primeranú odpoveď, odmietnuť pochybnosti a vyvrátiť protiargumenty.

V rámci prípravy na takéto stretnutie by bolo dobré hľadať radu v ľahko dostupných zdrojoch. Začnite povzbudivou knihou,⁵² porovnávajte rôzne preklady Biblie.⁵³ Potom pokračujte skúmaním poznámok v *študijnej Biblii*⁵⁴ a napokon hĺbkovým štúdiom pohľadov prezentovaných napríklad v *adventistickom biblickom komentári*.⁵⁵

Aj keď máme k dispozícii všetky tieto bohaté zdroje, stále existuje reálna šanca dospieť k chybným záverom, dokonca aj keď človek naozaj veľmi úprimne a usilovne hľadá pravdu. „Predovšetkým buďte si vedomí toho, že ani jedno proroctvo v Písme nevzniklo na základe vlastného výkladu skutočnosti.“ (2Pet 1,20) V našom hľadaní pravdy je nevyhnutné uvedomovať si vzájomnú závislosť ľudí, ktorí veria. „Kde chýba vedenie, tam ľud upadá, v množstve radcov však spočíva záchrana.“ (Prísľ 11,14) Preto „venujme pozornosť jeden druhému a povzbudzujme sa k láske a k dobrým skutkom“ (Heb 10,24).

A na záver: Dokonalé poznanie duchovných tajomstiev je pre nás v tomto živote nedosiahnuteľné.⁵⁶ Máme však viac než dosť dôkazov, aby sme mohli vyvodiť správne závery. Napriek tomu zostáva určitá priepasť, ktorá oddeľuje neúplné poznanie od presvedčenia a pevnej istoty. Táto priepasť musí byť premostená vierou. Viera veľkosti horčičného semena⁵⁷ (Mat 17,20) stačí na to, aby preklenula každú priepasť. Našťastie, aj keď „vieru vyvolať nemôžeme“,⁵⁸ „Boh dal každému človeku jeho vlastnú mieru viery“,⁵⁹ ktorú môžeme pestovať a posilňovať používaním.

Tento úžasný dar viery znamená, že „poskytneme Bohu svoje rozumové schopnosti [a] odovzdáme mu myseľ i vôľu“.⁶⁰ Niekomu to môže pripadať také desivé, ako keby mu vyhodili padák z lietadla a potom by mal vyskočiť v nádeji, že sa mu podarí dosiahnuť ho a včas si ho pripnúť, aby mohol bezpečne pristáť. To je nesprávny predpoklad. A rovnako to

vyzerá, keď sa človek v otázke spasenia spolieha na seba – je to duchovná samovražda.

Požehnaná istota

Je neporovnateľne bezpečnejšie vrhnúť sa do Božích vystretých rúk, pretože „kto dôveruje Hospodinovi, bude v bezpečí“ (Prísľ 29,25).⁶¹ Boh nás uistuje, že na Golgote krížom zdrvený Kristus urobil všetko, čo bolo nevyhnutné, aby sme boli pred Otcom spravodliví. On zaručuje, že „ani smrť, ani život, ... ani to, čo je vysoko, ani to, čo je hlboko, ... nebude nás môcť odlúčiť od Božej lásky, ktorá je v Ježišovi Kristovi“ (Rim 8,38.39) – „nie preto, že my sa ho držíme tak pevne, ale pretože on nás drží tak pevne“.⁶² Preto „ak je Kristus mojím Spasiteľom, mojou obeťou, mojím zmierením, potom nikdy nezahyniem“.⁶³ „No vďaka Bohu, ktorý nám dáva víťazstvo skrze nášho Pána Ježiša Krista!“ (1Kor 15,57)

(Endnotes)

- ¹ Ellen G. Whiteová, *Výchova*, str. 15 (Ed 18). „Každé prikázanie je zasľúbením, ktoré vôľou prijaté a vpustené do duše prináša so sebou život Nekonečného, mení prirodzenosť a znovu pretvára dušu na Boží obraz.“ Ibid., 109 (Ed 126) „Každý Boží príkaz dáva človekovi aj silu splniť ho.“ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 264 (COL 333).
- ² Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 6:331.
- ³ Táto otázka by nemala byť nesprávne pochopená, aby nepodporovala falošnú myšlienku, že dokonalosť je výsledkom sebainicovanej, sebaprojektovanej a sebarealizovanej osobnej snahy.
- ⁴ „Pokiaľ neuvidím na jeho rukách stopy po klincoch, ak nevložím prst do rán po klincoch a nevložím svoju ruku do jeho boku, neuverím.“ (Ján 20,25) Porovnaj: „Čo bolo od počiatku, čo sme počuli, čo sme na vlastné oči videli, na čo sme hľadeli a čoho sa naše ruky dotýkali, to vám zvestujeme: Slovo života.“ (1Ján 1,1)
- ⁵ Sväté Písmo. Aj Duch prorocký nesie pečať inšpirácie. Niekedy Boh priamo vplyva na myseľ jednotlivcov. „Na vlastné uši budeš počuť za sebou slovo: Toto je cesta, kráčajte po nej!, – hoci ty by si chcel ísť napravo alebo naľavo.“ (Iz 30,21)
- ⁶ „Tunajší Židia boli šľachetnejší ako v Tesalonike. Prijímali slovo s veľkou dychtivosťou a každý deň skúmali Písmo, či je to naozaj tak.“ (Sk 17,11)
- ⁷ Ellen G. Whiteová, *Patriarchovia a proroci*, str. 322 (PP 432).
- ⁸ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 4:583 (gender neutral).
- ⁹ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 5:705.
- ¹⁰ Boh môže zjaviť človeku informáciu o tom, aký je jeho stav, aj prostredníctvom sna, videnia alebo intenzívneho pocitu (Joel 2,28). Možné je aj to, že satan sa môže zjaviť v podobe Krista a vyhlásiť, že človek je dokonalý. Aj keď subjektívna skúsenosť nadprirodzeného zjavenia by sa nemala zamietnuť ako úplne nespolahľivá, celá vec by sa mala s bázňou posúdiť, aby sa otestovala pravdi-

- vosť toho, čo sa týmto netypickým spôsobom zjavilo, a porovnať tento prejav s tým, čo je zjavené v Písme. „K zákonu sa obráťte a k svedectvu! Istotne povedia podľa tohoto slova, istotne poviete, kto nebude mať svitu rannej zory.“ (Iz 8,20; Roh)
- 11 Ellen G. White, “The Whole Duty of Man,” *Signs of the Times*, May 16, 1895.
- 12 „Ježiš je ako ten, kto čistí striebro. Pec, v ktorej sa môžeš ocitnúť, bude možno veľmi rozpálená, ale vyjdeš z nej ako zlato sedemkrát čistené odzrkadľujúc Kristov obraz.“ Ellen G. White, In *Heavenly Places* (Washington, DC: Review and Herald, 1967), 119.
- 13 Ellen G. Whiteová, *Výchova*, str. 91 (Ed 105).
- 14 Ellen G. White, *Maranatha* (Washington, DC: Review and Herald, 1976), 236.
- 15 Ellen G. Whiteová, *Skutky apoštolov*, str. 336 (AA 560.561).
- 16 „Denne máme volať k Bohu: Stvor mi čisté srdce, ó, Bože.“ Ellen G. White, *Manuscript Releases*, vol. 17 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 115.
- 17 „Od Boha môžeme dostať všetko, čo dostával aj Kristus.“ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 113 (COL 149).
- 18 Ellen G. White, “City Work,” *Review and Herald*, January 18, 1912.
- 19 Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press, 1948), 1:203.
- 20 Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 45 (COL 65).
- 21 Ellen G. White, “Faith and Its Effects,” *Signs of the Times*, June 10, 1889, 338.
- 22 Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 2 (Washington, DC: Review and Herald, 1958), 183.
- 23 White, *Maranatha*, 252.
- 24 Ellen G. White, *Last Day Events* (Boise, ID: Pacific Press, 1992), 206.
- 25 *Ibid*, 205.
- 26 Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 164 (DA 250).
- 27 Ian Thomas, *The Saving Life of Christ* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1961), 70 (dôraz v origináli).
- 28 Ellen G. Whiteová, *Skutky apoštolov*, str. 319 (AA 532).
- 29 Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 263 (COL 332).
- 30 Ellen G. Whiteová, *Veľký spor vekov*, str. 485 (GC 678).
- 31 *Ibid.*, str. 484 (GC 677).
- 32 „Iní zasa zakúsili výsmech a bičovanie, ba i okovy, aj väzenia. Kameňovali ich, rozpiľovali, umierali pod mečom, chodili v ovčích a kozích kožiach, trpeli núdzu, útlak a príkorie.“ (Heb 11,35.36)
- 33 Ellen G. Whiteová, *Veľký spor vekov*, str. 447 (GC 622).
- 34 „Satrapovia, predáci, veľmoži a kráľovskí radcovia sa zhromaždili a hľadeli na týchto mužov, nad ktorých telami plameň nemal moc, ktorým sa ani vlas na hlave nespálil, ani ich odev nepodľahol zmene a neprešiel na nich pach ohňa.“ (Dan 3,27)
- 35 Ellen G. White, “In Gethsemane,” *Signs of the Times*, December 9, 1897, 3 (756).
- 36 Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 485 (DA 693).
- 37 „Preto smelo môžeme hovoriť: Pán mi pomáha, nebudem sa báť. Čože mi môže urobiť človek?“ (Heb 13,6) „Veď Boh povedal: Nikdy ťa neopustím, ani sa ťa nezrieknem!“ (Heb 13,5; NPK) „Keď budeš prechádzať cez vody, budem s tebou, a keď cez rieky, nezaplavia ťa. Keď pôjdeš cez oheň, nepopáliš sa a plameň ťa nespáli.“ (Iz 43,2) „A hľa, ja som s vami po všetky dni až do konca sveta.“ (Mat 28,20)
- 38 „Otvorte brány, nech vojde spravodlivý ľud, čo zachováva vernosť a má nezlomnú myseľ. Daruj mu pokoj, pokoj, veď v teba dúfa.“ (Iz 26,2.3)
- 39 „Veď ja viem o svojich previneniach, svoj hriech mám stále na myslí.“ (Ž 51,5)
- 40 „Veď zármutok podľa Božej vôle prináša pokánie na spásu, a to netreba lútovať. Zármutok podľa sveta však prináša smrť.“ (2Kor 7,10)

- ⁴¹ „Čím bližšie budeš k Ježišovi, tým hriešnejší si budeš pripadať, pretože tvoj duchovný postreh sa zjasní a tvoje nedostatky vyniknú v porovnaní s jeho dokonalou povahou.“ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 44 (SC 64).
- ⁴² „Budeme sa musieť často skloniť a plakať pri Ježišových nohách pre naše chyby a nedostatky, ale nemali by sme sa nechať odradiť. Aj keď nás nepriateľ porazí, Boh nás nezavrhne, neopustí ani neodmietne.“ Ellen G. White, *Reflecting Christ* (Washington, DC: Review and Herald, 1985), 123.
- ⁴³ „Bez pokánia niet spasenia. Ani jeden nekajúci hriešnik nemôže vo svojom srdci veriť vo vlastnú spravodlivosť. Pokánie Pavol opísal ako zbožnú ľútosť nad hriechom, ktorá pôsobí ‘pokánie na spásu, a to netreba ľutovať’ (2Kor 7,10). Takéto pokánie nemá v sebe nijaké zásluhy, ale pripravuje srdce na prijatie Krista ako jediného Spasiteľa, ktorý je pre strateného hriešnika jedinou nádejou.“ Ellen G. White, *Faith and Works* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1979), 99.
- ⁴⁴ Ellen G. White, *Spiritual Gifts* (Washington, DC: Review and Herald, 1945), 2:36.
- ⁴⁵ „Nadovšetko klamlivé je srdce, je nenapraviteľné, kto sa v ňom vyzná?“ (Jer 17,9)
- ⁴⁶ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobnosti*, str. 119 (COL 155).
- ⁴⁷ „Ak si osebe vytvoríte príliš vysokú mienku, budete si myslieť, že vaša práca má oveľa väčší vplyv než v skutočnosti, a budete žiadať osobnú nezávislosť, ktorá hraničí s arogantnosťou. Ak pôjdete do druhého extrému a budete mať o sebe príliš nízku mienku, budete sa cítiť menejcenní a zanecháte dojem menejcennosti, čo veľmi obmedzí vplyv, ktorým ste mohli podporiť dobro. Mali by ste sa vyhnúť obom extrémom. Pocity by vás nemali ovládať a okolnosti by vás nemali ovplyvňovať. Majte k sebe zdravý sebaúctu, ktorá vás dokáže ochrániť pred oboma extrémami. Možno budete poctení bez márnej nezdravej sebadôvery; možno budete povýšení a uznaní bez toho, aby ste obetovali sebaúctu alebo osobnú nezávislosť. Váš život môže vo veľkej miere ovplyvniť ľudí vo vyššom, ale aj nižšom postavení.“ Ellen G. White, *Mind, Character, and Personality* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1977), 1:274.
- ⁴⁸ „Teraz vidíme len akoby v zrkadle, a záhade, ale potom z tváre do tváre. Teraz poznávam sčasti, ale potom budem poznávať tak, ako som bol spoznaný.“ (1Kor 13,12)
- ⁴⁹ „Tak veľa by som vám ešte chcel povedať, lenže teraz by ste to nezniesli.“ (Ján 16,12; NPK)
- ⁵⁰ „Satan je schopný predložiť pochybnosti a vymyslieť námietky voči ostrým posolstvám, ktoré Boh posielal. Mnohí považujú za cnosť a prejav múdrosti, že tomu neveria, sponchybnia to a budú sa hádať. Tí, ktorí chcú pochybovať, budú mať na to dostatok priestoru. Boh nemal v úmysle odstrániť všetky dôvody na neveriu. Dáva dôkazy, ktoré musíme s pokornou myslou a učenívým duchom pozorne preskúmať. Každý by sa mal rozhodnúť podľa závažnosti dôkazu. Boh dáva dostatočný dôkaz, aby úprimná a čestná myseľ mohla veriť. Ale ten, kto zavrhne pádny dôkaz, pretože je tam niečo, čo svojím obmedzeným chápaním nemôže pochopiť, zostane v chladnej, mrazivej atmosfére neviery a pochybností a stane sa stroskotancom viery.“ Ellen G. White, *Counsels for the Church* (Boise, ID: Pacific Press, 1991), 93.
- ⁵¹ Ellen G. White, *Christian Education* (Battle Creek, MI: International Tract Society, 1893), 199.
- ⁵² Anglický originál odporúča: Pozri text 698–920 v Seventh-day Adventist Hymnal (Hagerstown, MD: Review and Herald, 1985).
- ⁵³ Vhodný nástroj na porovnávanie prekladov je napríklad webová stránka The Bible Study Tools: <https://www.biblestudytools.com/compare-translations/>. (Na Slovensku 6 prekladov Biblie na: <https://biblia.sk/>)
- ⁵⁴ Jon L. Dybdahl, ed., *Andrews Study Bible* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2010).

- ⁵⁵ Francis D. Nichol, ed., *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 7 vols. (Washington, DC: Review and Herald”, 1953–1980).
- ⁵⁶ „Skryté veci patria Hospodinovi, nášmu Bohu, ale veci zjavené naveky patria nám a našim synom...“ (5Moj 29,28)
- ⁵⁷ „Amen, hovorím vám: Keby ste mali vieru čo i len ako horčičné semienko a povedali by ste tomuto vrchu: Prejdi odtiaľto tam!, tak prejde, a nič pre vás nebude nemožné.“ (Mat 17,20)
- ⁵⁸ „Nemôžeme si vieru vyvolať, ale môžeme spolupracovať s Kristom a podporovať rast a víťazstvo viery.“ White, *In Heavenly Places*, 109.
- ⁵⁹ „Boh dal každému človeku jeho mieru viery a každý má chodiť vo viere. Má ukázať, že má vieru, ktorá sa spolieha na Božiu pomoc. Keďže Boh dal každému človeku jeho mieru viery, má ju v živote používať. Má nechať svoje svetlo žiariť.“ Ellen G. White, *Sermons and Talks*, vol 2 (Silver Spring, MD: E. G. White Estate, 1994), 133.
- ⁶⁰ „Veriť znamená poskytnúť Bohu rozumové schopnosti, odovzdať mu myseľ a vôľu a urobiť Krista jedinými dverami, ktorými možno vstúpiť do nebeského kráľovstva.“ White, *Faith and Works*, 25.
- ⁶¹ Por. Jer 29,11: „Ja poznám svoje zámery, ktoré mám s vami – znie výrok Hospodina –, sú to zámery pokoja, a nie nešťastia; dám vám budúcnosť a nádej.“
- ⁶² Ellen G. White, *That I Might Know Him* (Washington, DC:Review and Herald, 1964), 80.
- ⁶³ White, *Selected Messages*, bk. 2, 381.

KAPITOLA 8

JEŽIŠ KRISTUS: SPASITEĽ A VZOR

Darius W. Jankiewicz

Úvod

Všetci, ktorí sa považujú za kresťanov v tom pravom zmysle slova, prijímajú biblickú pravdu, že Ježiš Kristus prišiel na túto zem, aby zachránil stratených (Ján 3,16.36). Spása ľudstva bola dosiahnutá Kristovou smrťou na kríži. Táto pravda bola v priebehu celých kresťanských dejín jadrom všetkých kresťanských vyznaní. V teologickej terminológii sa tradične nazýva ako Kristova *pasívna* poslušnosť, čo znamená, že v záujme strateného ľudstva sa dobrovoľne podriadil potupe kríža. Teológovia hovoria aj o Kristovej *aktívnej* poslušnosti. Myslia tým jeho spravodlivý a bezhriешný život, ktorý sa prejavil dokonalým naplnením Božieho zákona. Bola to Kristova *aktívna* poslušnosť, ktorá ho oprávňovala stať sa Božím dokonalým obetným Baránkom a sňať „hriech sveta“ (Ján 1,29).¹ Aj keď rozlišujeme tieto dva aspekty Kristovho spasiteľského poslania – jeho pasívnu a aktívnu poslušnosť – nikdy ich nesmieme oddelovať. „Sú navzájom prepojené v každom okamihu Spasiteľovho života.“² Vo svojej pasívnej poslušnosti Kristus zaplatil cenu za hriechy ľudstva; vďaka jeho aktívnej poslušnosti sú veriacemu pripísané Kristove zásluhy. Vierou si veriaci privlastňujú oba aspekty Kristovho diela vykonaného v záujme ľudstva.

Ale Kristus urobil viac než to, že žil spravodlivo a zomrel za ľudstvo. Zanechal nám najlepší príklad toho, čo znamená žiť svätým životom. Aj

keď tí, ktorí sa rozhodli nasledovať Boha Biblie, sú spasení výlučne prostredníctvom Kristovho života a smrti, autori biblickej správy sa neboja tvrdiť, že dôsledkom skutočného presvedčenia veriaceho bude výnimočný spôsob života. Cieľom tejto kapitoly je preskúmať hlboké bohatstvo, ktoré sa nachádza v Písme a spisoch Ellen G. Whiteovej, o Bože vytrvalej výzve k veriacim, aby splnili Boží plán pre ich život. Budeme sa venovať témam ako je Božie povolanie k svätosti v starozmluvnej dobe, identita Krista a jeho jedinečnosť, miera jeho stotožnenia sa s padlým ľudstvom a nakoniec otázke, ktorá súvisí s našou knihou: či Kristus musel byť presne ako my, aby nám mohol dať príklad svätého života.

Výzva na svätosť v starozmluvnej dobe

Boh je svätý! Nepochybujeme o tom, že Božia svätosť je jednou z najdôležitejších a najvýznamnejších tém celého Písma. Hebrejské slovo „svätý“ alebo „byť svätý“ (qadaš) sa používa na vyjadrenie jednej z najvýraznejších charakteristík Boha v Starej zmluve.³ Keď sa Boh zjavil hebrejskému národu, urobil to predovšetkým ako svätá Bytosť. „Svätý, svätý, svätý je Hospodin zástupov,“ volali Serafíni v Izaiášovom videní (Iz 6,3). Čo to znamená, že Boh je svätý? Biblický príbeh naznačuje dve základné dimenzie Božej svätosti. Po prvé, Boh je predstavený ako úplne iný a odlišný od všetkého stvorenia (2Moj 15,11; 1Sam 2,2; Oz 11,9).⁴ Po druhé, Božia svätosť má etický rozmer; to znamená, že Boh je svätý v tom zmysle, že odporuje hriechu a nie je ním nijakým spôsobom poškvrnený. Preto je morálne čistý a dokonalý (3Moj 19,2–37; Iz 5,16).⁵

Starozmluvné vyhlásenia o Božej svätosti sa spájajú s jeho túžbou, aby aj jeho ľud bol svätý. Vyzerá to tak, že výzva „budte svätí, lebo ja, Hospodin, váš Boh, som svätý“ (3Moj 19,2; 20,26), vydaná v rozhodujúcom období dejín Izraela a opakovaná v celej Starej zmluve, je pre existenciu národa mimoriadne dôležitá. Podľa starozmluvných pisateľov samotný Boh je zdrojom všetkej svätosti, a preto je to on, kto svoj ľud urobí svätým, ak sa rozhodne nasledovať Hospodina (2Moj 31,13; Ezech 20,12). Svätosť, na ktorú Boh vyzýval svoj ľud, sa jednoznačne zakladala na jeho vlastnom dvojrozmernom videní svätosti. Po prvé, Izrael mal byť jeho „zvláštnym,

osobným vlastníctvom“, a teda národ oddelený alebo odlišný od iných národov (2Moj 19,6; 3Moj 20,26; 5Moj 7,6). To malo zabezpečiť rituálnu čistotu Izraela a výlučnú oddanosť službe Bohu.⁶ Po druhé, hebrejský národ bol Bohom povolaný, aby svojim konaním odrážal jeho morálny a etický charakter. Týkalo sa to zachovávanía Božích prikázaní, ako aj spravodlivého zaobchádzania s inými ľuďmi. Stará zmluva uvádza príklady ľudí, ktorí sa rozhodli takto konať. „Heno chodil s Bohom a nebolo ho, lebo ho Boh vzal.“ (1Moj 5,24) „Noach bol spravodlivý a dokonalý muž medzi svojimi vrstovníkmi. Noach chodil s Bohom.“ (1Moj 6,9) O Jóbovi Boh povedal, že je „dokonalý a priamy“ (Jób 1,8). Dávid je predstavený ako „muž podľa [Božieho] srdca“ (1Sam 13,14). Obidva aspekty svätosti – oddelenosť a etické správanie – sa mali prejavíť v živote izraelského národa a boli nevyhnutné pre splnenie Božieho poslania, ktorým bola spása všetkých národov (Iz 45,21.22; 66,18–21).

Kým v Starej zmluve Boh naliehavo vyzýval svoj ľud, aby sa usiloval o vysoký etický a morálny štandard svätosti, on sám bol absolútnym, dokonalým štandardom svätosti. Boží ľud bol neustále vyzývaný, aby pamätal na Božie činy, odzrkadľoval jeho morálny charakter a v každodennom živote prejavoval Božie vlastnosti. Treba však zdôrazniť, že spasení neboli preto, že by sa stali morálne čistými, ale preto, že uverili Bohu (1Moj 15,6; Hebrejom 11). Ich úplné odovzdanie Bohu sa malo prejavíť zbožným životom. Veľkým príkladom svätosti pre ľudí v Starej zmluve je Boh sám. Ozveny jeho výzvy: „Lebo ja, Hospodin, som váš Boh. Posväťte sa a buďte svätí, lebo ja som svätý“ (3Moj 11,44) počuť v celej Starej zmluve.

Téma Božej svätosti pokračuje v Novej zmluve⁷ a, podobne ako v Starej zmluve, má dve základné dimenzie: oddelenie od sveta (Ján 17,14; Rim 12,2; Zj 15,4) a etickú alebo morálnu svätosť (Ef 4,1; Fil 1,27). Podľa novozmluvných pisateľov sa kresťanská svätosť neprejavuje len v novom postavení v Kristovi (Heb 10,10; 1Pet 1,9), ale tiež v ich charaktere a správaní. A opäť, Boh sám je veľkým vzorom v obidvoch aspektoch svätosti. Preto Peter vyzýva veriacich: „No rovnako, ako je svätý ten, čo vás povolal, aj vy buďte svätí v celom svojom počínaní. Veď je napísané: Buďte svätí, lebo ja som svätý!“ (1Pet 1,15.16) Etická dimenzia Božej

svätosti je zjavná aj v Ježišových vyhláseniach, napríklad: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mat 5,48) Podobnú výzvu nachádzame aj u Lukáša: „Buďte milosrdní, ako je milosrdný aj váš Otec.“ (Luk 6,36) Aj Pavol opakovane vyzýva veriacich, aby žili spôsobom, ktorý je hodný „Božieho svätého ľudu“ a aby odolali všetkým formám pokušenia a hriechu (Ef 5,3; 1 Tes 4,7). Stručne povedané, Stará i Nová zmluva vyzývajú čitateľov, aby napodobňovali Božiu svätosť, a teda aby boli svätí.

Ježiš ako „svätý“: Kristova jedinečnosť v Novej zmluve

Existuje však jeden významný rozdiel medzi tým, ako Božiu svätosť vnímali veriaci v Starej a Novej zmluve. V Starej zmluve sa Božia svätosť prejavovala prostredníctvom teofánie, Božích veľkých činov a prostredníctvom slov a spisov prorokov. Nová zmluva odhalila Božiu svätosť prostredníctvom a v osobe Ježiša Krista, ktorý bol „obrazom jeho [Božej] podstaty“ (Heb 1,3). Čo vieme o Ježišovi Kristovi? Nová zmluva jasne hovorí o jeho prirodzenosti a identite.

Svätosť a božstvo Krista. Lukášovo evanjelium sa začína opisom Ježišovho počatia a narodenia. Podľa Lukáša anjel povedal Márii: Svätý Duch „zostúpi na teba a zatóni ťa moc Najvyššieho“. Výsledkom Božieho konania bolo, že ten, ktorý sa narodil Márii ako panne, bol *hagion* alebo „svätý“ a „Syn Boží“ (Luk 1,35). Zvesť anjela ponecháva určitú mieru nejasnosti o zvláštnej prirodzenosti toho, ktorý sa mal Márii narodiť. Toto zvláštne dieťa sa nemalo *stať* svätým, ako sa očakávalo od iných ľudí, ale malo *byť* sväté svojou podstatou od okamihu počatia. Ako poznamenáva Derek Tidball: „Bola to [Kristova] prirodzenosť a charakter, čím sa líšil od ostatných, aj keď bol naplno človekom a žil úplne ľudským životom.“⁸ Vzhľadom na mimoriadne okolnosti Ježišovho narodenia, ktoré boli výsledkom jedinečného božsko-ľudského vzájomného pôsobenia, Ježišovo narodenie bolo „iné než všetky ostatné narodenia“, čo potvrdzuje jeho jedinečnosť.⁹ Hneď od narodenia mal byť Kristus taký *svätý*, ako je *svätý* jeho Otec v nebesiach.¹⁰ Novozmluvní pisatelia nikdy nehovoria o tom, ako sa takéto narodenie uskutočnilo ani akú prirodzenosť mal Ježiš.¹¹

Jednoducho uznávajú, že jedinečnými okolnosťami svojho narodenia bol Ježiš „odlišný“ od ostatných ľudí.¹²

Chápanie Ježiša ako „svätého“ sa opakuje v celej Novej zmluve, kde je nazývaný „Svätým Božím“ (Mar 1,24; Luk 4,34) alebo ako starozmluvný Boh, čo označuje plnú božskú bytosť. Matúšovo evanjelium sa začína tým, že Ježiša nazýva „Emanuelom“ alebo „Bohom s nami“ (Mat 1,23). Hovorí sa o ňom ako o Bohu (Ján 1,1; 10,30; 20,28); Ježiš hovorí a koná ako Boh (Ján 8,58; 14,9). A keď tvrdil, že je „jedno“ s Otcom, židovskí vodcovia spochybnili jeho tvrdenie a obvinili ho z rúhania (Ján 10,31–33).

Podľa príkladu pisateľov evanjelií aj ostatní novozmluvní autori nazývajú Ježiša Bohom. Pavol hovorí o Kristovi ako o tom, „ktorý je nad všetkými“ (Rim 9,5). Označuje ho tiež za „veľkého Boha a nášho Spasiteľa“ (Tít 2,13).¹³ Podobne vo Fil 2,6 sa hovorí o jeho „rovnosti s Bohom“ a v Heb 1,8 je Ježiš tiež označený ako Boh: „Tvoj trón, Bože, je na veky vekov.“ Aj Peter hovorí o Ježišovi ako o „našom Bohu a Spasiteľovi“ (2Pet 1,1). Z toho vyplýva, že pisatelia Novej zmluvy jednoznačne vidia rovnosť medzi Ježišom Kristom a Bohom Otcom.¹⁴

Podobne Ellen G. Whiteová identifikuje Ježiša ako „Syna, ktorý sa narodil na Otcov obraz a v celom jase svojej slávy a majestátnosti bol rovný Bohu v autorite, vznešenosti a božskej dokonalosti. V ňom prebývala plnosť Božstva telesne.“¹⁵ Kristus bol „rovný Otcovi od počiatku“.¹⁶ Ellen G. Whiteová teda stotožňuje Krista pred vtelením s Bohom, ktorý sa prihováral predkom: „Bol to Kristus, kto sa z kra na Horébe prihovril Mojžišovi: SOM, KTORÝ SOM.“ Tak sa Boh zjavil patriarchovi.¹⁷ Bol to Kristus, kto neskôr viedol Izrael oblakovým stĺpom,¹⁸ kto prikázal Izraelitom postaviť „svätyňu uprostred ľudských príbytkov“.¹⁹ Bol to Kristus, „kto dal Mojžišovi zákon vyrytý na dvoch doskách“.²⁰ Ten istý Boh neskôr prišiel „v podobe človeka a predstavil sa: JA SOM“.²¹ „V Kristovi je život pôvodný, nevypožičaný, neodvodený... Kristovo božstvo je istotou veriaceho o večnom živote.“²² Je teda nepochybné, že Nová zmluva a Ellen G. Whiteová predstavujú Krista ako veľkého JA SOM Starej zmluvy, naplno božského, večného a rovného v autorite s Bohom Otcom.²³

Kristovo plné božstvo má pre ľudstvo hlboký teologický význam. Najdôležitejšie je, že Ježiša Krista identifikuje ako jediného Spasiteľa ľudstva. Starozmluvní pisatelia jasne hovoria, že nikto si nemôže prisvojiť Božie dielo spásy ľudstva, ani k nemu čokoľvek pridať. Boh hovorí: „Ja som Hospodin a okrem mňa niet spasiteľa.“ (Iz 43,11) Podobne Boh vyhlasuje: „Iného Boha ako som ja, nepoznáš a záchranca mimo mňa nejestvuje.“ (Oz 13,4) Ako sme povedali, Ježiš sa stotožňuje s Bohom Starej zmluvy. On, vtelený Boh vesmíru, je preto *jediný* Spasiteľ ľudstva. Inými slovami, nikto nemôže ničím prispieť k Božiemu spásnemu dielu. Po druhé, vďaka jeho plnej božskosti, Kristova smrť na kríži nesie pečať úplnej dostatočnosti. Jeho obeť je dokonalá a úplne postačujúca. Nemôžeme k nej pridať nič, čím by sme nejakým spôsobom prispeli k spaseniu ľudstva (1Pet 1,19; Heb 9,14; 10,10).

Kristovo človečenstvo. Aj keď Kristovo úplné, rovnocenné božstvo má nesmierny význam, musíme tiež pripomenúť, že Nová zmluva potvrdzuje jeho úplné človečenstvo. V jednom okamihu dejín sa preexistenčný *logos*, ktorý *bol Boh*, stal ľudskou bytosťou.²⁴ V storočiach raného kresťanstva niektoré skupiny – najmä doketisti a apollinarianisti – popierali Kristovo plné človečenstvo.²⁵ Ale v Novej zmluve niečo také nenachádzame. Raoul Dederen hovorí, že Pavlovo tvrdenie, že pred vtelením mal Kristus *morfé theou* – „podobu Božiu“ (Fil 2,6), naznačuje, že mal „základné charakteristické znaky a vlastnosti“ Boha. Rovnako Pavlovo vyhlásenie, že Ježiš vzal na seba *morfé doulou* – „podobu služobníka [otroka]“ (verš 7), naznačuje, že prijal „základné charakteristické znaky a vlastnosti, ktoré robia ľudskú bytosť tým, čím je“.²⁶ Preto niet pochyb, že Ježiš sa stal naplno človekom a že jeho človečenstvo bolo „skutočné a úplné“.²⁷ Samozrejme, vtelenie neznamenalo, že druhá osoba Božstva prestala byť Bohom, keď sa stala človekom; skôr aj keď zostal Bohom, vtelený Boží Syn vzal na seba ľudskú prirodzenosť a stal sa súčasne Bohom aj človekom. V Ježišovi sa dokonale spojila jeho preexistujúca, božská prirodzenosť s ľudskou prirodzenosťou, ktorú na seba dobrovoľne vzal.

Nová zmluva jasne učí o Ježišovom úplnom človečenstve. Napriek záračným okolnostiam svojho počatia sa Ježiš narodil do tohto sveta pri-

rodzeným spôsobom. Dospieval ako každé iné dieťa. Hoci v ňom nebol nijaký hriech, vyzeral a žil ako všetky ostatné ľudské bytosti. Pociťoval bežné telesné potreby, napríklad hlad a únavu. Ako všetci ľudia, aj on prežíval emócie a túžil po spoločensťve a priateľstve. A napokon, ako je to v prípade každého človeka, aj jeho život sa skončil smrťou.²⁸ Millard Erickson napísal: „Je zrejmé, že učenici a pisatelia novozmluvných kníh nemali pochybnosti o Ježišom človečenstve.“²⁹

Ellen G. Whiteová sa zhoduje s tým, že „[Kristus] prijal ľudskú prirodzenosť. Stal sa telom, ako sme aj my. ... Kým bol na tomto svete, žil úplne ako človek.“³⁰ Okrem toho, „Ježiš prijal telesnú prirodzenosť oslabnutú štyritisícročným pôsobením hriechu. Ako každé Adamovo dieťa, aj on prijal následky pôsobenia mocného zákona dedičnosti.“³¹ Ďalej píše: „Odety rúchom človečenstva, Syn Boží sa znížil na úroveň tých, ktorých chcel zachrániť. ... Vzal na seba našu hriešnu prirodzenosť.“³² Náš „Spasiteľ vzal na seba krehkosť padlého pokolenia“.³³ Vidíme, že novozmluvní pisatelia aj Ellen G. Whiteová nemajú pochybnosti o úplnom a bezvýhradnom človečenstve Krista.

V súvislosti s tým sa vynára dôležitá otázka: Prečo sa Boh rozhodol stať človekom? Novozmluvní pisatelia ponúkajú množstvo odpovedí. My sa sústredíme aspoň na niekoľko z nich. Po prvé, Kristus sa stal človekom, aby dokázal Božiu iniciatívu v diele spásy. Tým, že sa stal človekom, Boh ukázal, ako veľmi mu záleží na tom, aby sa obnovil narušený vzťah medzi ním a ľudstvom (1Pet 1,20; Zj 13,8). Svojím vtelením Boh preklenul priespať, ktorú spôsobil hriech, a tak obnovil spojenie ľudstva so sebou a dal človeku možnosť žiť večne.

Po druhé, v osobe Ježiša Krista dostalo ľudstvo príležitosť skutočne poznať Boha. Vplyvom hriechu sa Božia prirodzenosť človeku postupne zastrela a ľudstvo prestalo chápať, kto je Boh. Kristus preto prišiel zjaviť Boha. „Kto videl mňa, videl aj Otca,“ povedal Ježiš (Ján 14,9). Novozmluvní autori tvrdia, že Ježiš zjavil obraz Otca (2Kor 4,4; Heb 1,3).

Po tretie, Ježiš prišiel zomrieť za ľudstvo. V osobe Krista Boh priniesol najväčšiu obeť za ľudstvo. Aby jeho obeť mohla mať úplnú účinnosť, Boh sa dobrovoľne ponížil a stal človekom. „Keďže všetkých súrodencov spája

krv a telo, i on sa stal jedným z nich, aby smrťou zničil toho, čo mal moc nad smrťou... Preto sa vo všetkom musel pripodobniť bratom, aby sa stal milosrdným a verným veľkňazom pred Bohom a odčinil hriechy ľudu.“ (Heb 2,14–17) Keby sa Ježiš nestal človekom, spochybnilo by to dosah jeho obete.

Po štvrté, Ježiš prišiel, aby sa stotožnil s padlým ľudstvom a ukázal príklad svätého života. V ďalšej časti tejto kapitoly sa budeme snažiť dôkladne preskúmať práve tento posledný bod.

Kristus sa stotožnil s ľudským utrpením

Kým hlavným cieľom Kristovho vtelenia bolo smrťou zmieriť ľudstvo s Bohom,³⁴ Nová zmluva tiež učí, že Ježiš prišiel, aby sa stotožnil s padlým ľudstvom a poskytol útechu a povzbudenie tým, ktorí zápasia s hriechom. Ako sme povedali, Kristus sa stal úplne a dokonale človekom. Okrem toho, že pre ľudstvo dosiahol zmierenie, stotožnil sa s ľudstvom, a preto trojjediný Boh mohol vziať „naše slabosti“ a niesť „naše choroby“ (Mat 8,17). Vďaka tomu Kristus dokonale súcitiť s „odcudzeným a dysfunkčným ľudstvom“,³⁵ ktoré prežíva rôzne zápasy. Heb 4,15 je klasický text, ktorý vyjadruje túto myšlienku: „Veď nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol spolucítiť s našimi slabosťami...“ Keďže Ježiš prišiel k nám ako človek, vie, čo znamená žiť na tomto svete plnom hriechu, strachu, bezbožnosti a skazenosti, byť sám a bez domova, hladný a smädný, obviňovaný a odmietaný. Keď k nám prichádza, robí to ako Boh, ktorý znášal ľudské utrpenie. Kristovo stotožnenie sa s ľudstvom tiež znamená, že „bol vo všetkom skúšaný“ ako my (verš 15). Ellen G. Whiteová predpokladá, že existovali dva dôvody, prečo Ježiš zakúsil všetko, čo prežíva aj človek. Po prvé, „keby sme mali znášať čokoľvek, čo Kristus znášať nemusel, potom by satan práve v tomto bode poukazoval na nedostatočnosť Božej moci pre nás“.³⁶ Po druhé, pretože trpel vo svojom pokušení, teraz „môže pomáhať tým, čo sú skúšaní“ (Heb 2,18). „Mnohí hovoria, že Ježiš sa nám nepodobal, nebol ako my na tomto svete, že on bol Boh, a preto nemôžeme zvíťaziť tak, ako on zvíťazil. ...To však nie je pravda. ...Kristus pozná skúšky, ktoré prežíva hriešnik, pozná jeho pokušenia. Vzal na seba našu

prirodzenosť, bol vo všetkom pokúšaný ako sme my. Plakal, bol mužom bolesti, ktorý poznal utrpenie.³⁷ Kristus „súciti so všetkým, čo prežíva ľudstvo, ale jeho záujem nie je len všeobecný a neurčitý. Stotožňuje sa s každým preťaženým, pokúšaným a zápasiacim človekom.“³⁸ Poznanie, že Kristus znášal pokušenia ako každý človek, by malo byť zdrojom veľkej útechy pre všetkých, ktorí zápasia s hriechom.³⁹

Ježiš bol nielen „vo všetkom skúšaný“, ako my (Heb 4,15), ale Ellen G. Whiteová hovorí, že nikto z ľudí nebol „tak prudko napádaný pokušením a nikto iný neniesol také ťažké bremeno hriechu a bolesti sveta“.⁴⁰ „Človek nikdy nebude skúšaný takými silnými pokušeniami, ako boli tie, ktorými bol sužovaný Kristus.“⁴¹ „Jedine Kristus prešiel skúsenosťami všetkých trápení a pokušení, ktoré stíhajú ľudské bytosti.“⁴² Whiteová pripisuje väčšiu intenzitu Kristových pokušení tomu, že jeho prirodzenosť bola „vznešenejšia, čistejšia a svätejšia“⁴³ než prirodzenosť ostatných ľudí. „Pokušenia, ktoré znášal Kristus, boli o toľko silnejšie než sú naše, o koľko sú jeho vznešenosť a velebnosť väčšie než naše.“⁴⁴ Vďaka svojmu utrpeniu „nikdy nežil človek, ktorého súciti by bol taký hlboký a nežný“ ako Kristus.⁴⁵ Navyše, Kristov súciti s ľudstvom sprevádza istota: Vďaka tomu, že sa stotožnil s ľudstvom a rozumie mu, môže nám pomáhať víťaziť nad pokušením. Ellen G. Whiteová napísala: „Bdie nad tebou, chvejúce sa Božie dieťa. Si v pokušení? On ťa vyslobodí. Si slabý? On ťa posilní. Nie si dosť vzdelaný? On ťa osvieti. Si ranený? On ťa uzdraví.“⁴⁶ Vďaka tomu, že Kristus sa stotožnil s nami a rozumie, v akom stave sa človek nachádza, môžeme pristupovať „s dôverou k trónu milosti, aby sme dosiahli milosrdenstvo a našli milosť a pomoc v pravý čas“ (Heb 4,16). Ako hovorí Louis Berkhof: „Len taký ľudský Prostredník, ktorý z vlastnej skúsenosti poznal biedu ľudstva a povzniesol sa nad všetky pokušenia, môže súcitne zasiahnuť do každej skúsenosti, skúšky a pokušenia, ktoré na človeka doľahnú, a byť dokonalým ľudským vzorom pre svojich nasledovníkov.“⁴⁷

Kristus ako dokonalý ľudský vzor

To, že sa stotožnil s hriešnym ľudstvom, a pritom zostal bez hriechu (Heb 4,15), umožňovalo Ježišovi byť dokonalým vzorom pre ľudí v kaž-

dej oblasti života. Počínajúc Pavlom, kresťanskí pisatelia všetkých vyznaní vždy tvrdili, že Ježiš Kristus je najvyšším vzorom morálneho a etického správania. Množstvo kníh vydaných po stáročia nabáda kresťanov hľadiť na Krista ako na najlepší príklad kresťanského života.⁴⁸

Téma „Kristus ako vzor“ je neobyčajne obsírna v Novej zmluve aj v spisoch Ellen G. Whiteovej.⁴⁹ Preto nie je možné v pomerne krátkej kapitole kompletne prebádať skutočnú hĺbku a bohatstvo tejto témy.⁵⁰ V tejto štúdií preskúmame len niekoľko oblastí, v ktorých Písmo a spisy Ellen G. Whiteovej považujú Krista za najvyšší vzor pre padlé ľudstvo.

Po prvé a predovšetkým, Ježiš je stopercentným vzorom dokonalého naplnenia dvoch veľkých prikázaní: milovať Boha a milovať svojho blížneho (Mat 22,37–39). Vzájomná láska agapé medzi Otcom a Synom slúži ako príklad lásky, akú by si mali navzájom prejavovať kresťania.⁵¹ „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa navzájom milovali; ako som ja miloval vás, aby ste sa aj vy navzájom milovali.“ (Ján 13,34) V Liste Efezanom 5,2 Pavol vyzýva svojich čitateľov, aby žili „v láske, ako aj Kristus miloval nás“. Aj Ellen G. Whiteová často tvrdí, že „Kristus nám dal príklad lásky... a prikázal svojim nasledovníkom, aby sa milovali navzájom tak, ako nás on miloval.“⁵² „Svojím milosrdenstvom, súcitom a láskou ukázal svetu nový stupeň veľkosti.“⁵³ Preto „Kristus je... [náš] vzor.“ „[On] nám ukázal príklad čistej, nepredpojatej lásky.“⁵⁴

Kristovo dokonalé naplnenie dvoch veľkých prikázaní bolo dôsledkom úprimnej poslušnosti vo všetkých oblastiach jeho života. Ježiš je preto najlepším príkladom poslušnosti Božím prikázaniam. „Kristov život je dokonalým naplnením každého predpisu tohto zákona. ...Jeho život pre nás predstavuje štandard poslušnosti a služby.“⁵⁵ „Kristus prišiel tento zákon zvelebiť a osláviť; ukázal, že jeho základom je láska k Bohu a láska k blížnemu a že poslušnosť prikázaniam zákona zahrňuje všetky povinnosti človeka. Kristus dal svojím životom príklad poslušnosti voči Božiemu zákonu.“⁵⁶ „Keďže Boží zákon je *svätý, spravodlivý a dobrý* a je prejavom Božej dokonalosti, je zrejmé, že aj povaha stvárnena poslušnosťou tomuto zákonu bude svätá. Dokonalým príkladom takej povahy je Ježiš Kristus.“⁵⁷ Vďaka svojmu charakteru nám Kristus mohol dať „príklad bezhriešneho života“.⁵⁸

Okrem obrazu Krista ako najlepšieho príkladu poslušnosti predstavuje Nová zmluva Krista aj ako vzor sebazaprenia, utrpenia a sebaobetovania za a pre druhých. „Ak niekto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.“ (Mat 16,24; pozri tiež Mar 8,34; Ef 5,2; 1Pet 2,21; Fil 2,5.8) Aj Ellen G. Whiteová napísala, že Kristus učil svojich učeníkov „obetovať sa pre blaho iných. ...Pravý Kristov učeník bude nasledovať jeho príklad.“⁵⁹ „Každý deň si máme uvedomovať jeho prítomnosť a nasledovať jeho príklad sebazaprenia a sebaobetovania.“⁶⁰ „Kristus je vzorom každému veriacemu. Kým bol v nebeských nádvoiriach, rozhodol sa odložiť svoj kráľovský odev a kráľovskú korunu, prísť na túto zem ako človek medzi ľudí a žiť životom biedy a sebazaprenia.“⁶¹

Inšpirovaní pisatelia predstavujú Krista aj ako božský vzor v odolávaní pokušeniu. „A pretože sám v tom, čo pretrpel, bol skúšaný, môže pomáhať tým, čo sú skúšaní.“ (Heb 2,18) Ellen G. Whiteová poznamenáva, že hoci Kristova prirodzenosť bola „svätá a čistá“, predsa bol pokúšaný „vo všetkom, ako my“. Ale, ako sme povedali, pretože „jeho vznešenosť a velebnosť sú väčšie než naše,“ aj jeho pokušenia boli oveľa silnejšie a závažnejšie než tie, ktoré doliehajú na ktorúkoľvek ľudskú bytosť.⁶² Aj keď „silu a moc“ Kristových pokušení nijaký človek nikdy neokúsi, „je výsadou mužov a žien získať víťazstvo nad pokušením prostredníctvom zásluh ukrižovaného a vzkrieseného Spasiteľa, ktorý dobre pozná každú ľudskú skúšku.“⁶³ Svojím víťazstvom nad pokušením „*nám dal žiarivý príklad, ako máme kráčať v jeho šlapajach*“.⁶⁴

Kristus je aj vzorom pokory (pozri napr. Mat 11,29; Ján 13,13–15). Pavol preto prosí veriacich v meste Filipy:

„Zmýšľajte medzi sebou tak, ako Kristus Ježiš: On, hoci mal Božiu podobu, svoju rovnosť s Bohom nepovažoval za korisť, ale zriekol sa jej, keď vzal na seba podobu služobníka [otroka].“ (Fil 2,5–7)

Ellen G. Whiteová komentuje tento text slovami: „Boh umožňuje každej ľudskej bytosti rozvíjať svoju individualitu. Nechce, aby bol človek vo svojom myslení závislý od myslenia iného smrteľného človeka. Tí, ktorí túžia, aby sa ich myslenie a charakter zmenili, nemajú hľadiť na ľudí, ale na božský Vzor.“⁶⁵ Kristov príklad pokory, ktorý Pavol v uvedenom texte

tak nádherne opisuje, tvorí základ pre ďalšiu oblasť, v ktorej nám Kristus slúži ako príklad, a to príklad vodcu.

Text Fil 2,5–7 je ozvenou Ježišovho rozhovoru s učeníkmi, keď si chceli zaistiť vyššie postavenie v jeho kráľovstve. V Mar 10,43–45 Ježiš jasne dáva seba za príklad zbožného vodcu: „Medzi vami to tak nebude! ...Kto chce byť medzi vami prvý, bude sluhom všetkých. Lebo ani Syn človeka neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale aby sám slúžil a dal svoj život ako výkupné za mnohých.“ V súvislosti s týmito veršami Ellen G. Whiteová napísala: „Teraz je čas, aby ľudia pokorili svoje srdcia pred Bohom a naučili sa konať tak, ako konal On. Nech tí, ktorí chcú vládnuť nad svojimi spolupracovníkmi, skúmajú, akého sú ducha. Mali by hľadať Pána v pôste a na modlitbe a v ponižovaní duše.

*Kristus dal svojim pozemským životom príklad, ktorý môžu všetci bezpečne nasledovať. Váži si svoje stádo a nechce, aby ho nejaká sila ovládala tak, že bude obmedzovať jeho slobodu v službe. Nikdy neustanovil človeka za vládcu nad svojim dedičstvom. Právě biblické náboženstvo vedie k ovládaniu seba, nie k ovládaniu iného človeka. Ako ľudia potrebujeme väčšiu mieru Ducha Svätého, aby sme bez povyšovania mohli niesť vážne poslanstvo, ktoré nám Boh zveril.*⁶⁶

Kristus je aj príkladom „viery a pevnej dôvery v Boha“,⁶⁷ príkladom toho, ako sa máme správať k iným,⁶⁸ ako máme prejavovať milosrdenstvo,⁶⁹ ako sa máme modliť,⁷⁰ ako máme kázať a učiť a je aj príkladom v zdravotnej a misijnej službe.⁷¹ Kristus je najväčším príkladom v mnohých oblastiach. Zdá sa, že novozmluvní pisatelia i Ellen G. Whiteová sú hlboko presvedčení, že svojim príkladom Ježiš poskytuje hriешnému ľudstvu všetko, čo potrebuje na zbožný a naplnený život. Ellen G. Whiteová to uzatvára slovami: „Aby zachránil porušovateľa Božieho zákona, Kristus, ktorý je rovný Otcovi, prišiel žiť nebesia medzi ľuďmi, aby sa naučili a poznali, čo znamená mať nebesia v srdci. Ukázal, že človek si musí vážiť vzácny dar života, ktorý sa meria životom Boha.“⁷²

Preto je jasné, že nasledovať Kristov príklad nie je pre veriaceho človeka otázkou nepovinnnej voľby. Len ak uprú svoj „zrak na Ježiša“ a budú nasledovať jeho príklad, môžu kresťania žiť hojným životom, aký im zaslúbil

Kristus (Heb 12,2; Ján 10,10). Musíme si však všimnúť, že hoci inšpirovaní pisatelia naliehavo žiadajú všetkých kresťanov, aby nasledovali Kristov príklad, *nasledovať jeho príklad nie je prostriedok na dosiahnutie spase-
nia*. Túžba nasledovať Kristov príklad je výsledkom toho, že veriaci človek pochopí, čo preňho Kristus na kríži urobil. Pravá svätosť a poslušnosť prichádzajú vždy ako následok toho, keď počujeme, pochopíme a vierou prijmeme evanjelium Ježiša Krista. Aj keď Kristov život lásky, pokory, sebaobetovania a poslušnosti môže byť zaujímavý a lákavý pre veriacich aj neveriacich,⁷³ nemal by nás k Ježišovi priťahovať v prvom rade jeho príklad, ale skôr najväčší prejav jeho lásky na kríži. Skutočný kresťanský život pokory, poslušnosti a sebaobetovania je výsledkom toho, že prijmeme Krista ako svojho Zástupcu. Potvrďuje to aj Ellen G. Whiteová: „Dielo má byť vykonané... podobné tomu, ktoré sa uskutočnilo pri vyliatí Svätého Ducha v dňoch prvých učeníkov, keď zvestovali Ježiša a jeho ukrižovanie. V ten deň sa mnohí obrátia, pretože toto posolstvo bude sprevádzať moc.“⁷⁴ A ďalej: „To, čo priťahuje srdce hriešnika, je ukrižovaný Kristus. Na golgotskom kríži Ježiš zjavil svetu jedinečnú lásku. Ak ho takto predstavíme hladujúcim davom, svetlo jeho lásky vyslobodí ľudí z tmy do svetla, z previnení do poslušnosti a skutočnej svätosti. Pohľad upretý na Ježiša na golgotskom kríži pomôže človeku uvedomiť si ohavnosť hriechu viac ako čokoľvek iné.“⁷⁵

Aj keď nikto z veriacich v Krista nikdy nepoprel, že Ježiš je najlepším príkladom mravného správania, niekedy sa vynorí otázka o jeho človečenstve. Bol Ježiš *presne taký človek ako my*? Inými slovami, bolo jeho človečenstvo také poznačené hriechom ako naše? Ak nie, môže byť pre nás príkladom?

Bol Kristus presne ako my?

V kresťanských dejinách boli myslitelia, ktorí diskutovali o presnej podstate Kristovho človečenstva. Gregor Naziánsky, teológ žijúci v 4. storočí, bol jedným z prvých teológov, ktorý sa zaoberal touto otázkou. Tvrdil: „To, čo by na seba nevzal, nemohol by ani uzdraviť.“⁷⁶ Gregor predpokladal, že keby Ježiš nebol presne ako my, uzdravenie ľudskej prirodzenosti by ne-

bolo možné. Tento postoj šiel ruka v ruke s Gregorovým presvedčením, že Boh nesúdi novonarodené nemluvnatá, pretože pri narodení v nich nie je nič zlé.⁷⁷ Spasenie preto spočíva v tom, že „ľudia dosiahnu taký stav, akým bolo človečenstvo Ježiša Krista“.⁷⁸ Starovekí kresťania pomenovali tento proces *theosis*, alebo „zbožnosť“ (tiež *deifikácia* – „zbožštenie“).⁷⁹ V neskorších storočiach názor, že Kristova ľudská prirodzenosť bola presne taká ako naša, sa z času na čas objavil v katolíckej i protestantskej teológii.⁸⁰ Škótsky teológ Edward Irving (1792–1834) sa stal najznámejším zástancom názoru, že Kristovo človečenstvo bolo presne ako Adamovo po páde do hriechu.⁸¹ V 19. storočí niektorí z Cirkvi adventistov siedmeho dňa prijali akúsi syntézu Gregorovho a Irvingovho názoru. V niektorých adventistických kruhoch má tento názor svojich zástancov dodnes.⁸²

Bol teda Ježiš presne ako my? Bola jeho ľudská prirodzenosť taká, akú má každé dieťa, ktoré sa narodilo po páde do hriechu? Boli by sme veľmi radi, keby sme z inšpirovaných spisov získali jasnú, jednoznačnú odpoveď. Ale ani Nová zmluva, ani Ellen G. Whiteová nedávajú na tieto otázky jednoznačné odpovede. Ako sme ukázali, Nová zmluva i Ellen G. Whiteová potvrdzujú úplné a bezvýhradné Kristovo človečenstvo. Musíme však priznať, že Ellen G. Whiteová neraz hovorila aj o „padlej“ prirodzenosti Krista. Uvádzame napríklad: „Bolo to podľa Božieho plánu, že Kristus vzal na seba podobu a prirodzenosť padlého človeka.“⁸³ „Behriešny a vyvýšený, prirodzenosťou Boží Syn súhlasil s tým, že si vezme výstroj človečenstva a stane sa človekom – jedným z padlého ľudského pokolenia.“⁸⁴ „Odetý v rúchu človečenstva, Boží Syn sa znížil na úroveň tých, ktorých chcel zachrániť...Vzal na seba našu hriešnu prirodzenosť.“⁸⁵ Tieto vyhlásenia vedú niektorých k záveru, že je takmer nevyvrátiteľné, že Ježišova ľudská prirodzenosť bola presne taká, akú má každé Adamovo dieťa od pádu do hriechu.

Na druhej strane, musíme tiež uznať, že Nová zmluva i Ellen G. Whiteová naznačujú, že Kristovo človečenstvo *nebolo* rovnaké, ako je naše. O Kristovi je napísané, že už v lone matky bol „svätý“ (Luk 1,35) a že nikdy nezahrešil (2Kor 5,21). O nás je napísané, že sme „v nepravosti splodení“ (Žalm 51,7; Roh) a že bezbožníci „blúdia od narodenia, od života matky

klamú“ (Žalm 58,4). Aj keď Pavol potvrdzuje Kristovo plné človečenstvo (napr. 1Tim 2,5; 3,16), vyhlasuje tiež, že Kristus prišiel „v *podobe* hriešneho tela“ (Rim 8,3; dôraz je pridaný) alebo že sa stal „*podobný* ľuďom“ (Fil 2,7; Roh, dôraz je pridaný).⁸⁶ Prečo taká rozporuplnosť? Nemohol Pavol napísať „v hriešnom tele“ alebo že „sa narodil ako všetci ľudia“, a tým sa vyhnúť rozporu? Podľa Thomasa Schreiner, Pavol použil slovo *podoba*, aby „zdôraznil identitu medzi Ježišom a hriešnym telom a zároveň naznačil jeho jedinečnosť“.⁸⁷ Raoul Dederen prichádza k podobnému záveru: „Súčasťou Kristovho poslania bolo byť skutočným človekom. Mal základné vlastnosti ľudskej prirodzenosti. Bol ‚telo a krv‘ (Heb 2,14) a vo všetkom sa podobal ľuďom (verš 17). Jeho človečenstvo nekorešpondovalo s Adamovým človečenstvom pred pádom, ani v každom ohľade s Adamovým človečenstvom po páde, keďže Písmo opisuje Kristovo človečenstvo ako bezhriešne. ...Prišiel ‚v podobe hriešneho tela‘ (Rim 8,3). Vzal ľudskú prirodzenosť v jej padlom stave s jej neduhmi a slabosťami a znášal dôsledky hriechu; ale nie jej hriešnosť. Bol skutočným človekom, jeden z ľudí, ale bez hriechu.“⁸⁸

Nová zmluva teda svedčí o jedinečnosti Kristovho človečenstva. A čo Ellen G. Whiteová? Aj keď musíme priznať, že mnohé z jej vyhlásení – ak ich vytrhneme z celkového kontextu jej spisov – by mohli byť chápané tak, že Ježiš sa narodil „presne ako my“, má tiež vyhlásenia, ktoré naznačujú niečo iné: „[Kristus] je bratom v našej nemohúcnosti, ale nie je ovládaný podobnými vášňami.“⁸⁹

„Nie je správne to, čo povedali mnohí pisatelia, že Kristus sa podobal všetkým deťom. ...Bol to Boh v ľudskom tele. Keď ho priatelia nahovárali urobiť niečo zlé, božstvo preblesklo človečenstvom a rozhodne to odmietol.“⁹⁰

Nijaké iné dieťa to nezakúsilo, pretože nijaké iné dieťa nebolo Bohom aj človekom. „Nevzal na seba dokonca ani prirodzenosť anjelov, ale človečenstvo, dokonale identické s našou prirodzenosťou, ale bez škvrny hriechu.“⁹¹ Vzhľadom na to, že všetky ľudské bytosti sú Adamove deti, mohol by niekto namietat, že všetky nemluvňatá sa rodia bez „poškvrny hriechu“? „Ježišova smrteľná prirodzenosť bola čistá a bez najmenšej

poškrvny.⁹² „Jeho prirodzenosť bola viac vyvýšená, čistá a svätá než prirodzenosť hriešneho pokolenia, za ktoré trpel.“⁹³ „Prevyšuje nás svojím charakterom.“⁹⁴ „Jeho vznešenosť a velebnosť sú väčšie než naše.“⁹⁵ „Ježiš bol svätý a čistý.“⁹⁶

Narodilo sa na zemi dieťa, s výnimkou Krista, ktoré by sme mohli charakterizovať takými slovami? Ako by sme zareagovali, keby rodičia nejakého novorodenca oznámili svojej rodine a priateľom, že charakter ich dieťaťa je čistejší, svätejší a lepší než ostatných novorodencov? Všetci rodičia si pozorne všimajú sklon detí k hriešnosti už od útleho detstva. Ellen G. Whiteová si to uvedomuje, keď hovorí, že „následky jedenia zo stromu poznania dobra a zla sú zrejme zo skúsenosti každého človeka. Už v jeho prirodzenosti je sklon k zlému. Je to sila, ktorej sám nemôže odolať.“⁹⁷ Mohli by sme o Kristovi povedať, že mal „sklon k zlému“?⁹⁸ To chcela povedať Ellen G. Whiteová, keď napísala, že Kristus vzal na seba „podobu a prirodzenosť padlého človeka“?⁹⁹ Aj keď takéto výroky môžu viesť niekoho k tvrdeniu, že Ježišova ľudská prirodzenosť bola taká istá ako naša, Ellen G. Whiteová sama objasňuje, ako používa výraz „padlá prirodzenosť“ v súvislosti s Kristom: „Kristus vzal na seba našu prirodzenosť, *padlú*, ale nie porušenú.“¹⁰⁰ Ako keby to nestačilo na vyjasnenie tejto veci, v liste istému bratovi Bakerovi ho upozorňuje:

„Buď opatrný, veľmi opatrný v tom, ako rozmýšľaš o ľudskej prirodzenosti Krista. Nepredstavuj ho ľuďom ako človeka so sklonom k hriechu. ...Nikdy, za žiadnych okolností nevyvolaj v mysliach ľudí najmenší dojem, že Kristus mal nejakú škvrnu alebo náklonnosť k porušenosti, alebo že jej nejakým spôsobom podľahol.“¹⁰¹

Z týchto a ďalších výrokov je zrejme, že tvrdenie, že Kristova ľudská prirodzenosť bola presne taká ako naša, je neobhájiteľné.

Niektoré teologické dôsledky

Jedna vec je trvať na tom, že Ježiš mal presne takú ľudskú prirodzenosť ako my, ale niečo celkom iné je, keď túto otázku otočíme: Je naša ľudská prirodzenosť presne taká, ako bola Ježišova? Ak budeme trvať na tom, že Ježišova ľudská prirodzenosť bola presne taká ako naša, potom z toho lo-

gicky vyplýva, že by sme mali súhlasiť s tým, že naša ľudská prirodzenosť je presne taká, ako bola jeho. Skôr než vyjadríme teologické dôsledky tohto tvrdenia, dovoľte mi položiť ďalšie dve otázky: (1) Potrebujú novonarodené nemluvnatá Spasiteľa? (2) Potreboval Ježiš Spasiteľa, keď sa narodil? Kladná odpoveď na obe tieto otázky vedie k absurdnému záveru, že Ježiš, podobne ako každé ľudské dieťa, potreboval Spasiteľa, keď sa narodil. Taký postoj vlastne zastával Edward Irving, ktorý naznačil, že jedným z dôvodov, prečo Ježiš zomrel na kríži, bolo, aby vykúpil svoju vlastnú hriechu prirodzenosť.¹⁰² Tento názor však nemôžeme biblicky nijako podporiť.

Názor, že Ježišova ľudská prirodzenosť bola identická s našou, znamená, že naša ľudská prirodzenosť musí byť presne ako jeho. Tento názor vyžaduje negatívnu odpoveď na obidve moje doplňujúce otázky. Ježiš, ako ten „svätý“, ktorý má prirodzenosť „nepoškvrnenú“ hriechom,¹⁰³ v žiadnom prípade nepotreboval pri svojom narodení Spasiteľa. Vzhľadom na okolnosti jeho narodenia a bezhriechy život nepotreboval Spasiteľa vlastne *nikdy*. Keby však Ježišova ľudská prirodzenosť bola taká ako naša, logickým záverom by bolo, že ľudskí novorodenci tiež nepotrebujú Spasiteľa, pretože naša prirodzenosť, podobne ako jeho, by bola „padlá, ale nie narušená“.¹⁰⁴ Podľa tohto názoru by sme sa nerodili ako hriešnici a Spasiteľa by sme začali potrebovať až vtedy, keď začneme hrešiť. Konečným záverom tohto tvrdenia je, že ak sa nerodíme ako hriešnici a, podobne ako Ježiš, nepotrebujeme Spasiteľa, keď sa narodíme, v niektorom období života sa môžeme stať presne ako on; to znamená bezhriechne dokonalými. Na dosiahnutie bezhriechneho stavu by človek potreboval Ježiša skôr ako Udržiavateľa a Pomocníka, nie ako Spasiteľa. Kristovo spásne dielo by odsunul kdesi do minulosti, a tak by poprel Kristovu službu v nebeskej svätyni, keďže bezhriechy človek už nepotrebuje Kristovu veľkňazskú službu. Argument, že Ježišova prirodzenosť bola presne taká ako naša, vedie teda k záveru, že pred Ježišovým návratom na zem budeme môcť dosiahnuť stav, aký mal človek pred pádom, okrem fyzických nedostatkov.

Preto by malo byť zrejmé, že jediná cesta, ako odpovedať na otázky – Potrebujú novonarodené nemluvnatá Spasiteľa? Potreboval Ježiš Spasiteľa, keď sa narodil? – je kladná odpoveď na prvú otázku a záporná odpoveď

na druhú. To znamená, že na otázku, či Ježišova prirodzenosť bola presne taká ako naša, musíme odpovedať áno i nie. Ježiš Kristus bol jedinečný! Ellen G. Whiteová dôrazne hovorí: „Nie je správne povedať, že Kristus bol ako všetky ostatné deti.“¹⁰⁵ Podľa Písma a spisov Ellen G. Whiteovej Kristus bol naplno Boh a naplno človek. A tým sa musí naša diskusia skončiť. Analyzovať Ježišovu prirodzenosť nad rámec tohoto jednoduchého tvrdenia je kontraproduktívne, pretože môže viesť k významným teologickým omylom, ktoré môžu negatívne ovplyvniť duchovný život veriacich.

Musela byť Ježišova ľudská prirodzenosť presne taká ako naša?

Na záver si ešte potrebujeme položiť dve úzko súvisiace otázky: Musela byť Ježišova ľudská prirodzenosť presne taká ako naša, aby mohol byť pre nás príkladom? Ak nie, mal v porovnaní s nami nejakú výhodu? Odpoveď na prvú otázku je *nie*. Ježiš nemusel byť presne ako my, aby sa mohol stať naším príkladom. Ako sme uviedli, v starozmluvnej dobe bol najvyšším vzorom v morálke a etike pre Izrael Boh. Od žiadneho človeka sa nikdy nežiadalo, aby túto úlohu prevzal. Izraeliti teda nemali nijaký ľudský vzor. Boh ich vyzýval, aby v každodennom živote nasledovali jeho príklad lásky, spravodlivosti a milosrdenstva. Aj oni žili vierou, že jedného dňa božský Mesiáš dokonale naplní Boží zákon lásky (Iz 9,6.7; 61,1.2). Vtelením Ježiša Krista, Boha v podobe človeka, sa toto zaslúbenie naplnilo. Nemusel však byť presne ako my, zaťažený zdedenými sklonmi k hriechu. Stačilo, že sa stal úplne človekom, aby splnil cieľ svojho príchodu – vykúpiť ľudstvo a „umožniť ľuďom stať sa Božími synmi“.¹⁰⁶ Ellen G. Whiteová napísala: „S Kristom sa zaobchádzalo tak, ako si zasluhujeme my, aby sa s nami mohlo naložiť, ako zasluhuje on. Bol odsúdený pre naše hriechy, na ktorých nemal nijaký podiel, aby sme my mohli byť ospravedlnení jeho spravodlivosťou, na ktorej nemáme nijaké zásluhy. Vytrpel smrť, ktorá mala stihnúť nás, aby sme mohli prijať život, ktorý patril jemu.“¹⁰⁷ To, že sa Ježiš stotožnil s ľudským pokolením a veľmi dobre poznal utrpenie, ktoré prežívame, ho oprávňovalo byť naším príkladom. Ako píše Ellen G. Whiteová: „Od chvíle, čo Ježiš prišiel medzi nás, vieme, že Boh pozná

naše utrpenie a súcitne chápe náš bôľ. Všetci Adamovi synovia a všetky jeho dcéry môžu pochopiť, že náš Stvoriteľ je priateľom hriešnikov. V každom poučení o milosti, v každom príslube radosti, v každom skutku lásky, v každom božskom pôvabe pozemského života nášho Spasiteľa smieme totiž vidieť *Boha s nami*.¹⁰⁸

Keby bola Kristova ľudská prirodzenosť presne taká ako naša, mal by v porovnaní s nami nejakú prednosť? Aj keď čistotu povahy by sme iste mohli považovať za určitú prednosť, musíme uznať, že kvôli tomu, že jeho prirodzenosť nemala žiadnu „poškvrnu hriechu“¹⁰⁹ a že jeho prirodzenosť bola „viac vznešená, čistá a svätá, než má ľudské pokolenie,“¹¹⁰ Kristus trpel oveľa viac než my. Vrodená hriešnosť našej prirodzenosti znižuje našu citlivosť na hriech a utrpenie. Kým sa nedotkne nás osobne, často reagujeme na ľudskú biedu a zúfalstvo s určitou mierou ľahostajnosti. Všimneme si, že dvesto ľudí prišlo o život pri výbuchu v obchode v Bagdade alebo že päťsto imigrantov prišlo o život počas plavby cez Stredozemné more, ale potom ideme ďalej a čítame si najnovšie volebné odhady. Ježiš taký nebol. Ellen G. Whiteová píše, že „nemal jedinú škvrnu sebeckva“,¹¹¹ preto „nebol necitlivý voči potupe a hanbe. Cítil to všetko veľmi trpké. Bolesť a utrpenie cítil o toľko hlbšie a intenzívnejšie, o koľko bola jeho prirodzenosť vznešenejšia, čistejšia a svätejšia než prirodzenosť hriešneho ľudského pokolenia, za ktoré trpel. On bol Majestáť neba, bol rovný Otcovi.“¹¹² Nikto z nás nebude nikdy tak trpieť tvárou v tvár hriechu a pokušeniu ako Ježiš.

V knihe *Mere Christianity* C. S. Lewis uvádza argument, že vďaka svojej jedinečnosti má Kristus určitú prednosť v porovnaní s ostatnými ľuďmi. „Niektorí si myslia,“ napísal, „že Kristovo utrpenie a smrť stratili hodnotu, pretože to muselo byť pre neho veľmi ľahké.“ Lewis na to odpovedá: „Keby som sa topil v rozvodnenej rieke a nejaký človek, ktorý má ešte jednu nohu na brehu, by mi podával ruku, aby mi zachránil život, mal by som (pomedzi zúfale lapanie po dychu) kričať: ‚Nie, to nie je to fér! Ty máš predsa výhodu! Máš jednu nohu na brehu!‘ Ak chcete, môžete túto výhodu označiť za ‚neférovú‘, ale to je to jediné, vďaka čomu mi môže byť nejakým spôsobom prospešný. Načo budete volať o pomoc, ak sa neob-

rátite na niekoho, kto je silnejší než vy?¹¹³ V kontexte takéhoto pohľadu Kristova výhoda vlastne umožňuje spasenie ľudstva.

Kresťania majú jedinečnú výsadu, že sa im Boh zjavuje prostredníctvom Svätého Písma. Písmo hovorí o Božej snahe zachrániť prostredníctvom Kristovho života a smrti padlé ľudstvo. Ďalšou výsadou je, že prostredníctvom jeho diela, ako nám ho zjavuje Stará zmluva i život Ježiša Krista, nám Boh ukazuje svoj pravý charakter a vyzýva nás, aby sme nasledovali jeho príklad: „Budte svätí, lebo ja som svätý.“ (3Moj 11,44; 1Pet 1,16)

(Endnotes)

- ¹ Ak nie je uvedené inak, všetky biblické texty sú citované zo Slovenského ekumenického prekladu.
- ² Louis Berkhof, *Manual of Christian Doctrine* (Arlington Heights, IL: Christian Liberty Press, 2003), 86, 87.
- ³ Louis Berkhof, *Systematic Theology* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1994), 73.
- ⁴ Ibid., 73.
- ⁵ John S. Feinberg, *No One Like Him: The Doctrine of God* (Wheaton, IL: Crossway Books, 2001), 342.
- ⁶ Francis D. Nichol, ed., *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, vol. 1 (Washington, DC: Review and Herald®, 1953), 978.
- ⁷ V Luk 1,49 Mária hovorí o Bohu ako o tom, ktorého meno je sväté; podobne aj v 1Pet 1,15 a Zj 4,8 nachádzame ozveny starozmluvného vyhlásenia o Božej svätosti. Feinberg, *No One Like Him*, 341.
- ⁸ Derek Tidball, *The Message of Holiness: Restoring God's Masterpiece* (Downers Grove, IL: InterVarsity, 2010), 110 (dôraz v origináli)
- ⁹ Ronald E. Heine, “God Has Spoken in His Son – the Life of Jesus,” in *Christian Doctrine; “The faith ... Once Delivered,”* ed. William J. Richardson (Eugene, OR: Wipf and Stock, 1983), 154.
- ¹⁰ O niekoľko veršov ďalej (Luk 1,49) je to isté označenie, *hagion*, pripísané Bohu: „sväté je jeho meno“.
- ¹¹ V snahe vysvetliť Ježišovu odlišnosť od ostatných ľudí, poapoštolské kresťanstvo sa snažilo zodpovedať otázku „ako“ tým, že vyvinulo učenie o tom, že samotná Mária bola „odlišná“ od ostatných ľudí a nedotknutá hriechom. Jej vnútorná „svätosť“, ktorá viedla k jej „bezhríšnej prirodzenosti“, prešla na Ježiša. Skončilo sa to tým, že v roku 1854 rímsko-katolícka cirkev prijala dogmu o nepoškvrnenom počatí. Toto učenie však nemá podporu v Novej zmluve. Pre objektívnu diskusiu o teologickom význame narodenia z panny pozri Millard J. Erickson, *Christian Theology* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2013), 688–691.
- ¹² Tidball, *Message of Holiness*, 111.
- ¹³ Tieto texty môžeme interpretovať ako odkazy buď na Boha Otca a Ježiša alebo len na Ježiša. Väčšina komentárov, do ktorých som nahliadol, vzhľadom na gramatickú stavbu volí druhú možnosť.
- ¹⁴ Pre rozsiahlejšie štúdium o Kristovom plnom, rovnocennom a večnom božstve, ako je prezentované v Novej zmluve, pozri Gerhard Pfandl, “The Trinity in Scripture,” *Journal of the Adventist Theological Society* 14, no. 2 (Fall 2003): 80–94.

- ¹⁵ Ellen G. Whiteová, “Christ Our Complete Salvation,” *Signs of the Times*, May 30, 1895, 8 (dôrazy sú pridané). Podobne v “Ask, and It Shall Be Given You,” Ellen G. Whiteová hovorí o Kristovi ako o tom, kto je „rovný Otcovi, ktorý je prameňom všetkých požehnaní.“ *Signs of the Times*, September 5, 1900, 2 (562).
- ¹⁶ Ellen G. Whiteová, *Mind, Character, and Personality* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1977), 1:352. V mnohých svojich výrokoch Ellen G. Whiteová potvrdzuje rovnocennú autoritu Ježiša a Otca. Pozri napr. Ellen G. White, *Counsels on Stewardship* (Washington, DC: Review and Herald®, 1940), 226; *Fundamentals of Christian Education* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1923), 179; “Ask, and It shall Be Given You,” 2 (562); *Selected Messages*, bk. 1 (Washington, DC: Review and Herald®, 1958), 371.
- ¹⁷ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 13 (DA 24).
- ¹⁸ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 227 (COL 287).
- ¹⁹ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 12 (DA 23).
- ²⁰ Ellen G. Whiteová, *Patriarchovia a proroci*, str. 270 (PP 366).
- ²¹ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 13 (DA 24). Pozri tiež zbierku výrokov Ellen G. Whiteovej o preexistencii a plnom božstve Ježiša Krista “Statements on Preexistence of Christ: From the Spirit of Prophecy,” *Ministry*, May 1945, 14, 18.
- ²² Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 369 (DA 530).
- ²³ Pfandl, “Trinity in Scripture,” 88.
- ²⁴ Raoul Dederen, “Christ: His Person and Work,” in *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*, ed. Raoul Dederen (Hagerstown, MD: Review and Herald, 2000), 162.
- ²⁵ Docketistickí učitelia nedokázali prijať, že Boh sa mohol stať skutočným človekom. Namiesto toho verili, že on len vyzeral ako ľudská bytosť. Na druhej strane, apollinarianisti učili, že Ježišovo ľudské myslenie bolo nahradené božským myslením, ktoré oživovalo jeho ľudské telo. To sa rovnalo viere, že Ježiš nebol obyčajný človek, ale skôr zvláštny kríženec božstva a človečenstva. Gregg R. Allison, *Historical Theology* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2011), 366, 372, 373.
- ²⁶ Dederen, “Christ: His Person and Work,” 162.
- ²⁷ Ibid.
- ²⁸ Erickson, *Christian Theology*, 706–708; Stanley J. Grenz, *Theology for the Community of God* (Nashville, TN: Broadman and Holman, 1994), 358–363.
- ²⁹ Erickson, *Christian Theology*, 712.
- ³⁰ Ellen G. White, “The Life and Light of Men,” *Signs of the Times*, June 17, 1897, 5 (357).
- ³¹ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 25 (DA 49). Autorka napísala veľa výrokov o Kristovom človečenstve. Pozri kompletnú zbierku týchto vyhlásení vo Woodrow W. Whidden, *Ellen White on the Humanity of Christ* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1997), 105–149.
- ³² Ellen G. White, “The Word of God,” *Advent Review and Sabbath Herald*, August 22, 1907, 8.
- ³³ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 71 (DA 117).
- ³⁴ Ellen G. White, “Address to the Church,” *Advent Review and Sabbath Herald*, April 18, 1893, 241, 242.
- ³⁵ Donald L. Alexander, *The Humanity of Christ and the Healing of the Dysfunction of the Human Spirit* (Eugene, OR: Wipf and Stock, 2015), 95.
- ³⁶ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 12 (DA 24).
- ³⁷ Ellen G. White, “Tempted in All Points Like as We Are,” *Bible Echo*, November 1, 1892, 322.
- ³⁸ Ellen G. Whiteová, *Výchova*, str. 67 (Ed 78).
- ³⁹ White, “Tempted in All Points,” 322; porovnaj Ellen G. White, *Myšlienky z hory blahoslavenstiev*, str. 20.21 (COL 13).

- ⁴⁰ Ellen G. Whiteová, *Výchova*, str. 67 (Ed 78).
- ⁴¹ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press, 1948), 4:45; porovnaj Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press, 1948), 5:426.
- ⁴² Ellen G. Whiteová, *Výchova*, str. 67 (Ed 78).
- ⁴³ Ellen G. White, “The Work of the Minister,” *Advent Review and Sabbath Herald*, September 11, 1888, 578.
- ⁴⁴ Ellen G. White, “In All Points Tempted Like as We Are,” *Atlantic Union Gleaner*, August 26, 1903, 413 (1).
- ⁴⁵ Ellen G. Whiteová, *Výchova*, str. 67 (Ed 78).
- ⁴⁶ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 225 (DA 329).
- ⁴⁷ Berkhof, *Systematic Theology*, 319.
- ⁴⁸ Vynikajúci príklad nachádzame v Thomas à Kempis’s *De Imitatione Christi* (*The Imitation of Christ*). Táto kniha tak veľmi ovplyvnila myslenie Johna Wesleyho, že ju preložil a znovu publikoval pod názvom *The Christian’s Pattern* (New York: Abingdon Press, 1954). Knihu *The Imitation of Christ* mala aj Ellen G. Whiteová vo svojej knižnici. Pozitívne sa o nej vyjadril aj E. J. Waggoner v “Humility Wanted,” *Signs of the Times*, June 16, 1887, 368. Výňatky z tejto knihy boli publikované v “Extracts From Thomas à Kempis,” *Advent Review and Sabbath Herald*, December 11, 1855, 83. Citáty od Thomas à Kempisa sprostrovali stránky časopisu *Advent Review and Sabbath Herald* pri mnohých príležitostiach.
- ⁴⁹ Hlavne dve protestantské hnutia, nemecký pietizmus 17. storočia a metodizmus 18. storočia, sa zaoberali dôležitosťou nasledovania Kristovho príkladu. Dôvodom existencie týchto hnutí bola ich snaha oživiť duchovne zastaraný stav postreformačného protestantizmu. Roger E. Olson, *The Story of Christian Theology: Twenty Centuries of Tradition and Reform* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 1999), 473–475, 489, 490, 510–516. Preto nie je prekvapujúce, že spisy Ellen G. Whiteovej, ktorej bol pietizmus blízky a ktorá bola s metodizmom osobne spojená, sú preniknuté tematikou kresťanskej svätosti. Ona sama je presvedčená, že skutočná svätosť je niečo, čo sa dá dosiahnuť len nasledovaním Kristovho príkladu. Preto v jej spisoch nájdeme doslova tisícky odkazov, ktoré povzbudzujú, nabádajú a vyzývajú čitateľov, aby svoj pohľad upriamili na Ježiša a denne chodili v jeho šlapajach. V tom sa nelíši od novozmluvných pisateľov, ktorí mali priamu skúsenosť s Ježišovou prítomnosťou.
- ⁵⁰ Ak dáme v spisoch Ellen G. Whiteovej vyhľadať slová *Kristus a príklad* v tej istej vete alebo v tom istom odseku, nájdeme vyše štyritisíc odkazov. Počet odkazov sa dramaticky zvýši, keď pridáme napríklad slová *vzor* alebo *napodobenina*. Vzhľadom na relatívne jednoduchý prístup k týmto spisom prostredníctvom elektronických prostriedkov môžu čitatelia sami preskúmať túto tému v čase, keď im to bude vyhovovať.
- ⁵¹ Pozri napr. Ján 14,31; 15,9; 17,23; Ef 5,1. 2; porovnaj White, *Christ’s Object Lessons*, 282.
- ⁵² Ellen G. White, “Christ Man’s Example,” *Advent Review and Sabbath Herald*, July 5, 1887, 417; porovnaj White, *Testimonies for the Church*, 5:222, 223.
- ⁵³ Ellen G. White, “No Caste in Christ,” *Advent Review and Sabbath Herald*, December 22, 1891, 785.
- ⁵⁴ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 2:169.
- ⁵⁵ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 8:312.
- ⁵⁶ Ellen G. Whiteová, *Skutky apoštolov*, str. 303 (AA 505).
- ⁵⁷ Ellen G. Whiteová, *Veľký spor vekov*, str. 338 (GC 469).
- ⁵⁸ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 25 (DA 49).
- ⁵⁹ White, *Fundamentals of Christian Education*, 142, 143; porovnaj 199.

- ⁶⁰ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku zdraviu a životnej harmónii* 329 (MH 457).
- ⁶¹ Ellen G. White, "In Humility of Heart," *North Pacific Union Gleaner*, April 6, 1910, 1; porovnaj Ján 3,16.
- ⁶² White, " 'In All Points Tempted Like as We Are,' " 1.
- ⁶³ Ibid.
- ⁶⁴ White, *Testimonies for the Church*, 5:426 (dôraz je pridaný).
- ⁶⁵ Ellen G. White, *Mind, Character, and Personality* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1977), 2:428; por. Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 3:371; White, *Testimonies for the Church*, 5:253.
- ⁶⁶ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 9:275, 276 (dôraz je pridaný).
- ⁶⁷ Ellen G. White, *Confrontation* (Washington, DC: Review and Herald®, 1970), 49.
- ⁶⁸ Ellen G. White, *The Adventist Home* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1952), 504.
- ⁶⁹ White, "No Caste in Christ," 785.
- ⁷⁰ White, *Testimonies for the Church*, 2:203; porovnaj White, "Ask, and It Shall Be Given You," 2 (562).
- ⁷¹ Ellen G. White, *Child Guidance* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1954), 66; Ellen G. White, *Medical Ministry* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1963), 20, 70; White, *Testimonies for the Church*, 5:385; Ellen G. White, *Evangelism* (Washington, DC: Review and Herald®, 1974), 4.41. Ellen G. White, *Spiritual Gifts* (Washington, DC: Review and Herald®, 1945), 3:123, 124.
- ⁷² White, *Fundamentals of Christian Education*, 179.
- ⁷³ Zvážte napr. Gándhího známy výrok adresovaný kresťanom: „Páči sa mi váš Kristus, ale nepáčia sa mi vaši kresťania. Vaši kresťania sa vôbec nepodobajú vášmu Kristovi.“ Gándhí, citované v Bill Wilson, *Christianity in the Crosshairs* (Shippensburg, PA: Destiny Image Publishers, 2004), 74.
- ⁷⁴ Ellen G. White, "The Perils and Privileges of the Last Days (Concluded.)," *Advent Review and Sabbath Herald*, November 29, 1892, 738.
- ⁷⁵ Ellen G. White, "The Perils and Privileges of the Last Days," *Advent Review and Sabbath Herald*, November 22, 1892, 723.
- ⁷⁶ Gregory Nazianzen, "To Cledonius the Priest Against Apollinarius," in *A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church*, ed. Philip Schaff, vol. 7 (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1989).
- ⁷⁷ Gregory Nazianzen, "Oration on Holy Baptism," in Schaff, *A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church*, vol. 7, 40.23, 367; porovnaj Allison, *Historical Theology*, 345. Gregor bol určitým teologickým dedičom Origena. Olson, *Story of Christian Theology*, 100.
- ⁷⁸ Olson, *Story of Christian Theology*, 189. Olson tvrdí, že podľa Gregora „[Kristovo] človečenstvo... bolo úplne rovnaké, aké mal Adam, ktorý bol stvorený na Boží obraz a bol predurčený mať podiel na Božej sláve stvoriteľským spôsobom. Kristus obnovil tento stratený potenciál. To je to, čo chce povedať Písmo, keď o ňom hovorí ako o prvorođenom medzi mnohými bratmi a našom príklade.“ Ibid.
- ⁷⁹ Tým, že prijal *theosis* ako spôsob spasenia, Gregor a jemu podobní myslitelia nechceli naznačiť, že bola prekročená hranica medzi Stvoriteľom a stvorením. Jednoducho tým chceli povedať, že veriaci sa môžu stať takými, ako Kristus v jeho ľudskej podobe, keď bol tu na zemi. Ako vynikajúcu prácu o *theosis* v ranom kresťanstve pozri Vladimir Kharlamov, *Theosis: Deification in Christian Theology* (Cambridge: James Clarke, 2012).

- ⁸⁰ Napríklad španielski adopcionisti v 8. a 9. storočí sa veľmi zaujímali o „úplnosť, kompletnosť človečenstva nášho Pána“. Jeho prirodzenosť považovali za rovnakú, akú mali ľudia po páde do hriechu. Alexander Balmain Bruce, *The Humiliation of Christ in Its Physical, Ethical, and Official Aspects* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1955), 248, 249; porovnaj Jaroslav Pelikan, *The Growth of Medieval Theology (600–1300)* (Chicago: University of Chicago Press, 1978), 52–54. Mystik Antoinette Bourignon (1616–1680) tiež obhajoval tento pohľad na Kristovo človečenstvo. Harry Johnson, *The Humanity of the Savior* (Eugene, OR: Wipf and Stock, 1962), 179. Tento zoznam pokračuje a zahrnuje ďalších mysliteľov ako Pierre Poiret (1646–1719), Johann Conrad Dippel (1673–1734), and Gottfried Menken (1768–1831).
- ⁸¹ Pre komplexný výklad Irvingových názorov pozri Bruce, *The Humiliation of Christ*, 252–256. Musíme tiež poznamenať, že vynikajúci teológ 20. storočia Karl Barth tiež nadšené prijal pohľad „po-pádovej“ alebo „hriešnej“ prirodzenosti Krista. Napísal: „V žiadnom prípade nesmieme oslabovať alebo zastierať spásnu pravdu, že prirodzenosť, ktorú Boh prevzal v Kristovi, je totožná s našou prirodzenosťou... Keby to bolo inak, ako mohol byť Kristus skutočne ako my? Stojíme pred Bohom poznačení pádom.“ *Church Dogmatics*, vol. 1, pt. 2 (London: T & T Clark International, 2004), 153.
- ⁸² Pre porovnanie Irvingových názorov o Kristovej ľudskej prirodzenosti a názorov E. J. Waggonera a A. T. Jonesa, pozri Remwil R. Tornalejo, “A Comparative Study of the Christology of Edward Irving, Ellet Joseph Waggoner, and Alonzo Trevier Jones” (master’s thesis, Adventist International Institute of Advanced Studies, 2009).
- ⁸³ Ellen G. White, *Spiritual Gifts* (Washington, DC: Review and Herald®, 1945), 4:115.
- ⁸⁴ Ellen G. White, “The Plan of Salvation,” *Signs of the Times*, February 20, 1893, 247.
- ⁸⁵ Ellen G. White, “The Word of God,” *Advent Review and Sabbath Herald*, August 22, 1907, 8.
- ⁸⁶ Ellen G. White, “The Work of the Minister,” 578. V tomto článku Ellen G. White používa slovné spojenie z KJV “in fashion as a man”.
- ⁸⁷ Thomas R. Schreiner, *Romans* (Grand Rapids, MI: Baker Books, 1998), 403.
- ⁸⁸ Dederen, “Christ: His Person and Work,” 164, 165.
- ⁸⁹ White, *Testimonies for the Church*, 2:202. Pre lepšie vysvetlenie pozri poznámku 100.
- ⁹⁰ Ellen G. White, “And the Grace of God Was Upon Him,” *Youth’s Instructor*, September 8, 1898, 704,705.
- ⁹¹ Ellen G. White, *Manuscript Releases*, vol. 16 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 182.
- ⁹² Ibid.
- ⁹³ White, “The Work of the Minister,” 578.
- ⁹⁴ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 71 (DA 116).
- ⁹⁵ White, “‘In All Points Tempted Like as We Are,’” 1.
- ⁹⁶ White, *Testimonies for the Church*, 5:426.
- ⁹⁷ Ellen G. Whiteová, *Výchova*, str. 25 (Ed 29).
- ⁹⁸ Písmo jasne hovorí, že v Kristovi nebola ani stopa hriechu. Pavol napísal: „Toho, ktorý nepoznal hriech, urobil za nás hriechom.“ (2Kor 5,21) Ján dôrazne súhlasí: „v ňom nieto hriechu“ (1Ján 3,5).
- ⁹⁹ White, *Spiritual Gifts*, 4:115.
- ¹⁰⁰ White, *Manuscript Releases*, 16:182 (dôraz je v origináli). Pre dôkladnú štúdiu o tom, ako Ellen G. Whiteová používala výraz „hriešna prirodzenosť“ pozri Tim Poirier, “Sources Clarify Ellen White’s Christology,” *Ministry*, December 1989, 7–9. Poirier vo svojom článku ukazuje, že Ellen G. Whiteová vo svojich spisoch rozlišovala medzi „nevinnými slabosťami“ a „hriešnymi sklomami“, čo prevzala z diela Henryho Melvilla (jeden z jej obľúbených autorov) a Octavia Winslowa.

Podľa nich Adam pred pádom do hriechu nemal nevinné slabosti ani hriešne sklony. Naproti tomu, ľudstvo po páde do hriechu je obťažené oboma. Pri svojom vtelení Kristus prijal nevinné slabosti, ale nie hriešne sklony. Mal teda „hriešnu prirodzenosť“, ale nie presne takú, ako my. Porovnaj Henry Melvill, *Sermons* (New York: Swords, Stanford, & Co., 1838), 76–97; Octavius Winslow, *The Glory of the Redeemer in His Person and Work* (London: John F. Shaw, 1845), 124–183.

- ¹⁰¹ Ellen G. White, *Manuscript Releases*, vol. 13 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 18, 19.
- ¹⁰² Bruce, *The Humiliation of Christ*, 253.
- ¹⁰³ White, *Manuscript Releases*, 16:182.
- ¹⁰⁴ *Ibid.*
- ¹⁰⁵ White, “And the Grace of God Was Upon Him,” 704, 705.
- ¹⁰⁶ C. S. Lewis, *The Joyful Christian* (New York: Simon and Schuster, 1977), 50.
- ¹⁰⁷ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 13 (DA 25).
- ¹⁰⁸ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 12 (DA 23).
- ¹⁰⁹ White, *Selected Messages*, bk. 1, 253.
- ¹¹⁰ White, “The Work of the Minister,” 578.
- ¹¹¹ Ellen G. White, “Obedience the Path to Life,” *Advent Review and Sabbath Herald*, March 28, 1893, 193.
- ¹¹² White, “The Work of the Minister,” 578.
- ¹¹³ C. S. Lewis, *Mere Christianity* (New York: Collier Books, 1960), 46.

KAPITOLA 9

ČO JEŽIŠ DOSIAHOL NA KRÍŽI?

Félix H. Cortez

Veď slovo o kríži je bláznovstvom pre tých, čo sú na ceste k záhube, nám však, ktorí smerujeme k spásu, je Božou mocou.

(1Kor 1,18)¹

Bláznovstvo kríža

Najstarším dochovaným obrazom ukrižovania je maľba na stene z druhého storočia nášho letopočtu, ktorá sa našla na pahorku Palatin v Ríme. Je to karikatúra ukrižovanej postavy s hlavou somára. Naľavo stojí muž so zdvihnutou rukou ako pri uctievaní. Pod tým je nápis: „Alexamenos uctieva boha.“²

Predstava, že človek, ktorý bol uznaný za vinného a odsúdený na ukrižovanie, by mal byť uctievaný ako Boh, bola v starovekom myslení neprijateľná a pohoršujúca. Považovali to za najsilnejší dôkaz hlúposti a obmedzenosti kresťanského náboženstva. Jeho nepriatelia vždy zlomyselne a škodoradostne poukazovali na túto hanbu.³ Nazývali to „bláznovstvo“.⁴ Plínius mladší, ktorý ako rímsky guvernér Pontu a Bitynie na začiatku druhého storočia n. l. vypočúval mnohých kresťanov, hovoril o kresťanstve ako o určitej forme *amentie* (mentálnej choroby) a „zvrátenej a nezmyselnej povere“.⁵ Jeho priateľ Tacitus, významný rímsky historik, ktorý pravdepodobne ako rímsky guvernér Malej Ázie tiež vypočúval kresťanov, poznal hanebný údel ich Zakladateľa. Toto „zlo“ (*malum*) sa podľa neho príliš rýchlo rozšírilo v Ríme, „kde boli obľúbené všetky odporné a nehanebné veci“.⁶

V starovekom svete bol kríž považovaný za niečo zvrátené a odpor-
né. Rimania ho používali, ale to, že vo svojej literatúre sa o ňom zmie-
ňovali veľmi zriedkavo, svedčí o ich averzii voči nemu. Kríž považovali
za barbarскую formu trestu. Vyhradili ho pre buričov, násilných kriminál-
nikov, zlodejov a zradcov, ktorí „boli zároveň otroci, cudzinci alebo iní
bezvýznamní ľudia“.⁷ Aj Židom sa ukrižovanie hnusilo.⁸ Zákon vyhlaso-
val, že človek pribitý na drevo je Bohom prekliaty a nemal by tam zostať
cez noc, pretože by sa poškrvrnila krajina (5Moj 21,23). Existuje dôkaz,
že otroci, prostitútky a ostatní ľudia nižších tried používali slovo *crux*
(kríž) ako vulgárnu poznámku.⁹ Preto Cicero tvrdil, že „samotné slovo
kríž by malo byť v čo najväčšej vzdialenosti nielen od človeka s rímskym
občianstvom, ale aj od jeho myšlienok, očí a uší“.¹⁰ Napriek tomu, zo
všetkých symbolov, ktoré si kresťania mohli osvojiť, zo všetkých obra-
zov, ktoré používali na začiatku svojej histórie, práve kríž sa stal znakom
kresťanstva. Zdá sa to absurdné.

Prvé motívy, ktoré nachádzame na kresťanských malbách v katakom-
bách, boli: páv (pravdepodobne symbolizujúci nesmrteľnosť), holubica,
víťazná palma atlétov a ryba – grécke slovo pre rybu *ichthys* bolo akro-
nymom pre *Iésus Christos Theou Hyios Sótér*, čo znamená „Ježiš Kristus,
Boží Syn, Spasiteľ“. Neskôr sa objavili aj ďalšie motívy: Noachova archa,
Abrahám obetujúci baránka namiesto Izáka, Daniel v jame levov, Jonáš
vyplutý veľrybou, pastier, ktorý nesie ovečku, alebo sa zobrazovali zázra-
ky, napríklad uzdravenie chromého a vzkriesenie Lazára.¹¹ Boli to sym-
boly spasenia, víťazstva a starostlivosti. Na druhej strane, kríž vyjadroval
akýsi pocit porážky a hanby a Židov i pohanov nabádal k výsmechu (Heb
12,2; Gal 5,11). Pre misiu to predstavovalo problém, bolo to niečo nemys-
liteľné, čo sa dalo sotva vysvetliť (1Kor 1,18.23). Napriek tomu sa práve
kríž stal symbolom kresťanstva.

Kľúčová úloha kríža pre evanjelium

Písmo tvrdí, že kríž bol nevyhnutný a mal v Božom pláne kľúčové
miesto. Počas svojej služby Ježiš opakovane hovoril svojim učeníkom
(máme o tom minimálne tri záznamy), že Syn človeka „musí mnoho tr-

pieť... a zabijú ho“ (Mar 8,31).¹² O svojej smrti sa zmienil najmenej osemkrát.¹³ Evanjelium podľa Jána zaznamenáva, že Ježiš v poslednom týždni svojej pozemskej služby sedemkrát spomenul „hodinu“ svojej smrti.¹⁴ Učeníci však neboli ochotní prijať túto myšlienku.

Nevyhnutnosť smrti Syna človeka bola úplne ohromujúcou myšlienkou.¹⁵ Titul „Syn človeka“ stotožňoval Ježiša so slávnou nebeskou postavou z Daniel 7, ktorá dostane vládu a kráľovstvo, ktoré nebudú nikdy zničené:

„V nočných videniach som videl, že na nebeských oblakoch prichádzal niekto ako Syn človeka. Dostal sa k Vekom starému a priviedli ho pred Neho. Dostal moc, slávu i kráľovstvo, aby Mu slúžili všetci ľudia, národy a národnosti. Jeho vláda je večná vláda a nepominie, Jeho kráľovstvo nezanikne.“ (Dan 7,13.14)

Ako mohla táto slávna postava, ktorá prijala od Boha vládu nad kráľovstvami zeme, byť vydaná do rúk hriešnikom a popravená mocnosťami, od ktorých mala vyslobodiť svoj ľud? Napriek tomu Ježiš vyhlásil, že utrpenie, odmietnutie a smrť Syna človeka boli *nevyhnutné* a že práve preto prišiel (Ján 12,27).

Učeníci odmietali takúto predstavu veľmi nekompromisne. Peter dokonca Ježiša napomenul (Mar 8,32.33; Mat 16,22.23). Ostatní učeníci, hoci nešťastní (Mat 17,23; Mar 10,32), to nepochopili, pretože celá vec bola jednoducho nemysliteľná (porovnaj Ján 12,34). Až po vzkriesení, keď im Ježiš vysvetlil z Písem, že jeho smrť bola *nevyhnutná*, konečne pochopili a prijali jeho slová (Luk 24,26.44). A tak vďaka Ježišovmu učeniu a dôrazu sa kríž stal stredobodom zvesti apoštolov (pozri Sk 1,16; 17,3). Pavol nazval evanjelium jednoducho „slovo o kríži“ (1Kor 1,18). Evanjeliá venujú Kristovmu umučeniu tak veľa pozornosti, že by sme ich mohli považovať za rozprávanie o Kristovom umučení s dlhým úvodom.¹⁶ Písmo svedčí o tom, že kríž nebol jednoducho výsledkom vrtkavých dejinných udalostí ani prejavom hanebnosti Ježišových nepriateľov, ale výnimočným dielom Božieho zámeru. *Nevyhnutnosť* kríža a jeho ústredné miesto v evanjeliu môžeme pochopiť len v kontexte veľkého sporu medzi dobrom a zlom. Svedčí o tom fakt, že okrem bežného gréckeho slova *stauros* (kríž), novozmluvní autori používajú pre kríž podstatné meno *xylon*, čo

znamená „drevo“ (Sk 5,30; 10,39; 13,29; 1Pet 2,24; porovnaj Gal 3,13). Použitie slova *drevo* pre kríž je veľmi významné, pretože odkazuje na dve dôležité predstavy zo Starej zmluvy. Keď je kríž pomenovaný ako *drevo*, novozmluvní autori tým chcú veľmi jasne povedať, že podľa 5Moj 21,23 Ježiš zomrel pod Božou kliatbou. Jasne to vyplýva z textu Gal 3,13. Druhá predstava je trocha nenápadnejšia, ale nemenej významná. Označením kríža *drevo* apoštolovia odkazovali na strom poznania dobra a zla, ktorý sa nachádzal uprostred záhrady Eden. Tým chceli naznačiť, že čo Adam stratil svojou neposlušnosťou pri onom strome, obnovil Ježiš svojou poslušnosťou na kríži. Pavol o tom jasne hovorí v Rimanom 5 vysvetľujúc, že hoci satan získal veľké víťazstvo pri strome poznania dobra a zla, Boh získal rozhodujúce víťazstvo na Golgote. Spojenie medzi Ježišovou smrťou na kríži a Adamovým pádom v Edene je dôležité pre naše chápanie toho, čo sa Ježišovi podarilo dosiahnuť na kríži. Poskytuje nám základnú perspektívu, z ktorej budeme vychádzať pri štúdiu toho, čo bolo dosiahnuté na kríži. Ježiš a novozmluvní autori trvajú na tom, že kríž bol dôkazom Božej múdrosti a spravodlivosti, okamihom, keď Boh zvíťazil nad silami zla a ovládol ich a keď sa zjavila Božia sláva. Ako uvidíme, to všetko je presvedčivou odpoveďou na satanove obvinenia pri strome poznania.

Strom uprostred záhrady

Keď Boh stvoril Adama a Evu, umiestnil ich do záhrady, ktorú vysadil v Edene. V tejto záhrade rástli stromy „všetkých druhov“, ktoré boli „na pohľad lákavé a na jedenie chutné“ (1Moj 2,9). Uprostred záhrady bol tiež strom života a strom poznania dobra a zla (verš 9). Strom života symbolizoval pravdu, že všetok život pochádza od Boha ako dar. Strom poznania dobra a zla, z ktorého Adam a Eva nemali jesť (1Moj 3,3), symbolizoval Božiu zvrchovanosť vo vesmíre. Mal im pripomínať, že hoci Boh dal ľuďom vládu nad všetkým, oni sami sú podriadení Božej dobrotivej vláde.

Význam stromu poznania dobra a zla pochopíme len v kontexte Božieho zámeru stvoriť človeka. Prvá Mojžišova kniha hovorí, že Boh stvoril človeka na svoj obraz: „Boh povedal: Utvoríme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. Nech ľudia vládnu nad morskými rybami, nebeským

vtáctvom, dobytkom, nad celou zemou a nad všetkými plazmi, čo sa hýbu po zemi.“ (1Moj 1,26)

Písmo naznačuje, že Boží obraz zahrnuje morálne, fyzické, vzťahové a praktické aspekty ľudskej prirodzenosti a jeho poslania.¹⁷ Tento text jednoznačne dáva do súvisu Boží obraz v človeku so vzťahom človeka k stvoreniu. Ako má Boh vládu nad celým vesmírom, ľuďom dal vládu nad týmto svetom. V súvislosti so stvorením človeka Žalm 8 hovorí, že Boh človeka „korunoval slávou a dôstojnosťou“, ustanovil ho „za vládcu nad dielom svojich [Božích] rúk“ a tak ho urobil „len o niečo menším než nebeské bytosti“ (verše 6.7).¹⁸ Skorším čitateľom Biblie neušiel význam tohto Božieho konania. Panovníci na starovekom Blízkom východe si bežne dávali stavať sochy v krajinách, nad ktorými vládli. Jedna takáto socha, datovaná do 9. storočia pred n. l., sa našla v Tell Fekheriye (dnešná severná Sýria) a niesla nápis v aramejčine a asýrčine. Nápis vysvetľoval, že to bol *obraz* a *podoba* (rovnaké výrazy sú použité v 1Moj 1,26) kráľa Haddu-yisi.¹⁹ Aj to je príklad jasného chápania, že Boh stvoril ľudské bytosti na svoj obraz a dal ich za vládcov na zemi, aby ukázal svoju vládu nad stvorením. To, že Adam je nazvaný „Boží syn“ (Luk 3,38), má podobné dôsledky. Starovekí vládcovia na Blízkom východe sa často identifikovali ako synovia Boha naznačujúc tým, že právo vládnuť dostali od bohov.²⁰

Prvá Mojžišova kniha nám hovorí, že vláda človeka sa mala realizovať *službou* a *ochranou* zeme (1Moj 2,15).²¹ Ježiš potvrdil tento ideál, keď svojim učeníkom povedal: „Kto sa chce stať medzi vami veľkým, bude vaším sluhom. A kto sa chce stať medzi vami prvý, bude vaším otrokom.“ (Mat 20,26.27) Prvá Mojžišova kniha hovorí, že Boh požehnal Adama a Evu a prikázal im: „Plodte sa a množte sa, naplňte zem a podmaňte si ju!“ (1Moj 1,28) Plán bol taký, aby svojou *službou* a *ochranou* sprostredkovali Božie požehnanie celému stvoreniu. Božím zámerom bolo, aby prostredníctvom Adamovej a Evinej správy bola jeho dobrotivá vláda (v Novej zmluve nazývaná ako „Božie kráľovstvo“) rozšírená na celé stvorenie.

Vyvýšená pozícia človeka a význam stromu poznania dobra a zla nám pomáhajú pochopiť závažnosť hriechu, ktorého sa človek dopustil. Had tvrdil, že – v protiklade k Božej výstrahe – ľudia nezomrú, ak budú jesť zo

stromu. Naopak, budú „ako Boh, budú poznať dobro i zlo“ (1Moj 3,1–5). Tým, že jedli zo stromu, Adam a Eva prijali tvrdenie hada, že Boh nie je taký láskavý, ako tvrdil. Vyjadrili tak svoje presvedčenie, že Boh si sebecky ponechal prednosť, ktorá právom patrila im. Naznačili tiež, že Boh nie je taký spravodlivý, ako o sebe tvrdil, a že si myslia, že ich nezahubí za to, že jedli zo stromu dobra a zla. Najdôležitejšia je však skutočnosť, že sa vzbúrili proti Bohu. Nespokojní so svojou vyvýšenou pozíciou správcov tohto sveta, pokúsili sa stať samotným Bohom. Nechceli zostať Božím obrazom; chceli byť vládcami (bohmi) a uplatňovať svoje práva. Išlo vlastne o akýsi pokus o prevrat. Iróniou bolo, že v snahe zbaviť sa zodpovednosti voči Bohu, dostali sa pod vládu hada a satan sa stal vládcom tohto sveta (Ján 12,31; 14,30; 16,11). Tieto dve skutočnosti – obžaloba Božieho charakteru a spor o vládu nad svetom – sú jadrom veľkého sporu medzi Bohom a satanom. Tieto problémy mohol vyriešiť jedine kríž.

Zaslúbenie

Boh neopustil Adama a Evu, keď sa vzbúrili. Zaslúbil žene Potomstvo (semeno); *Syna*, ktorý zničí hada tým, že mu svojou päťou rozdrví hlavu. Predpovedal tiež, že pri tej istej udalosti had zabije *Syna* rozdrvením jeho päty (1Moj 3,15).²²

Boh hľadal spôsob, ako prostredníctvom verných jednotlivcov a ich rodín sprostredkovať svetu požehnanie, čo bol vlastne jeho zámer s Adamom. Noacha si vybral ako prvého. Keď Boh musel zničiť ľudstvo pre jeho bezbožnosť, našiel Noacha, spravodlivého človeka, ktorý postavil archu ako prostriedok záchranu pred potopou (1. Mojžišova 6). Po potope Boh potvrdil Noachovi a jeho rodine zaslúbenie, ktoré dal Adamovi. Človek mal aj naďalej vládnuť nad zvieratami. Boh ich tiež požehnal a prikázal im: „Plodte sa, množte sa a naplňte zem.“ (1Moj 9,1.2; porovnaj 1Moj 1,26–28) Zmyslom tejto zmluvy bolo požehnať a chrániť stvorenie. To bol dôvod, prečo Boh vnímal túto zmluvu ako zmluvu nielen medzi sebou a Noachom, ale aj medzi sebou a stvorením (1Moj 9,8–17). Po vzbure pri Babylonskej veži Boh povolal Abraháma, aby prostredníctvom jeho *semena* – teda „potomka“ alebo „potomstva“ – požehnal všetky pokolenia

na zemi. Boh chcel, aby v dejinách ľudstva nastal určitý zvrät. Do tejto chvíle bolo slovo *kliatba* použité päťkrát (1Moj 3,14.17; 4,11; 5,29; 9,25); Boh používa slovo *požehnanie* vo svojich zaslúbeniach pre Abraháma tiež päťkrát. Božím zámerom bolo prostredníctvom Abraháma požehnať „všetky pokolenia zeme“ (1Moj 12,1–3). Boh sľúbil, že z Abrahámovho potomstva urobí veľký národ, rozmnoží ho a urobí ho neobyčajne plodným, aby boli požehnané všetky národy zeme (1Moj 12,1–3; 15,5.6; 17,4.6; najmä 22,16–18). Podobne ako Adam na začiatku, Izrael sa stane Božím synom (2Moj 4,22; porovnaj Jer 31,9; Oz 11,1–4). Boh chcel postaviť Izraelitov do čela národov, mimoriadne ich požehnať a prostredníctvom nich vládnuť svetu (5Moj 28,1–14). Izraeliti v čele národov mali plniť úlohu služby. Mali byť kráľovstvom kňazov a svätým národom (2Moj 19,5.6). Mali plniť kňazskú službu – sprostredkovať poznanie Boha národom a žehnať ich v jeho mene (5Moj 10,8; 4Moj 6,22–27). No Izrael zlyhal. Izraeliti chceli byť podobní okolitým národom a žiadali si kráľa ako ostatné národy. Odmietli Božiu vládu nad sebou (1.Samuelova 8).

Keď si Izraeliti žiadali kráľa a Saul, ich prvý kráľ, zlyhal, Boh si vybral Dávida, muža podľa svojho srdca (1Sam 13,14; Sk 13,22). Uzavrel s ním a jeho *semenom* zmluvu. Sľúbil, že Dávidovo potomstvo posadí na trón Izraela a že Dávidovho potomka si adoptuje za svojho syna (2Sam 7,13.14). Dávid pochopil, že ide o zmluvu nielen s ním, ale prostredníctvom neho aj s celým ľudstvom (verš 19).²³ Tento dávidovský kráľ bude „prvorodený, najvyšší medzi kráľmi zeme“ a bude plniť kňazskú úlohu (Žalm 89,28; 110,4). Bude vládnuť nad kráľmi zeme a porazí a potrestá tých, ktorí mu budú odporovať. A Boh požehná tých, ktorí v ňom nájdu útočisko (Žalm 2,7–12). Smutné je, že dávidovskí králi tiež zlyhali. Boh im prikázal odložiť turban a zložiť korunu, kým nepríde Ten, prostredníctvom ktorého dosiahne svoj zámer (Ezech 21,31.32).

Strom uprostred zeme

Zvrät v tragických dejinách hriechu a zlyhania človeka nastal na kríži. Boh dal svojho Syna ľuďom ako najväčší dar lásky a milosti, aby ich zdvihol z hĺbky ich poníženosti. Ježiš prijal ľudskú prirodzenosť a narodil sa

ako *Semeno* ženy (Luk 3,23–38), *Semeno* Abraháma (Gal 3,16) a Dávidov syn (Luk 1,32.33). Jeho poslaním bolo obnoviť to, čo Adam stratil a naplniť poslanie Izraela a dávidovských kráľov, ktoré nebolo splnené. O tom, čo bolo dosiahnuté na kríži, Písmo hovorí z mnohých aspektov, pretože, ako sme uviedli, kríž bol Božím riešením zložitého mnohoaspektového problému. Na kríži Ježiš niesol trest za Adamovu vzburu, porazil satana, obnovil stratenú vládu nad týmto svetom a naveky odstránil pochybnosti o Božom charaktere lásky a spravodlivosti. Tragédia, ktorá sa stala v záhrade Eden a mala ničivé a ďalekosiahle dôsledky, našla riešenie na kríži, ktorého význam a hĺbka boli stredobodom intenzívneho bádania od Ježišovej smrti a zostanú ním po celú večnosť. V tejto kapitole budeme ďalej skúmať hlavné aspekty významu kríža.

Kríž a Boží hnev

Biblia učí, že Ježiš zomrel na kríži pre Boží hnev. Boží hnev je potrebné chápať ako vzťahový koncept. Písmo dáva do súvisu Božiu prítomnosť a *summum bonum* (najvyššie dobro) pre Izrael spolu s konečným trestom za hriech²⁴. Boh trestá svoj ľud tým, že ho opustí,²⁵ stiahne od neho svoju prítomnosť²⁶ alebo skryje svoju tvár,²⁷ čo sa končí nešťastím a porážkou.²⁸ Všimnite si nasledovný nárek: „Dokedy ešte, Hospodin? Budeš sa *skrývať* naveky? Bude tvoj *hnev* blčať ako oheň?“ (Žalm 89,47; dôrazy sú pridané)

Ježišov i Pavlov opis trestu za hriech zahŕňa oba aspekty. Ježiš charakterizoval trest za hriech ako narušenie vzťahu – bezbožný bude zavrhnutý, nebude mu umožnený vstup do kráľovstva a zostane vonku v tme²⁹ –, ale aj ako odplatu³⁰ a zničenie³¹. Pavol predstavil Boží hnev ako rozpad vzťahu medzi Bohom a hriešnikmi a zničenie. Text Rim 1,18–32 potvrdzuje, že Boží hnev prichádza, keď ľudstvo potláča pravdu, v dôsledku čoho Boh vydáva ľudí napospas žiadostiam ich srdca, ich hanebným vášňam a ich skazenému rozumu (verše 24.26.28). Hnev je teda život bez Boha, život v hriechu, ktorého konečným údelom je úplné vylúčenie zo vzťahu s Bohom (Rim 9,3; 2Tes 1,5–10). Pavol charakterizuje tento trest ako úplný zánik hriešnikov na konci sveta. Varuje, že bezbožní zomrú (Rim 6,21.23), zahynú (Rim 2,12) a budú zničení (Gal 6,8; 1Kor 3,17; 2Tes 1,9; Fil 1,28; 3,19).

Nikdy sa nevrátia, pretože ich zničenie bude „večné“ (2Tes 1,9). Najväčším prejavom Božieho hnevu je ukončenie vzťahu, čoho následkom je zničenie.

Takéto vzťahové chápanie Božieho hnevu nám pomáha pochopiť, že Boží trest je nielen prirodzeným následkom páchania zlých skutkov, ale aj Božím činom.³² Na jednej strane môžeme povedať, že konečným, večným trestom je to, že Boh opustí hriešnika – a následkom je zničenie hriešnika. Zároveň si však treba uvedomiť, Boh opúšťa hriešnika v reakcii na to, že hriešnik predtým opustil Boha.³³ Zničením hriešnikov Boh rešpektuje ich slobodné rozhodnutie byť naveky bez neho. Trestom za hriech je smrť (Rim 1,32; 5,12; 6,23), pretože hriech oddeľuje od Boha tých, ktorí sa sami oddelili od Toho, ktorý je zdrojom života.

Písmo ukazuje, že Ježiš zomrel následkom Božieho hnevu. Ježiš visel na dreve (križi), čo podľa 5Moj 21,23 znamenalo, že ho Boh preklial. O svojej smrti na križi Ježiš povedal, že je to pohár, ktorý musí vypiť (Mat 26,39).³⁴ Starozmluvní pisatelia často hovoria o Božom súde nad bezbožnými ako o pohári, ktorý im Boh dáva vypiť:

„Áno, v Hospodinovej ruke je kalich s penivým okoreným vínom; z neho nalieva a všetci bezbožníci zeme ho aj s kalom vypijú do dna.“ (Žalm 75,9; porovnaj Jób 21,20; Zj 14,9–11)³⁵

V evanjeliách čítame, že Ježiš bol „zavrhnutý“ (Mar 8,31), vydaný „pohanom“ (Mar 10,33; porovnaj Mar 15,1), vysmievali sa mu, Boh ho opustil (Mar 15,34), zostal v úplnej tme (Mat 27,45; Mar 15,33; Luk 22,53; 23,44) a nakoniec bol zničený (Ján 19,34). To všetko boli znamenia Božieho hnevu v Starej zmluve.³⁶

Ale prečo Ježiš zomrel ako odsúdený zločinec pod Božím súdom, keď sa nikdy nedopustil nijakého hriechu (Heb 2,17.18; 4,15; 7,26–28; 9,14)? Touto smrťou zomrel preto, že znášal Boží hnev namiesto nás.³⁷ Pre Ježiša znamenal kríž strašný okamih, keď bol Boží hnev za hriech Izraela a celého ľudstva vyliaty bez milosti na neho. Podľa Pavla, Ježiš nás vykúpil spod kľatby tým, že „sám sa stal kľatbou za nás“ (Gal 3,13.14; porovnaj 5Moj 21,23). Kľatba sa vzťahovala na tých, ktorí porušili zmluvu (5Moj 27,26). Prekľatie ľudstva a stvorenia bolo následkom Adamovho hriechu

(1Moj 3,16–19). Pavol ďalej hovorí, že Ježiš sa stal hriechom, aby sme sa my „v ňom stali Božou spravodlivosťou“ (2Kor 5,21) a boli ušetrení od jeho hnevu (Rim 5,9,10; porovnaj Rim3,24–26). I. Howard Marshall vysvetľuje: „Sotva sa to [že Kristus sa stal hriechom za nás] dá pochopiť inak, než že smrťou Kristus vyčerpал účinky Božieho hnevu proti hriechu.“³⁸ Podľa Písma, Ježiš vytrpel konečný trest za hriech namiesto nás (Rim 5,6,8; 2Kor 5,21; Gal 3,13). Namiesto nás podstúpil večný trest, ktorý mali niesť bezbožní (1Tim 2,5,6; Tít 2,14; 1Ján 2,2). Je iróniou, že to, že niesol náš hriech, zjavuje Ježišovu božskú identitu, pretože podľa Starej zmluvy len Boh môže niesť naše hriechy.³⁹ Jediné on môže odpustiť, pretože on nesie náš hriech (2Moj 32,32; Iz 43,24,25; 53,4,6).

Možno sa čudujeme, prečo Boh jednoducho neodpustil Adamovi a Eve, keď proti nemu zhrešili, a od svojich detí žiada, aby to robili.⁴⁰ Problém je v tom, že Adamov hriech bol viac než len osobnou potupou Boha. Ako sme už uviedli, išlo o akési sponchybnenie Božej vlády a morálneho poriadku vo vesmíre. Existencia poriadku vo vesmíre závisí od Božej reakcie na porušenie tohto poriadku. Keby po porušení poriadku vo vesmíre nenásledovala nijaká reakcia, „nič v tomto svete by sa nebralo vážne. Nič by nemalo nijaký zmysel. Neexistoval by nijaký poriadok, nebola by nijaká stabilita. Svetový poriadok by sa skončil v ruinách. Zavládli by chaos a prázdnota. Všetok poriadok vo svete závisí od nedotknuteľnosti jeho [Božej] cti, od presvedčenia, že tí, ktorí sa proti nemu vzbúria, budú potrestaní.“⁴¹

Princíp lásky a služby iným tvoria základ blaha a prosperity stvorenia. Prostredníctvom Adama prišlo do tohto sveta sebeckvo a nedôvera, ktoré ničia poriadok vo vesmíre a naše blaho. V Starej zmluve sa stretávame s predstavou, že „*bezbožné konanie* – podobne ako prírodné zákony, ktoré hovoria, že každá akcia neodvratne vyvoláva reakciu – *nevyhnutne prináša katastrofálne následky*“.⁴² Jasne to vidíme v starozmluvnej knihe Príslovia, ktorá naznačuje, že zlé konanie má v sebe deštruktívne následky.⁴³ Zlé konanie samo osebe ťahá hriešnika dolu (Žalm 38,5; 40,13). Hriech plodí zármutok a nešťastie, ale Božie prikázania sú požehnaním, darom a múdrosťou (5Moj 4,5,6; Iz 48,18). Boh nemôže tolerovať hriech podobne, ako

milujúci otec nedovolí, aby bol v jeho dome smrtonosný plyn. Ak miluje svoje deti, odstráni ho. Aj Božia veľká láska k stvoreniu vyžaduje zničiť zlo. Hriech nemôže byť tolerovaný; musí byť odstránený.⁴⁴

Písmo vyvažuje Boží hnev proti hriechu a jeho lásku k hriešnikovi Ježišovou smrťou na kríži, ktorú priniesol ako obeť namiesto nás. Zomrel, aby sme my nemuseli zomrieť. Keď človek zhrešil, podľa obradného zákona mohol priniesť zvieru ako obeť na odčinenie hriechu a zmierenie s Bohom: „Ak chce priniesť na obetný dar jahňa ako obeť za hriech... ruku položí na hlavu obety za hriech a zabije ju. ... [Tak] kňaz zaňho vykoná obrad zmierenia za hriech, ktorého sa dopustil, a odpustí sa mu.“ (3Moj 4,32–35) Obeť nevinného zvieraťa nahradila život hriešnika (3Moj 17,11). Text Iz 53,7 predpovedal, že Mesiáš, Boží služobník, bude „ako baránok vedený na zabitie“. Ján Krstiteľ nazval Ježiša „Božím Baránkom“, pretože ako obeť za hriech poniesie hriechy sveta (Ján 1,29.36). Ježiš zomrel v čase obete paschálneho baránka.⁴⁵ Bolo to naplnenie Izaiášovho prorocstva, že Boh vloží na Mesiáša „neprávosti nás všetkých“ (Iz 53,6), bude ho počítať „k zločincom“ (verš 12) a „zdrví ho“ (verš 10). Kapitola Izaiáš 53, ktorá vysvetľuje smrť Mesiáša ako obeť namiesto smrti mnohých, je pre novozmluvných pisateľov najdôležitejším starozmluvným textom.⁴⁶ Ježiš zomrel a dal svoj život ako obeť *namiesto* mnohých (Ef 5,2; Rim 8,3;⁴⁷ 1Kor 5,7.8; Zj 5,6.12; 7,14; porovnaj Mar 10,45; 1Tim 2,6; Rim 5,6–8; Gal 1,4; 1Kor 15,3.4; 2Kor 5,14.15).⁴⁸

Kríž a Božie víťazstvo

Písmo tiež potvrdzuje, že Ježiš na kríži⁴⁹ porazil satana a vyslobodil nás z jeho moci.⁵⁰ Keď Adam a Eva zhrešili pri strome uprostred záhrady Eden, dopustili sa nielen priestupku, ktorý vyžadoval pokánie, ale podriadili sa aj moci nepriateľa, z ktorej potrebovali byť vyslobodení. Adamov hriech nebol len priestupkom, ale aj porážkou. Rim 5,12–21 hovorí, že pre hriech jedného človeka začala vládnuť smrť nad všetkými ľuďmi, pretože všetci zhrešili. Adamovo prestúpenie sa podobalo nákaze smrteľnej choroby, ktorá nakazila celé ľudstvo, pretože nikto nemal prostriedky, aby proti nej bojoval. Tak sa ľudstvo dostalo pod nadvládu moci hriechu

(2Kor 4,4; Ef 2,2; Kol 1,13; 1Ján 5,19). O niekoľko kapitol neskôr Pavol ukazuje, že je to dôkaz toho, že aj keď človek chce robiť, čo hovorí zákon, nedokáže to, pretože v jeho tele je zákon, ktorý bojuje proti nemu a robí ho zajatcom zákona hriechu (Rim 7,14–25). Vládné smrť, pretože ľudstvo je voči hriechu bezmocné. A hriech je ostňom smrti (1Kor 15,56). Jestvujú faktory, ktoré umožňujú satanovi tyransky vládnuť nad ľudstvom (Heb 2,14.15; porovnaj Ján 8,31–44; Rim 6,12–23). Satan nad nami vládne tým, že nás pokúša a zvádza do hriechu a potom nás obviňuje. Výsledkom je smrť. V tomto zmysle má satan moc smrti (Heb 2,14).⁵¹ George Smeaton hovorí, že „hriech je základom satanovej vlády, sférou jeho moci a tajomstvom jeho sily“.⁵²

Boh však slúbil, že toto zotročenie nebude úplné a napokon bude porazené. Bude „nepriateľstvo“ medzi hadom a ženou a ich potomkami a jeden z potomkov ženy rozdrví satanovi hlavu (1Moj 3,15). To sa splnilo na kríži, kde Ježiš porazil satana, uzurpátora tohto sveta (Ján 12,31; 14,30; 16,11).

Keď Ježiš začal svoje pôsobenie na zemi, hneď bolo jasné, že prišiel zničiť moc nepriateľa. Vyháňal démonov (Mar 1,23–25) a uzdravoval chorých (Mat 4,23.24). Aj príroda uznávala jeho vládu (Mar 4,39). Jeho učenci mali tiež účasť na tomto útoku proti nepriateľovi. Keď Ježišovi oznámili, ako sa im v jeho mene poddávajú démoni, povedal im: „Videl som satana padať z neba ako blesk.“ (Luk 10,18) Neskôr o svojej moci nad démonmi povedal, že „silnejší“ muž „premôže“ alebo zvíťazí (nikaó) nad „silným mužom“, vezme mu jeho zbraň a „korisť rozdelí“ (Luk 11,20–22).

Na kríži Ježiš zvíťazil nad satanom. Ježiš trikrát povedal, že na kríži zvrhne vládu satana (Ján 12,31; 14,30; 16,11). Je paradoxom, že Ježiš porazil satana smrťou na kríži. V Liste Hebrejom je napísané, že Ježiš „smrťou zničil toho, čo mal moc nad smrťou, totiž diabla“ (Heb 2,14). Pavol to vysvetlil nasledujúcim spôsobom: „[Boh nám dal život tým, že] vymazal dlžobný úpis, ktorý svojimi nariadeniami svedčil proti nám, a úplne ho zrušil tým, že ho pribil na kríž. Odzbrojil a verejne odhalil kniežatstva a mocnosti a cez Krista nad nimi zvíťazil.“ (Kol 2,14.15)

Satanova moc spočíva v ľudskej bezmocnosti premôcť hriech. Zákon vyžaduje smrť tých, ktorí zhrešili. Ale Ježiš obral satana o zbrane tým,

že žil dokonalým životom, čím naplnil požiadavky zákona, ktoré svedčili proti nám. Písmo dáva do súvisu satanovu porážku s tým, že Boh vďaka Kristovmu krížu môže odpúšťať hriechy (Kol 2,14.15).

Adamovým prvotným hriechom bolo, že sa v raji vzbúril proti Bohu, keď chcel byť ako Boh a zaujať jeho miesto. Boží Syn sa však stal človekom, „ponížil sa a stal sa poslušným až na smrť“ (Fil 2,8). Porážka, ktorú utrpel Adam pri strome uprostred raja, bola vykúpená víťazstvom druhého Adama na kríži. Vzburá pri prvom strome bola vyriešená úplnou poslušnosťou pri druhom „strome“. Satan bol neúnavný vo svojich pokusoch prinútiť Ježiša, aby zhrešil. Ale Ježiš ho porazil (Ján 14,30; Heb 4,15; 7,26–28; 9,14; 10,5–10). Opakovane sa snažil zdržať Ježiša od kríža, ale bol pokarhaný (Mar 8,31–33; porazil Mat 4,8–10; 26,36–44). Keď napokon Ježiš visel na kríži, satan sa zúfalo snažil, aby z kríža zostúpil (Mat 27,39–50). Ale Ježiš odmietol. Keď Ježiš zvolal: „Je dokonané!“ (Ján 19,30), zbavil satana jeho moci a pred celým vesmírom odhalil jeho slabosť.

Víťazstvo nad hriechom a smrťou nebolo dosiahnuté pri vzkriesení, ale na kríži. Ježiš vstal z mŕtvych vďaka tomu, že zvíťazil na kríži. Vzkriesenie demonštrovalo toto víťazstvo. Aj my sme pozvaní mať účasť na Ježišovom víťazstve. Pavol hovorí, že Ježiš „bol ukrižovaný v slabosti, predsa žije z moci Boha. Aj my sme v ňom slabí, no predsa z Božej moci s ním budeme žiť pre vás.“ (2Kor 13,4; por. Gal 2,20; Rim 6,3–11; 8,1–17) Keď cirkev zvestuje evanjelium, Ježišovo víťazstvo sa dostáva k tým, ktorí mu uveria (2Kor 10,3–5), a bude dovŕšené na konci, keď „pri mene Ježiš pokľakne každé koleno tých, čo sú na nebi, na zemi aj v podsvetí“ (Fil 2,10).

Ježišovo víťazstvo na kríži bolo absolútne. Sme vyzvaní tešiť sa z toho, čo sme ním získali. Vďaka krížu môžeme premôcť satana (Zj 12,11; porovnaj 1Ján 2,12–14). Naše víťazstvá nepridávajú nič k Ježišovmu víťazstvu. Sú len dôkazom toho, že Ježiš obral satana o jeho zbrane a na kríži ho porazil. Ježiš zvíťazil a my sa tešíme z toho, čo pre nás vydobyl.

Kríž a Božia sláva

A napokon, Písmo vyhlasuje, že kríž zjavil slávu Boha a jeho Syna. Keď Ježiš zomrel, chrámová opona, ktorá zahaľovala pred ľuďmi Božiu slávu, sa

roztrhla na dvoje. Ukázala sa svätýňa svätých, ktorá predstavovala Božiu trónnu sieň (Mat 27,51). Okrem iného to bol mocný symbol toho, že kríž nám dáva určitým spôsobom nahliadnúť až k Bohu a jeho vláde. Jasne je to vyjadrené v Evanjeliu podľa Jána. Keď niektorí Gréci chceli vidieť Ježiša, Ježiš im povedal: „Prišla hodina, aby bol oslávený Syn človeka.“ (Ján 12,23) Potom vysvetlil, že sa to splní prostredníctvom jeho smrti (verše 24–28). Keď Judáš odišiel z vrchnej siene, aby dovedol tých, ktorí Ježiša zatknú, Ježiš povedal: „Teraz je oslávený Syn človeka a Boh je oslávený v ňom.“ (Ján 13,31) Napokon vo svojej poslednej modlitbe Ježiš povedal: „Otče, prišla hodina; osláv svojho Syna, aby Syn oslávil teba.“ (Ján 17,1) Vo všetkých prípadoch išlo o zrejmé odkazy na kríž. Ježiš sám na začiatku svojho pôsobenia povedal, že bude „vzdvihnutý“, ako Mojžiš „vzdvihol hada na púšti“ (Ján 3,14; porovnaj 12,32). Naznačoval tým spôsob svojej smrti a jej význam. Zomrie na kríži, ale tým bude vlastne zvelebený a – oslávený. Aj Pavol potvrdzuje, že Boh dal svojho Syna, aby zomrel na kríži a zjavil tak svoju spravodlivosť a lásku – teda svoj charakter. Ježišova smrť na kríži mala *ukázať* Božiu „spravodlivosť cez odpustenie hriechov, ktoré boli spáchané už skôr, v čase jeho trpezlivosti; [Boh] *preukázal* svoju spravodlivosť v terajšom čase, že on sám je spravodlivý a ospravedľuje toho, kto verí v Ježiša“ (Rim 3,25.26; dôrazy sú pridané). O niekoľko kapitol ďalej Pavol dodáva: „No Boh *dokazuje* svoju lásku k nám tým, že Kristus zomrel za nás, keď sme boli ešte hriešni.“ (Rim 5,8; dôraz je pridaný) Kríž bol teda veľmi významným činom.

Takéto chápanie kríža potvrdzuje aj Jánovo vyhlásenie na začiatku svojho evanjelia: „A Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami a my sme videli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy.“ (Ján 1,14) Toto vyhlásenie má veľký význam. Je to odkaz na zjavenie Božej slávy Mojžišovi na vrchu (2Moj 34,6). Jánov výrok „plný milosti a pravdy“ (v gréčtine *charis* a *alétheia*) odráža hebrejský výraz v 2. Mojžišova „veľmi milostivý a verný“ (*chesed* a *emet*). Toto je terminológia zmluvy. „Láska“ (*chesed*) naznačuje neotrasiteľnú vernosť, ktorá je typická pre vzťahy medzi príbuznými, priateľmi a ľuďmi, s ktorými je človek spätý putom lásky a cti. „Vernosť“ (*emet* = pravda) odkazuje na pravdu, kto-

rá bola vyrieknutá, keď sa uzavrela zmluva, a dokázaná vernosťou podľa zmluvných výrazov.

Náš vzťah s Bohom sa vždy zakladal na zmluvnom vzťahu dôvery a lásky. Adam porušil túto zmluvu (Oz 6,7), ale Boh ju obnovil s Noachom (1Moj 6,18; 9,9), Abrahámom (1Moj 15,18), Izraelom (1Moj 17,19; 2Moj 24,7.8), Dávidom (2Sam 7,8–16; 23,5) a napokon v plnosti prostredníctvom Ježiša (Luk 22,20). Božia ochrana a jeho požehnanie stále svedčia o tom, že Boh je verný a milostivý. Jeho súdy voči vinníkom však dokazujú, že hovoril „pravdu“, keď s nimi uzavrel zmluvu. Pavol hovorí, že evanjelium zjavuje Božiu spravodlivosť (Rim 1,17), pretože kríž zjavil hĺbku Božej lásky a tiež jeho stálu vernosť pravde a spravodlivosti. Kríž zjavuje Božiu spravodlivosť, pretože na kríži potrestal prestúpenia bezbožných. Táto vernosť pravde bola taká silná, že si vyžadovala, aby bol Boží hnev vyliaty na jeho vlastného Syna, ktorý zomrel namiesto nás (Rim 3,21–26). Ale kríž tiež ukázal hĺbku Božej lásky k nám. Jeho vernosť voči nám bola taká silná, že ani naše najhoršie vzbury a zrady neotriasli Božím odhodlaním spasit' nás. Kristus zomrel za nás, „keď sme boli ešte hriešni“ (Rim 5,8). Kríž ukazuje, že „Boh nemôže klamať“ (Heb 6,18). „Ak sme neverní, on zostáva verný, veď nemôže zaprieť seba samého.“ (2Tim 2,13)

Je paradoxom, že kríž zjavuje nielen Božiu lásku a spravodlivosť, ale tiež jeho veľkosť a moc. Podľa Starej zmluvy je Boh oslávený svojimi činmi. Jeho najvýznamnejšími činmi sú stvorenie a vyslobodenie Izraelitov z Egypta. „Nebesia“ (Žalm 19,1), zvieratá (Žalm 29,9) a „celá zem“ (Iz 6,3) – celé Božie stvorenie zvestuje jeho slávu. Dokonca ani Šalamún v celej svojej sláve sa nevyrovnal poľným ľaliám a tráve, ktoré patria medzi najjednoduchšie Božie stvorenia (Mat 6,28.29). Boh zjavil svoju slávu, aj keď vyviedol Izraelitov z Egypta (4Moj 14,22). Proroci predpovedali, že Božia sláva sa opäť zjaví, keď Boh vyvedie izraelský národ z Babylona a obnoví ho v jeho krajine. Považovali to za nový exodus a nové stvorenie. Ježiš zjavil svoju slávu, keď vykonal mocné zázraky (Ján 2,11; 11,4.40). Ale jeho najväčším činom bolo jeho víťazstvo na kríži (ako sme uviedli), ktoré novozmluvní pisatelia považujú za nový exodus (Luk 9,31)⁵³ a nové stvorenie (2Kor 5,17; Gal 6,15; Ef 2,15).

Ježiš tiež vysvetlil, že veľkosť v Božom kráľovstve sa dosahuje inak než na tomto svete. Keď Jakub a Ján, Zebedejovi synovia, povedali Ježišovi: „Daj, aby sme sedeli v tvojej sláve jeden po tvojej pravici a druhý po ľavici“ (Mar 10,37), mysleli si, že Ježiš ako Syn človeka slávnostne preberie „moc a slávu i kráľovstvo“ od „Starca dní“, keď sa naplní proroctvo z Dan 7,13.14. Ježiš však vedel, že paradoxne túto slávu získa na kríži (Mar 10,33.34). Spýtal sa preto učeníkov, či môžu piť kalich, ktorý on bude piť (verš 38). Bol to kalich Božieho hnevu, ktorý prijal v Getsemane ako jedinou možnosť, ako nás spasíť (Mar 14,34–42). Potom im vysvetlil, že najväčší v Božom kráľovstve, teda ten, kto má vládu a autoritu, je sluhom a otrokom všetkých (Mar 10,42–45). To nám pripomína Adama, ktorý dostal vládu nad stvorením, ale ktorého úlohou bolo „staráť sa“ (slúžiť) o stvorenie (1Moj 2,15),⁵⁴ a najmä Mesiáša, Božieho služobníka, ktorý zjaví „rameno Hospodina“ (Iz 53,1) a bude vyvýšený a ktorý tiež, paradoxne (prinajmenšom pre nás), ako otrok poniesie naše hriechy a bolesti (Iz 52,13–53,12). V Božom kráľovstve je najväčší ten, kto slúži. Sám Boh, „čo tróni nad klenbou zeme“ a pred ktorým sú „obyvatelia ako kobyľky, ten, čo rozťahuje nebesá ako závoj a rozprestiera ich ako stan na bývanie, ten obracia mocnárov navnivoč a pozemských vládcov mení na ničotu“ (Iz 40,22.23), ktorý stvoril vesmír svojou veľkou silou a nesmiernou mocou (verš 26), je ten, ktorý povedal: „Ty si mi navalil službu svojimi hriechmi a unavoval si ma svojimi neprávosťami.“ (Iz 43,24; Roh) Hebrejský výraz pre „navalil“ je *avad*, čo znamená „slúžiť“ a od neho je odvodené podstatné meno *eved* (sluha, otrok). Trpiaci služobník z Izaiáša 53, ktorý vzal na seba naše nemoci a niesol naše bolesti je Jahve, Stvoriteľ celého vesmíru, ktorý panuje nad všetkým. A tak kríž zjavil aj Božiu veľkosť, pretože práve v tomto skutku najväčšej služby sa prejavila jeho vláda nad celým vesmírom. Keď Adam jedol z ovocia stromu, stratil svoju vyvýšenú pozíciu tým, že sa chcel stať Bohom a vládnuť vlastnou mocou. Ale Syn Boží vyvýšil svoje meno nad každé meno, keď sa stal človekom a zomrel ako otrok za všetkých (Fil 2,5–11). Nikto neurobil nič väčšie.

Tento paradox Božieho kráľovstva – že vyvýšenie a víťazstvo sa dosahujú obeťou a ponížením – bol nedeliteľnou súčasťou najväčších proroc-

tiev o Mesiášovi.⁵⁵ Semeno ženy rozdrví hadovi hlavu tým, že si nechá rozdrvíť vlastnú päťu (1Moj 3,15). „Hviezda“ vyjde z „prachu Jákobovho“ (4Moj 24,17; 23,10; Roh). „Panna“ porodí „syna“ (Iz 7,14). „Zabitý bude pomazaný a nebude ho.“ (Dan 9,26) „Služobník“ bude veľmi „vyvýšený“ a Bohom „zdrvený“ (Iz 52,13–53,12).

Tým, že prostredníctvom Ježišovej smrti na kríži Boh zjavil svoju moc i veľkosť svojej lásky a spravodlivosti, dostal sa k podstate problému hriechu, až k jeho koreňom. Napriek Božej výstrahe had pri strome poznania dobra a zla vyhlásil, že ľudia nezomrú, ak budú jesť z tohto stromu, ale že budú „ako Boh“, budú „poznať dobro i zlo“ (1Moj 3,1–5). Ako sme povedali, tým, že Adam a Eva jedli z tohto stromu, uverili a vyjadrili súhlas s tvrdením hada, že Boh nie je taký dobrý, ako to o sebe tvrdí. Vyjadrili tým svoj názor, že Boh si sebecky nechal z toho, čo právom patrilo im. Naznačili tiež, že Boh nie je taký spravodlivý a pravdovravný, ako o sebe tvrdil, a že si myslia, že ich nezahubí, ak budú jesť zo zakázaného stromu. Najhoršie však bolo, že sa vzbúrili proti Bohu. Neboli spokojní so svojou vyvýšenou pozíciou správcov tohto sveta a pokúsili sa stať ako Boh. Chceli byť vládcami na základe svojho vlastného práva.

Koreňom problému zla je nedôvera voči Bohu – voči jeho motívom a jeho konaniu. Had obvinil Boží charakter lásky a spravodlivosti a nesprávne predstavil podstatu jeho vlády. Tieto dve veci – obžaloba Božieho charakteru a spor o vládu nad týmto svetom – sú jadrom veľkého sporu medzi Bohom a satanom, medzi dobrom a zlom. Ale Ježiš očistil Božie meno (Ján 12,27.28). Na kríži ukázal, že Boh nás miluje, je nám verný a zaviazaný spravodlivosti a pravde aj za cenu vlastného života. Ježiš tiež ukázal skutočnú podstatu svojej vlády – že jeho vláda spočíva v službe.

To je dôvod, prečo je v kríži moc a múdrosť (1Kor 1,18–31). Láska a spravodlivosť, ktoré sa tam prejavili, nás „nútia“ a „ženú“ ako nič iné (2Kor 5,14). Kríž zjavuje, že jedine Boh dokáže uspokojiť naše najhlbšie túžby. Vyjadruje, že Boh nás miluje viac než svoj vlastný život, že mu patríme a že sa o nás stará napriek našim nedostatkom a priestupkom, že sme v bezpečí, pretože jeho vláda je zhovievavá a spoľahlivá a že poriadok tohto vesmíru je istý a stály, pretože jeho záväzok voči spravodlivosti je pevný.

Nejestvuje nič, čo by sme mohli pridať k zjaveniu Božej slávy na kríži. Len Boží Syn mohol zjaviť Božiu slávu, pretože on sám je Boh. Nemôžeme vyjadriť veľkosť tohto zjavenia, pretože nikdy nebude prinesená väčšia obeť, než bola tá, keď sa Boh stal otrokom a niesol hriechy sveta. Láska a obeť vykúpených sú len slabým odrazom tejto dokonalej lásky. „My milujeme, lebo on nás miloval prvý.“ (1Ján 4,19)

Záver

Čo dosiahol Ježiš na kríži? Odpoveď na túto otázku závisí od vášho pochopenia problému hriechu.⁵⁶ Kríž vyriešil problémy, ktoré vznikli pádom Adama a Evy v záhrade Eden. Čo stratili pri strome poznania dobra a zla, bolo obnovené na kríži. Na kríži Ježiš niesol plnú mieru Božieho hnevu voči našim hriechom namiesto nás, aby mohol byť obnovený náš vzťah s Bohom. Na kríži Ježiš porazil nepriateľa a získal nad ním moc, vyslobodil nás spod moci hriechu a smrti a znovu pre nás získal vládu nad svetom. Na kríži Ježiš zjavil plnú mieru Božej lásky a spravodlivosti. Vďaka tomuto vrcholnému zjaveniu sme sa naučili dôverovať mu a milovať ho.

V kresťanstve i mimo neho bol vždy určitý odpor voči krížu. Pavol hovorí, že skupina zastávajúca obriezku, ktorá odporovala evanjeliu, a tí, ktorí boli zameraní na pozemské veci, chceli sa zbaviť pohanenia kríža (Gal 6,12; Fil 3,18.19; porovnaj Gal 5,11). Neskôr doketizmus – ranokresťanská herézia – tvrdil, že Ježiš v skutočnosti nezomrel na kríži; bola to len akási zdanlivá smrť.⁵⁷ Podobne aj islam popiera, že Ježiš zomrel na kríži – jeho nepriatelia si len *mysleli*, že zomrel. Podľa islamu sa kríž nehodí pre veľkého Božieho proroka. Korán odmieta predstavu, že kríž bol nevyhnutný. Vyhlasuje, prinajmenšom päťkrát, že „nikto nebude nieť bremeno iného.“⁵⁸ Hinduizmus, na druhej strane, prijíma historicitu kríža, odmieta však jeho spásny význam. Gándhí napísal: „Viem prijať Ježiša ako mučeníka, ako stelesnenú obeť a ako božského učiteľa, ale nie ako najdokonalejšieho človeka, aký sa narodil. Jeho smrť na kríži bola pre svet veľkým príkladom, ale že v nej bola nejaká tajomná a zázračná cnosť, to moje srdce nedokáže prijať.“⁵⁹ Aj filozofi zápasia s krížom. Nietzsche na konci

19. storočia odmietol kresťanstvo ako úpadkové pre jeho sympatie k slabým a s opovrnutím zamietol Ježiša ako „Boha na kríži“.⁶⁰

A predsa. Po celý čas a napriek všetkým útokom kríž zostal stredobodom kresťanskej viery a posolstva. Áno, chválime sa jedine Kristovým krížom (Gal 6,14), pretože je Božou mocou a múdrosťou (1Kor 1,18–31).

(Endnotes)

- ¹ Ak nie je uvedené inak, všetky biblické verše sú citované zo Slovenského ekumenického prekladu Bible.
- ² Martin Hengel, *Crucifixion: In the Ancient World and the Folly of the Message of the Cross* (Philadelphia: Fortress Press, 1977), 19; John R. W. Stott, *The Cross of Christ* (Downers Grove, IL: InterVarsity, 1986), 25.
- ³ Hengel, *Crucifixion*, 19.
- ⁴ Justin Martyr, *Apology* 1 13.4.
- ⁵ Plinius mladší, *Epistulae* 10.96.4–8, citované v Hengel, *Crucifixion*, 2.
- ⁶ Cornelius Tacitus, *Annals* 15.44.3, citované v Hengel, *Crucifixion*, 2.
- ⁷ Stott, *Cross of Christ*, 24.
- ⁸ Moises Silva, *New International Dictionary of New Testament Theology and Exegesis*, rev. ed. (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2014), 4:357.
- ⁹ Hengel, *Crucifixion*, 9.
- ¹⁰ Gerald G. O'Collins, "Crucifixion," in *Anchor Yale Bible Dictionary*, ed. David Noel Freedman (New York: Doubleday, 1992), 1:1208.
- ¹¹ Stott, *Cross of Christ*, 20, 21.
- ¹² Ježiš začal výslovne učiť o svojej smrti, keď sa jeho učeníci upevnili vo viere, že je Mesiáš (Mar 8,29; Mat 16,15–17; Luk 9,20). Prvá predpoveď: Mar 8,31; Mat 16,21; Luk 9,22. Druhá predpoveď: Mar 9,31; Mat 17,22. 23; por. Luk 9,51.52. Tretia sa udiala počas poslednej cesty do Jeruzalema: Mar 10,32–34; Mat 20,17–19; Luk 18,31–34.
- ¹³ Pozri Stott, *Cross of Christ*, 28.
- ¹⁴ Ján 12,23. 27; 13,1; 16,4, 21, 32; 17,1.
- ¹⁵ Pozri Mat 16,21. 22; Mar 8,31. 32; Luk 9,21; por. Mat 26,54; Luk 13,33; 17,25; 22,37; 24,7.26.44; Ján 3,14; 12,34; Sk 1,16; 17,3.
- ¹⁶ Evanjelii venujú veľa priestoru rozprávaniu príbehu ukrižovania – je to tretina až štvrtina textu troch synoptických evanjelií a celá polovica Jánovho evanjelia. Ich príbehy dávajú deju spád. Kríž zobrazujú ako vyvrcholenie príbehu Ježiša Krista. Pozri Stott, *Cross of Christ*, 32.
- ¹⁷ Pozri Richard M. Davidson, "Biblical Anthropology in the Old Testament" (paper presented at the Third International Bible Conference, Jerusalem, Israel, June 16, 2012).
- ¹⁸ Podľa originálneho hebrejského textu.
- ¹⁹ Paul–Eugene Dion, "Image et ressemblance en arameen ancien (Tell Fakhariyah)," *Science et Esprit* 34 (1982): 151–153.
- ²⁰ Adolf Deissmann, *Light From the Ancient East: The New Testament Illustrated by Recently Discovered Texts of the Graeco–Roman World*, trans. Lionel R. M. Strachan (London: Hodder & Stoughton, 1927), 346. Pozri tiež Martin Hengel, *The Son of God: The Origin of Christology and the History of Jewish–Hellenistic Religion*, trans. John Bowden (London: SCM Press, 1976), 25–30.

- ²¹ Termínmi „*to tend*“ v NKJV alebo „*to work*“ v ESV sa prekladá hebrejské *abad*, čo doslova znamená „slúžiť“.
- ²² Pozri Jacques Doukhan, *On the Way to Emmaus: Five Major Messianic Prophecies Explained* (Clarksville, MD: Lederer, 2012), chap. 1.
- ²³ Originálny text hovorí doslovne: „Toto je zákon pre ľudstvo.“
- ²⁴ Stephen Travis, *Christ and the Judgment of God: Divine Retribution in the New Testament* (Basingstoke: Marshall Pickering, 1986), 21–24.
- ²⁵ Oz 1,9; Zach 7,13.14; 4Moj 32,15.
- ²⁶ Oz 5,6; Iz 1,15; Zach 7,13.
- ²⁷ 5Moj 31,17. 18; 32,20; Mich 3,4; Žalm 89,46.
- ²⁸ Jer 7,29; 16,10–13; Nár 5,20–22 (katastrofy); Jer 12,7–13 (porážka); Žalm 78,56–66 a Žalm 106,40–43 uvádzajú rovnakú myšlienku. V iných prípadoch je to Božia prítomnosť, ktorá prináša trest (Iz 2,10–22; 6,5; Hoz 10,8).
- ²⁹ Mat 7,13–14; 22,11–14; 25,10–12.30; 7,22.23; 8,11.12; Luk 13,22–29.
- ³⁰ Luk 12,46–48; porovnaj Mat 11,21.22; Mar 12,40; Luk 10,12–14.
- ³¹ Mat 3,7–12; 7,19; 13,30; Luk 3,7–9.
- ³² Stephen B. Chapman, “Reading the Bible as Witness: Divine Retribution in the Old Testament,” *Perspectives in Religious Studies* 31, no. 2 (June 2004): 171–190.
- ³³ Všimnime si v Izaiášovom náreku oba aspekty: „Prečo nás, Hospodin, odkláňaš od svojich ciest; zatvrdzuješ naše srdca pred bázňou voči tebe?“ (Iz 63,17). „Lebo si pred nami skryl svoju tvár a *nechal si nás* v moci našich vín...“ (Iz 64,7; dôraz je pridaný). Pozri Travis, *Christ and the Judgment of God*, 23, 24. Pozri aj Žalm 89,31–46; Iz 29,9–16.
- ³⁴ Porovnaj Mar 14,36; Luk 22,42; Ján 18,11.
- ³⁵ Keď Boh konfrontoval Júdu kvôli jeho nevernosti a bezbožnosti, varoval národ, že vypije kalich jeho hnevu (Ez 23,32–34). Pozri tiež Zj 15,7–16,21.
- ³⁶ Odmietnutie: Jer 6,30; 7,29; 14,19. Rozptýlenie medzi národmi: 3Moj 26,32.33.38; porovnaj Žalm 106,41; Ezd 9,7; Oz 8,10 (LXX). Zosmiešnenie: Žalm 39; 79; 102. Temnota: 2Moj 10,21; Am 8,9.10; Mar 13,24.
- ³⁷ Pozri Simon Gathercole, *Defending Substitution: An Essay on Atonement in Paul*, Acadia Studies in Bible and Theology (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2015).
- ³⁸ I. Howard Marshall, “The Meaning of Reconciliation,” in *Unity and Diversity in New Testament Theology: Essays in Honor of George E. Ladd*, ed. Robert A. Guelich (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1978), 123.
- ³⁹ V pôvodnom texte 2Moj 32,32 „odpustiť“ znamená doslovne, že Boh nesie naše hriechy. Pozri aj Jacques Doukhan, *On the Way to Emmaus*.
- ⁴⁰ Mat 18,21–35; Mar 11,25; Luk 6,37; 17,3.4.
- ⁴¹ Emil Brunner, *The Mediator*, trans. Olive Wyon (Philadelphia: Westminster Press, 1947), 444, 445, citované v Stott, *Cross of Christ*, 122, 123.
- ⁴² Klaus Koch, “Is There a Doctrine of Retribution in the Old Testament?,” in *Theodicy in the Old Testament*, ed. James L. Crenshaw (Philadelphia: Fortress Press, 1983), 58.
- ⁴³ Zlé skutky spôsobujú útek (Prísł 28,1.17), pád do jamy (Prísł 26,27; 28,10) alebo do pasce (Prísł 29,6). V ďalších prípadoch je vzťah medzi činmi a trestom alebo odplatom za ne predstavený metaforou sadenia a zbierania ovocia (Prísł 11,18.30) alebo chodníka, ktorý vedie človeka k zlým následkom (Prísł 11,3.5). Podobne žalmista opisuje, že ľudstvo má len jednu cestu, ktorá vedie k dobrým skutkom (Žalm 25,12.13.21). Zlý človek sa odchyľuje od tejto cesty a vydáva sa na cestu, ktorá vedie k bolesti a záhube (Žalm 1,6; 32,10). Pre ďalšie príklady pozri Koch, “Is There a Doctrine of Retribution?,” 62, 63.

- ⁴⁴ Pozri Stott, *Cross of Christ*, 122, 123.
- ⁴⁵ Ján 13,1; 18,28; 19,14.31. Pozri Leslie Hardinge, *With Jesus in His Sanctuary: A Walk Through the Tabernacle Along His Way* (Harrisburg, PA: American Cassette Ministries, 1991), 429–442.
- ⁴⁶ Stott, *Cross of Christ*, 145,146.
- ⁴⁷ Výraz „za hriech“ zrejme môže byť preložený aj ako „obet za hriech“. Takto sa prekladá grécky výraz *peri hamartias*, ktorý v Starej zmluve označoval obeť zmierenia za hriech. Ten istý význam môžeme nájsť v 1Pet 3,18.
- ⁴⁸ Pozri Gathercole, *Defending Substitution*; Scott W. Hahn, “Covenant, Cult, and the Curse of Death: *diathéké* in Heb 9:15–22,” in *Hebrews: Contemporary Methods—New Insights*, Biblical Interpretation Series 75 (Leiden: Brill, 2005), 65–88.
- ⁴⁹ Kol 2,15; Heb 2,14.15.
- ⁵⁰ 1Kor 15,57; Rim 8,37; 2Kor 2,14; Zj 3,21; 5,5; 12,11.
- ⁵¹ Jeremy R. Treat hovorí, že „vláda satana je parazitická voči panstvu hriechu (Rim 5,21).“ *The Crucified King: Atonement and Kingdom in Biblical and Systematic Theology* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2014), 199–203.
- ⁵² George Smeaton, *The Apostles’ Doctrine of the Atonement* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1957), 307, 308.
- ⁵³ Grécky výraz „odchod“ znamená exodus.
- ⁵⁴ Hebrejský výraz prekladaný ako „pracovať“ je *avad*, čo znamená „pracovať pre“ alebo „slúžiť“. Jeho synonymom je *ebed*, čo znamená „sluha, otrok“.
- ⁵⁵ See Jacques Doukhan, *On the Way to Emmaus*.
- ⁵⁶ See Treat, *The Crucified King*, 194, 195.
- ⁵⁷ O’Collins, “Crucifixion” 1210.
- ⁵⁸ Stott, *Cross of Christ*, 41.
- ⁵⁹ Mohandas Gandhi, *Gandhi: An Autobiography* (London: Jonathan Cape, 1966), 113; quoted in Stott, *Cross of Christ*, 42.
- ⁶⁰ Stott, *Cross of Christ*, 42, 43.

KAPITOLA 10

VÝZNAM, ZMYSEL A ÚLOHA KRISTOVEJ OBETE ZMIERENIA

Jiří Moskala

Ježíš Kristus je naše zmierenie (alebo zmierujúca obeť), pretože zomrel za naše hriechy (Rim 3,25; Heb 2,17; 1Ján 2,2; 4,10).¹ John Wesley povedal: „Nič v kresťanskom vieroučnom systéme nemá väčší dôsledok než náuka o zmierení.“² Philip E. Hughes a Frank Colquhoun zopakovali po Leonovi Morrisovi: „Kresťanstvo, v ktorého centre nie je kríž, nie je vôbec kresťanstvom.“³

Táto kapitola sa sústreďuje na zmysel Kristovho zmierenia v súvislosti s tvrdením zástancov teológie poslednej generácie (TPG),⁴ že „Ježíš teraz [od roku 1844] vykonáva posledné zmierenie“⁵ ako súčasť „očisťovania [nebeskej] svätyne“.⁶

Toto očisťovanie v nebi je spojené s očisťovaním verných veriacich na zemi, ako to vysvetľuje bod desať v štrnásťbodovom dokumente TPG: „Svätyňa bude očistená, keď Boh bude mať ľudí, ktorí budú takí pevní v pravde, že už nikdy o ňom nebudú pochybovať ani nezanedbajú nijakú im známu povinnosť. Prúd hriechu, ktorý potreboval odpustenie, vyschol.“⁷ Tento bod naznačuje, že posledná generácia svätých bude žiť bezhriешným životom, aby s konečnou platnosťou a definitívne porazila satana a dokázala, že Boh má pravdu. Dokonalosť ich charakteru sa stane základom pre obhájenie Boha – veľký spor sa bude môcť skončiť. Posledná generácia svätých svojím bezúhonným životom dokáže platnosť Božieho

zákona a ukáže, že satan je klamár. Konečné zmierenie teda úzko súvisí s celkovým posvätením a dokonalosťou poslednej generácie verných veriacich, s konečnou porážkou satana a konečným obhájením Boha prostredníctvom nich.⁸

M. L. Andreasen (1876–1962) rozpracoval a spopularizoval TPG svojimi publikáciami *The Book of Hebrews (List Hebrejom)* a *The Sanctuary Service (Svätyňová služba)*. Podľa Andreasena má zmierenie tri fázy: (1) Prvá fáza sa týkala Kristovho vtelenia a pozemského bezhriешneho života, keď „sa tvárou v tvár stretol s hriechom a premohol ho.“⁹ (2) Druhá fáza zmierenia zahŕňala Getsemani a Kristovu smrť na golgotskom kríži. „Tam boli hriechy, s ktorými zápasil a ktoré premohol, položené na neho, aby ich vyniesol na kríž a odstránil.“¹⁰ (3) Tretia a posledná fáza zmierenia prebieha od roku 1844 v nebeskej svätyni, vo svätyni svätých, ale aj „v cirkvi na zemi. Kristus zlomil moc hriechu svojím pozemským životom. Svojou smrťou zničil hriech a satana. Teraz odstraňuje a ničí hriech vo svojich svätých na zemi. To je súčasť očisťovania pravej svätyně.“¹¹ Andreasen vysvetľuje, že „táto fáza zahŕňa jeho [Kristovo] posadenie sa po Božej pravici, jeho veľkňazskú službu a konečné prejavenie sa jeho svätých v ich poslednom boji so satanom a ich slávne víťazstvo.“¹² Jasne tvrdí: „Kristovo dielo sa musí dokončiť a musí mať na človeka účinok. Musí sa ukázať, že človek dokáže zvíťaziť, ako Kristus zvíťazil.“¹³

Konečné zmierenie teda podľa Andreasena súvisí s konečnou porážkou satana svätými: „Poslednou generáciou je Boh obhájený a satan porazený.“¹⁴ Andreasen veril, že satan nebol úplne porazený Kristovou smrťou na kríži: „Vo svojej smrti bol Kristus víťaz. Ale satan sa nevzdal. Neuspel vo svojom spore s Kristom, ale v spore s ľuďmi uspieť mohol. ... Ak sa mu podarí premôcť ich, nemusí byť porazený.“¹⁵ Andreasen znovu opakuje: „Posledná generácia Boha obháji. Ostatok porazí satana. ... Oni vyvrátia satanove obvinenia proti vláde neba.“¹⁶ To je to, čo on nazýva „najväčší prejav“¹⁷ víťazstva nad hriechom.

Podľa Andreasena je to dôvod, prečo „konečný prejav toho, čo môže evanjelium urobiť v ľuďoch a pre ľudí, je ešte len vecou budúcnosti. Kristus ukázal cestu. Vzal na seba ľudské telo a prejavil Božiu moc. Ľudia majú

nasledovať jeho príklad a dokázať, že to, čo Boh urobil v Kristovi, môže urobiť v každej ľudskej bytosti, ktorá sa mu podriadi. Svet čaká na tento prejav (Rim 8,19). Keď sa to stane, príde koniec. Boh naplní svoj plán. Dokáže, že mal pravdu a satan klamal. Jeho vláda bude obhájená.¹⁸

Táto obhajoba Boha a prejav víťazstva nad hriechom budú mať veľkú silu a cenu, pretože bojovať sa bude v extrémne ťažkých podmienkach po ukončení doby milosti: „Boh vezme svojho Ducha zo zeme... Aby bol tento prejav úplný, Boh urobí ešte jednu vec. Skryje sa. Zavrie svätyniu v nebi. Svätí volajú k Bohu vo dne v noci a prosia o vyslobodenie, ale zdá sa, že nepočuje. ... Musia žiť pred tvárou svätého Boha bez Prostredníka.“¹⁹ Andreasen dochádza k veľmi závažnému logickému záveru, ktorý je dôsledkom tohto scenára: „Prostredníctvom poslednej generácie svätých bude Boh napokon obhájený. Prostredníctvom nich porazí satana a vyhrá svoj spor. Oni sú kľúčovou časťou Božieho plánu.“²⁰ Ako vyvrcholenie svojho výkladu Andreasen odvážne tvrdí: „Očistenie svätyně v nebi *závisí* od očistenia Božieho ľudu na zemi.“²¹

To je opis konečného zmierenia podľa TPG. Tí, ktorí v súčasnosti obhajujú a nasledujú TPG, tvrdia o konečnej porážke satana vernými svätými poslednej generácie niečo podobné:

„Satan stále napáda Boha. ...Kde sú ľudia, zachovávajúci Boží zákon tak dokonale, ako ho zachovával Ježiš? Vo svätyni prikrývaš chyby svojho ľudu. Ja ešte nie som porazený.“ Boh hovorí satanovi: „Prostredníctvom svojej milosti si v najskazenejšom období dejín zeme vytvorím takých ľudí. Úplne ich oddelím od každého hriechu. Dokonale budú odzrkadľovať Ježišov obraz. Odídem zo svätyně a oni budú žiť pred tvárou svätého Boha bez Prostredníka.“

Budú to ľudia, nad ktorými bude žasnúť celý vesmír. Prostredníctvom nich bude satan navždy porazený. ...To je tých 144 000, prostredníctvom ktorých Ježiš napokon zvíťazí vo veľkom spore. ... Satan je porazený samotným faktom, že nepadnú do hriechu, ale budú dokonale zachovávať Boží zákon. Satan je porazený. Jeho prípad je stratený. Spor prehral, aj keď sa tvrdo bráni. ...Boh všetko staví na 144 000. ...Oni si uvedomujú, že *všetko závisí od nich*. Uvedomujú si, že by mohli potupiť

Boží trón. To je dôvod, prečo títo ľudia okúsia Ježišovu skúsenosť plnšie, než ktokoľvek iný.²²

Moja odpoveď: Základná biblická pravda – Kristova smrť na kríži porazila satana

Pre svoj nesmierny dosah leží Ježišov kríž priamo v centre adventistickej teológie. Je samotným jadrom nášho poslania. Kristova smrť má v našej teológii ústrednú pozíciu. V kontexte veľkého sporu má obrovský vplyv na celý vesmír. Kľúčovú rolu a význam Kristovej smrti nemôže nič nahradiť (Rim 1,16.17; 3,22–26; 1Kor 1,30; 2,2; Ef 4,21; Fil 1,21; Kol 1,27.28). Pravý adventizmus je vybudovaný okolo Ježiša, jeho teológia prúdi od a ku gologotskému krížu. Ellen G. Whiteová to pôsobivo vyjadruje: „Kristova obeť ako zmierenie za hriech je významná pravda, okolo ktorej sú zoskupené všetky ostatné pravdy. Aby bola každá pravda v Božom slove – od Genezis až po Zjavenie – správne pochopená a docenená, musí byť študovaná vo svetle tohto prúdu z gologotského kríža. Predstavujem vám významný a veľkolepý príklad milosrdenstva a obnovy, spasenia a vykúpenia – Božieho Syna vyvýšeného na kríži. To má byť základ kázania našich kazateľov.“²³ A ďalej: „Zo všetkých ľudí, ktorí sa hlásia ku kresťanstvu, adventisti siedmeho dňa by mali najviac vyvyšovať Krista pred svetom.“²⁴ Na inom mieste znamenite objasňuje význam Golgoty: „Kristovo zmierenie nie je vo svojej podstate nejakým obratným spôsobom, ako odpustiť naše hriechy. Je to božský liek na odstránenie previnenia a obnovu duchovného zdravia. Je to nebom ustanovený prostriedok, pomocou ktorého môže byť Kristova spravodlivosť nielen na nás, ale aj v našom srdci a charaktere.“²⁵

Adventistická teológia rozlišuje medzi „dokonaným“ zmierením dosiahnutým Ježišom Kristom na kríži a „dokončeným“ zmierením v súvislosti s jeho sprostredkovateľskou (príhovornou) službou v nebesiach za ľudstvo.²⁶ Zmierenie na kríži bolo „dokonané“, ale ešte nie „dokončené“, pretože potrebuje byť aplikované do života ľudí. Čo sa stalo na kríži, je jedinečný, neopakovateľný a bezprecedentný Boží čin spasenia (Heb 10,12.14), z ktorého vyvierajú všetky požehnania, vrátane Kristovej pro-

stredníckej služby pre nás dnes. Everett Ferguson výstižne podčiarkuje, že Ježišova „zmierujúca smrť bola jedinečným a neopakovateľným činom pre spasenie ľudstva (Heb 10,12.14)“.²⁷ Nič ju nemôže vylepšiť ani doplniť. Ku Kristovej výnimočnej obeti za ľudí nemožno nič pridať; spasenie je dokonalé (Rim 3,21–26; 1Kor 1,18.23.24; 2,2; Gal 2,16.21; Ef 2,4–10).²⁸ Ježišovo dielo Prostredníka je možné len vďaka tejto výnimočnej, nesebeckej a raz a navždy prinesenej obeti pre ľudstvo (Heb 9,28). Kristova zmierujúca smrť na Golgote je ako gejzír, z ktorého vyvierajú všetky ostatné požehnania, alebo ako žalud, v ktorom sa skrýva celý dubový strom. Ellen G. Whiteová vysvetľuje: „Keď Kristus zvolal: *Je dokonané*, nepadlé svety nadobudli istotu. Boj bol dobojovaný a víťazstvo získané. Odvtedy satan stratil priazeň vesmíru. Argument, ktorý predložil, že Boh neprejavuje žiadne sebazaprenie, a preto je nespravodlivé, keď ho vyžaduje od svojich stvorených inteligentných bytostí, bol navždy vyvrátený. Satanove tvrdenia boli navždy vyhlásené za nepravdivé. Celé nebo získalo istotu a upevnilo sa vo večnej oddanosti.“²⁹

Ale zmierenie/spasenie ešte nie je dokončené, pretože stále žijeme v hriešnom svete – už spasení, ale ešte nie vykúpení z tohto hriešneho sveta a nepremenení. Keby bolo zmierenie dokončené na kríži, potom by už neexistoval problém so zlom, ktoré nás obklopuje. Trvalé riešenie všetkých otázok súvisiacich so zlom je nesmierne zložitou úlohou a zahŕňa Kristovo dielo Prostredníka v nebi v priebehu dlhého obdobia. Kristova príhovorná služba aplikuje jeho vykupiteľské dielo v živote jednotlivých veriacich. Týka sa však aj bezpečnosti celého vesmíru (Dan 7,9.10.13.14; 9,24–27; Ef 1,7–10; Zj 12,7–12).³⁰ To je to, čo Ellen G. Whiteová nazýva „konečné zmierenie“, na rozdiel od toho, ako tento termín používa Andreasen. Uvažujme o tomto citáte: „Ako kňazi v pozemskej svätyni vchádzali raz za rok do svätyně svätých, aby ju očistili, tak Ježiš vošiel v roku 1844 na konci 2 300 dní (Dan 8) do svätyně svätých v nebi, aby vykonal *konečné* zmierenie za všetkých, ktorí budú požehnaní jeho príhovornou službou, a očistil svätýňu.“³¹

Ježišovo zmierenie bolo úplné a dokonané, ako to vyjadrila Ellen G. Whiteová: „Keď Otec uvidel obeť svojho Syna, sklonil sa pred ňou a uznal

jej dokonalosť. *Je postačujúca*, povedal. *Zmierenie je dokonané*.³² Náš veľkolepý Veľkňaz uskutočnil jedinou obeť, ktorá má v záujme nášho spasenia skutočnú hodnotu. Keď obetoval seba na kríži, zmierenie za hriechy ľudí bolo dokonalé.³³ Ježišove slová „je dokonané“ sú mocným potvrdením toho, že na kríži bolo zaistené spasenie pre každého, ale v skutočnosti budú mať z tejto najväčšej obete úžitok len tí, ktorí uveria v Ježiša Krista (Ján 3,16).³⁴ Očisťovanie svätyne sa nesústreďuje na naše dielo, ale na dielo Veľkňaza v nebeskej svätyni, ako bolo predstavené obradmi v Deň zmiernenia. Je o jeho službe (pozri 3. Moj 16);³⁵ on je náš Prostredník a náš Sudca (1Moj 18,25; 1Ján 2,1.2).³⁶

Kríž bol nevyhnutnou podmienkou Kristovho spásneho diela ako prostredníka za ľudstvo (Rim 3,23–26). Jeho víťazstvo nad hriechom (Mat 4,1–11; Rim 8,3) a jeho dobrovoľná a zástupná smrť za nás ho oprávňujú byť našim Prostredníkom. Ježišova príhovorná služba uvádza do praxe dôsledky kríža tým, že šíri dosah Golgoty. Ježiš sa stal hriechom a kliatbou za nás (Iz 53,3–6; 2Kor 5,21; Gal 3,13). To, čo bolo takmer pred dvomi tisícami rokov dosiahnuté na kríži, má sa teraz uviesť do nášho života a realizovať v ňom, aby sme boli obnovení na jeho obraz a žili životom v hojnosti (Ján 10,10). On je Boh-človek, náš všemocný Príhovorca, lebo „dal seba samého ako výkupné za všetkých“ (1Tim 2,6; porovnaj Mar 10,45).³⁷ On je náš Prostredník, pretože je náš Spasiteľ. Jeho príhovorná (sprostredkovateľská) služba je pokračovaním jeho spásneho diela v náš prospech – realizácia a aplikácia jeho diela pre nás na kríži. Potrebujeme jeho smrť a život, aby sme boli duchovne živí (Rim 3,24.25; 5,10).³⁸

Raoul Dederen zdôrazňuje úlohu Kristovej smrti na kríži slovami: „Kým jeho obeť za hriech bola prinesená raz a navždy na kríži (Heb 7,27; 9,28; 10,11–14), nanebovzatý Kristus sprístupňuje všetky požehnania svojej zmierujúcej obete.“³⁹ Vo chvíli, keď hriech vošiel do sveta, Ježiš zostúpil z neba a vložil sa ako náš Prostredník v očakávaní svojho víťazstva na kríži. Túto prorockú skutočnosť najlepšie opisuje kniha Zjavenie, keď hovorí o Baránkovi zabitom „od založenia [grécky *katabolé*] sveta“ (Zj 13,8).

Táto ústredná vesmírna udalosť – Kristovo obetné a zástupné zmierenie – tvorí základ pre jeho dve významné služby, pomocou ktorých môže

me prednosti tohto dokonalého zmierenia pochopiť a naplno využiť: (1) Kristova príhovorná služba v nebesiach, ktorú začal vstupom do nebeskej svätyne a bude v nej pokračovať až do ukončenia času milosti; táto služba bola rozšírená (2) o Kristovu službu Dňa zmierenia, ktorá sa začala v roku 1844 v nebeskej svätyni svätých, aby sa vesmírny problém hriechu s konečnou platnosťou vyriešil. Potom nasledujú dva konkrétne úkony zmierenia: (1) pri druhom Kristovom príchode, keď Kristove verné deti dostanú večný život (1 Tes 4,13–17; Heb 9,28); a (2) na konci tisícročia, keď všetci bezbožníci, padlí anjeli a satan budú na poslednom súde potrestaní a zničení (Zj 20,7–15).⁴⁰ Ježišov kríž je preto základom všetkých fáz zmierenia, ale Golgota je jediné miesto, kde k zmiereniu skutočne došlo. Všetky ostatné fázy len aplikujú alebo sprístupňujú Kristovo víťazstvo a zásluhy, ktoré vyplývajú z kríža.⁴¹

Výbornou ilustráciou toho je posledný súd po tisícročí, keď – podľa opisu Ellen G. Whiteovej – Ježišov kríž bude vyvýšený a dráma hriechu v priebehu celých dejín bude predstavená v panoramatickom pohľade: „Nad trónom sa zjaví kríž a ako v panoramatickom výjave sa ukáže Adamovo pokušenie, pád, aj všetky dejstvá plánu vykúpenia.“⁴² Ellen G. Whiteová hovorí o širokom chápaní zmierenia, ktoré zahŕňa celý plán spasenia: „Ľudská veda je príliš obmedzená, aby mohla pochopiť zmierenie. Plán vykúpenia je taký ďalekosiahly, že filozofia ho nemôže vysvetliť. Navždy zostane tajomstvom, ktoré neprebáda nijaký ľudský dôvtip. Vedu o spasení možno poznať len vlastnou skúsenosťou. Spasiteľovo dielo ocení len ten, kto si uvedomuje svoju hriešnosť.“⁴³

Kritika postojov TPG

Teológia poslednej generácie o zmierení vyznieva v niektorých ohľadoch celkom dobre. Jej zástancovia vytvárajú nezvyčajný a veľmi príťažlivý obraz o poslednej generácii svätých, citujú biblické texty, vyzdvihujú špecifické črty adventizmu a používajú výroky Ellen G. Whiteovej, aby sa zdalo, že všetko, čo predkladajú, je dobre doložené a podporované cirkvou. Koncept viacfázového zmierenia nie je adventizmu cudzí a ak je správne chápaný, je v adventistickej teológii prijateľný. Ale spôsob, akým

priaznivci TPG interpretujú fázy zmierenia, je neadekvátny a zavádzajúci. Ich jemné skreslenia zámeru textov sú neobhájiteľné a nie sú v súlade s vyváženým biblickým pohľadom a spismi Ellen G. Whiteovej. Aby som vysvetlil, prečo je to také problematické, sústredím sa na kľúčové otázky a celkový obraz zmierenia, ktorý vnesie svetlo do mnohých teologických detailov.

Oficiálne učenie Cirkvi adventistov siedmeho dňa o zmierení sa líši od toho, čo tvrdí TPG. Teológiu poslednej generácie nemôžeme prijať z niekoľkých vážnych dôvodov:

1. *Popiera, že Kristovou obeťou zmierenia bol satan raz a navždy porazený.* Prvým vážnym problémom je spôsob, akým TPG interpretuje význam Kristovej obete zmierenia na kríži. Podstatne znižuje jej dosah, čím mimovoľne znižuje osobu a dielo Ježiša Krista. Toto obmedzenie vplyvu kríža môžeme vidieť v niekoľkých dôležitých rovinách (najmä prvé štyri body v tomto zozname). Teológia poslednej generácie popiera, že by Kristova smrť na Golgote úplne a s konečnou platnosťou porazila satana. TPG síce uznáva, že Ježiš bol na kríži víťaz, ale toto víťazstvo je obmedzené na osobné víťazstvo v spore medzi satanom a Ježišom, a preto malo len čiastočné dôsledky.⁴⁴ Podľa TPG Boh potrebuje poslednú generáciu verných na konečnú porážku satana a odmietnutie jeho lži.

Týmito tvrdeniami som hlboko znepokojený, pretože sú v rozpore s tým, čo učí Biblia a čo hovorí Ellen G. Whiteová. Kristova smrť na kríži bola Božím rozhodujúcim činom; bola to účinná zástupná obeť zmierenia za všetky naše hriechy (Iz 53,3–6; Ján 1,29; Rim 3,24–26; 5,10; Kol 2,14.15; 1Ján 2,2; 4,10). Kristovou zástupnou smrťou bol satan definitívne a rozhodne porazený. Ján to potvrdzuje slovami:

„Nato som počul mohutný hlas z neba: Teraz nastala spása a moc i kráľovstvo nášho Boha a vláda jeho Pomazaného, lebo bol zvrhnutý žalobca našich bratov, ten, čo na nich dňom i nocou žaloval pred našim Bohom.“ (Zj 12,10)

Kristus bol víťaz vo svojom živote i na golgotskom kríži, keď vzal na seba „hriech sveta“. Samotný Ježiš predstavil túto kľúčovú udalosť kríža, keď vyhlásil: „Teraz je súd nad týmto svetom, teraz bude knieža tohto sve-

ta vyhodené von. A ja, keď budem vyzdvihnutý zo zeme, všetkých priťahnem k sebe.“ (Ján 12,31.32) A na inom mieste: „Súd [je] v tom, že knieža tohto sveta je už odsúdené.“ (Ján 16,11; porovnaj Rim 8,3) Kríž naplnil protoevanjelium z 1Moj 3,15 o zaslúbenom Semene, ktoré rozdrťí (rozšliape) hlavu hada, satana, zatiaľ čo had „rozdrťí“ („zraní“) Semeno (narážka na Ježišovo ukrižovanie).⁴⁵ Pavol dosvedčuje, že Ježiš porazil satana a smrť: „Keďže všetkých súrodencov spája krv a telo, i on sa stal jedným z nich, aby smrťou zničil toho, čo mal moc nad smrťou, totiž diabla, aby vyslobodil tých, ktorých po celý život zotročoval strach pred smrťou. ... Preto sa vo všetkom musel pripodobniť bratom...“ (Heb 2,14.17)⁴⁶ Aj kniha Zjavenie hovorí o Ježišovom rozhodujúcom víťazstve (Zj 12,7–12; porovnaj Luk 10,18). Satan bol odsúdený a bezpodmienečne porazený spolu so všetkými, ktorí sa pripojili k tomuto najväčšiemu Božiemu nepriateľovi. Kristovo triumfálne víťazstvo nad ním a jeho mocou bolo najväčším prejavom Božej lásky a spravodlivosti (Iz 53,3–6.10–12; Rim 1,17; 5,8; 2Kor 2,14; Ef 4,8; Kol 2,15). Touto obeťou bol satan premožený. Je to porazený nepriateľ a teraz čaká na vykonanie rozsudku, pretože jeho dni sú už spočítané (Mat 25,41; Ján 16,11; Rim 16,20; Zj 12,12; 20,10). Ellen G. Whiteová uvádza: „V Kristovom smrteľnom výkriku: Dokonané je! zaznel satanovi umieráčik. *Takto bol dlhotrvajúci veľký spor s konečnou platnosťou rozhodnutý a tým bolo zabezpečené aj konečné odstránenie zla.*“⁴⁷ Neprehliadnite, čo tu Ellen G. Whiteová napísala. Hovorí, že po kríži už Bohu nič nehrozí (v protiklade k názvu knihy Herberta Douglassa).⁴⁸ Kristovo víťazstvo nie je ohrozené a nehrozí mu nijaké nebezpečenstvo. Ellen G. Whiteová hovorí, že Kristova smrť na kríži „rozhodla“ o výsledku veľkého sporu. To znamená, že keď Kristus zvíťazil nad satanom na kríži, Božie víťazstvo bolo isté a nikto mu ho nemôže vziať (Rim 8,31–39). Napriek tvrdeniam TPG už teda neexistuje nijaký spôsob, ako by Boh mohol prehrať veľký spor.

2. *Znižuje fakt, že Kristova smrť obhájila Boží charakter a vyvrátila satanove tvrdenia.* Ďalším veľkým problémom je tvrdenie TPG, že posledná generácia svätých napokon poskytne základ pre obhájenie Boha, bez čoho by Boží charakter nebol ospravedlnený. Teológia poslednej generácie po-

piera, že Kristov bezúhonný život a smrť poskytli plný a dostatočný základ pre obhájenie Božieho charakteru, a učí, že to môže urobiť len skupina verných veriacich v posledných dňoch dejín tohto sveta. Ježiš Kristus však porazil satana svojim bezhriешným životom, pretože nikdy nezhrešil (Mat 4,1–11; Ján 8,46; 14,30; Rim 8,3; Heb 4,15), čím vyvrátil satanove obvinenia, že Adam a jeho potomkovia nedokážu zachovávať Boží zákon. Kristus ako druhý Adam (Rim 5,12–21; 1Kor 15,45–49) obhájil Boha a vykorenil satanove falošné tvrdenia proti nemu. Dokázal to v oveľa horších podmienkach než prvý Adam: „Adamovo prestúpenie mal Kristus odčiniť v našej ľudskej prirodzenosti. Keď však pokušiteľ Adama zaskočil, nijaké následky hriechu naňho ešte nepôsobili.“⁴⁹ Ángel Rodríguez správne uvádza: „V Biblii a spisoch Ellen G. Whiteovej je obhajoba Boha pred vesmírom výlučne dôsledkom Kristovej zástupnej smrti.“⁵⁰ Svoje vyhlásenie podporuje citátom z Ellen G. Whiteovej: „Kristus svojím životom a smrťou dokázal, že Božia spravodlivosť nemarí jeho milosť, ale že hriech môže byť odpustený, že zákon je spravodlivý a možno ho dokonale poslúchať. *Satanove obvinenia boli odmietnuté.* Boh dal človeku neomylný dôkaz svojej lásky.“⁵¹ Marvin Moore správne hovorí, že „jedinou Osobou, ktorá obhájila Boha a dovedla plán spasenia k víťaznému koncu, bol Ježiš“.⁵²

Podľa TPG sa od poslednej generácie čaká to, čo Ježiš už dosiahol na kríži: (1) rozhodne a raz a navždy porazil satana; (2) zjavil, kto a aký je Hospodin – jeho charakter lásky, pravdy a spravodlivosti – čím obhájil Trojicu pred vesmírom (Ján 1,14). Ellen G. Whiteová jednoznačne vyhlasuje, že Kristus prišiel na zem a zomrel, aby „pred celým vesmírom obhájil Boží charakter“.⁵³

Toto jedinečné, úplné a neprenosné víťazstvo Ježiša na Golgote nemôže doplniť ani zdokonaľiť žiadna skupina (ako posledná generácia), ani nikto v celom vesmíre k nemu nemôže nič pridať. Je rúhavé myslieť si, že by sme mohli ku Kristovmu dielu zmierenia niečo pridať alebo urobiť niečo podobné či dokonca ešte lepšie než Kristus. Vždy a vo všetkom sme úplne závislí od Božej milosti (Ján 15,4; Fil 4,13). Ellen G. Whiteová vhodne komentuje text Ján 15,4,5, keď hovorí: „Ak máš žiť svätým životom, si práve taký závislý od Krista, ako rast a plodnosť vetvy závisia od

kmeňa. Bez neho nemáš život. Nemáš nijakú silu odolávať pokušeniu, ani rásť v milosti a svätosti. Ak zostávaš v ňom, môžeš prevítať. Ak svoj život čerpáš z neho, nevyschneš a nebudeš bez ovocia, lebo si ako strom zasadený pri vodnom toku.⁵⁴ Za to, čo Ježiš dosiahol na kríži, keď porazil nášho arcinepriateľa satana a jeho zlé sily, a za to, čo robí v nás, patrí všetka sláva jedine Bohu (Jer 9,23.24; Rim 8,31–39; 1Kor 1,31; Zj 5,9–14). Pavol pokorne vyznáva: „Z Božej milosti som to, čo som...“ (1Kor 15,10). Všetci, ktorí zvíťazili, len šli v Ježišových šlapajach a mali účasť na jeho víťazstve, a to tým, že ho prijali za svojho Spasiteľa a Pána (Ján 1,12; Rim 6,23; Ef 6,10–13; Kol 1,22; Zj 12,11). Je to on, kto nám dáva víťazstvo: „Veď Boh pôsobí vo vás, že chcete i konáte, čo sa jemu páči.“ (Fil 2,13; pozri tiež Ján 16,33; Ef 2,4–10; 1Pet 2,8)

Verní veriaci v každej generácii (v starozmluvnej i novozmluvnej dobe) majú účasť na Kristovom víťazstve tým, že prijímajú víťazstvo nad mocou hriechu a vzdávajú slávu Bohu. Tak len potvrdzujú (nie spôsobujú) obhajobu nášho svätého a láskavého Pána pred vesmírom, a to vďaka tomu, čo Kristova milosť a moc Svätého Ducha spôsobila pre nich, v nich a prostredníctvom nich (Ez 36,26.27; Rim 6,11–14; 8,4–8; 1Kor 15,10; 2Kor 12,9; Gal 2,20.21). Vykúpení sú víťazi vďaka Baránkovi, ktorý za nich zomrel (Zj 12,11; 14,4). V Starej zmluve je najlepším príkladom tejto spásnej milosti Jób (Jób 19,25–27).⁵⁵ Boh mal v každej generácii svojich „dokonalých“ nasledovníkov (1Moj 6,9; 17,1; 18,3; 2Sam 22,24.26; Jób 1,1.8; 2,3; Ez 14,14.20). Biblická dokonalosť nie je nikde definovaná ako „bezhriešnosť“ („bezhriešnosť“ dokonca nie je ani biblický výraz), ale ako „zrelosť“, „čestnosť“ (hebrejsky *tamim*) a „správny smer, cieľ a orientácia v živote“ (grécky *teleios*). Takáto dokonalosť sa odzrkadľuje a prejavuje v pokornom chodení s Bohom, v každodennom podriaďovaní a odovzdávaní sa jemu, v zameraní na veci, ktoré sú hore, a v nepretržitom raste v ňom (Mich 6,8; Fil 3,12–15; Kol 3,1–4; 2Pet 3,18).⁵⁶ Byť dokonalý znamená byť taký milujúci, odpúšťajúci, milosrdný a slúžiaci, ako je náš nebeský Otec (Mat 5,48; Luk 6,36; Ef 5,1.2; Kol 3,14). Len Kristus nás môže zachovať bezúhonných do svojho druhého príchodu (2Kor 9,8; Ef 3,14–21; 5,27; Fil 3,20.21; Júda 24.25).⁵⁷

Dokonalí môžeme byť len vďaka tomu, že Kristus sa za nás neustále prihovára. Ellen G. Whiteová jednoznačne tvrdí: „Keď sa kajúci hriešnik kajú pred Bohom, keď vidí Kristovo zmierenie a prijíma ho ako svoju jedínú nádej v tomto i budúcom živote, jeho hriechy sú mu odpustené. To je ospravedlnenie vierou. Každý veriaci človek prispôsobuje svoju vôľu úplne Božej vôli, zostáva v pokání a pokore, spolieha sa na zástupné zásluhy Vykupiteľa a napreduje od sily k sile, od slávy k sláve.“⁵⁸ Až do úplného konca, do druhého príchodu Ježiša Krista, sú všetci veriaci neustále závislí od Ježišovej krvi a jeho spravodlivosti.

„Kristus, náš Obhajca, a Svätý Duch sa *neustále prihovárajú* za človeka, ale Duch neprosí za nás tak ako Kristus, ktorý predkladá svoju krv preliatu od založenia sveta. Duch pôsobí na naše srdce, vedie nás k modlitbám, pokániu, chvále a vďačnosti. Vďačnosť, ktorú vyjadríme svojimi ústami, je výsledkom toho, že Duch zasiahol naše srdce a prebudil v ňom chvály. Náboženské obrady, modlitby, chvály, pokorné vyznania hriechov stúpajú od pravých veriacich ako vôňa kadidla do nebeskej svätyne. Ale pretože prechádzajú cez skazeného človeka, sú také poškvrnené, že ak nebudú očistené krvou, nebudú mať u Boha žiadnu cenu. Ak ich Prostredník, ktorý je po Božej pravici, neočistí svojou spravodlivosťou, Boh ich nemôže prijať. Všetko kadidlo z pozemskej svätyne muselo byť pokropené očisťujúcou Kristovou krvou. On drží pred Otcom kadidelnicu svojich zásluh, v ktorej nie je ani najmenšia škvrna pozemskej skazenosti. Do tejto kadidelnice zhromažďuje modlitby, chvály a vyznania svojho ľudu a pridáva k nim svoju ničím nepoškvrnenú spravodlivosť. Kadidlo takto prevoňané zásluhami Kristovho zmierenia stúpa pred Boha, ktorý ho prijíma. Boh odpovedá svojou milosťou. Každý tak môže pochopiť, že všetku svoju poslušnosť, pokánie, chválu a vďačnosť musíme položiť na plamene ohňa Kristovej spravodlivosti. Vôňa tejto spravodlivosti stúpa ako oblak k trónu milosti.“⁵⁹

Celé dejiny našej planéty sa odohrávajú vo svetle kríža (Zj 13,8). Marvin Moore dôrazne pripomína: „Trápi ma myšlienka, že Boh by čakal na poslednú generáciu, aby to demonštroval. ... Ale dokonca aj pri zbežnom čítaní Listu Hebrejom [7,25] je zrejmé, že *každý* kresťan v *každej* generácii

je dôkazom toho, že Boh môže zachrániť všetkých, ktorí k nemu prichádzajú prostredníctvom Krista.⁶⁰ Ak teda človek osobne prijme Ježišovu smrť, zmierenie nášho Pána prináša do nášho života víťazstvo.⁶¹ Kajúci hriešnici žijú na Božiu slávu; prostredníctvom nich Boh dokazuje, že jeho milosť je postačujúca, aby zachránila každého, ktorí verí v Krista (Ján 1,12; 3,16; 5,24; Rim 5,1; 2Kor 12,9; 1Ján 5,10–13).

Božia úžasná milosť je premieňajúcou milosťou (Rim 12,1,2; 2Kor 3,18; 5,17). Nejestvujú dve úrovne spasenia; ľudia sú vždy spasení jedine Božou milosťou prostredníctvom viery v nášho láskavého Boha (1Moj 15,6; Ž 32,1,2; 51,11–13; Hab 2,4). Nejestvujú dve etické kritériá pre poslušný život – špeciálne kritérium pre svätých z poslednej generácie, ktorí sa dožijú druhého príchodu Ježiša Krista, a pre ostatné generácie, ktoré žili na tejto zemi (pozri biblické príklady Enocha, Eliáša, starozmluvných svätých ľudí, ktorí boli vzkriesení, napríklad Mojžiš, a tých, ktorí vstali z mŕtvych pri Kristovej smrti [Mat 27,50–53]). V Starej i Novej zmluve bolo množstvo ľudí, ktorí boli Bohu verní a žili na jeho slávu – Noach, Abrahám, Jób, Jozef, Rút, Ester, Daniel, Ján Krstiteľ, Peter, Pavol – a to sú len niektorí. V duchovnom boji proti hriechu a zlu nikdy nedosiahneme viac, než dosiahol Ježiš. Sme úplne závislí⁶² od jeho pomoci, milosti, slova, vedenia a premieňajúcej moci Svätého Ducha (Žalm 73,23–28; Ján 15,4; Fil 4,13). Apoštol Pavol vyhlásil: „Som presvedčený, že ten, čo vo vás začal dobré dielo, ho aj dokončí, až do dňa Krista Ježiša.“ (Fil 1,6)

Trojediný Boh obhajuje seba v Kristovi a my sme vyzvaní na základe jeho úžasných a veľkých činov uznať, potvrdiť a hlásať, že je Bohom lásky, pravdy, spravodlivosti a slobody. Dáva nám pre to podklady i dôkazy. Boh sa znížil na našu úroveň a túži, aby sme poznali a pochopili, kým v skutočnosti je: „Skúste a presvedčte sa, aký dobrý je Hospodin. Blahoslavený muž, čo sa utieka k nemu.“ (Žalm 34,9) Nikto v celom vesmíre nemá moc predvolať Boha pred súd a súdiť ho alebo hodnotiť, pretože mimo Boha nejestvuje žiadne meradlo pravdy, ktorým by mohol byť súdený. On je *summum bonum* (najvyššie dobro; porovnaj Jak 1,17.18). Boh sám sa nám predstavuje, aby sme mohli veci správne posúdiť a poznať, kým je. Obhajuje sa svojím vlastným konaním; dokazuje, že je taký, ako o sebe

tvrdí – láskavý, milostivý, odpúšťajúci, verný a spravodlivý (2Moj 34,6.7; Žalm 51,5; Rim 3,4).⁶³ Dokonca vyzýva ľudí, aby „rozsúdili“ medzi ním a sebou, že je nanajvýš starostlivý Boh: „Teraz však, obyvateľ Jeruzalema a muž Judska, rozsúďte [hebr. *šapat* „vyriešiť (spor), rozhodnúť“]) medzi mnou a mojou vinicou.“ (Iz 5,3) Neznamená to, samozrejme, že môžeme predviesť Boha pred súd a vyniesť konečné rozhodnutie o jeho konaní, ani že jeho „údel“ závisí od nášho rozsudku. Znamená to, že vyzýva ľudí, aby v tejto veci spoznali pravdu (urobiť gnozeologicky správny osobný záver), čo ich privedie k uznaniu teodicey. Boh víťazí vo veľkom spore, pretože poskytuje všetky dôkazy o tom, kto je a čo robí. Na konci bude každý chváliť Boha, lebo je Svätý a hodný všetkej chvály a slávy (Ef 1,10; Fil 2,9.10; Zj 4,8.11; 5,9.10.12–14; 7,10–12; 15,4).

3. *Prehliada vesmírne dôsledky Kristovho triumfálneho víťazstva na kríži.* Ďalším problémom v učení TPG je, že skresľuje vesmírny účinok Kristovej víťaznej smrti na kríži. Ježišov kríž má taký nesmierne veľký vesmírny rozmer, že ľudský jazyk nie je schopný opísať jeho vplyv. Obrovský význam Kristovej smrti zahŕňa bezpečnosť celého vesmíru po celú večnosť (Kol 1,19.20; 2,15; Ef 1,10; 6,12; Fil 2,9.10). Vzbura a hriech v nebesiach už vďaka obeti Ježiša Krista nikdy nepovstanú. Ako sme uviedli, Ellen G. Whiteová vysvetľuje, že bezpečnosť a blaho celého vesmíru, teraz i po celú večnosť, závisia od toho, čo Kristus dosiahol na kríži, nie od výkonu poslednej generácie svätých: „Anjeli vzdávajú česť a slávu Kristovi, pretože ani oni nie sú v bezpečí, ak nehľadia na utrpenie Božieho Syna. *Len vďaka tomu, čo sa stalo na kríži, sú nebeskí anjeli chránení pred odpadnutím.* Bez kríža by viac neboli v bezpečí pred zlom, než boli anjeli pred satanovým pádom.“⁶⁴ Vysvetľuje, že to je dôvod, prečo „naš malý svet je učebnicou vesmíru. Obdivuhodný zámer Božej milosti, tajomstvo výkupnej lásky, je téma, ktorú aj *anjeli túžia* poznať (1Pet 1,12) a ktorú budú skúmať po celé nekonečné veky. Vykúpení ako aj bezhriešne bytosti nájdu v Kristovom kríži svoju vedu i pieseň.“⁶⁵ Napomína nás, aby sme sami skúmali vedu o kríži a učili ju aj našich mladých ľudí: „Stredobodom zjavenia Božej lásky k človeku je kríž. Jeho plný význam jazyk nedokáže vysloviť, pero nedokáže opísať, myseľ človeka nedokáže pochopiť. ... Kristus ukrižovaný

za naše hriechy, Kristus vzkriesený z mŕtvych, Kristus vzatý do neba – to je veda o spasení, ktorú máme študovať a učiť sa.“⁶⁶ „Božie slovo nech sa stane potravou pre myseľ i srdce mladých ľudí. Kristov kríž nech je vedou každého vzdelania a centrom každého učenia i štúdia.“⁶⁷

4. *Nevšíma si skutočnosť, že Kristus teraz sprístupňuje požehnanie svojej obete zmierenia v nebeskej svätyni.* Ježiš svojou prostredníckou službou sprístupňuje jednotlivým veriacim požehnanie a dôsledky svojej víťaznej smrti na kríži, ako je to jasne vysvetlené v 24. základnom vieroučnom výroku. Nie je to tak, že by Ježiš ako náš Prostredník a náš Veľkňaz vykonával v nebi dodatočný obrad zmierenia, ako to tvrdia zástancovia TPG. Naše oficiálne cirkevné stanovisko veľmi zrozumiteľne hovorí, že Ježiš Kristus vošiel do nebeskej svätyně, kde „v našom záujme koná službu, ktorá veriacim sprístupňuje *požehnanie jeho zmierujúcej obete* prinesenej raz navždy na kríži [porovnaj Heb 9,26–28].“⁶⁸ Ellen G. Whiteová dôrazne pripomína: „Skutočnosť, že Kristus v nebeskej svätyni obhajuje človeka, patrí k plánu vykúpenia rovnako, ako jeho smrť na kríži. Kristus začal svoje spasné dielo smrťou a po svojom zmŕtvychvstaní odišiel do neba, aby tam toto dielo dokončil. ... *Tam sa zrkadlí svetlo golgotského kríža.*“⁶⁹ Jasne hovorí, že svojou príhovornou službou Ježiš sprístupňuje svoje víťazstvo na kríži veriacim: „Veľká obeť bola prinesená a prijatá. Svätý Duch, ktorý na Turíce zostúpil, upriamil myseľ učeníkov od pozemskej svätyně k svätyni nebeskej, kde Ježiš vošiel so svojou vlastnou krvou, aby vylial na svojich učeníkov požehnanie svojej zmierujúcej obete.“⁷⁰ To isté môžeme povedať o Kristovej nebeskej službe počas skutočného Dňa zmierenia, keď nevykonáva konečné zmierenie, ale sprístupňuje nám dôsledky kríža.⁷¹ Vo svojom každodennom živote sme úplne závislí od Ježišovej veľkňazskej služby v nebeskej svätyni, ktorú vykonáva v našom záujme. Dokonca aj naše najlepšie a najušľachtilejšie duchovné aktivity potrebujú byť prikryté jeho zásluhami, a to až do druhého príchodu Ježiša Krista.⁷²

5. *Mieša dokopy dve rôzne, ale navzájom sa doplňujúce formy Kristovej služby v nebesiach.* TPG nie je celkom presná v opise Ježišovej prostredníckej služby a jeho pôsobenia ako Veľkňaza v skutočný Deň zmierenia. Zdá sa, že TPG tieto dve rôzne služby Ježiša Krista spája. V protiklade k TPG

Biblia hovorí, že tieto dve fázy Kristovej služby v nebeskej svätyni sa dopĺňajú, ale každá má iný význam. Prvá predstavuje každodennú službu vo svätyni, druhá zodpovedá výročnej službe vo svätyni svätých nebeského chrámu. Aj keď význam očistenia nebeskej svätyně má vplyv na očistenie Božieho ľudu na zemi, podľa 24. základného vieroučného výroku CASD dôraz je položený na Božie finálne riešenie problému zla.⁷³ Ellen G. Whiteová vysvetľuje: „Keď sa Kristus prestane prihovárať v nebeskom svätostánku, ľudia budú musieť stáť pred tvárou svätého Boha bez zástancu. Ich rúcho musí byť bez poškrvny, ich povaha musí byť Kristovou krvou očistená od hriechu. Len Božia milosť môže ich vytrvalé úsilie v boji so zlom doviesť k víťaznému cieľu. Zatiaľ čo v nebi prebieha vyšetrojúci súd a vyznané hriechy sú zo svätyně odstraňované, Boží ľud sa ich musí na zemi dôkladne zbaviť. Čítame o tom v 14. kapitole Zjavenia.“⁷⁴

Od roku 1844 Ježišova služba v nebeskej svätyni nadobudla širší rozmer. Stále je naším Prostredníkom, ale okrem svojej prostredníckej služby vykonáva novú, veľmi dôležitú veľkňazskú službu očistenia svätyně (Dan 8,14; hebr. *nitsdaq qodeš*).⁷⁵ V poslednej etape dejín spásy Ježiš vyhlasuje konečné neodvolateľné rozsudky a predstavuje záverečné riešenie problému hriechu, aby sa ukončila táto kapitola spasenia. Toto v súčasnosti prebiehajúce dielo Ježiša Krista potrebujeme správne pochopiť. Ak popletieme význam týchto dvoch dôležitých činností, vzniknú komplikácie a zatienime tým Kristovu službu v nebesiach. Tak ako kňaz koná v pozemskej svätyni každodennú službu, prostredníctvom ktorej udeľuje odpustenie a zmierenie, tak Ježiš Kristus svojou prostredníckou službou (dennou službou) sprístupňuje svoju spravodlivosť, víťazstvo a zásluhy kríža tým, ktorí ho prijímajú za svojho osobného Spasiteľa, odpúšťa im a premieňa ich svojou milosťou. Ako raz do roka v Deň zmierenia veľkňaz vykonával mimoriadne dielo očistenia svätyně od všetkých vyznaných hriechov, tak počas predadventného súdu Ježiš Kristus ako Veľkňaz v službe skutočného Dňa zmierenia predstavuje prípady tých, ktorí v neho naozaj veria, pred zástupcami celého vesmíru, aby títo praví veriaci boli prijatí do nebeskej rodiny a mohla sa ukončiť dlhá dráma veľkého sporu (Dan 7,9.10.13.14). Nie je v moci poslednej

generácie veriacich, aby svojím výkonom rozhodli o ukončení času milosti. Ukončiť veľký vesmírny problém a drámu veľkého sporu je výsadným právom Boha.⁷⁶

6. *Nesprávne tvrdí, že posledná generácia svätých poskytne najväčší dôkaz pre Božiu obhajobu.* Je pravda, že po ukončení času milosti budú veriaci žiť bez Ježišovej prostredníckej služby. Ale v tomto čase už budú zapečatení Božou pečaťou.⁷⁷ Táto pečať živého Boha nemôže byť zmenená.⁷⁸ TPG trvá na tom, že po ukončení času milosti musí posledná generácia svätých poskytnúť celému vesmíru konečný a najväčší dôkaz o tom, že zostali Bohu verní a bez hriechu aj v tých najťažších podmienkach a okolnostiach (a tým obhájili Boha). Toto sa však rovná tvrdeniu, že vytrvalosť poslednej generácie svätých je rovnako významná a dôležitá ako Kristova skúsenosť. To je však nemožné, pretože Kristovo pukušenie, agónia a zápasy v jeho pozemskom živote a na kríži boli oveľa ťažšie, než sú tie naše. On totiž vzal na seba bremeno našich hriechov (Iz 53,3–6; Ján 1,29; Rim 5,8; 1Kor 15,3) a znášal Boží trest a hnev za hriech (2Kor 5,21; Gal 3,13; porovnaj 1Tes 5,9). To je niečo, čo nikto z ľudí nezakúsil. Po ukončení času milosti svätí už nepadnú do hriechu, keďže sú zapečatení Božou pečaťou. Počas tohto krátkeho časového obdobia sú nesení Svätým Duchom.⁷⁹ Víťazstvo nedosiahli vlastnou silou a mocou, ale Kristovou milosťou a Svätým Duchom, ktorý je ich pomocou (Ján 14,16.17.26; 15,26; 16,7–15; grécky *paraklétos* – „ten, ktorý stojí po boku a pomáha“; porovnaj Zj 12,11) a dáva im víťazstvo za víťazstvom (2Kor 3,18).⁸⁰ Príklad poslednej generácie teda nemôže prevýšiť pred vesmírom to, čo vykonal Ježiš. Satan by spochybnil akékoľvek takéto tvrdenie, pretože Ježiš počas svojho vtelenia zakúsil viac ťažkostí než posledná generácia, či už individuálne alebo spoločne. Keď Ježiš bojoval proti satanovi v krehkosti svojho človečenstva, tlačil vínny lis sám; nebolo nikoho, kto by mu na kríži mohol pomôcť (pozri Žalm 22,2–12; Iz 63,1–5; Dan 9,26). Ježišov zápas bol taký reálny a absolútny, že keby zhrešil, mohol stratiť večný život!⁸¹ Inými slovami, tým, že Ježiš Kristus zomrel za nás ako zmierujúca obeť na kríži, najlepšie vyjadril vernosť Bohu a obhájil jeho meno (pozri body 1 a 2). Víťazmi sme len vďaka tomu, že čerpáme z Kristovho víťazstva, máme na ňom účasť, pokorne

s Kristom chodíme v jeho šľapajach a nasledujeme ho, kamkoľvek nás vedie (Mich 6,8; Ján 15,4,5; Ef 4,1–3; Zj 12,11; 14,4).

7. *Má antropocentrický pohľad.* Vyzerá to tak, že aktivity poslednej generácie, ako ich predstavujú obhajcovia TPG, sú zamerané na vlastné ja, na výkony a na dokonalý charakter tejto skupiny. Terminológia teológie poslednej generácie je veľmi antropocentrická. V okamihu konečného víťazstva poslednej generácie je Ježiš kdesi „skrytý v pozadí“. Zdá sa, že úspechy poslednej generácie, ako o nich hovorí TPG, kladú život a smrť Ježiša Krista a jeho zásluhy bokom. Zdá sa, akoby Božie kľúčové činy boli druhoradé.

Ďalšie dôležité biblické a teologické pripomienky ku Kristovej veľkňazskej službe s vybranými citátmi od Ellen G. Whiteovej

Službu Ježiša Krista v nebeskej svätyni by sme mali chápať ako sprístupnenie požehnanie zmierenia, ktoré bolo dosiahnuté už na kríži, nie ako pokračovanie diela zmierenia, ktoré sa začalo na kríži, alebo ďalšiu službu zmierenia. Spolu s prostredníckou službou v nebesiach Kristus teraz vykonáva súčasne aj svoju veľkňazskú predadventnú službu súdu. Na základe knihy Daniel 7 a 8 očisťovanie svätyně a predadventný súd odkazujú na tú istú udalosť. Zmierenie na kríži bolo dokonané, ale potrebuje byť dokončené Ježišovou príhovornou službou, to znamená sprístupnené, zrealizované alebo potvrdené v našom každodennom živote v 21. storočí.⁸²

Kríž a Ježišova príhovorná služba sú predpokladmi jeho veľkňazskej služby v nebeskej svätyni svätých, ktorá sa začala v roku 1844. Kristus dokonale zachraňuje a potom predkladá prípady vykúpených na predadventný súd, kde pred nebeskými bytosťami potvrdí, že títo sú jeho ľuďom. Preukáže a potvrdí, že je ich Spasiteľom. Keď anjeli a nebeské bytosti preskúmajú všetky záznamy, potvrdia Kristovo rozhodnutie, pretože On je svedok, ktorý svedčí verne a pravdivo na základe ich vzťahu s tým, ktorý je „Amen, verný a pravdivý svedok, počiatok Božieho stvorenia“ (Zj 3,14). Kristova príhovorná (sprostredkovateľská) služba má moc zachrániť a zmeniť ľudí. Ale podobne ako v starozmluvnej svätýchovej službe,

Kristova veľkňazská služba „len“ potvrdí a odhalí rozhodnutia vykúpečných a prinesie konečné riešenie problémov súvisiacich s veľkým sporom.⁸³ Vyšetrujúci súd nezmení ich rozhodnutia; nedôjde ani k žiadnej náprave faktov týkajúcich sa ich života. Kristus sa otvorene a verejne postaví za svoj spasený ľud, ktorý vykúpil a očistil svojou krvou (1Ján 1,7.9; Zj 5,9; 14,4). To je dôvod, prečo nemusíme žiť v neistote. Kristus je za nás a nikdy nie proti nám, preto môžeme mať radosť a istotu spasenia (Iz 33,22; 35,4; Ján 5,24.25; Ef 2,1–10; 1Ján 2,28; 4,17; 5,10–13). Ellen G. Whiteová vysvetľuje úzky súvis medzi Ježišovou krvou vyliatou za hriešnikov a jeho príhovornou službou: „Ako sa Kristus po svojom nanebovstúpení ukázal v Božej prítomnosti a odvolával sa na svoju krv v záujme kajúcich veriacich, tak kňaz v dennej službe pokropil krvou obete posvätné miesto v prospech [namiesto] hriešnika.“⁸⁴

Hlavným cieľom predadventného súdu je zákonne nám zabezpečiť miesto v nebeskej rodine na celú večnosť so súhlasom vesmíru. Ježiš, ako Pravý Svedok, vyhlási pred nebeským tribunálom, že mu patríme, že jeho milosť je pre nás postačujúca, že nás urobil novými ľuďmi a že sme zmenení mocou jeho milosti. Tento predadventný súd prebieha v nebesiach (Dan 7,9.10.13.14) pred Kristovým druhým príchodom. Adventisti vysvetľujú, že tento súd sa podľa knihy Daniel (Dan 7–9) začal v roku 1844.⁸⁵ Súdení sme meradlom Božieho zákona, podľa Desatora, ktoré je výrazom Božieho charakteru. Ježiš Kristus je dokonalý živý príklad a zosobnenie tohto zákona (Jak 2,12.13; 1,25; Rim 2,13.16; 3,21–26; Mat 16,27; Ján 8,46; 14,30). Na súde pôsobí v náš prospech ako náš Sudca, Obhajca a Prostredník zároveň (1Ján 2,1). Ako Verný a Pravdivý Svedok predstavuje celý náš život pred nebeským súdnym dvorom, preto pri vyšetovaní nie sme sami. Keď vyhlasuje svoj rozsudok, nestojíme pred súdom odhalení a opustení. Práve naopak, Ježiš koná v náš prospech.

Tento súd sa podobá kolaudácii domu. Kolaudácia nasleduje po dlhom období, keď sa dom stal. Na konci prichádza proces „zapečatenia“ („definitívneho rozhodnutia“, „spečatenia“) alebo odsúhlasenia stavby. Súčasťou kladného rozsudku je „revízia“ života človeka, vyjadrenie nasmerovania a postojov daného človeka a konečné zhodnotenie súdeného človeka.

Predadventný súd je teda posledná zákonná procedúra pred Ježišovým druhým príchodom, ktorá má objasniť vesmíru, kto bude pri Kristovom príchode spasený a kto odsúdený.

Problém hriechu sa s konečnou platnosťou vyrieši až na konci tisícročia, keď nastane vykonávací fáza súdu, ktorú v Deň zmierenia predstavovalo vyhnanie kozla Azázela (symbolizoval satana) na púšť a jeho smrť (3Moj 16,10). Zničenie bezbožníkov, zlých anjelov a satana očistí vesmír od všetkého zla a vesmírny konflikt medzi dobrom a zlom, svetlom a tmou, Kristom a satanom sa skončí. Nastane konečný výsledok Kristovho víťazstva na kríži a v celom vesmíre zavládne opäť dokonalý súlad. Všetko sa opäť zjednotí (ang. „at-one-ment“), čo je skutočný význam zmierenia. Požehnanie „dokonanej“ obete zmierenia prinesenej na kríži je teraz „úplne dokončené“. Všade a po celú večnosť je zaistené Božie víťazstvo (Ef 1,10; Fil 2,9.10). Toto požehnanie spôsobí, že v celom vesmíre bude po celú večnosť vládnuť súlad, pokoj a radosť. Už nikdy nenastane vzbura proti svätému, láskavému, pravdivému a spravodlivému Bohu. Zásluhy kríža sú zárukou bezpečnosti celého vesmíru po celú večnosť! „Tretí anjel končí svoje poslanstvo slovami: ‚V tomto je trpezlivosť svätých, ktorí zachovávajú Božie prikázania a vieru v Ježiša.‘ Ako opakoval tieto slová, ukazoval na nebeskú svätyňu. Mysel všetkých, ktorí prijali toto poslanstvo, je upriamená na svätyňu svätých, kde Ježiš stojí pred truhlou a *poslednýkrát sa prihovára za všetkých, pre ktorých ešte platí milosť a za tých, ktorí nevedome porušovali Boží zákon. Je to obrad zmierenia za spravodlivých mŕtvych, ako aj za spravodlivých živých.*“⁸⁶

Je jasné, že Ježiš nemení ani nezachraňuje spravodlivých mŕtvych (oni už sú spasení v Kristovi a odpočívajú v Pánovi), ale vo svojom poslednom diele ukazuje nebeskému súdu svoj verdikt a vzťahuje na nich svoje víťazstvo na kríži. Tým na predadventnom súde prináša záverečné riešenie problému hriechu. „Potom na základe Kristovej zmierujúcej krvi budú hriechy všetkých úprimných kajúcnikov vymazané z nebeských kníh. Tak bude svätyňa zbavená (alebo očistená od) hriechu.“⁸⁷ Konečné zmierenie aplikuje zmierenie vykonané na kríži a uzatvára ho, čím sa veľký spor končí. V Deň zmierenia bolo celé dianie v pozemskej svätyni sústredené na

veľkňaza a ľudia z toho čerpali požehnanie. Podobne je to aj s Ježišovou prostredníckou službou v nebesiach, kde slúži ako náš Veľkňaz.

Ježišova dvojfázová služba v nebeskej svätyni je pre nás veľmi dôležitá. Jeho prostrednícka služba prináša odpustenie, premenu a je pokračovaním toho, čo dosiahol na Golgote. Ježišova druhá služba v nebesiach ako všemocného Veľkňaza garantuje a prináša záverečné riešenie problému zla a zložitých problémov súvisiacich s teodiceou. Roy Gane to výstižne zhrňa slovami: „Keď Jahve odpúšťa viny ľudí, preberá právnu zodpovednosť... a vytvára tak nerovnováhu medzi spravodlivosťou a láskavosťou, čo ovplyvňuje jeho povest' vládcu (porovnaj 2Sam 14,9). Obnova rovnováhy sa dosahuje prostredníctvom obradného očistenia svätyně, čo predstavuje obhajobu Jahveho spravodlivosti a zbavuje ho právnej zodpovednosti. Dôsledkom toho je, že Izraeliti, ktorí mu prejavujú svoju stálu vernosť, prijímajú druhé požehnanie morálneho očistenia/odpustenia v tom zmysle, že odpustenie, ktoré im už bolo udelené, je potvrdené, keď ten, ktorý odpúšťa, je obhájený.“⁸⁸

Svojimi dôsledkami dvojfázová Kristova nebeská služba „dramaticky vyhlasuje, že Boží charakter je spravodlivý a dobrý“.⁸⁹ Božia starostlivá láska a planúca milosť napokon oslávia triumf. Dráma veľkého sporu sa uzavrie týmto ohromujúcim, úžasným a podivuhodným vyvrcholením. Tým bude zaistená Božia vláda po celú večnosť.

Aby sme neboli odsúdení spolu s hriechom, jediným riešením našej hriechnej situácie je prijať a osobne poznať nášho veľkého Sudcu, pretože v jeho tvári poznávame tvár nášho Spasiteľa (1Moj 3,9.15.21; Iz 63,7–9). Túto pravdu výstižne vysvetľuje tento citát: „Spriatel sa s Kristom dnes. Vlož svoj prípad do rúk veľkého Obhajcu. Bude ťa obhajovať pred Otcom. Aj keď si prestúpil zákon a musíš pred Bohom priznať vinu, Kristus poskytne svoju vzácnu krv v tvoj prospech. Prostredníctvom viery, poslušnosti a živého spojenia s ním môžeš stať pred Sudcom celej zeme zbavený obvinenia. Keď potom zaznie posledné trúbenie, On bude tvojím priateľom – a dejiny zeme sa už nikdy nezopakujú.“⁹⁰

Pán ako Sudca je aj Vykupiteľ.⁹¹ Walther Zimmerli správne poznamenáva: „Súd odhalí podstatu Jahveho.“⁹² Sme odsúdení na smrť, ale vďaka

Ježišovej obetnej zástupnej smrti „nikto, kto verí v neho,“ nezahynie, ale bude mať „večný život“. (Ján 3,16; porovnaj Ján 1,12; 3,36)⁹³

Záver

Pohľad TPG na zmierenie a s ním súvisiace udalosti je v mnohých ohľadoch sympatický a príťažlivý. Vykreslený obraz udalostí posledných dní je mimoriadne zvodný. Lákavo pôsobí na našu hriechu ľudskú prirodzenosť napriek tomu, že posledná generácia svätých podstúpi nesmierne ťažký zápas so silami zla. Človek by si mohol dokonca želať, aby toto učenie bolo pravdivé, pretože podľa tejto teológie posledná generácia vykoná niečo skvelé a nesmierne dôležité: (1) definitívne dokáže, že Boh má pravdu a pred celým vesmírom ho obháji; (2) nezvratne a neodvolateľne porazí satana a (3) svojím bezúhonným charakterom a správnym konaním nezvratne rozhodne o verdikte veľkého sporu, čo znamená, že od nej závisí konečný výsledok zápasu medzi dobrom a zlom. Uvedené myšlienky môžeme zhrnúť do záveru, že od poslednej generácie závisí konečný výsledok vesmírneho konfliktu medzi dobrom a zlom. Aká veľkolepá a vážna zodpovednosť! Nie div, že takýto scenár udalostí posledných dní motivuje obhajcov TPG usilovať sa o úplné víťazstvo nad hriechom a konať správne pre ich veľkého Boha. Nanešťastie, toto antropocentrické zameranie nemôže byť v súlade s biblickým pohľadom ani s tým, čo uvádza Duch prorocký. V našej štúdii sme predložili niekoľko dôvodov. Ide o pokus dosiahnuť veľké veci vo vlastnej sile. Je to teda koncept, ktorý kladie do centra všetkého človeka a vlastné ja.

TPG sa sústreďuje na *naš* charakter a *naše* konanie namiesto toho, aby stredobodom nášho záujmu bol Boh. Okrem toho systém TPG sa nám v niečom môže javiť „krásny“, ale realita Kristovho úplne účinného a postačujúceho diela zmierenia je oveľa krajšia. Veď nič iné ani nemôže byť nádhernejšie. Teológia poslednej generácie neprijateľne podceňuje a redukuje význam Kristovej smrti na kríži a jej vplyv. Je to Ježiš (nie posledná generácia svätých), kto neodvolateľne, permanentne, nezvratne a nenávratne poráža satana, obhajuje Boha a zaisťuje večnosť pre celý vesmír. Vďaka tomuto rozhodujúcemu víťazstvu dovedie veľký spor do víťazného

konca. Prehliadanie jeho rozhodujúceho a dokonalého víťazstva nemožno ničím ospravedlniť. Miešanie pravdy a bludu v TPG je veľmi odvážne a vyzývajúce. Nenápadné zmeny vo význame, v zámere a teológii biblických textov a citátov Ellen G. Whiteovej viedli k neprijateľnému chápaniu a úplne odlišnému poňatiu samotného zmyslu a obsahu rôznych fáz zmierenia. Takýto výklad je plný rozporov a vážne poškodzuje biblickú pravdu o zmierení.

Súd na kríži je ústrednou vesmírnou udalosťou, pretože Kristov kríž je ústredným bodom v ľudských i vesmírnych dejinách. Na Golgote, keď prežíval nesmiernu agóniu, Ježiš pre nás vybojoval spasenie a zaistil nám ho. V úplnom ponížení a podriadení Otcovej vôli Kristus získal rozhodujúce víťazstvo nad satanom, silami zla a hriechom. Od tejto kľúčovej udalosti závisí bezpečnosť celého vesmíru, keďže vzbura proti láskavému Bohu vypukla v nebi. Ježišova zmierujúca zástupná obeť na kríži, postavená na jeho dokonalom pozemskom živote je najväčším prejavom Božej lásky a spravodlivosti. Vďaka tomuto bezprecedentnému a jedinečnému Božiemu činu satan nemá nijakú šancu. Budúcnosť zbožných ľudí a nepadlých svetov je zaručená a chránená.

Ježiš Kristus je náš Prostredník v nebeskej svätyni; rozhodne stojí za nami, nikdy nie proti nám (Rim 8,31–39; Heb 7,25). Zachraňuje nás dokonale. Je tiež náš Velkňaz, ktorý prichádza s konečným riešením problému zla a v skutočný Deň zmierenia ho predstavuje celému vesmíru, aby uviedol do platnosti pozitívne dôsledky svojho diela pri svojom slávnom druhom príchode – vzkriesil pravých veriacich a premenil tých, ktorí sa dožijú jeho príchodu. To sú konkrétne a hmatateľné dôsledky jeho zmierenia na kríži pre jeho ľud. Na konci tisícročia zničí všetkých bezbožníkov, zlých anjelov a satana tak, že hriech a zlo už nikdy nepovstanú. Takto sa naveky obnoví dokonalý súlad a všetko sa zjednotí („at-one-ment“). Zmierenie, ktoré Ježiš Kristus priniesol svojou „dokonanou“ obeťou zmierenia na kríži, bude úplne dokončené. Zničením a vyhladením zla vo všetkých jeho formách vyvrcholí triumf Božej lásky a morálnej sily. Zavládnu dokonalý súlad a pokoj a dokonalá radosť. Božie kráľovstvo bude večné. Naplno sa prejaví to, čo bolo dosiahnuté na kríži. Vďaka Kristovmu veľ-

kolepému činu lásky a spravodlivosti je zaistená bezpečnosť celého vesmíru. Ježišova smrť na kríži bude najvyššou vedou, ktorú budeme spoznávať a skúmať po celú večnosť. Všetci vykúpení, nepadlí anjeli a všetky nepadlé svety budú obdivovať hĺbku, šírku, dĺžku a výšku Božej lásky prejavenej na Golgote. Bytostné poznanie Krista znamená pre biblicky zmýšľajúcich kresťanov večný život. „A večný život je v tom, aby poznali teba, jediného pravého Boha i toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista.“ (Ján 17,3) Toto poznanie sa sústreďuje na Ježišov kríž. Ako veriaci v Ježiša máme všetko v ňom. Apoštol Pavol to jasne vyjadruje tým, že stále opakuje jednoduchý pojem: „*en Christo* (v Kristovi)“.⁹⁴ V ňom sme úplní a dokonalí: „Aj vy ste dosiahli plnosť v tom, ktorý je hlavou každého kniežatstva a mocnosti.“ (Kol 2,10) Tí, ktorí nasledujú Baránka, s ním zvíťazia, pretože on na kríži už vyhral boj so satanom (Zj 12,10–12; 17,14). Vykúpení pokorne uznávajú, že to bol Boh, kto pre nich vykonal úžasné veci: „Hospodin, ty nám daruješ pokoj, veď aj všetky naše diela si za nás urobil!“ (Iz 26,12) „Budú bojovať [Boží nepriatelia] proti Baránkovi, ale Baránok nad nimi zvíťazí, lebo on je Pán pánov a Kráľ kráľov; tí, čo sú s ním, sú povolání, vyvolení a verní.“ (Zj 17,14)

Boh nás vyzýva, aby sme žili svätým, oddaným, horlivým a posväteným životom pre Krista, jeho cirkev a spoločnosť (Ján 17,17.19; Rim 12,1.2; 15,16; 1Tes 4,3; 5,23; Heb 12,14). Všetky naše víťazstvá patria Pánovi (Iz 26,12; Rim 5,1; 7,25). Vďaka jeho milosti, moci jeho slova a vedomiu Svätého Ducha môžeme žiť víťazným životom a vzdávať Bohu slávu (Ez 36,27; Rim 8,14; Ef 5,26). Ak sú Boží nasledovníci duchovne mŕtvi, potom je mŕtvy aj Boh a Nietzscheho výrok „Boh je mŕtvy“ bude pravdivý. To je jeden z dôvodov, prečo spasení, aj keď odmietajú perfekcionizmus, nesmú podceňovať význam svätosti vo svojom živote ako dôsledok Kristovho pôsobenia v nich. Cirkev je svetu a celému vesmíru divadlom (1Kor 4,9; Ef 3,10). Ellen G. Whiteová pôsobivo vysvetľuje, čo je našou úlohou v posledných dňoch dejín tohto sveta:

„Takto mali aj Kristovi nasledovníci šíriť svetlo v temnote sveta. Prostredníctvom Svätého Ducha sa Božie slovo stáva svetlom a mocou, ktorá premieňa život každého, kto toto slovo prijíma. Svätý Duch vstúpuje do

ľudských sŕdc zásady Božieho slova, a tým v nich rozvíja Božie vlastnosti. Z Kristových nasledovníkov má vyžarovať svetlo Božej slávy – Božia povaha. Majú oslavovať Boha. ...

Svet zahaľuje temnota plynúca z nepochopenia Boha. Ľudia zaznávajú i jeho povahu. Predstavujú a vysvetľujú si ju nesprávne. Dnes treba hlásať Božie poslanstvo, ktoré posväčuje svojím vplyvom a zachraňuje svojou mocou. Ľuďom treba priblížiť Boží charakter. Do temnoty sveta musí preniknúť svetlo Božej slávy, svetlo jeho dobroty, milosti a pravdy. ...

*Posledné lúče milostivého svetla, posledné poslanstvo milosti, ktoré treba oznámiť svetu, sú zjavením Božieho láskyplného charakteru. Božie deti majú zjavovať slávu nebeského Otca a dosvedčiť svojím životom a povahou, čo pre nich vykonala Božia milosť. Svetlo Slnka spravodlivosti, ktorým je Kristus, sa má prejaviť v dobrých skutkoch, v slovách pravdy a v posvätnom konaní.*⁹⁵

Množstvo biblických textov nás uistuje, že Boh je hojný v láske a добрôte (2Moj 34,6,7; Žalm 100,5; 117,2; 136; Rim 2,4; 5,5,8; 1Ján 3,1; 4,16). Máme vyzývať ľudí: „Skúste a presvedčte sa, aký dobrý je Hospodin...“ (Žalm 34,9) a zvestovať pravdu o našom úžasnom Bohu lásky, milosti a spravodlivosti takým lákavým spôsobom, aby ho poznali, milovali, obdivovali, nasledovali, poslúchali a uctievali pre to, kým je a za to, čo urobil, robí a bude robiť pre nich, v nich a prostredníctvom nich. Takýmto spôsobom budú ctíť Boha, žiť na jeho slávu a pripravovať sa na druhý príchod Ježiša Krista. Ellen G. Whiteová o tom napísala: „Ak ste dnes v súlade s Bohom, ste pripravení, keby Kristus prišiel dnes.“⁹⁶

(Endnotes)

¹ Pokiaľ ide o zmysel zmierenia a diskusiu o rôznych teóriách zmierenia, prečítajte si tieto publikácie: David L. Allen, *The Extent of the Atonement: A Historical and Critical Review* (Nashville, TN: B & H Academic, 2016); Sharon L. Baker, *Executing God: Rethinking Everything You've Been Taught About Salvation and the Cross* (Louisville, KY: Westminster John Knox Press, 2013); James Beilby and Paul R. Eddy, eds., *The Nature of the Atonement: Four Views* (Downers Grove, IL: InterVarsity, 2006); Aercio Cairus, *Substitutionary Atonement* (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2015); Stephen Finlan, *Problems With Atonement: The Origins of, and Controversy About, the Atonement Doctrine* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 2005); Charles E. Hill and Frank A. James III, eds., *The Glory of the Atonement: Biblical, Historical, and Practical Perspectives, Essays in Honor of Roger Nicole* (Downers Grove, IL: InterVarsity,

- 2004); Donald Macleod, *Christ Crucified: Understanding the Atonement* (Downers Grove, IL: InterVarsity, 2014); A. Graham Maxwell, *Can God Be Trusted?* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1977); H. D. McDonald, *Forgiveness and Atonement* (Grand Rapids, MI: Baker Book House, 1984); Leon Morris, *The Atonement: Its Meaning and Significance* (Downers Grove, IL: InterVarsity, 1983); Leon Morris, *The Cross in the New Testament* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1999); Leon Morris, *Glory in the Cross: A Study in Atonement* (Grand Rapids, MI: Baker Book House, 1979); Richard D. Phillips, ed., *Precious Blood: The Atoning Work of Christ* (Wheaton, IL: Crossway Books, 2009); James I. Packer, *What Did the Cross Achieve? The Logic of Penal Substitution* (Carlisle, PA: Paternoster Press, 1998); Jack Provonsha, *You Can Go Home Again* (Washington, DC: Review and Herald®, 1982); *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*, annotated ed. (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2003), 271–284; Martyn John Smith, *Divine Violence and the Christus Victor Atonement Model* (Eugene, OR: Pickwick Publications, 2016); John Stott, *The Cross of Christ* (Leicester: InterVarsity, 1986); Derek Tidball, David Hilborn, and Justin Thacker, eds., *The Atonement Debate: Papers From the London Symposium on the Theology of Atonement* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2008); J. Denny Weaver, *The Nonviolent God* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2013).
- ² John Wesley, *A Compend of Wesley's Theology*, ed. R. Burtner and R. Chiles (Nashville, TN: Abingdon, 1954), 79. Teórie zmierenia sa pokúšajú vysvetliť, prečo Ježiš prišiel na zem a prečo musel trpieť a zomrieť. Jestvuje množstvo teórií: náhrada, zadosťučinenie, Kristus víťaz, vláda, morálny vplyv, výkupné, rekapitulácia a mnoho ďalších. Každá z nich má zvyčajne pravdu v tom, čo tvrdí, ale mylí sa v tom, čo popiera. Žiadna teória nemôže adekvátne spojiť všetko bohatstvo a zložitost' tajomstva kríža. Význam Kristovej smrti je väčší a širší, ako môže ľudská myseľ pochopiť, vysvetliť alebo si predstaviť. Počas celej večnosti budeme študovať a učiť sa vedu o kríži. Čím viac pochopíme, tým viac budeme ohromení a naplnení úctou k nášmu milostivému a svätému Pánovi.
- ³ Morris, úvod ku knihe *Glory in the Cross*, 6. Pôvodný citát je na str. 91 v uvedenej knihe.
- ⁴ Niekedy sa označuje aj ako „final generation theology“ (teológia konečnej generácie). V tomto diele ju uvádzame ako „teológia poslednej generácie“ („last generation theology“), používame skratku TPG.
- ⁵ Pre štúdium 9. bodu zo štrnástich bodov TPG pozri „Last Generation Theology in 14 Points“, LastGenerationTheology.org, <http://web.archive.org/web/20140203220550/http://lastgenerationtheology.org/igt/ori/origti4.php>.
- ⁶ Ibid., bod 10. Bod deväť z diela „Last Generation Theology in 14 Points“ je nadpísaný „Ježiš vykonáva v súčasnosti konečné zmierenie“ a znie takto: „Ježišovo zmierenie bolo zaslúbené v raji. Svojím vtelením a potom zástupnou smrťou na kríži začal svoje dielo zmierenia. Vstal z mŕtvych a v roku 31 n. l. odišiel do nebies, aby nás zastupoval pred Otcom, ktorý prijal jeho obeť za nás. Prostredníctvom tejto obete môžeme byť pred Bohom ospravednení hneď, ako prijmeme jeho dar odpustenia a očistenia srdca. V roku 1844 vstúpil do druhého oddelenia nebeskej svätyne a začal záverečnú fázu diela zmierenia. Dnes Ježiš vykonáva konečné zmierenie.“
- ⁷ Celý bod desať TPG hovorí: „Ani Luther, ani milleritskí adventisti, ktorí žili v roku 1844, neukončili reformáciu ani nepochopili posolstvá anjelov zo Zjavenia 14 a 18. Očistenie nebeskej svätyne je spojené s očistením životov na zemi. Svätyňa bude očistená, keď Boh bude mať ľudí, ktorí budú takí pevní v pravde, že už nikdy o ňom nebudú pochybovať ani nezanedbajú nijakú im známu povinnosť. Prúd hriechu, ktorý potreboval odpustenie, vyschol. Kristus zostáva v tých, ktorí si ho zvolili. Svätý Duch posilňuje poslušnosť aj po skončení služby odpustenia.“ Last Generation Theology in 14 Points.” Viac pozri Larry Kirkpatrick, *Cleanse and Close: Last Generation Theology in 14 Points* (Highland, CA: GCO Press, 2005).

- ⁸ Kirkpatrick vyhlasuje: „Dielo vykonané v nás prostredníctvom Svätého Ducha je súčasťou zmierenia.“ *Cleanse and Close*, 85. Ale dielo Svätého Ducha v nás nazývame posvätenie, nie zmierenie.
- ⁹ M. L. Andreasen, *The Book of Hebrews* (Washington, DC: Review and Herald®, 1948), 59.
- ¹⁰ *Ibid.*, 59.
- ¹¹ *Ibid.*, 60.
- ¹² *Ibid.*, 59.
- ¹³ *Ibid.*, 58.
- ¹⁴ M. L. Andreasen, *The Sanctuary Service* (Washington, DC: Review and Herald®, 1947), 303, 304.
- ¹⁵ *Ibid.*, 310.
- ¹⁶ *Ibid.*, 315.
- ¹⁷ *Ibid.*, 312.
- ¹⁸ *Ibid.*, 299.
- ¹⁹ *Ibid.*, 317, 318. „Avšak posledný výrok bodu 10 TPG predpokladá pomoc Božieho Ducha: „Svätý Duch posilňuje poslušnosť aj po ukončení služby odpustenia.“
- ²⁰ Andreasen, *The Sanctuary Service*, 319.
- ²¹ *Ibid.*, 321 (dôraz je pridaný).
- ²² Dennis Priebe, “Will the Great Controversy End Soon?” Dennis Priebe Seminars, <http://www.dennispriebe.com/new/node/45> (dôrazy pridané). Pre viac materiálov priamo od zástancov TPG pozri Kirkpatrick, *Cleanse and Close*. Uvádzaných štrnásť bodov tvorí vyhlásenie TPG. Pozri tiež lekciiu 16 biblickej štúdie Dennisa Priebe o ospravedlnení z viery: „Dokonalý charakter, ktorý si Boží ľud vybuodoval, má preto rozhodujúci význam v záverečnom riešení veľkého sporu medzi Kristom a satanom. To je dôvod, prečo kladieme dôraz na dokonalosť Božieho ľudu na konci času. Boh hovorí, že úplná poslušnosť je možná. Satan tvrdí, že hriechna prirodzenosť a charakter znemožňujú poslušnosť. Kto má pravdu? Len Božia posledná generácia môže dokázať, že satan je klamár.“ “Why is it so important?” Dennis Priebe Seminars, <http://www.dennispriebe.com/new/node/44>. Pozri tiež M. L. Andreasen, *The Last Generation* (Malo, WA: Light Bearers Present Truth Ministries, 1989) a Herbert E. Douglass, *God at Risk: The Cost of Freedom in the Great Controversy Between God and Satan* (Roseville, CA: Amazing Facts, 2004) 27, 107, 110–117, 226, 382–385, 391, 392, 396–404, 439–446.
- ²³ Ellen G. White, *Gospel Workers* (Washington, DC: Review and Herald 1915), 315.
- ²⁴ *Ibid.*, 156. Pozri tiež Ellen G. White Comments, in *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, ed. Francis D. Nichol, vol. 5 (Washington, DC: Review and Herald®, 1956), 1137, 1138; Ellen G. White, *The Acts of the Apostles* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1911), 560.
- ²⁵ Ellen G. White, Letter 406, 1906, citované v Ellen G. White Comments, in *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, ed. Francis D. Nichol, vol. 6 (Washington, DC: Review and Herald® 1957), 1074.
- ²⁶ Pozri napríklad vyhlásenie Dr. W. G. C. Murdocka, bývalého dekana Seventh-day Adventist Theological Seminary, na zasadaní Generálnej konferencie v Dallase, Texas 1980: „Adventisti siedmeho dňa vždy verili v dokonalé zmierenie, ktoré nie je dokončené.“ Citované v Morris L. Venden, *Never Without an Intercessor: The Good News About the Judgment* (Boise, ID: Pacific Press®, 1996), 140. Dokonané zjednotenie („at-one-ment“), t. j. úplná harmónia medzi Bohom a jeho stvorenstvom, bude dosiahnutá, keď bude hriech vykorenený a zlo prestane existovať (1Kor 15, 24–28, Ef 1,10). Táto úplná harmónia sa obnoví na konci tisícročia (Zj 21 a 22).

- ²⁷ Everett Ferguson, *The Church of Christ: A Biblical Ecclesiology for Today* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1996), 282.
- ²⁸ Ferguson správne tvrdí, že „Ježišova obetná smrť bola takou službou, v ktorej cirkev nemôže pokračovať. ... Ježišovo spasné utrpenie bolo úplné a nemožno k nemu nič pridať. Cirkev sa napriek tomu podieľa na Ježišovom spásonosnom diele. Existuje tiež preto, aby hľadala a zachraňovala stratených. Božím cieľom je spása všetkých (1Tim 2,4) a cirkev sa na tomto diele zúčastňuje. Prostredníctvom nej Boh pôsobí, aby požehnanie Ježišovej zmierujúcej smrti priniesol strateným. To sa naplní vďaka tomu, že cirkev hlása poslanstvo o zmierení, zjavuje vykúpenie vo vlastnom živote a pracuje na vykúpení všetkých ľudí.“ Ibid., 282. Ellen G. Whiteová vysvetľuje: „Skutočnosť, že Kristus v nebeskej svätyni obhajuje človeka, patrí rovnako k plánu vykúpenia ako jeho smrť na kríži. Kristus začal svoje spasné dielo smrťou a po svojom zmrŕtvychvstaní odišiel do neba, aby tam toto dielo dokončil. ... Tam sa zrkadlí svetlo golgotského kríža.“ (*Veľký spor vekov*, 353; GC 489) Ježišova príhovorná služba za hriešnikov sa skončí ukončením času milosti (Zj 15,8; 16,1; porovnaj Zj 22,11).
- ²⁹ Ellen G. White, „Lessons From the Christ-Life,” *Advent Review and Sabbath Herald*, March 12, 1901, 161.
- ³⁰ „Kristus je prostredníkom v záujme človeka. Jeho prostredníckou službou sa zachováva poriadok neviditeľných svetov.“ Ellen G. White, *Messages to Young People* (Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1930), 254. „Nielen ľudia, aj anjeli vyjadrujú Vykupiteľovi česť a slávu, pretože aj oni sú v bezpečí iba vďaka utrpeniu Božieho Syna. Len vďaka dôsledkom kríža boli obyvatelia nepadlých svetov uchránení od odpadnutia. Nielen tí, ktorí sú obmytí Kristovou krvou, ale aj svätí anjeli sú k nemu priťahovaní tým, že svoj život dal za hriechy sveta.“ Ellen G. White, nepublikované svedectvo citované u J. O. Corliss, „Our Special Privilege for This Time,” *Home Missionary*, May 1, 1897.
- ³¹ Ellen G. White, *Spiritual Gifts* (Washington, DC: Review and Herald®, 1945), 1:161 (dôraz je pridaný).
- ³² Ellen G. White, „Without Excuse,” *Advent Review and Sabbath Herald*, September 24, 1901, 615 (dôraz je pridaný).
- ³³ Ellen G. White, „The Only True Mediator,” *Signs of the Times*, June 28, 1899, 1 (dôraz je pridaný).
- ³⁴ Výnimočnú diskusiu na tému neobmedzeného zmierenia pozri Allen, *The Extent of the Atonement*.
- ³⁵ Kozol pre Pána bol obetovaný na oltári a jeho krv (predstavujúca Kristovu smrť) bola vnesená do svätyně svätých.
- ³⁶ Pre objasnenie rozmanitosti rôznych významov pojmu Boží súd pozri Jiří Moskala, „The Gospel According to God’s Judgment: Judgment as Salvation,” *Journal of the Adventist Theological Society* 22, no. 1 (2011): 28–49.
- ³⁷ Ak nie je uvedené inak, všetky biblické texty sú citované zo Slovenského ekumenického prekladu.
- ³⁸ Ellen G. Whiteová podčiarkuje význam štúdia a pochopenia zmierenia a Kristovej príhovornej služby slovami:
 „Satan sa ustavične snaží novými podnetmi zamestnať našu myseľ, aby sme sa nemohli zaoberať tým, čo by sme mali poznať najlepšie. Veľký zvodca nenávidí pravdy, ktoré hovoria o *zástupnej obeti* a *všemocnom Obhajcovi*. Chápe, že všetko závisí od toho, ako sa mu darí odvracať myseľ ľudí od Krista a jeho pravdy. Kto chce mať úžitok z obhajobnej služby Spasiteľa, nesmie dopustiť, aby mu čokoľvek mohlo mariť vzrast v posvätení. Drahocenný čas nesmieme strácať v zábavách, v rozmarnom hýrení, v pôžitkárstve či

v hromadení majetku, ale v dôkladnom skúmaní Božieho slova pravdy a v modlitbe. Boží ľud musí jasne pochopiť podstatu svätyne a vyšetrujúceho súdu. Všetci majú vedieť, čo náš *Velký knaz* koná, inak si nezachovajú vieru, ktorá je dnes veľmi dôležitá, aby mohli zaujať postoj, ktorý podľa Božej vôle zaujať majú. Každý človek má život, ktorý si môže zachovať alebo stratiť. Všetci sa musia postaviť pred Boží súd. O záznamoch každého človeka sa bude raz rokovať. Každý by teda mal často a zodpovedne uvažovať o nebeskom zasadaní súdu nad otvorenými knihami záznamov vo vedomí, že na konci dní bude musieť podobne ako Daniel prijať svoj údel. Tí, čo o tom vedia, majú svedčiť o *velkých pravdách*, ktoré im Boh zveril. Nebeská svätyňa je ústredím Kristovej služby v záujme ľudí. Spasiteľovo dielo sa týka každého človeka na svete. Ukazuje nám plán vykúpenia, ktorý sa zavŕši na konci časov s víťazným záverom boja medzi spravodlivosťou a hriechom. Veľmi dôležité je, aby sme sa s tým všetci podrobne zoznámili a mohli odpovedať každému, kto by sa spýtal na našu nádej.“ (*Velký spor vekov*, str. 352; GC 488.489; dôrazy sú pridané)

- ³⁹ Raoul Dederen, “Christ: His Person and Work,” in *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (Hagerstown, MD: Review and Herald 2000), 187.
- ⁴⁰ Ellen G. Whiteová uvádza tri rôzne chápania pojmu zmierenie: (1) úplné zmierenie dosiahnuté na kríži; (2) Ježišova veľkňazská služba v nebeskej svätyni a (3) plán spásy v širšom zmysle. Pozri vynikajúci článok Denisa Fortina, “The Cross of Christ: Theological Differences Between Joseph H. Waggoner and Ellen G. White,” *Journal of the Adventist Theological Society* 14, no. 2 (Fall 2003): 131–140, hlavne strany 138, 139.
- ⁴¹ Keď sa obetné zmierenie uskutočnilo v týchto dvoch ďalších fázach, možno povedať, že zmierenie bolo „vykonané“. Pre pochopenie celej panorámy siedmich fáz Božieho plánu spasenia vo forme jeho súdov, ako ich môžeme vidieť z perspektívy Ježišovho kríža, pozri Jiří Moskala, “Toward a Biblical Theology of God’s Judgment: A Celebration of the Cross in Seven Phases of Divine Universal Judgment (An Overview of a Theocentric-Christocentric Approach),” *Journal of the Adventist Theological Society* 15, no. 1 (Spring 2004): 138–165.
- ⁴² *Velký spor vekov*, str. 477 (GC 666).
- ⁴³ *Túžba vekov*, str. 345 (DA 494.495); Pozri tiež DA 565.566; GC 503. Ellen G. Whiteová zdôrazňuje, že zmierenie je všetko zahŕňajúci plán spasenia:
„Keď v starozmluvnej predobraznej službe veľkňaz dokončil *obrad zmierenia* za Izrael, vyšiel zo svätyne a požeňnal zhromaždených veriacich. Podobne po dokončení svojho obhajobného diela príde Kristus *bez hriechu na spásu* (Heb 9,28), aby ako požeňnanie dal večný život svojmu ľudu, ktorý ho očakával. Tak ako kňaz *očistil* svätyňu od hriechov a vložil ich na hlavu kozla, ktorý bol vyhnaný na púšť, tak Kristus vloží všetky vyznané hriechy svojho ľudu na satana, pôvodcu a podnecovateľa hriechu. Kozol, ktorý niesol hriechy Izraela, bol zahnaný *na púšť* (3Moj 16,22), satan, ktorý poniesie vinu za všetky hriechy, ku ktorým zviedol veriacich, bude na tisíc rokov uväznený na zemi, vtedy pustej a neobývanej. Trestom za hriechy bude pre satana oheň, ktorý spolu s ním zničí aj všetkých bezbožných. Veľký plán záchranu človeka sa zavŕši *konečným odstránením hriechu* a oslobodením všetkých tých, čo dobrovoľne odmietli zlo.“ (*Velký spor vekov*, 350; GC 485.486; dôraz je pridaný)
- ⁴⁴ Kirkpatrick hovorí o Kristovom víťazstve nad hriechom, nie nad satanom (pozri *Cleanse and Close*, 88), a potom výslovne vysvetľuje: „Keď sme tak zakotvení v pravde, doktrinálne aj skúsenostne, že sa nepohneme, nebudeme viac hrešiť. Prestaneme vysilať hriechy do nebeskej svätyne, aby boli odpustené. ... To všetko satan poprel a skreslil, ale dnes je dokázané, že sa mylil. ... Už nie je potrebné odpúšťať hriechy Božieho ľudu, dokonca ani tie nevedomé, pretože hriechy už nebudú.“ *Ibid.*, 96, 97. Biblia a Duch prorocstva však hovoria, že musíme byť

- neustále prikrýť Kristovou milosťou a jeho zásluhami. Pozri Jiří Moskala, “The Meaning of the Intercessory Ministry of Jesus Christ on Our Behalf in the Heavenly Sanctuary,” *Journal of the Adventist Theological Society* 28, no. 1 (2017): 3–25.
- ⁴⁵ Walter C. Kaiser Jr., *The Messiah in the Old Testament*, Studies in Old Testament Biblical Theology (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1995), 36–42; pozri tiež Afolarin O. Ojewole, *The Seed in Genesis 3:15: An Exegetical and Intertextual Study* (Berrien Springs, MI: Adventist Theological Society Publications, 2002).
- ⁴⁶ Gustaf Aulen, *Christus Victor: An Historical Study of the Three Main Types of the Idea of the Atonement* (New York: Macmillan, 1969).
- ⁴⁷ Ellen G. Whiteová, *Velký spor vekov*, 363 (GC 503; dôraz je pridaný).
- ⁴⁸ Pozri Douglass, *God at Risk*.
- ⁴⁹ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 71 (DA 117). Ježiš žil víťazným životom a to bol dosta-točný dôkaz, že Adam mohol poslúchať Boha. Ježiš ako druhý Adam, za oveľa ťažších okolností a v oslabenom tele, ktoré už bolo zasiahnuté niekoľkými tisícročiami hriechu, zvíťazil a nikdy nezhršil. Žil dokonalým a bezúhonným životom podriadenia a poslušnosti Božiemu zákonu.
- ⁵⁰ Angel Manuel Rodriguez, “Theology of the Last Generation,” *Adventist Review*, October 20, 2013, 42, <http://www.adventistreview.org/2013-1528-p42>.
- ⁵¹ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 535 (DA 762; dôraz je pridaný).
- ⁵² Marvin Moore, *The Close of Probation* (Nampa, ID: Pacific Press®, 2014), 214 (dôraz v origináli).
- ⁵³ Uvádzame celý citát: „Plán vykúpenia však mal ešte širší a hlbší účel, než je spása človeka. Nielen kvôli nej prišiel Kristus na zem. Nielen preto, aby obyvatelia tohto malého sveta ctili Boží zákon tak, ako ho treba ctiť, ale aj preto, aby pred celým vesmírom obhájil Božiu povahu. Taký výsledok svojej veľkej obete – jej vplyv na rozumné bytosti iných svetov, ako aj na človeka – očakával Spasiteľ, keď krátko pred svojím ukrižovaním povedal: ‘Teraz je súd nad týmto svetom. Teraz bude vyhodené knieža tohto sveta. A ja, keď budem povýšený zo zeme, pritiahnem všetkých k sebe.’ (Ján 12,31.32) Kristova smrť pre spásu človeka nielenže sprístupní ľuďom nebo, ale pred celým vesmírom ospravedlní postup Boha a jeho Syna proti satanovej vzbure. Upevní večnú platnosť Božieho zákona a odhalí povahu a následky hriechu.“ (Ellen G. Whiteová, *Patriarchovia a proroci*, str. 44; PP 68.69).
- ⁵⁴ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 46 (SC 69).
- ⁵⁵ Pozri Jiří Moskala, “The God of Job and Our Adversary,” *Journal of the Adventist Theological Society* 15, no. 2 (Spring 2004): 104–117, <https://digitalcommons.andrews.edu/jatsivol15/iss2/7/>.
- ⁵⁶ Pozri najmä Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 47 (SC 62.63).
- ⁵⁷ Pozri Jiří Moskala, “Genesis 3 as a Model for Understanding the Nature of Sin and Salvation,” *Journal of the Adventist Theological Society* 27, nos. 1–2 (2016): 117–152; and Jiri Moskala, “Sin,” in *The Ellen G. White Encyclopedia*, ed. Denis Fortin and Jerry Moon (Hagerstown, MD: Review and Herald 2013), 1164–1167.
- ⁵⁸ Ellen G. White Comments, in Nichol, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1070.
- ⁵⁹ Ellen G. White, MS 50, 1900, citované v Ellen G. White Comments, in Nichol, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1077, 1078 (emphasis added). Pozri tiež White, *Patriarchs and Prophets*, 352, 353; Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1958), 344.
- ⁶⁰ Moore, *The Close of Probation*, 213 (dôraz v origináli). Toto je v priamom rozpore s tvrdením Kirkpatricka, že až posledná generácia dokáže, že Boh má pravdu: „Ako Kristovi nasledovníci

- svojím životom dokazujeme, či má vo veľkom spore pravdu Boh alebo satan.“ Kirkpatrick, *Cleanse and Close*, 100; pozri tiež jeho výrok na str. 96: „To všetko satan poprel a skreslil, ale dnes sa potvrdilo, že sa mylil.“ Na druhej strane Biblia hovorí, že Boh obháji svoje meno prostredníctvom svojho ľudu, ktorý je mu verný, a prostredníctvom svojej cirkvi (svojich nasledovníkov, ktorí sa podieľajú na Kristovom víťazstve). Ako píše apoštol Pavol: „Boh chce, aby sa teraz kniežatstvá a mocnostiam v nebesiach skrze Cirkev ohlasovala mnohotvárna múdrosť Boha podľa odvekého ustanovenia, ktoré uskutočnil v Ježišovi Kristovi, našom Pánovi.“ (Ef 3,10–11) Pozri tiež Ez 36,20–28; K téme obhájenia v knihe Ezechiel pozri Jiří Moskala, “Notes on the Literary Structure of the Book of Ezekiel,” in *Meeting With God on the Mountains: Essays in Honor of Richard M. Davidson*, ed. Jiří Moskala (Berrien Springs, MI: Old Testament Department, Seventh-day Adventist Theological Seminary, Andrews University, 2016), 102–110.
- ⁶¹ Ellen G. White Comments, in Nichol, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 6:1070.
- ⁶² Ellen G. Whiteová napísala: „Kristovo náboženstvo pozdvihuje toho, kto ho prijíma, na vyššiu úroveň myslenia i konania a súčasne predstavuje celé ľudské pokolenie ako objekt Božej lásky vykúpený obetou jeho Syna. Pri Ježišových nohách sa stretávajú bohatí i chudobní, vzdelaní i nevzdelaní, bez ohľadu na kastu alebo svetské postavenie. Keď sa pozeráme na toho, koho naše hriechy pribili na kríž, zabúdame na všetky pozemské rozdiely. Sebazaoprenie, blahosklonnosť, nekonečný súcit nad tým, ktorý bol v nebesiach vysoko vyvýšený, zahabí ľudskú pýchu, samolúbosť a spoločenské rozdiely. Čisté, nepoškrvnené náboženstvo sa prejavuje nebeskými princípmi, ktorými zjednocuje všetkých, čo sú posvätení pravdou. Stretávajú sa ako krvou vykúpené duše, závislé od toho, ktorý ich vykúpil Bohu.“ (White, *Gospel Workers*, 330).
- ⁶³ Pozri vynikajúce postrehy Edwarda Zinkeho v E. Edward Zinke and Roland R. Hegstad, *The Certainty of the Second Coming* (Hagerstown, MD: Review and Herald, 2000), 81–89. V Písme nemáme žiadnu zmienku o tom, že Boh „je súdený“, pretože nikto v celom vesmíre nemá autoritu súdiť Boha. Dokonca aj satan so všetkými svojimi obvineniami je bezmocný a nemôže predvolať Boha pred súd. Môže len skomplikovať situáciu. Vzhľadom na tieto lži Boh reaguje aj ako najvyšší sudca, ktorý je spravodlivý v tom, čo hovorí a čistý, keď súdi (Ž 51,6), pretože on je absolútna pravda, dobrý, spravodlivý a svätý. Sloveso „*titsdaq*“ v tomto verši je v tvare qal, nie v nifal, čo znamená „byť v práve“, „byť spravodlivý“, nie „byť ospravedlnený/obhájený“. (NIV prekladá správne: „So you are right in your verdict and justified when you judge.“ [Podobne prekladá aj SEkP a Roh. – poznámka redaktora]) Rimanom 3,4 cituje tento text, a aj keď mnohé moderné verzie prekladajú ako pasívum vo význame, že Boh „má byť ospravedlnený“ („aby si bol ospravedlnený“ Roh) a je „súdený“ („keď ťa súdia“ SEkP), sloveso *dikaiothés* je v tvare konjunktívum aorist pasívum, druhá osoba singuláru a infinitívum *krivesthai* je v prítomnom čase a v pasíve. Je zrejmé, že tieto grécke pojmy sú paralelné s myšlienkami Žalmu 51,4, a tak odkazujú na Boha, ktorý súdi, nie na to, že on je súdený. NIV správne prekladá: „Nech je Boh pravdivý a každá ľudská bytosť je klamár, ako je napísané: Aby si bol uznávaný za spravodlivého, keď budeš hovoriť a zvíťazil, keď budeš súdiť.“ (Rim 3,4) Boh sám ospravedľňuje svoj charakter pred celým vesmírom, ale Biblia tvrdí, že to robí aj prostredníctvom pravých veriacich (Ezech 36,23), a dokonca aj prostredníctvom zničenia Góga (Ezech 38,16). Ellen G. Whiteová potvrdzuje, že verní Boží nasledovníci obhajujú Boha a jeho zákon (pozri napr. *Testimonies to Ministers* [Mountain View, CA: Pacific Press, 1923], 58; *Faith and Works* [Nashville, TN: Southern Pub. Assn., 1979], 42; *Testimonies for the Church*, vol. 5 [Mountain View, CA: Pacific Press, 1948], 317, 746; *Selected Messages*, bk. 3 [Hagerstown, MD: Review and Herald, 1980], 395), ale nikde sa neuvádza, že ospravedlnenie sa deje len prostredníctvom poslednej generácie. Ako Boží ľud obhajuje Boha? Tým, že Bohu dôveruje, ctí ho, je mu verný, bráni Boží zákon,

nezištne slúži druhým a svedčí o Ježišovom víťazstve na kríži (Zj 12,11). Preto sú veriaci živým dôkazom účinnosti a premieňajúcej moci Kristovej smrti a potvrdzujú, že Ježiš porazil sily zla (Ef 3,10, Kol 2,15). Vo svojom milosrdenstve sa Boh obhájil tým, že zapojil svoj ľud zo všetkých generácií do procesu šírenia posolstva o Kristovom triumfálnom víťazstve (Ef 1,10, Kol 2,10, Zj 13,8). Toto obhajovanie koná Boh mocou Svätého Ducha, svojou milosťou a svojím Slovom, ktoré sa odráža v ľudských životoch (Rim 12,1.2, 2 Kor 3,18), nikdy nie nejakými úspechmi alebo výkonmi Božieho ľudu.

⁶⁴ Ellen G. White, "What Was Secured by the Death of Christ," *Signs of the Times*, December 30, 1889, 786 (dôrazy sú pridané).

⁶⁵ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 9 (DA 19.20). Pozri tiež *Velký spor vekov* (GC 651).

⁶⁶ Ellen G. White, *God's Amazing Grace* (Washington, DC: Review and Herald®, 1973), 178.

⁶⁷ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku zdraviu a životnej harmónii*, str. 331 (MH 460).

⁶⁸ Dôrazy sú pridané. Úplný text 24. základného vieroučného výroku, pozri poznámku 73.

⁶⁹ Ellen G. Whiteová, *Velký spor vekov*, str. 353 (GC 489) dôraz pridaný.

⁷⁰ Ellen G. White, *Early Writings* (Washington, DC: Review and Herald®, 1973), 260 (dôrazy sú pridané).

⁷¹ Biblia pri opise Dňa zmiernenia používa výraz „vykonať“ obrad zmiernenia (SEkP; „pokryť hriech“; Roh) (pozri 3Moj 16,10.16; porovnaj 3Moj 4,20.26). Aj Ellen G. Whiteová používa túto biblickú terminológiu (pozri napríklad *Velký spor vekov* 302–305, GC 418–422). Musíme si položiť otázku, čo tento výraz znamená, pretože jeho výklad môžeme odvodiť len z biblicko-teologického kontextu: Ježiš „vykoná“ obrad zmiernenia na kríži a potom, keď ako Veľkňaz vykonáva svoju prostrednícku službu alebo počas predadventného súdu, prostredníctvom nezmerného bohatstva pozhnení vyplývajúcej z kríža, privádza problém hriechu a drámu veľkého sporu k jeho záveru a finálnemu riešeniu. Toto špeciálne dielo zmiernenia počas Dňa zmiernenia sa vykonáva v úzkom spojení s Kristovým dielom na kríži. Môžeme povedať, že zmiernenie na kríži bolo aplikované, sprístupnené, a teda „urobené“ alebo „vykonané, dosiahnuté“. Hebrejský výraz „*jom hakippurim*“ doslova znamená „Deň zmiernení“; všimnite si tvar plurálu. Pozri E. Kautzsch, ed., *Gesenius' Hebrew Grammar*, trans. A. E. Cowley, 2nd ed. (New York: Oxford University Press, 1910), 396, 397.

⁷² Viac pozri Moskala, "Meaning of the Intercessory Ministry."

⁷³ V 24. základnom vieroučnom výroku s názvom „Kristova služba v nebeskej svätyni“ čítame: „V nebi je svätynia, pravý svätostánok, ktorého staviteľom je Pán, a nie človek. V ňom Kristus slúži v náš prospech, *sprístupňuje veriacim požehnanie svojej zmierujúcej obete, prinesenej raz navždy na kríži*. Po svojom nanebovstúpení bol Kristus uvedený do úradu ako náš slávny Veľkňaz a začal prostrednícku službu, ktorej predobrazom bola služba veľkňaza v prvom oddelení pozemskej svätyně. V roku 1844, na konci prorockého obdobia 2300 dní (rokov), prešiel k druhej a *záverečnej fáze svojej zmierujúcej služby*, ktorej predobrazom bola služba veľkňaza v svätyni svätých v pozemskej svätyni. Je to dielo vyšetrojúceho súdu, ktorý je súčasťou záverečného odstraňovania všetkého hriechu. Predobrazom tejto skutočnosti bolo očistenie starodávnej židovskej svätyně v Deň zmiernenia. V predobraznej službe bola svätynia očistená krvou obetí zvierat, ale *nebeské skutočnosti sa očisťujú dokonalou obeťou Ježišovej krvi*. Vyšetrojúci súd odhaľuje nebeským bytostiam, kto z mŕtvych zosnul v Kristovi, a preto je v ňom uznaný hodným mať podiel na prvom vzkriesení. Tento súd tiež ukazuje, kto zo živých zostáva v Kristovi, zachováva Božie prikázania a vieru Ježiša Krista, a preto je v ňom pripravený na vstup do večného kráľovstva. Tento súd obhajuje Božiu spravodlivosť, zachraňujúcu tých, ktorí veria v Ježiša Krista. Vyhlasuje, že ľudia, ktorí zostali Bohu verní, dostanú kráľovstvo. Dovŕšenie Kristovej služby v nebeskej svätyni bude pre ľudí pred

druhým adventom znamená ukončenie doby milosti. (3Mojžišova 16; 4Moj 14,34; Ez 4,6; Dan 7,9–27; 8,13,14; 9, 24–27; Heb 1,3; 2,16,17; 4,14–16; 8,1–5; 9,11–28; 10,19–22; Zj 8,3–5; 11,19; 14,6,7; 20,12; 14,12; 22,11,12; dôrazy sú pridané). *Adventisti siedmeho dňa veria... Biblický výklad základných vieroučných výrokov*, str. 313.

⁷⁴ Ellen G. Whiteová, *Veľký spor vekov*, str. 307 (GC 425). O výklade, čo znamená a čo neznamená *stát pred svätým Bohom bez prostredníka*, pozri kapitolu 12. v tejto knihe „Nesprávne pochopené záležitosti záverečných udalostí: Päť mýtov v adventizme“.

⁷⁵ Aby sme vysvetlili Dan 8,14 správne, potrebujeme štyrmi slovami preložiť hebrejské slovo *nicdaq* (nifal perfect, tretia osoba singuláru, mužský rod, zo slovného základu *cadaq*), ktoré je hapax legomenon a zahŕňa veľmi bohatý význam: „očistiť“, „ospravedlniť“, „obnoviť“ a „obhájiť“. Pozri Richard M. Davidson, “The Meaning of Nicdaq in Daniel 8:14,” *Journal of the Adventist Theological Society* 7, no. 1 (Spring 1996): 107–119.

⁷⁶ Ako dôkaz, že máme moc rozhodovať o čase Kristovho druhého príchodu, sa používa jeden biblický text a kľúčový citát od Ellen G. Whiteovej.

Biblický text: Text o urýchľovaní („náhlite“ Roh) druhého príchodu (2Pet 3,12) musíme chápať v jeho kontexte. Ježiš „mešká“ so svojim príchodom, pretože Boh túži zachrániť každého. Keď prijmem Ježiša za svojho osobného Spasiteľa a pomáham aj iným, aby našli Ježiša a kajali sa, potom „náhlím“ Kristov príchod, pretože už nemusí čakať na mňa alebo ľudí, ktorým som svedčil. Čím viac ľudí sa rozhodne pre Boha, tým skôr môže Boh ukončiť čas milosti. Kontext teda zdôrazňuje šírenie evanjelia. To však neznamená, že my máme posledné slovo – to je Božia výsada. My máme prednosť urýchľovať („náhlit“) jeho druhý príchod tým, že s ním spolupracujeme v misii. V tomto texte vidíme prospešné napätie medzi našim urýchľovaním Ježišovho príchodu a tým, že naše konanie nemá nijakú moc „postrčiť“ jeho príchod. Boh chce, aby boli ľudia pripravení, aj keď deň Pánov príde ako zlodej (2Pet 3,10). Kristus veľmi túži, aby v jeho víťaznom sprievode po jeho druhom príchode bolo čo najviac vykúpených, pretože „chce, aby všetci ľudia boli spasení a spoznali pravdu“ (1Tim 2,4; porovnaj Ján 3,16) a nemá „záľubu v smrti toho, kto musí zomrieť“ (Ezech 18,32). To je dôvod, prečo čaká vo svojom milosrdenstve na ľudí, aby kladne odpovedali na jeho ponuku spasenia (2Pet 3,9). Ellen G. Whiteová jasne hovorí: „Šírením evanjelia vo svete môžeme urýchliť príchod nášho Pána. Príchod Božieho dňa nemáme len očakávať, ale smieme ho aj urýchliť (2Pet 3,12). Keby Kristova cirkev splnila úlohu, ktorá jej bola podľa Pánovho príkazu zverená [evanjelizovať svet], celý svet by včas počul varovné posolstvo a Pán Ježiš by prišiel na zem v moci a veľkej sláve.“ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 443 (DA 633.634) Pozri tiež Ellen G. White, *Education* (Oakland, CA: Pacific Press®, 1903), 264; *Christ's Object Lessons* (Battle Creek, MI: Review and Herald®, 1900), 340; *Selected Messages*, bk. 1, 68, 69; *The Great Controversy*, 618–620.

Citát od Ellen G. Whiteovej: Uvádzame obľúbený citát z knihy Kristove podobnosť: „Kristus túžobne očakáva, že sa v cirkvi odzrkadlí jeho obraz, a keď Boží ľud prejaví všetky črty jeho povahy, príde, aby prijal tento ľud za svoje vlastníctvo.“ (str. 47; COL 69) Aj tento citát musíme chápať v jeho kontexte. Ellen G. Whiteová hovorí o ovoci Svätého Ducha a povzbudzuje Božích nasledovníkov, aby dovolili Bohu zmeniť ich život, aby odrážali jeho nesebecký charakter lásky, rástli v ňom a pomáhali iným poznať ho a byť spasení. Je to výzva žiť svätým životom a byť verný Božím príkazom, aby sme svojím životom, slovami a konaním evanjelizovali svet, pretože on čoskoro príde. Je dôležité všimnúť si, že nikde v Biblii ani v spisoch E. G. Whiteovej nie je zmienka o tom, že posledná generácia verných porazí satana a svojím dokonalým životom obháji Boha a ukončí očisťovanie svätyné a veľký spor. Toto mlčanie je pre veriacich dostatočne výrečné, aby takto nezmýšľali a o podobných skutočnostiach neshpekulovali. Pozri Zj 12,10–12 a tiež Ellen G. Whiteová,

- Early Writings*, 71, *Last Day Events* (Boise, ID: Pacific Press®, 1992), 221; *Testimonies for the Church*, 5:216; *Education*, 156.
- ⁷⁷ Pozri Zj 7,2–4; 9,4; 14,1; 22,4. Ellen G. Whiteová vysvetľuje, že najprv bude zapečatenie, až potom sa skončí Ježišova prostrednícka služba:
 „Po skončení posolstva tretieho anjela sa Kristova milosť prestane prihovárať za hriešnych obyvateľov sveta. Boží ľud splnil svoju úlohu, dostal *neskorý dážď*, *čas odpočínutia* a rozvlaženie od Hospodína, a je pripravený na nastávajúci čas skúšky. Anjeli sa ponáhľajú sem i ta. Zvláštny anjel sa vracia zo zeme s oznamom, že splnil svoje poslanie. Na svet prichádza záverečná skúška a tí, čo zostali verní Božím prikázaniam, dostali *pečať živého Boha*. Vtedy Kristus zavŕši svoju obhajobnú službu v nebeskej svätyni. Zdvihne ruky a mocným hlasom oznámi: *Dokonané je!* Zástupy anjelov zložia svoje koruny, keď Ježiš Kristus slávnostne povie: *Kto pácha nepravosť, nech ju ešte pácha; špinavý nech sa špiní ďalej; spravodlivý nech ďalej koná spravodlivosť a svätý nech sa ďalej posväčuje.* (Zj 22,11) Prípád každého človeka už bude rozhodnutý: buď na život, alebo na smrť. Kristus vykonal službu zmierenia za svoj ľud a vymazal jeho hriechy.“ (*Veľký spor vekov*, str. 441; GC 613.614).
- ⁷⁸ Ellen G. Whiteová napísala: „V roku 1844 náš Veľkňaz vošiel do svätyně svätých a začal predadventný súd. Pred Bohom sú skúmané prípady spravodlivých mŕtvych. Keď sa toto dielo ukončí, bude vyhlásený rozsudok nad živými. Aké vzácne a dôležité sú tieto vážne okamihy! Na rad príde prípad každého z nás. Budeme súdení jednotlivo podľa skutkov, ktoré sme vykonalí v tele. V predobraznej službe, kým veľkňaz dokončil obrad zmierenia vo svätyni svätých v pozemskej svätyni, od ľudu sa žiadalo, aby ponižoval svoje duše pred Bohom a vyznával svoje hriechy, ktoré mali byť odčinené a vymazané. Je azda menej požadované od nás v tomto skutočnom Dni zmierenia, keď sa Kristus v nebeskej svätyni prihovára za svoj ľud a nad každým prípadom je vynesený *konečný a neodvolateľný rozsudok?*“ (*Selected Messages*, bk. 1, 125; dôraz je pridaný).
- ⁷⁹ Detaily o tom, čo znamená byť nesený Svätým Duchom po ukončení času milosti, pozri kapitulu 12 v tejto knihe: „Nesprávne pochopené záležitosti záverečných udalostí: Päť mýtov v adventizme“.
- ⁸⁰ V tomto konkrétnom bode súhlasím s Herbertom E. Douglassom, aj keď inak nesúhlasím s jeho názormi TPG. Pozri strany 159, 354, 385 v jeho knihe *God at Risk*, kde vysvetľuje, čo znamená žiť bez Prostredníka po ukončení času milosti.
- ⁸¹ Pozri E. G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 26: „Boh dovolil svojmu Synovi, aby sa narodil ako bezmocné dieťa podriadené ľudskej krehkosti. Dovolil mu, aby sa stretol s takými nebezpečenstvami života, aké ohrozujú ktoréhokoľvek človeka, a aby viedol zápas, aký vedie každý pozemšťan s *nebezpečenstvom porážky a večného zahynutia.*“ Pozri tiež *ibid.*, 81: „Cenu nášho vykúpenia si nemôžeme plne uvedomiť dotiaľ, kým vykúpení s Vykupiteľom nebudú stáť pred Božím trónom. Len keď sláva večného domova uchváti naše zmysly, pochopíme, že Ježiš to všetko opustil kvôli nám, že z nebeských príbytkov nielen odišiel, ale že pre nás tak šiel nebezpečnou cestou s *rizikom pádu a večného ohrozenia.*“ (dôrazy sú pridané)
- ⁸² Terminológia svätyně a jej typológia nám pomáhajú pochopiť ju. Obet (predstavujúca Ježiša Krista) bola prinesená na oltári na nádvorí ako zmierujúca obeť (poukazuje na Kristovu zmierujúcu smrť). Jej krv kňaz zachytil a potom použil vo svätyni (predstavuje Ježišovu prostrednícku službu) a v Deň zmierenia vo svätyni svätých (predstavuje Kristovu veľkňazskú službu).
- ⁸³ Na objasnenie rôznych aspektov predadventného súdu môžeme použiť rôzne termíny: (1) potvrdzujúci súd: chceme zaviesť tento nový pojem pre tento súd z perspektívy vykúpených, keď Boh pred vesmírom potvrdí alebo uzná vzťah, ktorý sa vytvoril medzi ním a veriacimi počas ich života; (2) zjavujúci (predstavujúci) súd (z Božej perspektívy): Kristus celému vesmíru ukáže, kto sú jeho skutoční nasledovníci, ako aj etickú dynamiku vzťahu medzi

sebou a svojimi vernými deťmi, a odmaskuje antikrista, ktorý sa hrá na Boha a jeho posla spásy; (3) demonštratívny (odhalujúci) súd: Boh predstavi nebeským bytostiam fakty a ukáže im náš postoj k nemu, jeho zákonu, ľuďom, prírode a k hriechu; vysvetlí, kto je, čo robí, a pokiaľ ide o hriech, on je Bohom lásky, pravdy a spravodlivosti; (4) vyšetrojúci súd: anjeli a nebeské bytosti potrebujú tento súd, aby mohli lepšie nazrieť do veľkého sporu vrátane toho, prečo Boh niekoho zachráni, zatiaľ čo iných do neba neprijme.

- ⁸⁴ Ellen G. White, *Counsels for the Church* (Boise, ID: Pacific Press®, 1991), 347, 348.
- ⁸⁵ Pre detailnejšie exegetické a teologické pochopenie predadventného súdu pozri Jiří Moskala, “Toward a Biblical Theology of God’s Judgment,” 152–155; Gerhard F. Hasel, “Divine Judgment,” in Dederen, *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*, 833–846; William H. Shea, *Daniel 7–12: Prophecies of the End Time, The Abundant Life Bible Amplifier* (Nampa, ID: Pacific Press®, 1996), 85–166; Richard M. Davidson, “Meaning of Niqdaq,” 107–119; Edward Heppenstall, *Our High Priest: Jesus Christ in the Heavenly Sanctuary* (Washington, DC: Review and Herald®, 1972), 107–129; Norman Gulley, *Christ Is Coming! A Christ-Centered Approach to Last-Day Events* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1998), 410–437. Je dôležité rozlišovať medzi eschatologickým obdobím všeobecne, ktoré sa začalo prvým príchodom Ježiša Krista, a špecifickým prorockým časom konca, ktorý sa začal v roku 1798 a 1844 podľa historickej školy prorockého výkladu (Dan 7–9). Pre objasnenie tohto prorockého eschatologického obdobia a chronologického aspektu súdu pozri najmä nasledujúce štúdie: William H. Shea, *Selected Studies on Prophetic Interpretation, Daniel and Revelation Committee Series*, vol. 1 (Washington, DC: Review and Herald®, 1982), 67–171; Jacques Doukhan, *Secrets of Daniel: Wisdom and Dreams of a Jewish Prince in Exile* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2000), 100–156; Jacques Doukhan, *Daniel: The Vision of the End* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1987), 11–44, 153; Richard M. Davidson, “In Confirmation of the Sanctuary Message,” *Journal of the Adventist Theological Society* 2, no. 1 (1991): 93–114. Pozri tiež dizertačnú prácu Gerharda Pfan-
dla, *The Time of the End in the Book of Daniel*, Adventist Theological Society Dissertation series, vol. 1 (Berrien Springs, MI: Adventist Theological Society, 1992), 272,314,317.
- ⁸⁶ White, *Early Writings*, 254 (emphasis added). Ellen G. White, “A Vital Connection With Christ,” *Signs of the Times*, July 27,1888,450.
- ⁸⁷ White, *Counsels for the Church*, 348.
- ⁸⁸ Roy E. Gane, *Cult and Character: Purification Offerings, Day of Atonement, and Theodicy* (Winona Lake, IN: Eisenbrauns, 2005), 379,380.
- ⁸⁹ *Ibid.*, 380.
- ⁹⁰ Ellen G. White, “A Vital Connection With Christ,” *Signs of the Times*, July 27,1888,450.
- ⁹¹ Pre ďalšie štúdium pozri Zachmanov vynikajúci článok, v ktorom hovorí o jednote spravodlivosti a lásky a vysvetľuje, že „Boží súd je prejavom Božej lásky“. Randall C. Zachman, “The Unity of Judgment and Love,” *Ex Auditu* 20 (2004): 152.
- ⁹² Walther Zimmerli, *The Fiery Throne: The Prophets and Old Testament Theology*, ed. K. C. Hanson (Minneapolis: Fortress Press, 2003), 106.
- ⁹³ O význame Ježišovej smrti ako zmiernujúcej a zástupne obeti pozri najmä: Raoul Dederen, “Christ’s Atoning Ministry on the Cross,” insert, *Ministry*, January 1976, 3C–30C; Morris, *Glory in the Cross*; Leon Morris, *The Apostolic Preaching of the Cross*, 3rd ed. (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1965); Morris, *The Atonement*; Stott, *The Cross of Christ*; Alister E. McGrath, *The Mystery of the Cross* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1988); H. D. McDonald, *The Atonement of the Death of Christ* (Grand Rapids, MI: Baker, 1985).
- ⁹⁴ Pavol používa tento krátky, ale všetko zahrnujúci pojem „*en Christo* alebo jeho blízky ekvivalent najmenej 163-krát vo svojich listoch“. Alan J. Torrance, “Reclaiming the Continuing

Priesthood of Christ: Implications and Challenges,” in *Christology, Ancient and Modern: Explorations in Constructive Dogmatics*, ed. Oliver D. Crisp and Fred Sanders (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2013), 190.

- ⁹⁵ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobnosť*, str. 333–335 (COL 414–416; dôrazy sú pridané). Zamyslime sa tiež nad nasledujúcimi nesmierne závažnými citátmi: „Základom zbožnosti je láska. Ak niekto čistou nesebeckou láskou nemiluje svojho blížneho, nemôže hovoriť ani o čistej láske k Bohu, aj keby ju akokoľvek vrúcne vyznával. Túto lásku nemožno získať tým, že sa vynasnažíme milovať ľudí; musíme ju mať v srdci. Keď nad naším sebecstvom zvíťazí Kristus, naše srdce sa naplní jeho láskou. Skutočne kresťanskú povahu budeme mať vtedy, keď sa nás zmocní túžba nezištne pomáhať iným a byť im na požehnanie. A keď vo svojom vnútri pocítite nebeské ovzdušie, prejaví sa nám to aj na tvári.“ Ibid., 309.
- „Pravý, láskavý kresťan je najsilnejším dôkazom v prospech biblickej pravdy. Taký človek je Kristovým reprezentantom. Jeho život je najpresvedčivejším dôkazom o moci Božej milosti. Keď Boží ľud vnesie Kristovu spravodlivosť do svojho každodenného života, hriešnici sa obrátia a satan bude porazený.“ Ellen G. Whiteová, “A Call to Greater Consecration,” *Advent Review and Sabbath Herald*, January 14, 1904.
- ⁹⁶ Ellen G. White, *In Heavenly Places* (Washington, DC: Review and Herald®, 1967), 227.

KAPITOLA 11

AKÝ JE STAV POSLEDNEJ GENERÁCIE?

Ranko Stefanović

Táto kapitola sa zaoberá otázkou stavu poslednej generácie Božieho ľudu pred druhým príchodom. Venuje sa trom tvrdeniam, ktoré sa používajú na zdôvodnenie teológie poslednej generácie (TPG): (1) Zjavenie 7 odkazuje na poslednú generáciu ako na vyvolenú skupinu v protiklade k ostatným veriacim; (2) Zjavenie 14,1–5 ukazuje, že posledná generácia dosiahne úroveň mimoriadnej svätosti a morálnej dokonalosti, akú nedosiahla žiadna predošlá generácia a (3) Ellen G. Whiteová vo svojich spisoch hovorí, že posledná generácia dosiahne úplne bezhriešny stav, aby mohla obstáť v čase súženia.

Skôr než sa budeme zaoberať týmito tvrdeniami, urobíme exegetickú analýzu Zjavenia 7 a Zjavenia 14,4.5. Potom preskúmame výroky Ellen G. Whiteovej, ktoré podľa zástancov TPG hovoria o úplne bezhriešnom stave poslednej generácie vykúpených.

Posledná generácia ako 144 000

Zjavenie 7 predstavuje poslednú generáciu spasených ako 144 000 zapečatených (verše 1–8). Ďalej v tejto kapitole čítame o nespočítateľne veľkom zástupe, ktorý stojí pred Božím trónom v bielych rúchach a oslavuje Boha za spasenie (verše 9–17). Aj keď adventisti siedmeho dňa všeobecne súhlasia s tým, že 144 000 sú svätí, ktorí sa dožijú Kristovho druhého príchodu, nezhodujú sa v tom, aký súvis je medzi

144 000 a týmto veľkým zástupom. Tradičný názor bol taký, že kým 144 000 zapečatených predstavuje poslednú generáciu, veľký zástup tvoria vykúpení všetkých vekov.¹ Dnes prevláda medzi adventistami názor, že 144 000 a veľký zástup je tá istá skupina Božieho spaseného ľudu, predstavená z dvoch odlišných pohľadov. Tento druhý názor je predstavený aj v tejto kapitole.

Cieľ Zjavenia 7

Dôležitou vecou na pochopenie otázky 144 000 a veľkého zástupu je umiestnenie Zjavenia 7 v organizačnej štruktúre videní o siedmich pečatiach. Siedma kapitola je súčasťou videnia o šiestej pečati a je samostatnou vsuvkou medzi šiestou a siedmou pečaťou. Scéna šiestej pečate opisuje nebeské znamenia druhého príchodu (Zj 6,12–14), po ktorých nasleduje druhý príchod (verše 15.16). Ján sleduje ľudí rôzneho postavenia a každej spoločenskej vrstvy, ako v panickom strachu utekajú, aby sa skryli pred Božou prítomnosťou. Tento výjav sa končí otázkou: „Kto môže obstáť“ v deň hnevu? (verš 17) Odpoveď dáva siedma kapitola. Tí, čo v tento veľký deň Božieho hnevu obstoja, tvoria skupinu 144 000 zapečatených (pozri verše 1–8). Z toho vyplýva, že Zjavenie 7 sa týka výlučne svätých na konci času, ktorí sa dožijú druhého príchodu. O Božom ľude všeobecne sa hovorí v Zj 20,4–6.

Zapečatenie svätých na konci času (Zj 7,1–3)

Zjavenie 7 sa začína videním o štyroch anjeloch, ktorí stoja „na štyroch uhloch zeme“ (verš 1) a zadržávajú štyri ničivé vetry, aby neškodili zemi, moru ani stromom. Výraz „štyri uhly zeme“ (t. j. štyri svetové strany na kompase) znamená, že ide o scénu globálneho významu.

V Starej zmluve predstavujú vetry deštruktívne sily, pomocou ktorých Boh vykonáva súdy nad bezbožníkmi (Iz 66,15.16; Jer 23,19.20; Oz 13,15). Fúkanie vetra súvisí s Božím hnevom v Zj 6,17. To je ďalší odkaz na to, že sedem posledných rán bude vyliatych na bezbožných tesne pred druhým príchodom (Zjavenie 15 a 16). Hovorí sa o nich ako o vyliatí Božieho hnevu (Zj 15,1; porovnaj Zj 14,10).

Tieto deštruktívne sily sú zadržované, kým Boží ľud nebude zapečatený (Zj 7,3). Hlavný význam „zapečatenia“ v Biblii je „vlastníctvo“. Pavol vysvetľuje, že zmyslom Božieho pečatenia je, že „Pán poznal tých, čo sú jeho“ (2Tim 2,19).² Boh pozná tých, ktorí sú jeho a zapečatí ich Svätým Duchom (2Kor 1,21.22; Ef 1,13.14). Zarmucovaním Svätého Ducha môže človek prísť o svoju pečať (Ef 4,30). V čase konca odlíši Božia pečať na čelách Boží ľud od uctievačov šelmy, ktorí sú na čele a na pravej ruke označení znamením šelmy (porovnaj Zj 13,16.17 so Zj 14,1).³

V čase konca bude pečať aj znamením ochrany. Božia pečať na čelách chráni Boží ľud pred dôsledkami siedmich posledných rán.⁴ V pozadí tejto myšlienky je Ezechielovo videnie o zničení Jeruzalema pred exilom, keď znamenie na čele odlíšilo tých, čo boli Bohu verní, od neverných a modlárov a ako také im bolo ochranou pred blížiacim sa súdom (Ezech 9,1–11). Ako v Ezechielovom videní, tak aj v Zjavení 7 je to pečať, ktorá identifikuje Boží ľud a chráni ho pred eschatologickým vanutím vetrov siedmich posledných rán. Tým dostaneme definitívnu odpoveď na otázku, ktorá bola položená v Zj 7,16 o tom, kto môže obstať v deň veľkého hnevu.

144 000 zapečatených (Zj 7,4–8)

Zapečatenie svätých je napokon dokončené. Ján počuje počet tých, ktorí sú zapečatení – 144 000 z „každého pokolenia synov Izraelových“ (Zj 7,4; Roh). Informácie, ktoré máme, ukazujú, že tento počet zapečatených svätých je skôr symbolický než doslovný.

Predovšetkým, začiatok celej tejto časti je symbolický (verše 1–3): štyri uhly zeme, štyri vetry a ich fúkanie, zem, more a stromy, Božia pečať a zapečätovanie. Opis 144 000 v Zj 14,1–5 je tiež symbolický: nepoškvrnili sa so ženami, lebo sú panici a nasledujú Baránka, kamkoľvek ide. Výrazy ženy, panici a *Baránok* sú symboly. Pretože všetky tieto pojmy sú symbolické, aj počet 144 000 je symbolický.

Po druhé, počet 144 000 dostaneme, keď 12 000 vynásobíme dvanástimi kmeňmi Izraela. Keby bol počet 144 000 doslovný, musia byť doslovné aj kmene. Skutočnosť je však taká, že dvanásť kmeňov Izraela dnes už neexistuje.⁵ Okrem toho, zoznam dvanástich kmeňov v Zjavení 7 nie je

obyčajným zoznamom kmeňov Izraela – Júda je uvedený ako prvý kmeň namiesto Rubena. Kmene Dán a Efraim v zozname nie sú uvedené vôbec, namiesto nich je tam Jozef a Lévi. Najpravdepodobnejší dôvod, prečo sú kmene Dán a Efraim vynechané, je ten, že tieto dva kmene v Starej zmluve odpadli a pridali sa k modlárstvu.⁶ Z toho vyplýva, že 144 000 tvorí pravý a verný Boží ľud (Zj 14,4,5); oni nasledujú Baránka všade, kamkoľvek ide (verš 4). Medzi nimi nie je miesto pre neveru, ktorá charakterizuje kmene Dán a Efraim.

Zoznam pokolení v Zjavení 7 je teda skôr teologický než historický. Dvanásť kmeňov v Zjavení 7 jasne zastupuje Boží ľud ako celok (Jak 1,1). Počet 144 000 znamená úplnosť, kompletnosť Božieho ľudu času konca, ktorý je zapečatený a pripravený prejsť veľkým súžením na konci dejín.

Veľký zástup (Zj 7,9–17)

Po tom, čo Ján počul počet tých, čo boli zapečatení, vidí „veľký zástup, ktorý nikto nemohol spočítať; z každého národa, kmeňa, ľudu a jazyka, stáli pred trónom a pred Baránkom“ (Zj 7,9). Tu sa vynárajú určité otázky: Aký je súvis medzi 144 000 a touto skupinou? Sú to dve odlišné skupiny Božieho ľudu – prvá je posledná generácia svätých a druhá vykúpení zo všetkých vekov? Fakty naznačujú, že 144 000 a veľký zástup sú tou istou skupinou, len inak pomenovanou a predstavenou z iného uhla pohľadu.

Po prvé, súvis medzi 144 000 a veľkým zástupom je definovaný výrazovými prostriedkami „počul som“ a „videl som“, ktoré sa v knihe Zjavenie vyskytujú často. Keď má Ján videnie, často niečo počuje. Keď skutočne vidí to, o čom počuje, zjaví sa mu to iným symbolom. Napríklad v Zj 5,5 počuje, že lev z kmeňa Júdovho zvíťazil; keď sa potom naňho pozrie, vidí namiesto leva baránka (verš 6). Lev i Baránok predstavujú Krista; lev ukazuje, čo Ježiš urobil a baránok ukazuje, ako to urobil. Podobne v Zj 17,1 Ján počuje, že veľká neviestka Babylon sedí na mnohých vodách. Ale keď sa na neviestku pozrie, vidí, že sedí na šarlátovej šelme (verš 3). Rovnaký výskyt dvojice *počutie a videnie* nachádzame aj na iných miestach v Zjavení.⁷

To je tiež prípad v Zjavení 7. Ján len počuje, že počet zapečatených svätých je 144 000 (verš 4), ale ešte ich nevidí, keďže sú roztrúsení v každom

národe, kmeni, ľude a jazyku. Teraz sú pripravení prejsť veľkým súžením. Keď ich skutočne uvidí (Zj 7,9), pripadajú mu ako nespočítateľný zástup, ktorý prichádza z veľkého súženia.⁸ Preto sa zdá, že 144 000 a veľký zástup je tá istá skupina svätých na konci času, ale predstavená z inej perspektívy.

Ďalej, 144 000 je nazvaných ako „služobníci nášho Boha“ (verš 3); veľký zástup je predstavený ako tí, ktorí „slúžia“ Bohu v jeho chráme (verš 15; pozri tiež Zj 22,3).⁹ Okrem toho, Zjavenie 7 ukazuje, že 144 000 i veľký zástup musia v posledných dňoch prejsť veľkým súžením. Aj preto je 144 000 zapečatených skôr, než sú vetry uvoľnené, aby viali. Keď je zapečatenie ukončené, musia prejsť cez súženie vyvolané poslednými siedmimi ranami. Veľký zástup tvoria tí, ktorí prišli z veľkého súženia (pozri Zj 7,14). Nasledujúca tabuľka to potvrdzuje:

Zj 7,9	Zj 7,13–15
Po tomto som pozeral a uvidel som veľký zástup, ktorý nikto nemohol spočítať; z každého národa, kmeňa, ľudu a jazyka stáli <i>pred trónom</i> a pred Baránkom. <i>Oblečení boli do bieleho rúcha</i> , v rukách mali palmové ratolesti... (dôraz je pridaný)	Jeden zo starších prehovoril a povedal mi: Kto sú títo <i>oblečení do bieleho rúcha</i> a odkiaľ prišli?... Nato mi on povedal: To sú tí, čo prichádzajú z veľkého súženia... Preto sú <i>pred Božím trónom</i> ... (dôraz je pridaný)

Keď sa zaoberáme otázkou, aký je súvis medzi 144 000 a veľkým zástupom, musíme pripomenúť, ako sme už povedali, že cieľom Zjavenia 7 je dať odpoveď na otázku, ktorá sa vynorila v Zj 6,17: „Kto môže obstať?“ Kým 144 000 dáva na túto otázku okamžitú odpoveď,¹⁰ ďalšiu odpoveď nachádzame v obraze veľkého zástupu, ktorý Ján vidí stáť pred Božím trónom. Sú to tí, ktorí prišli z veľkého súženia (verše 9.14). Všimnime si, že slovo *stáť* je použité v Zj 6,17 aj v Zj 7,9.¹¹

To všetko svedčí o tom, že veľký zástup nie je protikladom 144 000, ale ďalším opisom 144 000.¹² Veľký zástup aj 144 000 sú tou istou skupinou svätých, ktorí žijú na konci času, len sú inak pomenovaní. Obidve skupiny označujú poslednú generáciu svätých, ktorí prejdú veľkým

súžením vyvolaným siedmimi poslednými ranami a dožijú sa druhého príchodu.

Bojujúca a víťazná cirkev

Vynára sa ďalšia otázka: Prečo je cirkev na konci času predstavená dvomi rôznymi symbolmi a menami? Odpoveď znie, že 144 000 a veľký zástup predstavujú cirkev na konci času z odlišných historických pohľadov.

V Zjavení 7 predstavuje 144 000 ľudí v čase konca *na zemi*. Sú zapečatení a pripravení prejsť veľkým súžením vyvolaným siedmimi poslednými ranami. Číslo 144 000 je výsledkom 12 x 12 x 1000. Číslo dvanásť je symbol cirkvi.¹³ 144 000 znamená úplnosť, kompletnosť Božieho ľudu v čase konca. V Starej zmluve číslo 1000 (hebrejsky *elef*) je základnou vojenskou jednotkou starovekej izraelskej armády. Zdá sa, že opis svätých na konci času je vytvorený podľa vzoru starovekého Izraela idúceho do boja.¹⁴ V tom prípade by 144 000 predstavovalo cirkev bojujúcu, symbolicky zorganizovanú do 144 vojenských jednotiek po tisíc.¹⁵ Na zemi sú pripravení zapojiť sa do posledného boja proti satanskej armáde – ktorej počet je 200 miliónov (Zj 9,16).¹⁶ V Zj 17,14 sú označení ako „povolání, vyvolení a verní“, ktorí sa v poslednom boji v dejinách tejto zeme pridali na stranu Krista Baránka.

Ale Ján ich v 7. kapitole takto nevidí; len počuje, že ich počet je 144 000. Pri oznámení počtu zapečatených sa rozpúta ničivá sila vetrov a na búriace sa ľudstvo je vyliatych sedem posledných rán. V tomto okamihu vstupuje 144 000 zapečatených do veľkého súženia vyvolaného siedmimi poslednými ranami. Ale o tomto veľkom súžení vyvolanom siedmimi poslednými ranami Zjavenie 7 nič nehovorí. Čítame o ňom až v Zjavení 16. To je dôvod, prečo v siedmej kapitole nie je žiadny ďalší obraz 144 000, ako vstupujú do veľkého súženia.

Keď ich Ján skutočne vidí vo videní, vidí ich ako veľký zástup na nebi, ktorý prišiel zo súženia vyvolaného siedmimi poslednými ranami (Zj 7,14). Boj sa skončil. Teraz sú cirkvou víťaznou. Už nie sú zorganizovaní vo vojenskej divízii. Vyzerajú ako veľký nespočítateľný zástup, ani nie tak pre ich nesmierne veľký počet, ale preto, že sú opakom spočítateľných

144 000.¹⁷ Ako takí stoja pred Božím trónom, oslavujú veľké víťazstvo a pripravujú sa na veľkú odmenu.

Predbežný (prvý) záver

Zjavenie 7 nehovorí o dvoch odlišných skupinách vykúpených – o 144 000, ktorí sa dožijú druhého príchodu, a o veľkom zástupe, ktorý tvoria vykúpení všetkých vekov. V kontexte celkového cieľa Zjavenia 7, v organizačnej štruktúre videnia siedmich pečatí, sa siedma kapitola ne-sústreďuje na Boží ľud všetkých vekov, ale výlučne na poslednú generáciu, ktorá prejde veľkým súžením vyvolaným siedmimi poslednými ranami. To znamená, že 144 000 a veľký zástup sú tou istou skupinou svätých, len inak pomenovanou.

Z toho vyplýva, že Zjavenie 7 nehovorí, že 144 000 tvorí vybraná skupina ľudí žijúcich na konci času, ktorá je oddelená od väčšej skupiny, navyše so zvláštnymi výsadami, ktoré budú neprístupné ostatným verným. Zapečatený bude celý Boží ľud žijúci pred druhým príchodom, ktorý sa rozhodne byť verný, nie iba malý vybraný počet. V Božom kráľovstve nie sú žiadne klany ani spoločenské triedy; pred Božím trónom sú všetci vykúpení oblečení v bielom rúchu, ktoré dostali od Krista (pozri Zj 19,8). Odev poslednej generácie je „vybielený v Baránkovej krvi“ (Zj 7,14). Ich spasenie je výsledkom Kristovho veľkého víťazstva, ktoré dosiahol na kríži; nezakladá sa na ich vlastnej svätosti a skutkoch (verš 10). Toto víťazstvo je výsadou všetkých spasených v Božom lude, nielen poslednej generácie.¹⁸ Vďaka Kristovej krvi sú si pred Bohom rovní všetci vykúpení bez rozdielu.

Charakteristika 144 000

Ako sme povedali, Zj 7,1–8 predstavuje 144 000 ako cirkev, ktorá bojuje na zemi a je pripravená podstúpiť veľké súženie vyvolané siedmimi poslednými ranami. Verše 9–17 predstavujú 144 000 ako cirkev víťaznú v nebesiach po tom, čo prišli z onoho veľkého súženia. V Zj 14,1–5 nachádzame detailnejší opis tejto skupiny. Je predstavená ako víťazná cirkev, ktorá stojí s Baránkom na vrchu Sion a na svojich čelách má napísané Božie meno. Prorok Izaiáš vidí Božích vykúpených, ako sa za spevu

radostných piesní vracajú na vrch Sion (Iz 35,10; 51,11). To je ďalší náznak, že 144 000 tvorí veľký zástup svätých, ktorí v Zj 7,9–17 stoja pred Božím trónom.

Nová pieseň, ktorú ich Ján počuje spievať, súvisí s volaním veľkého zástupu: „Spása nášmu Bohu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi.“ (Zj 7,10) Toto tiež poukazuje na spasených svätých, ktorí stoja na sklenenom mori; zvíťazili nad šelmou a jej obrazom a teraz spievajú pieseň Mojžišovu a Baránkovu (Zj 15,1–4). Volanie veľkého zástupu (Zjavenie 7), nová pieseň víťazných 144 000 (Zjavenie 14) a pieseň Mojžišova a Baránkova od víťazných svätých (Zjavenie 15) sú bezpochyby tri pohľady na tú istú pieseň spievanú Bohu za to, že v poslednej kríze zachránil svoj ľud. Podobne oslavovali Izraeliti Boha za záchranu pred Egypťanmi počas exodu (2. Mojžišova 15). Ľudia zo 144 000 budú žiť v mimoriadnom období dejín tohto sveta. Ich vernosť bude otestovaná zvláštnym spôsobom. Napriek tomu zostanú Bohu neochvejne verní. Nič v ich piesni nesvedčí o tom, že ich spasenie alebo ich víťazstvo nad šelmou je výsledkom ich zásluh a úspechov. Víťazstvo im dal Boh. Nová pieseň vyjadruje ich skúsenosť s tým, čo Boh pre nich urobil.

Zj 14,4.5 poskytuje trojnásobný opis ich charakteristiky; hovorí o tom, kto sú a akí sú: (1) nepoškrnili sa so ženami; (2) boli vykúpení spomedzi ľudí ako prvotina Bohu a (3) nenašla sa u nich nijaká lož, pretože sú bez poškrvny. Teraz sa bližšie pozrieme na každú z týchto charakteristík.

Nepoškrnili sa so ženami. Skupina 144 000 je najprv predstavená ako tí, „čo sa nepoškrnili so ženami, lebo sú panici“ (Zj 14,4).¹⁹ Vzhľadom na symbolický jazyk knihy Zjavenie aj toto poškrvnenie so ženami musíme chápať symbolicky. Inak by sa zdalo, že medzi 144 000 môžu patriť len tí, ktorí nikdy nemali sexuálny styk. Symbol „ženy“ sa v Biblii zvyčajne používa pre cirkev, už či vernú alebo odpadlickú.²⁰ Do Korintu Pavol napísal: „Veď horlím za vás Božou horlivosťou a zasnúbil som vás jednému mužovi, aby som vás odovzdal Kristovi ako čistú pannu.“ (2Kor 11,2) Zjavenie hovorí o neviestke Babylon a jej dcérach – odpadlických cirkvách, ktoré zvädzajú vládnuce svetové mocnosti k tomu, aby s nimi mali nedovolený, nezákonný vzťah (Zj 17,1–5; 18,3.9).

Grécke slovo *molynó* (poškvrniť, zašpiniť) sa v celej Novej zmluve vyskytuje len trikrát, a to v obraznom zmysle v súvislosti s morálnym poškvrnením. V 1Kor 8,7 Pavol hovorí o poškvrnenom svedomí. V Zj 3,4 čítame o malom počte veriacich v Sardách, ktorí si nepoškvrnili šaty nečistotou pohanského prostredia. To je nepochybne význam slova *poškvrniť*, aký má v súvislosti so 144 000.

Obraz 144 000 ako ľudí, ktorí sa v poslednej kríze nepoškvrnili so ženami, odzrkadľuje starozmluvnú prax izraelských vojakov, od ktorých sa pred odchodom do boja požadovalo, aby sa zachovali rituálne čisti tým, že nemali sexuálny styk so ženami (5Moj 23,9–11; 1Sam 21,4.5).²¹

Táto staroveká obradná prax tvorí nepochybne pozadie obrazu 144 000 ako bojujúcej cirkvi, ktorá sa v konečnom boji proti satanovej armáde pridala na Kristovu stranu (porovnaj Zj 17,14; 19,14). Ako takí sa duchovne nepoškvrnili s Babylonom a jej dcérami, o ktorých je napísané, že s ňou smilnili všetky národy zeme (Zj 14,8; 17,2; 18,3). „Tí nasledujú Baránka, kamkoľvek ide.“ (Zj 14,4) V tomto zmysle musíme chápať aj ich označenie ako „panicov“. V Zj 17,14 sú charakterizovaní ako „vyvolení a verní“. Zachovali si duchovnú čistotu a v poslednom boji zostali zdržanliví a nechvejne verní Kristovi.²²

Boli vykúpení spomedzi ľudí ako prvotina Bohu. Ďalšou charakteristickou vlastnosťou 144 000 je, že to sú tí, ktorí „boli vykúpení spomedzi ľudí ako prvotina Bohu a Baránkovi“ (Zj 14,4). Grécke slovo *agorazó* (kúpiť) sa v Novej zmluve používa obrazne na opis toho, čo urobil Kristus (1Kor 6,20; 7,23; Zj 5,9). V starovekom Izraeli boli najlepšie prvotiny pri žatve odložené pre Boha. Zvyšnú úrodu mohli Izraeliti použiť pre seba (2Moj 34,26).

V Biblii sa výraz *prvotiny* používa metaforicky pre Boží ľud ako celok, na rozdiel od ostatných ľudí vo svete. Jeremiáš hovorí o celom Izraeli ako o vykúpených z Egypta: „Izrael bol svätým Hospodinovi, prvotinou jeho úrody.“ (Jer 2,3) Podobne aj Jakub hovorí o všetkých vykúpených kresťanoch ako o „prvotine jeho stvorenia“ (Jak 1,18). Všimnite si, že tento výraz sa vždy vzťahuje na Boží ľud ako celok, nikdy nie na malú skupinu oddelenú od väčšieho celku.

Môžeme teda povedať, že 144 000 sú prvotinou, *aparché*, nie ako oddelení od ostatných veriacich, ale v tom zmysle, že boli vykúpení Kristovou krvou, a tým oddelení od ostatných ľudí na tomto svete („boli vykúpení spomedzi ľudí“ [Zj 14,4]). Kým ľudia vo svete, ktorí nadržiavali šelme a prijali znak šelmy, sú postavení pred súd (porovnaj verše 17–20), zapečatení svätí sú – ako prvotina – oddelení pre Boha a zapečatení Božím menom. V Zj 14,14–16 budú oddelení od ľudí celkovo ako obilie pri žatve. Nevzťahuje sa to na nejakú oddelenú skupinu, ale na všetkých zapečatených veriacich v čase konca.

Sú bez poškrvny. Poslednou vlastnosťou 144 000 je, že „v ich ústach sa nenašla lož; sú bez poškrvny“ (verš 5). To je ozvenou Sofoniášovho proctva: „Zvyšok Izraela sa nebude dopúšťať neprávosti, ani hovoriť lož; v ich ústach nebude lsti.“ (Sof 3,13)

„Lož“, *pseudos*, o ktorej sa tu hovorí, je viac než len obyčajné klamstvo. Je to opak pravdy, *alétheia*. Je to luhanie mocnosti antikrista – podvod s cieľom oklamať ľudí na svete (Zj 13,14; 16,13.14; 19,20). V preklade prof. Roháčka je použité slovo „lest“. Takáto lstivá lož alebo podvod sa u 144 000 nenachádza (porovnaj Zj 21,27; 22,15), pretože odmietli mať účasť na podvodoch v čase konca.

Grécky výraz, preložený v Septuaginte (LXX) ako „bezúhonný“ alebo „bez poškrvny“ (grécky *amómos*), je prekladom hebrejského slova *tamim*, ktoré je v Starej zmluve typickým kultickým výrazom vyjadrujúcim bezchybný stav obetného zvieraťa (porovnaj 4Moj 6,14, LXX). Nová zmluva správne používa slovo *bezúhonný* (*amómos*) na Krista, keď žil na zemi (Heb 9,14; 1Pet 1,19; SEKP: *nepoškrvnený*; Roh.: *bezvadný*).

V celej Biblii sa slová *bezchybný* a *bezúhonný* vzťahujú na ľudí, ktorí sú verní a odovzdaní Bohu. V gréckom preklade Starej zmluvy (LXX) je slovo *amómos* použité pre Abraháma (1Moj 17,1) a Jóba (Jób 1,1). V Novej zmluve sa tento výraz aplikuje na život kresťanov, ktorí majú byť svätí a bez poškrvny pred Bohom. Veriacich si Boh vyvolil „ešte pred založením sveta...“, aby „boli pred ním svätí a nepoškrvnení v láske“ (Ef 1,4). Toto slovo opisuje predovšetkým stav cirkvi pred druhým príchodom (Ef 5,27; Fil 2,15; Kol 1,22; Júda 24). Pavol želá Tesaloničanom, aby boli zachovaní bezúhonní

(1Tes 5,23). Peter napísal: „Preto milovaní, keďže očakávate takéto veci, usilujte sa, aby vás Pán našiel nepoškvrnených a bezúhonných, v pokoji.“ (2Pet 3,14) Všetky tieto texty ukazujú, že bezúhonnosť nie je výlučná vlastnosť poslednej generácie svätých, pretože všetky tieto napomenutia sú adresované aj pôvodným adresátom týchto listov pred dvomi tisícami rokov, nielen tým, ktorí budú žiť v čase pred druhým príchodom.

Z toho vyplýva, že bezúhonnosť 144 000 neznamena úplnú, bezhriešnu dokonalosť, ale skôr vernosť a úplnú odovzdanosť Kristovi. Byť bezúhonný znamená chodiť s Bohom ako Abrahám a Jób. Títo ľudia boli bezúhonní, ale nie bezhriešni.²³ V záverečných dňoch dejín tohto sveta, keď sa väčšina ľudí zriekne svojej vernosti Bohu a pridá sa k satanskej trojici, 144 000 bude odzrkadľovať Kristov charakter. To znamená, že budú opakom tých, čo si zatvrdili srdcia v hriechu a nevere a dobrovoľne a vedome si zvolili podvod a prijali znamenie šelmy. V tých dňoch bude 144 000 odzrkadľovať skutočný charakter Ježiša Krista. Vyprali svoje rúcha a vybielili ich v krvi Baránkovej a ako takí stoja pred Bohom „nepoškvrnení a bezúhonní“ (2Pet 3,14).

Druhý záver

Pri opise 144 000 zapečatených svätých Zj 14,1–5 potvrdzuje, čo naznačuje Zjavenie 7. V Božom kráľovstve nebudú dve rôzne skupiny spasených – posledná generácia, ktorá by bola bezhriešna a ako taká sa bude v Božom kráľovstve tešiť zo zvláštnych privilégií – a ostatní spasení, ktorí nedosiahnu takýto bezhriešny stav. Zjavenie, podobne ako celá Biblia, nehovorí, že Boh určil pre poslednú generáciu vyšší štandard spravodlivosti a poslušnosti než pre verných pred nimi. Boh požaduje od poslednej generácie to isté, čo požadoval od všetkých predošlých generácií – žiť svätým životom a pripravovať sa na Kristov návrat.²⁴ Jeho podmienky pre spasenie sa nikdy nezmenili.

Posledná generácia nie je skupinou „super svätých“, ktorí dosiahli takú úroveň svätosti, akú nedosiahli ostatní Boží ľudia.²⁵ Je pravda, že ich vernosť a poslušnosť bude preverená mimoriadnym spôsobom. Svoje víťazstvo však dosiahnu na rovnakom základe ako vykúpení všetkých vekov.

Spasenie je výsledkom Božej zachraňujúcej milosti, nie našej svätosti a našich skutkov. „Veď ste spasení milosťou skrze vieru. A to nie je z vás, je to Boží dar. Nie zo skutkov, aby sa nikto nevystatoval.“ (Ef 2,8.9) Jediná nádej Božieho ľudu, a zvlášť poslednej generácie, je v Kristovej milosti. Vďaka Kristovej milosti získa Boží ľud úplné víťazstvo nad hriechom a ocitne sa vo večnom domove.

Ellen G. Whiteová o stave poslednej generácie

Zástancovia teológie poslednej generácie tvrdia, že Ellen G. Whiteová vo svojich spisoch vyhlasuje, že posledná generácia dosiahne bezhriešnu dokonalosť, aby dokázala obstáť v súžení v čase poslednej krízy. Upozorňujú najmä na dva citáty z knihy *Velký spor vekov*, kde sa hovorí, že v čase súženia bude musieť Boží ľud obstáť bez prostredníka. Pre zástancov bezhriešnej dokonalosti je výrok, že Boží ľud bude musieť v poslednom súžení obstáť bez Prostredníka či Obhajcu, „jedným z ich oporných bodov“.²⁶

Aby sme zistili, či naozaj hovorí o bezhriešnom stave poslednej generácie tesne pred druhým príchodom, pozrieme sa na tieto dva výroky, preskúmame ich v ich literárnom kontexte a porovnáme s ďalšími výroky E. G. Whiteovej o stave poslednej generácie.

Prejsť cez čas súženia bez prostredníka. Prvý z dvoch spomínaných citátov sa nachádza v 24. kapitole knihy *Velký spor vekov*, ktorá má názov „Nebeský zástanca“. V nej Ellen G. Whiteová opisuje predadventný súd v nebeskej svätyni pred druhým príchodom. Celá kapitola hovorí o veľkom sklamaní milleritov v roku 1844. Aj keď milleriti čakali, že príde Kristus, zrejme „dosiaľ neboli pripravení, aby sa stretli s Pánom. Bolo ich treba na to pripraviť.“²⁷ Potom upozorňuje: „Keď sa Kristus prestane prihovárať v nebeskom svätostánku, ľudia budú musieť stáť pred tvárou svätého Boha bez zástancu. Ich rúcho musí byť bez poškvرنy, ich povaha musí byť Kristovou krvou očistená od hriechu. Len Božia milosť môže ich vytrvalé úsilie v boji so zlom doviest k víťaznému cieľu.“²⁸

V čase očisťovania svätyně bude stále možné dosiahnuť odpustenie. „Zatiaľ čo v nebi prebieha vyšetrojúci súd a vyznané hriechy sú zo svätyně odstraňované, Boží ľud sa ich musí na zemi dôkladne zbaviť.“²⁹ Keď sa táto

príprava skončí, Boží ľud bude pripravený na Kristov príchod. Ukončenie času milosti bude znamenať koniec predadventného súdu. O údele všetkých bude rozhodnuté.

Ellen G. Whiteová v tejto kapitole ďalej vysvetľuje Kristovu veľkňazskú službu vo svätyni svätých v nebeskom svätostánku a ako to prví adventisti postupne začali chápať. „Aj keď to adventní veriaci spočiatku nechápali, objasnilo sa im to neskôr, keď pochopili tie biblické výroky, ktoré hovoria o ich skutočnom poslaní.“³⁰

Celkovým zámerom tejto kapitoly je vysvetliť, v čom sa milleriti mýlili vo svojom chápaní toho, čo sa 22. októbra 1844 skutočne stalo. Nič v tejto kapitole nesvedčí o tom, že by Ellen G. Whiteová učila, že pred ukončením času milosti Boží ľud dosiahne stav bezhriešnej dokonalosti. To, čo sa snažila ukázať, bolo, že posledná generácia potrebuje prostredníka, kým sa čas milosti neskončí.³¹ Ale po ukončení času milosti je bez Obhajcu, pretože o všetkých prípadoch je už rozhodnuté, takže hriešnik „už nebude môcť prejsť na druhú stranu“.³²

Ten druhý výrok o tom, že „ľudia budú bez Prostredníka alebo Obhajcu,“ nachádzame v 39. kapitole, ktorá má názov „Doba súženia“. Tento výrok sa nachádza v kontexte jej poznámok k Dan 12,1, kde sa hovorí, že v čase posledného súženia povstane Michael. Keď sa ukončí zvestovanie evanjelia, „Kristus završí svoju obhajobnú službu v nebeskej svätyni“.³³ „Prípád každého človeka už bude rozhodnutý: buď na život, alebo na smrť. Kristus vykonal službu zmierenia za svoj ľud a vymazal jeho hriechy. Doplnil sa počet obyvateľov jeho kráľovstva.“³⁴ V tomto kontexte nasleduje jej výrok:

„Keď Obhajca vyjde z nebeskej svätyně, obyvateľov zeme zahalí tma. V tom čase budú musieť veriaci žiť pred svätým Bohom bez Obhajcu. Moc, ktorá dosiaľ tlmila zlovoľníkov, prestane pôsobiť a satan bude mať neobmedzenú nadvládu nad zatvrdilými ľuďmi. ... Bezbožní ľudia prekročili hranicu Božej milosti. Boží Duch, ktorému svojhlavo vzdorovali, ich teraz opustil. Pánova milosť ich [nespravodlivých] už nebude obhajovať a zostanú napospas satanovi, ktorý potom zavlečie obyvateľov sveta do záverečnej doby súženia. Keď Boží anjeli prestanú zadržiavať rozbúrené ľudské vášne, tie náhle prepuknú v plnej sile.“³⁵

Po ukončení času milosti nastáva v skúsenosti Božieho ľudu zmena: „Vtedy nastane pre Boží ľud čas úzkosti a utrpenia, čo prorok Jeremiáš označil za čas Jákobovho súženia.“³⁶

V celom opise nenachádzame nič, čo by naznačovalo stav úplnej bezhriešnosti Božieho ľudu po ukončení času milosti. Výrok „veriaci budú musieť žiť pred svätým Bohom bez Obhajcu,“ je uvedený v kontexte času súženia, ktorý sa bude vyznačovať intenzívnym démonským pôsobením, keďže satan a jeho anjeli podnecujú svet proti Božiemu vernému ľudu.³⁷ V tomto nebezpečnom čase bude musieť Boží ľud „žiť pred svätým Bohom bez Obhajcu“, čo znamená, že budú musieť dôverovať Bohu a že Jeho prítomnosť bude s nimi. Možno ste si všimli, že Ellen G. Whiteová nikde nenaznačuje, že tento čas budú musieť prežiť bez svojho Spasiteľa.

Stav poslednej generácie. Učí Ellen G. Whiteová vo svojich spisoch, že posledná generácia svätých dosiahla pred ukončením času milosti stav bezhriešnej dokonalosti? Vo svojich spisoch opakovane nalieha na adventistov, aby sa pripravili na druhý príchod. Musia zvíťaziť nad každým pestovaným a vedomým hriechom. Učila, že Boh od svojho ľudu nečaká nič menej než dokonalosť charakteru. Túto charakterovú dokonalosť často opisovala ako úplné odzrkadľovanie Kristovho charakteru v jeho ľudskej prirodzenosti. Vo svojich prvých spisoch hovorí: „Tí, ktorí dostanú pečať živého Boha a v dobe súženia sú pod ochranou, musia úplne odrážať Ježišov obraz.“³⁸ V roku 1911 hovorí niečo podobné: „Teraz, keď náš Velkňaz koná za nás službu zmierenia, musíme sa usilovať o dokonalosť v Kristovi. Náš Spasiteľ sa ani myšlienkou neoddal pokušeniu. ...Tak to má byť aj pri tých, čo chcú obstáť v čase súženia.“³⁹

Napísala tiež: „Pán požaduje od svojej vykúpenej rodiny dokonalosť. Očakáva od nás dokonalosť, akú ukázal Kristus ako človek.“⁴⁰ Na inom mieste píše: „Mocou Svätého Ducha má charakter zjavovať dokonalý mravný obraz Boha. Máme sa úplne premeniť na Kristovu podobu.“⁴¹ Alebo: „Ideálom kresťanskej povahy je podobnosť Kristovi. Ako bol Syn človeka dokonalý vo svojom živote, podobne dokonalí majú byť aj jeho nasledovníci vo svojom živote. ...Jeho povaha má byť našou.“⁴²

Boh prijme len tých, ktorí majú vysoký cieľ. Každý človek je povinný urobiť maximum. Od všetkých sa požaduje morálna dokonalosť. Nikdy by sme nemali znížiť štandard spravodlivosti, aby sme vyhovelí zdedeným alebo vypestovaným sklonom k hriechu. Potrebujeme pochopiť, že nedokonalosť charakteru je hriech.

Musíme si položiť otázku: Keď Ellen G. Whiteová naliehala na Boží ľud, aby sa usiloval o dokonalosť charakteru, mala na mysli stav úplnej bezhriechnosti? Dôležitým princípom pri čítaní jej spisov je vyložiť zdanlivo nejasné výroky vo svetle jasných a zrozumiteľných výrokov. V snahe nájsť odpoveď na túto otázku, zamyslime sa nad dvomi spôsobmi, ako Ellen G. Whiteová opisuje stav poslednej generácie po ukončení času milosti.

Čas *Jákovovho* súženia. V spomínanej kapitole „Doba súženia“ v knihe *Veľký spor vekov* Ellen G. Whiteová opisuje skúsenosť Božieho ľudu v čase po ukončení doby milosti. Toto obdobie nazýva „čas Jákovovho súženia“. Tento výraz prevzala z Jer 30,7.⁴³ Ich skúsenosť prirovnáva k Jákovovej skúsenosti, ktorú prežil v noci pred stretnutím s bratom Ézavom. Ako satan obrátil Ézava proti Jákovovi, tak v poslednej kríze navedie bezbožných proti Božiemu ľudu, aby ho zničili.⁴⁴ Ako obvinil pred Bohom Jákoba pre jeho hriechy, tak upriami svoje obvinenia aj proti nim. Satan „podrobne pozná hriechy, ku ktorým ich zvedol a predkladá ich Bohu v tom najnepriaznivejšom svetle. ...Tvrdí, že Boh pre svoju spravodlivosť im nemôže hriechy odpustiť a pritom jeho i zvedených anjelov zahubiť.“⁴⁵

Keď satan obviňuje Boží ľud, ich dôvera v Boha je naozaj skúšaná. „Jasne si uvedomujú svoju slabosť a nehodnosť. Satan sa snaží upriamiť ich myšlienky na beznádejnosť ich prípadu a na nemožnosť zbaviť sa hriechnej nečistoty.“⁴⁶ Kým sú obklopení nepriateľmi, ktorí sa snažia zničiť ich, pre-máha ich strach, „či vyznali všetky hriechy“.⁴⁷

Teraz prichádza dôležitý výrok Ellen G. Whiteovej, ktorý popiera tvrdenie, že učí, že posledná generácia bude mať v čase súženia bezhriechny stav. Čas Jákovovho súženia opisuje ako čistenie v „ohnivej peci“, kde bude Boží ľud prečistený, ako sa v ohni čistí zlato. Z čoho je očisťovaný Boží ľud? Ellen G. Whiteová vysvetľuje: „Láska, ktorú Pán prejavuje svojim verným v čase najťažšej skúšky, je práve taká silná a úprimná, ako jeho

láska prejavovaná vtedy, keď sa im darí najlepšie. Musia však prejsť ohnivou pecou súženia, aby boli zbavení všetkého svetského pokušenia a aby sa v nich mohol dokonale zrkadliť obraz Ježiša Krista.⁴⁸ Tu Ellen G. Whiteová jasne hovorí, že Boží ľud nebude v čase súženia odzrkadľovať Kristov obraz absolútne a dokonale. Dôvod, prečo Boh dovolí, aby sa spasení ocitli v ohnivej peci, je „aby boli zbavení všetkého svetského pokušenia a aby sa v nich mohol dokonale zrkadliť obraz Ježiša Krista“. Z toho vyplýva, že dokonca aj po ukončení času milosti bude v Božom ľuďe stále pretrvávajúť určitá svetskosť, pozemskosť, ktorej sa potrebujú zbaviť. Až keď bude táto pozemskosť odstránená, budú dokonale odzrkadľovať Kristov obraz.

Zachariášovo videnie o Jozuovi a anjelovi. To, že Ellen G. Whiteová nezastávala myšlienku bezhriechnej dokonalosti poslednej generácie v čase poslednej krízy, je zrejmé aj z kapitoly „Jozua a anjel“ v piatom zväzku *Svedectiev pre cirkev*. Keď opíše Zachariášovo videnie o Jozuovi (Zachariáš 3), vyhlási: „Zachariášovo videnie o Jozuovi a anjelovi sa zvlášť hodí na skúsenosť Božieho ľudu v závere veľkého Dňa zmierenia.“⁴⁹ Potom opisuje stav Božieho ľudu, keď po ukončení času milosti prechádza súžením poslednej krízy:

„Ako Jozua prosil pred anjelom, tak bude ostatok cirkvi so zlomeným srdcom a s pevnou vierou prosiť o odpustenie a vyslobodenie prostredníctvom Ježiša, svojho Obhajcu. *Plne si uvedomujú hriechnosť svojho života, vidia svoju slabosť a nehodnosť. Pri pohľade na seba sa ich zmocňuje zúfalstvo.* Pokušiteľ stojí vedľa nich a chce na nich žalovať, ako stál vedľa Jozuu, aby mu odporoval. *Poukazuje na ich špinavý odev a na ich charakterové nedostatky. Hovorí o ich slabosti a nerozumnosti, pripomína ich hriech nevďačnosti, i to, že sa nepodobajú Kristovi, čím zneuctujú svojho Vykupiteľa.* Snaží sa vystrašiť ich myšlienkou, že ich prípad je beznádejný, že *ich špina sa nedá odstrániť.* Dúfa, že tým zničí ich vieru a oni podľahnú svojim pokušeniam, prestanú byť verní Bohu a prijmú znak šelmy.“⁵⁰

Vidíme tu, ako vysvetľuje Ellen G. Whiteová, že aj po ukončení času milosti je posledná generácia pokorná. Naplno si uvedomujú svoju hriechnosť i to, že potrebujú Kristove zásluhy. Potom hovorí to isté, čo povedala v súvislosti s Jákobovým súžením: „Všetko, čo je v nich pozemské, musí

byť odstránené, aby mohol zažiť Kristov charakter. Nevera musí byť prekonaná. Majú posilňovať vieru, nádej a trpezlivosť.⁵¹ Ale to pozemské bolo napravené. Boli zapečatení. Ich spasenie je isté.

„Keď sa Boží ľud pokorí pred Bohom a *prosí o čisté srdce, zaznie príkaz: ‚Vyzlečte mu špinavý odev!‘* Počuje povzbudzujúce slová: ‚Pozri, sňal som z teba tvoju vinu, aby som ťa obliekol do slávnostného rúcha.‘ Pokúšané, skúšané, a predsa verné Božie deti si môžu obliecť nepoškvrnené rúcho Kristovej spravodlivosti. Opovrhovaný ostatok si môže obliecť slávnostný odev, ktorý už nikdy nebude poškvrnený skazenosťou tohto sveta. ...Ich hriechy sú prenesené na pôvodcu hriechu. *Ostatku nie sú len odpustené hriechy a nie je len prijatý, ale aj poctený. ...To sú tí, čo stoja spolu s Baránkom na vrchu Sion a majú Otcovo meno napísané na svojich čelách. Spievajú novú pieseň pred trónom, ktorú sa nemôže naučiť nikto, len tých 144 000, ktorí boli vykúpení zo zeme.*“⁵²

Keby posledná generácia dosiahla stav úplnej bezhriešnosti pred ukončením času milosti, prečo potom podľa uvedeného citátu „prosia o čisté srdce“? Ellen G. Whiteová jasne hovorí, že po skončení času milosti stále pretrvávajú určitá „pozemskosť“ – nedostatky a chyby –, ktoré musia byť odstránené, aby mohli dokonale odzrkadľovať Kristov charakter. Jej slová, že svätí majú budovať a posilňovať svoju „vieru, nádej a trpezlivosť“, svedčia o tom, že tieto vlastnosti sú aj po ukončení času milosti stále v procese rozvoja. Tú istú situáciu vidíme, keď hovorí, že ako odpoveď na prosbu spasených je im ich „špinavý odev“ vyzlečený a môžu si obliecť „nepoškvrnené rúcho Kristovej spravodlivosti“, „ktoré už nikdy nebude pošpinené skazenosťou tohto sveta“. Ako takým im Boh úplne „odpustil a prijal“ ich. To všetko sa stane po ukončení času milosti.

Konečný záver

Dôkladnejší pohľad na výroky Ellen G. Whiteovej o stave poslednej generácie ukazuje, že aj keď učí, že Boží ľud bude musieť stať dokonalý pred Bohom pri druhom príchode, nikde nehovorí, že Boží ľud dosiahne výnimočný stav úplnej dokonalosti pred ukončením času milosti a že po ukončení času milosti už nebudú mať hriech v žiadnej forme ani po-

dobe, a preto nebudú potrebovať Kristovu zmierujúcu milosť. Naopak, stále tvrdí, že bezhriešnosť je v tomto živote nedosiahnuteľná. Boží ľud nikdy nedosiahne bezhriešny stav, kým je v tomto tele: „Kým bude vládnuť satan, budeme musieť potláčať seba a prekonávať súženie. Neexistuje miesto ani bod, ku ktorému by sme mohli dospieť a povedať, že sme ho už v plnosti dosiahli.“⁵³ V roku 1888 povedala: „Nemôžeme povedať: ‚Som bezhriešny,‘ kým toto skazené telo Boh nezmení a nepretvorí do podoby svojho slávneho tela. Ak sa však neprestajne snažíme nasledovať Ježiša, požehnanou nádejou je, že sa raz postavíme pred Boží trón bez poškvرنy, vrásky alebo čohokoľvek podobného – dokonali v Kristovi, oblečení do jeho spravodlivosti a dokonalosti.“⁵⁴

O sedem rokov neskôr napísala podobný výrok: „Keď sa skončí boj života, keď zložíme výzbroj k Ježišovým nohám, keď sú Boží svätí oslávení, potom a až potom bude bezpečné tvrdiť, že sme spasení a bezhriešni.“⁵⁵

Aj keď vo svojich spisoch Ellen G. Whiteová stále vyzýva Boží ľud na dokonalý charakter, vo svojich dvoch pomerne obširných výrokoch o stave verných po ukončení času milosti jasne vysvetľuje, že verní budú musieť prejsť „ohnivou pecou“ času súženia, aby boli prečistení ako zlato v ohni, pretože ich pretrvávajúca „pozemskosť musí byť odstránená, aby mohli dokonale odzrkadľovať Kristov obraz“. Ako Jáкова, ktorý sa mal stretnúť so svojím bratom Ězavom, tak v čase súženia sa satan snaží vystrašiť Boží ľud. Hovorí im, že „ich špina sa nedá odstrániť“. Ellen G. Whiteová prirovnáva ich situáciu k situácii veľkňaza Jozuu u Zachariáša 3 a hovorí, že si „naplno uvedomujú hriešnosť svojho života, vidia svoju slabosť a nehodnosť. Pri pohľade na seba sa ich zmocňuje zúfalstvo.“ Satan stojí vedľa nich a poukazuje na „ich špinavý odev a charakterové nedostatky. Hovorí o ich slabosti a nerozumnosti, pripomína ich hriech nevďačnosti, i to, že sa nepodobajú Kristovi.“ Straší ich, že „ich prípad je beznádejný, že ich špina sa nedá odstrániť“. Potom je ich „špinavé rúcho“ nahradené „nepoškvرنeným rúchom Kristovej spravodlivosti“. Vtedy budú Božiemu ľudu nielen „odpustené hriechy, ale bude aj prijatý a poctený“. Tieto výroky o stave Božieho ľudu v čase súženia ukazujú, že Boží ľud po ukončení času milosti bude mať stále svoju hriešnu prirodzenosť, nie úplnú, bezhriešnu dokonalosť.

Woodrow Whidden predpokladá, že vo svetle širšej soteriológie Ellen G. Whiteovej, jej výroky o dokonalom stave poslednej generácie, ktorá nebude potrebovať Ježišovu príhovornú službu, musíme chápať tak, že Boží zapečatený a verný ľud je považovaný za dokonalý v tom zmysle, že si už nepestuje nijaký hriech ani sa nedopúšťa zjavných hriechov –, ktoré by konal úmyselne alebo vedomo. No nedokonalý je v tom zmysle, že stále má hriešnu prirodzenosť, čo znamená, že všetko, čo robí, nerobí najlepšie. Stále má nedostatky, ale neoddáva sa im ani sa nedopúšťa zámerných hriechov. Ježiš stále dopĺňa a napráva ich „neprekonané nedostatky“, „omyly“, „nedokonalosti“ a „chyby“, ale už sa neprihovára za nezapečatených – spurných, zlomyseľných, svojvoľných a hriech ospravedľujúcich hriešnikov.⁵⁶

Ellen G. Whiteová je preto v súlade s Písmom. Nikde v Biblii nečítame, že dokonalosť sa rovná úplnej bezhriešnosti.⁵⁷ Biblická dokonalosť súvisí s úplným odovzdaním sa Bohu a vernosťou jemu, čo sa odzrkadlí jeho charakterom, ale zároveň počíta s príležitostnou a náhodnou slabosťou a omylmi.⁵⁸ Prebývajúcí Svätý Duch je Božia moc, ktorá pomáha, aby sa Boží charakter prejavil v živote verného veriaceho človeka, a ktorá mu dáva víťazstvo nad hriechom.⁵⁹ Kým je však Boží ľud v tomto tele, bude musieť rásť v milosti, až kým sa nepostaví pred svojho Spasiteľa v neporušenom tele (po oslávení; pozri 1Kor 15,51–55). Až potom okúsime, čo je to konečné odstránenie hriešnej prirodzenosti.

Túto štúdiu ukončíme výzvou Ellen G. Whiteovej: „Deň čo deň žite životom viery. Nech vás netrápi a neznepokojuje doba súženia, aby ste si čas súženia nespôsobili v predstihu. Nemyslite si stále: ‚Bojím sa, že vo veľký deň skúšky neobstojím.‘ Máte žiť pre prítomnosť, pre tento jediný deň. Zajtrašok vám nepatrí. Dnes sa snažte zvíťaziť nad sebou.“⁶⁰

(Endnotes)

- 1 Tento názor zastával Uriah Smith, ktorý tvrdil, že Zj 7,1–8 hovorí o 144 000, kým verše 9–12 sa týkajú veľkého zástupu a verše 13–17 opisujú 144 000. Podľa Smitha, 144 000 je posledná generácia a veľký zástup sú vykúpení všetkých vekov. Tí, ktorí prišli z veľkého súženia, môžu byť len 144 000. Pozri Uriah Smith, *Daniel and Revelation* (Battle Creek, MI: Review and Herald®, 1897), 466, 467.
- 2 Ak nie je uvedené inak, všetky biblické texty v tejto kapitole sú citované zo Slovenského ekumenického prekladu.

- ³ Uvedené Pavlove výroky ukazujú, že zapečatenie sa netýka len poslednej generácie, pretože to bola skúsenosť verných aj v Pavlovej dobe. Kniha Zjavenie ukazuje, že skúška vernosti v poslednej kríze sa sústreďí na zachovávanie Božích prikázaní (pozri Zj 12,17; 14,12). Najmä štvrté prikázanie sa stane skúškou poslušnosti Bohu (Zj 14,7). Ako bola sobota znamením Božieho ľudu v starozmluvnej dobe (2Moj 31,12–17; Ezech 20,12.20), tak bude znamením vernosti Bohu aj v čase konca. Medzi eschatologickým zapečatením a štvrtým prikázáním Desatora je v knihe Zjavenie úzky súvis.
- ⁴ Aj keď Boží ľud bude chránený pred ničivými účinkami siedmich posledných rán, Zj 7,16 jasne ukazuje, že do určitej miery bude aj on počas súženia týchto rán trpieť hladom, smädou a horúcou páľavou slnka. Pred vyliatím týchto rán je však Boží ľud uistený, že Boh bude v týchto ťažkých časoch nablízku. Bude sa o nich starať tak, ako sa staral o Eliáša v čase veľkého hladu v Palestíne (1Králj 17,5–16).
- ⁵ Po asýrskom dobytí bolo desať severných kmeňov Izraela odvlčených do zajatia (2Králj 17,6–23), kde čoskoro splynuli s ostatnými národmi a zmizli z dejín. Zostali dva kmene – Júda a Benjamín, ktoré v novozmluvnej ére poznáme pod názvom „Židia“. Po zničení Jeruzalema v roku 70 n. l. boli rozptýlení po celej Rímskej ríši. Súčasný judaizmus neobsahuje pôvodných dvanásť kmeňov. Pozri William Hendriksen, *More Than Conquerors: An Interpretation of the Book of Revelation* (1940; repr., Grand Rapids, MI: Baker, 1997), 111.
- ⁶ Dán bol prvý kmeň, ktorý sa obrátil k modlárstvu (Sud 18,27–31). Neskôr sa stal centrom modloslužby konkurujúcej chrámu v Jeruzaleme (1Králj 12,28–30). Židia v Jánových dňoch verili, že antikrist povstane z kmeňa Dán (porovnaj Dan 5,4–7 v knihe *The Testaments of the Twelve Patriarchs*). Podobne aj kmeň Efraim v Starej zmluve sa stal symbolom modlárstva (2Kron 30,4.10; Oz 4,17; 8,11). Žalmista opisuje kmeň Efraim ako tých, ktorí „nezachovávali zmluvu s Bohom a odmietali žiť podľa jeho zákona“ (Ž 78,10). Porovnaj Douglas Ezell, *Revelations on Revelation: New Sounds From Old Symbols* (Waco, TX: Word Books, 1977), 61.
- ⁷ Pozri Zj 1,10–12; 9,16.17; 21,9.10.
- ⁸ Beatrice S. Neall, “Sealed Saints and the Tribulation,” in *Symposium on Revelation Book I*, ed. Frank B. Holbrook, Daniel and Revelation Committee Series, vol. 6 (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 1992), 263.
- ⁹ Ekkehardt Mueller, “Who Are the 144,000 and the Great Multitude?,” in *Interpreting Scripture: Bible Questions and Answers*, ed. Gerhard Pfandl, Biblical Research Institute Studies, vol. 2 (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2010), 434.
- ¹⁰ Ibid.
- ¹¹ Ibid.
- ¹² Neall, “Sealed Saints,” 269.
- ¹³ V Starej zmluve je dvanásť počet kmeňov Izraela ako Božieho ľudu; v Novej zmluve je to tiež číslo cirkvi, ktorá je postavená na základe dvanástich apoštolov (Ef 2,20). Vo videní nového Jeruzalema sú mená dvanástich kmeňov Izraela napísané na dvanástich bránach mesta a mená dvanástich apoštolov na jeho dvanástich základných kameňoch (Zj 21,12–14).
- ¹⁴ Napríklad 2Moj 18,21; 25; 4Moj 1,16; 10,4; 31,3–6; 1Sam 8,12; 18,13; 22,7.
- ¹⁵ *The War Scroll* predstavuje eschatologický boj nasledovným spôsobom: „Zoradte vojská svojich armád po tisíckach a myriadách, spolu s vašimi svätými a vašimi anjelmi, dajte rukou pokyn do boja a [ničte] vzbúrencov zeme svojimi veľkými súdmi.“ 1QM XII, 4, 5; pozri tiež 1QM IV, 1, 2; V, 3; Florentino Garcia Martinez, ed., *The Dead Sea Scrolls Translated: The Qumran Texts in English*, trans. Wilfred G. E. Watson (New York: Brill, 1994), 97, 98.
- ¹⁶ Zj 19,18 ukazuje, že satanova armáda v čase konca je tiež zoradená do vojenských jednotiek po tisíc („vojvodcovia“ sú v gréčtine nazvaní *chilarchos*, čo označuje veliteľov ti-

- sícčlenného oddielu). Spomínajú sa tiež v šiestej pečati v snahe skryť sa pred Kristovým príchodom (Zj 6,15).
- ¹⁷ Richard P. Lehmann predpokladá, že tento „nespočítateľný“ zástup pripomína zaslúbenie dané Abrahámovi, že jeho potomkov bude nespočítateľné množstvo ako piesku na morskom brehu. “The Remnant in the Book of Revelation,” in *Toward a Theology of the Remnant: An Adventist Ecclesiological Perspective*, ed. Angel Manuel Rodriguez (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2009), 92.
- ¹⁸ Napríklad „víťazom“ v Sardách bolo zaslúbené, že budú chodiť s Kristom oblečení v bielych šatách (Zj 3,4,5). Oslava veľkého zástupu Boha a Baránka za spasenie (Zj 7,10) je ozvenou oslavy, ktorú vyjadrujú dvadsať štyri starší Baránkovi v Zj 5,9.10 za to, že svojou krvou vykúpil ľudí „z každého kmeňa, jazyka, ľudu i národa“.
- ¹⁹ Doslova „lebo sú panici [*parthenoi gar eisin*]“. *Parthenos* znamená „panna“, ale môže tiež znamenať „mladá žena“. V Novej zmluve sa toto slovo používa metaforicky a odkazuje na vernosť Kristovi. V 2Kor 11,2 Pavol hovorí korintským veriacim, že ich zasnubil jednému mužovi, Kristovi, preto mu ich túži predstaviť ako „čistú pannu“; inými slovami, chce, aby zostali čisti a cudní pre Krista.
- ²⁰ V Biblii sa žena často používa ako symbol Božieho ľudu v Starej (Iz 54,5,6; Jer 3,20; Ezech 16,8–14; Oz 1–3; Am 5,2) i Novej zmluve (2Kor 11,2; Ef 5,25–32). To isté platí aj pre knihu Zjavenie. Symbol čistej a vernej ženy sa používa pre cirkev vernú Bohu (Zj 12,1–6.13–17; 19,7,8; 22,17), kým nevestika symbolizuje odpadlickú a nevernú cirkev (Zj 17,1–6; 19,2).
- ²¹ Zvitky od Mŕtveho mora ukazujú, že takéto chápanie bolo známe medzi Židmi žijúcimi v prvom storočí. Pozri 1QM VII, 3–6, in Martinez, *Dead Sea Scrolls*, 105.106.
- ²² Craig S. Keener, *Revelation*, The NIV Application Commentary (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2000), 371.
- ²³ Pozri Jean R. Zurcher, *Christian Perfection* (Washington, DC: Review and Herald® 1967), 26–35.
- ²⁴ Roy Adams, *The Nature of Christ: Help for a Church Divided Over Perfection* (Hagerstown, MD: Review and Herald® 1994), 130.
- ²⁵ Hendriksen, *More Than Conquerors*, 152.
- ²⁶ Woodrow W. Whidden II, *Ellen White on Salvation: A Chronological Study* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1995), 131.
- ²⁷ Ellen G. Whiteová, *Veľký spor vekov*, str. 307, (GC 424).
- ²⁸ *Ibid.*, (GC 425).
- ²⁹ *Ibid.*
- ³⁰ *Ibid.*, 311 (GC 431).
- ³¹ Whidden si v súvislosti s tým kladie otázku: „Čo potom [Ellen G. Whiteová] mienila, keď hovorila o dokonalosti, ktorá nepotrebuje Ježišovu prostrednícku službu? Chce tým povedať, že nebudú potrebovať Kristovu milosť alebo že Kristus im už nebude pomáhať v ich ťažkej skúške? Vytvorila si taký zásobník milosti, že už nebudú potrebovať hľadať na Krista? Ak by sme na tieto otázky odpovedali áno, potom by bolo celkové chápanie spasenia u Ellen G. Whiteovej vážne pokrivené – dokonca postavené na hlavu. Bolo by to čudné u človeka, ktorý tak naliehal na veriacich, aby sa nepozerali na seba, ale stále hľadeli na Ježiša ako svojho obhajcu a prostredníka a dôverovali mu. Teraz by ich nabádala, aby začali hľadať sami v sebe nejakú vnútornú, subjektívnu zásobu sily.“ (*Ellen White on Salvation*, 135).
- ³² *Ibid.*, 134.
- ³³ Ellen G. Whiteová, *Veľký spor vekov*, 441 (GC 613).
- ³⁴ *Ibid.*, (GC 613, 614).

- ³⁵ Ibid., (GC 614; see also 649).
- ³⁶ Ibid., (GC 616).
- ³⁷ Ibid., (GC 614); pozri tiež Ellen G. White, *Early Writings* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1999), 279–285.
- ³⁸ White, *Early Writings*, 71.
- ³⁹ White, *Velký spor vekov*, 447 (GC 623).
- ⁴⁰ Ellen G. White, *Child Guidance* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 1999), 477.
- ⁴¹ Ellen G. White, *Testimonies to Ministers and Gospel Workers* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1962), 506.
- ⁴² Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, 211 (DA 311).
- ⁴³ Ellen G. Whiteová, *Velký spor vekov*, 442–447 (GC 616–621).
- ⁴⁴ Ibid., 444 (GC 618).
- ⁴⁵ Ibid.
- ⁴⁶ Ibid., 446 (GC 619).
- ⁴⁷ Ibid.
- ⁴⁸ Ibid., 446; (GC 621; dôrazy sú pridané).
- ⁴⁹ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 5:472.
- ⁵⁰ Ibid., 473 (dôrazy sú pridané).
- ⁵¹ Ibid., 474.
- ⁵² Ibid., 475, 476 (dôrazy sú pridané).
- ⁵³ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 1:340.
- ⁵⁴ Ellen G. White, “‘Abide in Me,’” *Signs of the Times*, March 23, 1888, 178; tiež v Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 3 (Washington, DC: Review and Herald®, 1980), 355.
- ⁵⁵ Ellen G. White, “The Whole Duty of Man,” *Signs of the Times*, May 16, 1895; tiež v White, *Selected Messages*, bk. 3, 355, 356.
- ⁵⁶ Whidden, Ellen *White on Salvation*, 136.
- ⁵⁷ Pozri Hans K. LaRondelle, *Perfection and Perfectionism: A Dogmatic-Ethical Study of Biblical Perfection and Phenomenal Perfectionism*, 2nd ed., Andrews University Monographs, Studies in Religion, vol. 3 (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1975), 159–245; pozri tiež Zurcher, *Christian Perfection*, 102–107.
- ⁵⁸ Pozri Zurcher, *Christian Perfection*, 33,34.
- ⁵⁹ Ibid., 33,34.
- ⁶⁰ Ellen G. White, “The Light of the World (Concluded.)” *Signs of the Times*, October 20, 1887, 625.

KAPITOLA 12

NESPRÁVNE POCHOPENIE ZÁVEREČNÝCH UDALOSTÍ: PÄŤ MÝTOV V ADVENTIZME

Jiří Moskala

Keď som ako tínedžer prijal Pána Ježiša za svojho osobného Spasiteľa, úprimne som sa tešil z daru spasenia. Takmer súčasne ma však veľmi rozrušilo a zmietlo posolstvo niektorých kazateľov o záverečných udalostiach. Hovorili, že nikto si nemôže byť istý spasením, pretože nevieme, kedy sa budú naše mená prejednávvať na predadventnom súde. „A tak“, vysvetľovali mi, „až na konci času, po veľkom súžení, budú veriaci vedieť, či obstáli pri vyšetrujúcom súde, a môžu si byť istí svojou záchranou.“ Prežíval som hlboký pocit úzkosti. Chcel som byť spasený, túžil som mať istotu odpustenia mojich hriechov, prežívať radosť zo spasenia a prijať Božiu pečať, ale táto úplná neistota ma viedla k nezdravému sebaskúmaniu.

Toto učenie sa zdá byť v priamom protiklade s náukou zaznamenanou v Biblii (pozri texty ako Ján 1,12; 3,16.17.36; 5,24; 6,47; 1Ján 1,7-9; 2,1.28; 4,17; 5,12.13). Nevedel som, čo robiť so všetkými týmito vyhláseniami a s neistotou, ktorú som cítil. Moje svedomie mučil pocit napätia. Spasenie je budúca realita, trvali na svojom títo kazatelia. Bol som veľmi zmätený a znechutený, pretože na jednej strane, som veril, že som spasený v Ježišovi Kristovi (napriek mojej zraniteľnosti, On je môj Spasiteľ!), na druhej strane som však mal čakať na Božiu pečať, aby som bol na kon-

ci doby milosti uznaný za hodného. S týmito protichodnými tvrdeniami som si nevedel poradiť.

Môj duchovný život bol nevyrovnaný a žil som v strachu z budúcnosti. Napriek tomu, že som v Boha veril, vo vnútri som bol rozpoltený, pretože som musel čakať na koniec časov, aby som sa s istotou dozvedel, čo so mnou bude. Mohlo sa predsa stať, že napokon bude všetko inak, ako som si predstavoval. A samozrejme, dobu súženia mi opisovali tými najstrašnejšími slovami. Aj preto bolo pre mňa nočnou morou uvažovať o súde a čase Kristovho druhého príchodu. Pocity, že som stratený, vo mne vyvolali ochromujúci pocit zúfalstva: „Nikdy nebudem patriť do kráľovstva nebeského; nedostanem sa tam.“ Moja viera bola otrávená. Keď som si uvedomil, aká je moja viera slabá, priviedlo ma to k záveru, že pravdepodobne všetko, čo som urobil, je zbytočné, a že som asi oklamal samého seba presvedčením, že som spasený v Kristovi.¹ Myšlienky, že počas konečných udalostí dejín sveta prídu ešte silnejšie útoky proti mojej viere, stupňovali moje obavy čoraz viac. Ako prežijem obdobie, keď už viac nebude pôsobiť milosť?

To však nebol koniec. Dozvedel som sa, že na úplnom konci ľudských dejín, v čase súženia, keď budú dvere milosti zatvorené a satanove útoky budú silnieť, budem musieť žiť úplne bez Božej pomoci. Povedali mi, že počas posledných udalostí budem odkázaný sám na seba, pretože Svätý Duch bude zo zeme vzatý a Ježiš prestane byť mojim Príhovorcom! Veriaci budú ponechaní sami na seba. „Ak už teraz zápasím s ťažkosťami,“ hovoril som si, „ako to zvládnem potom, keď budú satanove aktivity a hnev kulminovať bez akýchkoľvek zábran?“

Toto chybné a skreslené uvažovanie (dnes tomu tak rozumiem) ma obralo o istotu a radosť zo spasenia. Báľ som sa Boha, báľ som sa Jeho súdu a tiež doby konca. Sústredil som sa na seba, na svoj výkon, na svoje úspechy a žil som v duchovnej schizofrénii. Bol som vystrašený a zúfalý, pretože môj postoj k Bohu nestál na vďačnosti a nebol motivovaný láskou za to, čo pre mňa urobil a stále milostivo robí. Jednoducho povedané, moje mladícke roky boli trpkým zápasom o vieru, naplnené strachom a obavami.

Keď dnes premýšľam o mojej vtedajšej duchovnej neistote, zisťujem, že táto neprijemná kresťanská skúsenosť vyplývala z piatich nesprávne po-

chopených právd, o ktorých som bol presvedčený, že pochádzajú z Biblie a z ducha prorockého. Myslel som si vtedy, že: (1) veriaci dostanú Božiu pečať až na konci časov; (2) o vlastnej istote spasenia môžeme hovoriť len s najväčšou opatrnosťou; (3) mená živých veriacich môžu prísť počas pred-adventného vyšetrovacieho súdu na pretras kedykoľvek; (4) po ukončení doby milosti bude Svätý Duch vzatý zo zeme a veriaci budú bez nadprirodzenej pomoci a (5) veriaci v Ježiša Krista budú ponechaní sami, keď sa dvere milosti zatvoria, pretože Ježiš prestane byť ich Príhovorcom. Ich charakter teda musí byť výnimočne odolný, aby mohli zvíťaziť nad silami zla v tomto záverečnom krátkom časovom období. Dnes rozumiem, že vlastným úsilím sa do neba nedostanem, pretože spasenie je od začiatku až do konca nezaslúžený dar Boha kajúcim hriešnikom, ktorí sa mu podriaadia a prijímú ho vierou ako svojho osobného Spasiteľa. Je to len táto úžasná Božia milosť, čo nás robí spôsobilými pre Božie kráľovstvo.

Aj keď nie je možné podrobne sa v jednej kapitole zaoberať všetkými týmito piatimi otázkami, zhrnieme si teraz zásadné námietky, proti každému z týchto piatich chybných výrokov. Chcem zdôrazniť, že aj keď niektorí adventisti týmto výrokom veria, ide len o mýty, čiže zavádzajúce vyjadrenia stavajúce na falošných predpokladoch, ktoré potrebujeme napraviť, lebo len pravda nás môže vyslobodiť (Ján 8,31.32). Každý z týchto mýtov je chybný priamo vo svojom základe. Argumenty v ich pozadí sú ľudským výmyslom, ktorý mieša pravdu s omylmi. Biblia a spisy Ellen G. Whiteovej totiž ponúkajú úplne iný obraz. Chcem ukázať, prečo je tento typ teológie smrteľne nebezpečný a ako tieto chyby deformujú biblické učenie. Tak môžeme vidieť, ako pravé biblické učenie podporené duchom proroctva oslobodzuje, povzbudzuje vieru, vierohodnosť, radosť a plnosť života.

1. Dve Božie pečate: Pečať evanjelia a apokalyptická pečať

Biblia neučí o jednej Božej pečati, ale o dvoch. Pre mňa osobne to bol prekvapujúci a neočakávaný objav. Veľmi ma povzbudilo, keď som na dvoch miestach v Pavlovej epištole Efezanom čítal inšpirujúcu pravdu o prvej Božej pečati – pečati evanjelia. O záverečnom zapečatení som vždy počú-

val len z knihy Zjavenie. Pochopenie pravdy o pečati evanjelia pomohlo prehĺbiť moju adventistickú identitu a prinieslo to mojej kresťanskej ceste s Pánom nový rozmer, čerstvosť, obnovený záväzok a hlbokú radosť.

Spomínané dve pečate sú rozdielne a človek ich dostáva v rozličnom čase, ale navzájom sa dopĺňajú. Len tí, čo dostanú prvú pečať, môžu dostať aj druhú. Podobne je to aj s darom Svätého Ducha – len tí, ktorí dostanú skorý dážd, budú prijímateľmi aj neskorého dažďa. Prvú pečať dostávame na začiatku našej duchovnej cesty s naším milostivým a úžasným Pánom. Druhá pečať prichádza na konci časov, tesne pred ukončením doby milosti. Kde nájdeme biblické dôkazy potvrdzujúce existenciu týchto dvoch pečatí?

Prvá pečať. Prvá relevantná pasáž z Písma znie takto: „V ňom ste aj vy, ktorí ste počuli slovo pravdy, evanjelium o svojej spáse, a uverili ste mu, dostali pečať [grécky: *esfragisthété*²], prisľúbeného Ducha Svätého, ktorý je zárukou nášho dedičstva na vykúpenie tých, ktorých si získal, na chválu jeho slávy.“ (Ef 1,13.14)³ Pavol jednoducho uvádza, že vo chvíli, keď niekto odovzdá svoj život Ježišovi a verí v neho, Svätý Duch ho zapečatuje pre deň vykúpenia. Aká nádherná, oslobodzujúca a uisťujúca Pravda! Boží Duch označuje Kristových nasledovníkov pečaťou spasenia vtedy, keď prvý raz uveria. Túto pečať nazývam „pečať evanjelia“.

Keď som hľadal uistenie a radosť zo spasenia, toto jasné biblické učenie prinieslo do môjho utrápeného srdca veľkú úľavu. Prvý raz v živote som jasne porozumel, že nepotrebujem čakať na dobu konca, aby som bol Bohom zapečatený, pretože vo chvíli, keď som mu začal dôverovať a odovzdal som Ježišovi svoj život, bol som zapečatený, označený Svätým Duchom. Bol to pre mňa závan slobody. Objavil som, že Ellen G. Whiteová spája toto zapečatenie s obrátením: „Ach, keby len dali mladí a deti svoje srdcia Kristovi. Aká armáda by tak povstala a získavala iných pre spravodlivosť! ...

Až príliš mnoho z nich [rodičov] si myslí, že je to kazateľ, kto má na starosti obrátenie a zapečatenie, ktoré majú dostať.“⁴

Postup myšlienok v uvedenej pasáži Listu Efezanom je jasný: 1. Počujeme slovo pravdy – evanjelium spasenia; 2. Veríme v Ježiša Krista; 3. Sme zapečatení Svätým Duchom; a 4. Svätý Duch nám je daný ako závdavok

(grécky: *arrabón*; Ef 1,14; 2Kor 1,22) alebo ako prvotina úrody (grécky: *aparché*; Rim 8,23.24). To znamená, že práve Svätý Duch je zárukou a garantom nášho spasenia a vykúpenia. On zaručuje naše vykúpenie v tom, aby sme na konci časov úplne patrili Bohu. Potom budeme prežívať dokonalý vzťah s Bohom, tvárou v tvár.⁵

Dar Ducha je ako preddavok dedičstva, ktoré máme v Bohu. Prvá „splátka“ garantuje úplné splatenie v budúcnosti. Duch je počiatočnou splátkou nášho spasenia a tiež sľubom a uistením, že naše budúce úplné spasenie sa naozaj uskutoční. Spasenie nezávisí od našich úspechov, výkonu alebo činov. Spasenie je úplne a výlučne Božie dielo. Grécke slovo *arrabón* (podstatné meno v nominatíve, mužského rodu, jednotného čísla) znamená „záruka“, „istota“ (toho, čo príde).

Tento výraz nachádzame v 2Kor 1,22, kde sú výrazy zapečatenie a garantovanie (preddavok; závdavok) spolu spojené a tiež v 2Kor 5,5, kde nám je Svätý Duch daný ako depozit či ručiteľ (preddavok).

To je dôvod, prečo Pavol povzbudzuje veriacich, aby „nezarmucovali Svätého Ducha, ktorým ste zapečatení [grécky: *esfragisthété*] pre deň vykúpenia“ (Ef 4,30).⁶ Toto je druhý text, ktorý odkazuje na pečať evanjelia. Grécke slovo *esfragisthété* sa vyskytuje v Novej zmluve len dvakrát, konkrétne v našich dvoch textoch Ef 1,13 a 4,30, a to vždy v spojení s vierou v Krista. Dobre si všimnime, že Pavol v oboch textoch zhodne tvrdí, že zapečatenie Svätým Duchom bolo pre tých, ktorým píše, udalosťou, ktorá sa už stala: „Ste zapečatení.“ Veriaci v Krista sú zapečatení Svätým Duchom pre budúce udalosti úplného vykúpenia.

Pavol nabáda kresťanov, aby ich správanie bolo bezúhonné, pretože poslušnosť vyviera zo živej viery (pozri kresťanské cnosti zhrnuté v Ef 4,31–5,6). Toto zapečatenie je Božím darom. Je to Božia odpoveď na naše prijatie jeho lásky, na našu otvorenosť a naše odovzdanie sa. Všimnite si, že efezskí veriaci už mali Svätého Ducha, a preto by ho nemali sklamať a zarmucovať zlými činmi a správaním opísaným v tejto pasáži: „Odhoďte každé rozhorčenie, vášeň, hnev, krik a rúhanie so všetkou zlobou. ... Smilstvo však a akákoľvek nečistota alebo lakomstvo nech sa medzi vami ani len nespomenú, ako sa patrí na svätých.“ (Ef 4,31 a 5,3) Kresťania by mali

napodobňovať Boha, nasledovať Jeho príklad ako veľmi milované deti a chodiť v láske (Ef 5,1.2).

Pavlovo vyjadrenie „nezarmucujte Svätého Ducha“ (Ef 4,30) je napomenutím nerobiť to, čo robil Boží ľud v minulosti (pozri totožnú terminológiu v Iz 63,10), pretože keď okúsime pôsobenie Ducha, potrebujeme mu dovoliť zmeniť naše srdcia tak, aby plnili Božiu vôľu. Prečo by sme mali žiť v protiklade s tým, koho pečat' vlastníctva nosíme? Žili by sme tak v protiklade s tým, ako budeme žiť po celú večnosť.

Zapečatovanie v čase Starej zmluvy malo niekoľko základných funkcií. Išlo o (1) znak či potvrdenie autenticity; (2) znak vlastníctva; a (3) znak schválenia, teda význam, ktorý má dnes podpis. Tým, že nás Boh zapečatil, vyhlásil, že mu patríme a sme Jeho, že vie o našej malej viere a prijíma ju, aby sme mohli v ňom rásť, a že nám pomôže žiť autentický život lásky, viery, a nádeje (1Kor 13,13; 2Pet 3,17). Všetky tieto prvky sú prítomné v Božom zapečatovaní tých, ktorí v Neho veria. V Pavlových časoch bolo zapečatovanie aj znamením vlastníctva či schválenie produktu. Bol to akoby podpis, dávajúci rozmer platnosti a pravosti: „Ten však, ktorý nás spolu s vami robí pevnými v Kristovi a pomazal nás, je Boh. On nás aj označil pečatou a Ducha dal do našich srdc ako závdavok.“ (2Kor 1,21.22) „Ten však, ktorý nás práve na to uspôbil, je Boh, ktorý nám dal Ducha ako závdavok.“ (2Kor 5,5) Vlastníctvo predstavené pečatou je znamením, že Boh vlastní svoj ľud, nieže ľud vlastní spasenie (Ef 1,14; pozri tiež Mal 3,17).

„Vy“ v Ef 1,13 a 2,11 odkazuje na pohanov v Efeze veriacich v Krista. Cez ich spojenie s Kristom patria jemu a Svätý Duch na nich dáva svoju značku ako zapečatenie, potvrdenie vzťahu. Svätý Duch je ručiteľ vykúpenia, a teda nie je dôvod na neistotu v otázke spasenia (Ján 5,24; Ef 2,4–10). Pretože uverili, sú zapečatení Duchom pre deň vykúpenia. Dôležité je, že toto zapečatenie Duchom je spomenuté v oboch častiach epištoly. V prvej časti (Efezanom 1–3), ktorá je viac teologická alebo doktrínálna, Pavol uvádza indikatív (oznámenie, pozn. prekladateľa) evanjelia, teda podstatu nášho spasenia, a pripomína kresťanom ich povolanie a bohatstvo Božej milosti. V druhej časti (kapitoly 4–6), ktorá opisuje následky spasenia, teda imperatív evanjelia a etické správanie,

vyzýva Kristových nasledovníkov žiť spôsobom hodným ich povolania – ukázať pomocou poslušnosti ovocie svojej viery – a vysvetľuje, ako oslavovať Pána verným chodením s Kristom.

Nikto nemôže položiť pečať sám na seba. Zapečatovanie je Božia aktivita pre nás a neobsahuje nijaké „ale“ či „možno“. Nepotrebujeme sa s Ježišom len „zosobašit“, potrebujeme s ním v šťastnom manželstve zostať. Zotrvávaním v Kristovi máme uistenie o spasení už počas čakania na druhý príchod Ježiša Krista a záverečný súd (1Ján 2,28; 4,17).

Druhá pečať. Druhá Božia pečať je opísaná v knihe Zjavenie. Táto pečať nie je protikladom prvej, ale ju dopĺňa, rovnako ako neskorý dážď dopĺňa skorý. Táto pečať je ako posledná pečiatka na úplne dokončenom dokumente. Jej zmyslom nie je potvrdiť spasenie a vykúpenie, ale týka sa ochrany.

Túto eschatologickú alebo apokalyptickú pečať (grécky: *sfragis*) nájdeme len v knihe Zjavenie. Na konci času ju dostanú Boží verní nasledovníci, aby boli schopní prejsť záverečnými udalosťami a boli chránení pred siedmimi poslednými ranami (Zj 7,2.3; 9,4) Táto Božia pečať stojí v protiklade k znameniu (grécky: *charagma*) šelmy. Ľudia sú vážne varovaní, aby ho neprijímali (Zj 13,16.17; 14,9.11; 16,2; 19,20; 20,4), pretože tí, čo toto znamenie prijímú, *nie* sú pripravení na druhý Kristov príchod a nakoniec zahynú.

Starozmluvný obraz tejto scény zo Zjavenia nájdeme v knihe Ezechiel, 9. kapitole. Jasne tam vidíme, že len tí, ktorí sú zapečatení, sú ochránení pred hroziacim zničením. To, čo sa stalo pred pádom Jeruzalema v roku 587 – 586 pred Kr., je typ ukazujúci na označovanie verných Božích nasledovníkov Božou pečatou na konci časov (pozri Ezech 9,3–6). V knihe Zjavenie sú tí, čo majú Božiu pečať, chránení pred vyliatím Božieho hnevu a budú schopní obstáť v ten veľký deň (Zj 6,17; 7,3). Príkazy u Ezechiela aj v Zjavení sú si podobné: „Nedotýkaj sa nikoho, kto má znamenie“ (Ez 9,6) a Ján zapisuje príkaz daný štyrom anjelom: „Neškodte...“ (Zj 7,3). Božia pečať ochraňuje jeho ľud v čase vyliatia Božieho súdu prinášajúceho odsúdenie. Pečať je daná na čelá skutočných veriacich ako znamenie ochrany.

Táto apokalyptická pečať označuje len Božie verné deti v čase konca. Nie je náhoda, že pri vyvrcholení trojanjelského posolstva im Boží Duch hovorí:

„Áno, hovorí Duch, nech si odpočinú od svojich námah, lebo ich skutky idú s nimi.“ (Zj 14,13) Títo verní sú Božím dedičstvom, spočívajúcim v Pánovi do dňa vykúpenia. Spasenie nikdy nezávisí od úsilia človeka, ale vždy je to len Boží čin. Nemôžeme to vziať do našich rúk. Nevlastníme spasenie. Ono k nám prichádza ako Bohom pripravený dar, ktorý môžeme len prijať, alebo odmietnuť. Boh nás vlastní, patríme mu. Človek potrebuje ostať „v Kristovi“ a toto je pre Pavla ústredná téma.⁶⁷ Kristus je ručiteľ nášho zapečatenia, pretože dostal pečať potvrdzujúcu jeho dielo spasenia namiesto nás, keď žil na tejto zemi: „Neusilujte sa o pominuteľný pokrm, ale o pokrm, ktorý zostáva pre večný život a ktorý vám dá Syn človeka. Lebo jeho označil Otec, Boh, svojou pečaťou.“ (Ján 6,27) Ranko Stefanović vhodne komentuje: „Všetky triedy ľudskej spoločnosti dostali príkaz, aby prijali znamenie šelmy. Dostať znamenie šelmy znamená patriť šelme a uctievať ju. Znamenie šelmy je preto protikladom Božej pečate (Zj 14,1). Tak ako pečať identifikuje tých, čo patria Bohu, tak znamenie šelmy identifikuje tých, ktorí patria šelme a uctievať ju. Kým zapečätovanie znamená konajúcu prítomnosť Svätého Ducha v ľudských srdciach (Ef 1,13.14; 4,30), znamenie šelmy falošne napodobňuje prácu Svätého Ducha.“⁶⁸

Keď porovnávame dve Božie pečate, môžeme skonštatovať, že prvá pečať môže byť nazvaná „pečaťou evanjelia“ a druhá „apokalyptickou pečaťou“. Prvá je pečaťou spasenia a druhá pečaťou ochrany. Obe sú nenahraditeľné a nedajú sa zamieňať. Zapečätovanie vykonáva Svätý Duch. Prvá pečať je pečaťou prijatia a druhá pečaťou konečného schválenia. Prvá pečať prináša oznámenie, druhá potvrdenie. Táto druhá pečať potvrdzuje vernosť človeka v nasledovaní Baránka, v podriaďovaní sa Bohu, v konaní Jeho vôle, v zachovávaní Jeho prikázaní a v žití podľa Jeho zjaveného slova (Zj 7,14–17; 12,17; 13,10; 14,4.5.12; 17,14; 19,10). Verní boli zapečatení Duchom v čase, keď prijali Ježiša Krista ako svojho Spasiteľa. Podľa knihy Zjavenie pokračovali v chodení s Bohom, aby dostali konečnú, eschatologickú Božiu pečať na konci časov a boli schopní prejsť konečnými udalosťami a postaviť sa pred Syna človeka (Luk 21,36). Je vhodné tiež poznamenať, že pečať evanjelia môže byť prelomená vzbурou a nedostatkom pokánia, kým apokalyptická pečať je trvalá.

2. Istota a radosť zo spasenia

Istota spasenia je téma, ktorú Biblia učí veľmi jasne. Boh vyhlasuje, že ak sme v Kristovi, môžeme mať úplnú dôveru a smelú istotu týkajúcu sa Božieho súdu a jeho druhého príchodu.⁹ Všimnime si pozorne tieto biblické texty:

„Povedzte malomyseľným: Vzchopte sa, nebojte sa! Pozrite, váš Boh! Príde s pomstou, Božou odplatou, on sám príde, aby vás *zachránil*.“ (Iz 35,4; dôraz pridaný) „Amen, amen, hovorím vám: Kto počúva moje slovo a verí tomu, ktorý ma poslal, má večný život a nejde na súd, ale prešiel zo smrti do života.“ (Ján 5,24) „Tak teda, deti moje, zostávajte v ňom, aby sme mali *dôveru*, keď sa zjaví, a aby sme ním pri jeho príchode neboli *zahanbení*.“ (1Ján 2,28; dôraz pridaný) „Láska medzi nami dosiahla dokonalosť v tom, že máme *dôveru* v deň súdu. Veď aký je on, takí sme aj my na tomto svete.“ (1Ján 4,17; dôraz pridaný) Oba texty z 1. Jánovej epištoly ukazujú, že verní a oddaní kresťania môžu mať smelú dôveru (grécky: *parrésia*) a uistenie pre deň súdu a Ježišovho príchodu.

Apoštol Pavol zdôrazňuje, že keď sme v Kristovi, sme Jeho a nikto nemôže stáť proti ani nás odlúčiť od Božej lásky: „A tak teraz už nejestvuje *nijaké odsúdenie* pre tých, ktorí sú v Kristovi Ježišovi.“ (Rim 8,1; dôraz pridaný; pozri tiež verše 31–39; Ef 2,4–7). Apoštol Ján veľmi jednoznačne vyhlasuje: „Kto má Syna, má život; kto nemá Božieho Syna, nemá život. Toto som napísal vám, čo veríte v meno Božieho Syna, aby ste *vedeli*, že *máte* večný život.“ (1Ján 5,12.13; dôraz pridaný; pozri tiež Ján 1,12; 3,16.17.36; 6,47; 10,28.29; Rim 5,1–5; Ef 2,1–14; 1Ján 1,7–9; 2,1; 3,1). Biblia prekvapujúco často hovorí o večnom živote v prítomnom čase. Máme spasenie tu a teraz, samozrejme vierou – a pri druhom Ježišovom príchode sa to stane fyzickou realitou.

Existujú dva extrémne postoje voči Božiemu úžasnému daru spasenia. Jedna skupina kresťanov má *buď žiadnu, alebo len malú* istotu spasenia a prežíva vnútorné zápasy s pochybnosťami, frustráciou a strachom. Druhá skupina má *príliš veľa istoty* a spí na vankúšiku sebaistoty a sebaklamu.¹⁰ Ako nájsť rovnováhu? Dáva ju len Božie slovo – žiť v harmónii so zjavenou Božou vôľou pomocou Jeho milosti a v moci Svätého Ducha.

Sokrates už dávno povedal: „Život bez sebaspytovania nie je hodný žitia.“¹¹ Apoštol Pavol tiež povzbudzuje veriacich k zdravému sebaspytovaniu. „Samých seba sa pýtajte, či žijete naozaj vo viere; sami sa skúmajte! Vari nechápete, že Ježiš Kristus je medzi vami? Ibaže ste neobstáli!“ (2Kor 13,5; 1Kor 11,28)

Ellen G. Whiteová veľmi farbisto opisuje istotu spasenia Kristových nasledovníkov: „Ak sa mu odovzdáte a prijmete Ho ako svojho Spasiteľa, potom nech sú vaše životy akokoľvek presiaknuté hriechom, vďaka Nemu ste považovaní za spravodlivých. Kristov charakter stojí na mieste vášho charakteru a Boh vás prijíma tak, akoby ste nezhrešili.“¹² Jej vyjadrenie, že „je nebezpečné tvrdiť *som spasený*“¹³, je často vytrhnuté z kontextu a jej zámer je tak prekrútený. V týchto slovách chce autorka zdôrazniť, že človek by nemal žiť vo falošnej istote vyhlasujúc, že je spasený, a pritom neposlúcha jasné Božie prikázania: „Boží svätý zákon je jediný spôsob, ako môžeme určiť, či zachováваме Jeho cestu, alebo nie. Ak sme neposlušní, naše povahy nie sú v harmónii s Božím morálnym princípom vlády. Ak si vtedy hovoríme *Som spasený*, žijeme v sebaklame. Nikto, kto prestupuje Boží zákon, ktorý je základom jeho vlády na nebi aj na zemi, nie je spasený.“¹⁴

Ellen G. Whiteová varuje aj pred spoliehaním sa na seba a pred lacnou milosťou¹⁵: „Všetci, ktorí hovoria: *Som spasený!* *Som spasený!*, ale neposlúchajú Božie prikázania, opierajú svoje spasenie o falošnú nádej, falošný základ. Nikto, kto je rozumovo schopný poznať Božie požiadavky, nemôže byť zachránený v neposlušnosti.“¹⁶ Presvedčivo vysvetľuje: „Evanjelium neoslabuje vyhlásenie zákona. Evanjelium vyzdvihuje zákon a ctí si ho. Nová zmluva nevyžaduje menej, ako vyžadovala Stará zmluva. Nech nikto neupadne do klamu, ktorý je taký príjemný prirodzenému srdcu, že Boh prijme úprimnosť. ...Boh vyžaduje od svojich detí dokonalú poslušnosť.“¹⁷

Ellen G. Whiteová teda jasne varuje pred myšlienkou „raz spasený, navždy spasený“. Vysvetľuje, aké dôležité je ostať bdely vo viere: „Nikdy by sme sa nemali uspokojiť so svojím stavom, nikdy by sme sa nemali prestať usilovať o ďalšie napredovanie vyhlásením, že *sme spasení*. Ak sa táto myšlienka stáva našim životným krédom, potom sa zo života vytráca motivácia pre bdelosť, modlitby a vrúcna túžba kráčať k vyššiemu pozna-

niu. Nijaký posvätený jazyk nebude vyslovovať tieto slová, kým Kristus nepríde a my nevstúpime bránami do Božieho mesta. Potom úplne správne – tak ako to má byť – budeme môcť vzdať slávu Bohu a Baránkovi za večnú záchranu. Kým je človek plný slabosti – pretože sám si dušu nemôže zachrániť – nemal by sa nikdy odvážiť vysloviť slová: *Som spasený*. ... Ten, kto vydrží do konca, bude spasený.¹⁸

Ďalej vysvetľuje, že v otázke spasenia sa nemôžeme spoliehať na svoje pocity. Sme spasení, pretože to povedal Boh, a nie preto, že to my cítime: „Je mnoho takých, ktorí nadobudnú dojem, že sú spasení, pretože majú dobré pocity. To však nestačí. Všetky ich vnútorné sklony musia byť obnovené. Každý človek sa musí na vlastnej skúsenosti naučiť, kde leží jeho skutočná sila. Nikto nemôže opustiť svoju prvú lásku, a nestratiť pritom povahu kresťana.“¹⁹

Na druhej strane, Ellen G. Whiteová tiež hovorí, že Kristov nasledovník musí mať istotu spasenia: „Je nevyhnuté mať vieru v Ježiša a veriť, že si prostredníctvom neho zachránený.“²⁰ Opisuje radosť zo spasenia, ktorú prežívali pohanovia, keď prijali kázanie evanjelia v ranej cirkvi: „Boží Duch viedol vyslovené slová, dotýkal sa srdca. ... Kazateľove slová uistenia a radosnej správy o spasení boli určené nielen Židom, ale aj pohanom. Prinášali tak nádej a radosť tým, ktorí neboli započítaní medzi Abrahámove deti podľa tela.“²¹ Všimnime si teraz varovanie Ellen G. Whiteovej voči sebaistote a tiež jej slová o istote spasenia, ktorú máme *len* v Kristovi:

„Tí, ktorí prijali Spasiteľa, aj keď ich obrátenie bolo úprimné, nemali by sa učiť hovoriť alebo pociťovať, že sú spasení. Toto je zavádzajúce. Každý by sa mal naučiť tešiť sa z nádeje a viery, ale aj keď sa odovzdáme Kristovi a vieme, že nás prijal, nie sme mimo dosahu pokušenia. ...Tí, čo prijali Krista a v prvom nadšení z istoty hovoria: *Som spasený*, sú v nebezpečenstve, že začnú veriť sami v seba. Stratia reálny pohľad na svoje slabosti a neustálu potrebu Božej sily. Sú nepripravení čeliť satanovým plánom a v pokušení, tak ako Peter, padnú do priepasti hriechu. Berme vážne napomenutie: *A tak ten, kto si myslí, že stojí, nech si dáva pozor, aby nepadol*. (1Kor 10,12) *Naše jediné bezpečie je v tom, že nebudeme dôverovať sebe, ale budeme závisieť od Krista*.“²²

Ako Kristovi nasledovníci sa potrebujeme naučiť, ako žiť v zdravom napätí, ktoré prežíva každý úprimný veriaci – úplná istota v Kristovi a úplná nedôvera v seba. Nie je jednoduché vyvážiť tento paradox našej viery a vyhnúť sa tak extrémnym postojom, ktoré číhajú na oboch stranách. Potrebujeme sa stále sústreďovať na Neho: „Deň, čo deň máme ostávať na Viniči a s trpezlivosťou prinášať ovocie v našich domoch, v našej práci a v každom vzťahu v živote, prejavujúc Kristovho Ducha.“²³ V tomto procese potrebujeme neustále hľadiť na Ježiša (Ján 15,5; Fil 4,13; Heb 12,2) a nezameriavať sa na seba či na nesenie ovocia. Ono je prirodzeným výsledkom pestovania blízkeho osobného vzťahu s Ním: „Spojení s Ježišom Kristom budú rozumní na spasenie. Budú z nich stromy prinášajúce ovocie.“²⁴

Nanešťastie, mnohí si nie sú istí, či sú v Kristovi spasení a neustále sú ochromení strachom a postihnutí pochybnosťami o tom, či budú schopní víťazne prejsť poslednými udalosťami. Našou úlohou je naučiť sa vedome žiť v stálom napätí „už“ a „ešte nie“. Máme večný život, ale ešte nie; sme spasení, ale ešte nie; sme dokonalí v Kristovi, ale ešte nie; sedíme s Kristom po pravici nebeského Otca, ale ešte nie. Len takto môžeme prežiť skutočnú radosť zo spasenia. Potrebujeme počkať na druhý Kristov príchod, keď ho uvidíme tvárou v tvár, pretože vtedy sa naša súčasná nádej vykúpenia stane hmatateľnou realitou.

3. Božie apokalyptické zapečatovanie – kedykoľvek?

Aj keď sú tieto udalosti opisované z dvoch rozdielnych pohľadov, Božie posúdenie vo svätyni svätých prípadov tých svätých, ktorí budú žiť počas záverečných udalostí na konci dejín, ich predstavenie nespočítateľným zastupcom nebeských bytostí počas predadventného súdu (pozri Dan 7; 8) a prijatie apokalyptickej pečate (Zj 7,1–4) sú jednou a tou istou udalosťou. Záverečné vyhlásenie v nebesiach o tých, ktorí sa živí dočkajú Ježišovho druhého príchodu, je čas, keď dostanú apokalyptickú pečať.

Vyvoláva to otázku: Kedy presne dostanú veriaci, ktorí sa živí dočkajú Kristovho druhého príchodu, apokalyptickú pečať živého Boha? Učí Biblia, že prípady živých môžu byť pred Boha prinesené kedykoľvek počas predadventného súdu – a to ešte pred koncom doby milosti? Tieto

otázky mnohých znepokojujú. Ak sú naše mená preberané na nebeskom súde kedykoľvek, nevyzerá to veľmi spravodlivo: „Boh akoby bol tvrdý, nespravodlivý a svojvoľný. Prečo by mal rozhodnúť o osude osoby ešte pred ukončením doby milosti, keď sa život človeka ešte neskončil a on má stále možnosť a schopnosť urobiť nové rozhodnutie?“²⁵

Boh posudzuje ľudí podľa ich vlastných rozhodnutí. V čase konca budú ľudia vystavení takým tlakom okolností, že sa budú musieť rozhodnúť, na ktorej strane stoja – na Božej, alebo na strane síl zla, ktoré sú v knihe Zjavenie predstavené ako drak, šelma z mora, šelma zo zeme a falošný prorok (Zjavenie 13–18). Kniha Zjavenie spomína Božiu aktivitu zapečatovania svojho ľudu v čase konca (Zj 7,1–4) a varuje pred prijatím znamenia šelmy (Zj 4,9–11).

Na základe biblického učenia, ktoré Ellen G. Whiteová ozrejmuje vo svojich spisoch, si niekto môže myslieť, že apokalyptická pečať je daná verným nasledovníkom až po záverečnej globálnej kríze, tesne pred ukončením doby milosti, teda v čase, keď je formovaný obraz šelmy a objavia sa vynútené príkazy tejto mocnosti. Ellen G. Whiteová vysvetľuje: „Obraz šelmy bude vytvorený pred ukončením doby milosti, pretože to bude veľká skúška pre Boží ľud, podľa ktorej bude určený ich večný osud. ...Túto skúšku musia Boží nasledovníci podstúpiť *skôr, ako budú zapečatení*. Všetci, ktorí prejavia svoju lojalitu Bohu poslušnosťou Jeho zákonu a odmietnu prijať falošnú sobotu, sa zhromaždia pod vlajku Pána Boha Jahveho a *dostanú pečať živého Boha*. Tí, čo opustia pravdu nebeského pôvodu a prijmú nedeľnú sobotu, dostanú znamenie šelmy.“²⁶

Ellen G. Whiteová vyjadruje ešte presnejšie, kedy ľudia dostanú znamenie šelmy: „Nikto ešte neprijal znamenie šelmy. Čas skúšky ešte neprišiel. V každom cirkevnom spoločenstve žijú skutoční kresťania, katolícku cirkev nevynímajúc. Nikto nie je odsúdený, kým nedostal svetlo a nevidel záväznosť štvrtého prikázania. Ale keď vyjde zákon vyžadujúci uctievanie falošnej soboty a hlasné volanie tretieho anjela bude varovať ľudí pred uctievaním šelmy a jej obrazu, bude jasne nakreslená čiara medzi pravdou a zvom. Potom tí, ktorí budú pokračovať v prestupovaní, dostanú znamenie šelmy. Rýchlo sa blížime k tejto dobe. Keď sa protestantské zbory zjednotia

so sekulárnou mocou, aby udržali falošné náboženstvo, teda s mocou, ktorá spustila najhoršie prenasledovanie ich predkov pre ich postoje, potom bude pápežská sobota vynucovaná spoločnou autoritou cirkvi a štátu. Nastane národné odpadnutie, ktoré sa skončí zničením národa.⁴²⁷

Ellen G. Whiteová tiež jasne vyhlasuje: „Zachovávanie nedele nie je ešte znamením šelmy a nebude ním dovtedy, kým nevyjde zákon, ktorý bude nútiť uctievať túto modloslužobnú sobotu. Príde čas, keď tento deň bude skúškou, ale zatiaľ ten čas nenastal.“⁴²⁸

Myšlienka, že veriaci môže byť posudzovaný kedykoľvek pred koncom doby milosti a tak zapečatený na večnosť, je preto nesprávna hneď z niekoľkých dôvodov: (1) Eschatologické zapečatovanie nastáva až potom, ako sa odpadlický protestantizmus spojí s katolicizmom a bude si vynucovať zachovávanie nedele; (2) Nedelný zákon bude spúšťačom, ktorý spôsobí, že ľudia si budú musieť vybrať medzi Božím zákonom a ľudskými požiadavkami, aby sa tak konečne rozhodli, či stoja na Božej strane, alebo proti Bohu. Či stoja na strane Jeho zákona a Jeho ľudu, alebo nie. (3) Až potom dostanú všetci naraz buď Božiu pečať, alebo znamenie šelmy. Douglas Bennett vysvetľuje tento zásadný moment veľmi výstižne: „Zdá sa správne konštatovať, že ukončenie doby milosti sa pre všetkých živých udeje (takmer) naraz a bude to až potom, ako všetci živí podstúpia najvyššiu skúšku, ktorá pred celým vesmírom ukáže skutočný stav každého srdca.“⁴²⁹

Dnes je ešte stále čas pripraviť seba aj iných na záverečnú krízu kázanim evanjelia, vzdelávaním, učením a službou iným tak, aby mohli byť pripravení postaviť sa pred Syna človeka pri Jeho druhom príchode. Božie apokalyptické zapečatovanie živých sa neudeje kedykoľvek, ale až po záverečnej skúške. Tí, čo sa rozhodnú pre Božiu stranu, budú schválení a potvrdení na nebeskom súde (Dan 7,9.10.13.14).

4. Život bez Svätého Ducha po skončení doby milosti.

Ďalší mýtus v adventizme stojí na nesprávnej interpretácii učenia Biblie a ducha prorockého. Ide o myšlienku, že Svätý Duch je zo sveta pomaly odnímaný, až nastane čas, keď tu nebude vôbec a ľudstvo bude ponechané bez neho. Niektorí si myslia, že každý, vrátane veriacich, bude po ukončení

doby milosti odkázaný na život bez Jeho pomoci. Tento chybný predpoklad je založený na nepochopení výrokov Ellen G. Whiteovej. Ak ich študujeme v kontexte, tak zistíme, že hovoria o tom, že Svätý Duch pomaly opúšťa *bezbožný svet*. Napísala: „Všetci smilníci budú mimo Božieho mesta. Boží anjeli už pracujú na úlohách spojených so súdom a *Boží Duch pomaly opúšťa svet*. Víťazstvo cirkvi je veľmi blízko. Odmena, ktorú dostaneme, je takmer na dosah, a predsa je neprávosť stále prítomná medzi tými, ktorí vyhlasujú, že majú úplný plameň nebeského svetla.“³⁰ Pozorne si všimnime aj tieto jej slová: „Dni, v ktorých žijeme, sú slávne a dôležité. *Boží Duch je pomaly ale iste odnímaný zo zeme*. Rany a súdy už dopadajú na *odporcov* Božej milosti. ...*Sily zla* spájajú svoje sily a spoločne postupujú. ...V našom svete čoskoro nastanú veľké zmeny a záverečné posuny budú veľmi intenzívne.“³¹ „Boží Duch, ktorý chránil, je teraz zo sveta vzatý preč. Hurikány, búrky, oheň a záplavy, nešťastia na mori a zemi teraz nasledujú v rýchlom slede.“³² „Čoskoro nastane doba, keď svet zachváti smútok, ktorý nijaký ľudský balzam nemôže zahojiť. Svätý Duch je vzatý.“³³ „Pre *bezbožných* sa skúška skončila; Boží Duch, ktorému trvalo odporovali, je nakoniec vzatý. Nechránení Božou milosťou nemajú ochranu pred nepriateľom. Satan vtedy ponorí obyvateľov zeme do posledného záverečného súženia.“³⁴ „Keď *zaznie neodvolateľné rozhodnutie zo svätyne a osud sveta* bude definitívne uzavretý, obyvatelia sveta o tom nebudú vedieť. *Ludia, od ktorých bol Svätý Duch vzatý, budú pokračovať vo svojom formálnom náboženstve*.“³⁵

Ellen G. Whiteová v týchto výrokoch jasne ukazuje, že Svätý Duch je vzatý z *bezbožného sveta*. S Božími vernými nasledovníkmi však ostáva v ešte väčšej miere, aby ich premenil na Boží obraz a uschoptil ich dokončiť Bohom zverenú úlohu. Už v knihe *Early Writings (Rané spisy)* Ellen G. Whiteová vysvetľuje, že vyliatie Svätého Ducha na úplnom konci bude mať dve úlohy: (1) Dokončiť kázanie evanjelia pred druhým Kristovým príchodom a (2) pomôcť svätým prekonať nebezpečné obdobie siedmich rán.³⁶ Veriaci nebudú nikdy žiť bez Svätého Ducha. Neskorý dážď Svätého Ducha dostanú v hojnej miere (Joel 3,1–5).

Ježiš jasne vysvetľuje túto pravdu v podobenstve o desiatich družičkách (Mat 25,1–13). Len päť múdrych družičiek malo dostatok ole-

ja, aby ich lampy ostali horieť (mali teda živý vzťah s Kristom). Vďaka tomuto oleju boli pripravené uvítať Ženícha a vstúpiť do radosti Jeho svadby. Olej reprezentuje premieňajúcu moc Svätého Božieho Ducha, ktorý uschopňuje ľudí, aby boli skutočným svetlom a poslúchali Boha. (Ezech 36,25–27)³⁷

Tí veriaci, ktorí Bohu dovolili, aby zmenil ich povahy, sú zapečatení Svätým Duchom pre konečné víťazstvo. Je to Svätý Duch, kto ich víťazne prevedie cez krátku záverečnú dobu súženia: „Čas súženia, akého nebolo od počiatku sveta (Dan 12,1), je priamo pred nami a my sme ako spiace družičky. Máme sa prebudiť a poprosiť Pána Ježiša, aby nás vzal do svojej večnej náruče a *preniesol nás* časom súženia, ktoré je pred nami.“³⁸ Pavol hovorí, že „tí, ktorí sú vedení Božím Duchom, sú deťmi Božími“ (Rim 8,14). Nemusíme sa báť, že zlyháme, pretože sme úplne v Božích rukách.

5. Život bez Príhovorca

Ako často som počul v rôznych zboroch našej cirkvi myšlienku, že veriaci budú odkázaní sami na seba, keď budú musieť po ukončení doby milosti žiť bez Príhovorca. Táto polopravda sa viaže ku chybnému uvažovaniu, že apokalyptické zapečatoňovanie a ukončenie nebeského súdu nad živými pred druhým Kristovým príchodom sú dve rozdielne udalosti. Pravdou je, že hoci sú rozdielne, sú úzko prepojené.

Keď budú počas predadventného súdu prerokovávané naše mená, Ježiš ako pravý svedok našich životov ukáže pred reprezentantmi vesmíru naše zásadné rozhodnutia, hlboké presvedčenia a naše životné nasmerovanie (Dan 7,9.10.13.14). Ak budeme nájdení ako tí, čo sú ukrytí „v Kristovi“, potom je náš osud zapečatený pečaťou živého Boha, a sme chránení pred siedmimi poslednými ranami a pripravení na druhý Kristov príchod. Po ukončení doby milosti, keď sa dvere milosti zatvoria, Ježiš Kristus už viac nebude naším Prostredníkom, pretože On nás už spasil „dokonale“ (Heb 7,25). To, že Ježiš viac nebude slúžiť ako náš Prostredník, si ľudia často vykladajú tak, že v tom období budú musieť veriaci žiť bez Božej pomoci, a tak si musia vybudovať silný charakter a pevnú vôľu, aby vedeli víťazne prejsť záverečnými udalosťami, pretože sily zla viac nebudú obmedzované

Božou milosťou (Zj 7,1–3; 14,9–11; 15,6–8) Takáto interpretácia uvedených udalostí je nesprávna.

Pravdou je, že po ukončení doby milosti Ježiš Kristus viac nebude konať príhovornú službu pre svoj ľud. To však neznamená, že verní budú žiť nezávisle od Neho alebo že ich opustí. Ježiš nikdy neopustí svojich nasledovníkov (pozri Ján 10,27.28; 15,5 atď.) a aj keď budú v tomto čase žiť bez Jeho špeciálnej príhovornej služby (už sú predsa spasení Jeho milosťou), nikdy ani na chvíľu nebudú žiť bez Kristovej prítomnosti a moci. Každý úprimný veriaci sa už rozhodol žiť v úplnej závislosti od Boha a vybral si dôverovať Bohu a milovať ho. Tento blízky vzťah bude rásť po celú večnosť.

Keď Jákob bojoval celú noc s pred-vteleným Ježišom, Kristova prítomnosť mu bola bližšie ako kedykoľvek predtým. Výsledkom bolo, že prijal Jeho požehnanie a „videl Boha tvárou v tvár“ (pozri 1Moj 32,24–30; porovnaj Jer 30,7). Jákobov víťazný zápas s Bohom je typ skúsenosti, akú prežijú Kristovi nasledovníci v čase konca. Skutočný zápas viery privedie Kristových verných ešte bližšie k Nemu. Toto spoločenstvo lásky, viery a nádeje s naším Pánom Ježišom Kristom nebude nikdy zlomené alebo prerušené. Dokonca aj v čase súženia bude naša viera rásť a Ježiš prikryje našu hriešnu prirodzenosť svojimi zásluhami až do doby, kým nebudeme počas Jeho druhého príchodu oslávení (1Kor 15,50.57; Fil 1,6; 3,12–15.20.21; 1Ján 3,2–5; Júda 1,24.25).³⁹

Žiť bez Prostredníka teda neznamená žiť bez udržujúcej a zmocňujúcej Kristovej milosti prostredníctvom Svätého Ducha (Dan 12,1; Heb 4,16), pretože bez Jeho pomoci sme bezmocní (Ján 15,5; Fil 4,13). Veriaci budú stále potrebovať Božiu pomoc, aby vedeli obstať proti silám zla (Zj 12,17; 17,14). Inými slovami, veriaci nikdy neostanú sami, pretože nie sú schopní odolať zlému vo vlastnej sile. Ježiš je ich jedinou mocou a istotou (Rim 1,16.17; 8,1–5; 1Kor 1,18.22–24.30; 2,2) a On zaslúbil, že bude so svojím ľudom až do úplného konca sveta (Mat 28,20).

Úžasné je nielen to, že Ježiš bude so svojimi nasledovníkmi, ale bude s nimi aj Svätý Duch a dokonca aj Otec (Iz 57,15; 66,2). Prítomnosť Otca sa prejaví prostredníctvom Jeho anjelov (Žalm 34,7; Heb 1,14). Pavol to

komentuje veľmi presne: „Som presvedčený, že ten, čo vo vás začal dobré dielo, ho aj dokončí, až do dňa Krista Ježiša.“ (Fil 1,6)⁴⁰

Zhrnutie

V tejto kapitole sme si predstavili päť nesprávnych výkladov Biblie a ducha prorockého. Uviedli sme dôvody, prečo ide len o mýty.

(1) *Existujú dve Božie pečate.* Mnohí sa nesprávne domnievajú, že Boh dáva svoju pečať len raz. Pečať evanjelia – spasenia, dostane človek na začiatku svojej duchovnej cesty s Kristom a apokalyptická ochranná pečať je neskôr daná tým, ktorí budú žiť počas záverečného súženia. Táto druhá pečať potvrdzuje, že tí, ktorí ju dostali, nesebecky slúžia iným, zo srdca túžia zachrániť iných pre večnosť, milujú Boha, Jeho zákon a Jeho hodnoty. Obe pečate majú jedinečnú úlohu, ale zároveň sa dopĺňajú. Jedine tí, ktorí dostali prvú pečať, môžu dostať aj druhú pečať. Iba tí, čo sú zapečatení pečaťou evanjelia, môžu na konci času dostať eschatologickú pečať, ktorá ich ochráni po ukončení doby milosti, v čase súženia. Je to pečať života uprostred zničenia a ruín; je to pečať konečnej záchranu.

(2) *Biblia ukazuje na istotu spasenia.* Boh je za nás a nikdy nie proti nám. Zachránil nás úplne, dokonale. Môžeme vedieť, že máme večný život a že sme prešli zo smrti do života. Môžeme sa už dnes tešiť z daru spasenia. Môžeme mať smelú istotu, pretože táto istota pochádza od Boha a pramení z toho, čo On urobil pre nás, a nie z našich výkonov. Musíme len ostať v Kristovi a prebývať v ňom každý deň (pozri Ján 5,24; 1Ján 2,28; 3,1–5). Istota spasenia súvisí s tým, že hľadáme na Ježišovo dielo a na Jeho zásluhy a že si udržiavame živý a dôverný vzťah s Bohom. Spasenie nikdy nezávisí od nás, nášho výkonu alebo skutkov, pretože tie sú ovocím nášho vykúpenia v Ježišovi Kristovi. Dobré skutky sú dôležité pre záchranu iných, ale nie pre naše vlastné spasenie.

(3) *Apokalyptické zapečatovanie sa neodohrá kedykoľvek, ale až po vydaní nedelňého zákona a potom, čo sa ľudia rozhodnú pre Boha, alebo proti Bohu.* Výsledkom konečného sporu medzi sobotu a nedeľou bude, že ľudia vyjadria svoju oddanosť a lásku k Bohu, alebo poslušnosť silám namiereným proti Bohu, proti Jeho zákonu a Jeho ľuďom (Zj 17,15).

(4) *Svätý Duch nebude veriacim nikdy odňatý.* Práve naopak, dostanú Ducha ešte vo väčšej miere. Bude to práve Svätý Duch, kto ich prevedie časom záverečnej krízy. Svätý Duch opustí bezbožný, zatvrdený svet, ale my budeme v Božích rukách v bezpečí.

(5) *Skutoční veriaci nebudú nikdy žiť bez Krista – iba bez Jeho špeciálnej príhovornej služby po ukončení doby milosti.* On zabezpečil naše spasenie na kríži a my sa nemusíme obávať, že by sme ostali bez Jeho udržujúcej milosti. Počas Jákobovho zápasu, keď patriarcha zápasil s Bohom, Pán mu bol bližšie než kedykoľvek predtým. Toto bude skúsenosť Božieho ľudu po ukončení doby milosti. Budú zmocnení Ježišovou stálou prítomnosťou, ako ňou bol posilnený a požehnaný Jákob.

Záver

Päť mýtov, o ktorých sme hovorili v tejto kapitole, nie je opodstatnených a udržateľných ani napriek tomu, že im niektorí adventisti veria. Zajtrajšku môžeme čeliť s plnou istotou, pretože sme v Božích rukách a On má úplnú moc nad našimi životmi a svetovými udalosťami. Môžeme mu preto dôverovať. Naš osud závisí od vzťahu medzi nami a naším milostivým svätým Pánom. Môžeme sa spoliehať na isté prorocké Božie slovo a do budúcnosti hľadieť s nádejou. Nádej druhého Ježišovho príchodu je nazvaná „požehnanou“ nádejou (Tít 2,13). V tomto živote sa teda môžeme radosť s očami upretými na Ježiša (Heb 12,2). V ňom môžeme mať úplnú dôveru (1Ján 2,28; 4,17). To je dôvod, prečo nepotrebujeme počúvať rôzne konšpiračné teórie týkajúce sa scenára posledných dní. Namiesto toho môžeme pestovať Božiu prítomnosť v našich životoch a s radosťou slúžiť iným (Zj 14,6.7). Boh je Pánom a všetko je v jeho moci, môžeme mu úplne dôverovať. Nemusíme (a nemali by sme) byť adventistickí kresťania *orientovaní na strach*, ale ľudia *orientovaní na nádej*. Ježišov návrat je tou najlepšou správou pre ľudstvo. On je jedinou cestou k svetlej budúcnosti.

Boh chce ľudí priviesť do neba. Nie je vrátnik, ktorý sa snaží ubrániť svoje kráľovstvo a dovoľí vstúpiť len niektorým. Chce, aby boli spasení všetci (1Tim 2,3.4), pretože On nemá záľubu v smrti bezbožného (Ez 18,23.32). Trestať je pre neho činnosť neprirodzená (Iz 28,21), lebo je Bohom života

(5Moj 30,20). Izaiáš vyjadril Pánovu túžbu veľmi presne: „Preto Hospodin čaká, aby sa zmiloval nad vami, a vstáva, aby vás omilostil, veď Hospodin je Bohom práva. Blahoslavení sú všetci, ktorí ho očakávajú.“ (Iz 30,18)

Správna teológia sa vždy končí oslavou Boha. Pavol napísal: „Požehnaný Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, ktorý nás požehnal všetkým duchovným požehnaním cez naše spoločenstvo v Kristovi v nebesiach.“ (Ef 1,3) A tiež: „Tomu však, ktorý pôsobením svojej moci v nás a nad to všetko môže urobiť omnoho viac, ako my prosíme alebo rozumieme, tomu sláva v cirkvi a v Kristovi Ježišovi po všetky pokolenia na veky vekov. Amen.“ (Ef 3,20)

(Endnotes)

- ¹ Vynikajúcu knihu o sebaklame napísal Gregg A. Ten Elshof, *I Told Me So: Self-Deception and the Christian Life* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2009).
- ² *Esfragisthéte* je sloveso (druhá osoba plurálu, aoristu pasíva, oznamovací spôsob), ktoré znamená „bol si zapečatený“ alebo „označený“ (z gréckeho slovesa *sfragizó*, „zapečatiť, zabezpečiť pečatou, označiť pečatou, oddeliť pečatou, potvrdiť pravdivosť, schváliť, presvedčiť“) a hovorí o spoločenstve viery – veriacich v Ježiša Krista.
- ³ Biblické citáty sú zo Slovenského ekumenického prekladu.
- ⁴ Ellen G. White, *The Adventist Home* (Washington, DC: Review and Herald®, 1980), 188.
- ⁵ Prítomnosť Svätého Ducha v životoch veriacich je nielen svedectvom o tom, že človek prijal spasenie v Kristovi, ale tiež prísľubom a zábezpekou, ktorú má človek o budúcom dedičstve. Je to vlastne preddavok tohto dedičstva. Pavol hovorí tiež o tom, že máme prvé plody Ducha: „A nielen ono, ale aj my sami, ktorí máme Ducha ako preddavok Božích darov, aj my vnútri vzdycháme a očakávame synovstvo, vykúpenie svojho tela. Lebo v nádeji sme boli spasení. Ale nádej, na ktorú možno pozeráť, nie je nádejou. Veď či niekto dúfa v to, čo vidí?“ (Rim 8,23.24)
- ⁶ Efezanom 4,30 je text spomenutý v zozname napomenutí. Odkaz na „deň záchrany“ v tomto verši je Pavlov unikátny dôraz v Liste do Efezu a kontext ukazuje na Kristov druhý príchod (pozri Ef 1,14).
- ⁷ „Výraz ‚v Kristovi‘ nájdeme v Novej zmluve 164-krát, z toho 36-krát v Liste Efezanom. Môžeme ho považovať za kľúčový motív Novej zmluvy, alebo aspoň kľúčový u Pavla.“ Klyne Snodgrass, *Ephesians*, The NIV Application Commentary (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1996), 57 (dôraz v origináli).
- ⁸ Ranko Stefanović, *Plain Revelation: A Reader's Introduction to the Apocalypse* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2013), 163.
- ⁹ Pre viac detailov pozri Jiří Moskala, “The Gospel According to God’s Judgment: Judgment as Salvation,” *Journal of the Adventist Theological Society* 22, no. 1 (2011): 28–49.
- ¹⁰ Ten Elshof, *I Told Me So*.
- ¹¹ Thomas C. Brickhouse and Nicholas D. Smith, *Plato's Socrates* (Oxford: Oxford University Press, 1994), 201, 202.
- ¹² Ellen G. White, *Steps to Christ* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1956), 62.

- ¹³ Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 1 (Washington, DC: Review and Herald®, 1958), 373.
- ¹⁴ *Ibid.*, 315. Pozri aj Ellen G. White, “The Truth as It Is in Jesus,” *Advent Review and Sabbath Herald*, June 17, 1890, 369.
- ¹⁵ Božia milosť nikdy nie je lacná, pretože Kristus zaplatil za ňu samým sebou, ale niektorí sa k nej správajú lacno. Pozri Dietrich Bonhoeffer, *The Cost of Discipleship* (New York: Macmillan, 1959), 43–49.
- ¹⁶ Ellen G. White, “If My Words Abide in You,” *Signs of the Times*, December 28, 1891.
- ¹⁷ White, *Selected Messages*, bk. 1, 373, 374.
- ¹⁸ White, “The Truth as It Is in Jesus,” 369.
- ¹⁹ Ellen G. White, “Christ Gives Repentance (Concluded.)” *Signs of the Times*, August 18, 1890.
- ²⁰ White, *Selected Messages*, bk. 1, 373.
- ²¹ Ellen G. White, *The Acts of the Apostles* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1911), 172, 173.
- ²² Ellen G. White, *Christ’s Object Lessons* (Battle Creek, MI: Review and Herald®, 1900), 155 (dôraz pridaný). Nielen naša bezpečnosť, ale bezpečnosť celého vesmíru leží na pohľade a pochopení významu Ježišovej obete. Dôsledky toho, čo vykonal na kríži, zabezpečujú vesmír pred znovuoobjavením sa hriechu, a nie naše výkony či naša bezhriechosť, alebo dokonca bezhriechosť anjelov: „Anjeli vzdávajú česť a slávu Kristovi, pretože sú v bezpečí len vtedy, keď hľadia na utrpenie Božieho Syna. Je to vďaka krížu, že nebeskí anjeli sú chránení od odpadnutia. Bez kríža by neboli v bezpečí o nič viac, ako boli anjeli pred pádom satana.“ Ellen G. White, “What Was Secured by the Death of Christ,” *Signs of the Times*, December 30, 1889, 786. Pozri aj Ef 1,3.10; Fil 2,9–11; Kol 1,19.20.
- ²³ Ellen G. White, “The Conditions of Fruit Bearing,” *Signs of the Times*, April 18, 1892.
- ²⁴ Ellen G. White, *Daughters of God* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2005), 16. Pozri tiež Ellen G. White, *The Desire of Ages* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1940), 674–680.
- ²⁵ Douglas Bennett, “The Good News About the Judgment of the Living,” *Adventist Review*, June 16, 1983, 14.
- ²⁶ Ellen G. White, Letter 11, 1890, citovaný v Ellen G. White Comments, in *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, ed. Francis D. Nichol, vol. 7 (Washington, DC: Review and Herald®, 1957), 976 (dôraz pridaný).
- ²⁷ Ellen G. White, *Evangelism* (Washington, DC: Review and Herald®, 1946), 234, 235.
- ²⁸ Ellen G. White, Manuscript 118, 1899, citovaný v Ellen G. White Comments, in Nichol, *Seventh-day Adventist Bible Commentary*, 7:977. Boh má svoj ľud v Babylone a volá ho von z tohto padlého náboženského systému: „Vyjdite z neho, môj ľud.“ (Zj 18,4; dôraz pridaný) Potrebujeme milovať Babylončanov, ale zároveň vyhlasovať pád Babylona a odsudzovať ich hriechy. Toto je rovnaký princíp ako v známom výroku „Milovať hriešnika, ale nenávidieť hriech.“ Potrebujeme k iným kresťanom pestovať milosrdné vzťahy a predstavovať Božie posledné poslanstvo veľmi príťažlivým spôsobom. Ellen G. Whiteová poznamenáva „V Božom ľude potrebujeme prebudenie, aby mohli dielo pokračovať vpred v moci. ...Potrebujeme pochopiť, že Božia vôľa pridá do radov jeho ľudu schopných a vplyvných ľudí, aby splnili svoju úlohu pri varovaní sveta. Všetci vo svete nie sú bezbožníci a hriešnici. Boh má tisíce, ktoré nesklonili kolena pred Bálom. Ľudia bojaci sa Boha sú aj v odpadnutých cirkvách. Ak by to tak nebolo, nedostali by sme poslanstvo, ktoré máme niesť: „Padol, padol Babylon, to veľké mesto. ...Vyjdite z neho, môj ľud.“ Ellen G. White, Letter 51, 1902, citovaný v *Evangelism*, 558, 559. „A tiež v 18. kapitole knihy Zjavenie je Boží ľud vyzvaný vyjsť z Babylona. Podľa tohto textu musia byť Boží ľudia ešte stále v Babylone.“ Ellen G. White, *The Great Controversy* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1911), 383.

- ²⁹ Bennett, "Good News," 15.
- ³⁰ Ellen G. White, *Testimonies to Ministers and Gospel Workers* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1962), 431 (dôraz pridaný).
- ³¹ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 9:11 (dôraz pridaný). Tiež vo White, *Evangelism*, 31, 32.
- ³² Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1948), 6:408.
- ³³ Ellen G. White, *Prophets and Kings* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1943), 277.
- ³⁴ White, *The Great Controversy*, 614 (dôraz pridaný).
- ³⁵ *Ibid.*, 615 (dôraz pridaný).
- ³⁶ „V čase neskorého dažďa alebo občerstvenia z Božej prítomnosti príde Svätý Duch a dá moc hlasnému volaniu tretieho anjela a pripraví svätých, aby obstáli v čase, keď bude vyliatych sedem posledných rán.“ Ellen G. White, *Early Writings* (Washington, DC: Review and Herald®, 1945), 86.
- ³⁷ Pre podrobnosti pozri White, *Christ's Object Lessons*, 414.
- ³⁸ Ellen G. White, Letter 54, 1906, citovaný v Ellen G. White, *Manuscript Releases*, vol. 3 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 305 (dôraz pridaný).
- ³⁹ Dobrá správa je, že Ježiš Kristus obnovuje a mení naše srdcia (Ján 3,3–5), odpúšťa všetky naše hriechy (Iz 1,16–19; 1Ján 1,8.9), oslobodzuje nás z otroctva hriechu (Ján 12,31.32) a premieňa naše životy (Rim 12,1.2; 2 Kor 5,17; 1Ján 3,1–3). Ak nás Syn vyslobodí, potom sme naozaj slobodní. Hriech sa začína pýchou, ale je porazený pokorou. Existuje pre nás nádej, pretože pokorný Ježiš Kristus, ktorý je garantom slobody, pokoja a radosti, prekonal hriech. Naša hriešna prirodzenosť nezmizne v okamihu obrátenia či pokánia, ale naša hriešna prirodzenosť, náchylnosti a sklony (zdedené aj vypestované) môžu byť ovládané Svätým Duchom, Jeho Slovom a Božou milosťou (Rim 7,25; 8,1–11). Až do druhého príchodu budeme mať našu hriešnu prirodzenosť a až potom budú veriaci úplne premenení a dostanú neporušené telá (1Kor 15,50–57; Fil 3,20.21). Sami zo seba nedokážeme robiť dobré skutky. Dobré skutky sú výsledkom premieňajúcej moci Božej milosti a diela Svätého Ducha (Ján 1,12; 15,1–5; Rim 1,16.17; 8,1–4; 1Kor 1,18–25.30.31; 2,12–15; Gal 5,22.23; Ef 2,10; Fil 4,13; 1Pet 2,9.10).
- ⁴⁰ Pre podrobnejšie informácie o tom, ako Boh pracuje so svojimi ľuďmi od počiatku do konca, ako ich posväcuje, pomáha im, pozri Fil 3,12–15; 4.13; Júda 1,24.25; 1Tes 5,23.24; 2Tes 3,3; 2Kor 3,5; Zj 3,10; Heb 12,1. Pozri tiež White, *The Great Controversy*, 615, 623.

KAPITOLA 13

DRUHÝ KRISTOV PRÍCHOD: NAOZAJ „MEŠKÁ“?

Jo Ann Davidson

Správy v dnešných médiách pravidelne opisujú celosvetový nepokoj a nestabilitu. Adventisti siedmeho dňa, ktorí ich sledujú, si pripomínajú biblické prorocktá, keď pozorujú prírodné katastrofy, vojnové konflikty v čoraz väčšom počte krajín a prevládajúci skepticizmus. Dokonca aj Ježiš varoval: „Ale či Syn človeka nájde vieru na zemi, keď príde?“ (Luk 18,8).¹

Počas uplynulého storočia sme boli svedkami rastúcej straty viery v Boha, autority Písma a cirkev. Pridružila sa tiež strata dôvery v moderné sekulárne ideológie, akými sú napríklad viera v pokrok, vo vládu, v politiku a osvietenecké myšlienky „spasenia“ (viera v to, že ľudstvo si v priebehu dostatočného času vyrieši akékoľvek svoje problémy – a postupom času vlastne všetky problémy). Existuje malé presvedčenie o akomkoľvek živote, ktorý presahuje našu časovú a priestorovú dimenziu. Obraz neba a večného života sa považuje len za akési detinské predstavy.

Biblickí pisatelia však predstavujú veľmi odlišný pohľad: Boh je v pozadí celého svetového diania a smeruje celú ľudskú históriu k naplneniu svojho zaslúbenia, ktorým je ukončiť vládu zlého draka a urobiť „všetko nové.“ (Zj 21,5) Písmo v knihe Genezis v kapitolách 1 až 10 opisuje historický počiatok tohto sveta vrátane celosvetovej potopy. Na základe toho neskorší biblickí pisatelia dospeli k presvedčeniu nielen o doslovnom konci súčasného hriešneho sveta, ale zároveň aj o Božom obnovenom

a spravodlivom kráľovstve. Biblické proroctvá poukazujú na veľké kozmické udalosti v budúcnosti vrátane súdu a druhého Kristovho príchodu – ide o aspekty Božích konečných činov vo vzťahu k tomuto svetu. Keď sa to bude diať, nikto nebude nezainteresovaným divákom, lebo sa to bude týkať celého sveta. Biblia nemlčí o vážnosti doby konca, pretože konečné a rozhodujúce riešenie i samotná záchrana sú isté. Biblickí pisatelia taktiež zdôrazňujú proroctvá s často opakovaným slovným spojením „Takto hovorí Hospodin.“ Sám Boh trvá na nasledujúcom:

„Lebo ako padá dážď a sneh z neba a nevráti sa ta, ale zavlaží zem, zúrodní ju a dá jej vyklíčiť, vydá semeno na siatie a chlieb na jedenie, *tak sa stane s mojím slovom, ktoré mi vyjde z úst. Nevráti sa ku mne naprázdno, pretože urobí to, čo som si želal*, a dosiahne to, kvôli čomu som ho poslal.“ (Iz 55,10.11; dôraz doplnený)

Keďže „posledné veci“ sa sústreďujú na druhý príchod Ježiša Krista, pozornosť adventistov siedmeho dňa bola vždy zameraná práve na ne. To je dôvod, prečo samých seba nazývame „adventistami“. Táto viera nie je založená na futuristických ľudských konštrukciách, pretože na druhý Ježišov príchod poukazujú rôzni biblickí pisatelia. Apoštol Peter napríklad píše: „Podľa jeho prisľúbenia očakávame nové nebo a novú zem, v ktorých prebýva spravodlivosť.“ (2Pet 3,13) Hoci ľudské sľuby a nádeje často sklamú, proroci trvajú na tom, že môžeme úplne dôverovať obsahu aj istote biblických proroctiev.

Biblickí pisatelia veľmi vážne varujú pred akoukoľvek snahou „nahliadať“ do budúcnosti. Ich záujem sa vždy sústreďuje na zdroj: „Neobraccajte sa na tých, čo vyvolávajú duchov, ani na veštcov. Nevyhľadávajte ich, aby ste sa nimi nepoškvrnili. Ja som Hospodin, váš Boh.“ (3Moj 19,31) Boh následne vysvetľuje prečo:

„Takto vraví Hospodin, tvoj Vykupiteľ, a ten ktorý ťa formoval od života matky: Ja, Hospodin, činím všetko, nebesá odvíjam celkom sám, sám od seba rozprestieram zem. Znamená tárajov ruším a veštcov mením na bláznov; zavracciam múdrych a ich poznanie robím nerozumným. Ja splňam slová svojich sluhov a uskutočňujem radu svojich poslov.“ (Iz 44,24–26) Každé štúdium budúcnosti musí byť založené na Božom slove. Boh je totiž

jediný, kto môže bezpečne zaručiť, že „žiadne z jeho slov nepadne na zem“ (1Sam 3,19; porovnaj Iz 44,26; Joz 21,45). Navyše, napriek tvrdeniam moderného „otvoreného (liberálneho) teizmu,“ Boh trvá na tom, že predpovedanie budúcnosti je dôkazom jeho božstva:

„Predneste svoj spor, hovorí Hospodin, predložte svoje dôkazy, hovorí kráľ Jákoba. Nech predstúpi a nech nám oznámia, čo sa má stať! Oznámte, čo bolo na začiatku, a vezmeme si to k srdcu, nech spoznáme ich koniec; alebo nám zvestujte, čo príde! Oznámte, čo príde v budúcnosti, a tak spoznáme, že vy ste bohovia! Urobte niečo dobré alebo zlé, budeme sa spolu triasť a báť.“ (Iz 41,21–23)

„Pamätajte na predchádzajúce veci od večnosti, lebo *ja som Boh a iného Boha niet a nikto nie je ako ja. Od počiatku oznamujem budúcnosť, od pradávna to, čo sa ešte nestalo. Hovorím: Môj zámer trvá, všetko čo chcem, urobím. Od východu volám dravého vtáka, z ďalekej krajiny muža, ktorý splní môj zámer. Čo som povedal, to iste vyplním, čo som naplánoval, to určite urobím...*“ (Iz 46,9–11; dôraz doplnený)

Božia predpoveď budúcnosti nie je náprotivkom sekulárneho predpovedania ľudského šťastia. Nikdy sa nezaobrá tým, s kým by sa mal dotýchny človek oženit, akú prácu by mal prijať alebo kto bude ďalším prezidentom. V Biblii „hľadanie“ do budúcnosti nemá *nikdy* uspokojiť len lenivú a povrchnú zvedavosť. Božia predpoveď sa vždy zaoberá jadrom ľudskej existencie – konfrontáciou s Ježišom Kristom, ktorý prišiel raz ako Spasiteľ a ktorý sa opäť „druhý raz zjaví“ ako „Kráľ kráľov“ (Heb 9,28; Zj 17,14).² Druhé zjavenie bude vrcholom ľudských dejín, a navyše odlišuje spomínanú udalosť od sekulárneho (svetského) futurizmu. Kresťanské očakávanie nie je nasmerované na rozličné nesúvisiace či mystické udalosti v budúcnosti – je zamerané na samotného Ježiša. Všetko bude napokon otvorené a zrejmé pred trónom Božím a Baránkovým. Život bude odhalený – aký v skutočnosti je, zjavujúci všetky ľudské zvody. Už sa viac nebude ospravedlňovať prenasledovanie a utrpenie v Božom mene – ako Ježiš predpovedal, že sa bude diať.³ Budú rozpoznané všetky výhovorky a všetky pohnútky. Život, ako sa v skutočnosti udial, bude odkrytý. Dovedy, kým sa tak udeje, zaznieva výzva, aby sme boli „bdelí a triesvi“,

s bystrým duchovným náhľadom a s opásanými bedrami svojej mysle.⁴ Pravdepodobne pripomínajúc Kristovo podobenstvo o spiacich pannách Pavol nalieha: „Nespime teda ako tí druhí, ale bdejme a buďme triezvi.“ (1Tes 5,6; pozri aj 1Pet 5,8)

Ale ešte stále sme tu! A z nášho kresťanského očakávania sa niekedy vysmieľajú, pretože Ježiš ešte neprišiel. Koniec koncov, práve on pred dvetisíc rokmi povedal: „Hľa, prídem čoskoro!“ (Zj 22,7)

Súčasnú uvažovanie o eschatológii

Odkedy Ježiš sľúbil, že príde „rýchlo“, resp. „čoskoro“, uplynulo veľa času. Niektorí kresťania preto už od devätnásteho storočia ponúkajú a stále ponúkajú alternatívne vysvetlenia:

- Niektorí argumentujú, že Božie kráľovstvo sa už zjavilo a dosiahlo sa prostredníctvom ľudského génia, keďže problémy života sa podarilo vyriešiť. S evolučným optimizmom sa predpokladá, že všetky choroby budú napokon porazené, že politická spolupráca zastaví všetky vojny a že ľudský stav bude pokračovať v zdokonaľovaní.⁵
- Ďalší sa rozhodli veriť, že Nová zmluva učí, že medzi Kristovým vzkriesením a Jeho druhým príchodom bude len krátky čas a že akákoľvek eschatológia musí byť v súlade s tým, čo sa v skutočnosti odohralo. O mnoho storočí neskôr musí byť teda Nová zmluva zastaraná a úplne chybná.
- Iní zasa navrhli, že druhý príchod sa zjavil pri Kristovom vzkriesení, keď sa zem triasla, skaly pukali, hrobky sa otvárali a telá svätých boli vzkriesené (Mat 27,51–53). No keďže kozmický druhý príchod ešte nenastal, strhujúce nadprirodzené udalosti vzkriesenia sú považované za znamenia „konca“.⁶
- Niektorí sa prikláňajú k takzvanému „večnému času konca“. Druhý príchod vnímajú ako akýsi symbol nekončiacej vážnosti a dôležitosti každej životnej chvíle. V dejinách ľudstva podľa nich nenastane žiadne dramatické vyvrcholenie, žiadna doslovná kozmická udalosť. Namiesto toho pre každú osobu príde rozhodujúci okamih individuálne. Bude to spojené s kľúčovou krízou, ktorá bude označovať závažnosť Božej prítomnosti.⁷

V súčasnosti mnohí kresťania s určitosťou tvrdia, že Kristov sľub o jeho opätovnom návrate zlyhal, pričom hlásajú rozličné nanovo prehodnotené interpretácie Kristových slov – najrôznejšie varianty, okrem doslovnej a celosvetovej udalosti. Takýto spôsob uvažovania je však nebezpečný. Spájanie druhého príchodu s doslovnými spásnymi činmi, ktoré sa už uskutočnili, zavrhuje to, čo biblickí pisatelia písali tak jasne a autoritatívne. Boh je Pánom dejín a suverénne sľubuje reálnu slávnú kozmickú udalosť. Tieto nové interpretácie biblických proroctiev zbavujú Krista jeho slávy!

Je možné, že viera minulých generácií kresťanov nebola až v takom ohrození, keď sa Ježiš nevrátil okamžite. Pripomínali si totiž minulé Božie činy, ktoré sa odohrali v priebehu celých dejín. A podľa Písma bolo súčasťou naplnenia Božích zaslúbení aj čakanie.

Oneskorenie v Starej zmluve

1. Eva si myslela, že sľub spomínaný v 1. Mojžišovej 3 sa naplní v jej prvorodenom synovi. „Spasiteľov príchod bol predpovedaný už v raji. Keď Adam s Evou prvýkrát počuli toto zaslúbenie, očakávali jeho skoré splnenie. Radostne vítali svojho prvorodeného syna v nádeji, že on bude Vysloboditeľom. Zaslúbenie sa však nespĺňalo.“⁸

2. Enoch prorokoval Boží súd a Kristov príchod, čo sa však nestalo počas jeho života.⁹

3. Patriarcha Jób uprostred svojho ohromného utrpenia hľadel do budúcnosti s nádejou:

„Ja viem, že môj Vykupiteľ žije a nakoniec sa postaví nad prachom! Aj potom, keď moja koža bude takto zodratá, zo svojho tela uvidím Boha, svojimi očami ho pri sebe uvidím – nie niekto cudzí. Moje vnútro už hynie túžbou.“ (Jób 19,25–27)

4. Noach, ktorý nikdy nevidel dážď, stodvadsať rokov varoval pred prichádzajúcou potopou. Bol nazývaný fanatikom a vtedajší vedci sa mu vysmievali.¹⁰ Navyše, po vstúpení do archy musel Noach čakať ďalších sedem dní, kým začalo pršať, čo bolo ďalšou skúškou jeho viery.¹¹

5. Abrahám a Sára čakali na prvého zo zaslúbených potomkov, kým on dovŕšil sto rokov a ona deväťdesiat. Tých potomkov malo byť „také

množstvo... ako je hviezd na nebi.“ Ale Abrahám zomrel, pričom veril za sľúbeniu. (Heb 11,12.13)

6. Abrahámovi bolo tiež povedané, že jeho potomstvo bude musieť vytrpieť otroctvo a čakať na svoje oslobodenie, kým sa nenaplní neprávosť Amorejcov.¹² Exodus sa oneskoril, dokiaľ sa neskončila skúšobná lehota poskytnutá Amorejcom.¹³

7. Deti Izraela, nútené do otroctva v Egypte, túžili po oslobodení stovky rokov a „pod ťarchou nútených prác stenali a kričali“, a čakali na oslobodenie (2Moj 2,23).

8. Mnohé chvály a žalmy, ktoré Izraeliti spievali počas bohoslužieb, boli naplnené túžobnými prosbami o pomoc: „Poviem Bohu, svojej Skale: Prečo si na mňa zabudol? Prečo mám chodiť v smútku utláčaný nepriateľom?“ (Ž 42,10) „Bože, dokedy sa bude utláčateľ rúhať? Smie nepriateľ trvalo urážať tvoje meno? Prečo svoju ruku sťahuješ späť?“ (Ž 74,10.11) Ich prosby vo forme „dokedy“ poukazujú na trápenie spojené s plynutím času:

„Dokedy ešte, Hospodin? Budeš sa skrývať naveky? Bude tvoj hnev blčať ako oheň? Rozpomeň sa, aký je ľudský vek! Akých pomínuteľných si stvoril všetkých ľudí! Kto kedy žil tak, že neuzrel smrť a zachránil si dušu z moci podsvetia? ... Kde sú, Pane, predchádzajúce prejavy tvojho milosrdenstva, o ktorých si prisahal Dávidovi vo svojej vernosti?“ (Ž 89,47–50)

9. V knihe Izaiáša je položená otázka: „Strážnik, koľko ešte zostáva z noci? ... Strážnik hovorí: Prichádza ráno, ale ešte je noc.“ (Iz 21,11.12)¹⁴ Táto odpoveď naznačuje, že žiť s oneskorením sa nemusí nutne interpretovať ako Božie zlyhanie a nedodržanie daného sľubu.

10. Boh odpovedal aj na túžbu Izraelitov po oslobodení z babylonského zajatia prostredníctvom svojich slov, ktoré vnukol Ezechielovi:

„Potom mi zaznelo slovo Hospodina: Človeče, aké to máte porekadlo o krajine Izraela, že dni plynú a zo všetkých videní nie je nič? Preto im povedz: Takto vraví Pán, Hospodin: Skončujem s týmto porekadlom a už ho nebudú používať v Izraeli. Povedz im však: Blížia sa dni, keď sa splní každé videnie. Nebude totiž už nijaké márne videnie ani pochlebovačské veštenie v dome Izraela, ale *prehovorím ja, Hospodin. Čo poviem, to sa*

splní a už sa neoddišli. Ešte za vašich dní, dom vzdoru, prehovorím a svoje slovo splním — znie výrok Pána, Hospodina.“ (Ezech 12,21–25; dôraz doplnený)

Desiatky rokov v zajatí uplynuli bez náznaku oslobodenia. Viedlo to k pochybnostiam, na ktoré však Pán odpovedal tým, že sa neoddišli žiadne jeho slovo (Ezech 12,28). Kritici môžu namietajú, že oddialenie, resp. oneskorenie, naznačuje zlyhanie Božích sľubov, avšak Boh trvá na niečom úplne inom.

11. Po svojich dramatických videniach o budúcnosti bolo Danielovi povedané, že musí čakať: „Ty však choď v ústrety koncu. Budeš odpočívať a vstaneš... na konci dní.“ (Dan 12,13)

12. Habakuk si zúfa z nekončiaceho násilia:

„Dokedy ešte budem volať o pomoc, Hospodin, a ty ma nevypočuješ? Volám na teba: Násilie!, ale nepomáhaš.“ (Hab 1,2) Jahve na toto volanie odpovedá:

„Zretelne zapíš videnie na tieto tabule, aby ním čitateľ zrakom ľahko prebehol. Videnie totiž už speje k naplneniu. Neodvratne a neomylné sa schyľuje ku koncu. *Keby sa oddialilo, vyčkávaj naň, lebo sa určite splní* a nebude meškať.“ (Hab 2,2–3; dôraz doplnený)

13. Boh vysvetľuje svojmu mrzutému prorokovi Jonášovi, prečo oddialil súd nad násilnými Ninivčanmi: „Mne zasa nemá byť ľúto Ninive, veľkého mesta, v ktorom je viac ako stodvadsaťtisíc ľudí, ktorí nevedia rozlíšiť pravú a ľavú ruku, a mnoho dobytky?“ (Jon 4,11) Boh túži rozšíriť svoju milosť na morálne ľahostajných Ninivčanov a dokonca aj na ich nevinné zvieratá.

„Čakanie“ v Novej zmluve

1. Marta a Mária povedali Ježišovi po smrti svojho brata Lazára: „Pane, keby si tu bol býval, nebol by mi brat zomrel.“ (Ján 11,21.32) Ježiš totiž na ich naliehavú žiadosť neprišiel hneď. Naopak, čakal – a následne vykonal ešte väčší zázrak.¹⁵

2. Podobenstvo o desiatich družičkách, ktoré zaspali, pretože sa ženích oneskoril (Matúš 25), naráža na nepredvídané plynutie času pred samot-

nou svadbou. Stojí za povšimnutie, že Ježiš vyrozprával toto „podobstvo o meškaní“ hneď po diskusii o budúcom zničení Jeruzalema a konci sveta (Matúš 24).¹⁶

3. Počas celej Kristovej pozemskej služby si učeníci v mysli uchovali, že Ježiš už zakrátko ustanoví svoje kráľovstvo. Ich veľmi trpké sklamanie z Kristovho ukrížovania sa zmenilo až po jeho vzkriesení.

4. Po Turícach a zoslaní Svätého Ducha Peter kázal o tom, čo je „ďaleko“, keď cirkev začala svoju prácu medzi dvomi Kristovými príchodmi (Sk 2,39). Vyliatie Svätého Ducha neznamenal odmietnutie viery v druhý príchod. Naopak, prenasledovaní Ježišovi nasledovníci z prvého storočia boli zahrnutí v Božích zaslúbeniach k patriarchom, ako sa o tom píše v 11. kapitole Listu Hebrejom: „Preto aj my, obklopení takým veľkým zástupom svedkov, odhodme všetku príťaž a hriech, čo nás opantáva a *vytrvajme* v behu, ktorý máme pred sebou.“ (Heb 12,1; dôraz doplnený) Všetci veriaci budú mať podiel na takom istom slávnom osude, pretože „títo všetci, i keď dostali svedectvo pre vieru, nedosiahli naplnenie prislúbenia, lebo Boh pre nás zamýšľal niečo lepšie, aby nedosiahli dokonalosť bez nás.“ (Heb 11,39.40)

Nikde v Novej zmluve nie je zmienka o tom, že by viera v druhý príchod mala byť odsunutá na vedľajšiu koľaj. Naopak, v Novej zmluve nachádzame jasné ukazovatele, že druhý príchod sa očakával skoro. Aj preto Pavol radil Tesaloničanom, že najprv sa musia udiať určité udalosti (2Tes 2,1–12). Viera v Božie zaslúbenia nebola nikdy stratená a rovnako ani očakávanie nebolo utlmené. Doslovná smrť a vzkriesenie Krista prebúdzali u veriacich optimizmus a uisťovali ich o slávnych vyhlídkach do budúcnosti.

5. Boli však aj takí, ktorí sa z druhého Kristovho príchodu vysmievali: „Čo sa stalo so sľubom o jeho príchode? Veď odkedy zosnuli otcovia, všetko ostáva tak, ako bolo na začiatku stvorenia!“ (2Pet 3,4) Júda tiež opisuje „posmievačov“ v poslednom čase (Júda 1,18), ktorí preukazujú pyšnú istotu v ich zdanlivo nevyvrátiteľných argumentoch.

Veriaci však vždy dostávali rady, aby sa vystríhali takýchto postojov (2Pet 3,1.8.14.17). Posmievanie totiž odzrkadľuje falošnú filozofiu dejín.

Biblickí pisatelia čelia takýmto skeptickým porozumeniam a odmietajú nelegitímne interpretácie posmievačov. Pokračujúce trvanie času nie je žiadnym druhom Božieho zlyhania; práve naopak, je len dôkazom Božej trpezlivosti a zhovievavosti. On zaslúbil, že zlo už nikdy viacej nepovstane. Navyše, on to dokáže aj uskutočniť, pretože dopustil, aby sa naplno zjavil hriech a všetky jeho smrteľné následky, čím sa napokon navždy strati akákoľvek príťažlivosť zla.¹⁷ Biblické zaslúbenia týkajúce sa budúcnosti vychádzajú z Božej milosti a kladú na ňu dôraz: „To jedno však nech vám nezostáva skryté, milovaní, že jeden deň je u Pána ako tisíc rokov a tisíc rokov ako jeden deň. *Pán nemešká so svojim prisľúbením, ako sa niektorí nazdávajú, že mešká, ale je zhovievavý, lebo nechce, aby niekto zahynul, ale chce, aby sa všetci dali na pokánie.*“ (2Pet 3,8.9; dôraz doplnený) Pokračovanie času nie je nikdy dôkazom falošného prorocstva.¹⁸ Veriaci môžu očakávať Kristov návrat so všetkou horlivosťou, húževnatosťou a usilovnosťou (verše 10.12.14.18), pretože Božie sľuby sú isté.

Ludská existencia je v porovnaní s Božou večnosťou len „včerajškom, čo sa pominul“ (Ž 90,4–6). Nevieme totiž objektívne vyhodnotiť čas z perspektívy večnosti. Boh na túto skutočnosť naráža prostredníctvom mnohých spôsobov vymeriavania času, čo je možné vystopovať v jeho vlastnom stvorení: mucha alebo komár sa dožijú nanajvýš tri týždne (ak nie sú zabité skôr); dvanásť až pätnásť rokov sa považuje za plný vek pre domáce mačky a psy. Židovská tradícia poukazuje na božský dizajn ľudskej siete, ktorá prijíma obraz toho, na čo sa pozeráme, otočený hore nohami – má nám to pripomínať, že to, čo vidíme vlastnými očami, nie je úplný, správny a pravdivý obraz.

6. Apoštol Pavol poučoval Tesaloničanov, že pred Ježišovým návratom sa musí odohrať celá séria udalostí (2Tes 2,1–12).

7. Kniha Zjavenia naznačuje plynutie času. Napríklad videnie týkajúce sa „duší pod oltárom“:

„Keď otvoril piatu pečať, videl som pod obetným oltárom duše zabitých pre Božie slovo a pre svedectvo, ktoré vydávali. Tí zakričali mohutným hlasom: Kedy už, svätý a pravdivý Vládca, vykonáš súd a pomstíš našu krv na tých, čo bývajú na zemi? A každý z nich dostal biele rúcho

a bolo im povedané, aby ešte *krátky čas vydržali*, kým ich počet nedoplnia ich spoluslužobníci a bratia, ktorí majú byť zabíjajúci ako oni.“ (Zj 6,9–11; dôraz doplnený) Od 1. Mojžišovej knihy až po Zjavenie nezaznieva žiadna výzva na vypočítavanie presného dátumu druhého Kristovho príchodu. Skôr je v Biblii reč o naliehavom a pozornom očakávaní a bdení presne tak, ako nás vyzýva Ježiš: „Majte bedrá opásané a lampy zažaté! Budte podobní ľuďom, ktorí čakajú na svojho pána, keď sa má vrátiť zo svadby, aby mu otvorili hneď, ako príde a zaklope.“ (Luk 12,35.36) Tento postoj je v protiklade s uvažovaním neverného sluhu, ktorý si v srdci hovorí: „Môj pán mešká a nechodí,“ a tak sa ani len neunúva, aby sa pripravil (verše 45–47). Hoci vedel, čo má robiť, na príchod svojho pána nebol pripravený.

Odkedy sa uskutočnilo proroctva o 2300 večeroch a ránoch z Daniela 8, nemáme k dispozícii žiadne ďalšie časové proroctvo. A predsa Kristov príchod by nemal byť neočakávaný, čím sa dostávame k jadrú celého problému. Ježiš vyhlasuje: „Ak však nebudeš bdieť, prídem ako zlodej a ani sa nenazdáš, v ktorú hodinu k tebe prídem.“ (Zj 3,3; porovnaj 1Tes 5,1.2) Náhlosť a neočakávanosť Kristovho príchodu nebude problémom pre tých, ktorí vrúcne a horlivo očakávajú Pánov návrat podobne, ako písal Pavol Tesaloničanom: „No vy, bratia, nežijete v tme, aby vás ten deň prekvapil ako zlodej.“ (1Tes 5,4) To vyžaduje neustálu bdelosť a prípravu. Nebezpečenstvo spočíva v našej nedbanlivosti a zábudlivosti. Ježiš na to poukázal, keď hovoril o tých, ktorých zahubila potopa. Ich život sa nevyznačoval bdelosťou „a nič nebadali, až prišla potopa a zmietla všetkých“ (Mat 24,39; porovnaj Luk 17,26–30). Slovo, ktoré sa spravidla prekladá ako „rýchlo“, by sa malo správnejšie prekladať ako „náhle“, „nečakane“ alebo „znenazdania“.

V priebehu čakania na druhý príchod sa môžeme stať pesimistami, ktorí pochybujú o Božom slove a ktorí predkladajú nesprávne výklady Božích zaslúbení. Môžeme tiež sklznúť do popierania Kristovho príchodu spolu s posmievačmi, ktorí si myslia, že nebo je len akási ilúzia. Biblický postoj je však úplne odlišný:

„Hlas volá: Na púšti pripravte cestu Hospodinovi, v stepi urovnajte chodník nášmu Bohu! Každé údolie nech sa zdvihne, každý vrch a kopec

nech sa zníži. Všetko nerovné nech sa vyrovná a nech sa vyrovnajú hrbole, lebo sa zjaví Hospodinova sláva a naraz ju uzrú všetci; lebo prehovorili ústa Hospodina.“ (Iz 40,3–5)

Toto je kráľovské vyhlásenie, ktoré oznamuje príchod Kráľa. Skladateľa Händela vyzvali, aby napísal hudbu na tieto slávne slová.¹⁹ Aj skladatelia iných chválospevov chceli vyvýšiť druhý príchod: „Zodvihnite poľnice a hlasno zatrúbte! Ježiš opäť príde!“²⁰ „Hľa, prichádza so zostupujúcimi oblakmi!“²¹ „Prebudte sa, prebudte sa, pretože noc sa kráti,“²² a „Sledujte, vy svätí, s bdelymi očami!“²³

Druhá strana mince

Počas nášho čakania nesmieme upadnúť do druhej chybnej predstavy: myslieť si, že Božie načasovanie druhého príchodu závisí od nás a od toho, že dosiahneme nejaký štandard dokonalosti.

- Sú ľudia, ktorí tvrdia, že Ježiš sa ešte nevrátil preto, že jeho nasledovníci nie sú dostatočne dokonalí. Tvrdia, že keby sme sa viac zamerali na dosiahnutie dokonalosti, Ježiš by tu už bol. Toto stanovisko sa často spája s citátom od Ellen G. Whiteovej: „Kristus túžobne očakáva, že sa v cirkvi odzrkadlí jeho obraz, a keď Boží ľud prejaví všetky črty jeho povahy, príde, aby prijal tento ľud za svoje vlastníctvo.“²⁴
- Ďalšia skupina vyhlasuje, že Kristus by možno prišiel skôr, keby boli veriaci usilovnejší v konaní Božieho poverenia vydávať svedectvo. Keďže veriaci neboli a ani doposiaľ nie sú horliví v naplňovaní spomínaného poverenia, „oneskorenie“ či „meškanie“ pokračuje ďalej. Tieto pohľady však neponúkajú primerané pochopenie Písma ani citátov Ellen G. Whiteovej. Nastane vôbec niekedy čas, keď budeme dostatočne dobrí na to, aby Ježiš mohol prísť? Toto je rozhodujúci problém.

V tejto súvislosti musíme prehodnotiť fundamentálny princíp a prístup pri vykladaní Písma (a rovnako pri vykladaní Ellen G. Whiteovej, ktorá nás neustále upriamuje na Písmo). Stará a Nová zmluva sú úplným systémom pravdy. Musíme teda pozorne študovať celý kánon, aby sme správne porozumeli, čo v skutočnosti učí. V našom prípade pochopenie významu výrazu „byť pripravený“ na Ježišov návrat musí vychádzať z viac než len jedného

biblického textu alebo citátu. Stará zmluva napríklad vyzdvihuje Mojžiša ako zákonodarcu a Božieho hovorcu. On prijal, spísal, učil, aplikoval a vyložil Boží zákon. Často tiež opakoval Božiu výzvu oddať sa Jeho zákonu. Mojžiš si bol zároveň úplne vedomý nebezpečenstva zákonníctva a pokrytectva. Jeho veľkou túžbou bolo, aby Izrael mohol dôjsť k poznaniu Božej milosti a lásky prostredníctvom obriezky *srdca* (5Moj 30,6) a aby ich odpoveďou na jeho milosť bolo zachovávanie jeho príkazov (verš 10). Prostredníctvom zákona mohli získať správne pochopenie podstaty hriechu. Pomocou prosby o odpustenie sa zase stávajú ľuďom, ktorý má prednosť tešiť sa Božej svätej prítomnosti. Zákon bol Božím darom (Rim 9,4) a pozitívnym prostriedkom vyučovania jeho detí, ako prebývať v jeho prítomnosti (3Moj 26,11–13; 2Tim 3,16.17). Veriaci však museli byť vždy prikrýti Kristovou spravodlivosťou. Nikto nemôže byť nikdy dosť dobrý, aby mohol byť niekedy zachránený. Úvodné slová Desatora to podčiarkujú:

„Boh hovoril všetky tieto slová: Ja som Hospodin, tvoj Boh, ktorý som ťa vyviedol z Egypta, z domu otrokov. Nebudeš mať iných bohov okrem mňa!“ (2Moj 20,1–3)

Poslušnosť zákonu nikdy nebola spôsobom, ako si zaslúžiť spasenie. Na začiatku Desatora Boh jasne stanovuje, že on je v prvom rade Spasiteľ a Vysloboditeľ z otroctva!²⁵ Boh najprv zachránil Izraelitov z Egypta, a až potom ich oboznámil so svojím zákonom. Toto poradie je veľmi dôležité. Na vrchu Sinaj Boh uzavrel zmluvu so skupinou ľudí, ktorí sa nevyznačovali ani svojou dobrotou, ani svojou vernosťou. Jahve si ich však vyvolil, čo nemalo nič spoločné s akýmikoľvek ich duchovnými úspechmi. Práve naopak. Boh si ich vyvolil *napriek tomu*, akí boli. Ak je v súvislosti s deťmi Izraela niečo hodné povšimnutia, tak je to práve skutočnosť, že si svoje vyvolenie vôbec nezaslúžili. Dokonca hlboko odpadli od Boha tesne po tom, čo s ním na vrchu Sinaj uzavreli zmluvu.²⁶

Veľký apoštol Pavol tiež trval na tom, že jediným dôvodom, prečo ktokoľvek môže byť spasený, je to, že Boh vo svojej štedrej milosti vyhlasuje osobu za spravodlivú prostredníctvom Ježiša Krista.²⁷ Pavlova nekonečná vďačnosť za Božiu milosť je lekciou, ktorej sa mnohí kresťania musia učiť. Umožní to veriacim prejsť dlhú púť, ktorá vedie k skutočnému váženiu si evanjelia.

Keď Pavol trvá na tom, že „niet teda rozdielu“ (Rim 10,12), myslí tým, že pred Bohom nielo rozdielu medzi Židom a pohanom, zbožným a bezbožným, veriacim a ateistom, „dobrými chlapcami“ a „zlými chlapcami“. Všetci sú v otroctve hriechu. Byť „náboženský“ neprispieva k nášmu dobru, rovnako ani byť „duchovný“. Pavol je jednoznačný: neexistuje nič, čo by sme mohli urobiť s našou hriešnou prirodzenosťou; my sa nedokážeme vymaniť z jej väznotského zovretia. Apoštol Pavol to veľmi podrobne rozoberá v Liste Rimanom 7, kde napokon zaznieva otázka: „Kto ma vytrhne z tohto tela smrti?“ (verš 24) Pokánie je znamením Svätého Ducha, ktorý v nás koná. Usvedčuje nás z hriechu,²⁸ aby sme sa vedeli kajať, nájsť a následne prijať úžasnú Božiu milosť.

Každý z nás je až do Ježišovho príchodu odsúdeným hriešnikom. Keďže hriech je mimoriadne zaslepujúci, toto kľúčové pochopenie nevzniká ľahko. Musíme sa uprene zadívať na hriech a jeho moc, a to dokonca v životoch „dobrých“ kresťanov, nakoľko aj naše najlepšie stránky sú poškvrnené hriechom.²⁹ My všetci, dokonca aj tí najvrúnejší veriaci, budeme vždy potrebovať ospravedlňujúcu milosť, ktorú Boh ponúka hriešnikom:

„Všetci sme boli ako nečistí, všetky naše spravodlivé skutky boli ako poškvrnené rúcho, všetci sme zvädli ako lístie, naše viny nás odnášali ako vietor.“ (Iz 64,5; dôraz doplnený)

Martin Luther to pochopil, keď tvrdil, že sa potrebujeme kajať dokonca aj za naše dobré skutky. Thomas Cranmer to poznal a vyznal tiež: „Pochybili sme a odbočili z Božích ciest ako stratené ovce. Nasledovali sme priveľa svojich ľudských prostriedkov a túžob svojho vlastného srdca.“³⁰ Nie je ľahké priznať si to. My všetci, dokonca aj „dobrí“ kresťania, máme tendenciu nejakým spôsobom popierať vlastnú hriešnosť. Neradi si ju pripúšťame a často toto poznanie nechávame stáť akoby bokom. Je naozaj veľkou chybou neuvedomovať si to. Skutočne tragickou osobou nie je ten, kto spácha zločin alebo spôsobí iným nejakú škodu. Ozajstnou tragédiou je „dobrý“ človek, ktorému je zaťažko pripustiť, že dokonca aj naše dobré skutky potrebujú odpustenie. Príčinou je to, čo Ellen G. Whiteová nazýva našimi „skazenými prieduchmi ľudstva“:

„Náboženské obrady, modlitby, chvály, kajúcne vyznania hriechu vystupujú od pravých veriacich ako kadidlo do nebeskej svätyne, ale tým, že prechádzajú cez skazené prieduchy ľudstva, sú také poškvrené, že keby neboli očistené krvou, nemali by pred Bohom žiadnu hodnotu. Nevystupujú v nepoškvrenej čistote a keby ich Prostredník, ktorý je po Božej pravici, nepredkladal očistené svojou spravodlivosťou, neboli by pre Boha prijateľné. Všetko kadidlo z pozemských svätých musí byť presiaknuté očisťujúcimi kvapkami Kristovej krvi. On drží pred Otcom kadidelnicu svojich vlastných zásluh, v ktorých nie je žiadna škvrna či stopa pozemskej skazenosti. Kristus zhromažďuje do tejto kadidelnice modlitby, chvály a vyznania svojho ľudu a pridáva k nim svoju vlastnú nepoškvrenú spravodlivosť. Následne kadidlo, ktoré je takto premiešané s vôňou zásluh Kristovho zmierenia, vystupuje pred Boha ako úplne prijateľné. Potom prichádzajú milostivé odpovede na vysielané modlitby.

*Všetci by mali poznať, že všetka poslušnosť a chvála a všetko pokánie a vďakyvzdanie musia prejsť očisťujúcim ohňom Kristovej spravodlivosti. Vôňa tejto spravodlivosti vystupuje ako oblak okolo trónu milosti.*³¹

Pavol používa slovo *ospravedlnenie* častejšie než slovo *odpustenie*. Má tým na mysli, že nám hriešnikom bude nielen odpustené, ale že budeme aj ospravedlnení – Bohom vyhlásení za spravodlivých! Vďaka obeti Ježiša, ktorý zobral rozsudok odsúdenia na seba, je nám udelená milosť. Toto je nádherná správa a pravda kresťanskej viery. Spojení s milosťou, ktorú prijímame, poznávame, že sme medzi tými, ktorým bolo nielen odpustené, ale ktorých Boh považuje za spravodlivých prostredníctvom viery v Ježiša. Nikto z nás nemôže požadovať nijaký druh špeciálnej zásluhy za to, kým sme alebo čo robíme. Práve naopak, sme časťou celosvetovej ľudskej rodiny hriešnikov, ktorí dennodenne potrebujú nanovo objavovať svoju úplnú závislosť od Božej vernosti a milosti. Jeden autor duchovných chvál vystihol toto biblické učenie takto: „Takého, aký som, bez slova na vlastnú obranu... Ale ty si za mňa preliat svoju krv a pozývaš ma, aby som prišiel k tebe...“³² Potrebujeme pochopiť, že náš problém nespočíva v tom, že by sme sa len kde-tu dopustili nejakej malej chyby. Nie! My všetci sme úplne zakorenení vo svete bezbožnosti. Nie sme len akísi nevinní, nezúčastnení

diváci, ktorí zvonku sledujú hriešnosť ľudskej rasy. Ak si nie sme vedomí úrovne, na ktorú hriech znehodnocuje dokonca aj naše najušľachtilejšie snahy, ocitneme sa v stave samospravodlivosti a dokonca si ani len nevšimneme, že pokračujeme v zlyhávaní voči Bohu a ľuďom a že potrebujeme činiť pokánie. Nikdy nebudeme môcť vyzdvihnúť náš charakter a naše dobré skutky ako niečo, na čo by sme mohli byť pyšní. Nikto z nás nebude nikdy môcť požadovať, aby bol dedičom Božích zaslúbení ako odmeny za vlastnú spravodlivosť.

Biblické príbehy o ľuďoch, ktorí nasledovali Boha, to jasne ilustrujú. Všimnite si vyjadrenie o Abrahámovi: „Abrám uveril Hospodinovi a on mu to počítal za spravodlivosť.“ (1Moj 15,6) V tom čase mal Abrahám osemdesiatpäť rokov (1Moj 16,3.16) Štrnásť rokov pred svojou obriezku (1Moj 17,24) bol Abrahám „počítaný“ Bohom za spravodlivého! Následne úmyselne podviedol Abímelecha. Toto nám pomáha pochopiť dozrievajúci proces posväcovania. Dokonca ani Abrahám, ktorý je vyzdvihnutý v „slávnej galérii viery“ v Liste Hebrejom v 11. kapitole, nemohol o sebe tvrdiť, že je dokonalý. Neustále rástol vo svojom vzťahu s Bohom.

A Boh neočakáva od tých, ktorí s ním chodia, nič menej, než očakával od Enocha, Noacha a Abraháma – a síce dokonalosť. Boží štandard dokonalosti nie je pokračujúcim posväcovaním nijako znížený. Význam hebrejského slova *tamim*, „dokonalý“ (napr. 1Moj 17,1), označuje „celistvosť“, „úplnosť“, „zrelosť“ a „dospelosť“, ako je neskôr opísané v Žalme 15,2; 24,4; a u Micheáša 6,8. Toto je to, čo chce Ježiš od svojich nasledovníkov – *uskutočňovanie* svätosti, práva, spravodlivosti, lásky a pokoja.

Potrebujeme pochopiť duchovné definície *dobrého* a *zlého* a akí dobrí potrebujeme byť, aby sme sa mohli pokladať za „dobrých“. „Byť zlý“ je totiž viac než „minutie sa cieľa“ (ako je zvyčajne definované grécke slovo pre hriech *hamartia*) alebo prestúpenie zákona. Biblické príbehy odhaľujú, že hriech je omnoho vážnejší. „Byť dobrý“ je zase omnoho viac než len skutočnosť, že „nehrešíme“.

Hriech nie je definovaný porovnávaním sa s inými. Môžeme to vidieť, keď Ježiš opísal farizejovu modlitbu: „Bože, ďakujem ti, že nie som ako ostatní ľudia: vydierači, nespravodliví, cudzoložníci alebo ako tento mýt-

nik.“ (Luk 18,11) Tento farizej nepochopil, že hriech nemôže byť zadenovaný žiadnym ľudským kritériom či normou, ale len prijatím skutočnosti o tom, ako hlboko je každý človek zakorenený a zapletený v jeho smrteľnom stave. Nie sme totiž len obeťami hriechu, hriech je v nás samotných. Na konečnom súde sa nebudeme môcť spoliehať na výhovorky typu: „Nikto nie je dokonalý,“ alebo „Všetci robíme chyby.“ Hriech je univerzálny ľudský stav. Zaspúja nás natoľko, že si ho naplno nedokážeme uvedomiť. Jedinou cestou je držať sa čo najbližšie pri Bohu. „Padlý človek nie je len akési nedokonalé stvorenie, ktoré potrebuje zdokonalenie; človek je vzbúrencom, ktorý musí zložiť svoje zbrane.“³³ Celé sa nám to ozrejní, len ak sa v pokání pripútame k Ježišovi.

Naše ľahkovážne vnímanie toho, čo je skutočne „sväté“ a „božské“, spôsobilo, že máme len veľmi oslabenú predstavu o našej hriešnej prirodzenosti. Vystavenie sa Božej odkrytej, nezahalenej a ohromujúcej sláve by rýchlo napravilo takéto povrchné uvažovanie. Spomeňte si na to, že kedykoľvek Ježišovým človečenstvom preblesklo jeho božstvo, ľudia padli na zem.³⁴ Existuje totiž ľudsky neprekonateľná, smrteľne vážna priepasť medzi svätým Bohom spravodlivosti a hriešnym ľudstvom. Veľmi dobre to vidno v Kázni na vrchu. Keď sebaistí veriaci vyzdvihovali svoje „dobré skutky“, Ježiš na to odpovedá, že ich nepozná (Mat 7,21–23). Tí, ktorí si o sebe myslia, že sú „dost dobrí“, čoskoro spoznajú, že stavali na zlom základe. Tí, ktorí boli len „náboženski“, čoskoro objavia, že Boh hľadal niečo iné. A nakoniec tí, ktorí počítali so svojou „dobrotou“, zistia, že niektorí ľudia, o ktorých si mysleli, že neboli „dost dobrí“, budú spasení.

V priebehu celých dejín sa zdá, že kresťania si zvykli na akýsi vyhovujúci štandard spravodlivosti, ktorý ani zďaleka nedosahuje Božiu svätosť. Avšak Ellen G. Whiteová jasne upozorňuje, že skutočný rast v rámci posväcovania je bolestivým procesom:

„Čím viac sa približujete k Ježišovi, tým viac nedostatoční si budete pripadať vo vlastných očiach, lebo vaše vnímanie bude jasnejšie a vaše nedokonalosti budete vnímať v ostrom a jednoznačnom kontraste voči Ježišovej dokonalej povahe. To je dôkaz, že satanove zvody stratili svoju moc a že vás prebúdza oživujúci vplyv Božieho Ducha.

V srdci, ktoré si neuvedomuje svoju hriešnosť, nemôže prebývať hlboká láska k Ježišovi. Človek premenený Kristovou milosťou bude obdivovať Ježišovu božskú povahu. Ak však nevidíme svoju mravnú deformáciu, je to neklamný dôkaz, že ešte nevnímame Kristovu krásu a vznešenosť.⁴³⁵

Pravý Ježišov nasledovník bude rásť v posvätení prežívať vždy ako čoraz väčšie vnímanie vlastnej hriešnosti. Biblické príbehy odhaľujú, že jedinci, ktorí skutočne rástli v milosti, boli práve tí, ktorí najsilnejšie vnímali svoju ľudskú hriešnosť. Netlieskali a negratulovali sami sebe za svoju dobrotu. Apoštol Pavol to veľmi dobre pochopil, keď napísal: „Toto slovo je spoľahlivé a zaslúži si byť úplne prijaté: Ježiš Kristus prišiel na svet spasť hriešnikov. Ja som prvý z nich.“ (1Tim 1,15) Dokonca aj prorok Daniel, u ktorého Písmo nezaznamenáva žiaden hriech, sa modlil za odpustenie. Ellen G. Whiteová predkladá Danielov príklad ako niečo, z čoho sa potrebujeme poučiť: „Čím jasnejšie vnímame Kristovu nepoškvrnenú a nekonečnú čistotu, tým viac sa budeme cítiť ako Daniel, keď zahliadol slávu Hospodina a povedal: *Môj dôstojný výzor sa zmenil na nepoznanie.* (Dan 10,8) Nemôžeme povedať: *Som bezhriešny*, kým toto úbohé telo nebude premenené a pretvorené do podoby jeho osláveného tela. Ak sa však neustále snažíme nasledovať Ježiša, máme požehnanú nádej v tom, že stojíme pred Božím trónom bez poškvrny, vrásky alebo čohokoľvek hriešneho, *dokonalí v Kristovi, odetí do jeho rúcha spravodlivosti a dokonalosti.*“⁴³⁶

Istý kazateľ si spomína na svoju osobnú skúsenosť rastu v posvätení takto:

„Prvý zbor, v ktorom som slúžil pred dvadsiatimi piatimi rokmi, ma zavolať, aby som sa u nich modlil. Cestou do zboru... som si spomenul, aký som bol nerozvážny a neohrabaný, keď som u nich začínal ako pomocný kazateľ. To anglické príslovie: *Málokedy dobre, ale nikdy s pochybnosťami*, v tom čase na mňa sedelo ako uliate. Ďakoval som Bohu za jeho a aj ich trpezlivosť so mnou. Ďakoval som mu, že ma akosi dokázal použiť. Povedal som Pánovi: Bol som vtedy poriadne povrchný, že? Zreteľne som počul Pánovu odpoveď: *A prečo si myslíš, že teraz už nie si?*“⁴³⁷

Skutočne zachránení ľudia budú neustále uznávať Božiu milosť a ďakovať za ňu. V kresťanskej piesni „Slávne veci sa o tebe hovoria“ to autor

vystihol dokonale: „Spasiteľu, ak budem prebývať v meste Sion, budem tam len vďaka milosti...“³⁸

Ellen G. Whiteová hovorí o snahe dosiahnuť spravodlivosť kvôli láske k Spasiteľovi. Takýto rast v milosti však nikdy nebude dostatočný pre naše spasenie. Na mnohých miestach to jasne ukazuje – vrátane komentára k jednému zo Zachariášových videní:

„Tak ako satan obvinil Jozuu a jeho ľud, tak po všetky veky obviňuje tých, ktorí hľadajú milosť a Božiu priazeň. V knihe Zjavenie je nazvaný „žalobca našich bratov“, „ktorý na nich dňom i nocou žaloval pred naším Bohom“ (Zj 12,10). Vesmírny spor sa opakuje nad každým človekom, ktorý je zachránený z moci zla a ktorého meno je zapísané v Baránkovej knihe života. ...

*Človek sa nemôže vysporiadať s týmito obvineniami sám. Vo svojom hriechom poškvrnenom odeve, vyznávajúci svoju vinu, stojí pred samotným Bohom. Ale Ježiš, náš Zástanca a Obhajca, sa účinne prihovára za všetkých, ktorí sa mu v pokání a vo viere bezvýhradne odovzdali. Prihovára sa za ich prípad a následne poráža a víťazí nad ich žalobcom pomocou mocných argumentov z Golgoty. Jeho dokonalá poslušnosť Božiemu zákonu, dokonca až na smrť na kríži, mu dala všetku moc na nebi i na zemi a od svojho Otca právom požaduje milosť a zmierenie pre vinníka. O žalobcovi jeho ľudu vyhlasuje: *Nech ťa Hospodin pokarhá, satan! ... Či on nie je obhorok, vytrhnutý z ohňa? (Zach 3,2) Tí, ktorí sa vo viere spoliehajú na neho, prijímajú potešujúce uistenie: Hľa, ja som spôsobil, aby sa z teba sňali tvoje neprávosti a ja ťa zaodejem úplne novým rúchom.*“*

Whiteová presvedčivo pokračuje:

„Všetci, ktorí si obliekli rúcho Kristovej spravodlivosti budú stáť pred ním ako vyvolení a verní a pravdiví. Satan nemá žiadnu moc, aby ich vytrhol z Kristovej ruky. Kristus nedopustí, aby čo i len jedna duša, ktorá v pokání a viere žiadala o jeho ochranu, prepadla nepriateľovej moci. ...

Skutočnosť, že Bohom uznaní a prijatí ľudia sú predstavení ako tí, ktorí stoja pred Hospodinom v špinavom odeve, by mala viesť k pokore a hlbokému sebaspytovaniu a skúmaniu srdca zo strany všetkých, ktorí vyznávajú jeho meno.“³⁹

Jej prorocký opis vrcholného dňa Kristovho návratu sa v nijakom prípade nezmieňuje o žiadnom sebaistom a presvedčenom radovaní sa, jasní a veselí zo strany vykúpených:

„Keď sa živý oblak priblíži, všetcividia Pána života. ... Jeho čelo bude okrášlovať diadém slávy. Jeho tvár bude žiariť oslňujúcim jasom poludňajšieho slnka. *Na plášti a na bedrách má napísané meno: Kráľ kráľov a Pán pánov.* (Zj 19,16)

V jeho prítomnosti *obledli všetky tváre na smrť. ... A všetky ich tváre zahali temnota. S chvením budú spravodliví volať: Kto môže obstáť?* Anjeli prestanú spievať a nastane chvíľa posvätného ticha. Potom zaznie hlas Pána Ježiša: *Moja milosť vám postačí.* Tváre spravodlivých sa rozjasnia a ich srdce naplní radosť. Anjeli sa budú ešte viac približovať k zemi a začnú znova spievať.⁴⁰

Boh nikdy nezjavil presný dátum, kedy Ježiš príde. On len sľubuje, že to nastane „náhle“. To však neznamená, že dejiny nemajú žiaden smer alebo zámer. Boh naďalej ostáva zvrchovaný v načasovaní ľudských dejín. Očakávanie druhého príchodu je spôsob rozpoznania krátkého času, ktorý nám ostáva, uznávajúc, že čo je zaslúbené, je aj pravdivé. Keby slávny druhý príchod závisel od našej dokonalosti, neboli by sme nikdy zachránení, pretože neexistuje nič také ako ľudská spravodlivosť. Boh však dáva prostredníctvom svojho proroka zaslúbenie: „Bude kraľovať nad Jákobovým domom naveky a jeho kráľovstvu nebude konca.“ (Luk 1,33) Nemusíme uvažovať o nejakom „oneskorení“ alebo podceňovať istotu Božieho zaslúbenia. Druhý Kristov príchod je zaslúbené vyvrcholenie kresťanského evanjelia, založené na Božej slávnej spravodlivosti a milosti. Tá sa preukázala v priebehu celých dejín spasenia, ako to tiež ospevuje žalmista: „Hospodin oznámil svoju spásu, svoju spravodlivosť zjavil pred očami národov.“ (Ž 98,2) Verní uctievači Boha vždy znova zlyhávali, ale on svoj ľud nikdy neopustil.

Áno, už prešlo veľa času, odkedy Ježiš sľúbil, že znova príde. Možno väčšina kresťanov sa bude z času na čas diviť, prečo sa stále zdá, že zlo víťazí, a budú uvažovať o tom, ako sa to môže všetko stále viac a viac zhoršovať. Ale mocný Boží sľub je väčší než akékoľvek naše pochybnosti alebo

obavy. Posmievanie zo strany svetsky uvažujúcich ľudí nemusí zničiť našu vieru. Môžu nás ohrozovať akékoľvek pochybnosti, negatívne emócie alebo akákoľvek duchovná prázdnota, no nič z toho sa nedá ani len porovnať s Božím zaslúbením a jeho mocou!

„Národyvidia tvoju spravodlivosť a všetci králi tvoju slávu. Budú ťa volať novým menom, ktorým ťa označia Hospodinove ústa. Budeš nádhernou korunou v ruke Hospodina, kráľovským turbanom v dlani svojho Boha. ...Ako sa ženích teší z nevesty, tak sa bude z teba tešiť tvoj Boh.“ (Iz 62,2.3.5)

„Lebo hľa, tma bude pokrývať zem a temnota národy, ale *nad tebou vyjde Hospodin a jeho sláva sa zjaví nad tebou.*“ (Iz 60,2; dôraz doplnený)

Stará aj Nová zmluva ponúkajú slávne opisy Božieho obnoveného kráľovstva. Opäť sa stretnú prvý a druhý Adam spolu s hodujúcimi na svadobnej večeri Baránkovej, kde bude obsluhovať sám Ježiš. Budeme schopní študovať nádheru a slávu celého stvorenia so samotným Stvoriteľom ako naším Učiteľom: „Teraz vidíme len akoby v zrkadle, v záhade. Hľadíme na Boží obraz, ktorý sa odráža, akoby v zrkadle, v dielach prírody a v jeho zaobchádzaní s ľuďmi. Potom ho však uvidíme tvárou v tvár bez zahmlievajúceho závoja uprostred. Budeme stáť v jeho prítomnosti a hľadať na slávu jeho tváre.“⁴¹

Všetci budú zachránení len a len Božou milosťou – dokonca aj „dobrí hriešnici“. A tí, ktorí túžobne očakávajú jeho slávne zjavenie, budú nanajvýš motivovaní, aby o tejto nádhernej milosti hovorili iným. Oslavovaním a chválou Baránka budú túžiť osloviť „každý kmeň, jazyk, ľud i národ“ (Zj 5,9). Keď sa veriaci dostávajú k Ježišovi čoraz bližšie v očakávaní jeho slávneho zjavenia, ich horlivosť sa neoslábi. Vedia totiž, že to čakanie naozaj stojí za to!

A tak teda „príd, Pane Ježišu!“ – rýchlo príd! (Zj 22,20)

(Endnotes)

- ¹ Všetky biblické citáty sú zo Slovenskej ekumenickej Biblie.
- ² „Tak aj Kristus bol len raz obetovaný, aby vzal na seba hriechy mnohých, a druhý raz sa zjavil nie pre hriech, ale na spásu tým, čo ho očakávajú.“ (Heb 9,28)
- ³ „Vylúčia vás zo synagóg, ba prichádza hodina, keď sa každý, kto vás zabije, bude nazdávať, že tým slúži Bohu.“ (Ján 16,2)

- ⁴ „Preto si opášte bedrá svojej mysle, buďte triezvi, úplne dúfajte v milosť, ktorú dostanete pri zjavení Ježiša Krista.“ (1Pet 1,13)
- ⁵ E. g., Albrecht Ritschl, *The Christian Doctrine of Justification and Reconciliation: The Positive Development of the Doctrine* (Edinburgh: T & T Clark, 1900).
- ⁶ Pozri: Albert Schweitzer, *The Quest of the Historical Jesus: A Critical Study of Its Progress From Reimarus to Wrede*, trans. W. Montgomery (London: Adam and Charles Black, 1954).
- ⁷ E. g., Karl Barth, *The Epistle to the Romans* (London: Oxford University Press, 1933).
- ⁸ Ellen G. White, *The Desire of Ages* (Oakland, CA: Pacific Press®, 1898), 31. (*Cesta lásky*, 19) Navrhuje to aj hebrejská gramatika 1Moj 4,1.
- ⁹ „Aj o nich prorokoval Henoch, siedmy po Adamovi, keď povedal: Hľa, prišiel Pán s desaťtisícmi svojich svätých, aby vykonal súd nad všetkými a usvedčil všetkých ľudí zo všetkých ich bezbožných skutkov, ktorými páchali bezbožnosť, a zo všetkých urážlivých rečí, ktoré bezbožní hriešnici vyslovili proti nemu.“ (Júd 14.15)
- ¹⁰ „Noach však stál ako skala uprostred búrky. Spojenie s Bohom ho robilo silným, pretože silu dostával od Nekonečného. Stodvadsať rokov doliehal jeho vážny hlas do uší generácie, ktorá podľa úsudku ľudskej múdrosti považovala predpovedané udalosti za neuskutočniteľné.“ Ellen G. White, *Patriarchs and Prophets* (Battle Creek, MI: Review and Herald®, 1890), 96. (*Na úsvite dejín*, 40)
- ¹¹ „Noach a jeho rodina boli v korábe už sedem dní. Stále sa však neobjavil žiadny náznak pričádzajúcej búrky. V priebehu tohto času bola skúšaná viera Noacha a jeho rodiny. Pre ľudí vonku to bol čas víťazstva a ešte viac sa vysmievali z Božej moci. V zástupoch sa zhromaždili okolo archy a s nezvyčajnou hrubosťou, akú nikdy predtým neprejavili, vykrikovali na jej obyvateľov.“ Ibid., 98, 99. (Ibid., 41, 42).
- ¹² „Hospodín povedal Abrámovi: Dobre si uvedom, že tvoji potomkovia budú prišelcami v cudzej krajine, zotročia ich a štyristo rokov budú s nimi zle zaobchádzať.“ (1Moj 15,13)
- ¹³ „V symboloch veľkej temnoty a dymiacej pece Boh zjvil Abrahámovi otroctvo Izraelitov v Egypte a predpovedal, že doba ich pobytu potrvá štyristo rokov. *Potom vyjdú s veľkým majetkom.* (1Moj 15,14) Proti tomuto výroku márne bojovala všetka moc pyšnej faraónovej ríše. *Presne na deň*, ktorý stanovilo Božie zaslúbenie, *vyšli všetky Hospodinove zástupy z Egypta.* (2 Moj 12,41) Ellen G. White, *The Desire of Ages* (Oakland, CA: Pacific Press®, 1898), 32. (*Cesta lásky*, 19)
- ¹⁴ „Takto mi povedal Pán: Do roka, ako sú roky nádenníka, skončí sa všetka sláva Kedáru. Počet zostávajúcich lukov bojovníkov Kedáru bude nepatrný, lebo Hospodín, Boh Izraela, prehovoril.“ (Iz 21,16.17)
- ¹⁵ Ellen G. Whiteová to komentuje takto: „Kristus videl všetko a po Lazárovej smrti zarmútené sestry posilňoval svojou milosťou. Ježiš bol svedkom ich zármutku, keď ich brat zápasil so strašným nepriateľom – smrťou. Keď povedal svojim učeníkom: *Lazár zomrel*, cítil každý záchvev úzkosti. Kristus však nemyslel len na svojich vzácnych priateľov v Betánii, ale aj na výchovu svojich učeníkov. Oni mali byť na svete jeho zástupcami, aby Otcovo požehnanie poznali všetci. Kvôli nim dovolil, aby Lazár zomrel. Keby ho bol uzdravil, nebol by sa stal div, ktorý je najmocnejším dôkazom jeho božstva. ... Kristus sa chcel zľutovať aj nad tými, čo ho neprijali, preto neprišiel k Lazárovi hneď. Otálal, aby vzkriesením Lazára podal tvrdošíjnému a neveriacemu ľudu ďalší dôkaz, že je skutočne *vzkriesením i životom*. Kristus sa nechcel úplne vzdať nádeje na záchranu svojho ľudu, úbohých, blúdiacich oviec izraelského domu. Ich nekajúcnosť mu zvierala srdce. Vo svojom milosrdenstve sa rozhodol dať im ďalší dôkaz o tom, že je jediným záchrancom, ktorý môže priviesť na svetlo život a nesmrtnosť.“ (*The Desire of Ages*, 528). (*Cesta lásky*, 343)

- ¹⁶ „Kým Kristus hľadel na ľudí čakajúcich ženícha, povedal svojim učeníkom podobenstvo o desiatich pannách a ich zážitkom vystihol skúsenosť cirkvi žijúcej práve pred jeho druhým príchodom.“ Ellen G. White, *Christ's Object Lessons* (Battle Creek, MI: Review and Herald, 1900), 406. (*Kristove podobenstvá*, 329)
- ¹⁷ Ellen G. Whiteová to vysvetľuje takto: „Kristovým vykupiteľským dielom je Božia vláda ospravedlnená. Všemohúci Boh je predstavený ako Boh lásky. Satanove obvinenia sú vyvrátené a jeho charakter odhalený. Vzbura sa už nikdy nebude opakovať. Hriech už nikdy nemôže vstúpiť do vesmíru. Naveky je všetko zabezpečené pred odpadnutím. Obeť lásky nerozlučne spája obyvateľov zeme i neba s ich Tvorcom. Dielo vykúpenia bude dokonané. Kde sa rozmohol hriech, tam sa ešte viac rozhojnila Božia milosť. Sama zem, na ktorú si satan robí nárok, má byť nielen vykúpená, ale aj zvelebená.“ (*The Desire of Ages*, 26). (*Cesta lásky*, 13.14)
- ¹⁸ „Spasiteľov príchod bol predpovedaný už v raji. Keď Adam s Evou prvýkrát počuli toto zaslúbenie, očakávali jeho skoré splnenie. Radostne vítali svojho prvorodeného syna v nádeji, že on bude Vysloboditeľom. Zaslúbenie sa však nespĺňalo. Tí, čo ho kedysi dostali, zomreli a nedočkali sa jeho splnenia. Patriarchovia a proroci od čias Enocha opätovným pripomínaním udržiavali živú nádej na jeho príchod, aj keď neprichádzal. Danielovo proroctvo naznačovalo čas jeho príchodu, no nie všetci si jeho zvesť vykladali správne. Stáročia ubiehali a hlasy prorokov zmlkali. Ruka utlačateľa ťažko doliehala na Izrael a mnohí už netrpezlivo vraveli: *Dni plynú a zo všetkých vídení nie je nič. Keď Adam s Evou prvýkrát počuli toto zaslúbenie, očakávali jeho skoré splnenie. Radostne vítali svojho prvorodeného syna v nádeji, že on bude Vysloboditeľom. Zaslúbenie sa však nespĺňalo. Tí, čo ho kedysi dostali, zomreli a nedočkali sa jeho splnenia. Patriarchovia a proroci od čias Enocha opätovným pripomínaním udržiavali živú nádej na jeho príchod, aj keď neprichádzal. Danielovo proroctvo naznačovalo čas jeho príchodu, no nie všetci si jeho zvesť vykladali správne. Stáročia ubiehali a hlasy prorokov zmlkali. Ruka utlačateľa ťažko doliehala na Izrael a mnohí už netrpezlivo vraveli: Dni plynú a zo všetkých vídení nie je nič. (Ez 12,22) Boží plán sa však – rovnako ako hviezdy na svojich vesmírnych dráhach – nepredbieha ani neoneskoruje.*“ (*The Desire of Ages*, 31); (*Cesta lásky*, 19; dôraz doplnený)
- ¹⁹ V jeho oratóriu Mesiáš.
- ²⁰ Jesse E. Strout, “Jesus Is Coming Again,” 1872.
- ²¹ Charles Wesley, “Lo! He Comes,” 1758.
- ²² Philip Nicolai, “Wake, Awake, for Night Is Flying,” 1599.
- ²³ Phoebe Palmer, “Watch, Ye Saints,” 1844.
- ²⁴ White, *Christ's Object Lessons*, 69. (*Kristove podobenstvá*, 47)
- ²⁵ V židovskom kánone prológ v Desatore predstavuje prvé prikázanie.
- ²⁶ Boh sám to opisuje prostredníctvom Ezechiela v 16. kapitole.
- ²⁷ „Lebo všetci zhręšili a nemajú Božiu slávu. *Ospravedľňovaní sú zadarmo*, jeho milosťou, vykúpením v Ježišovi Kristovi.“ (Rim 3,23.24; dôraz doplnený)
- ²⁸ Ako Ježiš zaslubuje: „Pre vás je lepšie, keď odídem. Ak totiž neodídem, Tešiteľ k vám nepríde. Ak však odídem, pošlem ho k vám. No keď príde, ukáže svetu, čo je hriech, čo spravodlivosť a súd.“ (Ján 16,7.8)
- ²⁹ Kniha Príslovia zjavuje tento dôležitý biblický princíp: „Človeku sa všetky jeho cesty javia súde, no pohnútky zvaňuje Hospodin.“ (Prís 16,2) „Skazu predchádza pýcha a pád predchádza namyslený duch.“ (verš 18) Existuje „pokolenie, čo sa pokladá za čisté a pritom nie je obmyté od špiny.“ (Prís 30,12) Kľúčovou otázkou teda je: Klameme samých seba? Ako a akí stojíme pred Bohom?
- ³⁰ Thomas Cranmer, “General Confession.”
- ³¹ Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 1 (Washington, DC: Review and Herald, 1958), 344 (dôraz doplnený). Všimnite si, že dokonca aj naše modlitby musia byť zahalené a prikrýté Kristovou spravodlivosťou.
- ³² Charlotte Elliott, “Just as I Am,” 1834.
- ³³ C. S. Lewis, *Mere Christianity* (New York: The Macmillan Co., 1965), 59.
- ³⁴ Jeden príklad je, keď Ježiš očistil chrám. „Ježiš sa znova prísne rozhlíadal po znesvätenom chrámovom nádvorí. Oči všetkých sa upreli na neho. Kňaz i starší, farizej i pohan hľadeli

s údivom a bážňou na toho, ktorý stál pred nimi v majestáte nebeského Kráľa. Z jeho ľudskej podoby vyžarovalo božstvo a dodávalo mu nevídanú dôstojnosť a slávu. Tí najbližší cívli, ako im to len dav dovolil. Okrem niekoľkých učeníkov tu Spasiteľ zostal sám. Všetko zmlklo. Hlboké ticho sa zdalo byť neznesiteľné. Kristus prehovoril s mocou, ktorá zasiahla ľud ako silná búrka: *Môj dom sa bude volať domom modlitby. Ale vy z neho robíte pelech lotrov.* (Mat 21,13) Jeho hlas sa rozliehal chrámovými priestormi ako hlas trúby. Výraz nespokojnosti v jeho tvári pripomínal spaľujúci oheň. Rázne rozkázal: *Odnesť to odtiaľto!* (Ján 2,16) ... Teraz sa vyľakali ešte viac a jeho príkaz poslúchli skôr než predtým. Nik sa neodvažoval pochybovať o jeho moci. Kňazi a predavači utekali z jeho prítomnosti a vyhánali svoj dobytok.“ (White, *The Desire of Ages*, 590). (*Cesta lásky*, 379)

³⁵ Ellen G. White, *Steps to Christ* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1956), 64. (*Cesta ku Kristovi*, 43.44)

³⁶ Ellen G. White, *That I May Know Him* (Washington, DC: Review and Herald®, 1964), 361 (dôraz doplnený).

Ellen G. Whiteová veľmi jednoznačne tvrdí, že spasenie nastáva jedine vo chvíli, keď sme úplne odetí do Kristovho rúcha spravodlivosti: „Tí, ktorí si naozaj očisťujú svoje duše poslušnosťou pravde, budú mať o sebe samých najskromnejší názor. Čím pozornejšie vnímajú bezhriešnu Kristovu povahu, tým silnejšia bude ich túžba podobat sa na jeho obraz a tým menej budú vidieť čistotu alebo svätosť v sebe samých. Ale zatiaľ čo by sme si mali uvedomovať náš hriešny stav, máme sa spoliehať na Krista ako našu spravodlivosť, naše posvätenie a naše vykúpenie. (1Kor 1,30) Nemôžeme odpovedať na satanove obvinenia proti nám. Jedine sám Kristus sa môže za nás účinne prihovárať. On je schopný umlčať nášho žalobcu argumentmi založenými nie na našich zásluhách, ale na svojich vlastných.“ (“The Return of the Exiles – No. 9: Joshua and the Angel,” *Advent Review and Sabbath Herald*, January 2, 1908, 9; dôraz doplnený).

„Zákon požaduje spravodlivosť – spravodlivý život, dokonalú povahu, a to nie je v silách človeka. Človek nemôže splniť požiadavky Božieho svätého zákona. No Kristus, ktorý prišiel na zem ako človek, žil svätým životom a predstavil dokonalú povahu. Tú ponúka ako štedrý dar všetkým, ktorí ho chcú prijať. Ponúka svoj život za život ľudí. Božia zhovievavosť odpúšťa ľuďom spáchané hriechy. Čo viac, Kristus prepožičiava ľuďom Božie vlastnosti. Ludskú povahu premieňa na Boží obraz, ako dobré dielo duchovnej sily a krásy. V živote toho, kto verí v Krista, sa naplňa spravodlivosť zákona. Boh môže byť *spravodlivý a ospravedlňovať toho, kto verí v Ježiša.* (Rim 3,26)“ (White, *The Desire of Ages*, 762; dôraz doplnený). (*Cesta lásky*, 496)

³⁷ Ben Patterson, *God's Prayer Book: The Power and Pleasure of Praying the Psalms* (Carol Stream, IL: Tyndale House, 2008), 271.

³⁸ John Newton, 1779.

³⁹ Ellen G. White, *Counsels for the Church* (Nampa, ID: Pacific Press®, 1991), 352 (dôraz doplnený).

⁴⁰ Ellen G. White, *The Great Controversy* (Oakland, CA: Pacific Press®, 1888), 641 (dôraz doplnený). (*Veľký spor vekov*, 333)

⁴¹ Ellen G. White, *Maranatha* (Washington, DC: Review and Herald®, 1976), 356.

KAPITOLA 14

VÍŤAZSTVO BOŽEJ LÁSKY

John C. Peckham

Vo veľkom spore bol Boží charakter lásky spochybnený satanovými falošnými obvineniami, že Boh nie je celkom spravodlivý a láskavý. Pošpinením Božieho mena sa nepriateľ snažil narušiť dôveru v Boha a zmocniť sa jeho postavenia (porovnaj Ez 28,12–18; Iz 14,12–14).¹ Ako sme v tejto knihe uviedli, práve spôsob, akým je Boží charakter obhájený proti obvineniam žalobcu, má v adventistickej teológii veľký význam a ďalekosiahle dôsledky na vieru a život. Vzhľadom na obsah predošlých kapitol chceme teraz veľmi stručne zhrnúť hlavné otázky a problémy, ktorým sme sa venovali v tejto knihe v súvislosti s otázkami Božieho charakteru a poslednou generáciou:²

- Čo je *hriech*? Ako môžu ľudia zvíťaziť nad hriechom a čo to znamená?
- Čo je *ospravedlnenie* a aký má význam? Ako môžu byť ľudia v Božích očiach ospravedlnení?
- Čo je *posvätenie* a aký má význam v procese spasenia? Môžu byť ľudia „dokonalí“? Prečo a akým spôsobom je posvätenie celoživotným dielom?
- Čo znamená byť svätým? Ako by sme mali žiť s vedomím blízkeho príchodu Ježiša Krista?
- Ako by sme mali chápať náš „zápas“ s hriechom? Aký vplyv to môže mať na naše duševné zdravie?

- Ako môže byť Ježiš naším Spasiteľom a príkladom? Bol Ježiš presne taký ako my? Musel byť ako my, ak chcel by naším dokonalým a dostačujúcim príkladom?
- Čo Ježiš dosiahol na kríži? Bolo to účinné a dostatočné?
- Aký zmysel a význam má zmierenie? Bol satan na kríži porazený?
- Aký je stav poslednej generácie?
- Kto obhajuje Boží charakter a čo to znamená?
- Prečo sa Ježiš ešte nevrátil, aby vzal svoj ľud domov? Prečo veľký spor stále trvá?

Zhrnutie problémov a otázok týkajúcich sa teológie poslednej generácie

Každá z vyššie uvedených otázok úzko súvisí s dôležitými nezhodami o spôsobe, akým sa rieši spor o Boží charakter a akú úlohu v tejto kozmickej dráme zohrávajú ľudia. Konkrétne, každá z týchto otázok súvisí s rozporom medzi tým, či sa Boh postaral o prostriedky a podklady pre víťazstvo vo veľkom spore (najmä definitívnou porážkou satana na kríži), alebo či je potrebné, aby okrem Kristovho života, smrti a vzkriesenia tvorili poslednú generáciu absolútne „dokonalí“ ľudia.

O podstate hriechu. Názor teológie poslednej generácie (TPG), že určitá skupina ľudí sa pred Kristovým druhým príchodom musí stať absolútne bezhriešna a „dokonalá“, podporuje taký pohľad na stav človeka, ktorý zlahčuje nákazu hriechu a hriešne sklony, ktoré každý človek zdedil ako následok pádu do hriechu. Namiesto toho, TPG má tendenciu chápať hriech iba ako porušenie Božieho zákona, čím popiera alebo zlahčuje pokrivené sklony ľudí a ich nedobrovoľnú, vrodenu náklonnosť ku zlu. To umožňuje TPG prinajmenšom budiť dojem, že ľudia môžu úplne zvíťaziť nad každým hriechom silou svojej vôle. Zdá sa, že prehliaďajú fakt, že samotná ľudská vôľa je nakazená a striktne obmedzená hriechom. Ako čítame v Jer 17,9: „Nadovšetko klamlivé je srdce, je nenapraviteľné, kto sa v ňom vyzná?“⁴³ (porovnaj 1Moj 8,21; Žalm 51,7; 58,4; Ef 2,3) Nie je to náhoda, že „všetci zhrešili a nemajú Božiu slávu“ (Rim 3,23) a že „nieto spravodlivého, niet ani jedného“ (Rim 3,10; porovnaj Žalm 14,1–3; 1Kráľ

8,46; Kaz 7,20). Preto v Božích očiach „nikto zo živých nie je spravodlivý“ (Žalm 143,2).

Na druhej strane, ako sme uviedli v predchádzajúcich kapitolách, ak je hriech vo svojej podstate viac než len zlé skutky, vrátane toho, že je narušená celá naša bytosť a náš charakter, potom slobodná vôľa človeka je vážne obmedzovaná zotročujúcou a nepriateľskou mocou hriechu (porovnaj Rim 6,6.12.13.16–18; 7,14.17–20). Ak platí, že sme takí bezmocní v snahe zmeniť svoju prirodzenosť ako leopard, ktorý nedokáže zmeniť svoje škvrny (Jer 13,23), potom problém hriechu musí vyriešiť niekto, kto je mimo nás.⁴ Keby to zostalo len na nás, boli by sme beznádejne stratení. „Hriech zohyždil a takmer zničil Boží obraz v človeku.“⁵ Jedine predchádzajúce Božie dielo nám umožňuje, aby sme mohli vierou prijať dar spasenia (porovnaj Jer 31,3; 1Ján 4,19). To je dôvod, prečo, okrem iného, potrebujeme Spasiteľa – hlavne Spasiteľa (ako uvedieme neskôr), ktorý nie je nakazený hriechom ako my.

O podstate ospravedlnenia. Skôr než sa budeme venovať následkom, ktoré so sebou prináša pohľad TPG na prirodzenosť a dielo Ježiša Krista, pozrime sa, ako súvisí chápanie hriechu s tým, ako by sme mali rozumieť spaseniu. Teológia poslednej generácie má tendenciu kritizovať a niekedy odmietať súdnu povahu ospravedlnenia ako zákonného vyhlásenia spravodlivosti (pripočítanej spravodlivosti) a zamieňať, a niekedy dokonca spájať ospravedlnenie s posvätením. Niektorí trvajú na tom, že pri ospravedlnení ide len o odpustenie minulých hriechov a že keď bol človek ospravedlnený, môže byť Bohom prijatý, len ak prijal Kristovu spravodlivosť, ktorá nás ospravedľuje.

Ale z predošlých kapitol vyplýva, že ospravedlnenie podľa Písma je Božie súdne vyhlásenie založené na Kristovej spravodlivosti, a nie na spravodlivosti ospravedlneného človeka. Pri ospravedlnení sú človeku pripočítané zásluhy Kristovej spravodlivosti (porovnaj Rim 5,15–19), ale nie je mu udeľená Kristova spravodlivosť (čo sa vzťahuje na posvätenie).⁶ Aj keď ospravedlnenie a posvätenie nemôžeme oddeliť, môžeme a musíme ich rozlišovať.

O podstate posvätenia. Povedali sme, že posvätenie, rovnako ako ospravedlnenie, sa zakladá na viere. Kým ospravedlnenie je dielom

okamihu, keď je Kristova spravodlivosť veriacemu človeku pripočítaná, „posvätenie je dielo celého života“, keď Kristus udeľuje veriacemu človeku svoju spravodlivosť.⁷

Posvätenie ako celoživotné „dielo“ (konkrétne Kristovo pokračujúce dielo v nás, ktorí veríme) nebude nikdy ukončené, kým nenastane oslávenie a Kristov druhý príchod.⁸ V súvislosti s tým Ellen G. Whiteová napísala: „Kým vládne satan, musíme potláčať vlastné ja a víťaziť nad hriechmi, ktoré nás tiesnia. Kým budeme žiť, nikdy nedospejeme k tomu, aby sme mohli povedať: *Dosiahol som konečný cieľ*. Posvätenie je výsledkom celoživotnej poslušnosti.“⁹

O podstate „dokonalosti“. To, že posvätenie je výsledkom celoživotnej poslušnosti, znamená, že dokonalosť (perfekcionizmus) je závažný omyl nielen preto, že má tendenciu viesť ľudí k tomu, aby zdôrazňovali skutky človeka, ale tiež preto, že tvrdí, že človek môže dosiahnuť akýsi „konečný bod“ skôr, než príde Kristus (porovnaj Fil 3,12) – totiž stav absolútnej, bezhriешnej „dokonalosti“. Ako sme však povedali, táto vyhliadka absolútnej dokonalosti spočíva (prinajmenšom sčasti) na osvojení si absolutistickej koncepcie dokonalosti podľa gréckej filozofie. Ide o „niečo, čo je úplne a absolútne bez omylov, chýb alebo čohokoľvek, čo nespĺňa idealistický, bezchybný pohľad na dokonalé správanie a postoje.“¹⁰ Takáto absolutistická koncepcia dokonalosti a bezchybnosti sa všeobecne chápe pod pojmom *dokonalý* (angl. *perfect*), na rozdiel od biblického chápania a terminológie *dokonalosti*, ktoré odkazujú na úplnosť a zrelosť.¹¹

To má obrovské dôsledky, okrem iného aj na chápanie Kristovho príkazu: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mat 5,48) Perfekcionisti často cítujú tento príkaz ako dôkaz, že ľudia môžu a musia byť dokonalí v zmysle absolútnej bezhriешnosti. Ale biblické chápanie „dokonalosti“ (*teleios*) ukazuje skôr iným smerom, čo dokazuje kontext Matúš 5 aj kontext jeho paralelného textu v Lukáš 6. Tomuto príkazu v Matúš 5 predchádzajú Ježišove slová o tom, že ľudia majú tendenciu milovať len tých, ktorí milujú ich. V protiklade k tomu Boh miluje každého. Ak milujete len tých, ktorí milujú vás (čo robia dokonca aj „výbercovia dani“), vaša „láska“ je žalostne neúplná – teda nedokonalá. Boh

miluje každého; to znamená, že miluje úplne a dokonale. O to ide, keď Ježiš hovorí: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mat 5,48) Kontext naznačuje, že by sme to mali chápať tak, že máme preukazovať lásku každému práve tak, ako Otec miluje každého.

Zodpovedá to nielen biblickému chápaniu posvätenia, ktoré úzko súvisí s rastom v láske, ale korešponduje to tiež s paralelným textom v Lukáš 6. Tam, hneď nato, ako Ježiš povie, že máme milovať nielen tých, ktorí milujú nás, ale dokonca aj našich nepriateľov, ako to robí Boh (Luk 6,34.35 ako paralela k Mat 5,44–47), Lukáš ďalej cituje Ježiša, ktorý hovorí: „Buďte milosrdní, ako je milosrdný aj váš Otec“ (Luk 6,36), namiesto: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mat 5,48) *Milosrdenstvo* je jeden z hlavných novozmluvných výrazov pre lásku, čo svedčí o tom, že „dokonalosť“, na ktorú Kristus vyzýva svojich nasledovníkov, je dokonalá láska k iným, čo Písmo na inom mieste zdôrazňuje ako identifikačný znak tých, ktorí nasledujú Krista (Ján 13,35; porovnaj 1Ján 4,20).¹²

Preto kresťania môžu a musia rásť v láske. Posvätenie nie je možné dosiahnuť v nejakom konkrétnom okamihu života človeka pred oslávením. Posvätenie je celoživotný proces, ktorý vyvrcholí oslávením (porovnaj 1Kor 15,52–55). V protiklade k tvrdeniam perfekcionista Ellen G. Whiteová napísala: „Nemôžeme povedať: *Som bezhriešny* –, kým sa toto naše skazené telo nezmení a nepretvorí do podoby jeho slávneho tela.“ (porovnaj 1Ján 1,8–10)¹³

Aj keď sa nemôžeme stať úplne a bezhriešne dokonalými, kým nebudeme oslávení, môžeme a mali by sme dosiahnuť charakterovú dokonalosť – to znamená dozrieť k tomu, aby sme nesebecky milovali Boha a iných, čo sa prejaví v tom, aký vzťah budeme mať k Bohu a iným ľuďom.¹⁴ To sa dá dosiahnuť len vďaka tomu, že Boh nás miloval ako prvý: „My milujeme, lebo on nás miloval prvý.“ (1Ján 4,19) Ellen G. Whiteová to vyjadrila slovami: „Aj keď si nemôžeme nárokovať na dokonalosť tela, môžeme mať kresťanskú dokonalosť duše. Prostredníctvom obete prinesenej za nás nám môžu byť hriechy dokonale odpustené. ... Prostredníctvom viery v jeho krv sa všetci môžu stať dokonalými v Kristu Ježišovi.“¹⁵ Ak však „hovoríme, že sme bez hriechu, klameme sami seba

a nieto v nás pravdy“ (1Ján 1,8). Preto sa Kristus postaral o to, aby sme boli očistení, ako to hovorí hneď nasledujúci verš: „Ale ak vyznávame svoje hriechy, on je verný a spravodlivý: Odpustí nám hriechy a očistí nás od všetkej neprávosti.“ (verš 9)

O povolání k svätosti a o povahe svätosti. Vzhľadom na to, čo sme uviedli, odmietanie dokonalosti (v zmysle perfekcionizmu) v tejto knihe nechce nijakým spôsobom podporovať neviazanosť (nemravný život) ani vyhýbanie sa zodpovednosti žiť svätým životom. A predovšetkým kresťania by mali byť svätí a žiť životom lásky. Ako hovorí Peter: „Akí musíte byť svätí a nábožní vo svojom správaní vy...“ (2Pet 3,11; porovnaj Ef 1,4; 5,27; 1Pet 1,15.16) Ale svätý život, ktorým majú žiť Kristovi nasledovníci v posledných dňoch, ako sme uviedli v 6. kapitole, znamená oveľa viac než len zdržiavanie sa od vonkajších hriechov. Poslušnosť navonok a to, že sa určitých hriechov dopúšťať nebudeme, nestačí. Láskou motivovaný veriaci človek sa bude usilovať nielen o to, aby nepáchal hriechy, ale bude sa snažiť mať aj pozitívny vplyv – a to tým, že bude aktívne milovať a slúžiť iným. Vďaka tomu sa nebude sústreďovať len na hriechy *spáchaného zla*, ale aj na hriechy *zanedbaného dobra* (porovnaj podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi v Luk 10,25–37 a Kristove slová o ovciach a kozloch v Mat 25,34–46). Napriek veľkému významu poslušnosti a zdržiavania sa od úmyselne páchaných hriechov (porovnaj biblické rozlišovanie úmyselných a neúmyselných hriechov), pravú poslušnosť a prekonávanie hriešneho *konania* možno dosiahnuť len Božím pôsobením v nás, ktoré prijíme vierou.

To preto, že *pravá* poslušnosť vyviera z lásky. Vinou padlej prirodzenosti, ktorá je nakazená hriechom, my ľudia nie sme schopní skutočne milovať sami zo seba. „My milujeme, lebo on nás miloval prvý.“ (1Ján 4,19) Inými slovami, „lásku možno vzbudiť len láskou“.¹⁶ Vzhľadom na to by „láska“ nikdy nemala byť dávaná do protikladu s Božím zákonom ani zachovávaním zákona: „Láska blížnemu nerobí zle. Naplnením zákona je teda láska.“ (Rim 13,10) Kristus na základe Starej zmluvy určil za najväčšie prikázanie lásku k Bohu a lásku k blížnemu (Mat 22,37–40; Mar 12,29–31; 3Moj 19,34; 5Moj 6,5). Súčasne platí, že pokusy o zachovávanie

zákona bez lásky sú len prázdny rinčanie kovu a dunenie bubna (porovnaj 1Kor 13,1). Človek nemôže skutočne *zachovávať* zákon bez lásky, pretože zákon je kópiou Božieho charakteru lásky. Aby bol každý náš čin v súlade s Božím zákonom lásky, je nevyhnutné, aby sme pre naše konanie navonok mali vnútornú motiváciu lásky.¹⁷

Samotný Kristus zdôraznil tento hlbší význam protikladmi (Mat 5,17–48). Opakovane poukázal na hlbšiu povahu hriechu v našich túžbach a sklonochoch, čím nás vyzval na hlbšiu premenu, ktorú možno dosiahnuť iba pôsobením Boha mimo nás. Toto premieňajúce pôsobenie môžeme prijať vierou, ale len vďaka tomu, že si nás Boh najprv získal (porovnaj Fil 3,12).¹⁸ Aj keď nám naša hriešna prirodzenosť zostane až do oslávania, ak sa podriadime Bohu, môže vstúpiť aj vstúpi do nás lásku, ktorá bude rásť a odzrkadľovať lásku, ktorú nám Boh zo svojej milosti udelil (porovnaj Fil 1,6).

O praktických, duchovných následkoch perfekcionizmu. V protiklade k uvedenému môže mať nesprávne pochopenie Božích príkazov, zákonov a očakávaní veľmi negatívny vplyv na duchovné a duševné zdravie človeka. Ako je spomenuté v 1. kapitole, stretol som sa s mnohými adventistami, ktorí sa zúfalo snažili byť absolútne dokonalí – a zlyhali. To, že nedosiahli úplnú dokonalosť, malo neblahý vplyv na ich vieru i zdravie (a často aj na zdravie ich rodín), pretože nemali istotu spasenia pre posledné dni. Mnohí z nich sa jednoducho vzdali, kým iní sa stali depresívnymi a veľmi kritickými voči ostatným.

Pre mňa je to niečo oveľa viac než akademická otázka. To, čo veríme o našom hriešnom stave a o tom, ako nás Boh zachráni, má veľký vplyv na náš praktický život, na naše zdravie a dokonca aj na blaho našej cirkvi. Som presvedčený, že musíme pomôcť našim ľuďom, a najmä tým mladým, pochopiť jednak kresťanskú výzvu na svätosť, keďže svätosť je motivovaná láskou a sama osebe je odpoveďou na Božiu lásku, ako aj milosť a milosrdenstvo Krista, ktorý „žije neustále, aby sa prihováral“ za nás (Heb 7,25). A ako vyjadrila Ellen G. Whiteová, napráva naše „neodstránené nedostatky“.¹⁹ Naša istota nevychádza z nás ani z našej silnej vôle; istotu máme v Kristovi, ktorý „vydal za nás seba samého“ (Tit 2,14) a ktorý dokončí dobré dielo, ktoré v nás začal; stačí, ak sa mu podriadime (Fil 1,6). Jeho

víťazstvo je zárukou nášho spasenia; stačí, ak v neho veríme (t. j. dôverujeme mu). Ako to vyjadril Pavol: „S Kristom som ukrižovaný. Už nežijem ja, ale žije vo mne Kristus. A život, ktorý teraz žijem v tele, žijem vo viere v Božieho Syna, ktorý ma miloval a vydal seba samého za mňa.“ (Gal 2,20)

O povahe Krista ako Spasiteľa a nášho príkladu. Mnohí sa učili, že môžu a musia byť ako Ježiš, aby boli „hodní“ spasenia. Teológia poslednej generácie tvrdí, že môžeme byť *rovnako* úplne bezhriešni, ako bol Kristus úplne bezhriešny. S tým súvisí tvrdenie, že Kristus musel zdediť rovnaký hriešny stav a sklon k hriechu, ktorý sužuje aj nás. Ak ho Ježiš nezdedil, ako tvrdí TPG, potom nebol takým človekom ako my. No ak Ježiš bol *taký* ako my a napriek tomu bol úplne bezhriešny, potom ak budeme nasledovať jeho príklad, aj my sa staneme úplne bezhriešni.

Ellen G. Whiteová jasne hovorí, že hoci Kristus je naším príkladom, my nemôžeme byť *takí*, ako je on. „Kristus je náš vzor, dokonalý a svätý príklad, ktorý sme dostali, aby sme ho nasledovali. Tomuto vzoru sa však nikdy nevyrovnáme. Ale môžeme ho napodobňovať a podľa svojich schopností sa mu podobáť.“²⁰ Tieto slová definitívne potvrdzujú, že Kristus môže byť „naším príkladom“, a zároveň popierajú, že by sme mohli byť *ako* on. Aby sme si uvedomili, že Ježiš nebol *taký* ako my, stačí vziať do úvahy otázku: Boli ste niekedy v pokušení zmeniť kamene na chleby ako Ježiš (porovnaj Matúš 4)?²¹ Samozrejme, že nie, pretože nemáte schopnosť niečo také urobiť.

Keďže sme len ľudia, Kristus sa stal úplne človekom, a pritom zostal úplne Bohom.²² Kristus vzal na seba „človečenstvo, dokonale sa stotožnil s našou vlastnou prirodzenosťou, ale bez škvrny hriechu“.²³ „V ňom nielo hriechu.“ (1Ján 3,5; porovnaj Ján 14,30) V súvislosti s tým „si nesmieme myslieť, že povinnosťou Krista bolo dovoliť, aby satanove pokušenia degradovali jeho človečenstvo a mal by rovnako hriešne a skazené sklony ako človek. ...Kristus vzal našu prirodzenosť, *padnutú*, ale nie skazenú.“²⁴

Ako *taký* je nám Kristus „bratom v našich slabostiach, ale nie v našich vášňach“.²⁵

Čo potom s tvrdeniami TPG, že ak Ježiš nebol ako my, potom (1) nebol úplne človekom, alebo (2) mal nejakú výhodu, ktorá anulovala jeho obha-

jobu Božieho zákona jeho dokonalým životom? Pokiaľ ide o prvé tvrdenie, stačí, ak si položíme otázku, či Adam a Eva boli pred pádom „úplne ľuďmi“.²⁶ Samozrejme, že boli. Takže byť úplne človekom si nevyžaduje vlastniť hriechom infikovanú prirodzenosť. Ak by na tom záležalo, potom by sme to boli my, kto sme menej než naplno ľudia. Podľa druhého tvrdenia, ak Ježiš nebol nakazený hriešnym stavom tak, ako sme my, nemôže byť naším príkladom. Obvinenie, ktoré nepriateľ vzniesol vo veľkom spore, nebolo, či niekto už *nakazený* hriechom dokáže dokonale dodržiavať Boží zákon. Satanovo obvinenie bolo, že Boží zákon nebol férový a spravodlivý v kontexte dokonale bezhriešnych bytostí. Kristov dokonalý život a dobrovoľná obetná smrť za nás dokázali, že toto tvrdenie je úplne falošné.²⁷

O „*ostni*“ v našom „*tele*“. Niektorí obhajcovia TPG tvrdia, že ak poprieme, že ľudia sa môžu stať úplne bezhriešnymi a dokonalými pred oslávením, poprieme tým Božiu moc. Ale v tomto probléme nejde o moc. Keby tu šlo o moc, nemohol by to byť konflikt. Podobne, keby úplné víťazstvo nad hriechom u človeka bolo len otázkou použitia Božej moci, nebolo by žiadneho hriechu. Musí existovať aj iný dôvod, prečo naša hriešna prirodzenosť nie je okamžite vymazaná. Musí existovať nejaké iné vysvetlenie, prečo, aj keď sa človek naozaj úprimne modlí, aby Boh odstránil jeho sklony k hriechu, Boh to tak neurobí (porovnaj „*osteň*“ v Pavlovom tele, 2Kor 12,7).²⁸ Pripomeňme si v tejto súvislosti slová Ellen G. Whiteovej: „*Kým vládne satan*, musíme potláčať vlastné ja a víťaziť nad hriechmi, ktoré nás tiesnia. Kým budeme žiť, nikdy nedospejeme k tomu, aby sme mohli povedať: *Dosiahol som konečný cieľ.*“²⁹ Whiteová tu naznačuje, že boj s hriechom sa neskončí, kým sa neskončí vláda satana – to znamená, kým nebude pri druhom príchode odstránená uzurpátorská vláda nepriateľa.

Nákaza našej prirodzenosti hriechom a naše zdedené sklony k hriechu nebudú odstránené pred druhým príchodom pravého Kráľa. Nie azda preto, že by Boh nemal silu premeniť našu prirodzenosť už tu a teraz. Boh môže všetko (je všemocný), čo znamená, že má moc premeniť nás. A pri oslávení našu prirodzenosť naozaj premení (1Kor 15,52–55). Zdá sa, že v tom, ako prebieha veľký spor, jestvuje niečo, čo dáva nepriateľovi určitú právomoc („*kým vládne satan*“) pôsobiť na padlých ľudí pred druhým

Kristovým príchodom. Problémom teda vôbec nie je moc, ale načasovanie a Boží vyšší zámer v pôsobení (porovnaj Zj 12,12).

Ako sme uviedli, vzhľadom na to, že ľudia zdedili hriechom nakazenú prirodzenosť, nemôžeme sa zachrániť sami. Nebyť Božieho zásahu, boli by sme beznádejne stratení. *Musíme* mať Spasiteľa, ktorý nie je *nakazený* hriechom ako my, a preto sám nepotrebuje Spasiteľa. To je jeden z dôvodov, prečo, napriek tvrdeniam TPG o opaku, Ježiš nemusel byť *taký* ako my, aby mohol byť naším Spasiteľom. Keby bol *taký* ako si ty a ja, sám by potreboval Spasiteľa. Kristus bol zasiahnutý hriechom, ale nebol nakazený hriechom, a preto nás mohol zachrániť od hriechu.³⁰

O Kristovom diele zmierenia. Kristov dokonalý život a smrť definitívne porazili satana. To je spoločná téma Novej zmluvy (napr. Zj 12,10; Kol 2,15). Ako napísala Ellen G. Whiteová, pri kríži „si satan uvedomil, že jeho zámer zničiť plán spasenia bol prekazený“.³¹ Medzi najväčšie problémy TPG patrí skutočnosť, že popiera, že by Kristovo dielo bolo a je dostačujúce, aby dokázalo, že Boží zákon je dokonalý a spravodlivý – a to aj bez úsilia obyčajných ľudí. Ako sme uviedli, na kríži Kristus vydobyl pre nás raz a navždy dokonané zmierenie. Ako vysvetlil Jiří Moskala v 10. kapitole, zmierenie bolo na kríži „dokonané“, ale ešte nie „dokončené“. Preto nie je potreba ani miesto pre dodatočnú fázu zmierenia prostredníctvom ľudského konania, aby sa Boh stal víťazom vo veľkom spore.

Boh sám zabezpečil plne dostačujúce prostriedky a základy pre víťazstvo vo veľkom spore (porovnaj 1Moj 22,8.13.14). Kristus definitívne porazil satana na kríži, vyvrátil diablove obvinenia a tým poskytol skutočné dôvody na plné obhájenie Božieho charakteru pred prizeraúcim sa vesmírom. Kým TPG tvrdí, že vzhľadom na obhajobu Božieho charakteru je potrebný ďalší prejav vernosti, ktorý poskytnú „dokonalí“ ľudia poslednej generácie, Ellen G. Whiteová potvrdzuje, že toto dielo môže vykonať iba Kristus. Napísala: „Jeho charakter sa musí ukázať v kontraste s charakterom satana. Môže to urobiť len jediná bytosť v celom vesmíre. Mohol to ukázať iba ten, kto poznal výšku a hĺbku Božej lásky.“³² Toto dielo, ktoré mohla vykonať „len jediná bytosť v celom vesmíre“, vykonal raz a navždy Kristus.

Úlohou ľudí v tejto kozmickej dráme nie je niečo pridať k Božiemu víťazstvu. Ich poslanie má misijný charakter – hlásať a svedčiť o tom, aký bezúhonný je v skutočnosti Boží charakter a zákon lásky, šíriť dobrú správu a odzrkadľovať Boží charakter ako tí, čo napodobňujú Kristovu lásku. To môže pomôcť ľuďom spoznať Božiu dobrotu, lásku a spravodlivosť.³³ Aj keď toto misijné poslanie má významné následky, konanie ľudí neposkytuje žiadny podklad na obhájenie Božieho charakteru alebo jeho víťazstvo vo veľkom spore. Ako sme už povedali, to hlavné je, že Boh sám si vydobyje víťazstvo vo veľkom spore. Toto víťazstvo nezávisí od ničoho, čo by k Božiemu dielu mohlo pridať akékoľvek stvorenstvo. Na kríži Kristus efektívne vyvrátil satanove falošné obvinenia spochybňujúce Boží charakter, zákon a morálne zásady Božej vlády – a tak porazil nepriateľa.

O „*kríze*“ *vyplývajúcej z meškania*. Prečo sa Kristus ešte nevrátil? Prečo mu to trvá tak dlho? Niektorí tento problém nazývajú „kríza z meškania“. Aj keď nie sme zasvätení do načasovania druhého príchodu ani do všetkých Božích dôvodov, prečo mešká, stojí za to pripomenúť, že Boží *modus operandi* (spôsob konania) v celom Písme je taký, že pred vykonaním rozsudku „mešká“. Toto meškание je prinajmenšom čiastočne motivované jeho túžbou zachrániť čo najviac ľudí (2Pet 3,9). Skôr než sa Kristus vráti, evanjelium sa má rozšíriť do celého sveta. Aj keď na kríži Boh porazil satana, nie každý to poznal alebo mal príležitosť poznať to. Bolo nám oznámené, že táto celosvetová misia bude dokončená skôr, ako príde Kristus, a *potom* nastane koniec (Mat 24,14). Podľa adventistickej eschatológie, ktorej sa tu môžeme dotknúť len čiastočne, bude mať každý živý človek príležitosť urobiť svoje konečné rozhodnutie pre alebo proti Kristovi skôr, než Kristus príde. Až potom sa ukončí čas milosti.

Aj keď tu určite pôsobia aj iné faktory,³⁴ Písmo kladie dôraz na poslanie získavať učeníkov vo všetkých národoch (pozri veľké poverenie v Mat 28,19.20). A hoci by sme si nemali myslieť, že poslaním poslednej generácie je vykonať akúsi dodatočnú fázu zmierenia alebo nejakým spôsobom sa pričiniť o to, aby Boh zvíťazil vo veľkom spore, ktorý by inak prehral, nesmieme prehliadať misijný význam svedectva Božieho ľudu v priebehu celých dejín a tiež v poslednej generácii.

O úlohe lásky. V jednom z mojich oblúbených výrokov Ellen G. Whiteovej sa píše: „Posledné lúče milostivého svetla, posledné posolstvo milosti, ktoré treba oznámiť svetu, sú zjavením Božieho láskyplného charakteru. Božie deti majú zjavovať slávu nebeského Otca a dosvedčiť svojim životom a povahou, čo pre nich vykonala Božia milosť. Svetlo Slnka spravodlivosti, ktorým je Kristus, sa má prejaviť v dobrých skutkoch, v slovách pravdy a v posvätenom konaní.“³⁵

Ako Kristovi nasledovníci sme v záujme misie povolani k vyššiemu štandardu života. Ak sa budeme pri zvestovaní evanjelia odvolávať na Kristovo meno, ale svojim životom ho budeme popierať, potom ľudí nielen nepriťahujeme ku Kristovi a k jeho láske, ale môžeme ich urobiť imúnnymi voči evanjeliu. Som presvedčený, že toto misijné ohlasovanie a odzrkadľovanie Božej lásky je práve to, o čo ide v ďalšom výroku Ellen G. Whiteovej: „Kristus túžobne očakáva, že sa v cirkvi odzrkadlí jeho obraz, a keď Boží ľud prejaví všetky črty jeho povahy, príde, aby prijal tento ľud za svoje vlastníctvo.“³⁶

Kedysi sa tento citát používal ako zdôvodnenie, prečo sa Kristus ešte nevrátil. Dôvodom malo byť, že čaká na skupinu ľudí, ktorá bude úplne bezhriešna. Táto skupina mala svojou bezhriešnosťou poskytnúť dostatočné podklady na obhájenie Božieho charakteru a ukončenie veľkého sporu. Ale Kristov charakter je láska! Preto tento citát považujem za odkaz na to, akým spôsobom majú kresťania prejavovať lásku k Bohu a k iným. Ako také má toto vyhlásenie mimoriadny misijný charakter.

Že je to tak, je zrejme z bezprostredne nasledujúceho výroku: „Každý kresťan má prednosť príchodu svojho Pána nielen očakávať, ale aj urýchliť. Keby všetci vyznávači Ježiša Krista prinášali ovocie na jeho slávu, semeno evanjelia by bolo čoskoro rozosiate po celom svete. Posledné veľké klasy by rýchlo dozreli a Kristus by prišiel zožať vzácnu úrodu.“³⁷

Všimnite si, že v kontexte Ellen G. Whiteová hovorí o dokončení veľkého poverenia. Keby sme mali vštepený cieľ zjavovať Kristov charakter lásky, potom by sme nemohli inak než hlásať dobrú správu a naše svedectvo by bolo mimoriadne príťažlivé. Ako je napísané v 2. Petrovom liste v 3. kapitole, to, ako žijeme, môže urýchliť druhý príchod misijným spô-

sobom: „Akí musíte byť svätí a nábožní vo svojom správaní vy, čo túžobne očakávate príchod Božieho dňa?!“ (verše 11.12)

Ak tomu správne rozumiem, zhoduje sa to s Kristovým príkazom, aby sme boli „dokonalí“ v Matúš 5, o ktorom sme povedali, že je to príkaz milovať úplne, nie len čiastočne. Poslaním poslednej generácie je naozaj hlásať a odzrkadľovať každému Boží charakter, ktorým je láska (1Ján 4,16.17).³⁸ Toto nemožno dosiahnuť iba zdržiavaním sa od zlého konania, aj keď aj to je dôležité; musí sa to prejavíť predovšetkým v pozitívnom vyjadrení lásky. „Podľa toho všetci spoznajú, že ste moji učeníci, ak budete mať lásku jeden k druhému.“ (Ján 13,35; porovnaj 1Ján 4,20; 1Pet 4,8) A „lásku možno vzbudiť iba láskou“.³⁹

Aj keď posledná generácia nebude úplne bezhriešna ani „dokonalá“ (v absolútnom, gréckom filozofickom zmysle), bude to ľud oddaný Kristovi, ktorý bude odzrkadľovať jeho lásku; ľud, ktorý „nasleduje Baránka, kamkoľvek ide“ (Zj 14,4). No ani táto oddanosť Kristovi neposkytuje základ na obhájenie Boha, ani na obhájenie samotných svätých. Všetka naša spravodlivosť je ako poškrvnené rúcho a okrem Kristovej príhovornej služby nič, čo prinášame, Boh nemôže prijať (Iz 64,6; 1Pet 2,5). A predsa Kristus „žije neustále, aby sa prihováral“ za nás (Heb 7,25). Ellen G. Whiteová o tom napísala: „Bohoslužby, modlitby, chválospevy a kajúcne vyznania hriechov stúpajú od úprimných veriacich ako kadidlo do nebeskej svätyne, *ale prechádzajú cez skazené potrubia človečenstva sú také poškrvnené, že kým nie sú očistené krvou, nemôžu mať u Boha žiadnu hodnotu*. Nestúpajú v bezchybnej čistote a kým Príhovorca, ktorý je po Božej pravici, nepredstaví a neočistí všetky svojou spravodlivosťou, Boh ich nemôže prijať. Všetko kadidlo z pozemských príbytkov musí byť pokropené očisťujúcimi kvapkami Kristovej krvi. Ukazuje Otcovi kadidelnicu so svojimi vlastnými zásluhami, v ktorých nieto ani stopy po zemskej skazenosti. Do tejto kadidelnice zhromažďuje modlitby, chválospevy a vyznania svojho ľudu a pridáva k nim svoju vlastnú nepoškrvnenú spravodlivosť. Tak, prevoňané zásluhami Kristovho zmierenia, kadidlo prichádza pred Boha ako úplne a celkom prijateľné. Odpoveďou na to je vďačnosť.“⁴⁰

Bez Božieho milosrdenstva pred Bohom neobstojí nikto. Aj tak však môžeme smelo pristúpiť k trónu milosti – vďaka tomu, čo pre nás vykonal Kristus (Heb 4,16). S dôverou môžeme prísť pred súd len vďaka tomu, že Boh obháji všetkých, ktorí v neho veria. V súvislosti s tým by sme mali vedieť, že hoci posledná generácia bude „žiť pred svätým Bohom bez obhajcu“, bude už v tom čase zapečatená.⁴¹ Časť Kristovej služby síce prestane, ale trvalá prítomnosť Svätého Ducha nebude chýbať. Posledná generácia bude žiť vierou v Krista a v závislosti od Svätého Ducha. Boh ju nikdy nepustí ani sa jej nevzdá (porovnaj Heb 13,5; Mat 28,20).

O sláve, ktorá patrí jedine Bohu. Táto misijná práca veriacich nemôže poskytnúť a ani neposkytuje dôvod na to, aby bol Boh obhájený. Svojím zvestovaním však prináša svedectvo o Božom charaktere – a to nielen slovom, ale aj odzrkadľovaním Božej lásky v činoch. V tomto kontexte je azda najväčším problémom TPG tvrdenie, že Božie víťazstvo vo veľkom spore závisí od vernosti obyčajného stvorenstva. Z toho vyplýva, že Božie zjavenie a pôsobenie nie sú dostatočné na to, aby zvíťazili vo veľkom spore a musia byť doplnené ľudským konaním. Zdá sa, že je to v priamom rozpore s Pavlovým vyhlásením: „Nech sa ukáže, že Boh je pravdivý a každý človek luhár.“ (Rim 3,4) Z toho nevyplýva, že ak ľudia odmietajú Boha, Boh nie je spravodlivý. Zlé rozhodnutia ľudí nemajú vplyv na Božiu spravodlivosť. Aj keby každý človek odmietol Boha, nezmenilo by to skutočnosť, že Boh je spravodlivý.⁴² Božia láska a spravodlivosť boli v konečnom dôsledku definitívne a nespochybniteľne zjavené prostredníctvom jeho sebaobetavého diela vykúpenia, ktoré sa v najvyššej miere prejavilo na kríži (Rim 3,25; 5,8).

Keďže „žalobca našich bratov“ (Zj 12,10) tvrdí, že Boh nemôže spravodlivo vykúpiť hriešnikov, Boh v Kristovi preukazuje svoju spravodlivosť zmierením a zároveň poskytuje odpustenie, očistenie a úplné zmierenie všetkým, ktorí veria v Krista. Tým Boh ukazuje, že je „spravodlivý aj ospravedlňuje“ všetkých, ktorí veria (Rim 3,26). Preto nikto nemôže „žalovať na Božích vyvolených“ (Rim 8,33) a nikto nemôže vytrhnúť veriacich z Božích rúk (verš 38 a 39). Boh ospravedlňuje a zachraňuje hriešnikov, ktorí prijímajú Krista ako Spasiteľa a Pána a seba obhajuje spôsobom,

ktorý napokon uzná každý vo vesmíre. Nakoniec sa skloní každé koleno a vyzná to každý jazyk (Rim 14,11; porovnaj Fil 2,10; Zj 5,13).

Stojí za zmienku, že vyznania a doxológie v Zjavení nepoukazujú na dosiahnuté výsledky vykúpených. Ľudia spolu s nebeským zástupom chvália v pokore *Boha*. Vykúpení chvália jedine toho, ktorý bol hoden otvoriť pečate; toho, ktorému patrí všetka sláva a česť (Zj 5,9). Kristus sa delí o výsledky svojho víťazstva, ale sláva a česť z víťazstva náležia jedine Bohu Otcovi, Synovi a Duchu (porovnaj Iz 42,8).

Napokon teda všade zvíťazí Božia láska. Boh sám sa postaral o úplne dostačujúce prostriedky a podklady na obhájenie svojho charakteru. Nič viac nie je potrebné urobiť. Boh je víťaz a bude ním, či mu budeme verní a budeme mu slúžiť, alebo nie. Víťazstvo a sláva patria Bohu a jedine Bohu. On napokon navždy odstráni hriech, zlo a utrpenie. „Zotrie im z očí každú slzu a smrť už viac nebude, ani smútok, ani nárek, ani bolesť už nebude, lebo čo bolo skôr, sa pominulo.“ (Zj 21,4)

Vo svojom milosrdenstve sa Boh delí o to, čo získal víťazstvom, so všetkými, ktorí sú v Kristovi. My, vierou v Kristovo spoľahlivé a plne dostačujúce dielo, môžeme byť adoptovaní za Božie deti a teda za dedičov dedičstva, ktoré pre nás Kristus vydobyl (porovnaj Rim 8,15; Gal 4,5; Ef 1,5). Tak môžeme mať podiel na Božom víťazstve; máme miesto na Baránkovej svadobnej hostine. Nikdy však nesmieme zabudnúť, že toto miesto sme si nezískali svojimi skutkami ani svojím pričinením, ale vydobyl ho *pre nás* Baránok, ktorý bol zabitý. Preto je hoden prijať všetku slávu, silu a česť na veky vekov!

Záver

Boh je láska. To sú prvé a posledné tri slová Ellen G. Whiteovej v sérii kníh *Dráma vekov*, ktorá sa začína knihou *Patriarchovia a proroci* a končí sa dielom *Veľký spor vekov*. Všetko medzi tým svedčí o tom, že Boží charakter je láska. Nič z toho, čo ako ľudia robíme, neposkytuje dôvody na obhájenie Božieho charakteru. Božie dielo v pláne spasenia zjavuje jeho spravodlivosť a lásku a napokon odstráni každú pochybnosť vo vesmíre o tom, že Boh je skutočne láska a že jeho morálna vláda je dokonale spravodlivá a nič jej ne-

možno vytknúť. Aj keď naším misijným poslaním v tomto spore je zvestovať a odzrkadľovať Božiu lásku iným, dejiny svedčia o tom, že Boh sám zjavil svoj charakter – je to niekto, kto dáva všetko, dokonca aj svoj vlastný život, aby zmieril svet so sebou. Ellen G. Whiteová vhodným spôsobom končí poslednú knihu série *Veľký spor vekov* nádherným odsekom, ktorým chcem aj ja ukončiť túto knihu: „Veľký spor medzi dobrom a zlom sa skončil. Nieto už hriechu ani hriešnikov. Celý vesmír je čistý. V celom nekonečnom stvorení vládne súlad a šťastie. Od toho, ktorý všetko stvoril, prúdi život, svetlo, blaho do všetkých strán bezmedzného priestoru. Od najmenšieho atómu až po najväčšie vesmírne telesá, všetko živé i neživé v neskonalej kráse a v dokonalej radosťi hlása, že Boh je láska.“⁴³

(Endnotes)

- ¹ Pozri Richard M. Davidson, „Ezekiel 28:11–19 and the Rise of the Cosmic Conflict,“ in *The Great Controversy and the End of Evil*, ed. Gerhard Pfandl (Silver Spring, MD: Review and Herald®, 2015), 57–69. Pozri tiež Richard M. Davidson, „And There Was Gossip in Heaven,“ *Adventist Review*, January 24, 2013.
- ² V ďalšom texte sa budem často odvolávať na spisy Ellen G. Whiteovej, pretože veľká časť učenia TPG sa zakladá na tom, čo ja považujem za chybnú interpretáciu jej spisov. Hoci som presvedčený, že názor uvedený v tejto knihe môže byť podložený výlučne Písmom, spisy Ellen G. Whiteovej k týmto otázkam poskytujú významné objasnenie.
- ³ Ak nie je uvedené inak, všetky biblické verše sú citované zo Slovenského ekumenického prekladu Bible.
- ⁴ „My sami nemôžeme uniknúť z priepasti hriechu, do ktorej sme upadli. Naše srdce je zlé a my ho nemôžeme zmeniť. ...Výchova, vzdelanie, vôľové vypätie a ľudské úsilie majú svoj význam, ale tu sú bezmocné. Navonok môžu podnietiť bezchybné správanie, no srdce zmeniť nemôžu, prameň života neočistia. Skôr než sa človek obráti od hriechu k svätosti, musí zasiahnuť určitá moc zvonku, nový život zhora. Tou mocou je Kristus. Len jeho milosť môže oživiť umŕtvené duchovné schopnosti a pritiahnúť ich k Bohu, k svätosti.“ Ellen G. Whiteová, *Cesta ku Kristovi*, str. 13 (SC 18).
- ⁵ Ellen G. White, *Christian Education* (Battle Creek, MI: International Tract Society, 1894), 63.
- ⁶ „Spravodlivosť, ktorou sme ospravedlnení, je nám pripočítaná; spravodlivosť, ktorou sme posvätení, je nám udelená. Prvá nám dáva oprávnenie byť v nebi, druhá nás činí spôsobilými pre nebo.“ Ellen G. White, „Qualifications for the Worker,“ *Advent Review and Sabbath Herald*, June 4, 1895, 353. Obe prijímame tak, že sa odovzdáme Kristovi. „Vstupné právo do neba a spôsobilosť žiť v ňom dáva len Kristova spravodlivosť. Pán nemôže urobiť nič pre duchovnú obnovu, kým človek nie je presvedčený o vlastnej slabosti, kým sa nezriekne svojej sebestačnosti a kým sa bezvýhradne neodovzdá Bohu.“ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 203 (DA 300).
- ⁷ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobnosti*, str. 45 (COL 65)
- ⁸ Tým chce povedať, že Pavol, ktorý mal dôvod chváliť sa, podobne ako niektorí ďalší, veľmi otvorene poprel, že by dosiahol dokonalosť, a vyzýval veriacich, aby pokračovali vo svojom

behu a sústredili sa naň. Napísal: „Nie že by som to všetko bol už dosiahol a bol už dokonalý, ale bežím, aby som to získal, pretože si ma získal aj Kristus Ježiš. Bratia, ja si nenamýšľam, že som to už získal, ale len jedno robím: zabúdam na to, čo je za mnou, a usilujem sa o to, čo je predo mnou. Bežím k cieľu za nebeskou cenou, totiž za Božím povolaním v Kristovi Ježišovi.“ (Fil 3,12–14)

- ⁹ Ellen G. Whiteová, *Skutky apoštolov*, str. 336 (AA 560.561)
- ¹⁰ Denis Fortin, v 5. kapitole tejto knihy.
- ¹¹ Pozri kapitolu 5. Ďalej pozri najmä Hans K. LaRondelle, *Perfection and Perfectionism: A Dogmatic-Ethical Study of Biblical Perfection and Phenomenal Perfectionism* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1975). Pozri tiež George R. Knight, *I Used to Be Perfect: A Study of Sin and Salvation* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2001); Edward Heppenstall, „How Perfect Is ‘Perfect’ or Is Christian Perfection Possible?“, *Biblical Research Institute*, July 23, 1998, <https://www.adventistbiblicalresearch.org/materials/theology-salvation/how-perfect-perfect-or-christian-perfection-possible>.
- ¹² Nemali by sme si myslieť, že to naznačuje nejaké popretie rozlišovania v Písme medzi láskou k ostatným kresťanom a láskou k ľuďom všeobecne. Oboje je prikázané, ale nie je to to isté. Pozri John C. Peckham, *The Love of God: A Canonical Model* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2015).
- ¹³ Ellen G. Whiteová, „Abide in Me,“ *Signs of the Times*, March 23, 1888, 178. Celý citát hovorí: „Pretože máme jasnejší pohľad na Kristovu bezúhonnú a nekonečnú čistotu, budeme sa cítiť ako Daniel, keď uvidel slávu Pána a povedal: *Môj dôstojný výzor sa zmenil na nepoznanie a sila ma celkom opustila*. Nemôžeme povedať: *Som bezhriechy*, kým sa toto naše skazené telo nezmení a nepretvorí do podoby jeho slávneho tela. Ak sa však snažíme nasledovať Ježiša, máme pozhnanú nádej, že raz budeme stáť pred Božím trónom bez škvrny a vrásky, dokonali v Kristovi, zaodiati rúchom jeho spravodlivosti a dokonalosti.“
- ¹⁴ Ellen G. Whiteová hovorí o dokonalosti v zmysle neustáleho rozvoja. Prirovnáva to k stupňom v raste rastliny. Napísala: „Pôsobenie Božej milosti sa podobá daniu v prírode. Bez rastu by zanikol aj život. Ak rastlina nerastie, zahynie. Rastie pomaly, nepozorovane, ale stále. Podobne sa rozvíja aj povaha kresťana a každý stupeň takéhoto vývoja má svoju dokonalosť. Rozvoj je zdarný vtedy, keď sa v našom živote uskutočňuje Boží zámer. Posvätenie je dielo celého života.“ *Kristove podobnosť*, str. 45 (COL 65) Pozri tiež vyjadrenia Fortina v 5. kapitole.
- ¹⁵ Širší kontext tohto citátu je nasledovný: „Aj keď nemôžeme tvrdiť, že sme dosiahli dokonalosť tela, môžeme mať kresťanskú dokonalosť duše. Prostredníctvom obete vykonanej za nás môžu byť naše hriechy dokonale odpustené. Nie sme závislí od toho, čo dokáže človek, ale od toho, čo môže urobiť Boh pre človeka prostredníctvom Krista. Keď sa úplne odovzdávame Bohu a veríme mu, Kristova krv nás očisťuje od každého hriechu. Svedomie môže byť oslobodené od odsúdenia. Vierou v jeho krv sa všetci môžu stať dokonali v Kristu Ježišovi. Vďaka Bohu to nie je nemožné. Môžeme žiadať o posvätenie. Môžeme mať radosť z Božieho milosrdenstva. Nemáme sa báť, čo si o nás Kristus a Boh myslia. Ide o to, čo si myslí Boh o Kristovi, našom Zástupcovi. Vy ste prijatí v tom milovanom. Pán ukazuje kajúcnemu veriacemu, že Kristus nás prijíma, ak mu odovzdáme svoju dušu, aby ju formoval a pretváral na svoju podobu.“ (Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 2 [Washington, DC: Review and Herald®, 1958], 32, 33).
- ¹⁶ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 10 (DA 22).
- ¹⁷ Pavol napísal: „Teraz teda zostáva viera, nádej a láska, tieto tri, ale najväčšia z nich je láska.“ (1Kor 13,13) Ako hriešnik môžem byť spasený jedine vierou v Krista (ospravedlnenie); pro-

stredníctvom jeho pôsobenia v mojom živote rastie moja láska k Bohu a ľuďom (posvätenie); a v nádeji očakávam deň, keď budem ako on (oslávenie). Cítim sa byť zaviazaný môjmu kolegovi Martinovi Hannovi, ktorý v osobných diskusiách zdôraznil tento rozmer.

¹⁸ Nie náhodou protiklady uvedené v Matúš 5 vyústili do prikázania v Mat 5,48: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ Kontext by nás mal upozorniť, že Kristus poukazuje na to, čo máme hlbšie v srdci, ktoré my sami nezmeníme.

¹⁹ Ellen G. White, *Selected Messages*, bk. 3 (Washington, DC: Review and Herald®, 1980), 196. Širší kontext tohto citátu je nasledovný:

„Ježiš miluje svoje deti, aj keď sa dopúšťajú chýb. Patria Ježišovi a my sa k nim máme správať ako k tým, ktorí boli vykúpení krvou Ježiša Krista. Akýkoľvek nerozvážny čin vykonaný voči nim je zaznamenaný v knihách ako proti Ježišovi Kristovi. On ich pozoruje, a keď robia najlepšie, čo môžu, a pritom volajú k Bohu o pomoc, majú istotu, že ich bohoslužba bude prijatá, aj keď je nedokonalá.

Ježiš je dokonalý. Kristova spravodlivosť je im pripočítaná a on povie: *Vyzlečte mu špinavý odev a oblečte ho do slávnostného rúcha*. Ježiš nahradí naše neodstránené nedostatky. Kde sú kresťania navzájom voči sebe úprimní, pravdiví a verní Veliteľovi Pánových zástupov a nikdy nezradia tým, že by dôverovali nepriateľovi, budú premenení na Kristovu povahu. Ježiš vierou zostane v ich srdciach.“ (Ibid., 195,196)

Na inom mieste píše: „Keď je v srdci túžba poslúchať Boha, keď človek vynaloží úsilie, aby dosiahol tento cieľ, Ježiš prijíma túto ochotu a snahu ako najlepšiu bohoslužbu človeka. Jeho nedostatočnosť nahradí svojimi vlastnými božskými zásluhami. Neprijme však tých, ktorí tvrdia, že v neho veria, a napriek tomu sú neverní prikázaniam jeho Otca. Často počujeme o viere, ale oveľa častejšie potrebujeme počuť o skutkoch. Mnohí klamú sami seba tým, že žijú ľahkovážnym, ústupčivým náboženstvom bez kríža. Ježiš však hovorí: *Ak niekto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.*“ („To Perfect the Christian's Character,“ *Signs of the Times*, June 16, 1890, 7, quoted in *Selected Messages*, bk. 1 [Washington, DC: Review and Herald®, 1958], 382).

²⁰ Ellen G. White, „Conquer Through the Conqueror,“ *Advent Review and Sabbath Herald*, February 5, 1895, 81. Potom pokračuje: „Keď úplne bezmocní padneme a trápime sa, pretože si naplno uvedomujeme hriechnosť hriechu; keď sa pokorujeme pred Bohom, sužujeme svoje duše pravým pokáním a lútosťou; keď v mene Kristovom vysielame k Bohu svoje horlivé modlitby, Otec nás určite prijme, ak sme ochotní úprimne a vo všetkom sa mu podriaďiť. V hĺbke svojej duše by sme si mali uvedomiť, že všetko naše úsilie je úplne zbytočné; pretože len v mene a moci Víťaza sa môžeme stať víťazmi.“

²¹ Všimnite si vysvetlenie Dariusa Jankiewicza v 8. kapitole. Aj keď bol Kristus pokúšaný vo všetkom ako my (Heb 4,15), jeho pokúšenia boli v skutočnosti väčšie než naše.

²² Niektorí ľudia sa mýlia, keď si myslia, že Kristus odložil svoju božskosť. Ellen G. Whiteová v súvislosti s tým jasne napísala, že „Kristus nevymenil svoju božskosť za človečenstvo; ale svoju božskosť zaodol človečenstvom.“ Ellen G. White, „Satan's Malignity Against Christ and His People,“ *Advent Review and Sabbath Herald*, October 29, 1895, 689. Na inom mieste píše: „Svoju božskosť zahalil rúchom človečenstva, ale nevzdal sa jej.“ „Lessons From the Second Chapter of Philippians: Talk by Mrs. E. G. White, May 13, 1905,“ *Advent Review and Sabbath Herald*, June 15, 1905, 8. Ďalej píše: „Náš Pán bol pokúšaný, ako je pokúšaný človek. Mohol podľahnúť pokušeniam, ako im podliehajú ľudia. Jeho ľudská prirodzenosť bola čistá a nepoškvrnená, ale jeho božská prirodzenosť, ktorá ho viedla k tomu, že povedal Filipovi: *Kto videl mňa, videl Otca*, nebola poľudštená; ani jeho človečenstvo nebolo zbožštené spojením dvoch prirodzeností; každá si zachovala svoj charakter a svoje vlastnosti.“ Ellen G.

White, *Manuscript Releases*, vol. 16 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 182.

- ²³ White, *Manuscript Releases*, 16:181. „V Kristovi prebývala plnosť božstva telesne. To je dôvod, prečo – aj keď bol vo všetkom pokúšaný ako my – obstál pred svetom, odkedy doň vstúpil prvýkrát, nepoškvrnený skazenosťou, aj keď ňou bol obklopený.“ Ellen G. White, *Manuscript Releases*, vol. 17 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 337.
- „Nevzal na seba prirodzenosť anjelov, ale človečenstvo. Úplne sa stotožnil s našou prirodzenosťou, s výnimkou hriechu. Mal ľudské telo, ľudskú myseľ vrátane všetkých typických vlastností, kosti, mozog i svaly. Človek z tela ako my so všetkými slabosťami človečenstva. Vo svojom živote musel znášať všetky ťažkosti, ktoré trápia aj ľudí. Nepoznal bohatstvo ani pohodlie, len chudobu, nedostatok a ponižovanie. Dýchal ten istý vzduch, aký musia dýchať ľudia. Chodil po tejto zemi ako človek. Mal rozum, svedomie, pamäť, vôľu a sklony ako človek. Toto človečenstvo bolo spojené s jeho božskou prirodzenosťou.“ (White, *Manuscript Releases*, 16:181).
- ²⁴ White, *Manuscript Releases*, 16:182 (dôraz je v origináli). Mnoho zmätku spôsobuje nepochopenie toho, ako Ellen G. Whiteová niekedy hovorí o „padlej“ alebo „hriešnej prirodzenosti“, akú na seba vzal Kristus. Autorka má tendenciu používať úplne iné výrazy než používame my dnes. Použila „padlú“ a „hriešnu prirodzenosť“, keď hovorila o Kristovi, ktorý vzal na seba nevinnú slabosť, ale jednoznačne poprela, že vzal na seba hriešne ľudské vášne alebo sklony k hriechu. V súvislosti s tým pozri článok od Tima Poiriera „Sources Clarify Ellen White’s Christology“ *Ministry*, December 1989, 7–9.
- ²⁵ Ellen G. White, *Testimonies for the Church*, vol. 2 (Washington, DC: Review and Herald®, 1948), 202. Ďalej píše: „Buďte opatrní, mimoriadne opatrní, pokiaľ ide o to, čo si myslíte o ľudskej prirodzenosti Krista. *Nepredstavujte ho ľuďom ako človeka s hriešnymi sklonmi.* On je druhý Adam. Prvý Adam bol stvorený ako čistá, bezhriešna bytosť bez akejkoľvek poškvrny hriechu; bol Božím obrazom. Mohol padnúť a pretože sa prevínil, aj padol. Vinou hriechu sa jeho potomkovia narodili s vrozeným sklonom k neposlušnosti. Ale Ježiš Kristus bol jednorodený Boží Syn. Vzal na seba ľudskú prirodzenosť a vo všetkom bol pokúšaný, ako je pokúšaná aj ľudská prirodzenosť. Mohol zhrešiť, mohol padnúť, no ani chvíľu v ňom nebol nijaký zlý sklon. Doliehali naňho pokušenia na púšti, ako doliehali na Adama v Edene. ...
- Toto slovo [„sväté“ (Luk 1,35)] sa nevzťahuje na žiadnu ľudskú bytosť okrem Syna Nekonečného Boha. *Nikdy nevzbuďte v ľudských mysliach najmenšie znanie, že na Kristovi spočívala škvrna alebo sklon k skazenosti, alebo že jej nejakým spôsobom podľahol.* Vo všetkom bol pokúšaný, ako je pokúšaný človek, a predsa je nazvaný ako svätý. Je to tajomstvo, ktoré je pre smrteľníkov nevysvetliteľné, že Kristus bol pokúšaný vo všetkom ako my, a predsa bol bez hriechu. Kristovo vtelenie bolo a navždy zostane tajomstvom. To, čo je zjavené, je pre nás a naše deti, ale každá ľudská bytosť nech si dáva pozor pred tým, aby Krista vyhlásila celkom za človeka, takého ako sme my, pretože tak to nie je. Nemusíme vedieť presný čas, keď sa človečenstvo spojilo s božskosťou. Musíme však stáť na skale, na Ježišovi Kristovi, ako Bohu, ktorý sa zjavil ako človek.“ (Ellen G. White, *Manuscript Releases*, vol. 13 [Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990], 18, 19; dôraz je pridaný).
- Na inom mieste píše: „Nie je správne povedať, ako to urobili mnohí pisatelia, že Kristus bol ako ostatné deti. Nebol ako ostatné deti. ... Svojou *náklonnosťou k pravde* pôsobil svojim rodičom stále potešenie. ...
- Pri pohľade na jeho detskú tvár, ktorá žiarila nadšením, *nemohol nikto povedať, že Kristus bol ako ostatné deti.* Bol to Boh v ľudskom tele. Keď naňho priatelia naliehali, aby urobil niečo zlé, *cez človečenstvo zažiarila božskosť* a rozhodne to odmietol. V okamihu vedel rozlíšiť

- dobro od zla. Hriech dal do svetla Božích príkazov. Zákon považoval za zrkadlo, ktoré odrazilo svetlo na to, čo bolo zlé.“ („And the Grace of God Was Upon Him,” *Youth’s Instructor*, September 8, 1898; dôraz je pridaný).
- ²⁶ To neznamená, že Kristus bol ako Adam a Eva pred pádom. Kristus bol, aj nebol ako my. Vzal na seba nevinné slabosti, ktoré sužovali ľudstvo, ale nie hriešne sklony ani vášne. Pozri, čo o tom píše Jankiewicz v kapitole 8.
- ²⁷ TPG tvrdí, že okrem toho, čo urobil Kristus, musí existovať aj skupina ľudí, ktorá sa stane úplne bezhriešnou, čím poskytnú podklad na to, aby bol Boží charakter obhájený a aby sa ukázalo, že ľudia môžu dokonale zachovávať Boží zákon. Kristus už ukázal, že človek môže zachovávať Boží zákon, čím úplne obhájil Boží zákon i charakter.
- ²⁸ Nepredpokladám, že osten v Pavlovom boku bola hriešna prirodzenosť. Len chcem poukázať na to, že sa modlil, aby ho Boh zbavil dlhodobého trápenia – a Boh to neurobil. Pavol nenaznačuje ani nepredpokladá, že Boh nemal silu urobiť to. Boh to neurobil z nejakého dôvodu alebo dôvodov, do ktorých Pavol nebol celkom zasvätený.
- ²⁹ Ellen G. Whiteová, *Skutky apoštolov*, str. 336 (AA 560.561).
- ³⁰ Pozri 8. kapitolu.
- ³¹ Ellen G. White, „The Unchangeable Character of the Law,” *Signs of the Times*, September 23, 1889, 577. „Keď Kristus zvolal: *Je dokonané*, nepadlé svety získali istotu. Pre nich sa boj skončil a víťazstvo bolo vydané. Odtiaľ satan stratil všetky sympatie vesmíru. Navždy bolo vyvrátené obvinenie, ktoré satan predniesol, že Boh nepozná sebazaprenie, a preto je nespravodlivé, ak to vyžaduje od svojich stvorených bytostí. Satanove tvrdenia boli navždy zrušené. V nebeskom vesmíre zavládla večná oddanosť.“ Ellen G. White, „Lessons From the Christ-Life,” *Advent Review and Sabbath Herald*, March 12, 1901, 161.
- ³² Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 10 (DA 22).
- ³³ V súvislosti s tým ľudia do určitej miery môžu „obhajovať“ Boha – to znamená byť jeho svedkami a *zjavovať* svetu Boží charakter a zákon. Ale nič z toho, čo ľudia robia, Boha *neospravedlňuje*, ani *neobhajuje* v tom zmysle, že bez nich by nebol obhájený. Boh sám poskytuje postačujúce a účinné dôkazy na ospravedlnenie. Vyšetrojúci súd „ospravedlní“ Boha (opäť v tom zmysle, že *ukáže*, že Božie súdy sú spravodlivé, nieže súdení ľudia sú spravodliví) a ukáže, že je spravodlivý, keď zachránil tých, ktorých zachránil. V tejto súvislosti Whidden hovorí: „Vo svojom vtelení sa Kristus *zaslúžil* o to, aby porazil satana, najmä pokiaľ ide o jeho obvinenia proti Bohu, že poslušnosť je nemožná. Odpoveď viery jeho ľudu je *dôkazom* potvrdzujúcim proti Bohu v ich záchrane. Prejavujú ovocia Ducha v ich životoch sú *dôkazom*, že ich viera bola pravá a že Boh bol spravodlivý, keď im dal večný život.“ Woodrow Whidden, „Ellen White and LGT: A Review and Evaluation of Her Key Statements“ (nepublikovaný spis). Takýmto spôsobom Ellen G. Whiteová niekedy hovorí o účasti veriacich na obhajobe Boha, ale to sa netýka len poslednej generácie; patrí to k misii a svedectvu Božieho ľudu po celé veky. Pozri opäť Whidden, „Ellen White a LGT.“ Tu by však bolo chybou domnievať sa, že zlyhanie ktoréhokoľvek jednotlivca alebo ľudí kolektívne by odstránilo alebo znížilo Božiu spravodlivosť, alebo by spôsobilo to, že by nebol obhájený, pretože každý človek, ktorý sa neodovzdá Božiemu dielu, nebude v žiadnom prípade považovaný za spravodlivého. Jednoducho, všetky Božie súdy sú vždy spravodlivé a dejiny tohto sveta to definitívne potvrdia.
- ³⁴ Aby sa táto a ostatné udalosti posledných dní uskutočnili, musia nastať určité okolnosti, ktoré však nie všetky spadajú do Božej kompetencie (vzhľadom na to, že láska vyžaduje slobodu) – ako keď Izrael blúdil po púšti. Boh mohol viesť Izrael do zaslúbenej krajiny priamou cestou, ale oni neboli ochotní (porovnaj Mat 23,37).
- ³⁵ Ellen G. Whiteová, *Kristove podobenstvá*, str. 335 (COL 415.416).

³⁶ Ibid. str. 47 (COL 69).

³⁷ Ibid.

³⁸ Všimnite si, že 1Ján 4,17 hovorí, že môžeme mať „dôveru v deň súdu“ vzhľadom na to, že láska „medzi nami dosiahla dokonalosť“ (porovnaj text o Mat 5,48 a Luk 6,36).

³⁹ Ellen G. Whiteová, *Túžba vekov*, str. 10 (DA 22).

⁴⁰ White, *Selected Messages*, bk. 1, 344 (dôraz je pridaný). Predtým píše: „Kristus, náš prostredník a Svätý Duch sa neprestajne prihovárajú za človeka, ale Duch neprosí za nás ako Kristus, ktorý ukazuje svoju krv, preliatu od založenia sveta; Duch pôsobí na naše srdcia a vedie nás k modlitbe, pokániu, chvále a vďakyvzdaniu. Vďačnosť, ktorú vyjadria naše pery, je výsledkom toho, že Duch prebúdza v duši sväté spomienky a prebúdza hudbu srdca.“ Ibid. Na inom mieste dodáva: „Sme spasení vďaka Kristovej krvi, ale Kristova spravodlivosť neprikryva hriech porušovania Božieho zákona bez pokánia. Musíme urobiť všetko, čo je v našich silách, aby sme zachovali Božie prikázania. *Len tak nám potom pripočítava svoju spravodlivosť*, pretože veríme v Krista a snažíme sa poslúchať Boží zákon. To je dôvod, prečo Kristus prišiel na tento svet – aby priniesol svoju spravodlivosť človeku, aby človek použil jeho silu a zmieril sa s Bohom. *Boh prijíma snahu človeka zachovávať zákon, pretože Kristus mu pripočítava svoju spravodlivosť*. Vo svojej vlastnej sile nemôžeme zachovávať zákon.“ („The Unchangeable Character of the Law,“ 578; dôraz je pridaný).

⁴¹ Ellen G. Whiteová, *Velký spor vekov*, str. 441 (GC 614). Pozri, čo o tom píše Moskala v 10. kapitole.

⁴² Jediný spôsob, ako chápem, že Božia spravodlivosť by mohla byť závislá od toho, čo robí človek, súvisí s možným rozporom medzi Božím kladným rozsudkom o človeku a jeho pretrvávajúcou hriechnosťou napriek tomuto rozsudku. Ale to sa nestane, pretože Boh nakoniec vynesie kladný rozsudok len nad tými, ktorí chcú byť spasení, a Boh dokončí svoje dobré dielo u všetkých, ktorí chcú (pozri Fil 1,6).

⁴³ Ellen G. Whiteová, *Velký spor vekov*, str. 485 (GC 678).

JIŘÍ MOSKALA – JOHN C. PECKHAM

BOŽÍ CHARAKTER

A POSLEDNÁ GENERÁCIA

Zodpovedný redaktor **Miroslav Danihel**

Preklad **Marcela Bieliková, Mikuláš Pavlík, Filip Soós,**

Miroslav Danihel, Martin Homišin, Marta Dubovská

Jazyková redakcia **Darina Matisová, Ľubica Brezovická Šebeková,**

Zuzana Vilčeková, Miroslav Danihel

Technická redakcia **Miroslav Priehradný**

Návrh obálky **Peter Polehna**

Foto na obálke **AdobeStock**

Vydal **Advent-Orion, s. r. o.,**

Šafárikova 9, 038 61 Vrútky

www.adventorion.sk

Tlač **Tlačiareň Alfa print, s. r. o.**

ISBN 978-80-8071-214-3

Druhý príchod Ježiša Krista je téma, ktorá podnietila vznik Cirkvi adventistov siedmeho dňa a ovplyvnila jej identitu. Zostáva stredobodom našej eschatológie a požehnanej nádeje nášho života. Ľudí inšpiruje spôsob, akým Boh rieši zmätočný vývoj ľudskej spoločnosti. Faktom však zostáva, že nie vždy musíme mať rovnaký názor na to, ako by viera mala ovplyvňovať život veriacich v čase konca. Môže sa stať, že naša túžba žiť svätým životom vytesní z našej skúsenosti radosť z evanjelia?

Publikácia *Boží charakter a posledná generácia* je dôležitým pokusom preskúmať vzťah medzi úlohou Božieho spásneho diela a ľudskou odpoveďou naň. Ako generácia, ktorá je svedkom záverečných udalostí veľkého sporu, sme vyzvaní, aby sme odzrkadľovali Boží charakter, pričom svoj zrak máme upierať na „Ježiša, pôvodcu a završovateľa našej viery“ (Heb 12,2). Táto kniha nám pomôže pochopiť rôzne postoje týkajúce sa kresťanského života v čase konca, historický vývoj adventistického učenia v tejto téme a s tým súvisiace teologické otázky.

JIRÍ MOSKALA, ThD, PhD, je dekanom a profesorom výkladu a teológie Starej zmluvy na Teologickom seminári CASD na Andrewsovej univerzite (BerrienSprings, Michigan, USA). Predtým pôsobil ako vysvätený kazateľ, administrátor, učiteľ a riaditeľ Teologického seminára CASD v Českej republike. Je členom mnohých teologických spoločností a tiež autorom a editorom mnohých článkov a kníh v českom i anglickom jazyku. Zúčastnil sa aj na niekoľkých archeologických expedíciách v Tell Jalule (Jordánsko).

JOHN C. PECKHAM, PhD, je docentom teológie a kresťanskej filozofie na Teologickom seminári CASD na Andrewsovej univerzite (BerrienSprings, Michigan, USA). Predtým pôsobil ako učiteľ na Southwestern Adventist University a ako kazateľ v štáte Indiana (USA). Je autorom mnohých článkov a kníh, vrátane *The Love of God, A Canonical Model a Canonical Theology, The Biblical Canon, Sola Scriptura and Theological Method*.

Pre Adventistický teologický inštitút
pripravilo Vydavateľstvo Advent-Orion, Vrútky